

**T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
BANKACILIK VE SİGORTACILIK ENSTİTÜSÜ
BANKACILIK ANABİLİM DALI**

**TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNDE
SORUNLU KREDİLERİN
VARLIK YÖNETİM ŞİRKETLERİNCE TASFİYESİ,
SEÇİLMİŞ ÜLKELER VE TÜRKİYE UYGULAMASI**

DOKTORA TEZİ

Hüseyin SELİMLER

İSTANBUL - 2006

**T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
BANKACILIK VE SİGORTACILIK ENSTİTÜSÜ
BANKACILIK ANABİLİM DALI**

**TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNDE
SORUNLU KREDİLERİN
VARLIK YÖNETİM ŞİRKETLERİNCE TASFİYESİ,
SEÇİLMİŞ ÜLKELER VE TÜRKİYE UYGULAMASI**

DOKTORA TEZİ

Hüseyin SELİMLER

**Danışman
Prof. Dr. Niyazi BERK**

İSTANBUL - 2006

TC.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
BANKACILIK VE SİGORTACILIK ENSTİTÜSÜ

Hüseyin SELİMLER tarafından hazırlanmış ve sunulmuş “**Türk Bankacılık Sektöründe Sorunlu Kredilerin Varlık Yönetim Şirketlerince Tasfiyesi, Seçilmiş Ülkeler ve Türkiye Uygulaması**” başlıklı tez **BANKACILIK** Bilim Dalında **DOKTORA** Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Niyazi BERK

Jüri Üyesi

Prof. Dr. Erişah ARICAN

Jüri Üyesi

Prof. Dr. Münevver ÇETİN

Jüri Üyesi

Prof. Dr. Targan ÜNAL

Jüri Üyesi

Prof. Dr. Nurgül CHAMBERS

Tez Savunma Tarihi: 20.12.2006

ÖNSÖZ

Uzun ve yoğun bir emek gerektiren çalışmanın sonuçlanması, bu süreçte benden manevi ve maddi desteğini esirgemeyenlerin sayesinde olmuştur.

Öncelikle çalışmamın her aşamasında bilgi ve deneyimlerinden faydalanma imkanını vererek, bana yol gösteren değerli danışmanım Prof Dr. Niyazi BERK'e, desteklerini her zaman hissettiğim değerli hocalarım Prof.Dr.İlhan ULUDAĞ, Prof Dr.Erişah ARICAN ve Yrd.Doç.Dr. M.Hasan EKEN'e teşekkür ediyorum.

Çalışmalarına başlamam sürecinde T.Emlak Bankası A.Ş. Teftiş Kurulu Başkanlığı'na ve devamında TC. Ziraat Bankası A.Ş. Teftiş Kurulu Başkanlığı'na verdikleri imkan ve destekten dolayı teşekkür ediyorum. Bankacı meslektaş ve üstadlarıma da ayrıca teşekkür ediyorum.

Bu aşamalara gelmemde, iş hayatının yoğun temposu ve eğitim çalışmalarım konusunda beni her zaman destekleyen ve anlayış gösteren eşim Özlem Alpar SELİMLER'e ve Ailem'e şükranlarımı sunarım. Bu çalışmayı, çalışmalarım nedeniyle vaktini aldığım ancak telafi etme imkanı bulamayacağım kızım Eylül SELİN'e ithaf ediyorum.

İstanbul, 2006

Hüseyin SELİMLER

TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNDE SORUNLU KREDİLERİN VARLIK YÖNETİM ŞİRKETLERİNCE TASFİYESİ, SEÇİLMİŞ ÜLKELER VE TÜRKİYE UYGULAMASI

HÜSEYİN SELİMLER

Anahtar Kelimeler : Banka, Bankacılık Sektörü, Varlık Yönetim Şirketi, Sorunlu Krediler, Türk Bankacılık Sektörü

Özet : Sorunlu kredilerin tasfiyesinde varlık yönetim şirketi etkin kullanılan bir yöntemdir. Çeşitli ülkelerde merkezi ve merkezi olmayan varlık yönetim şirketleri kurulmuş ve bankacılık sektöründe önemli bir role sahip olmuştur. Türk bankacılık sektöründe de sorunlu krediler önemli tutar ve oranlara ulaşmış, hem bankacılık sektörünü hem de reel sektörü etkilemiştir. TMSF'nun alacak satış ihaleleri, İstanbul Yaklaşımı ve bankaların faaliyetleri sorunlu kredilerin çözümünde kullanılmış yöntemlerdir. Varlık yönetim şirketi yönetmeliği yürürlüğe girmiş, 5411 sayılı Bankalar Kanununda da yer almıştır. Ancak, bugüne kadar amaçlandığı şekilde varlık yönetim şirketi kurulamamıştır. Çalışmamızda ülke örnekleri olarak G.Kore (Kamco), Malezya (Danaharta), Tayland (FRA,TAMC) ve Endonezya (IBRA) incelenmiştir. Türk bankacılık sektöründe, 2006 yılı itibariyle sorunlu kredilerin toplam krediler içindeki payı %4,7 , aktif içindeki payı %2,4 ve toplam tutarı 7.496 milyon YTL'dir. Türkiye bankacılık sektöründe hem TMSF'nin %100 sahip olacağı hem de TMSF'nin ortak olarak yer alacağı varlık yönetim şirketleri ile ikili bir model önerilmektedir. Yeniden yapılandırma ile satışın birlikte yürütüleceği, mevcut sorunlu kredilerin çözümünün öncelikli olacağı,tüm bankaların sorunlu kredilerinin alınabileceği ancak çeşitli önceliklerin ve kriterlerin olabileceği, TMSF'nin %100 sahip olduğu varlık yönetim şirketinin faaliyet süresinin sınırsız, ortak olarak katıldığı varlık yönetim şirketinin sınırlı olacağı, bankaların tüm sorunlu kredilerinin alınacağı ancak önceliğin ticari krediler olacağı, faaliyetini durdurmuş firmaların kredi borçlarının satış, faaliyetine devam eden firmaların kredi borçlarının yeniden yapılandırılacağı bir model önerilmektedir. Varlık yönetim şirketinin faaliyetlerinin etkin ve verimli olması için; BDDK tarafından muhasebe sistemi oluşturulmalı, tapu kayıtları merkezileştirilmeli, TCMB Risk Bildirim Cetvellerinde varlık yönetim şirketlerine devredilen sorunlu krediler de yer almalı, denetime tabi olmalı, bilgiler halka açık olmalı, vergi resim ve harç istisnası olmalıdır.

LIQUIDATION OF NON-PERFORMING LOANS IN TURKISH BANKING SECTOR THROUGH ASSET MANAGEMENT COMPANIES, SELECTED COUNTRIES AND TURKEY APPLICATIONS

HÜSEYİN SELİMLER

Keywords : Banks, Banking Sector, Non-performing Loans, Bank Loans, Asset Management Company, Turkish Banking Sector

Abstract : Asset Management Company (AMC) is a method used in the effective liquidation of non-performing loans. In various countries, centralised and decentralised asset management companies have been established and have played an important role in their respective banking sectors. Similarly, non-performing loans (NPL) have reached a high amount and also rates in Turkish Banking Sector and affected both banking sector and firms, especially in the crisis periods. Many methods including non-performing loans sales of SDIF, Istanbul Approach and the liquidity facilities of banks have been used for resolving of non-performing loans. Asset Management Company regulation entered into force in 2002, Bank Act No 5411 contains an article that regulates AMC. Yet, an asset management company that fulfils the expectations could not be established so far. This study also examines the experiences of some countries; namely S.Korea (Kamco), Malaysia (Danaharta), Thailand (FRA, TAMC) and Indonesia (IBRA). In the Turkish banking sector, as of 2006, ratio of non-performing loans in total loans is 4.7% ratio of non-performing loans to total asset is 2.4% and its total amount is 7.496 million YTL. We suggest a dual modal in which SDIF possess 100% portion of an asset management company and also be a partner to other ones. The features of the suggested model are as follows; restructuring and disposition of loans should be done together, disposition of present non-performing loans should be the primary objective, non-performing loans of all banks should be taken but some priorities and criterions must be determined, the activity period of AMC that the SDIF has 100% share must be unlimited where as the same period in AMC that SDIF acts as partner is limited, all non-performing loans of banks should be transferred and taken to AMC but corporate loans should have a priority as oppose to individual loans, the non performing loans of non-operating companies should be disposed of immediately, NPL of operating companies must be restructured and be later disposed of. Suggestions for the effective asset management company are as follows; Accounting system should be established by the Banking Regulation and Supervision Agency, property registrations should be centred, non-performing loans transferred to AMC should be observed by the Central Bank of the Republic of Turkey through Risk Declaration Scales, AMC's should be examined by audits, transparent to public in terms of providing information and shall be exempt from all kinds of taxes, duties and charges. III

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
İÇİNDEKİLER.....	III
TABLolar LİSTESİ	XII
ŞEKİLLER LİSTESİ	XIV
EKLER LİSTESİ	XV
KISALTMALAR LİSTESİ	XVI
GİRİŞ	1

I.BÖLÜM

1. BANKALARDA SORUNLU KREDİLER, SEBEPLERİ VE ETKİLERİ	5
1.1. SORUNLU KREDİLER İLE İLGİLİ GENEL AÇIKLAMALAR.....	5
1.1.1. Kredi Tanımı ve Türleri.....	5
1.1.1.1. Kredi Tanımı	5
1.1.1.2. Bankalar Kanunu'nda Kredi.....	5
1.1.1.3. Karşılıklar Yönetmeliği'nde Kredi Tanımı	6
1.1.1.4. Kredi Türleri.....	7
1.1.2. Kredinin Unsurları.....	9
1.1.3. Kredilendirme İlkeleri	10
1.1.4.-Sorunlu Kredi Tanımları	11
1.1.4.1. Sorunlu Krediler	11
1.1.4.2. İdari – Kanuni Takipteki Krediler	12
1.1.4.3. Tasfiye Olunacak Alacaklar (TOA)	12
1.1.4.4. Donuk Alacak.....	14
1.1.4.5. Kredi Riski	14
1.2.-SORUNLU KREDİLERİN ORTAYA ÇIKMASININ SEBEPLERİ	15
1.2.1. Kredi Kullandırımından Önceki Sebepler	15
1.2.1.1. Holding Bankacılığı	16
1.2.1.2. Yönetim.....	20
1.2.1.3. Asimetrik Bilgi.....	21
1.2.1.4. Back-to-Back Krediler	23
1.2.1.5. Kredilendirme Sürecinde Yapılan Bankacılık Hataları	24
1.2.1.6. İstihbarat Süreci.....	25
1.2.1.7. Kredi Değerlendirmesi	27
1.2.1.8. Teminatlandırma	28

1.2.2. KREDİ KULLANDIRIMI SÜRECİNDEKİ SEBEPLER	30
1.2.2.1. Denetim	30
1.2.2.2. İzleme Yöntemlerinin Yetersizliği	32
1.2.2.3. Kredi Riskinin Şeffaf Olmaması	33
1.2.2.4. Kredi Yoğunlaşması	34
1.2.2.5. Belirsizliğin Artması	36
1.2.2.6. Ekonomik Koşullar – Finansal Krizler.....	37
1.2.2.7. Muhasebeleştirme Uygulamaları.....	38
1.2.3. KREDİNİN VADESİNDE TAHSİL EDİLMEMESİNDEN SONRAKİ GELİŞMELER	40
1.2.3.1. Bankanın Hareket Planı.....	40
1.2.3.2. Hukuk Süreci.....	41
1.2.3.3. Diğer Bankaların Etkileri	41
1.3. SORUNLU KREDİLERİN ETKİLERİ.....	42
1.3.1. Bilançoya Etkileri.....	42
1.3.2. Karlılığa Etkileri.....	42
1.3.3. Sermaye Yeterliliğine Etkileri	44
1.3.4. Likidite Riski	47
1.3.5. Sorunlu Kredilerin Bankaya Maliyeti	48
1.3.6. Bankacılık Sektörüne Etkileri	50
1.3.7. Reel Sektöre Etkileri	51

II. BÖLÜM

2 – SORUNLU KREDİLERİN YÖNETİMİ	52
2.1. SORUNLU KREDİLER İLE İLGİLİ DÜZENLEMELER.....	52
2.1.1. Karşılıklar Yönetmeliği	53
2.1.1.1. 85/10128 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı	56
2.1.1.2. 88/12937 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı.....	58
2.1.1.2.1. Kredi Değerliliğinin Yitirilmesi	58
2.1.1.2.2. Temerrüt Hali	59
2.1.1.2.2.1. Özel Takip	60
2.1.1.2.2.2. İdari Takip	61
2.1.1.2.2.3. Kanuni Takip	63
2.1.1.3. 97 / 10497 Sayılı Karşılıklar Kararnamesi.....	65
2.1.1.4. 24448 / 30.06.2001 Tarihli Karşılıklar Kararnamesi	67
2.1.1.4.1. Tanımlar :	67

2.1.1.4.2. Kredilerin ve Diğer Alacakların Sınıflandırılması.....	68
2.1.1.4.2.1. Standart Nitelikli Krediler ve Diğer Alacaklar - Birinci Grup	68
2.1.1.4.2.2. Yakın İzlemedeki Krediler ve Diğer Alacaklar - İkinci Grup	69
2.1.1.4.2.3. Tahsil İmkânı Sınırlı Krediler ve Diğer Alacaklar – III. Grup.....	69
2.1.1.4.2.4. Tahsili Şüpheli Krediler ve Diğer Alacaklar – IV. Grup	70
2.1.1.4.2.5. Zarar Niteliğindeki Krediler ve Diğer Alacaklar - Beşinci Grup	71
2.1.1.4.3. Donuk Alacaklar	71
2.1.1.4.4. Bankalarca Ayrılacak Özel Karşılıkların Oranları.....	73
2.1.1.4.5. Teminatlar.....	73
2.1.2. Bankalar Kanunu.....	74
2.1.3. Vergi Kanunları.....	77
2.1.4. İcra İflas Kanunu:.....	78
2.2. KREDİLER VE SORUNLU KREDİLER MUHASEBESİ	79
2.2.1. Karşılıklar Yönetmeliğinde Muhasebeleştirme Esas ve Usulleri	79
2.2.2. Özel Karşılıklar Muhasebesi	81
2.2.2.1. Donuk Alacak Haline Gelen Kredilerin Muhasebesi	81
2.2.2.2. Karşılık İptalleri	83
2.2.2.2.1. Cari Yıl İçinde Ayrılan Karşılıktan İptal	84
2.2.2.2.2. Yıl İçinde Ayrılan Karşılığın İzleyen Yıl İçinde İptali :	84

III. BÖLÜM

3. TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNDE SEÇİLMİŞ BİLANÇO KALEMLERİNİN GELİŞİMİ.....85

3.1. BANKA AKTİFLERİNİN GELİŞİMİ : 1992 - 2005.....	85
3.1.1. Bankacılık Sektöründe Aktif Toplamının Gelişimi ve Artış Oranları	85
3.1.2. Aktiflerin Banka Grupları İtibariyle Dağılımı	88
3.2. KREDİLERİN GELİŞİMİ : 1992 - 2005.....	90
3.2.1. Bankacılık Sektöründe Kredilerin Gelişimi ve Artış Oranları.....	90
3.1.2. Kredilerin Banka Grupları İtibariyle Dağılımı	92
3.2.3. Kredilerin Aktif Toplamına Oranı	95
3.3. DONUK ALACAKLARIN (T.O.A.) GELİŞİMİ : 1992 - 2005.....	97
3.3.1. Bankacılık Sektöründe Donuk Alacakların Gelişimi ve Artışı.....	97
3.3.2. Donuk Alacakların Banka Grupları İtibariyle Dağılımı	99

3.3.3. Donuk Alacakların Toplam Kredilere Oranı	101
3.3.4. Donuk Alacakların Aktif Toplamına Oranı	104
3.4. ÖZEL KARŞILIKLARIN GELİŞİMİ : 1992 - 2005	106
3.4.1. Yıl İçinde Ayrılan Özel Karşılıkların Gelişimi.....	106
3.4.2. Yıl Sonu Bilançolarında Yer Alan Karşılıkların Gelişimi	109
3.4.3. Özel Karşılıkların Kar-Zarar İçindeki Payı	111
3.4.4. Özel Karşılıklar ve Donuk Alacakların Gelişimi	114
3.4.5. Özel Karşılıkların Krediler ve Aktif Toplamı İçindeki Payı	116

IV. BÖLÜM

4. SORUNLU KREDİLERİN YÖNETİMİNDE VARLIK YÖNETİM ŞİRKETLERİ VE SEÇİLMİŞ ÜLKE UYGULAMLARI	118
4.1. SORUNLU KREDİ YÖNETİMİNDE VARLIK YÖNETİM ŞİRKETLERİ	118
4.1.1. Sorunlu Kredilerin Tasfiyesinde ve Banka Yapılandırmasında Yöntem ve Araçlar	119
4.1.1.1. Problemlı Kredilerin Yeniden Yapılandırması Araçları.....	119
4.1.1.2. Banka Yeniden Yapılandırması Yöntemleri	121
4.1.2. Sorunlu Kredilerin Yönetiminde Tasfiyesinde VYŞ	122
4.1.2.1. Varlık Yönetim Şirketi Tanımı	122
4.1.2.2. Varlık Yönetim Şirketlerinin Ortaya Çıkışı	123
4.1.2.3. Varlık Yönetim Politikaları ve Amaçları	124
4.1.2.3.1. Varlık Yönetim Politikaları	124
4.1.2.3.2. Varlık Yönetim Politikalarının Amaçları	125
4.1.3. Varlık Yönetim Şirketlerinin Türleri.....	127
4.1.3.1. Merkezi Varlık Yönetim Şirketleri.....	131
4.1.3.1.1. Merkezi Varlık Yönetim Şirketi Türleri	132
4.1.3.1.1.1. Özel ve Kamu Ağırlıklı Varlık Yönetim Şirketleri	132
4.1.3.1.1.2. Kısa Vadede Varlıkların Tasfiyesini Amaçlayan ve Uzun Dönemli Yapılandırma Araçları Kullanan Varlık Yönetim Şirketi	133
4.1.3.1.2. Merkezi aktif yönetim şirketinin avantaj ve dezavantajları.....	134
4.1.3.2. Merkezi Olmayan Varlık Yönetim Şirketi Türleri	135
4.1.3.2.1. Bankanın Sahip Olduğu Ayrı Bir VYŞ	136
4.1.3.2.2. Mevcut Bankanın Sorunlu Varlıkları Toplayıcı Bir Banka Olarak Yapılandırılması Şeklindeki VYŞ	138

4.1.4.2.2.1. Kötü Varlıkların İyi Varlıklardan Ayrılması Lehindeki Görüşler	140
4.1.4.2.2.2. Kötü Varlıkların İyi Varlıklardan ayrılmasına ilişkin karşıt görüşler	141
4.1.4.2.3. Yapılandırma ve Tasfiye İşlemlerini Birlikte Yürüten Varlık Yönetim Şirketi	141
4.1.4. Varlık Yönetimi Şirketlerinden Beklenen Faydalar	142
4.1.5. Etkin Bir Varlık Yönetim Şirketinin Özellikleri ve Temel İşlevleri	143
4.1.5.1. Etkin Aktif Yönetim Politikaları için Bazı Önkoşullar	143
4.1.5.2. Etkin Bir Varlık Yönetim Şirketinin Özellikleri	144
4.1.6. Aktif yönetim şirketlerinin temel işlevleri	146
4.1.7. Devralınan Varlıkların Yönetim ve Elden Çıkarılması Yöntemleri	148
4.1.8. Devralınan Sorunlu Varlıkların Elden Çıkarılması	150
4.1.8.1. Sorunlu Varlıkların Elden Çıkarılma Hızı Etkileyen Unsurlar	150
4.1.8.2. Sorunlu Varlıkların Satın Alınması Yöntemleri ve Fiyatlama	150
4.1.9. Varlık Yönetim Şirketi Kurulması Öncesi Karar Verilmesi Gereken Konular	153
4.2. SEÇİLMİŞ ÜLKE UYGULAMALARINDA VARLIK YÖNETİM ŞİRKETLERİ	156
4.2.1. Malezya	158
4.2.1.1. Sorunlu Kredilerin Tasfiye ve Yeniden Yapılandırılmasında Görevli Kurumlar	159
4.2.1.2. Organizasyon Yapısı	161
4.2.1.3. Sorunlu Kredilerin Toplam Krediler İçindeki Payı	161
4.2.1.4. Sorunlu Varlıkların Fiyatlaması	162
4.2.1.5. Satın Alınan Aktif Türleri	163
4.2.1.6. Devir Alınan Varlıkların Yönetimi	164
4.2.1.7. Teşvik Tedbirleri	165
4.2.1.8. Sorunlu Kredileri Çözümleme Yöntemleri	165
4.2.2. Güney Kore	168
4.2.2.1. Sorunlu Kredilerin Tasfiye ve Yeniden Yapılandırılmasında Görevli Kurumlar	168
4.2.2.2. Organizasyon Yapısı	172
4.2.2.3. Sorunlu Kredilerin Toplam Krediler İçindeki Payı	172
4.2.2.4. Varlıkları Alınan Finansal Kurumlar	173
4.2.2.5. Sorunlu Kredilerin Fiyatlaması	174
4.2.2.6. Satın Alınan Aktif Türleri	175
4.2.2.7. Sorunlu Kredileri Çözümleme Yöntemleri	177
4.2.3. Tayland	179
4.2.3.1. Sorunlu Kredilerin Tasfiyesinde ve Yeniden Yapılandırılmasında Görevli Kurumlar	181
4.2.3.2. Organizasyon Yapısı	185

4.2.3.3. Sorunlu Kredilerin Toplam Krediler İçindeki Payı	186
4.2.3.4. Teşvik Tedbirleri	188
4.2.3.5. Varlıkları Satın Alınan Finansal Kurumlar	188
4.2.3.6. Sorunlu Kredileri Çözümleme Yöntemleri	189
4.2.4. Endonezya.....	190
4.2.4.1. Sorunlu Kredilerin Tasfiyesinde ve Yeniden Yapılandırmasında Görevli Kurumlar	192
4.2.4.2. Organizasyon Yapısı	194
4.2.4.3. Varlıkları Alınan Finansal Kurumlar ve Alınan Aktif Türleri	195
4.2.4.4. Sorunlu Kredilerin Toplam Krediler İçindeki Payı	196
4.2.4.5. Sorunlu Kredileri Çözümleme Yöntemleri	197

V. BÖLÜM

5. TÜRK BANKACILIK İSTEMİNDE SORUNLU KREDİLERİN TASFİYESİNDE VARLIK YÖNETİM ŞİRKETİ MODELİ VE ÖNERİLER.... 198

5.1. UYGULAMADA SORUNLU KREDİLERİN TASFİYESİ	198
5.1.1. Karşılıklar Yönetmeliği	201
5.1.2. İstanbul Yaklaşımı.....	202
5.1.2.1. Finansal Yeniden Yapılandırma Programı	205
5.1.2.2. Finansal Yeniden Yapılandırma Programı Çerçeve Anlaşması İmzalayan Alacaklı Kuruluşlar	207
5.1.2.3. Finansal Yeniden Yapılandırma Programı'nın Yasal Zeminini.....	208
5.1.2.4. Finansal Yeniden Yapılandırma Programının Sonuçları.....	209
5.1.4.2.1. Büyük Şirketler	211
5.1.4.2.2. Küçük Şirketler	212
5.1.3. TMSF ve Alacak Satış İhaleleri.....	213
5.1.3.1. Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu	213
5.1.3.2. TMSF Alacak Satışları	214
5.1.3.2.1. TMSF Bankalarından Devir Alınan Alacaklar	214
5.1.3.2.2. TMSF'nin Alacak Satış İhaleleri	215
5.1.3.2.2.1. İlk Alacak Satış İhalesi.....	216
5.1.3.2.2.2. İkinci Alacak Satış İhalesi :	217
5.2. VARLIK YÖNETİM ŞİRKETİ ÇALIŞMALARI VE MEVZUATI.....	219
5.2.1. Varlık Yönetim Şirketi Mevzuatı.....	221

5.2.1.1. 4743 Sayılı Kanun.....	221
5.2.1.2. Bankalar Kanunu.....	224
5.2.1.2.1. 4389 Sayılı Bankalar Kanunu.....	224
5.2.1.2.2. 5411 Sayılı Bankalar Kanunu.....	224
5.2.1.3. Varlık Yönetim Şirket Yönetmeliği	228
5.2.1.3.1. Tanımlar.....	228
5.2.1.3.2. Kuruluş Şartları.....	229
5.2.1.3.3. Kuruluş İşlemleri	230
5.2.1.3.4. Faaliyet Alanı	231
5.2.1.3.5. TMSF'nin Ortaklık Payı.....	232
5.2.2. Varlık Yönetim Şirketi Kurulması Hakkında Eylem Takvimi	233
5.3. VARLIK YÖNETİM ŞİRKETİ MODELİNE İLİŞKİN ÖNERİLER VE TÜRKİYE UYGULAMASI.....	235
5.3.1. Organizasyon Yapısı	237
5.3.1.1. Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (TMSF)'nin %100 sahibi olduğu VYŞ.....	237
5.3.1.2. Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (TMSF)'nin ortak olduğu VYŞ.....	239
5.3.2. Varlık Yönetim Şirketinin Amacı ve Hedefleri	241
5.3.3. Stok – Akış Sorunu Çözümü	242
5.3.4. Varlıkları Satın Alınacak Kurumlar	244
5.3.5. VYŞ Kuruluş Sistemi ve Türleri.....	246
5.3.6. VYŞ'nin Krediyi Yeniden Yapılandırması	247
5.3.7. Satın Alma ve Bedelinin Ödenmesi	248
5.3.8. Varlıkların Satış ve Çözümleme Yöntemleri.....	250
5.3.9. Diğer.....	255
5.3.9.1. Faaliyet Süresi.....	255
5.3.9.2. Hangi Tür Sorunlu Varlıkların Alımı Yapılabilecek.....	258
5.3.9.3. Fiyatlama.....	260
5.3.9.4. Varlıkların Elden Çıkarılması Süreci – Zamanlaması.....	262
5.3.9.5. Basel II Uygulamalarının Etkisi	264
5.3.9.6. Başarı Koşulları.....	267
5.3.9.6.1. Muhasebe Sisteminin Oluşturulması	268
5.3.9.6.2. Tapu Kayıtları merkezileştirilmeli.....	268
5.3.9.6.3. TCMB Risk Bildirim Cetvellerinde VYŞ'ne Devredilen Krediler Görülmeli .	269
5.3.9.6.4. Kamu ve Özel Kuruluşlarca İşbirliği İçinde Olunması.....	271
5.3.9.6.5. Denetime Tabi Olması	272
5.3.9.6.6. Bilgilerin halka açık olması	273

5.3.9.6.7. Vergi, Resim, Harç İstisnası ve Teşvik Uygulamaları.....	274
5.3.9.6.8. Yasal Güç	276
5.3.9.6.8. Personel ve Uzman Kadrolar	277
5.3.9.7. Diğer Hususlar	278
5.4. TÜRKİYE’DE KURULMASI ÖNERİLEN VYŞ MODELİNDE, SORUNLU KREDİ AKTARAN BANKALARIN MUHASEBE İŞLEMLERİNE İLİŞKİN ÖRNEK UYGULAMA.....	279
5.4.1. Kredi Kullanılmadan Önceki Aşama	280
5.4.2. Kredi Kullanılması Aşaması.....	281
5.4.3. Kredi Donuk Alacak Halinde Gelmesi.....	283
5.4.4. Donuk Alacak Halinde Gelen Kredinin VYŞ’ne Aktarılması.....	286
6. SONUÇ.....	293
EKLER	310
KAYNAKÇA	314

TABLÖLAR LİSTESİ

	Sayfa No
Tablo : 1 - Aktif ve Pasif Özellikli Hesap Grupları	7
Tablo : 2 - Bankalarca Kullandırılan Krediler ve Türleri	8
Tablo : 3 - TMSF'ye Devredilen Bankaların Hakim Ortakları ve Hakim Ortakların Kullandıkları Kaynaklar	18
Tablo : 4 - Banka Hakim Ortaklarına İlişkin Bilgiler	19
Tablo : 5 - Dava Açılan Yönetici Sayısı	21
Tablo : 6 - Tahsili Gecikmiş Alacaklar Teminat Bilgileri	29
Tablo : 7 - Kredilerin Büyüklük ve Müşteri Sayısı : 2003-2005	36
Tablo : 8 - Denetim Öncesi ve Sonrası Kredilerin Sınıflandırılması	39
Tablo : 9 - Takipteki Kredilerin Dağılımı (Brüt)	39
Tablo : 10 - Sermaye Yeterliliği Rasyosu (1998 - 2005)	45
Tablo : 11 - Mevduatın Vade Yapısı : 2002 – 2005	47
Tablo : 12 - Takipteki Kredilerin Toplam Aktiflere Oranı : 1994 - 2005	50
Tablo : 13 - Türk Bankacılık Sektöründe Aktiflerin Gelişimi : (1992 – 2005)	86
Tablo : 14 - Türk Bankacılık Sektöründe Aktiflerin Gruplar İtibariyle Dağılımı : (1992 – 2005) ..	89
Tablo : 15 - Türk Bankacılık Sektöründe Kredilerin Gelişimi : (1992 – 2005)	91
Tablo : 16 - Türk Bankacılık Sektöründe Kredilerin Gruplar İtibariyle Dağılımı : (1992 – 2005) .	93
Tablo : 17 - Türk Bankacılık Sektöründe Kredilerin Aktiflere Oranı: (1992– 2005)	95
Tablo : 18 - Türk Bankacılık Sektöründe Donuk Alacakların Gelişimi:(1992 – 2005)	98
Tablo : 19 - Türk Bankacılık Sektöründe Donuk Alacakların Dağılımı : (1992 – 2005)	99
Tablo : 20 - Türk Bankacılık Sektöründe Donuk Alacakların Kredilere Oranı:(1992 – 2005)	102
Tablo : 21 - Türk Bankacılık Sektöründe Donuk Alacakların Aktiflere Oranı:(1992 – 2005)	104
Tablo : 22 - Yıl İçinde Ayrılan Karşılıkların Gelişimi : (1992 – 2005)	108
Tablo : 23 - Türk Bankacılık Sektöründe Özel Karşılıkların Gelişimi : (1992 – 2005)	110
Tablo : 24 - Türk Bankacılık Sektörün Özel Karşılıkların Kar-Zarar İçindeki Payı ve Gelişimi: (1992 – 2005)	112
Tablo : 25 - Türk Bankacılık Sektöründe Karşılıklar ve Donuk Alacakların Gelişimi	115
Tablo : 26 - Türk Bankacılık Sektöründe Özel Karşılıkların Kredi ve Aktif Tutarlarına Oranının Gelişimi : (1992 – 2005)	117
Tablo : 27 - Sistemik Banka Yeniden Yapılandırılmasında Kullanılan Araçlar	120

Tablo : 28 - Banka Yeniden Yapılandırma Yöntemleri	121
Tablo : 29 - Varlık Yönetim Şirketi Türleri ve Ülke Uygulamaları.....	130
Tablo : 30 - Sorunlu Varlıkların Yönetim Şeması	131
Tablo : 31 - İyi Banka / Kötü Banka Örnekleri	139
Tablo : 32 - Varlık Satış Yöntemleri ve Uygulandığı Ülkeler.....	149
Tablo : 33 - Sorunlu Kredilerin Satın Alınmasına Kullanılan Araçlar.....	152
Tablo : 34 - Asya Ülkelerinde Kamu VYŞ ve Fiyatlama Politikaları.....	153
Tablo : 35 - Malezya Banka Yeniden Yapılandırma Planı.....	159
Tablo : 36 - Malezya'da Sorunlu Kredilerin Toplam Krediler İçindeki Payının Gelişimi %	162
Tablo : 37 - Malezya'da Yeniden Yapılandırma Metotları ve Dağılımı.....	167
Tablo : 38 - G.Kore'de Sorunlu Kredilerin Toplam Krediler İçindeki Payının Gelişimi % ..	173
Tablo : 39 - KAMCO Tarafından Sorunlu Varlıkları Satın Alınan Kurumlar	174
Tablo : 40 - KAMCO'nun Portföyündeki Kredi Türleri (Varlık Matrixi)	176
Tablo : 41 - KAMCO Tarafından Satın Alınan Aktif Türleri.....	176
Tablo : 42 - G.Kore'de Sorunlu Varlık Satış Yöntemleri	178
Tablo : 43 - Tayland'da Sorunlu Kredilerin Toplam Krediler İçindeki Payının Gelişimi %	186
Tablo : 44 - Tayland'da Sorunlu Kredilerin Kurumlar İtibariyle Dağılımı.....	187
Tablo : 45 - Tayland'da Sorunlu Kredilerin Yapılandırılmasının Kurumlar İtibariyle Dağılımı..	190
Tablo : 46 - Sorunlu Kredilerin Toplam Krediler İçindeki Payının Gelişimi %	196
Tablo : 47 - Endonezya'da Bankacılık Sistemindeki Toplam Sorunlu Kredilerin Mülkiyet Yapısına Göre Dağılımı (%).....	197
Tablo : 48 - Finansal Yeniden Yapılandırma Programı Çerçeve Anlaşmasını İmzalayan Alacaklı Kuruluşlar	207
Tablo : 49 - Çerçeve Anlaşması'nda Öngörülen Karar Nisapları.....	209
Tablo : 50 - FYYP Sonuçları : Yapılandırılan Borç Tutarı ve Firma Sayısı	210
Tablo : 51 - 31.12.2005 Tarihi İtibarıyla Devir-Temlik Alınan Alacaklar.....	215
Tablo : 52 - TMSF Alacak Satış İhalesi	216
Tablo : 53 - Varlık Yönetim Şirketi Kurulması Hakkında Eylem Takvimi	233
Tablo : 54 - 2005 Yılı Donuk Alacak ve Özel Karşılık Tutarları	243
Tablo : 55 - Asya Ülkelerinde VYŞ'lerinin Faaliyet Süreleri	256
Tablo : 56 - Asya Ülkelerinde VYŞ'ne Devredilen Sorunlu Varlıklar	260
Tablo : 57 - Asya Ülkelerinde VYŞ'ne Devredilen Sorunlu Varlıkları Fiyatlaması	261
Tablo : 58 - Tasfiye Olunacak Alacaklar ve TCMB Risk Bildirim Cetveli Kodları	270

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa No
Şekil : 1- Bankacılık Sektöründe Aktiflerin Gelişimi ve YTL / USD Artış Oranı	88
Şekil : 2- Bankacılık Sektöründe Aktiflerin Gelişimi ve Gruplara Göre Dağılımı.....	90
Şekil : 3- Bankacılık Sektöründe Kredilerin Gelişimi : YTL ve USD.....	92
Şekil : 4- Bankacılık Sektöründe Kredilerin Dağılımı : Kamu ve Özel.....	94
Şekil : 5- Bankacılık Sektöründe Kredilerin Aktiflere Oranı	96
Şekil : 6 Bankacılık Sektöründe Donuk Alacakların Gelişimi : YTL - USD.....	98
Şekil : 7 - Bankacılık Sektöründe Donuk Alacakların Gelişimi ve Dağılımı.....	100
Şekil : 8- Bankacılık Sektöründe Donuk Alacakların Gelişimi ve Kredilere Oranı	103
Şekil : 9- Bankacılık Sektöründe Donuk Alacakların Gelişimi ve Aktife Oranı.....	105
Şekil : 10- Bankacılık Sektöründe Özel Karşılıkların Gelişimi ve Artış Oranı.....	109
Şekil : 11- Bankacılık Sektörü Bilançolarında Özel Karşılıkların Gelişimi.....	111
Şekil : 12- Bankacılık Sektöründe Özel Karşılık – Kar/Zarar İlişkisi.....	113
Şekil : 13- Bankacılık Sektöründe Özel Karşılık ve Donuk Alacak Gelişimi.....	116
Şekil : 14- Malezya’da Varlık Yönetim Şirketlerinin Organizasyondaki Yeri	161
Şekil : 15- Güney Kore’de Varlık Yönetim Şirketlerinin Organizasyondaki Yeri.....	172
Şekil : 16- Tayland’da Varlık Yönetim Şirketlerinin Organizasyondaki Yeri	186
Şekil : 17- Endonezya’da Varlık Yönetim Şirketlerinin Organizasyondaki Yeri.....	195
Şekil : 18- Türk Finans Sisteminde Varlık Yönetim Şirketlerinin Organizasyon Yapısı ..	237

EKLER LİSTESİ

Ek -1 – A : Türk Bankacılık Sektörüne Kredilerin Gelişimi : 1992 - 2005

Ek -1 – B : Türk Bankacılık Sektöründe Takipteki Kredilerin Gelişimi : 1992 - 2005

Ek -1 – C : Türk Bankacılık Sektöründe Aktiflerin Gelişimi : 1992 - 2005

Ek -2 – A : Türk Bankacılık Sektöründe Kredilerin Gruplar İtibariyle Artış Oranı: 1992 - 2005

Ek -2 – B : Türk Bankacılık Sektöründe Takipteki Kredilerin Gruplar İtibariyle Artış Oranı:1992-2005

Ek -2 – C : Türk Bankacılık Sektöründe Aktiflerin Gruplar İtibariyle Artış Oranı: 1992 - 2005

Ek -3 – A : Türk Bankacılık Sektöründe Takipteki Kredilerin Toplam Krediler İçindeki Payı:1992-2005

Ek -3 – B : Türk Bankacılık Sektöründe Kredilerin Aktif Toplamı İçindeki Payı : 1992 - 2005

Ek -3 – C : Türk Bankacılık Sektöründe Takipteki Kredilerin Aktif Toplamı İçindeki Payı:1992-2005

Ek -4 – A : Türk Bankacılık Sektöründe Kredilerin Gruplar İtibariyle Dağılımı : 1992 - 2005

Ek -4 – B : Türk Bankacılık Sektöründe Takipteki Kredilerin Gruplar İtibariyle Dağılımı:1992-2005

Ek -4 – C : Türk Bankacılık Sektöründe Aktiflerin Gruplar İtibariyle Dağılımı : 1992 - 2005

KISALTMALAR

a.g.e.	: Adı Geçen Eser
AATUHK	: Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ABK	: Alacaklı Bankalar Konsorsiyumu'nda
AMC	: Assest Management Company
AMU	: Assest Management Unit - Varlık Yönetim Birimi
AŞ	: Anonim Şirketi
BAY	: Bank of Ayudhya
BBL	: Bangkok Bank
BCA	: Allgemeine Oesterreichische Boden Credit-Anstalt
BDDK	: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
BIS	: Bank of International Settlement
BK	: Bankalar Kanunu
BÖF	: Büyük Ölçekli Firmalar
BRA	: Bank Rehabilitation Agency – Slovenya
BSMV	: Banka Sigorta Muamele Vergisi
BSYYP	: Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı
CDR	: Consortium de Realisation
CDR	: French Consotrium de Realization
CDRAC	:Corporate Debt Restructuring Advisory Agency – Kurumsal Borç Yeniden Yapılandırma Kurulu
CDRC	:Corporate Debt Restructuring Committee- Kurumsal Borç Yeniden Yapılandırma Komitesi
CHAMC	: The China Huarong Asset Management Corporation
CRC	: Corporate Restructuring Company- Şirket Yeniden Yapılandırma Kurumları
CRV	: Corporate Restructuring Vehicles - Şirket Yeniden Yapılandırma Araçları
DANAHARTA	: Pengurusan Danaharta Nasional Berhad - Malezya
DANAMODAL	: Danamodal Nasional Berhad - Malezya
DGF	: Deposit Guarantee Fund - İspanya
DIC	: Deposit Insurance Corporation – Japonya
DİBS	: Devlet İç Borçlanma Senedi
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
FDIC	: Federal Deposit Insurance - Amerikan Federal Mevduat Sigortası Kurumu
FIDF	: Finansal Kuruluşları Geliştirme Fonu
FIRREA	: Financial Institutions Reform, Recovery, Enforcement Act - Finansal Kuruluşlar İyileştirme ve Uygulama Kanunu
FOBAPROA	: Fund For The Protection Bank Saving Agency
FPK	: Fox-Pitt, Kelton
FRA	: Financial Sector Restructuring Agency - Finansal Sektör Yeniden Yapılandırma Kurumu – Tayland
FRAC	: The Financial Restructuring Advisory Committee-Finansal Yeniden Yapılandırma Danışma Komitesi
FSC	: Financial Supervisory Commission - Finansal Denetleme Komisyonu
FYYP	: Finansal Yeniden Yapılandırma Programı
FYYS	: Finansal Yeniden Yapılandırma Sözleşmesi
HK	: Hakem Kurulu'nun

HLAC	: Housing Loan Administration Corporation -Konut Kredisi Yönetim Kuruluşu
IBRA	:Indonesian Bank Restructuring Agency - Endonezya Banka Yeniden Yapılandırma Örgütü
ICLS	: Kurumsal Kredilerin Bireysel Satışı
IMF	: International Monetary Fund – Uluslar arası Para Fonu
INDRA	: Indonesian Debt Restructuring Agency - Endonezya Borç Yeniden Yapılandırma Kurumu
İDDY	: İçsel Derecelendirmeye Dayalı Yaklaşım
İMKB	: İstanbul Menkul Kıymetler Borsası
KAMCO	: Kore Asset Management Corporation –Kore Varlık Yönetim Şirketi
KOBİ	: Küçük Orta Boy İşletmeler
KÖF	: Küçük Ölçekli Firmalar
K-Z	: Kar – Zarar
LB	: Lider Banka
LK	: Lider Kuruluş
LRA	: Loan Rights Acquired
LTD	: Limited Şirketi
M	: Madde
MUY	: Muhasebe Uygulama Yönetmeliği
NPL	: Non-Performing Loans – Sorunlu Krediler
ÖK	: Özel Karşılıklar
RCB	: Resolution and Collection Bank
RM	: Ringgit Malaysia
RSC	: Yeniden Yapılandırma Komitesi
RTC	: Resolution Trust Company – Amerika Çözüm Tröst Şirketi
s.	: Sayfa
SCB	: Siam Commercial Bank
SPK	: Sermaye Piyasası Kurulu
SY	: Standart Yaklaşım
TAMC	: Thai Asset Management Corporation
TAO	: Türk Anonim Ortaklığı
TBB	: Türkiye Bankalar Birliği
TCMB	: Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası
TFB	: Thai Farmers Bank
TGA	: Tahsili Gecikmiş Alacaklar
THP	: Tekdüzen Hesap Planı
TL	: Türk Lirası
TMSF	: Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu
TOA	: Tasfiye Olunacak Alacaklar
TOBB	: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
TÜSİAD	: Türkiye Sanayici ve İşadamları Derneği
UCABE	: Unit for Corporate Loans -Şirket Borçlarının Yeniden Yapılandırılması K
USD	: Amerikan Doları
VDMK	: Varlığa Dayalı Menkul Kıymetler
VVA	: Asset and Valuation and Sales Agency
YTL	: Yeni Türk Lirası
VYŞ	: Varlık Yönetim Şirketi

GİRİŞ

Türkiye’de 1999 yılında 81, 2001 yılında 61 olan toplam banka sayısı 2006 yılı itibariyle 47, ticari banka sayısı 34 ve kamu / özel sermayeli ticaret bankası sayısı 20 olmuştur. Türk Bankacılık sektörünün 1994 ve sonrası yıllarda yaşamış olduğu krizlerin etkisi ile banka sayısı önemli ölçüde azalmıştır. Bankaların faaliyetine son verilmesi ve TMSF bünyesine alınması süreci sadece bankaları değil, bankalar ile ilişki halindeki reel sektör firmalarını da derinden etkilemiştir.

Bankalar ile reel sektör firmaları devamlı etkilemiş halindedir. Bir kesimde oluşabilecek olumsuzluklar diğerini de etkilemektedir. Ancak, bankaların yabancı kaynak ağırlıklı bir bilanço ile faaliyetlerini sürdürmesi, halkın tasarruflarını değerlendirebileceği güven kurumları olması nedeniyle, bankalarda oluşabilecek olumsuzlukların şiddeti ve etki alanı daha da geniş olabilecektir. Dolayısıyla, bankaların güvenilir ve sağlam kurumlar olma özelliğini devam ettirmesi her kesim için önemlidir.

Bankalar faaliyette bulundukları süre içerisinde kur, likidite, kredi, faiz riskine maruz kalırlar. Bu risklerin en çok etkilediği banka işlemlerin başında krediler gelmektedir. Krediler, bankaların asli amaçları yanında, yabancı kaynaklar tarafından finanse edilmesi, faiz oranlarına duyarlı olması, yabancı para kredi kullanılması durumunda kur riskine maruz kalması nedeniyle, gerek kullandırım öncesi gerekse kullandırım sürecinde sıkı takip edilmesi gereken bankacılık işlemidir.

Bankacılık sektöründe, müşterinin / firmanın kredi talebinden, kredinin vadesinde ödenmesine hatta sorunlu hale gelmesi durumunda tahsil ve tasfiye edilmesine kadar ki süreç yakından takip edilmesi zorunlu bir süreçtir. Bu süreç, bankanın asli faaliyetlerini sağlıklı yapması, maruz kaldığı riskleri azaltması, yükümlülüklerini zamanında yerine getirmesi ve işlemlerini karlılık içinde yürütmesi açısından önemlidir.

Bankaların faaliyette bulundukları süre içerisinde, kredilerden kaynaklanabilecek riskleri bertaraf etmek için çok uğraşmalarına karşın, vadesinde tahsil edilemeyen kredilerin varlığı kaçınılmaz bir durumdur. Çünkü müşteri/firmaların bu kredi ile amaçladıkları faaliyetler hakkında bankaların eksik bilgisi mevcuttur. Dolayısıyla bankalar, kendilerinden kaynaklanan bir sorun olmadığı sürece, kredilerin belli ve kabul edilebilir bir oranını sorunlu kredi olarak kabul eder ve faaliyetlerini bu varsayım ile devam ettirirler. Ancak, sistemik ve sistemik olmayan risklerin devreye girmesi, bankaların da kredilendirme sürecinde hatalar yapması gibi durumlar sorunlu kredileri kabul edilebilir oranların üzerine çıkarmaktadır.

Kredilerin, sorunlu hale gelmesi ile takip süreci başlamaktadır. Bu durumdaki kredilerin takibi için Bankalarda takip ve hukuk birimleri mevcuttur. Ancak, tüm bankaların bu birimlere ve bu konuda uzman personele sahip olmalarına karşın, sorunlu kredilerin banka bünyelerinde tahsil ve tasfiyesi istenilen düzeyde gerçekleştirilememiştir. Özellikle, firmanın birden çok banka ile kredi ilişkisine girmesi, banka ve bankalardan kullanmış olduğu kredi tutarının yüksek olması, verdiği teminatın piyasa değerinin düşmesi, holdinge bağlı firmalara kredilerin kullandırılması durumları, ilgili kredilerin tahsil ve tasfiyesinde banka birimlerinin başarılı olması imkanını azaltmaktadır. Gerek TMSF bünyesine alınan bankaların vermiş olduğu kredilerin analizi gerekse BDDK tarafından yapılan denetimlerde, bankaların sorunlu kredilerinin bilançolarında görünenen daha çok olduğunu göstermiştir.

Bankalarca kullandırılan ticari kredilerin, firma bazında yüksek tutarlı olması, belli firma ve sektörlerde yoğunlaşması, tasfiyesinin diğer küçük ve bireysel kredilere göre oldukça zor olması, bankanın likiditesini ve rasyolarını olumsuz etkilemesi nedeniyle çalışmamız ticari kredi odaklı incelenmiştir.

İncelenen dönemler itibariyle ve bu süreçte krizlerin olması da dikkate alınarak, sorunlu kredilerde devamlı bir artış ve dikkate alınabilecek bir tutar her zaman olmuştur. Bankaların ilgili birimlerinin de bunların çözümünde yeterli etkinlikte olmamaları

nedenleriyle, bankaların sorunlu kredilerinin banka dışında bir birimde yani Varlık Yönetim Şirketlerine aktararak tahsil edilmesine çalışılmasının bankaların mali yapısı ve rasyolarına olumlu etkide bulunabileceği çalışmamızın çıkış noktasını oluşturmaktadır. Türk bankacılık sektöründe de, mevcut uygulamalar ile sorunlu kredilerin tahsiline çalışılmakla birlikte ve banka bünyesinde sorunlu kredilerin tahsil ve tasfiyesi ile görevli birimler ile istenilen sonuçların elde edilememesi ve yeterli etkinlikte olamaması, bankaların birleşme, tasfiye ve TMSF'ye devri sürecinde sorunlu kredilerin önemli oran ve tutarlarda olması ve bunların banka bünyesinde çözüm imkanının kalmaması, kriz sürecinde tahsil ve tasfiye işlemlerinin diğer dönemlere göre önem kazanması ve daha dikkatli olunması, sorunlu kredilerin tasfiyesinin diğer ülke uygulamalarında olduğu gibi varlık yönetim şirketleri yolu ile tasfiyesi edilmesinin daha etkili bir yol olabileceği bu nedenle sorunlu kredilerin varlık yönetim şirketleri yoluyla tasfiye süreci, kurulacak varlık yönetim şirketlerinin özellikleri, Türk bankacılık sektöründe mevcut uygulama ve mevzuatın açıklanması, varlık yönetim şirketinin başarısını etkileyebilecek uygulamalar, dikkat edilmesi gereken hususlar, muhasebe işlemlerinin açıklanması bu çalışmamızın amacını oluşturmaktadır.

Çalışmamız beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, sorunlu kredilere ilişkin genel açıklamalara yer verilmiş, sorunlu krediler konusunda kullanılan ve mevzuatımızda yer alan tanımlar, sorunlu kredilerin ortaya çıkmasının sebepleri ve bu sebepler kredi kullandırım öncesi, kredi kullandırım süreci ve kredinin sorunlu hale gelmesinden sonraki süreç olarak ele alınmış, sorunlu kredilerin bankaya ve bankacılık sektörüne etkileri üzerinde durulmuştur.

İkinci bölümde, Türk bankacılık sektöründe sorunlu kredileri düzenleyen karşılıklar yönetmeliği ve 1985 yılından beri idari takip – yasal takip kavram ve süreçleri incelenmiş, Bankalar Kanunu ve Vergi kanunlarında sorunlu kredilere ilişkin hususlar ele alınmış, yine karşılıklar yönetmeliği ve tekdüzen hesap planı kapsamında sorunlu kredilerin muhasebeleştirilmesi işlemleri incelenmiştir.

Üçüncü bölümde, Türk bankacılık sektöründe sorunlu krediler ve özel karşılıklara ilişkin veriler ve rasyolara yer verilmiştir. Sorunlu kredilerdeki gelişim ve karşılaştırmalar için kredi, aktif, sorunlu krediler ve özel karşılıkların 1992-2005 yılları arasındaki tutarların gelişimi ve oranlarına yer verilmiştir.

Dördüncü bölümde, sorunlu kredilerin yönetiminde varlık yönetim şirketleri ve seçilmiş ülke uygulamalarına yer verilmiştir. Varlık yönetim şirketleri hakkındaki teorik çalışmalar ve uygulamada ortaya çıkan görüşler ele alınmış, ülke uygulamaları olarak gerek BDDK'nın varlık yönetim şirketi konusundaki çalışmalarında takip ettiği gerekse karşılıklı anlaşmalar yapma yoluna gittiği Malezya ve G.Kore yanında Tayland ve Endonezya incelenmiş, ülkemiz ile benzer koşullar göstermesi, IMF politikaları sonrası VYŞ kurulması yoluna gitmeleri, kriz süreci yaşamaları bu ülkelerin seçiminde etkili olmuştur.

Beşinci bölümde ise, Türk bankacılık sektöründe sorunlu kredilerin tasfiyesi konusundaki Karşılıklar Yönetmeliği, İstanbul yaklaşımı ve TMSF'nin alacak satış ihaleleri incelenmiş, varlık yönetim şirketi kurulması yönündeki mevzuata yer verilmiştir. Gerek ülkemizde yapılan çalışmalar ve mevcut durum gerekse seçilmiş ülke uygulamalarındaki gelişmeler dikkate alarak Türkiye'de kurulacak ve faaliyette bulunabilecek varlık yönetim şirketi için bir model geliştirilmeye çalışılmıştır. Uygulama iki kısımda ele alınmıştır. Birinci kısımda, Türkiye'de kurulacak ve faaliyette bulunacak VYŞ modeli, TMSF'nin rolü, VYŞ'nin amaçları, hangi varlıkları ve hangi bedel üzerinde alacağı, fiyatlama ve fonlama imkanları, faaliyet süresi, varlıkların elden çıkarılma süreci, varlıkları hangi metotlarla elden çıkarılması gerektiği, Basel II kriterlerinin varlık seçimi ve fiyatlamaya etkisi, VYŞ'nin faaliyetinde başarılı olması için gerekli koşulların açıklanması ve önerilerimizden ibaret olup, ikinci kısımda da sorunlu varlıkları VYŞ'ne devreden bankaların kredi verme ile başlayan sürecin, kredilerin sorunlu hale gelmesi, karşılık ayrılması, sorunlu kredinin varlık yönetim şirketine devredilmesi ve VYŞ'nden tahsilatların yapılması işlemleri Tekdüzen hesap planında mevcut ve olmasını önerdiğimiz hesaplar doğrultusunda muhasebeleştirilmesine yer verilmiştir.

I.BÖLÜM

1. BANKALARDA SORUNLU KREDİLER, SEBEPLERİ VE ETKİLERİ

1.1. SORUNLU KREDİLER İLE İLGİLİ GENEL AÇIKLAMALAR

1.1.1. Kredi Tanımı ve Türleri

1.1.1.1. Kredi Tanımı

Kredi kelimesinin sözlük anlamı “güven, saygınlık ve itibar” olup, borç ödemedede güvenilir olma, ödünç alınan veya verilen para, mal anlamlarını da içermektedir.¹ Literatürde krediler ile ilgili çeşitli tanımlar yer almaktadır; “*bir süre sonra ödenmek vaadiyle mal, hizmet veya satın alma gücü sağlayabilme yeteneği*”²tanımı yanında “*ticaret, hizmet ve sanayi işletmelerinin mal ve hizmet sunum faaliyetlerini desteklemek amacıyla, bankalarca verilen ve bilançoların aktifine alacak olarak yansıyan işlemlerin yürütülmesi*”³ olarak ta tanımlanabilir. Banka açısından ise kredi; “*bir miktar paranın veya banka itibarının belirli bir süre için ve mutlaka geri alınmak koşuluyla bir bedel karşılığında ödünç olarak verilmesi veya ödünç verilmiş bir varlığın geri ödenmesine kefil olunması*”⁴şeklinde tanımlanmaktadır.

Bankacılık işlemlerinin çeşitlenmesi ve kredi türlerinin artmasına paralel olarak kredi tanımının kapsamı da genişlemiştir.

1.1.1.2. Bankalar Kanunu’nda Kredi

Bankalar Kanunu krediyi tanımlamamış sadece kredi sayılabilecek işlemleri belirtmiştir. 5411 sayılı Bankalar Kanununun, Krediler ve Risk Grubu başlıklı II.Bölümünün Krediler başlıklı 48 maddesinde ⁵ :

¹ Türk Dil Kurumu , www.tdk.gov.tr , (Erişim : 21.01.2004)

² Mustafa Aktaş, “Sorunlu Kredilerde Erken Uyarı Araçları, Çözümleri”, TBB Eğitim ve Tanıtım Grubu Seminer Notları, İstanbul, 04-06 Aralık 2000, s.10

³ Niyazi Berk, **Bankalarda Pazara Yönelik Kredi Yönetimi**, Esbank T.A.Ş. Yayınları, İstanbul, 1999, s.6

⁴ Aktaş, **a.g.e.**, s.10

⁵ 5411 Sayılı Bankalar Kanunu, (01.11.2005 tarih ve 25893 sayılı Mükerrer Resmi Gazetede yayımlanmıştır.)

“Bankalarca verilen nakdî krediler ile teminat mektupları, kontrgarantiler, kefaletler, aval, ciro, kabul gibi gayrinakdî krediler ve bu niteliği haiz taahhütler, satın alınan tahvil ve benzeri sermaye piyasası araçları, tevdiatta bulunmak suretiyle ya da herhangi bir şekil ve surette verilen ödünçler, varlıkların vadeli satışından doğan alacaklar, vadesi geçmiş nakdî krediler, tahakkuk etmekle birlikte tahsil edilmemiş faizler, gayrinakdî kredilerin nakde tahvil olan bedelleri, ters repo işlemlerinden alacaklar, vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri ile benzeri diğer sözleşmeler nedeniyle üstlenilen riskler, ortaklık payları ve Kurulca kredi olarak kabul edilen işlemler izlendikleri hesaba bakılmaksızın bu Kanun uygulamasında kredi sayılır.” denilmektedir.

Ancak, Bankalar Kanunu’nda kredinin tanımın yapılması yerine kredi sayılacak işlemler belirtilmiştir.

1.1.1.3. Karşılıklar Yönetmeliği’nde Kredi Tanımı

Bankalarca Karşılık Ayrılacak Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmeliğin (30.06.2001 tarih ve 24448 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.)Tanımlar başlıklı 3.maddesinde yer alan ve bu Yönetmeliğin uygulanmasında ifade edilen;

Krediler ve Diğer Alacaklar: *“Bankalarca kullandırılan ve mali tabloların aktifinde kredi hesapları altında izlenen nakdi kredileri, aktifte izlendikleri hesaba bakılmaksızın bankacılıkla ilgili mevzuat çerçevesinde nakdi kredi sayılan alacakları, tazmin edilen veya nakde dönüşmüş gayrinakdi kredi bedellerini, bunlar dışında kalan diğer tüm alacakları ve nazım hesaplarda izlenen gayrinakdi kredileri”* ifade eder denilmektedir.

1.1.1.4. Kredi Türleri

Krediler hesap grubu, Tek Düzen Hesap Planı'nın 'da yer alan hesaplar içinde şubelerce en çok kullanılan hesap gruplarından.. Bankacılık sektöründe yaşanan rekabet ortamında sürekli olarak yeni enstrümanların piyasada yer alması ve çeşitlenen müşteri taleplerine bağlı olarak kredi türlerinin ve niteliklerinin arttığı ve farklılaştığı görülmektedir.

BDDK tarafından yayımlanan Muhasebe Uygulama Yönetmeliği⁶ - Tekdüzen Hesap Planı (THP)'nda bankalarda kullanılan hesaplar, 0'dan 9'a kadar numaralandırılan hesap gruplarına ayrılmıştır.⁷

Aktif-pasif özelliklerine göre hesap grupları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo : 1 – Aktif ve Pasif Özellikli Hesap Grupları

AKTİF	PASİF
0- DÖNEN DEĞERLER	3 - MEVDUAT VE DİĞ. YABANCI KAYNAKLAR
1- KREDİLER	4 – ÖZKAYNAKLAR
2- YATIRIM AMAÇLI DEĞERLER DİĞ. AKTİFLER	
6- FAİZ GİDERLERİ	5 - FAİZ GELİRLERİ
8- FAİZ DIŞI GİDERLER	7 - FAİZ DIŞI GELİRLER
9- NAZIM HESAPLAR	9 - NAZIM HESAPLAR

Nakdi krediler 1 – Krediler Hesap grubunda, gayrinakdi krediler 9-Nazım Hesap grubunda izlenmekte, muhasebe işlemleri bu grubun özelliklerine göre gerçekleştirilmektedir. Şube mizanları ve bilançolarında daha ayrıntılı görülmekle birlikte banka bilançolarında nakdi ve gayrinakdi krediler aşağıda belirtilen hesap gruplarında yer alan tutarların toplamından oluşmaktadır.

⁶ B.D.D.K., **Tekdüzen Hesap Planı ve İzahnamesi Hakkında Tebliğ** (22 Haziran 2002 tarih ve 24793 mükerrer sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.)

⁷ Hüseyin Selimler ve Mehmet Hasan Eken, **Banka Muhasebesi**, İstanbul, Der Yayınları, No: 375, 2004, s.63

Kredi Hesap Skontları;

- 100 İskonto Senetlerini,
- 102 İştira Senetlerini,
- 110 Kısa Vadeli Açık İhracat Kredilerini,
- 112 Kısa Vadeli Teminatlı İhracat Kredilerini,
- 114 Kısa Vadeli teminatlı İthalat Kredilerini,
- 116 Kısa Vadeli Açık Diğer Krediler,
- 118 Kısa Vadeli Teminatlı Diğer Krediler,
- 120 Kısa Vadeli İhtisas Kredilerini,
- 124 Kısa Vadeli Fon Kaynaklı Kredileri,
- 126 Mali Kesime Verilen Kısa Vadeli Kredileri,
- 128 Yurt Dışı Kısa Vadeli Kredileri
- 130 Orta ve Uzun Vadeli Açık İhracat Garantili Yatırım Kredileri
- 132 Orta ve Uzun Vadeli Teminatlı İhracat Garantili Yatırım Kredileri
- 134 Orta ve Uzun Vadeli Açık Diğer Yatırım Kredileri
- 136 Orta ve Uzun Vadeli Teminatlı Diğer Yatırım Kredileri
- 138 Orta Uzun Vadeli Açık İşletme ve Diğer Krediler
- 140 Orta ve Uzun Vadeli Teminatlı İşletme ve Diğer Krediler
- 142 Orta ve Uzun Vadeli İhtisas Kredileri
- 144 Orta ve Uzun Vadeli Fon Kaynaklı Krediler
- 146 Mali Kesime Verilen Orta ve Uzun Vadeli Krediler- Türk Parası
- 148 Yurtdışı Orta ve Uzun Vadeli Krediler - Türk Parası

Bankalarda onaylanan ve kullandırılan kredi türleri genel olarak Tablo :2’de gruplandırılmıştır;

Tablo : 2 – Bankalarca Kullandırılan Krediler ve Türleri

Kullanılma Amacı Açısından Krediler : - İşletme Kredileri - Bireysel Krediler - İthalat ve İhracat Kredileri - Yatırım Kredileri - Konut Kredileri - Denizcilik Kredileri - Altın Kredisi	Kaynakları Açısından Krediler : - Banka Kaynaklı - Banka Dışı Kaynaklı - Toplu Konut Fonu Kaynaklı - Eximbank Kaynaklı - TC Merkez Bank Kaynaklı - Teşvik Fonları Kaynaklı
Nitelikleri Açısından Krediler : - Nakdi - Gayri nakdî	Vadeleri Açısından Krediler : - Kısa, Orta ve Uzun Vadeli
Teminat Açısından Krediler : - Teminatlı, (Şahsi – Maddi Teminatlı) - Teminatsız	Sektör Açısından Krediler : - Özel Sektör - Kamu Sektörü

Kaynak : Selimler ve Eken, a.g.e., s.90-91

1.1.2. Kredinin Unsurları

Bankanın, kredi ilişkisindeki temel amacı gelir elde etmek ve kredinin vadesinde geri ödenmesini sağlamaktır. Bu amaçlarını gerçekleştirmesi için aşağıdaki unsurları dikkate alarak kredi ilişkisine girmesi önemlidir ⁸.

i. Süre : Bankalarca ödünç verilen paranın ve sağlanan itibarın belli bir süre sonra geri ödenmesi söz konusu olduğundan, kredilendirmede zaman çok önemlidir. Geleceğin belirsizliğinden dolayı, süre uzadıkça risk artar.

ii. Güven: Nakit, mal, teminat, kefalet veya herhangi bir şekilde verilen kredi, belli bir süre sonunda geri alınma koşulunu taşımaktadır. Bu nedenle, kredi veren ile kredi alan arasında bir güvenin bulunması gerekmektedir. Kredi verilecek gerçek veya tüzel kişinin banka nezdinde saygınlığı olmalı, kendisine güvenilmelidir.

iii. Teminat: Bankacılıkta riskin azalması ya da çoğalması, borçlunun yükümlülüklerini yerine getirmekten kaçınması ya da getirememesi, alınacak teminatın türüne, tutarına göre artar yada azalır. Sürenin uzaması ve/veya güven unsurundaki eksiklik kendini alınan veya talep edilen teminatın türünde ortaya çıkartır. Kefaletten maddi teminat alımın yoluna gidilir.

iv. Risk: Bankacılıkta risk, ödünç verilen paranın tahsiline ve verilen garantiye konu taahhüdün yerine getirilmesine kadar meydana gelmesi olası tehlikelerin toplamıdır. Bankacılık uygulamasında kullanılan diğer bir anlamda risk, bir gerçek veya tüzel kişiye nakit, kefalet vb. teminatlarla açılan kredilerden, herhangi bir tarihte kullandırılan kredilerin toplamı veya bakiyesidir.

v. Gelir: Bankalar varolan fonları ve çeşitli şekillerde elde ettikleri kaynakları

⁸ TC Ziraat Bankası A.Ş., **Kurumsal ve Ticari Krediler Mevzuatı**, Ankara, 2003, II.Bölüm, s.1; Güler Aras (1996), **Ticari Bankalarda Kredi Portföyünün Yönetimi**, İstanbul, SPK, s.5 ; Şahap Kavcıoğlu (2003), **Ticari Bankalarda Sorunlu Kredilerin Yönetimi, Çözüm Yolları ve Takibi**, İstanbul, Türkmen Kitabevi, 2003, s.6; Parasız, **a.g.e.**, s.176

ile faiz, komisyon ve benzeri gelirler sağlamak zorundadırlar.

vi. Kredinin Tarafları : Krediyi Alan (borçlu) ve Krediyi Veren (Alacaklı – Banka) olmak üzere 2 tarafı bulunmaktadır.

1.1.3. Kredilendirme İlkeleri

Ticari kredi işlemlerinde müşterilerin öncelikle verimlilik, akışkanlık ve güvenilirlik ilkeleri yönünden incelemeye tabi tutulmaları gerekmektedir. Bu üç ilke verilen kredinin sorunsuz bir şekilde geri dönmesi açısından önem arz etmektedir. Bu ilkeler kısaca aşağıda açıklanmıştır.⁹

i. Güvenilirlik: Kredinin geri ödenme olasılığının yüksek olmasıdır. İyi bir istihbarat ve mali analiz, sağlam ve riski karşılar değerde teminat, kredi süresince firmaların kontrol edilmesi, güvenilirliği sağlayan faktörlerdir.

ii. Akışkanlık: Kredinin dolu ve donuk bırakılmaması, vadesinde geri dönmesidir. Mevsimlik iş kolları için kredi vadelerinin tahsilatın kolay yapılacağı devrelere denk getirilmesi, firmalara ihtiyacının üzerinde kredi tesis edilmemesi, tahsis olunan kredinin firma amaçlarına uygun olarak kullandırılması, orta vadeli kredilerin taksitlerinin zamanında ödenmesi için gerekli tedbirlerin alınması, güvenceye kısa vadeli senet alınması akışkanlığı sağlar.

iii. Verimlilik: Krediden, faizin yanı sıra komisyon ve diğer gelirlerin de elde edilmesi olup, firmanın kullandığı kredilere göre Bankaya sağladığı gelirdir ve % ile ifade edilir.

⁹ TC Ziraat Bankası AŞ, a.g.e, s.26-27

1.1.4.-Sorunlu Kredi Tanımları

1.1.4.1. Sorunlu Krediler

Sorunlu Kredi, “*Banka ile borçlu arasındaki geri ödeme anlaşmasının önemli şekilde bozularak tahsilatın gecikmesi ve zarar olasılığının ortaya çıkması*” olarak tanımlanabilir.¹⁰ Tanımdan da anlaşılacağı üzere, kredinin vadesinde ödenmemesi bu ödemenin birkaç gün gecikmesi krediyi sorunlu hale getirmemektedir. Bu ödememenin veya anlaşmanın “önemli şekilde” bozularak tahsilatın gecikmesi gerekmektedir. Ancak, bu önem kredi türüne, gecikme süresine, firmanın birden fazla onaylı kredisinde aynı anda veya birinde gecikme olmasına göre değişebilir. Örneğin bireysel kredilerde 1 taksitin gecikmesi, ticari kredilerde anaparanın vadesinden itibaren 30 gün gecikmesi bu kredileri sorunlu krediler sınıfına dahil etmemektedir. Ancak, ticari kredilerde anaparanın vadesinden itibaren 90 gün geçmesi bu krediyi sorunlu kredi haline getirmektedir. Ya da 10 gün gecikmesine karşın kredinin zafiyete uğradığı/kredi değerliğini yitirdiği görüşü hakim ise, bu kredinin sorunlu kredi haline gelmesine neden olabilmektedir.

Ülkeler sorunlu kredilerin tespitinde çeşitli kriterler kullanmaktadırlar. Bazı ülkeler miktar kriterini (planlanan ödemelerin vadesini birkaç gün geçmesi, gecikmesi), bazı ülkeler nitelik kriterini (müşterinin finansal durumu hakkında bilgiler, gelecekteki ödemeler hakkında yönetimin hükmü-kararı) kullanmaktadır.¹¹

Sorunlu Krediler, donuk alacaklar olarak adlandırıldığı gibi Tahsili Gecikmiş Alacaklar, Takipteki Krediler, İdari Takipteki Krediler, Tahsil Olunacak Alacaklar, Tasfiye Olunacak Alacaklar, Kredi Riski gibi gerek mevzuattan gerekse uygulamada ortaya çıkan tanımlarla ifade edilmektedir. Sorunlu kredilere ilişkin hükümlerin yer aldığı, Bankalar Kanunu ve Karşılıklar Yönetmeliği’nde çeşitli dönemlerde yer almış sorunlu kredi tanımlarına ilişkin açıklamalara aşağıda yer verilmiştir.

¹⁰ Ramazan Aktaş, Sorunlu Kredilerde Erken Uyarı Modelleri” **TBB Eğitim ve Tanıtım Grubu seminer Notları**, İstanbul, 10-11 Şubat 2000, s.15; Ramazan Aktaş, “Sorunlu Krediler”, **TBB Eğitim ve Tanıtım Grubu Seminer Notları**, İstanbul, 25-26 Mayıs 2000, s.15

¹¹ Adriaan M.Bloem and Cornelis N. Gorter, “The Macroeconomic Statistical Treatment of Nonperforming Loans”, **OECD Meeting of National Accounts Experts**, Chateau de la Muette, 8-11 October 2002, STD/NA (2002)24, s.6

1.1.4.2. İdari – Kanuni Takipteki Krediler

Takipteki krediler, idari veya kanuni takipte yer alan ve Tekdüzen Hesap Planı uyarınca bu hesaplarda (idari takipteki krediler ve kanuni takipteki krediler) izlenen kredilere verilen addır.

1988/12937 sayılı karar¹² uyarınca takipteki krediler THP’nda yer alan aşağıdaki hesaplarda izlenmekteydi;

İdari Takipteki Krediler : 150-166 YTL ve 151-167 YP arası hesaplar,
Özel Takipteki Krediler : 168-169 YTL/YP hesaplar,
Kanuni Takipteki Krediler : 170-178 YTL arası hesaplarda yer almaktadır.

1988/12937 Sayılı Karşılıklar Kararnamesinde sorunlu kredinin oluşumu 2 şekilde ortaya çıkmaktadır; 1-Firma Kredi Değerliliğinin Yitirilmesi, 2-Kredilerin Temerrüde Düşmesi. Kararname uyarınca, bir firmanın kredi değerliliğini yitirmesi sonucunda kredileri Özel Takip hesaplarına aktarılır. Kredinin temerrüde düşmesi ise yine karşılıklar kararnamesinde belirtilen temerrüt hallerinin oluşması ile ortaya çıkar ve krediler idari ve kanuni takip hesaplarına aktarılır.

1.1.4.3. Tasfiye Olunacak Alacaklar (TOA)

Tasfiye Olunacak Alacaklar 1997/10497 sayılı Karşılıklar Kararı’nda¹³ ilk kez kullanılan bir terimdir. Temerrüde uğrayan nakdi krediler ile tazmin olunan gayri nakdi kredilerin tazmin bedelleri anılan Kararda belirtilen teminat türlerine göre sınıflandırılarak aşağıda belirtilen hesaplarda izlenir.

¹² 88/12937 Sayılı “Bankalarca Tesisi Gereken Karşılıklar Hakkındaki Karar”, (23.05.1988 tarih ve 19820 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.)

¹³ 97/10497 Sayılı "Banka Kredilerinin Niteliklerine Uygun Olarak Muhasebeleştirilmesi, Değerlendirilmesi ve Kredi Karşılıkları Hakkında Karar" (11.01.1998 tarih , 23227 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır)

1997/10497 sayılı karar uyarınca Tasfiye Olunacak Hesaplar;

170 - Tasfiye Olunacak Alacaklar /Kısa Vadeli Krediler

172 - Tasfiye Olunacak Alacaklar / Orta ve uzun vadeli Krediler

174 - Tasfiye Ol. Alacaklar / Tazmin Edilen Gayrinakdi Kredi ve Yükümlülükler

176 - Tasfiye Olunacak Alacaklar / Hesapta 90 Günlük Süreyi Dolduranlar

şeklinde T.H.P’nda sınıflandırılmıştır.

1997/10497 sayılı Karşılıklar Kararı ile yukarıdaki hesap grupları kredinin kısa, orta, uzun vadeli olması ile, nakdi ve gayrinakdi olmasına göre aşağıdaki sınıflandırmaya uygun bir şekilde aktarılması gerekmiştir. Örneğin, **150 – İdari Takipteki Kısa Vadeli Teminatsız Kredi Hesabı**, kredi alacağının kısa vadeli, teminatsız ve bu hesaba aktarılması 90 günlük süreyi doldurmamış ise **170 - Tasfiye Olunacak Alacaklar /Kısa Vadeli Krediler** hesabına aktarılacak, 90 günlük süreyi doldurmuş ise **176 - Tasfiye Olunacak Alacaklar/ Hesapta 90 Günlük Süreyi Dolduranlar** hesabına aktarılacaktır

30.06.2001 tarihli ve 24448 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Karşılıklar Yönetmeliğinde¹⁴, Tasfiye Olunacak Alacaklar Hesabı III. ve IV. Grup kredileri kapsamaktadır. T.H.P.’de yer alan hesaplar aşağıda belirtilmiştir.

170 –Tasfiye Ol. Alacaklar/Tahsil İmkânı Sınırlı Kredi ve Diğ. Alac. (III.Grup)

172 – Tasfiye Olunacak Alacaklar / Tahsili Şüpheli Krediler (IV.Grup)

174 – Tahsili Şüpheli Ücret Komisyon Ve Diğer Alacaklar

176 – Zarar Niteliğindeki Krediler ve Diğer Alacaklar (V.Grup)

170 ve 172 hesap isimlerinde T.O.A. adı yer almasına karşın, uygulamada T.O.A. hesapları ifadesi 170, 172, 174 ve 176 hesaplarında yer alan tüm sorunlu hale gelmiş krediler için kullanılmaktadır.

¹⁴ B.D.D.K, “Bankalarca Karşılık Ayrılacak Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik” (30.6.2001 tarih ve 24448 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.)

1.1.4.4. Donuk Alacak

Donuk Alacak kavramı ilk kez 99/13761 Karşılıklar Kararında¹⁵ yer almış ve açıklanmıştır. Bankalarca Karşılık Ayrılacak Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelikte¹⁶ (30.06.2001 tarih ve 24448 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır)’de yer alan ve Yönetmeliğin *Donuk Alacaklar* başlıklar 5/1.maddesindeki tanımı şöyledir;

Donuk Alacaklar; “Yönetmeliğe göre, Üçüncü, Dördüncü ve Beşinci Gruplarda sınıflandırılan ve ana paranın veya faizin vadesinden veya ödenmesi gereken tarihlerden itibaren tahsilinin 90 günden fazla gecikmiş olduğu tüm alacaklar, tahakkuk ettirilen faizlerin ve borçlu üzerindeki faiz benzeri yüklerin ana paraya ilave edilip edilmediğine veya yeniden finanse edilip edilmediğine bakılmaksızın, bu Yönetmeliğin uygulanmasında donuk alacak olarak kabul edilir” denilerek, bir kredinin ne zaman donuk alacak haline geleceğinin kriterlerini açıklamıştır. Donuk alacak kavramı III, IV ve V. Grup kredilerde sınıflandırılan banka alacaklarını ifade etmektedir.

1.1.4.5. Kredi Riski

Bankacılık uygulamasında kredi, aynı zamanda **Risk** olarak da adlandırılmaktadır. Bu şekilde bir tanımlamanın sebebi her kredinin az da olsa bir geri dönmeme, vadesinde ödenmeme olasılığını içermesindendir. Bu nedenle, bir şahıs veya firmaya kullanılmış olan kredilerin belli bir tarih veya andaki bakiyesi risk olarak ifade edilmektedir. Ancak, bu anlamdaki kredi riski kavramı kredinin sorunlu hale geldiği aşamayı ifade etmemektedir.

Basel Komitesi’ne göre kredi riski, borçluların banka ile aralarındaki anlaşmalardan doğan yükümlülüklerini yerine getirmemeleri ya da getirememeleri

¹⁵ 99/13761 Sayılı " Bankalarca Karşılık Ayrılacak Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Karar " (21.12.1999 tarih , 23913 sayılı (mükerrer) Resmi Gazete’de yayımlanmıştır)

¹⁶ 31 Ocak 2002 tarih ve 24657 mükerrer, 31 Aralık 2002 tarih ve 24980 sayılı Resmi Gazetelerde yayımlanan Yönetmelikler ile değiştirilmiştir.

dolayısıyla ortaya çıkmaktadır¹⁷ Çeşitli ülke uygulamalarındaki tecrübeler, yetersiz kredi risk yönetiminin banka iflasları ve bankacılık krizlerine yol açan en önemli faktörlerden biri olduğunu göstermektedir.¹⁸ Kredi kurumları, mevduat kabul etme ve ödünç verme işlemleri nedeniyle çeşitli risklerin altına girerler ve bu kurumların vermiş oldukları kredilerin geri ödenmeme olasılığı, kredi riskini oluşturur. Kamu kurumları hariç olmak üzere, bir kredi kurumuyla akdî ilişkiye giren hemen hemen tüm şirketlerin ihtiyari veya zorunlu olarak tasfiye edilmesi riski bulunmaktadır. Kamu kuruluşları tarafından sıkı denetim altında tutulan kredi kurumları daha az risk taşımakla birlikte, bazı deneyimler bu kredi kurumlarının dahi ciddi ödemezlik riskleri taşıyabildiklerini göstermektedir. Özetle, genel anlamıyla kullanıldığı şekilde kredi riski, karşı tarafın ödemezlik riskini ifade eder¹⁹.

1.2-SORUNLU KREDİLERİN ORTAYA ÇIKMASININ SEBEPLERİ

Kredilerin sorunlu hale gelmesi sürecini, kredi kullandırımından önceki sebepler, kullandırım sürecindeki sebepler ve kredinin vadesinde tahsil edilmemesinden sonraki sebepler olarak 3'e ayırabiliriz. Her aşamadaki sebepler bir arada değerlendirildiğinde, banka ile firmanın ilk kredi ilişkisine başlamasından, vadesinde ödenmeyen kredinin tahsil / tasfiye edilmesine ilişkin süreci kapsamaktadır.

1.2.1. Kredi Kullandırımından Önceki Sebepler

Kredi kullandırımından önceki sebepler, kredi kullandırım sürecinde kredinin sorunlu hale gelmesine temel teşkil eden, olasılığı arttıran ve kredilendirme ilkeleri ve kredi unsurlarında yer alan özellikleri tam olarak içermeyen, kredi ilişkisi öncesi süreçteki eksiklik ve hataları kapsamaktadır.

¹⁷ Melike Alparslan, "Bankaların Kredi Riskleri hakkında Kamuoyunu Bilgilendirmesi-Basel Komitesi" , **T.B.B. Bankacılar Dergisi**, Sayı:33, (Haziran 2000), s.65

¹⁸ Alparslan, **a.g.e.**, s.76

¹⁹ TBB, „Genel Kredi Sınırları Hakkında Avrupa Birliği Düzenlemeler", **T.B.B. Bankacılar Dergisi** , Sayı 35, 2000, s.70

1.2.1.1. Holding Bankacılığı

Holding Bankacılığı, doğrudan veya dolaylı olarak bir yada daha fazla bankaya bir bankanın sahip olması veya kontrol etmesi ya da bir bankanın, sermayesinin çoğunluğunun bir holdingin kontrolünde olması şeklinde tanımlanabilir.²⁰

Ülkemizde 80’li yılların başında holdingleşme ve buna paralel olarak bir holdingin banka sahibi olma çabalarının yoğunlaştığı ve “Holding Bankacılığı” kavram ve uygulamasının gündeme geldiği görülmüştür. 90’lı yıllarda ise mevzuattaki değişikliklere paralel olarak getirilen katma değer vergisi ayrıcalığı ile leasing şirketleri, kaynak kullanımı destekleme fonu kesintisi ayrıcalığı ile faktoring şirketleri sermaye piyasası mevzuatının getirdiği zorunluluk ile aracı kurumlar, sigorta primlerinde uygulamaya konulan serbesti ile sigorta şirketleri bankaların bünyelerinde yer almaya başlamıştır.²¹

Holding Bankacılığının sakıncaları arasında şunlar sayılabilir;²²

- Firmalar arasında rekabette, bankası bulunan holdingler, bankası olmayanlara göre daha düşük finansman maliyetleri ile çalışmakta bu da rekabet eşitsizliğine yol açmaktadır,
- Holdingin işletmeleri finansman sıkıntısına düştüklerinde Bankalar Kanunu’ndaki kısıtlamalar göz ardı edilerek, finansman ihtiyaçları holding bankaları tarafından karşılanabilmektedir,
- Holding finansal sıkıntıya girdiği zaman, holding sahipleri işletmelerine büyük miktarda fon aktarmakta ve bu durum banka iflaslarına neden olabilmektedir.
- Kredilerin belli bir müşteri veya birbirleriyle bağlantılı olan birden fazla müşteri üzerinde yoğunlaşması kredi kurumunun ödeme kabiliyetini etkileyecek bir risk

²⁰ Mehmet Takan, **Bankacılık : Teori, Uygulama ve Yönetim**, 1.Baskı, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2001, s.21

²¹M.Nejat Özeroğlu, “Bankacılıkta Holdingleşme Sürecinde Yaşanan Değişim”, **ActiveLine** , www.activeline.com.tr, (Erişim:04.07.2000)

²² Takan , **a.g.e.**, s.21-22

yoğunlaşmasını da beraberinde getirmektedir.²³ Bu tarz bir yapılanma ve kredilendirme ilişkisinde, gerek banka gerekse holding firmalarında meydana gelebilecek bir bozulma diğer firmaları ve holdingin mali yapısını etkileyebilecektir. Bu durumda, holding firmalarına kredi kullandıran bankanın mali yapısı, diğer firmalardan daha çok etkilenebilecektir.

- Bankaların / mali kurumların kendi sahip veya yöneticilerine verilen kredileri izleme konusunda fazla gayretli olmadığı açıktır, bu sebeple ödünç alanlar için aşırı risk alma konusundaki ahlaki tehlike artış gösterir ve bu yolla potansiyel kredi kayıplarına yol açabilir. Üstelik, bir tarafa yüksek miktarda kredi sağlanan bağlı krediler kurum açısından çeşitliliğin ortadan kalkmasına ve bankanın riske açıklığının artmasına yol açabilir.²⁴

1997 yılından bugüne kadar TMSF'ye devredilmiş bankalara ilişkin bilgilere Tablo – 3' de verilmiştir. Bu bankalardan 3'ü mülga 3182 sayılı Bankalar Kanunu'nun yürürlükte olduğu dönemde TMSF bünyesine alınmıştır. 5 banka yaşanan krizlerle birlikte mali bünyelerinin tamamen bozulması, seyyaliyetlerini ve likiditelerini kaybetmesi nedeniyle 4389 * sayılı Bankalar Kanunu'nun 14 üncü maddesinin 3. fıkrasına göre, 12 banka ise mali bünyelerinin bozulması ve banka kaynaklarının banka hakim ortaklarının lehine ve banka zararına sebep olacak şekilde kullanılması nedeniyle aynı Kanunun 14/3. ve 4. fıkralarına göre TMSF bünyesine alınmıştır.²⁵

²³ TBB , (2000/35), a.g.e., s.69

²⁴ MISHKIN Frederic, **Financial Policies and The Prevention of Financial Crises in Emerging Market Economies, the NBER Conference " Economic and Financial Crises in Emerging Market Countries,"** Woodstock, Vermont, 19 October 2000, s.27

²⁵ BDDK, **Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı – Gelişme Raporu (VII)**, İstanbul , Ekim 2003, s.19

(*) 4389 sayılı Bankalar Kanunu'nun 14- 3. a) Bu maddenin (2) numaralı fıkrası kapsamında alınması istenen tedbirleri kısmen ya da tamamen almadığını, bu tedbirlerin kısmen veya tamamen alınmış olmasına rağmen mali bünyesinin güçlendirilmesine imkan bulunmadığını ya da mali bünyesinin bu tedbirler alınsa dahi güçlendirilemeyecek derecede zayıflamış olduğunu,

14- 3. b) Yükümlülüklerini vadesinde yerine getiremediğini,

14- 3. c) Bu madde hükümlerinin uygulanmasında Kurulca belirlenecek değerlendirme esasları çerçevesinde yükümlülüklerinin toplam değerinin varlıklarının toplam değerini aştığını,

14- 3. d) Faaliyetine devamının mevduat sahiplerinin hakları ve mali sistemin güven ve istikrarı bakımından tehlike arzettiğini, tespit ettiği takdirde, Kurul, en az beş üyesinin aynı yöndeki oylarıyla alınan kararla temettü hariç ortaklık hakları ile bankanın yönetim ve denetimini Fona devretmeye veya bankacılık işlemleri yapma ve/veya mevduat kabul etme iznini kaldırmaya yetkilidir.

14- 4. Kurum, bir bankanın yönetim ve denetimini doğrudan ya da dolaylı olarak, tek başına veya birlikte elinde bulunduran ortakların, banka kaynaklarını bankanın emin şekilde çalışmasını tehlikeye düşürecek biçimde doğrudan veya dolaylı olarak kendi lehlerine kullandıklarını veya bankayı bu suretle zarara uğrattıklarını tespit ettiği takdirde Kurul, en az beş üyesinin aynı yöndeki oyuyla alınan kararla bunların temettü hariç ortaklık hakları ile bankanın yönetim ve denetimini Fona devretmeye yetkilidir.

Tablo : 3- TMSF'ye Devredilen Bankaların Hakim Ortakları ve Hakim Ortakların Kullandıkları Kaynaklar

Milyon USD

Ekim 2003 İtibariyle		TMSF'na Devredilen Bankanın		Hakim Ortaklardan Alacaklar		
				Kullandıkları Kaynaklar		
BANKA	Hakim Ortak	Devir Tarihi	Devir Zararları	Kendi Bankasından	Diğer TMSF Bankalarından	Toplam
3182 Sayılı Kanun Kapsamında TMSF'ye Alınan Bankalar						
T.Ticaret B.	Türk Ticaret	06.11.1997	777	56	0	56
Bank Ekspres	Korkmaz Yiğit Gr.	12.12.1998	435	310	113	424
İnterbank	Nergis Grubu	07.01.1999	1.269	1.170	270	1.440
4389 Sayılı Kanunun 14/3m. kapsamında TMSF'ye Alınan Bankalar						
Yaşarbank	Yaşar Grubu	22.12.1999	1.149	103	41	144
Demirbank	Cıngıllıoğlu Hold.	06.12.2000	648	58	52	110
Ulusal Bank	Epehesus Ltd.	27.02.2001	524	0	0	0
Tarişbank	Tarişbank	09.07.2001	74	0	0	0
Sitebank	Sürmeli Grubu	09.07.2001	53	7	0	7
4389 Sayılı Kanunun 14/3-4m. kapsamında TMSF'ye Alınan Bankalar						
Egebank	Demirel Grubu	22.12.1999	1.220	344	154	498
Yurtbank	Balkaner Grubu	22.12.1999	656	820	200	1.020
Esbank	Zeytinoglu Grubu	22.12.1999	1.113	478	190	668
Sümerbank	Garipoğlu Grubu	22.12.1999	470	293	66	359
Etibank	Medya Grubu	27.10.1999	698	588	254	842
Bank Kapital	Ceylan Grubu	27.10.1999	393	250	159	409
İktisat Bankası	Erol Aksoy Grubu	15.03.2001	1.954	879	43	922
Bayındırbank	Bayındır Holding	09.07.2001	116	95	66	161
EGS Bank	EGS Grubu	09.07.2001	545	299	1	300
Kentbank	Süzer Grubu	09.07.2001	681	251	37	288
Toprakbank	Toprak Grubu	09.07.2001	880	485	61	546
Pamukbank	Çukurova Grubu	18.06.2002	3.618	2.627	212	2.839
TOPLAM			17.273	9.114	1.919	11.033

Kaynak : BDDK, (Ekim 2003),s.27

BDDK, Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı – Gelişme Raporu (VI), Nisan 2003,s15

BDDK, TMSF Kapsamındaki Bankalar : Performans ve Gelişme Raporu, 24 Ağustos 2001, s.3-4

Not: Bankaların diğer banka hakim ortaklarına kullandırdıkları 'back to back' krediler kullanan hakim ortak borcu olarak yukarıdaki Tablo'daki rakamlara dahil edilmiştir. Hakim ortakların kullandığı kaynaklara gayrinakdi riskler dahildir.

TMSF'ye devrolan bankaların toplam zararlarının çok önemli bir kısmı hakim ortakların kendi bankalarından yasal limitlerin çok üzerinde kullandıkları kaynaklardan oluşmaktadır. Nitekim, hakim ortakların kendi ve diğer TMSF bankaları vasıtasıyla kullandıkları toplam kaynak tutarı 11 milyar dolar düzeyindedir. Söz konusu tutarın TMSF'ye 4389 sayılı Bankalar Kanunu uyarınca verilen yetkiler kapsamında, gerek 6183 AATUHK ve 2004 sayılı İcra İflas Kanunu'na istinaden yasal takip yapılması gerekse protokol yapılması yoluyla hakim ortaklardan tahsil edilmesi öngörülmektedir. Hakim

ortakların kullandığı kaynaklar dışında oluşan zarar ise, bu bankaların bankacılık işlemlerinden (operasyonel giderleri, diğer batık kredileri, kambiyo zararları ve fonlama maliyetleri vb.) oluşan ve hukuki yollarla kısmen tahsili mümkün olan zarar tutarını ifade etmektedir.²⁶

Tablo : 4 - Banka Hakim Ortaklarına İlişkin Bilgiler

Toplam (31.12.2003 İtibariyle, Milyon TL, Bin USD)			
Toplam Devir Zararı (Milyon TL)			15.682.721.000
Hakim Ortakların Kullandığı Krediler	Döviz Cinsi	Tutar	
a-Hakim Ortakların Kendi Bankasından Kullandığı Dolaylı veya Dolaysız Krediler (İhtarname Tutarı)	Nakdi	TL	9.408.135.450
		USD Karşılığı	9.127.894
	Gayrinakdi	TL	338.097.476
		USD Karşılığı	443.491
b-Hakim Ortakların Diğer Fon Bankalarından Kullandığı Krediler(İhtarname Tutarı)	Nakdi	TL	1.585.614.777
		USD Karşılığı	1.566.331
	Gayrinakdi	TL	162.883.626
		USD Karşılığı	182.191
Hakim Ortağın Kullandığı Toplam Krediler (İhtarname Tutarı)	Nakdi	TL	10.993.750.227
	Gayrinakdi	TL	515.174.382
		TOPLAM TL	11.508.926.609
	Nakdi	USD Karşılığı	10.914.361
	Gayrinakdi	USD Karşılığı	635.712
		TOPLAM USD Karşılığı	11.550.074
Tahsil Edilen Tutar (Fon'a devirden sonra yapılan tahsilat tutarı)	TL		547.690.542
	USD Karşılığı		413.528
Protokole Bağlanan Tutar	TL		-.-
	USD		4.488.869
	EUR		120.403
	TOPLAM USD KARŞ.		4.605.589

Kaynak : TMSF, Tahsilat Daireleri AEP Raporlar Seti, Aralık 2003, www.tmsf.org.tr, s.7

Not: -Tahsil edilen tutarlar, sözkonusu bankaların Fon'a devrinden sonra gerçekleştirilen tahsilat tutarlarıdır.

²⁶ BDDK, (Nisan 2003), s.16

Tablo 4'ten görüldüğü üzere, hakim ortaklar gerek bankadan gerekse diğer bankalardan kredi kullanmış ve (nakdi + gayrinakdi) kredilerin toplamı 11.550.074 bin USD'dir. Yapılan tahsilatlar ise 413.528 bin USD olup, toplam borçlarına oranı %3,58'dir. Dolayısıyla, banka sermayesine sahip ortakların banka kaynaklarını kendi lehlerine kullandıkları, geri ödeme konusunda gayret göstermedikleri, diğer bankalara olan borçları konusunda da aynı tutumda oldukları görülmektedir.

1.2.1.2. Yönetim

Banka yönetiminin²⁷ ve kredilerden sorumlu yöneticilerinin kredi politikası ve yönetimi önemlidir. Kredi kullanımına bakışı, tecrübeleri, teminat alımına yönelik kararları, firma seçimi, kredi tutarı ve fiyatlandırma konularındaki tutumları kredi yönetimi ve sorunlu kredilerin boyutu hakkında belirleyici olacaktır.

TMSF'ye devir alınan bankaların hakim ortakları ve hakim ortakların kullandıkları kaynaklar hakkında bilgi verilen Tablo - 3 ve Tablo - 4 dikkate alındığında da, banka sahibi veya bankayı yöneten ve yönlendiren bazı kişilerin banka kaynaklarını büyük miktarlarda kullandığı ve TMSF'ye devredilen bankalardan olan alacakların büyük kısmını oluşturdukları görülmek olup, bu bankaların Fon'a devir edilmelerinde bankayı idare edenlerin önemini göstermektedir.

TMSF'na devrolunan bankaların o dönemlerde yöneticisi olan kişiler aleyhine açılan davalar mevcut olup, dava açılan toplam yönetici sayısı 507'dir. Bu sayısı oluşturan bankalar ve dava açılan yönetici sayıları Tablo – 5'de gösterilmektedir.

²⁷ Banka yönetimi ile hem banka sahibi hem de bankanın üst düzey yöneticileri yani bankayı yöneten ve banka politikalarını yönlendiren kişiler kastedilmektedir.

Tablo : 5- Dava Açılan Yönetici Sayısı

Bankalar	Dava Açılan Yönetici Sayısı
Egebank	60
Yurtbank	18
Sümerbank	42
Esbank	23
Yaşarbank	13
Etibank	166
Bank Kapital	100
İktisat Bank	21
Bayındırbank	23
Kentbank	9
EGS Bank	23
Toprakbank	7
TOPLAM	507

Kaynak : BDDK, Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı – Gelişme Raporu (VII), Ekim 2003,s.38

Kredi onaylanması, onaylanan kredilerin izlenmesi ve sorunlu hale gelen banka alacaklarının tahsilatı süreçleri, banka yöneticilerinin etkilerinin olduğu aşamalardır. Bu aşamalarda banka menfaatlerini düşünmeyen bazı yöneticilerin varlığı, bankalarda sorunlu kredi rakamlarının artmasına ve/veya tahsilat tutarlarının düşük olmasına yol açabilmektedir.

1.2.1.3. Asimetrik Bilgi

Bankalar ile kredi müşterileri arasında bilgi paylaşımı konusunda sınırlamalar mevcuttur. Burada kredi müşterisi kendisi hakkında bankaya göre daha doğru bilgilere sahip olup, bu durum asimetrik enformasyon (bilgi) olarak adlandırılır. Asimetrik enformasyon, finansal sistemde iki temel soruna neden olur. Bunlar, ters seçim (adverse selection) ve ahlaki çöküştür (moral hazard).²⁸ Ters seçim bir asimetrik enformasyon problemi olarak, saklı enformasyondan kaynaklanmaktadır. Saklı enformasyon ise,

²⁸ MISHKIN Frederic, a.g.e, s.2-3

piyasadaki taraflardan birinin kendisi hakkında bildiği, diğer tarafın ise bilmek isteyip te öğrenemediği şeydir. Ahlâki tehlike ise, sözleşme yapıldıktan sonra ortaya çıkmakta ve saklı faaliyetten kaynaklanmaktadır. Saklı faaliyet, ekonomik ilişkide bir tarafın faaliyetinin, diğeri tarafından gözlenememesidir.²⁹ Ters seçim, finansal işlemden önce oluşur. Örneğin, Kredi müşterisi, kredi faizi oranını dikkate almadan krediyi talep eder çünkü, krediyi geri ödeme niyeti yoktur. Ancak bu durumu banka bilmemektedir. Ahlaki çöküntü ise , finansal işlem gerçekleştikten sonra ortaya çıkar.

Bazı durumlarda, kredi müşterisi, aldığı krediyi proje için değil, başka amaçlar için kullanır. Bankalardan teşvikli olarak alınan çeşitli kredilerin, işletme dışında kullanılması buna tipik bir örnek oluşturmaktadır. Büyük risk almak isteyen insanların, yüksek faizli olsa bile borçlanma açısından daha istekli oldukları görülür, çünkü aldıkları paranın geri ödenmesiyle daha az ilgilidirler. Bundan ötürü, borç verenler büyük olasılıkla istenmeyen sonuçlar elde edecek veya hatalı seçilmiş borçlularla ilgilenmek zorunda kalacaklardır. Dolayısıyla, borç veren insanların yüksek faizle borç vermeden kaçınmaları gerekebilir, çünkü borçluların durumu ve kalitesi konusunda yeterli bilgiye sahip değildirler, ayrıca yüksek faizle borçlanmak isteyen bir kimsenin borcunu geri ödeme noktasında tereddütleri vardır ve böyle bir kimsenin daha az güvenilir bir borçlu olmasından çekinilir. Bu nedenle, borç verenler kötü kredi risklerinden iyisini seçip ayırmak için asimetrik bilgi sorunlarını çözmeye çalışacaklardır. Fakat bu süreç kesinlikle mükemmel değildir ve hatalı seçim endişesi borç verenlerin normalde verebileceği borç miktarının azalmasına yol açacaktır.³⁰

Ahlaki tehlike ise işlem gerçekleştikten sonra meydana gelir. Yüksek risk taşıyan projeler borçlunun yatırım yapmasını teşvik ederken, bunun yanında proje başarısızlıkla sonuçlanırsa borç veren zararın çoğuna katlanmak zorunda kalır. Borç alan bir kimse aynı zamanda şahsi menfaati için fonları haksız bir şekilde kullanabilir, çalışma

²⁹ VARIAN, Hal R. (1993), **Intermediate Microeconomics A Modern Approach**, Third Edition, New York: W. W. Norton and Co, 1993, s.609-610

³⁰ MISHKIN, a.g.e., s.2-3

ve görev konusunda lakayt davranabilir ve sadece şahsi menfaatine hizmet eden, karlı olmayan projelere yatırım yapabilir. Dolayısıyla borç veren kimsenin bakış açısından, borçlunun istenmeyen faaliyetlere yönelmesi, bir risk nedenidir. Borç verenler çoğu kez borçlular üzerine kısıtlamalar koyar ve böylelikle borç alan insanlar geri ödeyemeyecekleri borçlar için daha dikkatli hareket ederler. Ahlaki tehlikeden kaynaklanan borç alan ve borç veren arasındaki çıkar çatışması, birçok borç verenin daha az borç vereceğine işaretler ve bu borç verme miktarının da, yatırımın optimal düzeyin altında seyredeceği anlamına gelir.³¹

Risk yönetiminin başarısı bakımından belirsizliği azaltan etkin bir enformasyon ağı oluşturulmalıdır. Kredi işlemlerinde amaca uygun bilgiler risk yönetimi için veri niteliğindedir. Uygulamada sıkça karşılaşılan kredi portföyünün eksik bilgiye dayanılarak oluşturulmasıdır. Risk kontrolü ve yönetimde sorumlu karar organının bilgi derlemesi tesadüfe bırakılmamalı, enformasyon süreci sistematik oluşturulmalıdır.³²

Türk bankacılık sisteminde Risk Santralizasyonu, Protestolu Senetler ve Karşılıksız Çıkan Çeklerin kayıt altına alınması, bankaları kredi kullandırırken hatalı seçim yapmaktan alı koymaya yönelik uygulamalardır. Bu tür sistemlerin eksikliği, verilerin yetersizliği, firmalar hakkında daha az bilgiye sahip olunması dolayısıyla, bankaların firmanın krediyi kullanması konusunda daha az bilgiye sahip olmasına yol açar.

1.2.1.4. Back-to-Back Krediler

Bankaların kendi mali tablolarını ve yapılarını bozacak şekilde grup şirketlerini finanse etmeleri, bu işlemleri sınırlayıcı bir takım tedbirler alınmasına neden olmuştur. Ortaklara, İştiraklere verilecek krediler 5411 sayılı Bankalar Kanunu'nun Kredi Sınırları 54. maddesi ile sınırlamalar getirilmiştir. Ancak, kaynak sağlamakta zorlanan reel sektör şirketleri, diğer grup bankaları ile karşılıklı kredi işlemleri (back to back credit) yaparak

³¹ MISHKIN, a.g.e., s.2-3

³² Niyazi BERK, **Kredi Yönetimi**, 3.Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 2000, S.69

kendilerini finanse etme imkanı bulabilmektedirler. Grup şirketlerinin aşırı şekilde finansmanı sonucu oluşan risk yoğunlaşması, bankaların aktif kalitesi için önemli bir risk unsuru oluşturmaktadır. Holding şirketlerinin, yasal sınırlamaları aşmak için grup bankalarından karşılıklı olarak kredi (back to back) kullanmaları, bankaların aktif kalitesi ve kredi riskleri açısından önemli diğer bir sorunu oluşturmaktadır.

TMSF'ye devrolunan bankalarda BDDK tarafından yapılan incelemeler sonucu;³³

- Ceylan Grubunun doğrudan kullanmadığı, ancak Bank Kapital A.Ş. tarafından diğer banka hakim ortaklarına “back-to-back” kredi kapsamında 45.636.709 USD nakit kredi kullandığı,
- Etibank'ın hakim ortaklarının Etibank ve TMSF'ye devredilen bankalara olan kredi borçları dışında, TMSF'na devredildiği 27.10.1999 tarihi itibarıyla back-to-back kredileri kapsamında 70.285.845 USD borcu bulunduğu,
- Zeytinolu Grubunun doğrudan kullanmadığı, ancak Esbank T.A.Ş. tarafından diğer banka hakim ortaklarına “back-to-back” kredi kapsamında 163.111.919 USD nakit, 28.500.000 USD gayrinakdi olmak üzere 191.611.919 USD kredi kullandığı, tespit edilmiştir.

1.2.1.5. Kredilendirme Sürecinde Yapılan Bankacılık Hataları

Kredi pazarlaması, kredilendirilecek firma seçimi ve kredi şartlarının belirlenmesi süreci, kredinin kullandırımında ortaya çıkabilecek sorunların belirlenmesinde etkili bir süreçtir. Bu süreçte, bankanın ve firmanın kredi ilişkisinin başlaması öncesi yapılan hatalar, değerlendirmeler veya yapılması gereken bazı tespit ve çalışmaların yapılmaması sorunlu hale gelebilecek bir kredi ilişkisinin ilk aşamalarıdır. Bu süreçte yapılan hatalardan başlıcaları şunlardır;

³³ BDDK, (Nisan 2003), s.65-73

- “Borçlunun Hakkında Yapılan İstihbaratın Yeterli Olmaması
- Finansal Tabloların Yetersiz Analizi
- Kredinin Amacının ve Geri Ödeme Kaynağının Yetersiz Analizi”³⁴
- “Firma Seçiminde Hata
- Yanlış Kredi Yapılandırılması
- Teminatların Eksik ve Hatalı Alınması”³⁵
- “Müşterinin çeşitli yollardan kredi tahsisini gerçekleştirmeye çalışması
- Müşterinin kaybedilmesinden çekinilmesi”³⁶
- Banka yönetiminin kredi verilmesi konusunda aceleci ve zorlayıcı tutumu,
- Kredilendirme sürecinde, bankalararası rekabetin kredi şartlarının belirlenmesi üzerine olumsuz etkileri,
- Kredilerin, firmaların talebi yerine daha çok bankalar tarafından önerilen bir hizmet haline getirilmesi.

1.2.1.6. İstihbarat Süreci

İstihbarat, kredi değerliliğinin tespiti ve riskin azaltılması amacıyla, gizlilik ve tarafsızlık içinde, bankalar tarafından şahıslar veya firmaların ahlaki ve mali durumlarını doğru olarak tespit için çeşitli kaynaklardan yapılan bilgi toplama ve değerlendirme işlemidir. Amacı, müşterilerin veya müşteri olabilecek firmaların hukuki, mali ve ahlaki durumlarını, iş yeterliği ve girişimciliğini, sektörün ve ekonominin genel durumu çerçevesinde değişik ve inanılır kaynaklardan saptamak ve izlemektir.³⁷

Piyasalar, yeterli bilgi sahibi olamadığı durumlarda zayıf mali sistemlerde mevcut olan riski fiyatlandıramamaktadır. Riskin doğru olarak tanımlanması ve

³⁴ Belkis Seval, **Kredilendirme Süreci ve Kredi Yönetimi**, İstanbul, İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Yayınları, 1993, s.278-280; Belkis Seval , , “Sorunlu Krediler”, **TBB Eğitim ve Tanıtım Grubu Seminer Notları**, İstanbul, 10-11 Mart 2000, s.4-5

³⁵ Nahit Özen, “Kredi Riski Ölçümlemesi Temerrüte Düşme ve Çözüm Yolları”, **TBB Eğitim ve Tanıtım Grubu Seminer Notları**, İstanbul, Ekim 2002, s.3

³⁶ Aktaş M. **a.g.e.**, s.4.

³⁷ TC Ziraat Bankası A.Ş., **Ticari Krediler Ve Mali Tahlil ve İstihbarat Mevzuatı-I**, Ankara, 2004, s.10

fiyatlandırılması piyasa katılımcılarının yatırım kararları açısından önem taşıyan mali sonuçların zamanında, tam ve eksiksiz olarak temin edilmelerine bağlıdır.³⁸

“İstihbarat ile müşteri hakkında bilgi toplanır, analiz edilir ve firma hakkında karar verilir. Müşterinin ödeme alışkanlığı, gelir düzeyi ve bundaki dalgalanmalar, ikamet, medeni hali, müşteri imajı ve referanslar, müşteri varlıkları ve sunabileceği teminatlar, firma ile ilgili çevrelerin firma hakkındaki görüşleri önemlidir. Müşterinin kredi değerliliğinin belirlenmesinde 5-C kuralından hareket edilebilir.³⁹ Karakter (character), kapasite (capacity), kapital (capital), koşullar (conditions) ve teminatlar (collateral). Karakter, müşterinin ödeme alışkanlıklarını ve dürüstlüğü gösterir. Kapasite, belirlenen vadelerde firmanın ödeme gücünü ifade eder. İşletme sahip ve yöneticilerinin işe hakim olmaları, yetenekli ve öngörülü olmaları, belirsizliklere ve gelir dalgalanmalarına karşı duyarlı olmaları diğer bir ifade ile planlı çalışma alışkanlığına sahip olmaları. Kapital, işletme aktiflerinden borçlan çıkarıldıktan sonra kalan net varlığı göstermektedir. 5 C kuralına göre firma değerlendirilirken öncelikle karakterine bakılır. Karakter iyi ise müşterinin kapasitesine bakılır. Kapasite yetersiz ise teminat alınarak müşteriler kredilendirilebilir. Söz konusu kriterler birlikte şöyle değerlendirilebilir: ⁴⁰

+ Karakter + Kapasite + Kapital : Kredi riski çok düşük.

+ Karakter + Kapital - Kapasite : Kredi riski orta.

+ Kapasite – Karakter - Kapital : yüksek riskli müşteri”

Kredinin sorunlu hale gelmesi durumunda, kredinin açılış aşamasında firma ve ortakların mal varlığı açısından gerekli ve yeterli derecede istihbaratın yapılmamış olması halinde sorunlu kredinin tasfiyesi güçleşmektedir.⁴¹

³⁸ TBB , **Şeffaflık ve Sorumluluk Uluslararası Mali Krizler Mali Sistemlerin Güçlendirilmesi, Çalışma Grupları Raporları – Derleme Çalışması**, İstanbul, 1999, S.78

³⁹ Ruth Neyens, *Principles of Corporate Restructuring and Asset Resolution*, **Law and Business Review of the Americas**, Vol.8:3,S.6

⁴⁰ Niyazi Berk , **Finansal Yönetim**, 5.Baskı, Türkmen Kitabevi, İstanbul, 2000, s.173

⁴¹ Kavcıoğlu , **a.g.e.**, s.41

1.2.1.7. Kredi Değerlendirmesi

Kredi değerlendirmesi, banka – firma kredi ilişkisinde firmanın talep ettiği kredi türü, vade, tutar, kullandırım şartlarının değerlendirilmesi ile bankanın tespitleri sonucu onaylanan kredi türü, vadesi, tutarı, kullandırım şartlarının karşılaştırılarak değerlendirilmesidir. Burada amaç, firmanın talep ettikleri ile bankanın değerlendirmeler sonucu belirlediklerinin uyuşmasıdır. Bunun dışındaki olasılıklar, firma veya banka açısından bir takım sorunların oluşmasına neden olabilir.

Kredi süreci gerek firma başvurusu gerekse bankanın firma ile çalışmayı talep etmesi ile başlar. Bundan sonra firmanın ve bulunduğu sektörün iyi analiz edilmesi gerekmektedir. Kredi talebinde bulunan firmanın istihbaratı (mali analizi) yapılırken, firmanın içinde bulunduğu sektörün de ayrıntılı bir analizinin yapılması gerekmektedir. Özellikle, firmaya uygun kredi türünün tespiti, vadesinin belirlenmesi sürecinde sektör analizi önemlidir. Sektörün bilinmesi, cari, likidite, finansman oranı gibi bankacılıkta firma analizlerinde kullanılan rasyoların o sektöre daha akılcı uygulanmasını sağlayacaktır.

“Bir firmanın yabancı kaynak ihtiyacı, büyük ölçüde iş kolunun özelliğine ve firmanın içinde bulunduğu endüstriye göre belirlenir. Her iş kolunun kendine özgü bir aktif yapısı bulunmaktadır. Örneğin, tekstil üreticisi bir firma emek-yoğun, mevsimsellik nedeniyle yüksek stok ve yüksek kısa vadeli borca sahip iken, perakende mağazacılık ile faaliyette bulunan bir firmada yüksek nakit, yüksek stok devri, alacakların az olması”⁴² gibi bir durum söz konusu olabilir. Elde edilecek veriler ışığında yapılacak mali analiz ve istihbarat sonucu firmaya kredi onaylanacaktır. Bu süreçte, firmaya uygun kredi türü ve işletmeye gerekli tutarın onaylanması önem arz etmektedir. Çünkü, farklı kredi türü ile ihtiyacının altında veya üstünde onaylanan ve kullandırılan krediler, firma açısından rasyonel değildir. Firma nezdinde atıl fonların oluşmasına neden olabileceği gibi

⁴² Suat Özgül, “Sorunlu Kredilerde Erken Uyarı Modelleri”, TBB Eğitim ve Tanıtım Grubu Seminer Notları, İstanbul, 5-6 Mayıs 1998, s.12, 18-19

ihtiyacının altında kredi kullandırımı ise faaliyetlerinde yeterli kaynağı sağlayamaması, bu nedenle planladığı faaliyetlere girişememesine neden olur. Bunun yanında, yanlış kredi türü, firmanın likiditesini etkileyebilir ve kredi geri ödemesinde sıkışıklıklara yol açabilir.

1.2.1.8. Teminatlandırma

Bankaların, kredilerin vadelerinde ödenmemesi durumunda, alacağın tahsil olasılığını arttırabileceği en önemli imkan teminatlardır. Kefalet, nakit, mevduat, hazine bonosu, ipotek ve diğer banka garantileri en sık başvurulanan teminat türleridir. Kredi onayı aşamasında teminatların niteliği piyasa değerlerinde meydana gelebilecek dalgalanmalar, nakde dönüşüm kolaylığı ve süresi gibi durumlar dikkate alınması gereken hususlardır. Kredi değerliliği olan bir firmanın kredisi için olması gerekenden farklı veya yüksek tutarda teminat alınması yoluna gidilmesi ve firmanın teminat vermeye zorlanması rasyonel olmayabilir. Bunun yanında, teminat verilmesi dikkate alınarak, kredi onayı ve kullandırımına gitmek de doğru değildir. Amaç kredinin, kredilendirme ilkeleri çerçevesinde sürdürülmesidir. Teminatın varlığı kredi ilişkisinin başlangıcı değil, daha ziyade sonucu ile ilgilidir. Teminat seçimi firmanın kredi değerliliği ve kredi ile orantılı olmalıdır. Alınacak teminatı nakde çevirmenin süresi, piyasa değerinde oluşabilecek dalgalanmalar, kredilerin takip hesaplarına aktarılması ile bilançoda meydana gelebilecek olumsuzluklar, takipteki kredinin tahsili için izlenecek süreç ile emek ve zaman kaybı dikkate alınmalıdır.

Kredilerin sorunlu hale geldikten sonra, teminatın nakde dönüştürülerek, bankaya olan firma borçlarının tasfiyesi amaçlanmaktadır. Yeterli ve nitelikli teminat, sorunlu hale gelmiş bir kredi için bankaya güvence sağlamaktadır.

Tablo : 6 – Tahsili Gecikmiş Alacaklar Teminat Bilgileri (*)

	Brüt Bakiye (Bin YTL)		Teminata Göre Oransal Dağılım (%)		Toplam Teminat / Kredi (%)	
	2004	2005	2004	2005	2004	2005
Toplam Donuk Alacaklar	6.308.126	7.496.218	100	100	57	46
- I.Grup Teminata Sahip Olanlar	44.177	13.276	1	0	20	87
- II.Grup Teminata Sahip Olanlar	3.459.466	3.123.731	55	42	79	75
- III.Grup Teminata Sahip Olanlar	784.913	1.152.868	12	15	87	81
- IV.Grup Teminata Sahip Olanlar	201.865	228.189	3	3	71	70
- Teminatsız Olanlar	1.817.705	2.978.154	29	40	0	0
Yeniden Yapılandırılan Alacaklar	1.071.761	1.357.971	-	-	-	-
Yeni İtfa Planına Bağlı Alacaklar	1.137.493	905.117	-	-	-	-

Kaynak : BDDK, Bankacılık Sektörü Risk Değerlendirme Raporu 2004, İstanbul, 2005 s.15

BDDK, Bankacılık Sektörü Risk Değerlendirme Raporu 2005, İstanbul, Mart 2006, s.13

(*)I.Grup Teminat : Nakit, mevduat, II.Grup Teminat : İpotek, kambiyo senedi, III.Grup Teminat : Kefalet, IV.Grup Teminat : ilk 3 dışındaki teminatlar

Tablo : 6'dan görüldüğü üzere, Tahsili Gecikmiş Alacaklar (TGA)'ın teminatları değerlendirildiğinde, en çok alınan teminat türü II.Grup Teminatlar yani ipotek ve kambiyo senetleridir. Bunu, kefaletli krediler izlemektedir. Teminatsız krediler de önemli bir yer tutmaktadır.

Bankanın maruz kalacağı nihai zarar tutarının belirleyicisi olarak kredilerin teminatlandırma oranları önem arz etmektedir. 2004 ve 2005 döneminde kredilerdeki artışa paralel olarak toplam brüt donuk alacaklarda esasen teminatsız alacaklar kaleminde kaynaklanan bir artış gözlemlenmektedir. Ayrıca teminatlandırma oranlarında yaşanan düşüş de kredi riskini arttırıcı bir unsur olarak değerlendirilebilecektir. Takibe intikal eden kredilerde teminatlandırmanın düşük olması bu kredilerden ileride elde edilebilecek tahsilatları düşürebilecektir.⁴³

⁴³ BDDK, Bankacılık Sektörü Risk Değerlendirme Raporu 2005, s.12

1.2.2. Kredi Kullandırımı Sürecindeki Sebepler

1.2.2.1. Denetim

Türkiye’de bankacılık alanındaki yasal ve kurumsal düzenlemelerin değişen koşullara ve uluslararası standartlardaki gelişmelere uyumu konusunda da önemli adımlar atılmıştır. Bu çerçevede, Haziran 1999’da yürürlüğe giren 4389 sayılı Bankalar Kanunu önemli bir dönüm noktasını ifade etmektedir. Bu kanun ile uluslararası uygulamalara paralel olarak bankacılık sektörünün düzenleme, gözetim ve denetimi idarî ve malî özerkliğe sahip Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu’na devredilmiştir. 19 Aralık 1999 tarihli 4491 sayılı yasa ile, bankalarla ilgili olarak kuruluştan tasfiyeye kadar olan süreçte alınması gereken kararların tamamı Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunun yetkisine bırakılmış, BDDK’nın özerk statüsü sağlamlaştırılmıştır. Bankacılık sektörünün gözetim ve denetiminden sorumlu kamu birimleri Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu bünyesinde birleştirilerek, Kurum 31 Ağustos 2000 tarihinden itibaren fiilen çalışmaya başlamıştır.⁴⁴

Türk Bankacılık sektöründe bankaların denetimi etkin bir şekilde 5411 sayılı Bankalar Kanunu uyarınca, BDDK, İç Kontrol Sistemi, İç Denetim Sistemi (Banka Müfettişleri) ve Bağımsız Denetim Kuruluşları tarafından yapılmaktadır.

Etkin bir denetim risk, oluşabilecek eylem ve durumları önceden tespit edecek bir özelliğe sahip olmalıdır. Ancak, mevcut teftişler geçmişe yönelik yapıldığından, yapılan denetim büyük ölçüde gerçekleşmiş riskler üzerine yapılmaktadır. Bunun yanında, risk tutarının büyümesi önlenmiş veya bazı durumlarda risk ortaya çıkmamış ta olabilir, ancak geçmişe yönelik yapılan teftişlerin doğal eksik yönü budur. Teftişin etkinliği mevcut durumu değerlendirmek ve geleceğe yönelik riskleri tespit etmektir. BDDK’nın mevcut yönetmeliği ile iç denetim daha etkin hale getirilmiş, Teftiş Kurulu Müfettişlerinin ileriye yönelik çalışmalar yapması imkanı arttırılmıştır.

⁴⁴ BDDK, **BSYYP Gelişme Rapor (V)**, İstanbul, 2002, s.2

5411 sayılı Bankalar Kanunu'nun İç Sistemlere İlişkin Yükümlülükler başlıklı 29. maddesinde;*"Bankalar, maruz kaldıkları risklerin izlenmesi, kontrolünün sağlanması, faaliyetlerinin kapsamı ve yapısıyla uyumlu ve değişen koşullara uygun, tüm şube ve konsolidasyona tâbi ortaklıklarını kapsayan yeterli ve etkin bir iç kontrol, risk yönetimi ve iç denetim sistemi kurmak ve işletmekle yükümlüdürler."* denilmektedir. 30. maddede İç Kontrol Sistemi ve 32.maddede İç Denetim Sistemi (banka müfettişleri) düzenlenmiştir. *"Bankalar bütün birim, şube ve konsolidasyona tâbi ortaklıklarını kapsayan bir iç denetim sistemi kurmak zorundadır. Bu çerçevede, faaliyetlerin mevzuata, ana sözleşmeye, iç düzenlemelere ve bankacılık ilkelerine uygunluğu banka müfettişleri tarafından denetlenir."* denilmektedir.

Bankaların İç Denetim ve Risk Yönetimi Sistemleri Hakkında Yönetmelik 08.02.2001 tarih ve 24312 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yayımı tarihinde (08.02.2001) yürürlüğe girmiştir. İç denetim sistemi daha işlevsel ve etkin hale getirilmiş, bankada oluşabilecek risklerin daha erken tespitine ve önlem alınmasına imkan sağlanmıştır. 08.02.2001 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren "Bankaların İç Denetim ve Risk Yönetimi Sistemleri Hakkında Yönetmelik" ile bankaların bünyelerinde etkin bir iç denetim sistemi kurmaları ve karşılaştıkları riskleri en iyi şekilde yönetebilmelerine imkan verecek etkin bir risk yönetimi sistemi kurmalarına ilişkin usul ve prensipler belirlenmiş ve söz konusu sistemlerin etkin bir şekilde işleyişini takiben bu yönetmelik çerçevesinde bankacılık sisteminin banka faaliyetleri bazında risk odaklı olarak gözetimi hedeflenmiştir. Bankalar, Temmuz 2001 tarihinden itibaren Yönetmelik çerçevesinde yapmış oldukları faaliyetleri ve organizasyonel hazırlıklarını üçer aylık dönemler itibariyle raporlamakta ve bu raporlar düzenli olarak değerlendirilmekte ve gelişmeler yakından izlenmektedir.⁴⁵

01.02.2002 tarihinde bağımsız denetimin ilkeleri ile bağımsız denetim yapacak kuruluşlarının yetkilendirilmesine ilişkin iki ayrı yönetmelik yayımlanmıştır;⁴⁶

⁴⁵ BDDK, **Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı : Gelişme Raporu**, İstanbul , Şubat 2002, s.25

⁴⁶ BDDK (Şubat 2002), a.g.e., s.25-26

- Bağımsız Denetim İlkelerine İlişkin Yönetmelik ile; bağımsız denetim yapılırken uyulacak ilke ve esaslar uluslararası denetim standartları ile uyumlu ve daha detaylı bir biçimde yeniden düzenlenmiştir.
- Bağımsız Denetim Yapacak Kuruluşların Yetkilendirilmesi ve Yetkilerinin Geçici veya Sürekli Olarak Kaldırılması Hakkında Yönetmelik ile; söz konusu kuruluşların yetkilendirilmelerine ve yetkilerinin kaldırılmasına ilişkin esaslar düzenlenmiştir.

1.2.2.2. İzleme Yöntemlerinin Yetersizliği

Bankalarda kredi kullandırımı arttıkça, problemli kredilerin de oransal olarak artması beklenir⁴⁷. Bunun yanında, uygulamada bir kredinin batışından önce belli bir yaşam eğrisi izlediği de saptanmıştır.⁴⁸ Bu tür krediler veya başlangıçta normal şartlarda verilmiş kredilerin kullandırımından itibaren iyi izlenmesi, banka-firma ilişkilerindeki durum, firma ve ortaklarının ödeme gücü hakkındaki işaretler değerlendirilmelidir. Kredinin vadesinde tahsili hakkında fikir verebilecek her türlü verinin değerlendirilmesi, yakından izlenmesi, kredinin tahsili ve sorunlu hale gelmeden önce önlem alınabilmesi için önemlidir.

Problemli kredilerin bankalara olan maliyetleri ve dolayısıyla ülke ekonomisi üzerindeki etkileri dikkate alındığında, gelecekte problemli kredi haline dönüşecek kredileri önceden belirleyecek modellerin geliştirilmesi oldukça önem kazanmaktadır. İleriye dönük bir yaklaşımla hazırlanacak modeller, kredilerin problemli hale gelmeden belirlenerek, tahsil edilmesini sağlayacak önlemler alınmasına ve sorunların çözülmesine yardımcı olabilecektir.⁴⁹

Erken uyarı sisteminin arkasındaki dayanak noktası, eğer karar vericilerden önceden doğru uyarılar alınması halinde, ya bankacılık krizlerinin önlenemediği yada

⁴⁷ BERK, (Finansal), **a.g.e.**, s.194

⁴⁸ BERK, (Finansal), **a.g.e.**, s.205

⁴⁹ POLAT Erdal, **Türk Bankacılık Sisteminde Problemli Kredileri Önceden Belirleyecek Model Geliştirilmesi İçin Bir Çalışma**, Pamukbank Eğitim Yayınları, İstanbul, 1995 s.34-35

maliyetlerinin önemli derecede azaltılabileceği görüşüdür.⁵⁰ Yapılan araştırmalar ile ilgili tüm metodolojik ve istatistiksel eksikliklere rağmen iyi tasarlanmış finansal modelleri, muhasebe kayıtlarından ve muhasebe kayıtları dışından elde edilen oranlar ve diğer değişkenler yoluyla iflastan en az 2 veya 3 yıl öncede başlamak üzere, iflas tahminini iyi bir doğruluk derecesiyle gerçekleştirilebileceği⁵¹ görüşleri mevcuttur.

1.2.2.3. Kredi Riskinin Şeffaf Olmaması

Şeffaflık, mevcut durum ve olaylar hakkındaki bilginin ulaşılabilir, somut ve anlaşılabilir olması sürecini ifade etmektedir. Şeffaflık, piyasa katılımcılarının bir firmayı diğerinden ayırmak ve riskleri tanımak için gereken bilgiyi elde etmelerini sağlayarak, kaynakların etkin dağılımına katkıda bulunmaktadır.⁵² Mali kurumlar tarafından yapılan bilgilendirmelerin güvenilirliğini ve kalitesini geliştirmek için, takipteki krediler ve bunlar için ayrılan karşılıkların raporlanması, kredilerin niteliklerine göre sınıflandırılması konusunda detaylı uluslararası talimatların oluşturulması ve bunlara uyulmasına ihtiyaç vardır. Kredi değerlemesi, kanuni takipteki krediler için karşılık ayrılması ve kredi riski bilgilendirmesi hakkında sağlam uygulamalar konusunda ortak bir görüşün olmayışı, analistlerin, piyasa düzenleyicilerinin, gözetim otoritelerinin mali kurumların faaliyetlerinden doğan riskleri değerlendirilmelerine ciddi şekilde engel olmaktadır.⁵³

Çeşitli ülke uygulamalarındaki tecrübeler, yetersiz kredi risk yönetiminin banka iflasları ve bankacılık krizlerine yol açan en önemli faktörlerden biri olduğunu göstermektedir.⁵⁴ Bu nedenle, kredi risklerinin yapısı ve kredi risk yönetimi uygulamalarının yeterliliğini içermek üzere bankaların kredi risk profillerine ilişkin bilgi, piyasa katılımcıları ve denetim otoritelerinin bankaların mevcut durumunu, performansını ve uzun dönemdeki faaliyetlerini sürdürebilme yeterliliğini değerlendirmeleri açısından son

⁵⁰ James Bell, Leading Indicator of Banking Crises – a Critical Review, **Financial Stability Review**, Issue : 9 (December 2000), www.bankofengland.co.uk/fsr/fsr09.htm, (Erişim : 18.08.2005)

⁵¹ E. Abdülgaffar Ağaoğlu, Türk Bankacılık Sisteminde Değer Mühendisliği Açısından Risk, Erken Uyarı ve Kalite Yönetiminin Değerlendirilmesi, **Active**, Nisan-Mayıs 2000, s.6

⁵² TBB, (Şeffaflık), **a.g.e.**, s.6

⁵³ TBB, (Şeffaflık), **a.g.e.**, s.13

⁵⁴ Alpaslan, **a.g.e.**, s.76

derece önemlidir. Bu bilgi aynı zamanda tüm bankacılık sisteminin etkinliği ve güvenilirliğinin değerlendirilmesi açısından da önem taşımaktadır. Basel Komitesi aşağıda verilen beş temel alanda bankaların doğru ve yeterli ölçüde kamuoyunu bilgilendirmeleri gerektiğini belirlemiştir.⁵⁵

- Muhasebe politikaları ve uygulamaları
- Kredi risk yönetimi
- Kredi riskleri
- Kredi kalitesi
- Gelirler

1.2.2.4. Kredi Yoğunlaşması

Risk dağılımı ilkesi, finans sektöründe faaliyet gösteren tüm kurumların uymakla yükümlü oldukları temel prensipler arasındadır. Bu aşamada, kural olarak kredi kurumlarının risklerini tek bir müşteriye yüklemekten ziyade, müşterileri arasında dağıtmalarının daha sağlıklı bir işletme yöntemi olduğu kabul edilir. Söz gelimi, tek bir müşteriye yüksek miktarda kredi vermektense, kredinin küçük meblağlar halinde müşterilere dağıtılması tercih edilir. Burada, riskin büyüklüğü, kredi kullanıcısının ödeme gücü yeterliliğine göre değil, kredinin miktarına göre belirlenir. Dolayısıyla, büyük kredi terimi ile kredi alanın ödeme gücü yetersizliği kastedilmez. Burada asıl üzerinde durulan konu, kredi kurumlarının tek bir kişiye belirli bir meblağın üzerinde kaynak sağlamamalarıdır⁵⁶. Bir çok ülkede uygulanmakta olan büyük risk limitleri ise genellikle kredi açan bankanın sermayesi ile ilişkilendirilerek ifade edilmektedir.⁵⁷

Türkiye'de de 5411 sayılı Bankalar Kanunu'nun "Kredi Sınırları başlıklı 54. maddesi uyarınca; *“Bankalarca bir gerçek ya da tüzel kişiye veya bir risk grubuna kullandırılacak kredilerin toplamı özkaynakların yüzde yirmibeşini aşamaz.”* ... *“Bir*

⁵⁵ Alparslan , a.g.e., s.76

⁵⁶ TBB, (Genel Kredi), a.g.e., s.74

⁵⁷ TBB , *Büyük Risklerin Ölçülmesi ve Denetlenmesi – Basel Bankacılık Gözetim ve Denetim Komitesi*, TBB Yayını, İstanbul, 1991, s.7

gerçek ya da tüzel kişiye veya bir risk grubuna özkaynakların yüzde onu veya daha fazlası oranında kullandırılan krediler büyük kredi sayılır ve bunların toplamı özkaynakların sekiz katını aşamaz.” denilmektedir.

Risklerin çeşitlendirilmesi bankacılığın temel prensiplerinden birisidir. Bankaların ödeme güçlüğüne düşmesinin başlıca örneklerinin büyük bir çoğunluğu kredi riski yoğunlaşmalarına bağlı olarak gerçekleşmiştir⁵⁸

Bankalarda, kredilerle ilgili problemlerin kaynağı kredi portföyündeki yoğunlaşmalardır. Risklerin yoğunlaşması çeşitli şekillerde olabilmekte ve benzer karakterde önemli miktarda kredinin söz konusu olması durumunda ortaya çıkar. Bankanın portföyünde (i) tek bir şirket, (ii) bağlantılı şirketler grubu, (iii) özel bir sanayi ya da sektör, (iv) coğrafik bölge, (v) yabancı bir ülke ya da ekonomileri arasında sıkı ilişki bulunan bir grup yabancı ülkeye verilmiş büyük tutarda dolaylı ve doğrudan krediler varsa yoğunlaşma söz konusudur. Yoğunlaşma aynı zamanda benzer vadelere sahip krediler olması durumunda da yaşanır. Yoğunlaşma portföydeki krediler arasındaki ince ve karmaşık ilişkiler dolayısıyla ortaya çıkabilir. Risklerdeki yoğunlaşma sadece kredi verme faaliyetleriyle değil, bankanın borçluya ait risk taşıyan tüm faaliyetleriyle ilişkilendirilerek ele alınır. Yüksek oranda yoğunlaşma olması bankayı kredilerin yoğunlaştığı alanda olumsuz değişikliklere maruz bırakır.⁵⁹

Bankaların kullandıkları kredilerde risk yoğunlaşmasını önlemek üzere, bir gruba kullandırılacak kredi limitlerinin hesabında doğrudan ve dolaylı krediler birlikte dikkate alınmış ve risk grubu tanımı yapılmıştır. Banka hissedar ve iştiraklerinin de aynı risk grubu içinde değerlendirileceği düzenleme ile banka kaynaklarının belirli gruplar üzerinde yoğunlaşması engellenecek, bankaların aktif yapısını emniyet, seyyaliyet ve verimlilik ilkelerine göre sağlamlaştırmaları temin edilecektir. Gerçek veya tüzel bir kişiye doğrudan veya dolaylı olarak verilebilecek kredilerin toplamı özkaynakların en

⁵⁸ TBB (Büyük Risklerin), a.g.e., s.2

⁵⁹ TBB, **Kredi Riskinin Yönetimine İlişkin Temel Prensipler**, TBB Yayını, İstanbul, 1999 s.16

fazla yüzde 25'i ile sınırlandırılmıştır. Bir risk grubuna kullandırdıkları kredi toplamı Bankalar Kanunu'ndaki sınırlamaları aşan bankalar, bu risk grubuna dahil gerçek ve tüzel kişilere yeni kredi kullandıramayacaklardır. Ayrıca, bankaların sınırlamaları aşan tutarı kademeli olarak 2006 yılı sonuna kadar gidermeleri öngörülmüştür.⁶⁰

Kredi portföyünün büyüklük ve müşteri sayısı incelendiğinde; müşteri sayısının 50 bin YTL'den az kredilerde olduğu, ancak 2005 itibarıyla 1 milyon YTL'den büyük kredilerin toplam krediler içindeki payının %40,75 olduğu görülmektedir. Dolayısıyla, %1'in altında müşteri sayısına sahip 1 milyon YTL'den büyük krediler, toplam kredilerin 3 yıllık süreçte ortalama %47'sini almaktadır. Kredi büyüklüğüne ilişkin söz konusu yoğunlaşmalar, kredi riskini artırıcı bir unsur olarak değerlendirilmektedir.⁶¹ Kredilerin büyüklük ve müşteri dağılımları Tablo : 7'da gösterilmektedir.

Tablo : 7 – Kredilerin Büyüklük ve Müşteri Sayısı : 2003-2005

	Müşteri sayısı			Kredi Toplamı		
	2003	2004	2005	2003	2004	2005
1 milyon YTL'den Büyük Krediler	0,04	0,03	0,03	56,25	43,11	40,75
501 bin ile 1 milyon YTL Arasındaki Krediler	0,02	0,03	0,03	4,40	5,85	4,44
101 ile 500 bin YTL Arasındaki Krediler	0,11	0,15	0,26	7,43	8,25	10,63
50 ile 100 bin YTL Arasındaki Krediler	0,15	0,22	0,40	3,10	3,99	5,68
50 bin YTL'den Küçük Krediler	99,68	99,57	99,28	28,82	38,80	38,50

Kaynak : BDDK, **Bankacılık Sektörü Risk Değerlendirme Raporu** -2003, Haziran 2004, s.15

BDDK, (BSRDR-2004), a.g.e, s.12

BDDK, (BSRDR -2005), a.g.e.,s.15

1.2.2.5. Belirsizliğin Artması

Mali piyasalarda belirsizliklerin önemli bir şekilde artması borç verenlerin iyi kredi risklerini kötülerinden seçip ayırmasını daha da zorlaştırır.⁶² Borç verenlerin hatalı seçim ve ahlaki tehlike sorunlarını çözmedeki azalan güçleri onları daha az borç vermeye

⁶⁰ BDDK, (Şubat 2002), a.g.e., s.24-25

⁶¹ BDDK, (Haziran 2004), a.g.e., s.15

⁶² Mishkin, a.g.e. s.3

iter, bu durum da yatırım ve toplam üretimde bir azalma olacağını ifade eder. Belirsizliklerin bu şekilde artması, belli başlı finansal ya da finansal olmayan kurumların başarısızlığında, çöküşünden ya da bir ekonomik daralmadan ileri gelir.⁶³

Bankaların faaliyette bulunmalarının en önemli sebebi kar etmektir. Kar etmek için de en önemli gelir kalemi kredilerden alınan faizlerdir. Bu nedenle, kredi kullandırımı bankalar için önemlidir. Ancak, özellikle kriz dönemlerinde firmalar krizi atlatabilmek için nakit ve kredi talebini arttırmaları yanında, bankaların da kredi kullandırma isteği azalmaktadır. Bu ortamlarda kullanılacak kredilerin geri dönmeme olasılığı yüksektir. Bu dönemlerdeki belirsizlikler, geleceğe yönelik tahminlerin yetersizliği nedeniyle, yanlış firma seçimine, hatalı kredi türü, vadesi, TL veya Yabancı para kredi seçimine neden olabilmektedir.

1.2.2.6. Ekonomik Koşullar – Finansal Krizler

Normal ekonomik koşullar, sistemik riskin bulunmadığı durumlara işaret etmektedir. Sistemik bir kriz olduğunda, mali sorunlar ekonominin tümüne yayılmaktadır. Parasal ve döviz krizi türünden krizler mali sektörde yaşanan sorunlar nedeniyle meydana çıkmalarına karşın, makroekonomik rahatsızlıklar da banka aktif kalitesini zayıflatıp bankaların iflas etmelerinde etkili olabilmektedir.⁶⁴

Bankalarının mali sistemdeki özel bir önemi de şudur; bankaların borç verme kabiliyetleri zayıflatılırsa borç verme işlemleri genel olarak azalacak ve sonuçta ekonomide bir gerileme ve daralma başlayacaktır. Finansal araçların bilançolarındaki bir bozulma gerçekten onların borç verme dinamiklerini engelleyecek ve dolayısıyla mali krizlerin artmasında önemli bir rol oynayacaktır.⁶⁵

Bankalarca verilen kredilerin, takip hesaplarına aktarılması yani sorunlu hale

⁶³ Erişah Arıcan, **Gelişmekte Olan Ülkelerde İstikrar Politikaları : Türkiye**, İstanbul, Derin Yayınları, 2002, s.28

⁶⁴ TBB **Mali Sistemlerin Güçlendirilmesi Çalışma Raporu**, TBB Yayını, İstanbul, 1998, s.22

⁶⁵ Mishkin , **a.g.e.**, s.4

gelmesi banka bilançolarını olumsuz etkilemekte, dolayısıyla mali verileri bozuk bir banka da sonuçta riski düşük işlemlere yönelecektir. Bu kapsamda, en riskli işlem olan kredi verme işlemlerinde azalmaya gidecek, kar marjı düşük ancak risk düzeyi sıfıra yakın işlemleri seçebileceklerdir.

1.2.2.7. Muhasebeleştirme Uygulamaları

Kredi kuruluşları, günlük bankacılık işlemlerini 1986 yılında uygulamaya giren Tekdüzen Hesap Planı kapsamında yapmaktadırlar. Kredi kullandırıldığı tarihte ilgili kredi hesaplarına kayıt yapılır, eğer kredi sorunlu hale geldiğinde de ilgili kredi hesaplarından çıkarılarak Karşılıklar Yönetmeliği'nde belirtilen hesap gruplarına aktarılır. Bankaların THP ve Karşılıklar Yönetmeliği kapsamında, kredilerin mevcut durumlarını değerlendirerek muhasebeleştirmemeleri durumunda, bilançolarının aktif yapısı, karlılıkları ve sermaye yeterlik oranı olduğundan daha olumlu görünecektir. Ancak, sorunlu hale gelen kredilerin takip hesaplarına aktarılması konusunda bankaların gerekli özeni göstermedikleri yapılan denetimlerde ortaya çıkmaktadır.

Bankacılık sektörünün sorunlarına kalıcı çözümler getirilmesi ve bankaların daha sağlıklı bir ortamda büyümelerinin sağlanması amacıyla, “Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı” 15 Mayıs 2001 tarihinde uygulamaya konulmuştur. 31 Ocak 2002 tarihinde yayımlanan 4743 sayılı Kanun çerçevesinde, Program ilave araçlarla güçlendirilmiş ve özel sermayeli bankalara kamu tarafından sermaye desteği sağlanmasının yasal çerçevesi oluşturulmuştur...Bankaların gerçek mali durumlarının ortaya çıkartılabilmesi için üç aşamalı bir denetim sistemi uygulanmıştır.⁶⁶ Program kapsamındaki 25 bankanın aktif yapılarının incelenmesi sonucunda, krediler ve takipteki alacaklar kalemlerinde önemli değişikliklerin ortaya çıktığı görülmektedir. ⁶⁷ Bankaların sorunlu hale gelen kredilerin muhasebeleştirilmesinde ne kadar şeffaf olduklarına ilişkin BDDK tarafından 4743 sayılı Kanun çerçevesinde yapılan denetimlerde ortaya çıkan sonuçlar ve

⁶⁶ BDDK, **Banka Sermayelerinin Güçlendirilmesi Raporu : Gelişme Raporu**, İstanbul , 21 Haziran 2002, s.2-3

⁶⁷ BDDK, (Haziran 2002), a.g.e., s.9

banka bilançolarındaki değişikliklere şöyledir;

Tablo : 8 - Denetim Öncesi ve Sonrası Kredilerin Sınıflandırılması

Milyon YTL	Denetim Öncesi	Denetim Sonrası
Krediler (I., II. Grup)	29.182	24.032
T.G.A (III., IV., V.Grup)	2.334	7.821
Karşılıklar	1.088	2.583
T.G.A (Net)	1.246	5.238
Takibe Dönüşüm Oranı (*)	%7	%25

Kaynak : BDDK, (Haziran 2002), a.g.e., s.11

(*) TGA (Brüt) / Krediler + TGA (Brüt)

Denetim ve değerlendirme aşaması sonucunda, birinci ve ikinci grup altında tasnif edilen ve canlı kredi olarak nitelendirilen alacaklar 29.182 milyon YTL'den 24.032 milyon YTL seviyesine düşürülmüştür. Kredi portföyünün kalitesine ilişkin titiz incelemeler sonucunda, III, IV ve V. Grup altında tasnif edilen donuk alacak seviyesi yükselmiş ve % 7 olan kredilerin takibe dönüşüm oranı yüzde 25'e çıkmıştır. Donuk alacakların dağılımı Tablo : 9'da gösterilmiştir. ⁶⁸

Tablo : 9 - Takipteki Kredilerin Dağılımı (Brüt)

(Milyon YTL)	Denetim Öncesi	% Pay	Denetim Sonrası	% Pay
III. Tahsil İmkânı Sınırlı	455	20	1.217	16
IV. Tahsili Şüpheli Krd.	728	31	4.126	52
V. Zarar Nit. Krd. Alac.	1.151	49	2.478	32
Toplam	2.334	100	7.821	100

Kaynak : BDDK, (Haziran 2002), a.g.e., s.11

⁶⁸ BDDK, (Haziran 2002), a.g.e., s.11

7,8 milyar YTL tutarındaki tahsili gecikmiş alacağa karşılık bankaların 10 milyar YTL tutarında teminatı bulunmaktadır. Ancak, karşılıklara ilişkin Yönetmelik çerçevesinde teminatların rayiç değeriinin ihtiyatlılık prensibi ile hesaplanması sonucu, bu teminatların 5,2 milyar YTL'lik kısmı kabul edilmiş, bankalardan 2,5 milyar YTL tutarında ilave karşılık ayırmaları istenmiştir.

1.2.3. Kredinin Vadesinde Tahsil Edilmemesinden Sonraki Gelişmeler

Kredinin vadesinde tahsil edilmemesi yani kredinin sorunlu hale geldikten sonraki aşamalar, daha çok bu tür alacakların tahsiline yönelik çalışmaları içeren bir süreçtir. Doğal olarak risk oluştuğuna göre bu aşamada firmanın yakından takibi, malvarlığı araştırması, firma ile çeşitli anlaşmalar yapılması, bankaların ortak hareket etmesi gibi alternatifler sıklıkla başvurulanan yöntemler ve tahsil olasılığını etkileyen unsurlardır. Bu süreçte, yukarıda belirtilen şekilde ve alternatif imkanlara başvurmamak veya gecikmeli hareket etmek banka alacağının geç tahsilini bazı hallerde de tahsil imkanının ortadan kalkmasına yol açabilmektedir.

1.2.3.1. Bankanın Hareket Planı

Bankanın kredinin sorunlu hale gelmesinden sonraki süreçte etkin bir şekilde hareket etmesi gerekmektedir. Banka alacağının tahsiline çalışılması, alacağın bu aşamada teminata bağlanması veya teminatı arttırması, firmadan olan alacakların yeniden yapılandırılması için firma ile görüşmeler yapılması, firmadan alacaklı diğer banka ve kuruluşların davranışlarını takip etmesi, gerekirse diğer bankalarla işbirliğine gidilmesi şeklinde açıklanabilecek ve banka alacağının tahsil olasılığını olumlu etkileyebilecek hususlar bu süreçte yer almaktadır. Bunun yanında, bu tür faaliyetlerin gecikmeli yapılması veya hiç yapılmaması da sorunlu kredinin tahsil olasılığını azaltacaktır.

1.2.3.2. Hukuk Süreci

Bankaların idari yollardan yani firma nezdindeki girişimlerle banka alacağını tahsil edemediği durumda, yapması gereken tek yol yasal süreci başlatmaktadır. Bu süreç uzun süren ve banka tarafından etkin bir şekilde takip edilmesi gereken aşamadır. Firmanın malvarlığının araştırılması, banka alacağının tahsili için davaların açılması, ipotek, kambyo senedi, sözleşme, kefalet, ticari işletme rehni gibi teminatların nakde dönüşmesine çalışılması, bankanın yapması gereken işlemlerden bazılarıdır. Ancak davaların uzun sürmesi, borçlunun borç miktarına, sözleşmedeki imzasına, kefillerin kefalet miktarı ve sözleşmedeki imzalarına itirazları hukuk sürecini uzatmakta, davaların açılması nedeniyle bankaların yatırmak zorunda kaldıkları teminatların bankaya ayrıca bir maliyet yüklemesi, dava sürecinde işleyen kanuni faizin bankanın ticari ve temerrüt faizinden düşük olması, ipotekli taşınmazların nakde dönüşmesinin uzun sürmesi ve ipotek alındıkları aşamadaki değerlerinden satılmalarındaki zorluklar, banka alacağının tahsilinde yaşanan zorluklardan bazılarıdır. Tabii ki bu süreçte bankanın yapabileceği etkinlikle işlemlere devam etmek, yasal süreleri geçirmeden işlemleri yerine getirmektir.

1.2.3.3. Diğer Bankaların Etkileri

Bir bankada kredinin sorunlu hale gelmesinden sonra tahsilat ve takip sürecini diğer bankalar olumlu veya olumsuz etkileyebilir. Diğer bankaların da firma hakkında icra takibi ve ihtiyati haciz işlemlerine girişmeleri, firma gayrimenkulleri üzerine ipotek koydurmaları, bankanın alacağını tahsil etme sürecini olumsuz etkileyebilir. Bunun yanında, borcu ödemek için görüşme ve protokol yapılması sürecinde bankaların ortak bir karara varamaması da tahsilat sürecini uzatabilir veya durum bazı bankaların aleyhine gelişebilir. Sonuçta her banka firmadan kendi alacağını tahsil etmeye çalışmakta, firma veya müşterinin malvarlığı, sözleşme, ipotek gibi tahsilat sağlanabilecek teminatlarda diğer bankalardan hızlı hareket etmek isteyecek, dolayısıyla bir bankanın öne geçme çabası diğer bankanın alacağını tahsil etmesine engelleyebilecek veya geciktirebilecektir. Türk bankacılık uygulamasında İstanbul Yaklaşımı ile bankaların bu süreçte ortak hareket etmelerini sağlaması bu bakımından faydalı olmuştur.

1.3. Sorunlu Kredilerin Etkileri

Sorunlu kredilerin en büyük etkisi normal kredi hesaplarında bulunması durumunda olumlu etkiledikleri tutar ve oranları, sorunlu hale geldikten sonra hem olumlu etkinin kalkması hem de olumsuz etkilemeye başlamasıdır. Aşağıda, sorunlu hale geldikten sonra olumsuz etki yaptığı hususlar ele alınmıştır.

1.3.1. Bilançoya Etkileri

Bankacılık krizleri, genellikle bankaların bilançosunun aktif tarafından kaynaklanmaktadır. Bankaların aktif kalitesinin bozulmasına yol açan sorunlu kredilerin oranının tehlikeli bir şekilde artması krizlerin habercilerinde biri sayılır.⁶⁹ Bilançonun aktifinde kasa, banka, menkul kıymetler yanında krediler, özel karşılıklar ve TOA hesapları da yer almaktadır. Banka bilançosunun yapılacak incelemesinde, nakdi kredilerin TOA hesaplarına aktarılması sonucu, bilançonun aktif tarafında krediler tutarı düşecek, TOA tutarları artacak, buna bağlı olarak TOA'daki tutarlar için karşılık ayrılması sonucu Özel Karşılık tutarı artacaktır. Bu göstergeler, banka bilançosu için olumsuz göstergelerdir. Aktif kalitesinin bozulmasına neden olacak, aktif karlılığını düşürecek, TOA / Krediler oranının yüksek olmasına yol açacak, sermaye yeterlik rasyosunun düşük çıkmasına dolayısıyla bankaların daha fazla sermaye bulundurmasına neden olacaktır.

1.3.2. Karlılığa Etkileri

Bankalarca Karşılık Ayrılacak Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik⁷⁰ (30.06.2001 tarih ve 24448 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.)Değerleme, Muhasebeleştirme ve Raporlama Esas ve Usulleri başlıklı Madde 10- 1-e) Bu Yönetmeliğin 5 inci maddesine göre, “*donuk alacak haline gelen tutarlar için döneme ilişkin faiz*

⁶⁹ M.İbrahim Turhan, “Bankacılık Krizleri”, **Active**, Aralık 98- Ocak 99, 1999, s.2

⁷⁰ 31 Ocak 2002 tarih ve 24657 mükerrer, 31 Aralık 2002 tarih ve 24980 sayılı Resmi Gazetelerde yayımlanan Yön. ile değiştirilmiştir.

tahakkuku ve reeskontu yapılmaz. Donuk alacak haline dönüşen tutarlar için daha önce yapılmış bulunan ve tahsil edilmediği halde gelir yazılan faiz tahakkukları ve reeskontları, ilgili faiz geliri hesabı aynı tutarda borçlandırılarak muhasebe kayıtları üzerinde ters kayıtla düzeltilir veya iptal edilmesi suretiyle kapatılır. Tahakkuk ettirilen faizler borçludan nakden tahsil edilmiş ise bu tutarlar iptal edilmez.” denilmektedir.

Dolayısıyla, krediler hesap grubundan TOA hesap grubuna aktarılan kredilerde, borçludan faizler nakden tahsil edilmedikçe gelir yazılamaz, faiz tahakkuk ve reeskontu yapılamaz. Böylece, kredi türlerine bağlı olarak dönem sonlarında bir krediye yapılan tahakkuklar ile yine belirli dönemlerde yapılan reeskont işlemi TOA’da yer alan krediler için yapılmayacağından, banka karlılığı tahakkuk ve reeskont yapılmayan tutarlar kadar düşük gerçekleşecektir. Bu karar yerindedir, çünkü nakden tahsil edilemeyen tutarların gelir yazılması banka karlılığı ve mali yapısı hakkında yanıltıcı olması yanında, gelir yazılan faiz tutarları için BSMV tahakkuku yapılacak firmadan tahsil edilemeyen bu tutarlar süresinde Vergi Dairesi’ne yatırılması gerekeceğinden, alacağını tahsil edemeyen banka için ayrıca kaynak çıkışına yol açacaktır.

Bunun yanında, normal kredi hesaplarında yer alan kredilerden faiz ve komisyon geliri elde edilmesine karşın, sorunlu hale gelerek mevduat gibi faize duyarlı pasiflerle sağlanan kaynakların TOA hesaplarında yer alması ve bankanın bu tutarları tahsil edememesi de alternatif faiz ve komisyon kaybına yol açmaktadır.

Takip hesaplarına aktarılan kredileri için özel karşılıklar ayrılmakta, bu işlem esnasında 820- Değer Düşme ve Karşılık Giderleri hesabına borç verilmekte yani karşılık tutarı gider hesaplarına aktarılmaktadır. Dolayısıyla ayrılacak her karşılık tutarı giderlerin artmasına sonuçta karşılığın azalmasına yol açacaktır.

1.3.3. Sermaye Yeterliğine Etkileri

Ödeme gücü rasyosu hesaplanırken özkaynaklar pay, bilanço varlıkları ile bilanço dışı yükümlülüklerin ağırlıklı değerleri de payda olarak alınır. Dolayısıyla, sermaye yeterliği oranı (ödeme gücü oranı) özkaynak tutarının risk ağırlıklı varlıklara ve bilanço dışı yükümlülükler bölünmesi yoluyla elde edilir.⁷¹

Sermaye Yeterliliği Standart Oranı Tanım : Konsolide ve konsolide olmayan bazda hesaplanan “özkaynak / risk ağırlıklı varlıklar, gayrinakdi krediler ve yükümlülükler standart oranını,⁷²

Risk ağırlıklı varlıklar, gayrinakdi krediler ve yükümlülükler: Çeşitli oranlarda risk ağırlıklarına göre sınıflandırılarak gruplandırılmış banka aktif değerleri ile gayrinakdi krediler, yükümlülükler ve taahhütleri⁷³, ifade eder.

Sermaye yeterliği uygulaması sermaye, aktif ve risk faktörlerinin ölçülmesini gerektirir. Bu durum, özel karşılık politikalarını içeren muhasebe prosedürüne bağlıdır. Bir bankanın sermaye yeterlik rasyosu kredi zarar karşılıkları kararlarına doğrudan bağlıdır ve sonuç olarak sermaye yeterlik düzenlemeleri kredi zarar karşılıkları üzerinde de direkt etkiye sahiptir.⁷⁴

Türkiye’de 1998 – 2005 yılları arasında bankaların gruplar itibariyle sermaye yeterliliğine ilişkin oranları Tablo:10’da görülmektedir.

⁷¹ TBB , (Genel Kredi), a.g.e., s.74

⁷² B.D.D.K., Bankaların Sermaye yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik, 31.01.2002 tarih ve 24657 sayılı Resmi Gazete. Madde : 3

⁷³ B.D.D.K., Bankaların Sermaye yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik, Madde : 3

⁷⁴ DBS Group, “Bank Reserve Accounting”, www.dbs.com.sg/dbsgroup/annual99/financial/images/dbsra.pdf, (Erişim:10.09.2006), s.1

Tablo : 10 - Sermaye Yeterliliği Rasyosu (1998 - 2005)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Kamu Bankaları	8,47	11,65	7,79	36,6	50,2	56,3	37,1	37,7
Özel (TMSF hariç) Bankalar	13,92	17,23	18,42	16,5	19,7	23,5	22,3	17,2
TMSF Bankaları	-37,40	-94,91	- 39,73	-28,5	-2,0	-21,3	185,2	134,8
Yabancı Bankalar	21,72	22,50	17,77	44,2	32,6	36,2	20,1	15,9
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	24,39	25,02	31,01	36,3	40,2	78,4	-	-
SEKTÖR (TMSF Bankaları dahil)	13,00	8,24	13,36	17,5	24,2	30,9	28,8	24,2
SEKTÖR (TMSF Bankaları hariç)	13,75	16,87	17,07	-	-	-	-	-

Kaynak: TBB, Bankalarımız 2002; TBB, Bankalarımız, 2003; TBB, Bankalarımız, 2005

Tablo 10'dan da görüleceği üzere; bankacılık sektörünün TMSF kapsamındaki bankalar dahil sermaye yeterliliği rasyosu 1998 yılında %13 iken, 1999 yılında % 8,24, 2000 yılında ise yasal oran olan % 8'in üzerinde %13,4 olarak gerçekleşmiştir. 2000 yılında TMSF idaresindeki bankalara Hazine tarafından verilen 6,1 milyar dolar tutarındaki özel tertip DİBS'ler nedeniyle bu gruptaki bankaların sermaye yeterliliği rasyolarında 2000 yıl sonunda bir miktar iyileşme gerçekleşmiş, ancak, birikmiş zararlarından kaynaklanan sermaye yetersizliği sorununu çözmekten çok uzak kalmıştır. 2000 yıl sonu itibariyle, TMSF kapsamındaki bankalar hariç tutulduğunda ise, sektör sermaye yeterliliği rasyosu %17,1'e yükselmektedir. 2001 yılından itibaren belirgin bir şekilde artmaya başlamış ve 2003 yılından itibaren azalmış olsa da 2005 yılı itibariyle %24,2 olarak gerçekleşmiştir.

“2001 yılında kamu bankalarının sermaye yeterlilik rasyolarında da önemli oranda iyileşmeler gerçekleşmiştir. Sermaye yeterlilik rasyolarındaki iyileşmede, yapılan sermaye aktarımlarının yanı sıra, kamu bankalarının aktifleri içinde risk ağırlığı sıfır olan Devlet İç Borçlanma Senetlerinin payının artması da etkili olmuştur.”⁷⁵ Menkul değerler cüzdanının toplam aktifler içindeki payı Aralık 2000'de %5,7 iken, görev zararları karşılığı ve sermaye desteği olarak verilen tahvillerin de etkisiyle Aralık 2001'de % 57,8'e

⁷⁵ B.D.D.K., (6 Şubat 2002), a.g.e., s.6

yükselmiştir.⁷⁶

Sermaye Yeterliği hesaplamasında Takipteki Alacaklar (Net) %100 risk ağırlığına sahip aktifler olarak kabul edilmektedir. Sonuçta, sermaye yeterliği hesaplamalarında özsermaye kaleminin daha yüksek olmasını gerektirmekte diğer bir ifade ile sermaye yeterlik rasyosunun düşük çıkmasına neden olmaktadır. Risk Düzeyleri (Risk Ağırlıkları); Ödeme gücü rasyosunun temel özelliklerinden biri, hesaplamada dikkate alınan bilanço varlıkları ile bilanço dışı yükümlülüklerin çeşitli oranlardaki risk ağırlıklarına göre tasnif edilerek gruplandırılmış olmasıdır. Buna göre, kredi kurumlarının risksiz varlıkları sıfır katsayısı ile çarpılırken, risk düzeyi en yüksek olan varlıklar yüz ile çarpılır. Bu çerçevede, risk ağırlıkları karşı tarafın niteliğine göre gruplara ayrılmaktadır.⁷⁷

Kredi kurumlarının denetiminde birinci adım, kredi kurumları tarafından üstlenilen toplam kredi riskinin kontrol altında tutulması/sınırlanmasıdır. Bu aynı zamanda sermaye yeterlik rasyosunun da amacını teşkil etmektedir. Sermaye yeterlik rasyosu hesaplanırken özkaynaklar pay, bilanço varlıkları ile bilanço dışı yükümlülüklerin ağırlıklı değerleri de payda olarak alınır. Dolayısıyla, ödeme gücü oranı özkaynak tutarının risk ağırlıklı varlıklara ve bilanço dışı yükümlülüklerle bölünmesi yoluyla elde edilir. Bu çerçevede, kredi kurumlarının asgari ödeme gücü oranları %8 olarak belirlenmiştir. Yukarıda da belirtildiği üzere, bu yüzde 8'lik ödeme gücü oranı asgari bir oran olup yetkili makamların daha yüksek bir seviye tespit etmeleri mümkündür.⁷⁸

Sorunlu krediler, gerçek ve adil fiyatlardan satın alınırsa, bu tür işlemler bankaların gelirini yükseltir ve sermaye yeterliğini artırır. Bankaların kayıtlarındaki sorunlu kredilerin değeri azalacak, bunun karşılığında nakit artacak veya bankaların menkul kıymetleri artacaktır. Banka bilançosundaki bu değişim, risk ağırlıklı varlıkları azaltacak, sermaye yeterliğine olumlu katkısı olacak varlıkları da arttıracaktır.⁷⁹

⁷⁶ B.D.D.K., (6 Şubat 2002), a.g.e., s.9

⁷⁷ TBB, (2000/35), a.g.e., s.72

⁷⁸ TBB, (2000/35), a.g.e., s.74

⁷⁹ Charles Enoch, Gillian Garcia, V.Sundararajan, **Recapitalizing Banks with Public Funds : Selected Issues**, IMF Working Papers,

1.3.4. Likidite Riski

Bankalar, taahhütlerini zamanında yerine getirebilmek amacıyla mevcutlarında nakit değerler ya da nakde tahvil kabiliyeti yüksek finansal araçlar bulundurmamak durumundadırlar. Eğer bir banka, taahhütlerini karşılayabilecek söz konusu araçlara sahip değilse, likidite riski ile karşı karşıya demektir. Bu risk, özellikle kısa vadeli varlıklarının yine kısa vadeli taahhütlerini karşılayamama durumunda ortaya çıkar.⁸⁰

Türk bankacılık sektörünün kısa vadeli mevduat ağırlıklı kaynak yapısı nedeniyle faize duyarlı pasiflerinin ortalama vadesinin, faize duyarlı aktiflerinin ortalama vadesinden kısa olması, faiz oranlarında meydana gelecek düşüşlerin sektörü olumlu, yükselmelerin ise olumsuz yönde etkileyebileceğini göstermektedir.⁸¹

Tablo : 11 – Mevduatın Vade Yapısı : 2002 – 2005

	2002	2003	2004	2005
Toplam	100	100	100	100
Vadesiz	19	20	21	18
1 Ay Vadeli	30	26	25	21
3 Ay Vadeli	38	38	38	46
6 Ay Vadeli	8	10	8	11
12 Ay ve Üzeri Vadeli	6	6	9	5
Ortalama Vade (Ay)	2,8	2,7	2,8	2,8

Kaynak : TCMB, www.tcmb.gov.tr, erişim : 30.06.2006

Tablo-11’den görüldüğü üzere, mevduatın vadelere göre dağılımı, 3 ay ve altında yer alan vadelerde mevduatın yoğunlaştığı, 6 ay ve üzeri vadelerdeki mevduatın düşük oranlarda kaldığı, ortalama vadenin de incelenen yıllar itibariyle 2,8 ay olduğu

WP/99/139, October 1999, s.30-31

⁸⁰ Faik Çelik ve Mehmet Behzat Ekinci, "Türkiye’de Bankacılık Krizlerinin Önlenmesinde Risk Yönetiminin Yetersizliği ve Stratejik Bir Yaklaşım, *Active*, Mart-Nisan 2002, Sayı :23, s.

⁸¹ BDDK *Bankacılık Sektörü Değerlendirme Raporu*, İstanbul , Ekim 2004, s.57

görülmektedir.

Kredilerin vade dağılımı 1 aya kadar ve 1 yıldan uzun vade dilimlerinde yoğunlaşmaktadır. Aralık 2005 itibariyle 1 aya kadar vadeli kredilerin toplam krediler içindeki payı %20,5, 1-3 ay arası %14,8, 3-6 arası 15,9 ve 1 yıldan uzun vadeli kredilerin oranı %35,3'tür. Mevduatın büyük kısmının 3 aya kadar olması özellikle mevduat ile krediler arasında vade uyumsuzluğuna neden olmaktadır.⁸²

Bankanın temin ettiği kaynaklar kısa süreli, kullandırdıkları krediler ise kaynaklara oranla daha uzun sürelidir. Türk bankacılık sektöründe kaynakların ortalama vadesi 2,8 aydır, yani oldukça kısa sürelidir. Ayrıca kaynakların bir bölümü yabancı para türünde olup, kur riskine açıktır. Bankalar, kredilerine kaynak sağlayan mevduat müşterisi, diğer bankalar veya uluslararası kuruluşlara olan yükümlülüklerini zamanında karşılayabilmek için geri ödeme dönemlerinde likiditeye ihtiyaç duyarlar. Oysa, aktifin bir kısmı T.O.A.'a bağlı olması durumunda, bankanın likidite ihtiyacı artacaktır. Çünkü, belli bir vadede döneceği hesaplanarak kullandırılan kredilerin geri dönmemesi ve vadesinde gerekli likiditenin sağlanamaması bankayı zor duruma sokabilir. Özellikle, Finansal krizlerin yaşandığı ortamlarda, aktifinin büyük bölümünü menkul kıymetlere bağlamış bankalarda, menkul kıymetlerin nakde çevrilmesi sonucu, değer düşüklüğünden dolayı hem bankanın gelir kaybına neden olur, hem de böyle bir ortamda kaynak arayışı içine kendi girer ki borçlanma maliyeti de artar.

1.3.5. Sorunlu Kredilerin Bankaya Maliyeti

Bir banka, kredi tahsis ederken daima çok yüksek ve çok düşük risk arasında bir orta yol bulabilmelidir. Eğer banka çok düşük düzeyde risk üstlenmeyi tercih ediyorsa doğal olarak pazardaki önemli pek çok fırsatı elinden kaçıracaktır. Öte yandan pazarda kaçırılan fırsatların maliyeti batan bir krediden çok daha az soruna neden olacaktır.

⁸² BDDK, **Bankacılık Sektörü Risk Değerlendirme Rapor – 2005**, İstanbul ,Mart 2006

Yüksek riskli ve sorunlu kredilerin bankaya olan maliyetleri şöyle sıralanabilir:⁸³

- Sorunlu kredilere tahsis edilen fonlar, daha yüksek getirili alternatif alanlara yönlilemez,
- Sorunlu krediler daha yakın takibi gerektirmekte, sonuçta daha yüksek idari giderlere yol açar,
- Yöneticilerin zamanlarını daha verimli alanlarda kullanmalarını engeller,
- Bankanın imajı ve piyasadaki ismi zedelenecek bu da bankanın büyümesini ve gelişmesini olumsuz olarak etkileyecektir,
- Sorunlu krediler hukuki konularda önemli ölçüde uzmanlığı gerektirmekte ve yüksek düzeyde hukuki giderlere neden olmaktadır,
- Sorunlu kredi miktarı yüksek olan bankalarda, düşük getiri ve sınırlı büyüme çalışanların moralini olumsuz olarak etkilemektedir,
- Banka bilançosunun aktif kalitesi ve kompozisyonu bozulur,
- Bankanın likiditesi bozulur,
- Sorunlu krediler nedeniyle banka özel karşılık ayırır,
- Bankanın ratinginin olumsuz etkilenmesine, kredibilitesinin düşmesine ve yurtdışı borçlanma kapasitesini etkiler.
- Karlılık ve sermayede olumsuz etki yaratır,
- Şube karlılığını olumsuz etkiler,
- Bankanın aktif-pasif yönetimi olumsuz etkilenir.

Yukarıda maddeler halinde bankaya olumsuz etkileri sıralanmakla birlikte, bankanın en temel amacının kredi vermek ve elde edeceği faiz gelirleri ile kar etmeye çalıştığı, kredilerin vadesinde dönmesinin yine kaynak olarak temin edilen mevduatların vadesinde ödenmesini sağlayacağı dikkate alındığında, kredilerin vadesinde tahsil edilmemesi üstelik takip hesaplarına aktarılması bankayı likidite, güvenilirlik, yeniden kaynak yaratma gibi alanlarda etkiler. Bankanın, kredileri vadesinde tahsil edememesi

⁸³ Seval, (1993), **a.g.e.**, s.275-276 ; Seval, (2000), s.2; Özen, **a.g.e.**, s.7; Aktaş M.,**a.g.e.**, s.2

yükümlülüklerini (mevduat vb) yerine getirme aşamasında kaynak bulmaya itecek, belki de maliyeti yüksek, kısa vadeli kaynakları tercih etmek zorunda kalabilecektir. Tahsil edilmeyen kredilerin takip aşamaları da ayrı bir idari yapıyı gerektirmesi, bu alacakların takibinin etkin bir şekilde sürekli yapılması banka için ayrı bir gider oluşturmaktadır. Aktifinde sorunlu kredileri büyük oranlara ulaşan bir bankanın riski artacağından yurtiçi ve yurtdışı piyasalarda borçlanma maliyeti artacaktır. Buna benzer yapıdaki etkilerini çoğaltmak mümkündür.

1.3.6. Bankacılık Sektörüne Etkileri

Yapılan çalışmalarda gelişmekte olan ülkelerin finansal krizlere karşı duyarlılığını açıklamada kullandıkları modellerden birisi Bankacılık Sisteminin Zayıflığı'dır. Bankacılık sisteminin zayıflığını ölçmek için problemli kredilerin toplam aktiflere oranı da kullanılan ölçütlerden biridir.⁸⁴

Tablo : 12- Takipteki Kredilerin Toplam Aktiflere Oranı : 1994 - 2005

	1994	1996	1998	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ticaret Bankaları	1,3	0,9	2,8	3,9	5,8	5,0	3,5	2,1	1,9
Kamusal Sermayeli Tic. B.	1,5	1,1	1,8	3,2	6,7	6,7	5,2	2,2	2,0
Özel Sermayeli Tic. B.Top.	1,0	0,7	3,7	4,7	5,5	4,3	2,7	2,0	1,8
Özel Ticaret Bankaları	1,0	0,7	1,0	2,3	4,8	2,8	2,2	2,0	1,8
TMSF	0,0	0,0	57,9	18,0	16,7	24,3	11,6	6,3	5,1
Yabancı Bankalar	2,6	0,6	0,3	0,5	1,4	1,7	1,8	1,5	2,0
Kalkınma ve Yatırım Bank.	5,2	2,5	1,6	1,1	5,1	1,9	1,8	1,6	1,2
BANKACILIK SEKTÖRÜ	1,6	1,0	2,8	3,8	5,7	4,9	3,5	2,1	1,9

Kaynak : TBB, BDDK

Tablo 12'den görüleceği üzere, takipteki kredilerin toplam banka aktiflerine oranı bankacılık sektörü için 1994 yılında %1,6 iken 1998 yılında %2,8, 2001 yılında %5,7 ve 2005 yılsonu itibariyle %1,9 olmuştur. Bu dönem içinde kamu bankaları oranındaki

⁸⁴ Arıcan , a.g.e., s.29-30

artış bankacılık sektörüne paralel bir seyir izlemiş, özel bankalarda 2001 yılına kadar artış daha sonra azalma olmuş, ancak bu azalmanın sorunlu bankaların TMSF’na aktarılması nedeniyle olduğu, TMSF’ye geçen bankalarda ise bu oran 1998 yılında %57,9 olduğu, 2000-2003 yılları arasında ortalama %18 seviyelerinde gerçekleştiği görülmektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde bankacılık sektöründe kullandırılan kredilerin son birkaç yıl içinde ortalama %4,5- 5’lik kısmının sorunlu kredi haline geldiği görülmektedir.

1.3.7. Reel Sektöre Etkileri

Bankacılık krizleri ve artan sorunlu krediler sonucu ekonomik faaliyetler aniden daralabilmektedir. Bankalar mali bünyelerini düzeltebilmek için, kredi müşterilerinden alacaklarını en kısa zamanda tahsil etme yoluna gitmeleri ve bunlara yeni kredi imkanları sağlamaktan vazgeçmeleri, özellikle bankacılığın finansal sistemde büyük ağırlığa sahip olduğu ülkelerde ekonomik durgunluğa yol açmakta veya durgunluğu derinleştirmektedir.⁸⁵ Kredinin geri ödenmesinin talep edilmesi, firmalarda da likidite sıkışıklığına yol açabilecektir. Oysa, bankacılık kesiminin bilançosunun sağlıklı olması reel kesim ve firmalarının bilançolarının sağlıklı olmasına da bağlıdır.⁸⁶

Bu süreçte bankalar likidite riskini bertraraf etmek, kredilerin ileride sorunlu hale gelmesine yol açmadan tahsil yoluna gitmesi, kriz sürecinde firmaların da faaliyetlerinin daralması ve karlarının düşmesi, bu olumsuzluklar sonucu bilançoların kredi açısından değerlendirilmesinde yeterli güce ve mali yapıya sahip olamamaları, bu durumun kriz sürecinde bir kısır döngüye dönüşmesi ile bankalar kredi olanaklarını azaltmakta, bu durum tekrar firmalara olumsuz bir etki yapmaktadır.

⁸⁵ Turhan, a.g.e., s.4

⁸⁶ Ali İhsan Karacan, Türk Bankacılık Sisteminin Temel Sorunları ve Bankacılık Sektörünün Yeniden Yapılandırılması, **İktisat, İşletme ve Finans**, Yıl:17, Sayı:192, s.39

II. BÖLÜM

2 – SORUNLU KREDİLERİN YÖNETİMİ

Türk bankacılık sektöründe sorunlu kredilerin yönetimi ve çözümü her zaman önemli bir konu olmuştur. 1994 ve izleyen dönemlerde bankacılık sektöründe yaşanan olumsuzluklar, sermaye yeterliği konusuna verilen önem, bankalara yapılan sermaye desteği konuları sorunlu kredileri her zaman ön planda tutmuştur. Bankaların yapılan değerlendirmeleri, karşılaştırmaları, rasyoları da sorunlu kredilerin hesaplama ve değerlendirmelerde önemli bir paya sahip olmasını sağlamıştır. Bankalar Kanunu, Karşılıklar Yönetmeliği ve Sermaye Yeterliğine ilişkin yönetmelik ile sorunlu krediler ve özel karşılıklar konusunda mevzuatta çeşitli şekillerde yer bulan, sorunlu krediler ve özel karşılıklar için çeşitli tarihlerde mevcut durumda iyileştirmeler ve düzenlemeler sık sık yapılmıştır.

Bu bölümde, Türk bankacılık sisteminde sorunlu kredileri etkileyen mevzuattaki gelişmeler ve etkileri, sorunlu kredilerin banka bilançolarındaki etkilerini değerlendirebilmek ve analizini yapabilmek açısından sorunlu kredilerin muhasebe sürecine yer verilmektedir.

2.1. SORUNLU KREDİLER İLE İLGİLİ DÜZENLEMELER

Bankaların, müşterisine kredi kullandırmasından sonra çeşitli seçenekler ortaya çıkar. Birincisi, kredi sözleşme şartlarına göre müşteriden tahsil edilir. İkincisi, kredinin tahsilinde güçlükler yaşanması halinde, kredi şartları ve kredi ödeme planı bankaca müşteri menfaatine olacak şekilde yeniden belirlenerek tahsil edilmesine çalışılır, üçüncüsünde ise krediler yapılan sözleşme şartlarına göre tahsil edilemez ve bir sorunlu kredi ortaya çıkar.⁸⁷

⁸⁷ Selim Bekçioğlu, "Banka İşletmelerinde Problemlı Kredilerin Önlenmesi (1)", İ.Ü. İşletme Fakültesi Muhasebe Enstitüsü Dergisi (Ağustos-Kasım 1986), Yıl: 12, s.45-46

Akışkanlığını yitiren kredilerin zamanında tespitine ve bunların tahsiline çalışılması, bunun mümkün olmadığı durumlarda, kredinin zarara dönüşmesi donuk alacak haline gelen kredi için karşılık ayrılmasına başlanması, banka mali bünyesi açısından zorunlu olmaktadır. Böylece sorunlu krediler için karşılık ayrılması suretiyle, bankaların gerçek mali yapılarının muhasebe ve mali tablolara yansıtılması sağlanmış olacaktır⁸⁸

Kredilerin sorunlu hale gelmesi ile birlikte izleyeceği yasal süreç ve muhasebeleştirilmesi işlemleri Karşılıklar Yönetmeliği'nde belirlenmiştir. Muhasebeleştirilme işlemleri esnasında Tekdüzen Hesap Planı'nda yer alan hesap skontları Karşılıklar Yönetmeliği kapsamında belirtildiği şekilde kullanılarak, sorunlu kredilerin banka mali tablolarında mevzuat doğrultusunda yer alması sağlanır

2.1.1. Karşılıklar Yönetmeliği

Karşılıklar Yönetmeliği'nin amacı, çeşitli tarihlerde yayımlanan kararname, yönetmelik ve tebliğlerde dar ve geniş anlamda tanımlamalar yapılmakla birlikte ortak bir tanımla; “bankaların nakdi ve gayrinakdi kredileri ile diğer alacaklarının niteliklerini ve bunlar için ayrılacak karşılıklara ilişkin esas ve usulleri belirlemek, bu suretle kredilerin ve diğer alacakların mahiyetlerine uygun bir şekilde tasnif edilerek muhasebeleştirilmesini ve mali tabloların açıklık ve doğruluk ilkelerine göre hazırlanmasını sağlamaktır. Karşılıklar yönetmeliği ile kredi değerliliğini yitiren veya temerrüde düşen krediler için yeterli karşılık ayrılması ve bankaların sorunlu kredilerinin kontrol altına alınması sağlanmıştır.⁸⁹

Karşılıklar Yönetmeliği BDDK oluşturulması ile BDDK bünyesinde hazırlanmış ve Haziran 2001 tarihinde ilk kez yönetmelik olarak yayımlanmıştır (21448 sayılı Resmi Gazete). Bu tarihten önce Bakanlar Kurulu kararı ile yayımlanmakta idi.

⁸⁸ Polat, a.g.e., s.31

⁸⁹ Selçuk Demiralp, 90'lı Yıllarda Türk Bankacılığının Gündemindeki Konular ve Öneriler, T.Bankalar Birliği Yayınları No: 61, Ankara, 1991, s. 51 -52

Karşılıklar ilişkin karar ve muhasebe konularını düzenleyen ve bu konuda yayınlanmış karar ve tebliğler yayımlandıkları tarihler itibariyle şöyledir;

- 3182 sayılı Bankalar Kanunu'nun 32. maddesine İlişkin Bankalarca Tesisi Gereken Karşılıklar Hakkında 85/10128 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı 11 Aralık 1985 tarih ve 18955 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.
- 3182 sayılı Bankalar Kanunu'nun 32. maddesine İlişkin Bankalarca Tesisi Gereken Karşılıklar Hakkındaki 85/10128 sayılı Karar'da Değişiklik yapılmasına İlişkin 87/11440 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı 11 Şubat 1987 tarih ve 19369 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.
- *Bankalarca Tesisi Gereken Karşılıklar* Hakkındaki 04.05.1988 tarih ve 88/12937 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı, 23.05.1988 tarih ve 19820 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak 31.03.1988 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiş ve 31.12.1997 tarihine kadar yürürlükte kalmıştır. Başbakanlık Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı tarafında 3182 sayılı Bankalar Kanunu'na ilişkin 4 no.lu tebliğ ile 88/12937 sayılı Karara açıklık getirilmiştir.
- 11.01.1998 tarih ve 23227 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 97/10497 sayılı *"Banka Kredilerinin Niteliklerine Uygun Olarak Muhasebeleştirilmesi, Değerlendirilmesi ve Kredi Karşılıkları Hakkında Karar"* ise 31.12.1997 tarihinden itibaren yürürlüğe konulmuştur. Ayrıca, 17.02.1998 tarih, 23261 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 1 sayılı tebliğ ile 97/10497 sayılı Karar'ın uygulamasına açıklık getirilmiştir.
- 14.08.1999 tarih , 23786 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 99/13202 sayılı *"Banka Kredilerinin Niteliklerine Uygun Olarak Muhasebeleştirilmesi, Değerlendirilmesi ve Kredi Karşılıkları Hakkında Kararda Değişiklik Yapılmasına"*

Dair Karar" ve tebliği ile 97/10497 sayılı Karar ile 1.no.lu tebliğde değişiklikler yapılmıştır.

- 21.12.1999 tarih , 23913 sayılı (mükerrer) Resmi Gazete'de yayımlanan 99/13761 sayılı " *Bankalarca Karşılık Ayrılacak Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Karar* " ise 01.01.2000 tarihinden itibaren yürürlüğe konulmuştur.

- 31.03.2000 tarih ve 24006 sayılı (mükerrer) Resmi Gazete'de yayımlanan " *Bankalarca Karşılık Ayrılacak Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Karara İlişkin 1 Sayılı Tebliğ* ", 99/13761 Bakanlar Kurulu Kararı'nın uygulamasına ilişkin temel esasları belirlemek, uygulamaya açıklık kazandırmak ve ortaya çıkabilecek tereddütleri gidermek amacıyla yürürlüğe girmiştir.

- BDDK tarafından "Bankalarca Karşılık Ayrılacak Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik "30.06.2001 tarih ve 24448 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.05.02.2002 tarihli Bankalarca Karşılık Ayrılacak Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmeliğin Uygulanmasına İlişkin Genelge ile Yönetmeliğe açıklık getirilmiştir.

- Bankalarca Karşılık Ayrılacak Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik (31 Ocak 2002 tarih ve 24657 mükerrer sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır) ile 24448 sayılı R.G.'de yayımlanan yönetmeliğin 9.maddesinde değişiklik yapılmıştır.

- Bankalarca Karşılık Ayrılacak Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik (31 Aralık 2002 tarih ve 24980 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır) ile) ile 24448 sayılı R.G.’de yayımlanan yönetmeliğin 12.maddesinde değişiklik yapılmış ve 01.01.2003 tarihinde itibaren yürürlüğe konulmuştur.

Bu bölümde, 3 karşılıklar kararı- yönetmeliği ele alınacaktır; birincisi, Karşılıkları Kararına ilişkin ilk uygulama olması nedeniyle 3182 sayılı Bankalar Kanunu’nun 32. maddesine İlişkin Bankalarca Tesisi Gereken Karşılıklar Hakkında 85/10128 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı, ikincisi, Bankalarca Tesisi Gereken Karşılıklar Hakkındaki 04.05.1988 tarih, 88/12937 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı, 23.05.1988 tarih ve 19820 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanarak 31.03.1988 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiş ve 31.12.1997 tarihine kadar yürürlükte kalmış olup, kredi değerliliği ve temerrüt hallerini, özel-idari-takip aşamalarını belirtmesi yönünden önemli ve bugün dahi tanım ve açıklamaları kullanılmakta olduğundan ve üçüncüsü, BDDK tarafından *"Bankalarca Karşılık Ayrılacak Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik"* 30.06.2001 tarih ve 24448 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmış olup, en son uygulama olması ve karşılıklar kararnamesinde gelinen en son hususları ve uygulamaları içermesi nedeniyle ele alınacaktır.

2.1.1.1. 85/10128 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı

85/10128 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı 11 Aralık 1985 tarih ve 18955 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.⁹⁰ Kararın 1.maddesine göre; *“Bankalarca, bu kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihten sonra açılan kredilerden doğan alacaklarından temerrüde düşen kısmı için temerrüt tarihinden itibaren aşağıda gösterilen süreler sonunda*

⁹⁰ Ayrıntılı Bilgi İçin Bakınız : Abdullah Taşcıoğlu, *Cumhuriyet Dönemi Bankalar Kanunları ve İlgili Yasal Düzenlemeler*, TBB Yayını, İstanbul, 1998, s.316-319

ve karşılarında gösterilen oranlarda karşılık ayrılır.

Genel Olarak ayrılacak karşılıklar;

i. 9 uncu ayın sonunda en az % 25

ii. 15 inci ayın sonunda en az % 50

iii. 21 inci ayın sonunda en az % 75

iv. 27 nci ayın sonunda en az % 100'dür. Teminatlı Kredilerde bu oranların yarısı uygulanır.

Kararın 3.maddesinde, “Bu kararnamenin uygulanmasında temerrüt hali, cari hesaplarda hesabın kat edilmesiyle, diğer alacaklarda ise, alacağın tahsili gereken tarihte ödenmemesiyle teşekkül eder“ dolayısıyla temerrüt halinin oluşumu cari hesaplarda banka insiyatifine, diğer kredilerde vadede ödenmemesiyle belirterek 1 günlük bir gecikme bile temerrüt halini oluşturmaktadır..

Kararın 4.maddesinde, “Bu kararname uyarınca ayrılacak karşılıkların tamamı, bankalarca gider yazılır. Teminatlı alacaklar dışındaki alacaklar için gider yazılan meblağlar, Kurumlar Vergisi yönünden de gider sayılır“denilerek tüm karşılıkların gider yazılabileceği, ancak Kurumlar Vergisi yönünden ise sadece teminatlı alacaklar dışındaki alacakların gider kabul edilerek vergi matrahından indirilebileceği kabul edilmiştir.

Ayrıca bu kararın yayım tarihinde önce açılmış krediler için uygulanacak karşılık oranları da belirtilmiştir.

87/11440 Bakanlar Kurulu Kararı 11 Şubat 1987 tarih ve 19369 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmış ve 85/10128 sayılı kararda değişiklik yapılmıştır. 1. maddede “3182 sayılı Bankalar Kanunu’nun 38 inci maddesinin 5 inci fıkrasındaki kredi işlemleri için bu maddedeki karşılıklar ayrılmaz.” denilerek, sınırlamaya tabi olamayan kredileri belirterek karşılık ayrılmayacağı hususunu getirmiştir.

2.1.1.2. 88/12937 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı

Bankalarca Tesisi Gereken Karşılıklar Hakkındaki 04.05.1988 tarih, 88/12937 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı, 23.05.1988 tarih ve 19820 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak 31.03.1988 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiş ve 31.12.1997 tarihine kadar yürürlükte kalmıştır.

23.05.1988 tarihli, 12937 sayılı karar ve buna bağlı tebliğin yürürlüğe girmesinden önce, bankaları sorunlu kredilerini kat ederek takipteki krediler hesabına aktarmalarını zorlayan herhangi bir hüküm bulunmamakta idi ve bankalar bu konuda tamamen kendi inisiyatifleri ile hareket ediyorlardı. Kararname ile, sorunlu kredilerin normal kredi hesapları içinden çıkarıp, takipteki krediler hesaplarına aktarmak zorunda bırakılmaktadır.⁹¹ Karar, sorunlu kredilere bir tanım getirerek sorunlu kredinin oluşması halinde bankaların takip edebileceği uygulamaları açıklığa kavuşturmuştur.⁹²

Kararın 1.maddesinde ; *Karar'ın amacı, nakdi ve gayrinakdi krediler için bankaların ayıracakları karşılıkları belirlemek, kredilerde bu Karar açısından kredi değerliliğinin yitirilmesi ve temerrüt hallerini tanımlamak ve bunların uygulanmasına ilişkin esas ve şartları düzenleme*” olduğu belirtilmiştir.

88/12937 sayılı Karşılıklar Kararnamesi'nin düzenlediği başlıca konular şunlardır;

- Kredi değerliliğinin yitirilmesi
- Temerrüt Halinin tanımlanması
- İdari, Kanuni ve Özel Takibin tanımlanması.
- Takipteki alacaklara ayrılacak karşılıkların belirlenmesidir.

2.1.1.2.1. Kredi Değerliliğinin Yitirilmesi

88/12937 sayılı Karşılıklar Kararının 2.maddesinde; Kredi Değerliliğinin

⁹¹ Aktaş R. (Mayıs 2000), **a.g.e.**, s.59

⁹² Seval (1993), **a.g.e.**,s.294

Yitirilmesi Hali; “...borçlunun özkaynaklarının borcun vadesinde ödenmesini karşılamada yetersiz bulunması, borçlunun borç ödeme gücünden önemli ölçüde yoksun olması, borçlunun işletme sermayesinin işletme ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalmasını ifade eder.”

2.1.1.2.2. Temerrüt Hali

Karşılıklar Kararnamesi, Borçlar Kanununun 101, 102 ve 108'inci maddelerinde tanımlanan temerrüt halinin dışında, ayrıca uygulamada hukuken temerrüt sayılmayan çeşitli halleri, temerrüt hali olarak tanımlamıştır. Bu Karar'ın uygulanmasında temerrüt hali, borçlu cari hesap şeklinde çalışan kredilerde⁹³,

- i. Kullandırılan kredinin belirlenen vade tarihinden veya hesabın kat edilmesinden itibaren bir ay içinde ödenmemesi,
- ii. Hesap limitinin en çok bir ay sürekli olarak aşılması,
- iii. Üçer aylık dönemler itibariyle tahakkuk ettirilecek devre sonu faizinin bir ay içinde ödenmemesi,
- iv. Devre sonu faizlerinin ve vadesi gelen ana paranın bankaca tekrar finanse edilmesi veya herhangi bir şekilde kredi limitinin aşımı halinde yeni kredi açılarak aşımın giderilmesi,
- v. Vade bitiminden önce kredi limitlerinin artırılması,

hallerinden birinin veya birkaçının birlikte bulunması; diğer kredilerde ise, ana para ve/veya faizinin tahsil edilmesi gereken tarihten itibaren bir ay içinde ödenmemesi sonucu teşekkül eder.

⁹³ 88/12937 Sayılı “Bankalarca Tesisi Gereken Karşılıklar Hakkındaki Karar”, (23.05.1988 tarih ve 19820 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır)

Selami Özcan, “Sorunlu Kredilerde Erken Uyarı Modelleri ve Çözüm Teknikleri” TBB Eğitim ve Tanıtım Grubu Seminer Notları, İzmir, 1998, s.2-4; Seval, (1993), a.g.e., s. 295

Temerrüde Düşmenin Sonucu , Firma ve Banka açısından farklı özellikleri;⁹⁴

- Firma Açısından : T.C. Merkez Bankası'nın 16.06.1988 tarihli açıklamasının 2. maddesine göre; Kararname'ye göre, temerrüt hali doğduğu takdirde cari hesap şeklinde kredi kullanan müşterilerin, Bankadan yeni kredi talebinde bulunmaları halinde, bu firmaların kredi talepleri yerine getirilmeyecek, yeni bir kredi tahsisi yapılamayacaktır.
- Banka Açısından : Karşılık ayrılması ve temerrüde düşülen alacakların İdari veya Kanuni Takibe alınması gibi sonuçlar öngörmesidir. Bir firmanın kredi değerliliğini yitirmesi halinde özel takibe alınacağı belirtilmiştir.

Karara göre, banka alacağının İdari veya Kanuni Takibe alınarak, karşılık ayrılmaktadır Bu aşamalar aşağıda ayrıntılı olarak açıklanmaktadır.

2.1.1.2.2.1. Özel Takip

Bankaca, borçlunun kredi değerliliğini yitirdiğinin tespiti halinde, alacakların tümü özel takibe alınarak gerekli kayıtlar tesis edilir.⁹⁵ Bu Karar'ın uygulanmasında kredi değerliliğinin yitirilmesi hali, borçlunun özkaynaklarının borcun vadesinde ödenmesini karşılamada yetersiz bulunması, borçlunun borç ödeme gücünden önemli ölçüde yoksun olması, borçlunun işletme sermayesinin işletme ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalmasını ifade eder.⁹⁶

Kredi değerliliğini yitirilen firmalardan doğan alacaklarla ilgili olarak⁹⁷;

- i. Banka kredi değerliliğini yitirdiğine karar verdiği kredi borçlusundan olan alacağın tümü ÖZEL TAKİP hesaplarına alınır.

⁹⁴ Özcan, **a.g.e.**, s.6-7

⁹⁵ Seval,(1993), **a.g.e.**, s.294

⁹⁶ 88/12937 sayılı Bankalarca Tesisi Gereken Karşılıklar Hakkında Karar

⁹⁷ Özcan, **a.g.e.**, s.12-13

- ii. Kanuni Takibe geçme zorunlu değildir. Özel Takibe almanın tek sonucu, karşılık ayırmaktır. Özel Takibe alınma tek başına ne bir temerrüt hali oluşturmakta, ne de krediler hakkında idari veya Kanuni Takibe geçme zorunlu olmaktadır.
- iii. Özel Takibe alınan borçlunun, kredi değerliliğini yeniden kazandığının tespiti halinde, bu alacaklar özel takipten çıkarılabilir ve bu firmalara yeni krediler verilebilir
- iv. Akdi faiz oranları uygulanır. hukuki temerrüt hali olmadığından, bu hesaplara Özel Takipte bulundukları süre içerisinde akdi kredi faiz oranları uygulanacaktır.
- v. Nakdi + Gayrinakdi alacakların tümü üzerinden karşılık ayrılır. Özel Takibe alınma tarihinden itibaren en az % 15'den başlayarak, 12'inci ayın sonunda % 50, 24'üncü ayın sonunda % 100, oranında karşılık ayrılır.

2.1.1.2.2.2. İdari Takip

Bir krediye ilişkin Temerrüt halinin doğması ile alacağın tamamı idari takibe alınır⁹⁸. Borçlu cari hesap şeklinde çalışan tüm krediler vade veya geçerlik süresi belirlenerek tahsis edilir. Sürenin başlangıcı krediyi veren Banka şubesince kredinin tesis edildiği tarihtir. Kredi limitleri vade yerine süre belirtilerek tahsis edilmiş ise kredi vadesi, onay tarihinde belirlenen sürenin ilavesiyle bulunur.⁹⁹

Bankacılık uygulamasında İdari Takip; Bankaların hukuken temerrüde düşmüş olan alacaklarını, yasal yollara başvurmada önce idari yoldan, kredi borçlusu ile görüşerek, gerektiğinde yeni taksitlendirmeye giderek veya yeni kredi açarak, borcun ödenmesini sağlamaya çalışmalarını ifade etmektedir.¹⁰⁰

⁹⁸ 88/12937 sayılı Bankalarca Tesisi Gereken Karşılıklar Hakkında Karar

⁹⁹ Seval, (1993), a.g.e.,s.296

¹⁰⁰ Özcan, a.g.e., s.7

İdari Takip Uygulama Esasları özetle¹⁰¹;

- i. Alacağın tamamı İdari Takibe alınır. Temerrüt halinin doğduğu anda kredinin temerrüde düşen kısmının (kredi aşımı, faiz) değil, kredinin tamamının idari takip hesabına alınması gereklidir.
- ii. Hesap Kat etme zorunluluğu yoktur.
- iii. 3 ay içinde kısmen veya tamamen tahsil edilmemesi halinde, alacağın tahsil edilemeyen kısmı, Kanuni Takipteki krediler hesabına aktarılır.
- iv. Banka alacaklarına kredi faizi uygulanır, idari takibe intikal etmiş alacaklarda hukuken temerrüt olayı doğmadığı için, idari takip süresince bu alacaklara hukuki açıdan temerrüt faizi yürütülmesi mümkün değildir.
- v. İdari Takibe alınmasının 2.ayın sonunda % 15 karşılık ayrılır.
- vi. Tahsil edilebildiği takdirde yeniden kredi verilebilir. İdari takibe intikal eden alacaklar, idari takip dönemi içinde tahsil edilebilirse, cari hesap sözleşmesine dayanılarak yeniden kredi verilebilecektir.

Tebliğ konusu Karar'ın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren açılan kredilerde vade 18 ayı geçemez. Karar'ın yürürlüğe giriş tarihinden önce açılan ve vadesi belirlenmiş bulunan borçlu cari hesap şeklinde çalışan tüm kredilerde limit vadeleri, Karar'ın yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla mevcut bulunan hesap bakiyesi üzerinden, Bankalarca en geç üç ay içinde tespit edilerek Karar hükümlerine uygun hale getirirler. ¹⁰²

Gayrinakdi krediler için vade belirlenme zorunluluğu yoktur. Gayrinakdi krediler tazmin edilip, nakde dönüştüğü anda idari veya kanuni takip hesabına alınarak karşılık ayrılmaya başlanır. ¹⁰³

¹⁰¹ Özcan, **a.g.e.**, s.7-8

¹⁰² Hazine, "3182 Sayılı Bankalar Kanunu'na İlişkin Tebliğ (No: 4)", Resmi Gazete, 23 Mayıs 1988, Sayı 19820; Seval,(1993), **a.g.e.**, s.296

¹⁰³ Hazine, "3182 Sayılı Bankalar Kanunu'na İlişkin Tebliğ (No: 4)", Resmi Gazete, 23 Mayıs 1988, Sayı 19820

İdari veya kanuni takibe intikal için belirlenen süreler azami süreler olarak belirtilmekte ve bankaların bu süreleri bekleme zorunluluğu yoktu. Bu nedenle firmanın durumuna göre temerrüde düşme halinin başında, hatta riskin tehlikeye girdiği herhangi bir zamanda hesabı kat ederek takibe geçme imkanı bulunmaktaydı.¹⁰⁴

2.1.1.2.2.3. Kanuni Takip

Kanuni Takip, bankanın alacağının tahsili için, yasal yollara başvurmamasını ifade eder. 88/12937 sayılı kararın 2/e maddesinde, idari takibe intikal ettirilmiş bir alacağın takibe intikal ettirildiği tarihten itibaren 3 ay içerisinde kısmen veya tamamen tahsil edilememesi haline, alacağın tahsil edilemeyen kısmı bu süre için tahakkuk ettirilecek kredi faiziyle birlikte kanuni takibe alınır. Bu hesaplara temerrüt faizleri dışında faiz yürütülemez, tahakkuk ettirilen faizler nakden tahsil edilmediği sürece gelir yazılamaz. Temerrüde düşen alacaklar, bankalarca gerekli görülen hallerde, idari takibe alınmaksızın kanuni takibe de alınabilir.¹⁰⁵

Kanuni Takip Uygulama Esasları¹⁰⁶

- i. Hesap kat edilmelidir. İdari Takip döneminde tahsil edilemeyen alacaklarla ilgili olarak, Kanuni Takibe geçmek için cari hesabın kat edilmesi zorunludur: Örneğin, devre faizinin ödenmemesi halinde faizler için icraya veya mahkemeye başvurma mümkün olduğu halde cari hesap kat edilmediğinden, cari hesapta temerrüt meydana gelmez. Hesap limitinin 1 ay sürekli olarak aşılması, Kararname açısından bir temerrüt olayı meydana getirmekte ise de, hukuki açıdan cari hesap kat edilmediğinden temerrüt olayı yoktur.

¹⁰⁴ Aktaş R., (Mayıs 2000), **a.g.e.**, s.61

¹⁰⁵ 88/12937 sayılı Bankalarca Tesisi Gereken Karşılıklar Hakkında Karar

¹⁰⁶ Özcan, **a.g.e.**, s. 21-22;

Hazine, "3182 Sayılı Bankalar Kanunu'na İlişkin Tebliğ (No: 4)", Resmi Gazete, 23 Mayıs 1988, Sayı 19820;

Buna göre, Kararname açısından temerrüt sayılan hallerin meydana gelmesi, kanuni takibe geçişte yeterli olmayıp, mutlaka hukuki açıdan da temerrüt olayının meydana gelmesi zorunludur. Bunu temin etmek için, kanuni takibe geçilirken cari hesabının kat edilmesi, Kararname'nin uygulanabilmesi açısından gerekli görülmektedir. Aksi takdirde, Kararname'nin temerrüt olarak değerlendirdiği cari hesapla ilgili diğer hallerde ise, sadece karşılık ayrılması söz konusu olup kanuni takibe geçilemeyecektir.

- ii. Temerrüt faizi yürütülür, kredilerin söz konusu hesaba aktarılması ile temerrüt faizi dışında faiz tahakkuk ve reeskontu durdurulur.
- iii. Faiz tahsil edildiği takdirde gelir yazılır. Faiz tahakkuku durdurulmuş kredilerle ilgili olarak faizden ancak nakit tahsilat yapıldığında gelir yazılabilir.
- iv. Karşılık ayrılır.

Bankalarca bu Karar'ın yürürlüğe girdiği tarihten sonra;

- Özel takibe alınan kredilerde, özel takibe alınma tarihinden itibaren en az % 15 den başlayarak,
 - 12. ayın sonunda % 50
 - 24. ayın sonunda % 100
- İdari takibe alınan kredilerde, idari takibe alınma tarihinden itibaren 2.ayın sonunda %15
- Kanuni takibe alınan kredilerde, idari takibe alınma tarihinden itibaren,
 - 6. ayın sonunda % 25,
 - 12. ayın sonunda %50,
 - 18. ayın sonunda % 75, oranında karşılık ayrılır.

Kanuni takipteki kredi hesaplarına temerrüt faizi dışında faiz tahakkuk ve reeskontu durdurulur. Faiz tahakkuku durdurulmuş olan kredilerle ilgili olarak, faizden, ancak nakit tahsilat yapıldığında gelir yazılabilir.

88/12937 sayılı Kararın 4.maddesi uyarınca, ayrılacak karşılıkların tamamı bankalarca gider yazılır. Bu Kararın uygulanmasında nakit, hamiline yazılı mevduat sertifikası, Devlet İç Borçlanma Senedi, Gelir Ortaklığı Senedi, borsaya kote edilmiş hisse senedi ve tahvil rehni şeklindeki teminatlı alacaklar dışında kalan alacaklar için gider yazılan meblağlar, Kurumlar Vergisi yönünden de gider sayılır.

88/12937 sayılı Kararın 5.maddesi uyarınca, Kanuni takibe intikal ettirilen bir alacak, % 100 karşılık ayrıldığı tarihten sonra, tahsil edilemediği takdirde, bankaca aktiften silinebilir. Özel Takibe alınmış bir alacak, 24. ayın sonunda % 100 karşılık ayrılarak sıfırlandığı takdirde, ayrıca alacağın tahsilinin mümkün olamadığı aciz vesikası ile belgelendiği takdirde, aktiften silinebilecektir.

88/12937 sayılı Karşılıklar Kararnamesi ile bankalarca cari hesap şeklinde çalışan tüm kredilerin vade ve geçerlilik süresi belirlenerek, tahsis edileceği, cari hesaplarda vade tarihinin 18 ayı geçemeyeceği hükme bağlanmıştır. Cari hesapta sürenin başlangıcı, krediyi veren Banka şubesinde kredinin tesis edildiği tarih olarak belirlenmiştir. Ancak, uygulama esaslarını belirleyen T.C. Merkez Bankası açıklamasına göre, cari hesap şeklinde çalışan kredilerde, vadenin başlangıç tarihi kredinin fiilen ilk defa kullanıldığı tarih olacaktır. 18 aylık vade, sadece cari hesaplar için öngörülmüştür. Cari hesap dışındaki kredilerde, vade istenildiği gibi belirtilebilecektir.¹⁰⁷

2.1.1.3. 97 / 10497 Sayılı Karşılıklar Kararnamesi

11.01.1998 tarih ve 23227 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 97/10497 sayılı *"Banka Kredilerinin Niteliklerine Uygun Olarak Muhasebeleştirilmesi, Değerlendirilmesi*

¹⁰⁷Özcan, a.g.e., s.XX ; 97/10497 Sayılı Karşılıkları Kararı; 88/12937 Sayılı Karşılıklar Kararı

ve Kredi Karşılıkları Hakkında Karar" 31.12.1997 tarihinden itibaren yürürlüğe konulmuştur. Ayrıca, 17.02.1998 tarih, 23261 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 1 sayılı tebliğ ile 97/10497 sayılı Karar'ın uygulamasına açıklık getirilmiştir.

97/10497 Sayılı Kararnamenin 88/12937 Sayılı Kararnameye göre farklılıkları; ¹⁰⁸

88/12937 sayılı karşılıklar kararnamesinde temel amaç, firmaların kredi değerliliklerini yitirmesi veya temerrüde düşmeleri halinde bu tür krediler için ayrılacak karşılıkları belirlemek iken, 97/10497 sayılı kararda bankaca verilen kredilerin niteliklerine uygun olarak muhasebeleştirilmesi yolu ile mali tabloların açıklık ve doğruluk ilkelerine göre hazırlanması öncelikli amaç olarak belirlenmiştir.

97/10497 sayılı karşılıklar kararnamesinde, sadece temerrüt halleri tek tek sayılmakta, kredi değerliliğini yitirme hallerine ise yer verilmemiştir. 88/12937 sayılı kararda "Vade bitiminden önce kredi limitinin artırılması" hususu bir temerrüt hali olarak kabul edilirken, 97/10497 kararda bu husus temerrüt hali olarak sayılmamıştır. Yine 88/12937 sayılı kararda yer almayan taksitli ihtiyaç kredilerinin temerrüt hali bu kararnamede ele alınmaktadır. Taksitli kredilerde, aylık taksitlerden birbirini izleyen iki taksidin ödenmemesi veya bir taksidin vadesinden itibaren 60 gün içinde tahsil edilememesi temerrüt hali sayılmıştır.

97/10497 sayılı kararda, temerrüde düşen firmalar bulundukları kredi hesabından çıkarılarak Tasfiye Olunacak Alacaklar hesabına aktarılması öngörülmektedir. Böylece, bu kararnamede özel, idari ve kanuni takip halleri düzenlenmeyerek sorunlu kredilerin tek hesapta izlenmesi sağlanmıştır.

97/10497 sayılı karşılıklar kararnamesi tasfiye olunacak alacaklar hesabında kayıtlı alacakların teminatlarının likit ve sağlamlılıklarını dikkate alarak "genel karşılık",

¹⁰⁸ Aktaş R. (Mayıs 2000), **a.g.e.**, s-63-65; 97/10497 Sayılı Karşılıkları Kararı ; 88/12937 Sayılı Karşılıklar Kararı Hazine, "3182 Sayılı Bankalar Kanunu'na İlişkin Tebliğ (No: 4)", Resmi Gazete, 23 Mayıs 1988, Sayı 19820

teminatı daha zayıf alacaklar için de "özel karşılık " uygulamasını benimsemiştir.

88/12937 sayılı karşılıklar kararnamesinde takip hesaplarında izlenen itfa planına bağlanan alacaklar, 97/10497 sayılı kararname ile "Yenilenen ve İtfa Planına Bağlanan Krediler Hesabında" izlenmeye başlanmıştır.

2.1.1.4. 24448 / 30.06.2001 Tarihli Karşılıklar Kararnamesi

BDDK tarafından "Bankalarca Karşılık Ayrılacak Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik "30.06.2001 tarih ve 24448 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.Yönetmelikte her alan tanımlar ve konular başlıklar halinde aşağıda açıklanmıştır.

Bu Yönetmeliğin amacı, bankaların kredileri ile diğer alacaklarının niteliklerine göre sınıflandırılması ve bunlar için ayrılacak karşılıklara ilişkin esas ve usullerin belirlenmesidir. Yönetmelik 4389 sayılı Bankalar Kanununun 3 üncü maddesinin (11) numaralı ve 11 inci maddesinin (12) numaralı fıkrası hükümlerine dayanılarak hazırlanmış, 5411 sayılı Bankalar Kanunu’nun 53. maddesinde tekrar düzenlenmiştir.

2.1.1.4.1. Tanımlar :

Karşılıklar Yönetmeliği’nin uygulanmasında;

Krediler ve diğer alacaklar: bankalarca kullanılan ve mali tabloların aktifinde kredi hesapları altında izlenen nakdi kredileri, aktifte izlendikleri hesaba bakılmaksızın bankacılıkla ilgili mevzuat çerçevesinde nakdi kredi sayılan alacakları, tazmin edilen veya nakde dönüşmüş gayrinakdi kredi bedellerini, bunlar dışında kalan diğer tüm alacakları ve nazım hesaplarda izlenen gayrinakdi kredileri,

Karşılıklar: Krediler ile diğer alacaklardan doğmuş veya doğması beklenen ancak miktarı kesin olarak belli olmayan zararların karşılanması amacıyla mali tablolarda hesaben ayrılarak gider yazılan tutarları,

Teminat: Borcun geri ödenememesi riskine karşılık banka alacağının tamamen veya kısmen güvence altına alınmasını sağlayan her türlü varlık, garanti ve kefaletler ile sözleşmeden doğan hakları,

ifade eder.

2.1.1.4.2. Kredilerin ve Diğer Alacakların Sınıflandırılması

Bankalar, yurtdışı şubeleri dahil, kredilerini ve diğer alacaklarını tahsil kabiliyetine ve borçluların kredi değerliliğine göre bu Yönetmelikte yer alan kriter ve açıklamaları dikkate almak suretiyle, aşağıda belirtilen gruplar itibariyle sınıflandırarak izlemek zorundadırlar:

2.1.1.4.2.1. Standart Nitelikli Krediler ve Diğer Alacaklar - Birinci Grup

Standart Nitelikli Krediler ve Diğer Alacaklar – Birinci Grup alacaklar, 100-149 no.lu defteri kebir hesaplarında izlenmektedir.

- i. Kredilendirilebilir nitelikte finansman yapısına sahip gerçek ve tüzel kişilere kullandırılan,
- ii. Anapara ve faiz ödemeleri, borçlusunun ödeme gücüne ve nakit akımına göre yapılandırılan,
- iii. Ödemeleri süresinde yapılan, gelecekte de geri ödeme sorunları beklenmeyen, tamamen tahsil edilebilecek nitelikte olan,
- iv. Borçlusunun kredi değerliliğinde zayıflama tespit edilmemiş olan ve zafiyet belirtisi bulunmayan,

krediler ve diğer alacaklar sınıflandırılır.

2.1.1.4.2.2. Yakın İzlemedeki Krediler ve Diğer Alacaklar - İkinci Grup

Bu grupta sınıflandırılan krediler ve diğer alacaklar aşağıda sıralanmışlardır.

- i. Kredilendirilebilir nitelikte finansman yapısına sahip gerçek ve tüzel kişilere kullanılmış olan ve anapara veya faiz ödemelerinde halihazırda herhangi bir sorun bulunmayan, ancak, borçlunun ödeme gücünde veya nakit akımında olumsuz gelişmeler gözlenmesi ya da bunun gerçekleşeceğinin tahmin edilmesi veya krediyi kullananın önemli ölçüde finansal risk taşıması gibi nedenlerle yakından izlenmesi gereken veya,
- ii. Anapara veya faiz ödemelerinin kredi sözleşmesinde yer alan şartlara uygun olarak yapılmasında sorunlar doğması muhtemel olan ve bu sorunların giderilmemesi durumunda borcun tamamının veya bir kısmının geri ödenmeme riski bulunan veya,
- iii. Geri ödenmesi kuvvetle muhtemel bulunmakla beraber, mazur görülecek çeşitli nedenlerle anapara veya faiz ödemelerinin tahsili, vadelerinden veya ödenmesi gereken tarihlerden itibaren 90 günü geçmeyen şekilde geciken veya,
- iv. Borçlusunun kredi değerliliği zayıflamamış olmakla birlikte düzensiz ve kontrolü güç bir nakit akımı yapısına sahip olması nedeniyle zafiyete uğrama ihtimali yüksek olan,

krediler ve diğer alacaklar sınıflandırılır.

2.1.1.4.2.3. Tahsil İmkânı Sınırlı Krediler ve Diğer Alacaklar – III. Grup

Bu grupta yer alan kredi ve diğer alacaklar da,170 no.lu Tasfiye Olunacak Alacaklar/Tahsil İmkânı Sınırlı Krediler ve Diğer Alacaklar defteri kebir hesaplarında izlenmektedirler. Bu grupta sınıflandırılan krediler ve diğer alacaklar aşağıda sıralanmışlardır.

- i. Borçlusunun özkaynaklarının veya verdiği teminatların borcun vadesinde ödenmesini karşılamada yetersiz bulunması nedeniyle tamamının tahsil imkanı sınırlı olan ve gözlenen sorunların düzeltilmemesi durumunda zarara yol açması muhtemel olan veya,
- ii. Borçlusunun kredi değerliliği zayıflamış olan ve kredinin zafiyete uğramış olduğu kabul edilen veya,
- iii. Anaparanın, faizin veya her ikisinin tahsili vadesinden veya ödenmesi gereken tarihlerden itibaren 90 günden fazla geciken ancak 180 günü geçmeyen veya,
- iv. Borçlusunun işletme sermayesi finansmanında veya ilave likidite yaratmada sıkıntılar yaşaması gibi nedenlerle anaparanın veya faizin veya her ikisinin bankaca tahsilinin vadesinden veya ödenmesi gereken tarihten itibaren 90 günden fazla gecikeceğine kanaat getirilen,

krediler ve diğer alacaklar sınıflandırılır.

2.1.1.4.2.4. Tahsili Şüpheli Krediler ve Diğer Alacaklar – IV. Grup

Bu grupta yer alan kredi ve diğer alacaklar da ,172 no.lu Tasfiye Olunacak Alacaklar/Tahsili Şüpheli Krediler ve 174 no.lu Tasfiye Olunacak Alacaklar/Tahsili Şüpheli Ücret, Komisyon ve Diğer Alacaklar defteri kebir hesaplarında izlenmektedirler. Bu grupta sınıflandırılan krediler aşağıda sıralanmışlardır.

- i. Mevcut koşullarda geri ödenmesi veya tasfiyesi muhtemel görünmeyen veya,
- ii. Vadesi gelen veya ödenmesi gereken kredi tutarlarının tamamının kredi sözleşmesinde yer alan hususlar çerçevesinde banka tarafından tahsilinin sağlanamayacağı kuvvetle muhtemel olan veya,
- iii. Borçlusunun kredi değerliliğinin önemli ölçüde zayıfladığı ve zafiyete uğradığı

kabul edilen, ancak birleşme, yeni finansman bulma imkanı veya sermaye artırımı gibi olanakların borçlunun kredi değerliliğine ve kredinin tahsil kabiliyetine yapması beklenen katkı nedeniyle henüz tam anlamıyla zarar niteliği taşımadığı düşünülen veya,

iv. Anapara veya faizin ya da her ikisinin vadesinden veya ödenmesi gereken tarihten itibaren tahsilinin gecikmesi 180 günü geçen, ancak 1 yılı geçmeyen,

krediler ve diğer alacaklar sınıflandırılır.

2.1.1.4.2.5. Zarar Niteliğindeki Krediler ve Diğer Alacaklar - Beşinci Grup

Bu grupta yer alan kredi ve diğer alacaklar da,176 no.lu Zarar Niteliğindeki Krediler ve Diğer Alacaklar hesaplarında izlenmektedirler. Bu grupta yer alan krediler yönetmelikte aşağıdaki gibi sıralanmışlardır.

i. Tahsilinin mümkün olmadığına kanaat getirilen veya,

ii. Ana paranın veya faizin veya her ikisinin vadesinden veya ödenmesi gereken tarihten itibaren tahsili 1 yıldan fazla gecikmiş olan veya,

iii. Üçüncü ve Dördüncü Gruplarda belirtilen özellikleri taşımakla birlikte, vadesi gelen ve ödenmesi gereken alacak tutarlarının tamamının 1 yılı aşacak bir sürede tahsilinin sağlanamayacağının kuvvetle muhtemel olması nedeniyle zafiyete uğramış olduğuna ve borçlusunun kredi değerliliğini tam anlamıyla yitirdiğine banka tarafından kanaat getirilen, krediler ve diğer alacaklar sınıflandırılır.

2.1.1.4.3. Donuk Alacaklar

Bu Yönetmeliğe göre, III., IV., ve V.Gruplarda sınıflandırılan ve ana paranın veya faizin vadesinden veya ödenmesi gereken tarihlerden itibaren tahsilinin 90 günden fazla gecikmiş olduğu tüm alacaklar, tahakkuk ettirilen faizlerin ve borçlu üzerindeki faiz benzeri yüklerin ana paraya ilave edilip edilmediğine veya yeniden finanse edilip

edilmediğine bakılmaksızın, bu Yönetmeliğin uygulanmasında donuk alacak olarak kabul edilir.

Krediler ve diğer alacaklara ilişkin ödemelerin tahsilindeki gecikme ilgili gruplarda belirtilen süreleri geçmemiş olsa dahi, bankalar, bu Yönetmelikte belirtilen kriterleri ve risk yönetim ilkelerini dikkate almak suretiyle, kredilerini ve diğer alacaklarını III., IV., ve V. Grup içinde sınıflandırabilir.

Kredi müşterisinin aynı banka tarafından verilmiş birden çok kredisinin mevcut bulunması ve bu kredilerden herhangi birinin yapılan sınıflandırma gereği donuk alacak olarak kabul edilmesi durumunda, söz konusu kredi müşterisinin bankaya olan tüm borçları donuk alacak olarak aynı grupta sınıflandırılır

Bankaların, kredilerini ve diğer alacaklarını tahsil kabiliyetlerine ve borçluların kredi değerliliklerine göre sınıflandırabilmelerini teminen;

Kredi Değerliliğinin Zayıflaması: Borçlunun, varlıklarının yükümlülüklerini vadesinde ve tam olarak karşılamada yetersiz hale gelmesi, finansal kaldıraç oranının bankaca kredi değerlendirilmesinde kullanılan standart kriterlere göre kabul edilebilir seviyede olmaması, borç ödeme gücünden önemli ölçüde yoksun hale gelmesi, işletme sermayesinin ve/veya özkaynaklarının kredinin tahsil kabiliyetini zaafa uğratacak ölçüde yetersiz kalması durumlarından herhangi birinin varlığını,

Kredinin Zafiyete Uğraması: Yapılan değerlendirmelerde cari şartlar ve olayların esas alınması kaydıyla, kredi sözleşmesinde yer alan bağlayıcı şartlar çerçevesinde vadesi gelen kredi tutarının banka tarafından tahsilinin sağlanamayacağının kuvvetle muhtemel olması durumunu,

Kredinin Kayıtlı Değeri: Kredinin, bankanın muhasebe defterlerinde görünen ve özel karşılık düşülmeden önceki hesap değerini, ifade eder.

2.1.1.4.4. Bankalarca Ayrılacak Özel Karşılıkların Oranları

Özel Karşılık hesabı, Karşılıklar Yönetmeliği uyarınca sınıflandırılan Türk Parası/yabancı para krediler ve alacaklar üzerinden bir indirim kalemi olarak dikkate alınan pasif karakterli aktif düzenleyici hesaplardır. 180- Özel Karşılıklar hesabında izlenir. Yabancı para krediler ve alacaklar için ayrılan yabancı para özel karşılıklar ise alacağın donuk hale geldiği tarihteki kurlarla Türk Lirasına çevrilir.

Özel Karşılık: Bu Yönetmelikte belirtilen hususlar dikkate alınarak, kredi ve alacağın;

III.Gruba alındığı tarihten itibaren en az **%20,**

IV.Gruba alındığı tarihten itibaren en az **%50,**

VI.Gruba alındığı tarihten itibaren **%100**

oranında özel karşılık ayrılır.

2.1.1.4.5. Teminatlar

Bankalar, kredilerine ve diğer alacaklarına ilişkin teminatları aşağıda belirtilen teminat grupları itibariyle sınıflandırarak takip etmek zorundadır. Teminat tutarı sadece özel karşılık tutarının hesaplanmasında, alacak tutarından yapılacak indirim olarak dikkate alınır.

- **Birinci Grup Teminatlar: (örnek : Nakit ve mevduat)**
- **İkinci Grup Teminatlar: (örnek : Müşterilerden alınan gerçek kambiyo senetleri, Borsaya kote edilmiş hisse senetleri, Özel sektör tahvilleri)**
- **Üçüncü Grup Teminatlar: (örnek : Ticari işletme Rehni, Taşıt rehni, - Kredibilitesi yüksek gerçek ve tüzel kişilerin kefaletleri)**

• **Dördüncü Grup Teminatlar :** (-İlk üç grup dışında kalan teminat türleri.)

Özel karşılıkların hesaplanmasında, teminatların değerlenmiş tutarları, Üçüncü, Dördüncü ve Beşinci Grupta izlenen donuk alacak tutarından, aşağıda belirtilen dikkate alınma oranları vasıtasıyla tespit edilen miktarda indirilerek, özel karşılığa tabi alacak tutarı belirlenir. Özel karşılığa tabi alacak tutarının belirlenmesi işlemi, her bir borçlu için bankanın münferit alacağı ve o borçlunun teminatlarının değerlenmiş tutarları esas alınarak yapılır.

- I. Grup teminatların dikkate alınma oranı : % 100
- II. Grup teminatların dikkate alınma oranı : % 75
- III. Grup teminatların dikkate alınma oranı : % 50
- IV. Grup teminatların dikkate alınma oranı : % 25

Özel karşılıkların hesaplanmasında dikkate alınacak değerlenmiş teminat tutarı donuk alacak miktarını aşamaz.

Bir donuk alacak tutarı birden fazla grupta izlenen türde teminatla teminatlandırılmış ise özel karşılığa tabi olan alacak tutarının belirlenmesinde dikkate alınacak teminatların hesaplanmasına, grup sıralamasına göre en likit kabul edilen birinci gruptan başlanır.

Banka tarafından, teminat tutarı dikkate alınmaksızın donuk alacağın sınıflandırıldığı grup için geçerli olan özel karşılık oranlarından az olmamak kaydıyla, söz konusu donuk alacak tutarının tamamına kadar özel karşılık ayrılabilir. Örneğin, 170 hesaba aktarıldığı ilk aşamada %100 özel karşılık ayrılabilir.

2.1.2. Bankalar Kanunu

Bankalar Kanunu ve son yıllardaki değişiklikleri incelendiğinde; sorunlu kredilerin tanımı, çözümlenmesi gibi hususlarda açıklamalara Bankalar Kanunu'nda yer verilmemiştir. Sadece, sorunlu hale gelen kredilere karşılık ayrılması ve bu karşılıkların

gider sayılabileceği konusu hükme bağlanmıştır.

3182 sayılı Bankalar Kanunu'nun 32/3 fıkrası da karşılıklara ilişkin hüküm içermekteydi. **Muhtemel zararlar karşılığı : Madde 32/3.** *Bakanlar Kurulu 1 inci fıkra (muhtemel zararlar karşılığı) dışında bankalarca verilen kredilerin durum ve özelliklerini göz önünde bulundurarak doğabilecek muhtemel zararlar için karşılık ayrılmasına ve bunlara ilişkin usul ve esasları tespiti yetkilidir. Bankaların Bakanlar Kurulu kararı uyarınca ayırmak zorunda kaldıkları karşılıkların teminatsız kalan kredilere tekabül eden kısımları ayrıldıkları yılda kurumlar vergisi matrahının tespitinde gider olarak kabul edilir.*

4389 sayılı Bankalar Kanunu'nun 11/12. maddesi; *Bankalar, kredileri ile diğer alacaklarından doğmuş veya doğması beklenen ancak miktarı kesin olarak belli olmayan zararlarını karşılamak amacıyla karşılık ayırmak zorundadırlar. Karşılık ayrılacak kredi ve alacakların nitelikleri ile karşılıklara ilişkin esas ve usuller Kurulun önerisi üzerine Bakanlar Kurulu Kararıyla düzenlenir. Bu karşılıklardan, bakanlar Kurulunun belirlediği esaslar çerçevesinde teminatsız kalan kredilere tekabül eden kısmı, ayrıldıkları yılda kurumlar vergisi matrahının tespitinde gider olarak kabul edilir.*

4491 sayılı kanun ile değişik 4389 sayılı Bankalar Kanunu'nun 11/12 fıkrası şöyledir; *"Bankalar, kredileri ile diğer alacaklardan doğmuş veya doğması beklenen, ancak miktarı kesin olarak belli olmayan zararlarını karşılamak amacıyla karşılık ayırmak zorundadırlar. Karşılık ayrılacak kredi ve alacakların nitelikleri ile karşılıklara ilişkin esas ve usuller Kurulca belirlenir. Bu karşılıklardan Bakanlar Kurulu'nun belirlediği esaslar çerçevesinde teminatsız kalan kredilere tekabül eden kısmı, ayrıldıkları yılda kurumlar vergisi matrahının tespitinde gider kabul edilir."*

Bu hükme göre; sadece teminatsız kalan kredilere tekabül eden kısımların, ayrıldıkları yılda Kurumlar Vergisi matrahının tespitinde gider olarak kabul edilmesi mümkün olup, teminatlı alacaklar için ayrılan karşılıkların Kurumlar Vergisi matrahının tespitinde gider olarak yazılması Vergi Usul Kanunu ve Bankalar Kanunu'na göre mümkün değildir. Bu nedenle ticari kar-zararın tespitinde gider olarak yazılan teminatlı alacaklar için

ayrılan karşılıkların Kurumlar Vergisi matrahının tespitinde, "Kanunen Kabul Edilmeyen Gider" olarak kurum kazancına eklenmesi zorunludur.¹⁰⁹

4389 sayılı Bankalar Kanunu'nun değişik 11/12 maddesi;³³ *Bankalar, kredileri ile diğer alacaklarından doğmuş veya doğması beklenen, ancak miktarı kesin olarak belli olmayan zararlarını karşılamak amacıyla karşılık ayırmak zorundadırlar. Karşılık ayrılacak kredi ve alacakların nitelikleri ile karşılıklara ilişkin esas ve usuller Kurulca belirlenir. Bankaların, bu fıkra uyarınca ayırdıkları özel karşılıkların tamamı, ayırdıkları yılda kurumlar vergisi matrahının tespitinde gider olarak kabul edilir.*

Dolayısıyla 4672 sayılı kanun ile 4389 sayılı Bankalar Kanunu'nun özel karşılıklara ilişkin 11/12 maddesine getirilen değişiklik ile *karşılıklardan teminatsız kalanlara tekabül eden kısımlarının, ayırdıkları yılda kurumlar vergisi matrahının tespitinde gider kabul edilir* hükmü genişletilerek, *ayırdıkları özel karşılıkların tamamı, ayırdıkları yılda kurumlar vergisi matrahının tespitinde gider olarak kabul edilir* şeklinde değiştirilmiştir.

5411 sayılı Bankalar Kanunu'nun Karşılıklar ve teminatlar başlıklı 53. maddesinde; “ *Bankalar, krediler ve diğer alacaklarla ilgili olarak, doğmuş veya doğması muhtemel zararların karşılanması ve bunlar dışında kalan varlıkların değer azalışları için yeterli düzeyde karşılık ayrılmasına, aktiflerin kalitesine ve sınıflandırılmasına, garantilerin ve teminatların alınmasına, bunların değerinin ve güvenilirliğinin ölçülmesine, takibe alınan kredilerin izlenmesine ve vadesi dolmuş kredilerin geri ödenmesine ilişkin politikaları oluşturmak ve uygulamak, bunları düzenli olarak gözden geçirmek, tüm bu hususları icra edebilecek gerekli yapıları tesis etmek ve işletmek zorundadır. Bu fıkra hükmünün uygulanmasına ilişkin usûl ve esaslar Kurulca belirlenir.*

¹⁰⁹ Nesrin Ertuğrul, “Bankalarca Tesisi Gereken Kredi Karşılıkları, Diğer Karşılıklar ile Reeskont İşlemleri ve Bunlara İlişkin Muhasebe Kayıtları”, **TBB Eğitim ve Tanıtım Grubu seminer Notları**, İstanbul, Ekim 2000, s.60-61

³³ 4491 sayılı Kanun ((4491 sayılı Kanun ile değişik **23 Haziran 1999 tarih ve 23734 Sayılı Resmi Gazete'de Yayımlanmıştır**) ile değişik fıkranın son cümlesi 4672 sayılı Kanun (29.05.2001 tarih ve 24416 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır) ile değiştirilmiştir.

Bu madde uyarınca krediler ve diğer alacaklarla ilgili olarak ayrılan özel karşılıkların tamamı, ayrıldıkları yılda kurumlar vergisi matrahının tespitinde gider olarak kabul edilir.” Denilmektedir.

Çeşitli ülkelerde özel karşılıkların vergi matrahının tespitinde gider olarak kabul edilmesi dolayısıyla vergiden düşülmesi yönünde, bazı ülkelerde sınırlamalar olmakla birlikte, Fransa, Almanya, İtalya, Japonya, Kore, Meksika, İspanya başta olmak üzere özel karşılıkların vergi matrahından indirilmesi mümkündür.¹¹⁰

2.1.3. Vergi Kanunları

4491 sayılı kanun ile değişik 4389 sayılı Bankalar Kanunu'nun 11/12 fıkrası hükmü uyarınca, sadece teminatsız kalan kredilere tekabül eden kısımların, ayrıldıkları yılda Kurumlar Vergisi matrahının tespitinde gider olarak kabul edilmesi mümkün olup, teminatlalı alacaklar için ayrılan karşılıkların Kurumlar Vergisi matrahının tespitinde gider olarak yazılması Vergi Usul Kanunu ve Bankalar Kanunu'na göre mümkün değildir. 5411 sayılı Bankalar Kanunu'nun 53 maddesi; *uyarınca krediler ve diğer alacaklarla ilgili olarak ayrılan özel karşılıkların tamamı, ayrıldıkları yılda kurumlar vergisi matrahının tespitinde gider olarak kabul edilir.*

Dolayısıyla, vergi kanunları açısından, daha önceki Bankalar Kanunu uygulamaları çerçevesinde, krediler için ayrılan karşılıklar, ancak kredinin teminatsız kalan kısmı için gider kabul edilmekte iken, Bankalar Kanunu'nda yapılan değişiklikler ile krediler için özel karşılıkların tamamı, ayrıldıkları yılda kurumlar vergisi matrahının tespitinde gider olarak kabul edilir. Karşılıklar, vergiden düşülmediğinde bankalar kredi portföylerindeki kötüleşmelerin raporlanmasını ertelemek yönünde teşvik edilmiş olurlar. Bu durum, gelirlerin olduğundan fazla görünmesine ve sermayelerin erimesine neden

¹¹⁰ World Bank, **Bank Loan Classification and Provisioning Practise in Selected Developed and Emerging Countries**, World Bank Finance Forum 2002, June 19-21 2002, s.33

olmaktadır.¹¹¹

4743 sayılı Mali Sektöre Olan Borçların Yeniden Yapılandırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanunun 3.maddesi uyarınca; “*Sözleşme hükümleri uyarınca tahsilinden vazgeçilen alacak tutarları Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre alacaklı için değersiz alacak, borçlu için ise vazgeçilen alacak olarak dikkate alınır.*”

Vergi Usul Kanunu’nun 322.maddesinde Değersiz Alacaklar düzenlenmiştir. Maddeye göre; “*Kazai bir hükme veya kanaat verici bir vesikaya göre tahsiline artık imkan kalmayan alacaklar değersiz alacaktır. Değersiz alacaklar, bu mahiyete girdikleri tarihte tasarruf değerlerini kaybederler ve mukayyet kıymetleriyle zarara geçirilerek yok edilirler.* “

Dolayısıyla, Karşılıklar Yönetmeliği kapsamında takip hesaplarına aktarıldıkları tarihte karşılık ayrılan ve değersiz alacak niteliğini taşıyan, aciz vesikasına bağlanan alacaklar banka kayıtlarından silinebilirler.

2.1.4. İcra İflas Kanunu:

İcra İflas Kanunu’nda değişiklik yapılmasına dair 4949 sayılı kanun ile 2004 sayılı Kanunun 143üncü maddesinin birinci ve altıncı fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir. (Madde : 40).

Alacaklı alacağının tamamını alamamış ve aciz vesikası düzenlenmesi için gerekli şartlar yerine gelmişse, icra dairesi kalan miktar için hemen bir aciz vesikası düzenleyip alacaklıya ve bir suretini de borçluya verir; bu belgeler hiçbir harç ve vergiye tâbi değildir

¹¹¹ Pelin Ataman Erdönmez ve Özgür Acar, **Kredi Karşılıklarına İlişkin Düzenlemeler ve Vergi Uygulamaları**, TBB, Haziran 2000, s.1

Bu borç, borçluya karşı, aciz vesikasının düzenlenmesinden itibaren yirmi yıl geçmesiyle zamanaşımına uğrar

Borçlu, aciz vesikasını düzenlemiş olan icra dairesine borcunu işlemiş faizleriyle birlikte her zaman ödeyebilir.... Borcun bu şekilde tamamının ödenmesinden sonra aciz vesikası sicilden terkin edilir ve borçluya borcunu ödeyerek aciz vesikasını sicilden terkin ettirdiğine dair bir belge verilir. Aynı şekilde, icra takibi batıl ise veya iptal edilirse yahut borçlunun borçlu olmadığı mahkeme kararıyla sabit olursa ya da alacaklı icra takibini geri alırsa, aciz vesikası sicilden terkin edilir ve borçluya buna ilişkin bir belge verilir.

Dolayısıyla, takibe düşen kredi alacakları için yapılan tüm takiplere rağmen alacak tahsil edilemediyse, tahsil edilemeyen kısmı için aciz vesikası alınması durumunda, değersiz alacak hale gelen alacak için, daha önce karşılık ayrıldığı dikkate alınarak aktiften silinebilir.

2.2. KREDİLER VE SORUNLU KREDİLER MUHASEBESİ

2.2.1. Karşılıklar Yönetmeliğinde Muhasebeleştirme Esas ve Usulleri ¹¹²

Donuk alacak haline gelen krediler, standart kredi hesaplarından çıkarılarak ilgili hesaplara aktarılır ve karşılık ayrılmaya başlanır.

Karşılıklar Yönetmeliğin 5. maddesine göre, donuk alacak haline gelen tutarlar için döneme ilişkin faiz tahakkuku ve reeskontu yapılmaz. Donuk alacak haline dönüşen tutarlar için daha önce yapılmış bulunan ve tahsil edilmediği halde gelir yazılan faiz tahakkukları ve reeskontları, ilgili faiz geliri hesabı aynı tutarda borçlandırılarak muhasebe kayıtları üzerinde ters kayıtla düzeltilir veya iptal edilmesi suretiyle kapatılır.

¹¹² Selimler ve Eken, a.g.e., s.415-416; BDDK, Muhasebe Uygulama Yönetmeliği ve eki Muhasebe Standartları, (22 Haziran 2002 tarih ve 24793 mükerrer sayılı Resmi Gazete)

Özel Karşılıklar, Yönetmelik uyarınca sınıflandırılan Türk Parası/Yabancı Para krediler ve alacaklar üzerinden bir indirim kalemi olarak dikkate alınacak pasif karakterli ve aktif düzenleyici hesaplardır. Özel karşılıklar 180 numaralı hesapta izlenir. 180- Özel Karşılıklar Hesabının alt hesapları şunlardır;

18000 - III. Grup Kredi Ve Alacaklardan

18001 - IV. Grup Kredi Ve Alacaklardan

18002 - V. Grup Kredi Ve Alacaklardan

Karşılıklar Yönetmeliği uyarınca bir kredinin donuk alacak halinde gelmesinden itibaren yine yönetmeliklerde belirtilen süreler dikkate alınarak izleyeceği aşamalar aşağıda belirtilmiş olup, ilgili hesap grupların açıklamalarına karşılıklar yönetmeliğinin açıklandığı bölümde yer verilmiştir.

170 -TOA / Tahsil İmkânı Sınırlı Krediler (III. GRUP)

172 - TOA /Tahsili Şüpheli Krediler (IV. GRUP)

176 – Zarar Niteliğindeki Krediler (V. GRUP)

Türk Parası tasfiye olunacak alacaklar (Tahsili Şüpheli Alacaklardan alınanlar dahil) ile zarar niteliğindeki krediler ve diğer alacaklar üzerinden riskleri karşılayabilmek amacıyla ayrılan özel karşılıklar. ‘180 –Özel Karşılıklar hesabına alacak, 820 – Karşılık ve Değer Düşme Giderleri hesabına borç yazılmak suretiyle muhasebeleştirilir.

Kredi, normal işleyiş sürecinde I. ve II. Grup kredi olarak nitelendirilir. Donuk alacak olarak nitelendirilmesi ile birlikte kredi artık I. ve II. Grup kredi değil, III. Grup kredi ile başlayan sınıflandırmaya tabi tutulur. Donuk alacak haline gelen bir kredinin izleyeceği aşamalar aşağıda belirtilmektedir.

2.2.2. Özel Karşılıklar Muhasebesi ¹¹³

Banka tarafından normal kredi hesaplarında yer almakta iken, donuk alacak haline gelen kredilerin karşılıklar yönetmeliği ve tekdüzen hesap planı (THP) uyarınca, normal kredi hesaplarından TOA hesaplarına aktarılması ile TOA hesaplarında iken yapılan tahsilatlara ilişkin muhasebe sürecine aşağıda yer verilmektedir.

2.2.2.1. Donuk Alacak Haline Gelen Kredilerin Muhasebesi

180 - Özel Karşılıklar hesabının genel olarak işleyişine ilişkin muhasebe kayıtları şöyledir; Bir kredinin 01.01.2006 tarihi itibarıyla ödenmesi gerekmesine karşın ödenmemesi durumunda bundan sonra yapılacak muhasebe kayıtları;

Birinci aşamada; donuk alacak haline gelen kredi, ilgili kredi THP grubundan çıkartılarak 170 - TOA / Tahsil İmkânı Sınırlı Krediler (III. Grup) grubuna aktarılır. Bu gruba alındığı tarihte kredinin vadesine göre de Nazım Hesap girişi muhasebe kaydı yapılır. Sonra III. Grup TOA hesabında bulunmasından dolayı %20 oranında özel karşılık ayrılır. 170 hesapta bekleme süresi 90 gündür olup vadesinden itibaren de 180 geçmiş olmaktadır.

01/ 04 / 2006

170 - TOA / TAHSİL İMKANI SINIRLI KREDİLER (III. GRUP)

118 - KISA VADELİ TEMİNATLI KREDİLER

90 - 180 gün arası bu hesapta izlenecektir. Hesap 01.01.2006 tarihli valör ile bu hesaba aktarılacaktır. Ancak bu yevmiye kaydı, 01.01.2006 tarihinden itibaren 90. Gün geçince yapılacaktır.

01/ 04 / 2006

820 – KARŞILIK VE DEĞER DÜŞME GİDERLERİ

180 - ÖZEL KARŞILIKLAR

¹¹³ Ayrıntılı Bilgi İçin : Selimler ve Eken, a.g.e, s.416-418

İkinci Aşama; Donuk hale geldikten sonra 170 hesap grubuna aktarılan ve %20 karşılık ayrılan kredi, bu hesapta 90 gün bekledikten sonra 172 - TOA / Tahsili Şüpheli Krediler (IV.Grup) hesaba aktarılır. 172 hesap grubuna aktarıldıktan sonra, burada bekleme süresi 180 gündür. Bu aşamada kredi için ayrılması gereken karşılık oranı %50 olup, %20'lik bölüm III.Grupta yer aldığından ayrıldığından 172 hesap grubuna aktarıldığında geriye kalan %30'luk kısım Özel karşılık olarak ayrılacaktır.

01/ 07/ 2006

172 - TOA / TAHSİLİ ŞÜPHELİ KREDİLER (IV.GRUP)

170 - TOA / TAHSİL İMKANI SINIRLI KREDİLER

Bu hesaba 170 hesapta 90 ünü doldurduktan sonra alınır, ve 360. Güne kadar burada izlenir. Hesap 01.01.2000 tarihli valörle 170 hesaba aktarıldığı için, 01.01.2006 tarihinden itibaren 180 gün geçtikten sonra bu hesaba alınmış olacaktır.

01/ 07/ 2006

820 – KARŞILIK VE DEĞER DÜŞME GİDERLERİ

180 - ÖZEL KARŞILIKLAR

Üçüncü Aşama; 172 hesapta 180 gündür kayıtlı ve toplam %50 karşılık ayrılmış bulunan alacak tutarı, 176 - Zarar Niteliğindeki Krediler ve Diğer Alacaklar Hesabına aktarılır. Bu aşamada kredinin vadesinden itibaren 360 gün ve kredinin 170 hesaba alınmasından itibaren de 270 gün geçmiştir. Bu alacak tutarı ile ilgili sürecin son aşaması olup, bu aşamada alacak tutarı için %100 karşılık ayrılmış olacaktır. 170 hesap grubunda %20, 172 hesap grubunda %30 olmak üzere %50 karşılık ayrıldığında 176 hesap grubunda da geri kalan %50 karşılık ayrılarak alacağın %100'ü tutarında karşılık ayrılması işlemi tamamlanacaktır.

01 /01 /2007

176 - ZARAR NİTELİĞİNDEKİ KREDİLER... (V.GRUP)

172 - TOA / TAHSİLİ ŞÜPHELİ KREDİLER (IV.GRUP)

172 hesapta 360 günü dolduran hesaplar bu hesaba alınırlar. 172 hesapta 180 kalmıştır. Ancak 01.01.2000 tarihinden itibaren toplam 360 gün geçti.

01 /01 /2007

820 – KARŞILIK VE DEĞER DÜŞME GİDERLERİ

180 - ÖZEL KARŞILIKLAR

176 hesaba alındıktan sonra karşılık ayrılması durumunda

Kararname ve yönetmeliklerde yer alan özel karşılık oranları yer aldığı gruplarda ayrılması gereken en az oranı ifade etmekte olup, banka istediği taktirde %100 karşılığı herhangi bir aşamada ayrılabilir. Bu durumda, karşılıklar yönetmeliği kapsamında değerlendirilecek duruma gelen bir kredi, 170 hesaplara alındığı tarihte, kredinin tamamı üzerinden %100 karşılık ayrılır, doğal olarak karşılıklar yönetmeliğindeki süreler geçtikten sonra 172 ve 176 hesaplara aktarılması sırasında karşılık ayrılmayacaktır.

2.2.2.2. Karşılık İptalleri

Tasfiye Olunacak Alacaklar Hesaplarında takip edilen III., IV. ve V. Grup alacaklar için ayrılan karşılıklardan alacağın tahsili durumunda yapılacak iptal işlemine ilişkin muhasebe kayıtları şöyledir; ¹¹⁴

¹¹⁴ Selimler ve Eken, s.418-419

2.2.2.2.1. Cari Yıl İçinde Ayrılan Karşılıktan İptal

Takip hesaplarında izlenen kredi alacağının, takip hesaplarına aktarıldığı yıl içinde ayrılan karşılıktan, yine aynı yıl içinde yapılacak iptalle (tahsilat nedeniyle) ile ilgili (2005 yılında ayrılan karşılıktan yine 2005 yılında iptal yapılması) muhasebe kaydı şöyledir;

_____ / _____ / _____

180 – ÖZEL KARŞILIKLAR

820 – KARŞILIK VE DEĞER DÜŞME GİDERLERİ

2.2.2.2.2. Yıl İçinde Ayrılan Karşılığın İzleyen Yıl İçinde İptali :

Cari yıl içinde ayrılan karşılıktan, takip hesaplarında yer alan kredi alacağına izleyen yıllarda yapılacak tahsilat sonucu iptal işlemi ile ilgili (2006 yılında ayrılan karşılıktan 2007 yılında iptal yapılması) muhasebe kaydı şöyle olacaktır;

_____ / _____ / _____

180 – ÖZEL KARŞILIKLAR

790 – DİĞER FAİZ DIŞI GELİRLER

790.07 - Geçmiş Yıl Giderlerine Ait Tahsilatlar

Muhasebe kaydı ile ilgili karşılık hesabından çıkarılarak, iptal işleminin yapıldığı yıl gelirlerine kaydedilir. Karşılık önceki yıl ve yıllarda ayrılmışsa 820 hesap, bu işlem ile ilgili olarak iptal edilecek bir tutar olmadığından (önceki yıllarda 820 hesaba borç verilen tutar yıl sonunda 450 - Kar Zarar Hesabına aktarılarak kapatıldığı için) bu hesaba alacak yazılamaz. Bu tutar geçmiş dönemin giderine karşılık bu dönemde gelir yazılan bir kalem olarak 790.07 - Geçmiş Yıllar Giderlerine Ait Tahsilat Hesabına alacak yazılarak işlem tamamlanır.

III. BÖLÜM

3. TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNDE SEÇİLMİŞ BİLANÇO KALEMLERİNİN GELİŞİMİ

Türk bankacılık sektörünün gelişimi ve karşılaştırılması, bankaların bilançolarında yer alan aktif toplamı, donuk alacaklar, krediler, özel karşılıklar ile gelir tablosunda görülen Karşılık ve Değer Düşme Gider Hesabının incelenmesi suretiyle yapılacaktır. 1992 – 2005 dönemi, 1994 yılında bankaların TMSF bünyesine alınması öncesi dönem olup, verilerin de sağlıklı temin edildiği bir dönem olması nedeniyle karşılaştırmalarda değerlendirmek üzere dikkate alınmıştır.

Çalışmamızın bu bölümünde, aktiflerin, kredilerin, sorunlu kredilerin (TOA) ve özel karşılıkların gelişimi incelenerek karşılaştırmaları yapılmaktadır.

3.1. Banka Aktiflerinin Gelişimi : 1992 - 2005

Bankacılık sektöründe bankaların sıralaması aktif toplamına göre yapılmaktadır. Banka aktiflerinin önemli kalemlerini krediler, menkul ve gayrimenkuller, menkul kıymetler cüzdanı (hazine bonosu, tahvil, hisse senedi) takipteki alacaklar oluşturmaktadır. Bankaların öncelikli amaçları arasında kredi verme işlemi yer almakta olup, kredilerin aktif toplamına oranlanarak bankaların asli görevlerini ne kadar yerine getirdikleri ölçülmektedir.

3.1.1. Bankacılık Sektöründe Aktif Toplamının Gelişimi ve Artış Oranları

1992 -2005 yılları arasında Türk bankacılık sektörü toplam aktifinin TL ve USD bazında tutarları, gelişimi ve artış oranı Tablo : 13 ile Ek : 1-C ve 2-C’de gösterilmiştir.

Tablo : 13 – Türk Bankacılık Sektöründe Aktiflerin Gelişimi : (1992 – 2005)

Bin YTL, Bin USD	Bankacılık Sektörü Aktif Toplamı YTL	YTL Artış %	Bankacılık Sektörü Aktif Toplamı USD	USD Artış %
2005	396.970.059	29,5	295.849.000	29,0
2004	306.451.565	22,7	229.329.000	28,2
2003	249.749.773	17,4	178.924.994	37,5
2002	212.675.488	27,8	130.116.462	12,6
2001	166.392.917	59,9	115.585.393	-25,4
2000	104.088.037	44,3	154.947.098	16,0
1999	72.120.858	95,8	133.532.911	13,7
1998	36.827.949	90,0	117.396.006	24,1
1997	19.378.544	116,3	94.594.084	13,5
1996	8.959.111	118,4	83.336.691	20,9
1995	4.102.384	103,2	68.946.472	31,2
1994	2.018.938	92,6	52.551.877	-27,5
1993	1.047.988	89,2	72.484.841	12,0
1992	553.929	-	64.742.720	-

Kaynak : Ek 1,2,3,4'ten yararlanılarak düzenlenmiştir.

Türk bankacılık sektöründe 1992 yılı itibariyle 553,9 milyon YTL olan toplam aktif, 2005 yılı itibariyle 396,9 milyar YTL düzeyine ulaşmıştır. 2005 yılında 1992 yılına göre artış 717 kat olmuştur. Aynı durumu USD bazında incelediğimizde, toplam aktif tutarı 1992 yılında 64,7 milyon USD iken 2005 yılında 295,8 milyar USD tutarına ulaşmış, USD bazında artış oranı %357 olmuştur.

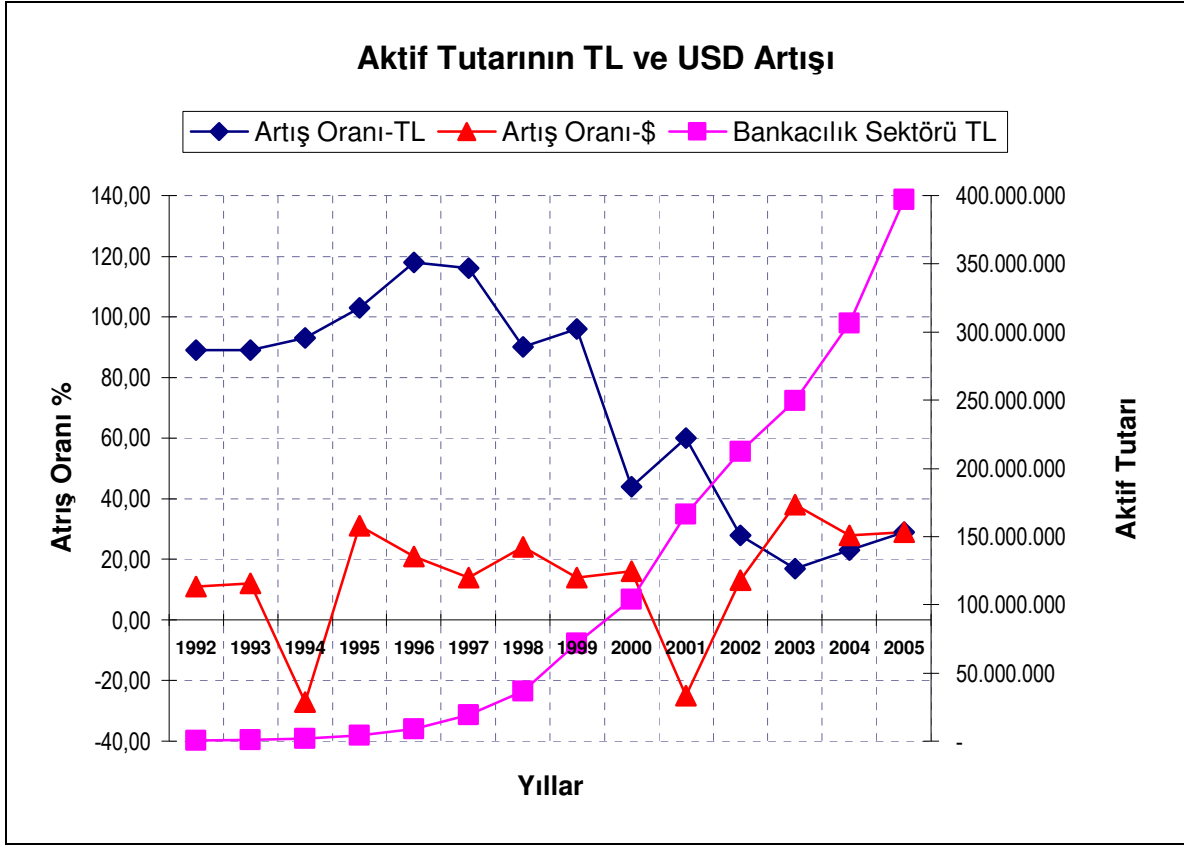
Aktif toplamı, 1992 yılından 2005 yılına kadar düzenli olarak YTL bazında artmıştır. Ancak artış hızı 1995 yılında %103 iken 2005 yılında %29,5 olarak gerçekleşmiş, incelenen dönem boyunca artış hızında devamlı bir azalma görülmektedir. Özellikle 2002 - 2005 yılları arası aktif toplamının en az artış gösterdiği dönemler olmuştur(ortalama artış oranı %24'tür.).

Bir önceki yıla göre artış oranları incelendiğinde, USD bazında 1994 ve 2001

yıllarında önemli derecede düşüşler olduğu görülmektedir. Bir önceki yıla göre 1994 yılında aktif %27, 2001 yılında %25 düzeyinde azalmasına karşın, YTL bazındaki artışların sırasıyla % 92,6 ve %59,9 olmuştur. USD bazında aktif toplamının 1994 ve 2001 yıllarında azalmasının sebebi USD kurunun bir önceki yıla göre 1994 yılında %165, 2001 yılında da % 114 artmasından kaynaklanmaktadır. Her iki yıl da Türk ekonomisi ve bankacılık sektörünün krizde olduğu dönemlerdir. Bu yıllarda, özellikle bankacılık sektöründe bankaların TMSF'ye devri olmuş, TL yabancı paralar karşısında devalüe edilmiştir. Devalüasyon sonucu oluşan kur artışları ile birlikte, aktif toplamı da bu nedenlerle USD bazında düşmüştür.

USD bazında artışlar sadece 2003 - 2005 döneminde diğer yıllara göre yüksek düzeyde gerçekleşmiş, bunun dışında 1992 – 2002 yıllarında aktif toplamının artışını YTL ve USD bazında karşılaştırdığımızda, YTL bazındaki artış her zaman USD bazındaki artışın üzerinde gerçekleşmiştir. Yine ilgi çeken bir nokta, 2003 ve 2004 yıllarında USD kuru bir önceki yıla göre sırasıyla %14,6 ve %3,85 oranında azalmıştır. Dolayısıyla, TL bazında artan bir aktif toplamının düşen USD kuru üzerinden değerlendirilmesi sonucunda, aktif toplamının USD bazında artış göstermesi doğaldır.

YTL ve USD bazında bankacılık sektörü aktif toplamının gelişimi Şekil - 1'de görülmektedir. YTL artış oranının, 1996 yılından sonra artış oranında devamlı bir azalma olduğu, USD bazında kur artışlarından kaynaklanan bir azalma dışında, 2003 yılından itibaren YTL artışının üzerinde seyretmiştir.

Şekil : 1- Bankacılık Sektöründe Aktiflerin Gelişimi ve YTL / USD Artış Oranı

3.1.2. Aktiflerin Banka Grupları İtibariyle Dağılımı

Bankacılık sektörü aktif toplamının kamu ve özel bankalar arasındaki dağılımı Tablo:14 ile Ek:4-C'de gösterilmiştir.

Tablo :14'ten de görüleceği üzere; Türk bankacılık sektöründe aktif toplamının 1992 – 2005 yılları arasındaki dönemde ortalama %35,6'sı kamu bankalarına, %55,2'si de özel bankalara aittir. 2005 yılı itibariyle de bankacılık sektörü toplam aktifinin %31,4'ü kamu bankalarına, %60,2'si de özel bankalara aittir. 2004 yılı itibariyle payları, bu dönemdeki ortalama düzeyinde gerçekleşmiş olup, dönem içinde aşırı dalgalanmaların

olmadığı görülmektedir. Kamu ve özel bankaların aktif toplamaları 1999 yılına kadar 1999 yılı dahil olmak üzere %90 oranının üzerinde artışlar göstermiş olmakla birlikte, bu yıldan itibaren artış hızlarında yavaşlama olmuştur. 2000 – 2005 ortalama artış oranı kamu bankalarında ortalama %33,6 ve özel bankalarda ortalama %16,5 (2001 yılında %25 azalma olmuştur) düzeyinde gerçekleşmiştir (Ek : 2-C).

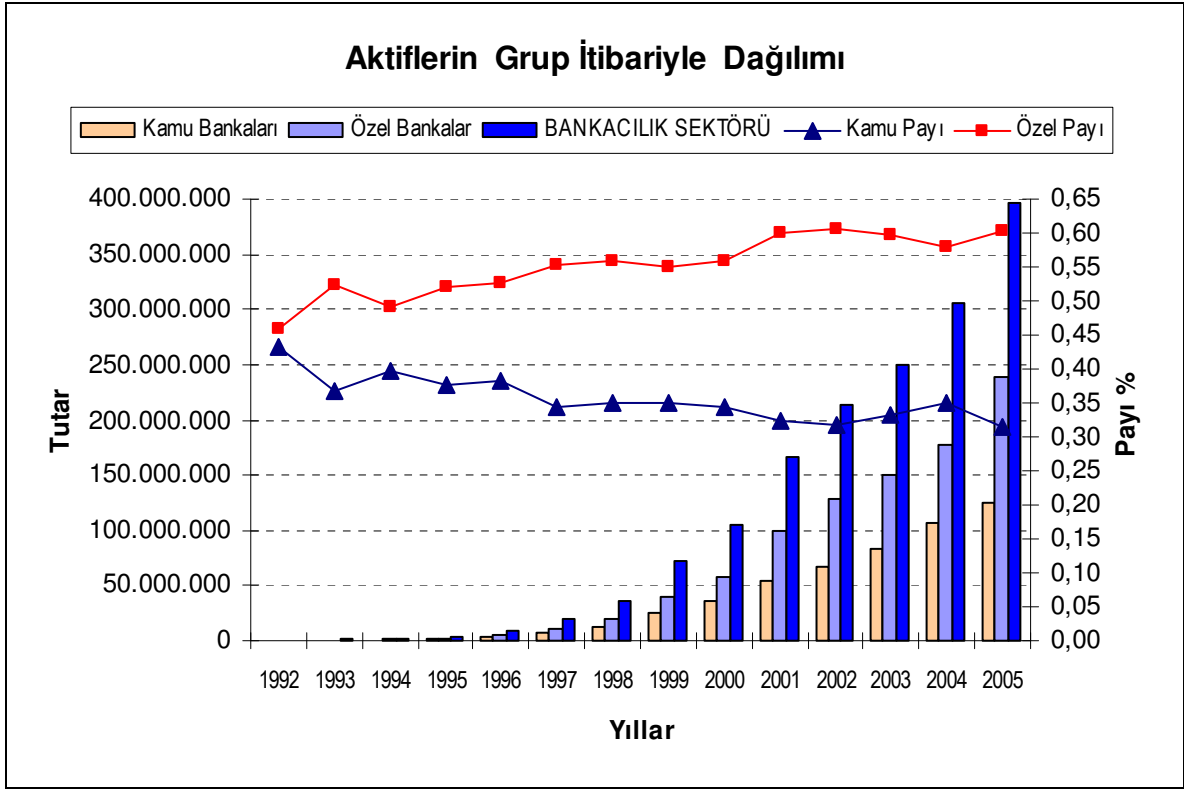
Tablo : 14 – Türk Bankacılık Sektöründe Aktiflerin Gruplar İtibariyle Dağılımı : (1992 – 2005)

Bin YTL	Kamusal Sermayeli Ticaret B.	Payı %	Özel Sermayeli Ticaret Bank.Top.	Payı %	BANKACILIK SEKTÖRÜ
2005	124.485.923	48,6	238.901.629	48,0	396.970.059
2004	106.931.619	48,5	177.874.982	55,1	306.451.565
2003	83.134.383	31,1	149.407.321	53,5	249.749.773
2002	67.831.493	28,4	128.781.498	13,1	212.675.488
2001	53.831.379	19,8	99.704.724	-44,1	166.392.917
2000	35.706.807	57,5	58.099.654	26,6	104.088.037
1999	25.182.230	53,8	39.733.128	-10,7	72.120.858
1998	12.865.583	60,3	20.608.903	4,7	36.827.949
1997	6.696.989	128,3	10.727.069	19,8	19.378.544
1996	3.428.987	121,4	4.721.312	22,5	8.959.111
1995	1.547.219	120,8	2.134.420	42,5	4.102.384
1994	800.216	82,1	993.071	-31,5	2.018.938
1993	386.186	87,3	547.730	10,9	1.047.988
1992	238.756	-	254.575	-	553.929

Kaynak : Ek 1,2,3,4'ten yararlanılarak düzenlenmiştir.

Not : Yabancı bankalar ve kalkınma/yatırım bankaları dahil edilmemiştir.

Şekil : 2'den görüleceği üzere, özel bankaların banka aktifleri içindeki payı incelenen dönem itibariyle devamlı kamu payının üzerinde seyretmiştir. Aktif toplam tutarı açısından da özel bankaların toplamı kamu aktif toplamının üzerinde olmuştur.

Şekil : 2- Bankacılık Sektöründe Aktiflerin Gelişimi ve Gruplara Göre Dağılımı

3.2. Kredilerin Gelişimi : 1992 - 2005

3.2.1. Bankacılık Sektöründe Kredilerin Gelişimi ve Artış Oranları

Krediler banka bilançosunun aktifinde yer alan en önemli bankacılık kalemlerinden biridir. Bankaların nakdi TL kredileri banka aktifinde izlenirken, gayrinakdi kredileri (teminat mektubu kredisi) bankaların nazım hesaplarında yani bilanço dışı yükümlülüklerinde izlenmektedir.

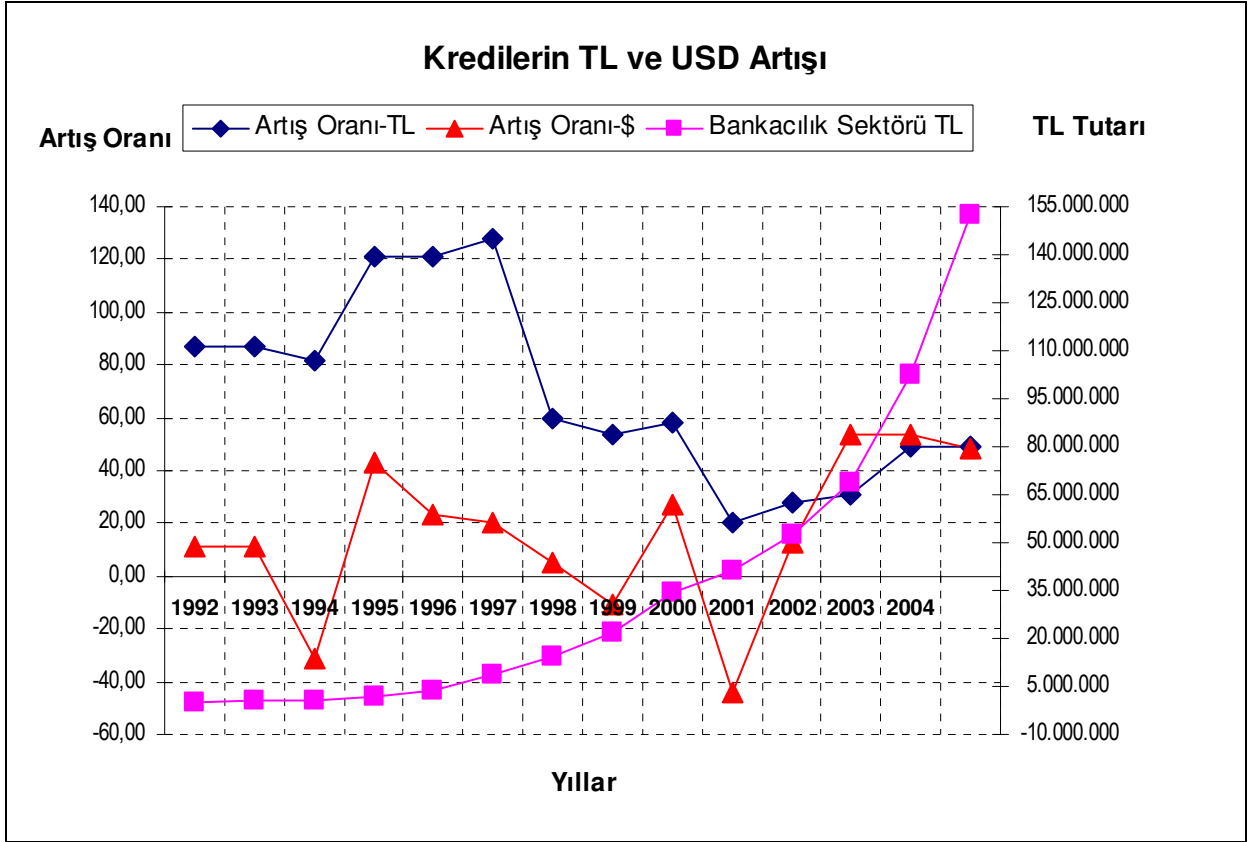
Bankacılık sektöründe kredilerin gelişimi ve artış oranı Tablo:15 ile Ek:1-A ve 2-A'da gösterilmiştir.

Tablo : 15 – Türk Bankacılık Sektöründe Kredilerin Gelişimi : (1992 – 2005)

Bin YTL	Banka Sektörü Nakdi Kredi	TL Artış %	USD Tutarı (Bin \$)	USD Artış %
2005	152.294.560	48,6	113.500.000	48,0
2004	102.481.789	48,5	76.691.000	55,1
2003	69.002.124	31,1	49.434.297	53,5
2002	52.631.490	28,4	32.200.341	13,1
2001	40.982.498	19,8	28.468.628	-44,1
2000	34.205.860	57,5	50.919.384	26,6
1999	21.714.974	53,8	40.205.618	-10,7
1998	14.122.355	60,3	45.017.659	4,7
1997	8.811.893	128,3	43.014.219	19,8
1996	3.860.068	121,4	35.905.939	22,5
1995	1.743.685	120,8	29.305.137	42,5
1994	789.854	82,1	20.559.477	-31,5
1993	433.707	87,3	29.997.655	10,9
1992	231.532	-	27.061.250	-

Kaynak : Ek 1,2,3,4'ten yararlanılarak düzenlenmiştir.

Nakdi kredilerin gelişimi Tablo 15 ve Şekil :3 ile birlikte incelendiğinde; USD bazında 1994, 1999 ve 2001 yıllarında kredilerin artışında önemli düşüşler görülmüştür. Bu dönemler, ekonomik ve bankacılık krizlerinin ve sıkıntılarının yaşandığı, bir önceki yıla göre USD kur artışlarının yüksek düzeylerde gerçekleştiği yıllardır.

Şekil : 3- Bankacılık Sektöründe Kredilerin Gelişimi : YTL ve USD

Şekil : 3'te, bankacılık sektöründe kredilerin YTL bazında devamlı artan bir seyir izlediği, YTL bazında kriz dönemlerinde azalma gösterdiği, yine USD bazında kurların yüksek oranda artışı nedeniyle kredilerin USD tutarının kriz dönemlerinde azalma gösterdiği görülmektedir.

3.1.2. Kredilerin Banka Grupları İtibariyle Dağılımı

Bankacılık sektöründe kredilerin kamu ve özel bankalar arasındaki dağılımı Tablo:16 ile Ek:4-A'da gösterilmiştir.

**Tablo : 16 – Türk Bankacılık Sektöründe Kredilerin Gruplar İtibariyle Dağılımı :
(1992 – 2005)**

Bin YTL	Kamu Sermayeli Ticaret B.	Payı %	Özel Sermayeli Ticaret B.	Payı %	Bankacılık Sektörü
2005	31.474.402	20,7	102.711.101	67,4	152.294.560
2004	21.433.167	20,9	69.054.787	67,4	102.481.789
2003	12.629.964	18,3	47.037.461	68,2	69.054.787
2002	8.171.207	15,5	36.236.293	68,8	52.631.490
2001	8.803.646	21,5	25.494.539	62,2	40.982.498
2000	9.221.482	27,0	20.860.240	61,0	34.205.860
1999	6.124.954	28,2	12.712.828	58,5	21.714.974
1998	4.107.727	29,1	8.370.013	59,3	14.122.355
1997	3.053.559	34,7	4.795.703	54,4	8.811.893
1996	1.353.394	35,1	2.056.533	53,3	3.860.068
1995	684.272	39,2	834.766	47,9	1.743.685
1994	300.933	38,1	377.607	47,8	789.854
1993	154.044	35,5	221.917	51,2	433.707
1992	98.158	42,4	101.277	43,7	231.532

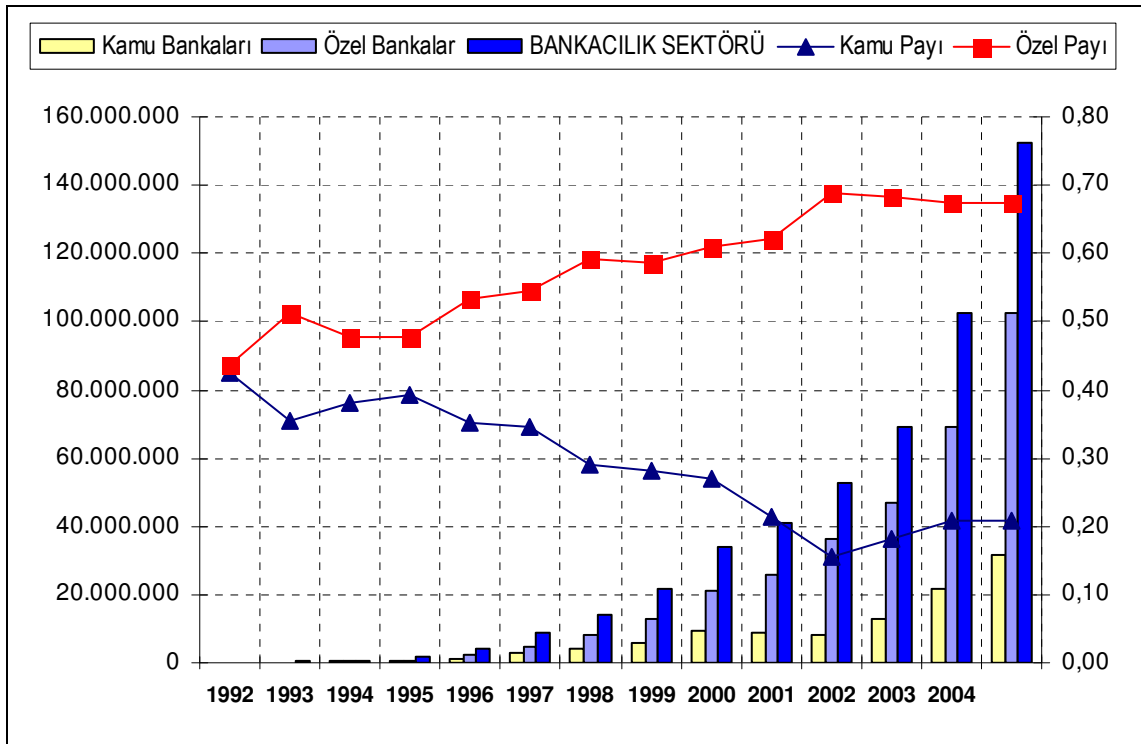
Kaynak : Ek 1,2,3,4'ten yararlanılarak düzenlenmiştir.

Not : Yabancı bankalar ile kalkınma/yatırım banka kredileri hariç

Kamu ve Özel Ticaret bankalarının, bankacılık sektöründe verilen krediler içindeki payı ve gelişimi şöyledir; 1992 – 2005 dönemi içinde, ortalama pay kamu bankalarında %29,0 özel bankalarda %57,9 düzeyinde gerçekleşmiştir. Kamu bankalarının 1992 yılında %42,4 olan bankacılık sektöründeki kredi payı, bu yıldan itibaren devamlı azalma göstermiş ve 2002 yılında %15,5 olarak gerçekleşmiştir. 2003 yılı itibariyle tekrar bir toparlanma sürecine girmiş olup, 2004 yılında bu oran %20,9 , 2005 yılında %20,7 olmuştur. Bu dönemin genel özellikleri arasında, kamu bankalarının özelleştirilme ve devir edilmelerinin yoğun olduğu bir dönem olmasıdır. Bu durum, kamu bankalarını sayı olarak azaltmanın yanı sıra faaliyet göstermemeleri nedeniyle doğal olarak bazı istatistiksel karşılaştırmalarda kamu bankalarının rakamlarına yansımıştır.

Özel bankaların 1992 yılında %43,7 olan payı 2005 yılında %67,4 olarak gerçekleştirilmiştir. Oranın 1994 ve 1999 yıllarında ufak oranlı düşüşler dışında devamlı artan bir seyir izlediği görülmektedir. Özellikle 1994 krizinde 3 bankanın ve 1997 yılından itibaren de çeşitli dönemlerde ve özellikle 1999 yılından itibaren 19 bankanın TMSF bünyesine alınması, kredilerde doğal olarak bir daraltma yaratmasına karşın, özel bankaların krediler içindeki payı bu yıllarda da artış göstermiştir. Özellikle 2002 – 2005 yılları arasında payı %68 seviyelerinde seyretmiştir. (Özel bankaların oranının hesaplanmasında TMSF bünyesindeki bankalar da dahil edilmiştir.)

Kamu ve özel bankaların kredilerinin payını Şekil: 4'te de görebiliriz. 1993-1995 döneminde payların birbirine yaklaştığı, ancak bu yıldan itibaren paylar arasındaki açıklığın giderek arttığı, özel bankaların kredi payının 2002 yılına kadar devamlı arttığı, 2002 yılından sonra ufak oranlarda kamu lehine payın arttığı görülmektedir.

Şekil : 4- Bankacılık Sektöründe Kredilerin Dağılımı : Kamu ve Özel

3.2.3. Kredilerin Aktif Toplamına Oranı

Toplam Kredi / Toplam Aktif oranı bankacılık kesimi,nin asli faaliyetlerini ne ölçüde yerine getirdiğinin önemli bir göstergesidir.¹¹⁵ Bankacılık sektöründe kredilerin, aktif toplamına oranı Tablo:17 ile Ek:3-B’de gösterilmiştir

Tablo : 17 – Türk Bankacılık Sektöründe Kredilerin Aktiflere Oranı: (1992– 2005)

Bin YTL	Bankacılık Sektörü Krediler	Bankacılık Sektörü Aktif Top.	TL Kredi / Aktif Payı %
2005	152.294.560	396.970.059	38,36
2004	102.481.789	306.451.565	33,44
2003	69.002.124	249.749.773	27,63
2002	52.631.490	212.675.488	24,75
2001	40.982.498	166.392.917	24,63
2000	34.205.860	104.088.037	32,86
1999	21.714.974	72.120.858	30,11
1998	14.122.355	36.827.949	38,35
1997	8.811.893	19.378.544	45,47
1996	3.860.068	8.959.111	43,09
1995	1.743.685	4.102.384	42,50
1994	789.854	2.018.938	39,12
1993	433.707	1.047.988	41,38
1992	231.532	553.929	41,80

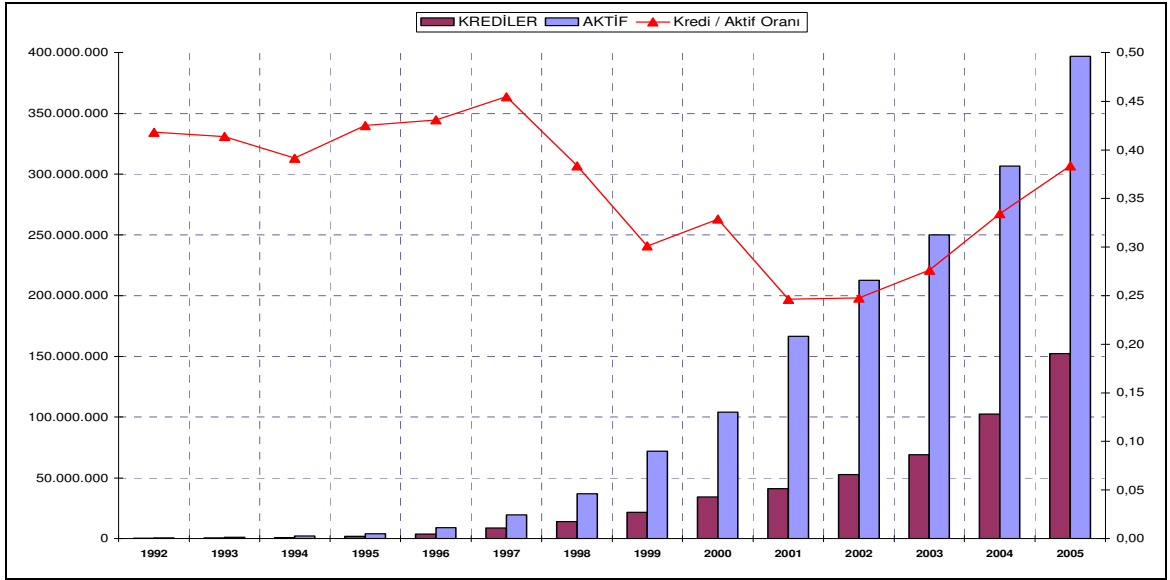
Kaynak : Ek 1,2,3,4'ten yararlanılarak düzenlenmiştir.

1992-2005 döneminde krediler / aktif oranı ortalama %35,9 düzeyinde gerçekleşmiştir. Ortalamanın altında kalan dönemler, 1999 yılından sonraki dönemleri yani bankacılık sektöründe ve ekonomide sıkıntıların yaşadığı dönemlerdir. Kriz nedeniyle kredi

¹¹⁵ Sedat Yetim ve Ozan Gülhan, Türkiye ve Yeni Avrupa Birliği Ülkeleri Bankacılık Sistemleri Karşılaştırması, **BDDK ARD Çalışma Raporları** No:2005/5, Ağustos 2005, s.20

imkanlarını daralmış, bu dönemde firmalarında da sıkıntı içinde olmaları, bankaların mali yapısı sağlam firma bulmadaki sıkıntıları ve kredinin geri dönmesinde karşılaşılabilecek sıkıntılar nedeniyle, kredi pazarlama faaliyetlerini azalmıştır. Reel kesim ile finansal kesim çok yakın ilişki içindedirler. Reel kesimdeki bir daralma yani üretimdeki gerileme finans kesimine çeşitli biçimlerde yansiyabilir. Öncelikle, üretimde daralma kredi taleplerinin daralmasıyla birlikte ya kredi faizlerini aşağı çekme yoluna gidiyor ya da sistemdeki fonları plase edebilecek başka alternatifler arıyor. Finans kesiminin küçülmesi reel kesimdeki sıkıntıyı daha da artırıyor.”¹¹⁶

Şekil : 5’ten görüleceği üzere, kredilerin aktife oranının genel seyri içinde düşüş yaşadığı dönemler 1994, 1999 ve 2001 yıllarıdır. Bu yıllar, yukarıda da belirtildiği gibi, bankacılık ve ekonomik krizlerin, daralmaların yaşandığı dönemlerdir. 1994 yılında yaşanan ekonomik krizin en önemli etkileri olan faiz oranlarının aşırı artışı ve reel ekonominin küçülmesi, bankaların kredilerini azaltmalarına neden olmuşlardır.¹¹⁷

Şekil : 5- Bankacılık Sektöründe Kredilerin Aktiflere Oranı

¹¹⁶ Sadi Uzunoğlu, **Bankacılık**, Ankara, Ekonomik Araştırmalar Merkezi, Yayın No:2, 1996, s.119

¹¹⁷ Uzunoğlu, **a.g.e.**, s.111

3.3. Donuk Alacakların (T.O.A.) Gelişimi : 1992 - 2005

3.3.1. Bankacılık Sektöründe Donuk Alacakların Gelişimi ve Artışı

Donuk Alacak kavramı ilk kez 99/13761 Karşılıklar Kararında ¹¹⁸ yer almış ve 30.06.2001 tarih ve 24448 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Karşılıklar Yönetmeliği’nin 5/1.maddesinde de açıklanmıştır. Donuk Alacaklar ; III., IV., ve V.Gruplarda sınıflandırılan ve ana paranın veya faizin vadesinden veya ödenmesi gereken tarihlerden itibaren tahsilinin 90 günden fazla gecikmiş olduğu tüm alacaklar, tahakkuk ettirilen faizlerin ve borçlu üzerindeki faiz benzeri yüklerin ana paraya ilave edilip edilmediğine veya yeniden finanse edilip edilmediğine bakılmaksızın, bu Yönetmeliğin uygulanmasında donuk alacak olarak kabul edilir. Ancak uygulamada, sorunlu/problemlı krediler, takipteki krediler, Tasfiye Olunacak Alacaklar (TOA), Tahsili Gecikmiş Alacaklar (TGA) kelimeleri de kullanılmaktadır.

Bankacılık sektöründe donuk alacakların (sorunlu kredilerin) gelişimi Tablo:18 ile Ek:1-B ve 2-B’de gösterilmiştir

Donuk alacakların 1992 – 2005 dönemindeki ortalama artış hızı TL bazında %91,8, USD bazında %23,3’tür. Bu dönem içerisinde, en yüksek artış 1998 yılında hem TL ve hem USD bazında olmuş, 2003 ve 2004 yıllarında da azalma olmuştur.

Ancak, bankaların herhangi bir hatası olmasa bile, mevcut donuk alacaklara uygulanacak faiz oranları (temerrüt faizi), dövizle bağılı olarak kullandırılan kredilerde kur artışı ve raporlama ve muhasebeleştirme sürecindeki işlemlerden dolayı düşük görünen sorunlu kredi tutarlarının kredilerin gerektiği şekilde sınıflandırılması sonucu da sorunlu kredi (donuk alacak) tutarı artış gösterebilecektir.¹¹⁹

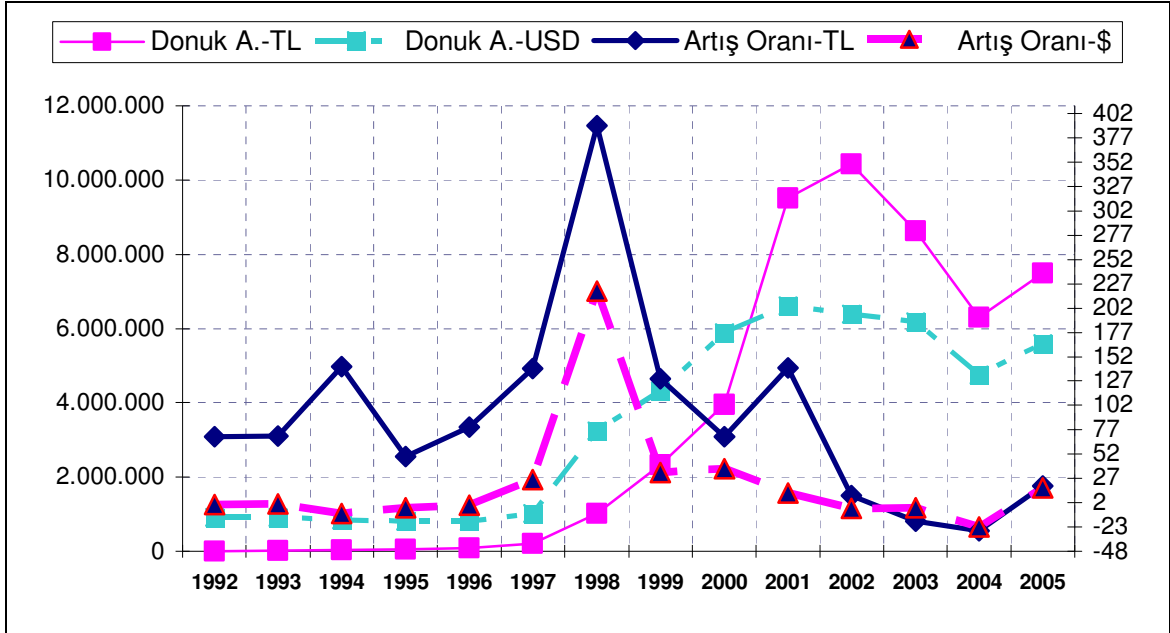
¹¹⁸ 99/13761 Sayılı " Bankalarca Karşılık Ayrılacak Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Karar " (21.12.1999 tarih , 23913 sayılı (mükerrer) Resmi Gazete’de yayımlanmıştır)

¹¹⁹ Ishrat Husain, **Dealing with Non-Performing Loans of Banks**, State Bank of Pakistan, www.sbp.org.pk/about/speech/2002/22-Oct-02.pdf, (Erişim: 28.01.2004), s.2-3

Tablo : 18 – Türk Bankacılık Sektöründe Donuk Alacakların Gelişimi:(1992 – 2005)

Bin YTL	Banka Sektörü TL	TL Artış %	Banka Sektörü USD	USD Artış %
2005	7.496.368	17,9	5.587.000	17,5
2004	6.355.698	-26,3	4.756.000	-23,1
2003	8.628.656	-17,3	6.181.716	-3,1
2002	10.429.686	9,5	6.380.960	-3,5
2001	9.521.425	140,5	6.614.090	12,2
2000	3.959.713	70,1	5.894.491	36,8
1999	2.327.282	129,0	4.308.999	33,0
1998	1.016.341	389,5	3.239.778	219,6
1997	207.646	139,9	1.013.600	25,9
1996	86.563	79,7	805.200	-0,5
1995	48.166	49,5	809.499	-3,5
1994	32.227	141,5	838.826	-9,1
1993	13.347	70,4	923.086	0,9
1992	7.831	-	915.280	-

Kaynak : Ek 1,2,3,4'ten yararlanılarak düzenlenmiştir.

Şekil : 6 Bankacılık Sektöründe Donuk Alacakların Gelişimi : YTL - USD

Şekil :6'dan görüleceği üzere, donuk alacaklar YTL bazında 2002 yılına kadar artan bir seyir izlemiş, 2002 yılından sonra 2004 yılına kadar azalmış, 2005 yılında tekrar artmaya başlamıştır. YTL artış oranının seyri dalgalı olmuştur.

3.3.2. Donuk Alacakların Banka Grupları İtibariyle Dağılımı

Bankacılık sektöründe donuk alacakların (sorunlu kredilerin) banka grupları itibariyle gelişimi Tablo:19 ile Ek:4-B'de gösterilmiştir

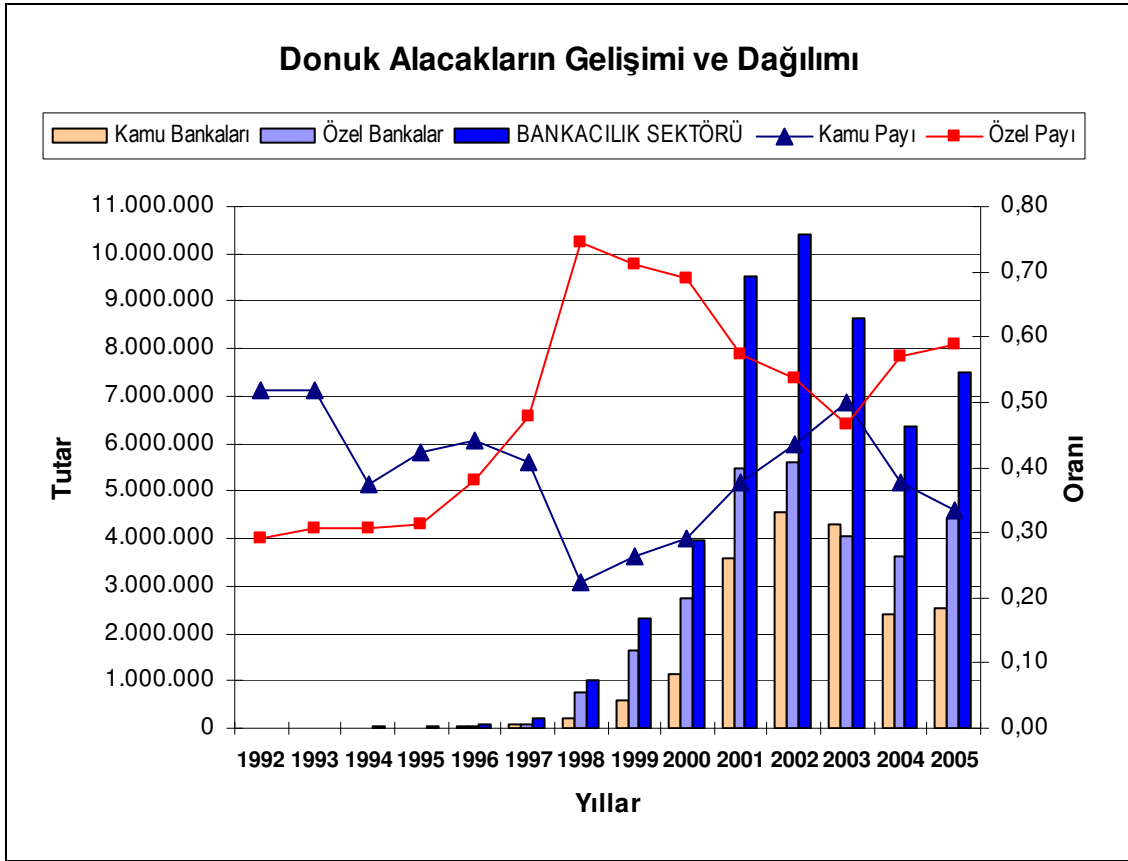
Tablo : 19– Türk Bankacılık Sektöründe Donuk Alacakların Dağılımı : (1992 – 2005)

Bin YTL	Kamu Sermayeli Ticaret B.	Payı %	Özel Sermayeli Ticaret B.	Payı %	Bankacılık Sektörü
2005	2.515.031	33,55	4.417.343	58,93	7.496.368
2004	2.395.985	37,70	3.629.170	57,10	6.355.698
2003	4.299.905	49,83	4.025.387	46,65	8.628.656
2002	4.545.264	43,58	5.594.238	53,64	10.429.686
2001	3.583.287	37,63	5.465.245	57,40	9.521.425
2000	1.152.759	29,11	2.727.343	68,88	3.959.713
1999	611.057	26,26	1.654.973	71,11	2.327.282
1998	228.260	22,46	755.650	74,35	1.016.341
1997	84.392	40,64	99.298	47,82	207.646
1996	38.235	44,17	32.920	38,03	86.563
1995	20.333	42,21	14.999	31,14	48.166
1994	12.094	37,53	9.923	30,79	32.227
1993	6.906	51,74	4.085	30,60	13.347
1992	4.051	51,73	2.290	29,24	7.831

Kaynak : Ek 1,2,3,4'ten yararlanılarak düzenlenmiştir.

1992 – 2005 döneminde, bankacılık sektörü donuk alacaklarının ortalama %39,58'i kamu bankalarına, %48,98'i özel bankalara aittir. Ek : 4-B'den de görüleceği üzere, 1992 – 1997 döneminde Kalkınma ve Yatırım Bankaları'nın donuk alacak

tutarlarının bankacılık sektöründeki payı ortalama %18,1 olmuştur. 1998 ve izleyen yıllarda özel bankaların TMSF'ye alınması ve bu alınma sürecinde yüksek oranlarda donuk alacak oluşması, 1997 yılında özel bankaların payı %47,8 iken 1998 yılında %74,4'e yükseltmiş, 1998 yılında TMSF'ye devredilen bankaların payı ise %55,4'tür.

Şekil : 7 - Bankacılık Sektöründe Donuk Alacakların Gelişimi ve Dağılımı

Şekil :7'den görüleceği üzere, donuk alacakların (takipteki krediler) payının gelişiminde, 1997 yılı itibariyle özel bankaların payı kamu bankaların payını geçmeye başlamıştır. 2003 yılından itibaren de tekrar kamu bankaların payı özel bankaların payının üzerine çıkmıştır.

3.3.3. Donuk Alacakların Toplam Kredilere Oranı

Donuk Alacaklar / Krediler oranı toplam kredilerin ne kadarlık bölümünün takibe intikal ettiğini göstermekte ve aktif kalitesinin önemli bir göstergesi olmaktadır.¹²⁰ Donuk Alacaklar (diğer ifadeleri ile Takipteki Krediler veya Tasfiye Olunacak Alacaklar – TOA) ile krediler arasındaki ilişki Takibe Dönüşüm Oranı ile hesaplanmakta ve ifade edilmektedir. Ancak, bu oranın hesaplanması da genellikle 2 şekilde yapılmaktadır. Birincisi, Donuk Alacaklar / Kredi Toplamı’dır. Bir bankanın belli bir tarih itibariyle bilançosundaki donuk alacak miktarının toplam kredi tutarına bölünmesi suretiyle bulunmaktadır. Bu oran kredilerin takibe dönüşüm oranını vermek yerine o tarih itibariyle donuk alacak ile kredi arasındaki oranı vermek açısından önemlidir. Dolayısıyla, bir bankanın vermiş olduğu kredilerden ne kadarının donuk alacak haline dönüştüğü konusunda tam fikir vermemektedir. Örneğin, 31.12.2006 tarihi itibariyle bir bankanın bilançosunda, donuk alacakların 100 YTL, kredilerinin de 50 YTL olması durumunda , donuk alacakların kredilerin 2 katı olması bize tam bir fikir vermeyecektir. İkincisi; Donuk Alacaklar / (Donuk Alacaklar + Kredi Toplamı)’dır. Bu oranın hesaplanmasında, donuk alacak tutarı hem pay hem de payda da yer almaktadır. Donuk Alacak haline gelmiş bir tutarın daha önce kredi rakamları içinde yer almış olmasından hareketle, bir bankanın belli bir tarih itibariyle bilançosunda bu oran hesaplandığında, bankanın vermiş olduğu toplam kredilerden ne kadarının donuk alacak haline gelmiş olduğu tespit edilir. Yukarıdaki örneğe dönülürse, $100 / (100 + 50) = \%66$ oranını bulunur, o bankanın vermiş olduğu kredilerden %66’sının donuk alacak haline geldiğini yani takibe dönüşüm oranının %66 olduğu bulunur.

2005 yılı itibariyle verilen her 100 YTL kredinin 4,7 YTL’sinin donuk alacak haline geldiği, 31.12.2005 itibariyle de Türk bankacılık sektörü bilançosunda donuk alacakların toplam kredilere olan oranı da %4,9’dur. 1992-2005 dönemi ortalaması ise %8,1’dir. Donuk alacakların krediler içindeki payı Ek : 2-A’da gösterilmiştir. 1992-1997

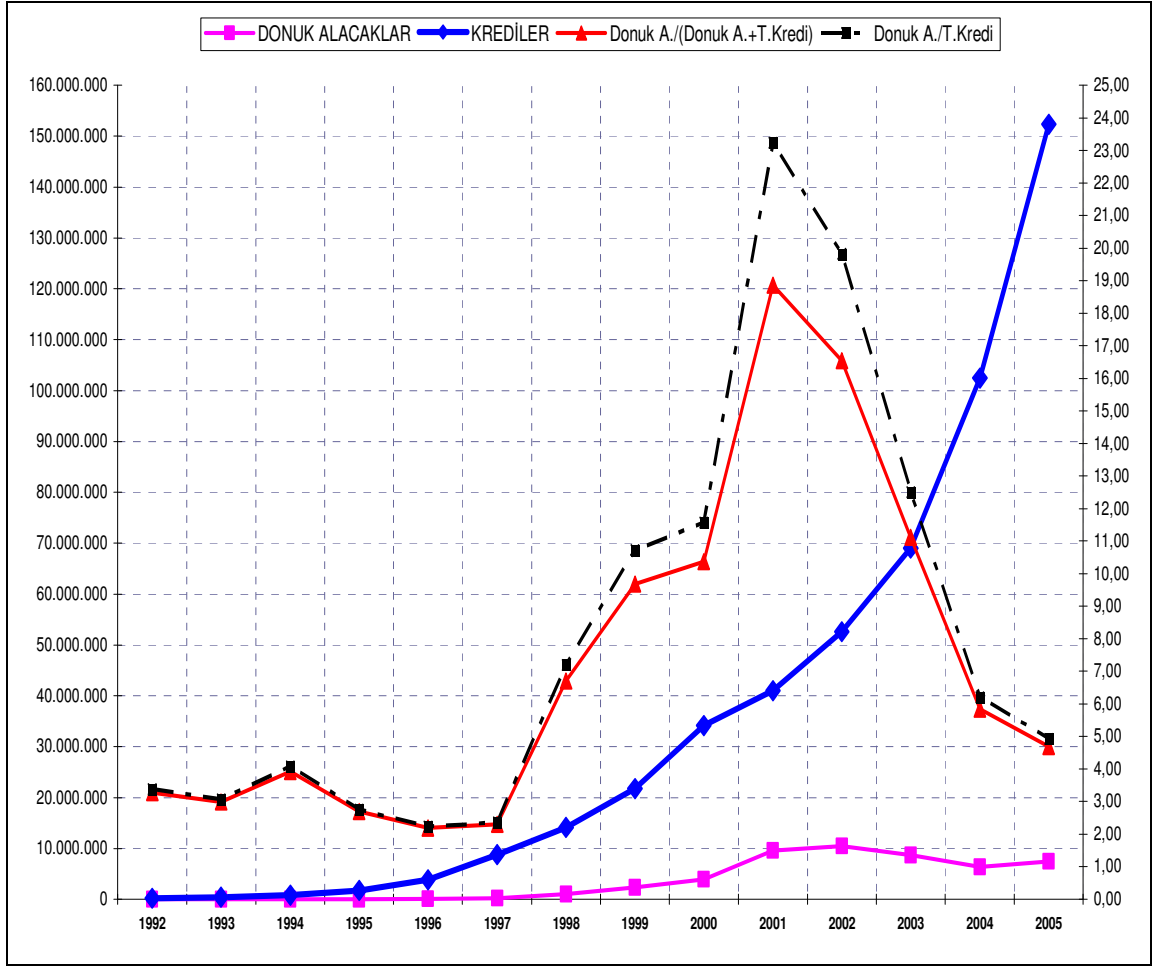
¹²⁰ Yetim ve Gülhan, a.g.e., s.24

ve 2001-2005 dönemlerinde kamu bankalarında yüksek olduğu, 1998-2005 döneminde TMSF bünyesindeki oranın çok yüksek oranlarda seyrettiği, ancak kredi tutarının düşük olmasından dolayı bu oranın yüksek çıktığı, Ek:1-B'den görüldüğü üzere, tutar olarak TMSF bünyesindeki kredilerin 2004 yılında 11.078.000 YTL ve 2005 yılında 5.782.000 YTL'dir.

**Tablo : 20 – Türk Bankacılık Sektöründe Donuk Alacakların Kredilere Oranı :
(1992 – 2005)**

Bin YTL	Donuk Alacaklar	Krediler	Donuk A. / (Donuk A. + T.Kredi)	Donuk A. / T.Kredi
2005	7.496.368	152.294.560	4,69	4,92
2004	6.355.698	102.481.789	5,84	6,20
2003	8.628.656	69.002.124	11,11	12,50
2002	10.429.686	52.631.490	16,54	19,82
2001	9.521.425	40.982.498	18,85	23,23
2000	3.959.713	34.205.860	10,38	11,58
1999	2.327.282	21.714.974	9,68	10,72
1998	1.016.341	14.122.355	6,71	7,20
1997	207.646	8.811.893	2,30	2,36
1996	86.563	3.860.068	2,19	2,24
1995	48.166	1.743.685	2,69	2,76
1994	32.227	789.853	3,92	4,08
1993	13.347	433.707	2,99	3,08
1992	7.831	231.532	3,27	3,38

Kaynak : Ek 1,2,3,4'ten yararlanılarak düzenlenmiştir.

Şekil : 8- Bankacılık Sektöründe Donuk Alacakların Gelişimi ve Kredilere Oranı

Tablo: 20’da 1992 – 2005 yılları arasında donuk alacaklar ile kredi rakamları ve oranları yer almaktadır. Tablo: 20 ve Şekil: 8’i birlikte değerlendirdiğimizde; 1992 yılından itibaren takibe dönüşüm oranının yükseldiği ve 2001 yılında %18,9 oranına yükseldiği, bu tarihten sonra azalmaya başladığı ve 2005 itibarıyla de %4,7 düzeyinde olduğu görülmektedir. Bu dönem içinde takibe dönüşüm oranı bankacılık sektörü için ortalama %7,2’dir. 1992-1997 dönemi ortalaması %2,9 iken, 1998-2005 dönemi ortalaması %10,5 olmuştur.

3.3.4. Donuk Alacakların Aktif Toplamına Oranı

Banka bilançolarının aktifi, bankaların pasifteki kaynaklardan elde ettikleri paraları, aktifte hangi kaleme harcandığını göstermektedir. Dolayısıyla, pasifte maliyete katlanılarak elde edilen tutarların, aktifte getirisi ve tahsil edilme kabiliyeti yüksek değerlere ve işlemlere bağlanması önemlidir. Kredi verme işlemi bankaların asli işlemlerinden olup, kredilerin vadelerinde tahsil edilmesi de amaçtır. Ancak, belli bir oranda tahsil edilememe olasılığı da kabul edilmektedir. Ancak, donuk alacak halinde gelen tutarların ve dolayısıyla aktif içindeki payının artması, banka mali yapısını olumsuz etkiler. Özel karşılık ayrılması nedeniyle karlılığı azalır, sermaye yeterliği hesaplamalarında sermaye ihtiyacını artırır, aktif karşılığını düşürür, aktif kalitesi olumsuz etkilenir.

Bankacılık sektöründe donuk alacakların (sorunlu kredilerin) aktif toplamına oranı Tablo:21 ile Ek:3-C’de gösterilmiştir

Tablo : 21 – Türk Bankacılık Sektöründe Donuk Alacakların Aktiflere Oranı : (1992 – 2005)

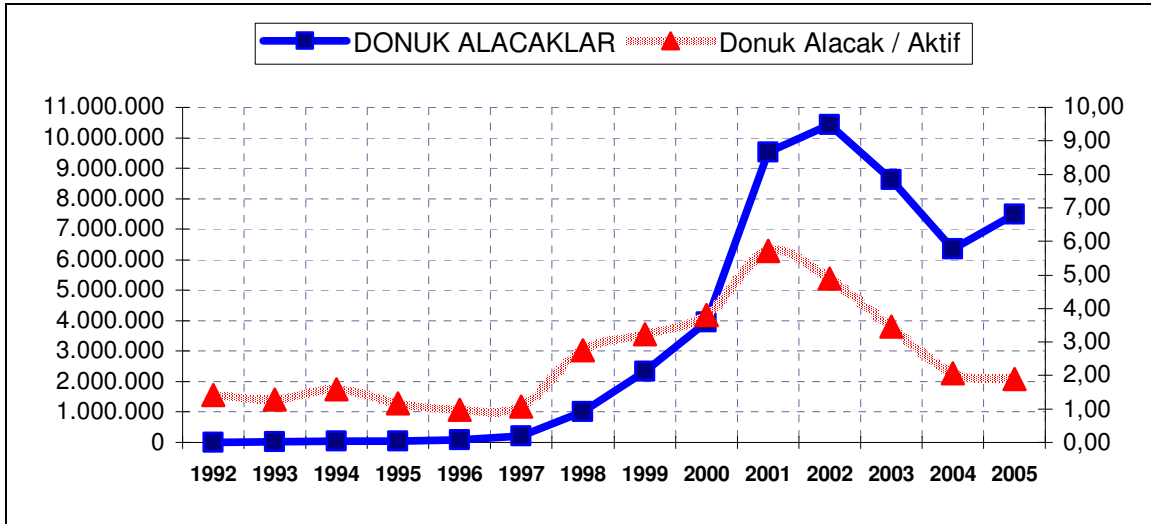
Bin YTL	Donuk Alacaklar	Aktif	Donuk A. / Aktif %
2005	7.496.368	306.970.565	2,44
2004	6.355.698	306.451.565	2,07
2003	8.628.656	249.749.773	3,45
2002	10.429.686	212.675.488	4,90
2001	9.521.425	166.392.917	5,72
2000	3.959.713	104.088.037	3,80
1999	2.327.282	72.120.858	3,23
1998	1.016.341	36.827.949	2,76
1997	207.646	19.378.544	1,07
1996	86.563	8.959.111	0,97
1995	48.166	4.102.384	1,17
1994	32.227	2.018.938	1,60
1993	13.347	1.047.988	1,27
1992	7.831	553.929	1,41

Kaynak : Ek 1,2,3,4'ten yararlanılarak düzenlenmiştir.

Tablo : 21’de 1992- 2005 döneminde, donuk alacakların aktiflere oranı ortalama %2,6 olmuştur. 2004 ve 2005 yıllarında ortalamanın altında gerçekleşmiştir. 1998 – 2003 dönemi ortalaması %3,9 olmuş ve 1992-2005 dönem ortalamasının üzerinde gerçekleşmiştir.

Bankacılık sektöründe donuk alacakların (sorunlu varlıkların) toplam aktife oranının %10 oranını aşması kriz dönemlerini tanımlamada kullanılan kriterlerden biridir.¹²¹ Bankacılık sektöründe bu oranın en yüksek 1999 yılında %5,7 seviyesine çıkmasına karşın, TMSF bünyesine alınan bankalarda bu oranın 1998 yılında %57,9 seviyesinde olduğu görülmektedir. İzleyen yıllarda, tahsilatlar ve alacakların satışı sonucu bu oran da düşmüştür.(Ek : 3-C)

Sekil :9’dan da görüleceği üzere, donuk alacakların aktif toplamına oranı 2001 yılında kadar artmış ve bu yıldan sonra azalmaya başlamıştır. Donuk alacak tutarları da 2002 yılında kadar sürekli artmış, 2004 yılına kadar düşüş süreci izlemiş, 2005 yılında da tekrar artmıştır.

Sekil : 9- Bankacılık Sektöründe Donuk Alacakların Gelişimi ve Aktife Oranı

¹²¹ James BELL, Leading Indicator of Banking Crises – a Critical Review, *Financial Stability Review*, Issue : 9 (December 2000), www.bankofengland.co.uk/fsr/fsr09.htm, (Erişim:18.08.2005)

3.4. Özel Karşılıkların Gelişimi : 1992 - 2005

3.4.1. Yıl İçinde Ayrılan Özel Karşılıkların Gelişimi

5411 sayılı Bankalar Kanunu'nun 53. maddesi gereğince Bakanlar Kurulu tarafından belirlenen usul ve esaslar dahilinde Türk Parası/yabancı para krediler ve alacaklar üzerinden saptanan riskleri karşılamak amacıyla ayrılan karşılıkların kaydına özgü, aktifin değerinde azalmaya neden olan pasif nitelikli hesaplardır.¹²²

Özel karşılıklar bankaları birçok yönden etkileyebilmektedir; Birincisi, bankaların kredi vermesini destekleyecek mevcut sermaye miktarını etkiler, ikincisi, karşılıklar karlılığa veya kazançlara direkt etkiye sahiptir, üçüncüsü, özel karşılık politikaları algılanan riskliliği dolayısıyla bankanın sermaye maliyetini etkileyebilir.¹²³

Takip hesaplarına aktarılan donuk alacaklar üzerinden riskleri karşılayabilmek amacıyla ayrılan özel karşılıklar. '180-Özel Karşılıklar TP' hesabına alacak, 820 – Karşılık ve Değer Düşme Giderleri hesabına borç yazılmak suretiyle muhasebeleştirilir.¹²⁴

5411 sayılı Bankalar Kanunu'nun 53. maddesi; *Bankalar, krediler ve diğer alacaklarla ilgili olarak, doğmuş veya doğması muhtemel zararların karşılanması ve bunlar dışında kalan varlıkların değer azalışları için yeterli düzeyde karşılık ayrılmasına, aktiflerin kalitesine ve sınıflandırılmasına, garantilerin ve teminatların alınmasına, bunların değerinin ve güvenilirliğinin ölçülmesine, takibe alınan kredilerin izlenmesine ve vadesi dolmuş kredilerin geri ödenmesine ilişkin politikaları oluşturmak ve uygulamak, bunları düzenli olarak gözden geçirmek, tüm bu hususları icra edebilecek gerekli yapıları tesis etmek ve işletmek zorundadır. Bu fıkra hükmünün uygulanmasına ilişkin usûl ve esaslar Kurulca belirlenir.*

¹²² Selimler ve Eken, a.g.e, s. 417

¹²³ DBS Group, a.g.e.,s.1

¹²⁴ Selimler ve Eken, a.g.e., s. 423

Bu madde uyarınca krediler ve diğer alacaklarla ilgili olarak ayrılan özel karşılıkların tamamı, ayrıldıkları yılda kurumlar vergisi matrahının tespitinde gider olarak kabul edilir.

Karşılıklar Yönetmeliği, Tekdüzen Hesap Planı ve Bankalar Kanunu hükümlerinin özel karşılıklar ve gider yazılmasın ilişkin hususların değerlendirilmesi sonucu;

- Bir yıl içinde ayrılan özel karşılıkların tamamı gider olarak yazılacak,
- Donuk Alacakların ilk kez takip hesaplarına alınması ile en az %20 oranında özel karşılık ayrılacak, 270 gün sonra ise ayrılacak karşılık oranının kredinin %100'üne ulaşacak,
- Yukarıdaki oranlar “en az” olarak karşılıklar yönetmeliğinde yer aldığından, bir kredi ilk kez donuk alacak olarak kabul edilip muhasebeleştirildiğinde, kredinin tamamı yani %100 oranında özel karşılık ayrılabilir.
- Önceki yıllarda donuk alacak olarak kabul edilerek takip hesaplarına intikal eden kredilere karşılık ayrıldığından, izleyen yıllarda yapılacak tahsilatlar gelir olarak kayıt edilecektir.
- Takip hesabına aktarıldığında %100 karşılık ayrılan hesaba, aynı yıl içinde tahsilat yapılması halinde, tahsil edilen tutara ilişkin özel karşılıklar hesabı tahsilat tutarı kadar azalırken, 820 hesap tahsilat tutarı kadar alacak verilerek gider hesabından düşülecektir.

Yukarıda belirtilen hususlar dikkate alınacak; 1992 – 2005 yılları arasında kredilerin takip hesaplarına aktarıldıkları yıl içinde tamamen karşılık ayrılması veya ilgili aşamalarda yönetmelikte belirtilen oranlarda özel karşılık ayrılması sonucu, o bilanço yılında ayrılan özel karşılık tutarları ve artış oranları aşağıda belirtilmiştir.

Özel karşılıkların gelir tablosunda görülen kısmı, sadece o yıl içinde ayrılan özel karşılıklara ilişkin 820 hesaba gider kaydı yapılan tutarları içermektedir. Bu tutarın içinde,

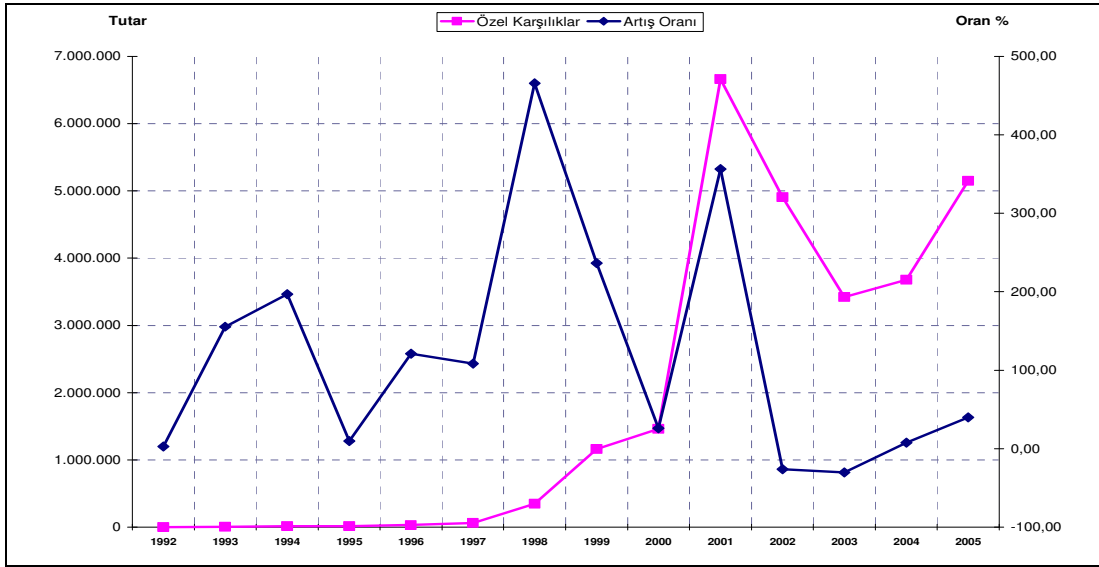
birincisi, o yıl takip hesaplarına aktarılan kredi için ayrılan karşılık tutarı, ikincisi önceki yıldan takip hesabına aktarılan ve içinde bulunulan yılda da karşılık ayrılması işlemi yapılan donuk alacak için ayrılan karşılık yer alır. Karşılıklar yönetmeliğindeki süreler dikkate alındığında, kredinin vadesinden itibaren 360 günde %100 karşılık ayrılması gerekmektedir veya takip hesaplarına aktarıldığı 90. günde en %20 ve %100 ayrılabilir. Dolayısıyla, gelir tablosunda özel karşılık ayrılması sonucu muhasebe işleminde 820 – Karşılık ve Değer Düşme Giderleri hesabına kayıt edilen (borç kaydı) tutarlar yer alacak olup, en fazla bir önceki yıl vadesini dolduran ve/veya takip hesaplarına aktarılan kredi hesabına ilişkin işlemler yer alacaktır.

Tablo : 22 – Yıl İçinde Ayrılan Karşılıkların Gelişimi : (1992 – 2005)

Bin YTL	Yıl İçinde Ayrılan Özel Karşılıklar (Gelir Tablosu)	Artış Oranı %
2005	5.149.383	40,08
2004	3.675.905	7,44
2003	3.421.358	-30,28
2002	4.907.613	-26,34
2001	6.662.647	356,19
2000	1.460.498	25,82
1999	1.160.759	236,62
1998	344.831	465,68
1997	60.959	108,41
1996	29.249	120,91
1995	13.240	9,75
1994	12.064	196,92
1993	4.063	155,53
1992	1.590	-

Kaynak : TBB, BDDK

Tablo - 22 ve Şekil – 10 birlikte değerlendirildiğinde; özel karşılık tutarlarının 1998 yılında %465 ve 2001 yılında %356 artarak 1992 – 2005 döneminde en çok artış gösterdiği yıllar olduğu, 2001 yılından sonra azalmaya başladığı, 2001 yılında 6.662 milyon YTL olan tutar, 2005 yılında 5.149 milyon YTL’ye düşmüştür.

Şekil : 10- Bankacılık Sektöründe Özel Karşılıkların Gelişimi ve Artış Oranı

3.4.2. Yıl Sonu Bilançolarında Yer Alan Karşılıkların Gelişimi

Bankaların kredi tutarlarından donuk hale gelen kısmını takip hesaplarına aktarması ile başlayan karşılık ayırma süreci, karşılığın ayrıldığı yıl ve/veya izleyen yıla sarkması halinde o yılda da bankanın kar-zarar tutarını olumsuz etkilemesi yanında, bilançoda Özel karşılık hesaplarında görülen tutarların takip hesaplarında bulunan tutarlar ile karşılaştırılması yapılmaktadır. Eğer bir bankanın donuk alacak hale gelen kredileri için %100 oranında karşılık ayırması durumunda, kredinin takip hesaplarına aktarıldığı tarihte, kredi tutarı kadar özel karşılık ayrılır ve bu kadar tutar aynı zamanda gider yazılır. Eğer, yönetmelikte belirtilen oranlarda karşılık ayrılması halinde, donuk alacak toplamı özel karşılık tutarından büyük olacak, bu durumda bankanın aradaki fark kadar karşılık ayırabileceği, dolayısıyla karşılıklar yönetmeliğindeki süreler ve muhasebeleştirilmesi esasları dikkate alınarak, o yıl veya ertesi yıla sarkması halinde izleyen yıl aradaki fark kadar bir tutarın karşılık ayrılacağı ve dolayısıyla bu fark kadar bankanın giderinin artacağı yada kar tutarının azalacağı söylenebilir. Tabii ki bu süreçte donuk alacak tutarlarından

yapılacak tahsilatlar da özel karşılık tutarını azaltacak ve bunlar için daha önce karşılık ayrılacak gider yazıldığı için de tahsil edilen tutarlar gelir yazılara, bankanın karını olumlu etkileyecektir.

Banka bilançosunun aktifinde, Özel Karşılıklar hesabında görülen tutarlar, gerek o yıl gerekse bir önceki yıllar ayrılan özel karşılık tutarlarının toplamından oluşmaktadır. Bu hesapta, donuk alacakların kayıtlardan çıkarılmasına kadar beklenir. Dolayısıyla, banka %100 karşılık ayırıyorsa özel karşılıkları hesabının tutarı ile donuk alacak tutarlarının toplamı eşit olacak, karşılıklar yönetmeliğindeki oranlar kadar karşılık ayırma işlemi yapılıyorsa, özel karşılık tutarı donuk alacak tutarı toplamında düşük olacaktır.

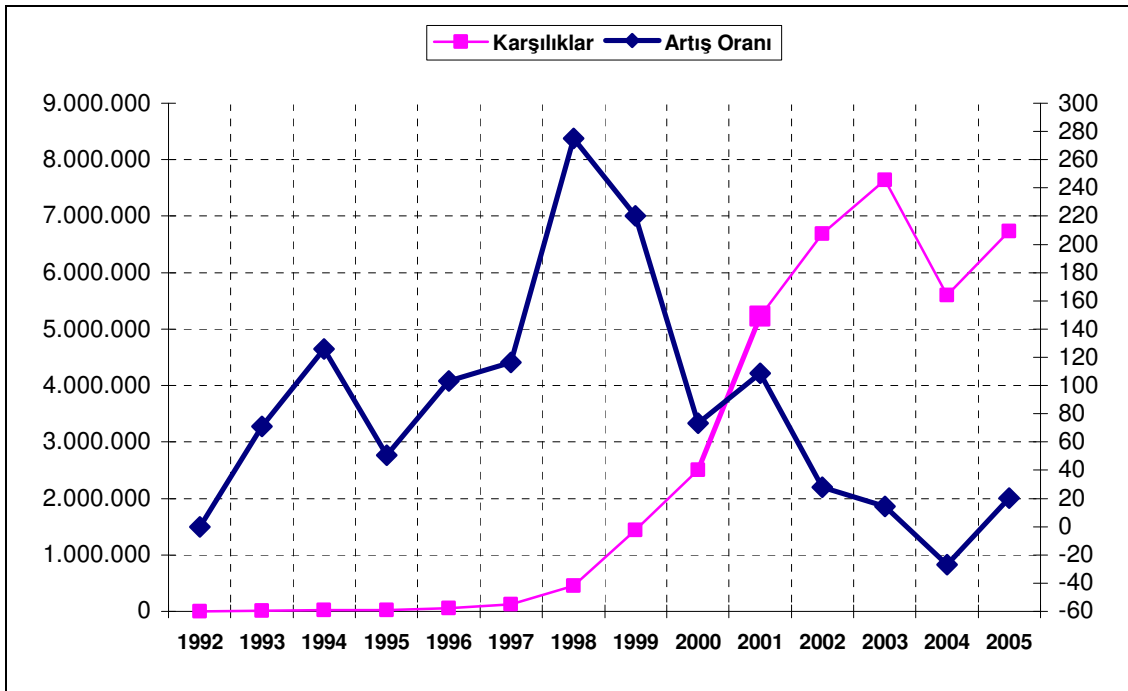
Tablo : 23 – Türk Bankacılık Sektöründe Özel Karşılıkların Gelişimi : (1992 – 2005)

Bin YTL	Özel Karşılıklar – (Bilanço)	Artış Oranı %
2005	6.731.876	20,3
2004	5.596.342	-26,8
2003	7.640.632	14,2
2002	6.690.905	28,2
2001	5.220.469	108,8
2000	2.500.150	73,5
1999	1.441.256	220,2
1998	450.143	275,0
1997	120.043	116,6
1996	55.433	103,1
1995	27.290	50,7
1994	18.103	125,7
1993	8.020	71,3
1992	4.683	-

Kaynak : TBB, BDDK

Özel karşılıkların 1992 – 2005 dönemi içindeki gelişimi ve artışı incelendiğinde; 2003 yılında kadar özel karşılıkların bilançodaki tutarının çeşitli oranlarda arttığı, 2004 yılında 7.640 milyon YTL’den 5.596 YTL’ye %26,8 oranında azaldığı görülmektedir.

Şekil : 11’de, karşılık tutarlarının devamlı şekilde arttığı 2004 yılında azalma gösterdiği, artış oranının ise genel seyri içerisinde 1995, 2000 ve 2004 yıllarında düşüşler yaşadığı görülmektedir.

Şekil : 11- Bankacılık Sektörü Bilançolarında Özel Karşılıkların Gelişimi

3.4.3. Özel Karşılıkların Kar-Zarar İçindeki Payı *

Özel karşılıklar ayrıldıkları yılda gider kalemlerine aktarıldıklarından, o yılın karını azaltan ve zararını arttıran bir hesap grubudur. Yıl içinde ayrılan karşılıklar

* Özel Karşılık / Kar-Zarar oranının hesaplanmasında; Özel Karşılık / (Özel Karşılık + Kar-Zarar) oranı kullanılmıştır. İlgili dönem K-Z hesaplanmasında Özel Karşılık tutarı gider olarak dikkate alındığından, paydada tekrar toplanmıştır.

Bankaların Gelir Tablosu kalemlerindendir. Tablo :24'ten görüldüğü gibi; 2000 yılında bankacılık sektörü zararda iken zarar tutarı artmış, 1999 ve 2001 yıllarında bankacılık sektörü karda iken özel karşılıkların dikkate alınması ile zarar ortaya çıkmıştır. Özellikle 1994, 1999 ve 2001 yıllarında yani bankacılık sektöründe krizin ve daralmaların yaşandığı yıllarda, özel karşılıkların kar-zarar tutarının belirlenmesinde etkili olduğu, yüksek bir paya sahip olduğu görülmektedir. Diğer yıllarda da özellikle 1992 – 1997 döneminde ortalama olarak %11 civarında kar-zarar tutarını etkilemiş, 2004 yılı itibariyle ise %36,28 oranında kar-zarar içinde paya sahiptir.

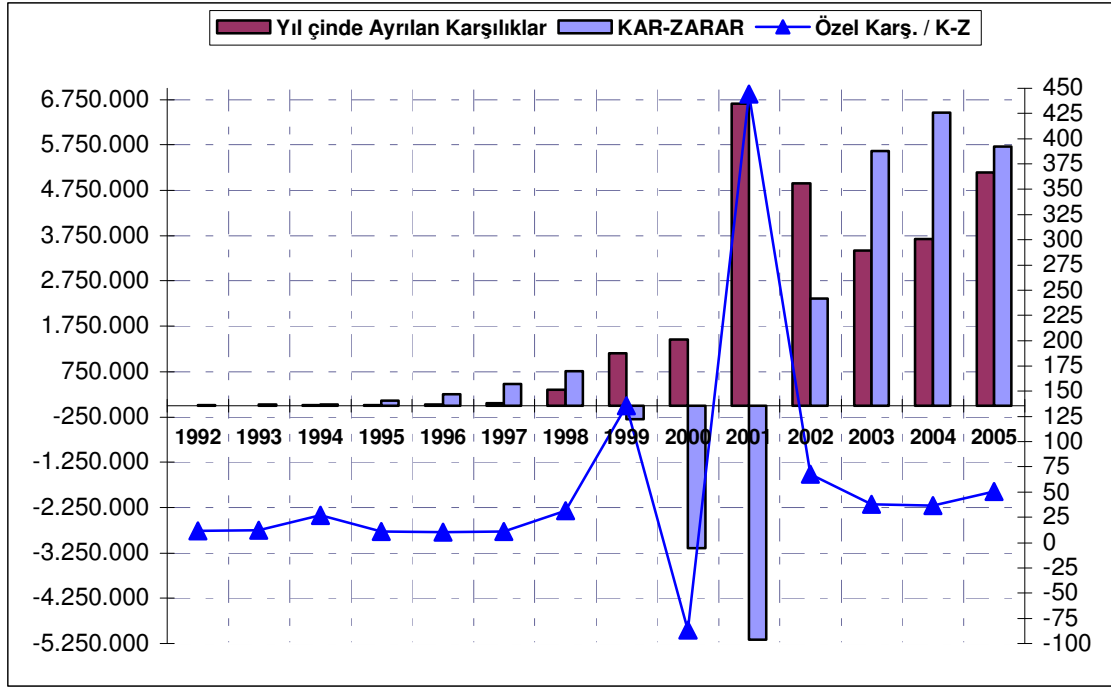
Tablo : 24 – Türk Bankacılık Sektörün Özel Karşılıkların Kar-Zarar İçindeki Payı ve Gelişimi: (1992 – 2005)

Bin YTL	Yıl İçinde Ayrılan Özel Karşılıklar	KAR-ZARAR	Özel Karşılık + K-Z (*)	Özel Karş. / (ÖK+K-Z)
2005	5.149.383	5.714.742	10.864.125	47,40
2004	3.675.905	6.456.079	10.131.984	36,28
2003	3.421.358	5.610.281	9.031.639	37,88
2002	4.907.613	2.356.998	7.264.611	67,56
2001	6.662.647	-5.163.874	1.498.773	444,54
2000	1.460.498	-3.148.857	-1.688.359	-86,50
1999	1.160.759	-305.750	855.009	135,76
1998	344.831	759.986	1.104.817	31,21
1997	60.959	485.421	546.380	11,16
1996	29.249	254.562	283.811	10,31
1995	13.240	104.796	118.036	11,22
1994	12.064	33.077	45.141	26,73
1993	4.063	28.182	32.245	12,60
1992	1.590	11.727	13.317	11,94

Kaynak : TBB, BDDK

** Tablo 24'te, yıl içinde ayrılan özel karşılıklar ile Kar-zarar tutarı verilmiştir. Oranın hesaplanmasında Özel Karşılıklar ile Kar-Zarar toplanmış ve ayrılan özel karşılıklar bu toplama oranlanmıştır. Çünkü, Kar-Zarar tutarı bulunmada önce özel karşılıklar gider hesabı ile karşılıklı çalıştığından, Kar-Zarar rakamını etkilediğinden, K-Z tutarına tekrar eklenmiştir.

Donuk alacak haline gelen bir kredi, takip hesaplarına aktarıldığı yıl tekrar tahsil edilerek kapatılırsa veya kısmi tahsilat yapılırsa, tahsil edilen tutar o yıl içinde karşılıklar hesabından çıkarılır ve yine bu tutar kadar kısım gider hesaplarında da çıkartılır. Dolayısıyla aynı yıl içinde karşılık ayrılan bir donuk alacak için aynı yıl içinde tahsilat yapılırsa, o kadar gider iptal edilir. Eğer, bir önceki yıl takip hesaplarına aktarılan bir donuk alacak için ayrılan özel karşılık ise izleyen yıl tahsil edilirse, tahsil edilen kısım gelir yazılır.

Şekil : 12- Bankacılık Sektöründe Özel Karşılık – Kar/Zarar İlişkisi

Şekil :12’de, 2001 yılında kadar yıl içinde ayrılan özel karşılık tutarlarının devamlı arttığı, bu yıldan sonra azalmakla birlikte, 2005 yılı itibariyle tekrar arttığı, 1999,2000 ve 2001 yıllarında bankacılık sektörünün zararda olduğu, 1999 ve 2000 yıllarında özel karşılık tutarının zarar tutarından büyük olduğu, dolayısıyla, zarar oluşumunda büyük etkisi olduğu görülmektedir.

3.4.4. Özel Karşılıklar ve Donuk Alacakların Gelişimi

Gerek karşılıklar yönetmeliğinde belirtilen oranlarda gerekse yönetmeliğin verdiği izin kapsamında ilk takip hesaplarına aktarıldığında %100 karşılık ayrılması gibi durumlarda, donuk alacaklar ile özel karşılıklar arasında ilişki aranır. Tüm bankacılık sektöründeki bankaların %100 karşılık ayırmadığı dikkate alınır, özel karşılık tutarları donuk alacak tutarının altında olacaktır. Bu durum, ikisi arasındaki fark tutarı kadar gider hesabına kayıt edilecek bir tutar olduğunu göstermektedir.

Özel Karşılıklar / Donuk Alacaklar (TOA) oranı, aktif kalitesinin bir başka göstergesidir. Bu itibarla, takibe düşen alacaklara ayrılan özel karşılıkların düzeyi bankaların uğrayacağı zararın ne kadarlık bölümünün halihazırda mali tablolara intikal ettirildiği açısından önem taşımaktadır.¹²⁵ Tablo :25'te Özel Karşılıklar(Bilanço Tutarı)'ın Donuk Alacak tutarına oranının, 1992-2005 döneminde ortalama %65, son 3 yıl ortalamasının %89 olduğu görülmektedir. 2005 yılından sonra bankaların donuk alacak haline gelen bir kredisi olmasa bile %10,2 oranında daha özel karşılık ayrılacak tutarın olduğu ortaya çıkmaktadır.

Donuk alacak haline gelerek takip hesaplarına aktarılan krediler için ayrılan ve gelir tablosunda yer alan ve yıl içinde ayrılan özel karşılıklar ile önceki yıllar ayrılan ve bilançonun aktifinde özel karşılıklar hesabında yer alan tutar ile yıl içinde ayrılan özel karşılıkların toplamından oluşan özel karşılıklar – bilanço adı ile tabloda gösterilmiştir. Bilançonun aktifindeki özel karşılıklar, yine bilançonun aktifinde yer alan donuk alacaklar (takip hesapları) toplamı ile ilişkilidir.

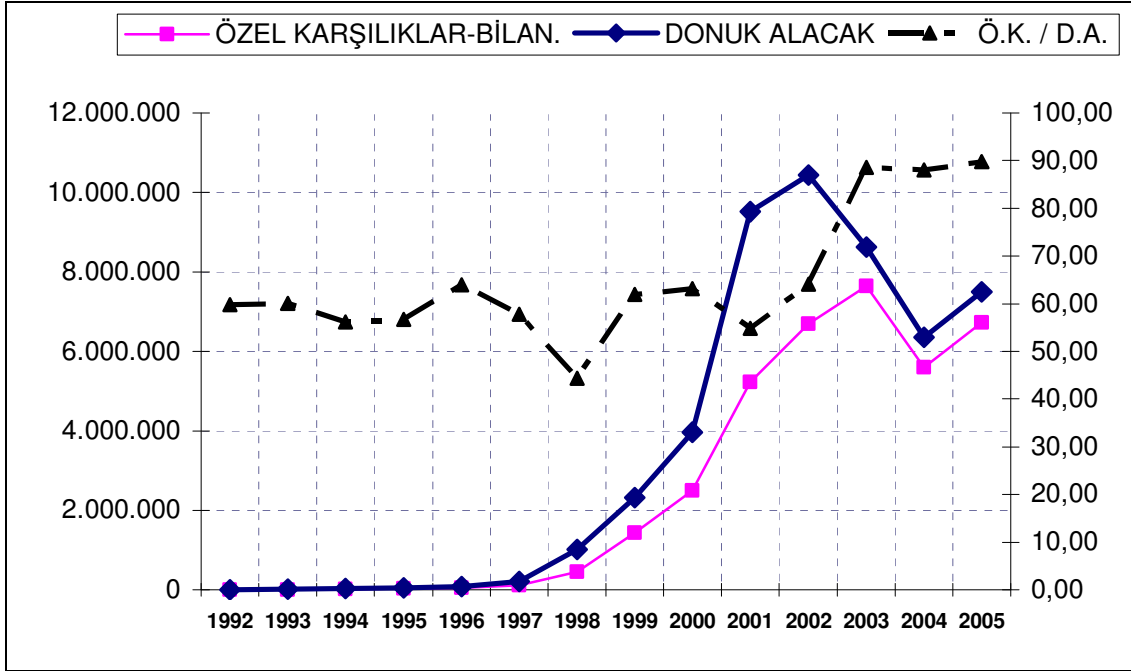
¹²⁵ Yetim ve Gülhan, a.g.e., s.25

Tablo : 25 – Türk Bankacılık Sektöründe Karşılıklar ve Donuk Alacakların Gelişimi

Bin YTL	Özel Karşılıklar - Bilanço	Artış Oranı %	Yıl İçinde Ayrılan Karşılıklar	Artış Oranı %	Donuk Alacaklar	Artış Oranı %	Öz K.-B / Donuk A. Oranı
2005	6.731.876	20,3	5.149.383	40,1	7.496.368	17,9	89,8
2004	5.596.342	-26,8	3.675.905	7,4	6.355.698	-26,3	88,1
2003	7.640.632	14,2	3.421.358	-30,3	8.628.656	-17,3	88,5
2002	6.690.905	28,2	4.907.613	-26,3	10.429.686	9,5	64,2
2001	5.220.469	108,8	6.662.647	356,2	9.521.425	140,5	54,8
2000	2.500.150	73,5	1.460.498	25,8	3.959.713	70,1	63,1
1999	1.441.256	220,2	1.160.759	236,6	2.327.282	129,0	61,9
1998	450.143	275,0	344.831	465,7	1.016.341	389,5	44,3
1997	120.043	116,6	60.959	108,4	207.646	139,9	57,8
1996	55.433	103,1	29.249	120,9	86.563	79,7	64,0
1995	27.290	50,7	13.240	9,7	48.166	49,5	56,7
1994	18.103	125,7	12.064	196,9	32.227	141,5	56,2
1993	8.020	71,3	4.063	155,5	13.347	70,4	60,1
1992	4.683	-	1.590	-	7.831	-	59,8

Kaynak : TBB, BDDK

Bilançoda yer alan özel karşılıkların artışı donuk alacakların artışına ve azalışına paralel bir seyir izlemekle birlikte, artış oranı donuk alacaklardan daha fazla olmuştur. Bunun nedeni, karşılıklar yönetmeliğinde belirtilen “en az” oranın üzerinde karşılık ayrılması etkili olmaktadır.

Şekil : 13- Bankacılık Sektöründe Özel Karşılık ve Donuk Alacak Gelişimi

Şekil :13'te, özel karşılıklar ile donuk alacakların gelişiminin benzerlik gösterdiği, özel karşılıkların donuk alacaklara oranının ise 1992-2002 yılları arasında 1998 yılındaki düşüş dışında aynı seviyelerde seyrettiği, 2002 yılından itibaren artmaya başladığı ve 2003-2005 dönemlerinde aynı seviyelerde bulunduğu görülmektedir.

3.4.5. Özel Karşılıkların Krediler ve Aktif Toplamı İçindeki Payı

Özel karşılıkların krediler içindeki payının gelişimi Tablo:26 ile Ek:3-A'da, aktif toplamı içindeki gelişimi Tablo:26 ile Ek:3-C'de yer almaktadır.

Verilere göre, karşılıkların kredilere oranı 1992-2005 yılları ortalaması %1,64'tür. 1999 yıllarında sonra ortalamanın üzerine paya sahip olmuştur. Aktif içindeki payı 1992-2005 yılları ortalaması %5,3 olup, 1999-2004 döneminde ortalamanın üzerinde paya sahip olmuştur. Özel karşılıkların, gerek aktif gerekse krediler içindeki payının yüksek olduğu dönemler aynı yıllara rastlamaktadır.

Tablo : 26 – Türk Bankacılık Sektöründe Özel Karşılıkların Kredi ve Aktif Tutarlarına Oranının Gelişimi : (1992 – 2005)

Bin YTL	Özel Karşılıklar - Bilanço	Aktif	Karşılık/ Aktif Oranı	Krediler	Karşılık/ Krediler	Kredilerden Alınan Faiz	Ö.K/ K.A.F
2005	6.731.876	396.970.059	1,70	152.294.560	4,42	20.764.153	32,42
2004	5.596.342	306.451.565	1,83	102.481.789	5,46	16.283.596	34,37
2003	7.640.632	249.749.773	3,06	69.002.124	11,07	11.233.547	68,02
2002	6.690.905	212.675.488	3,15	52.631.490	12,71	11.190.047	59,79
2001	5.220.469	166.392.917	3,14	40.982.498	12,74	12.239.438	42,65
2000	2.500.150	104.088.037	2,40	34.205.860	7,31	7.878.525	31,73
1999	1.441.256	72.120.858	2,00	21.714.974	6,64	7.809.013	18,46
1998	450.143	36.827.949	1,22	14.122.355	3,19	4.996.358	9,01
1997	120.043	19.378.544	0,62	8.811.893	1,36	2.967.947	4,04
1996	55.433	8.959.111	0,62	3.860.068	1,44	1.291.063	4,29
1995	27.290	4.102.384	0,67	1.743.685	1,57	565.413	4,83
1994	18.103	2.018.938	0,90	789.853	2,29	326.336	5,55
1993	8.020	1.047.988	0,77	433.707	1,85	135.798	5,91
1992	4.683	553.929	0,85	231.532	2,02	79.861	5,86

Kaynak : TBB, BDDK; EK 1,2,3,4'ten yararlanılarak düzenlenmiştir.

Not: Özel karşılıklar bilanço aktifinde (-) olarak yer aldığından, özel karşılıklar / aktif oranı bulunurken, özel karşılıklar aktif toplamına eklenmiştir.

Bankaların kredilerden aldığı faiz ile özel karşılıkları karşılaştırdığımızda, Özel karşılıkların kredilerden alınan faizlere oranı 1992-1998 döneminde %5,64, 1999-2004 döneminde %42,50 düzeyinde gerçekleşmiştir. Kredi tutarının belli bir oranında faiz geliri elde edilmesine karşın, donuk alacak haline gelen tutarın tamamı kadar bir kısmı gider yazılmaktadır. Dolayısıyla, kredi faizlerinin düştüğü dönemlerde takip hesaplarına aktarılan tutarların artması, bu oranı yüksek çıkaracaktır. Böylece, faiz oranlarında düşük olduğu dönemlerde eğer takibe dönüşüm oranının yüksek seyretmesi durumunda, bankaların kredi verme isteği azalacak ve kredi hacmi daralacaktır. Çünkü elde ettikleri faizin büyük bir bölümü donuk alacak halinde gelen krediler için ayrılan karşılık kadar bir kısmın gider yazılmasından dolayı, gelirlerden düşülmüş olacaktır.

IV. BÖLÜM

4. SORUNLU KREDİLERİN YÖNETİMİNDE VARLIK YÖNETİM ŞİRKETLERİ VE SEÇİLMİŞ ÜLKE UYGULAMLARI

4.1. SORUNLU KREDİ YÖNETİMİNDE VARLIK YÖNETİM ŞİRKETLERİ

Çeşitli ülkelerde meydana gelen krizlerde en çok etkilenen sektörlerin başında bankacılık sektörü gelmektedir. Bankacılık sektörü krizden en çok etkilenen sektörlerden olması yanında krize yol açan faktörleri de taşımaktadır. Reel sektör ve bankacılık sektörünün devamlı etkileşim halinde olması nedeniyle, reel sektörü etkileyen kriz bankalara bulaşmakta veya bankaları ilk önce etkilemesi durumunda da bankaların kredi kullandırımını daraltması, faiz oranlarını arttırarak maliyetleri yükseltmesi gibi yollarla reel sektörü etkilemektedir. Her iki durumda bankaların bilançolarında görülmüştür. Bilançoda kriz sürecinde gerek bankaları gerekse reel sektörü etkileyen kalem Donuk Alacaklar kalemidir (takipteki krediler). Çeşitli ülke uygulamalarında kriz sürecinde (kriz öncesi ve kriz esnasında) bankaların takipteki kredilerin aktive ve toplam kredilere oranının yüksek olduğunu göstermiştir. Bankalar, çeşitli yöntemlerle donuk alacakların tahsiline çalışmaktadır. Dünyada, son yıllarda meydana gelen banka krizleri ve bu krizler sonrası sorunlu varlıkların tasfiye ve çözümüne yönelik iki yöntemin uygulamada kullanıldığı gözlenmektedir. Bu yöntemler; ¹²⁶

- i. Sorunlu varlıkların doğrudan doğruya banka bilançolarından ayıklanarak, sorunlu varlıkların yönetim ve tasfiyesinde uzmanlaşmış farklı bir bünyeye, varlık yönetim şirketine aktarılması,
- ii. İngiltere Merkez Bankası tarafından tasarlanmış, daha çok gönüllülük esasına

¹²⁶ Birgül Şakar, "Banka Yapılandırma Sürecinde Varlık Yönetim Şirketleri Seçilmiş Ülkeler ve Türkiye Uygulaması", Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul, 2004, s. 16-17; Berke Duvar, **Türk Bankacılık Sisteminde Tahsil Gecikmiş Alacakların Tasfiyesi ve Şirket Borçlarının Yapılandırılması**, TC Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Uzmanlık Tezi, Kasım 2001, s.7

göre işleyen ve bankaların reel sektör şirketleri ile kurumsal borç yapılandırması işlemlerine giderek “sorunlu varlık çözümleme”/“kurumsal borç yapılandırma” yöntemidir.

Çalışmamızın bu bölümünde, Varlık Yönetim Şirketleri’nin amaçları, türleri, başarılı olması için gerekli koşullar, avantaj ve dezavantajları konusundaki görüşler ve uygulamada ortaya çıkan hususlar incelenecektir. Seçilmiş ülke uygulamalarında da özellikle Türkiye için model önerisine temel teşkil etmesi ve BDDK’nın yakından takip ettiği ülkeler olarak Güney Kore, Malezya başta olmak üzere Endonezya ve Tayland ülke uygulamaları incelenecektir.

4.1.1. Sorunlu Kredilerin Tasfiyesinde ve Banka Yapılandırmasında Yöntem ve Araçlar

4.1.1.1. Problemli Kredilerin Yeniden Yapılandırması Araçları

Bankacılık sektörünün yeniden yapılandırılmasında kullanılan araçlar;

- finansal (anlık ve geçici önlemleri kapsar ve bankalara dolaysız olarak yapılan mali transferleri içerir),
- operasyonel (yönetim, banka etkinliği ve bankanın karlılığına yönelik önlemler),
- yapısal (sektörel düzeydeki sorunların altında yatan gerekçelerle rekabetin geliştirilmesine yönelik uygulamalar) araçlardır.¹²⁷

Bankacılık sektörünün yeniden yapılandırılmasına yönelik alınan önlemler finansal, operasyonel ve yapısal olarak üç bölümde incelenebilir (Tablo:27). Merkez

¹²⁷ Nihal Sipahi, **Problemli Kredilerin Yeniden Yapılandırılması Uluslararası Uygulamalar ve Türkiye Örneği**, TCMB Uzmanlık Tezi, 2003, s.24

Bankasının likidite desteği, yeni sermaye enjeksiyonu, faiz oranlarının düşürülmesi gibi önlemleri içeren finansal önlemler , kredi zararlarının milli gelirin % 2,5'inden daha az olduğu durumlarda başarılı sonuç verirken, zararın daha yüksek olduğu durumlarda, sorunlu aktiflerin yönetimi ve borçların yeniden yapılandırılması gibi yapısal önlemlere başvurulmaktadır. Yapısal önlemlerin şeffaflık, daha açık mali piyasalar, daha etkin düzenlemeler ve bağımsız yargı süreci gibi tamamlayıcı adımlarla desteklenmesi gerekmektedir.¹²⁸

Bu üç aracın birlikte, birbirini tamamlar nitelikte kullanılması sorunlu kredilerin tasfiyesinde amaca ulaşmada daha başarılı olması olasılığını yükseltecektir. Varlık Yönetim Şirketleri de banka yapılandırma araçları içinde yapısal yöntemler olarak sınıflandırılmaktadır. Bu yöntemleri, Tablo:27'da ayrıntılı olarak görebiliriz.

Tablo : 27 - Sistemik Banka Yeniden Yapılandırılmasında Kullanılan Araçlar

Yöntemler	Örnekleri
Finansal Bankalara acil mali desteğin sağlanması	-Merkez Bankası Likidite Desteği -Devlet Garantileri -Devlet Desteği (tahvil, kredi, bağış v.b) -Özel hisse senedi ve tahvil enjeksiyonu
Operasyonel Yönetim ve etkinliğin geliştirilmesi	-Ek Sermaye -Yeni yönetim -Daha etkin personel kadrosu -Güçlü yabancı bankaların sisteme girmesine izin verilmesi
Yapısal Rekabetin yeniden sağlanması	-Tasfiye -Birleşme/ayrılma ve küçülme - Aktif yönetimi, borç yeniden yapılandırılması -Özelleştirme -Kurumların yeniden yapılandırılması

Kaynak: Claudia Dziobek, **Market Based Policy Instruments for Systemic Bank Restructuring**, IMF Working Paper, WP/98/113, August 1998, s.9

¹²⁸ Pelin Ataman Erdönmez, Burçak Tülay, Seçilmiş Ülkelerde Borç Yeniden Yapılandırması Uygulamaları, **TBB Bankacılar Dergisi**, Sayı : 36, 2001, s. 19

4.1.1.2. Banka Yeniden Yapılandırması Yöntemleri

Çeşitli ülkelerde uygulanan banka yeniden yapılandırma yöntemleri, devletin bankalara sermaye aktarımı, varlık yönetim şirketleri, banka birleşmeleri ve yabancı bankaların devralmasıdır. Bu yöntemler, gerek bankaların gerekse sorunlu kredilerin yeniden yapılandırmasında çeşitli zamanlarda kullanılmış olup, aktif yönetim şirketlerinin de bir çok ülkede bir yeniden yapılandırma aracı olarak kullanıldığı Tablo:28'den görülmektedir.

Tablo : 28 - Banka Yeniden Yapılandırma Yöntemleri

	Devletten Bankalara Sermaye Aktarımı	Varlık Yönetim Şirketleri	Banka Birleşmeleri	Yabancı Banka Devralmaları
Çin	✓	✓	✓	-
Hindistan	✓	İnceleme aşamasında	✓	İzin verilmiştir
Hong Kong(1980'lerde)	✓	-	✓	-
Endonezya	✓	✓	✓	Teklif aşamasında
Kore	✓	✓	✓	İzin verilmiştir
Malezya	✓	✓	✓	-
Filipinler (1980'lerde)	-	✓	✓	✓
Tayland	✓	✓	✓	✓
Arjantin	-	-	✓	✓
Brezilya	-	-	✓	✓
Şili (1980'lerde)	✓	✓	✓	-
Kolombiya	✓	✓	✓	İzin verilmiştir
Meksika	✓	✓	✓	✓
Venezüella	✓	✓	-	-
Çek Cumhuriyeti		✓	✓	İzin verilmiştir
Macaristan	✓	✓	✓	-
Polonya	✓	-	✓	İzin verilmiştir
Rusya	✓	-	✓	-
Suudi Arabistan(1970..)	✓	-	✓	-
Finlandiya (1990 öncesi)	✓	✓	✓	-
Norveç (1988-1993)	✓	-	✓	-
İsveç (1990 öncesi)	✓	✓	-	-
Japonya	✓	✓	-	-
Amerika	✓	-	✓	-
İspanya	✓	-	✓	✓

Kaynak : John Hawkins, Philip Turner, "Bank Restructuring in Practice : An overview, Bank Restructuring in Practice", **BIS Policy Papers** No:6, August 1999, s.6-105, s.40

4.1.2. Sorunlu Kredilerin Yönetiminde Tasfiyesinde VYŞ

4.1.2.1. Varlık Yönetim Şirketi Tanımı

Çeşitli ülkelerde farklı amaç ve zamanlarda, çeşitli görevler yüklenilen VYŞ'lerin oluşturulması nedeniyle, bunlar hakkında yapılan tanımlarında farklı olmasına yol açmaktadır. VYŞ'leri hakkında yapılan tanımlara aşağıda yer verilmektedir.

Varlık Yönetim Şirketleri Yönetmeliğinde yer alan tanıma göre; VYŞ, Bankalar, özel finans kurumları ve diğer mali kurumların alacakları ile diğer varlıklarının satın alınması, yeniden yapılandırılarak satılması amacına yönelik olarak faaliyet göstermek üzere bu Yönetmelik hükümlerine göre izin alarak kurulan şirketleri ifade etmektedir.¹²⁹

VYŞ, “Finans sektörüne yönelik olarak, sektördeki sorunlu varlıkların çözümlenmesinde, bu varlıkların, piyasa koşulları çerçevesinde finansal ürünlere dönüştürülmesi -Sorunlu Finansal Varlıkların Ürünleştirilmesi- amacına yönelik olarak oluşturulmaları öngörülen finansal kuruluşlardır.”¹³⁰

VYŞ, “finans sektörüne yönelik olarak sektördeki sorunlu varlıkların, piyasalarca kabul gören ve ticari koşullarda pazarlanabilir finansal ürünlere dönüştürülerek, piyasaların akışkanlık kazanmasına katkıda bulunmak amacı ile kurulan, ortaklarına piyasa koşulları çerçevesinde bir sermaye getirisi sağlamayı hedefleyen kuruluşlardır.”¹³¹

Tanımlar incelendiğinde, alacakların satın alınması, yeniden yapılandırılması, finansal ürünlere çevrilmesi, sorunlu varlıkların çözümlenmesi gibi çeşitli unsurları içermektedir. Tanımlar gerek bu kurumların olması gereken durumunu yansıtmak için

¹²⁹ B.D.D.K., **Varlık Yönetim Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Yönetmelik**, (1 Ekim 2002 tarih ve 24893 sayılı Resmi Gazete)

¹³⁰ Nebil İlseven, “Varlık Yönetim Şirketleri ve Türkiye Finans S.ektörü”, **BDDK Bankacılık Sektörünün Yeniden Yapılandırılması Programı**, İstanbul, 26.07.2002, s.2

¹³¹ Erdal Aslan, “Türkiye’de VYŞ Kuruluşuna İlişkin Gelişmeler”, **BDDK Bankacılık Sektörünün Yeniden Yapılandırılması Programı**, İstanbul, 26.07.2002, s.4

gerekse çeşitli ülke uygulamalarındaki örnekleri dikkate alınarak yapılmaktadır.

Varlık Yönetim Şirketlerin tanımını verirken, sorunlu varlık kavramına da yer verilmiştir. Sorunlu Varlık, *“borçlu tarafın, borçtan kaynaklanan yükümlülüklerini zamanında yerine getiremediği, piyasa koşulları, ilgili yasal düzenlemeler ve uygulamalar çerçevesinde temerrüt hali gerçekleşmiş, nakde dönmesi güçleşmiş ve hukuki takip süreci başlamış tahvil, bono gibi menkul kıymetler ile kredi gibi borç araçları”* olarak tanımlanabilir.¹³² Piyasalardaki dalgalanmalar nedeniyle önemli değer kaybına uğrayan gayrimenkulleri ve alacakları da sorunlu varlık olarak değerlendiren ¹³³ tanım vardır ya da daha kısa bir tanımla, sorunlu finansal varlıklar, finansal krizlerin türev (yan) ürünleridir.¹³⁴

Özellikle İMF kontrolünde ekonomik istikrar programı uygulayan ülkelerde bankacılık sisteminin yeniden yapılandırılmasında kullanılmış olan Varlık Yönetim Şirketleri uygulamasında, bankaların “kötü” aktifleri ayrı bir kuruluşa devredilir. Söz konusu devir gerçekleştikten sonra bu kuruluşlar, öncelikle bankaların takip durumunda olan kredilerini belirlenmiş fiyat üzerinden satın almaktadırlar. Bunun sonucu olarak ta bu kredilerin yönetilmesinden, yapılandırılmasından, tahsil edilmesinden veya bir üçüncü kişi ya da kuruma satılmasından sorumlu olurlar.¹³⁵

4.1.2.2. Varlık Yönetim Şirketlerinin Ortaya Çıkışı

Sorunlu varlıkların (distressed asset) ilgili banka tarafından yönetilmesi, yüksek kaliteli varlıklara dönüştürülmesi veya bu konuda uzmanlaşmış bir kuruluşa devredilerek (*asset management company, AMC*) yönetilmesi 1930'lu yılların başında ilk kez Avusturya Ulusal Bankası tarafından başlatılmıştır.¹³⁶

¹³² Şakar, a.g.e., s. 4-5

¹³³ Duvar,(Kasım 2001) a.g.e., s.2

¹³⁴ David Woo, *Two Approaches to Resolving Nonperforming Asset During Financial Crises*, IMF Working Paper No : WP/00/33, March 2000, s.3

¹³⁵ Sipahi, a.g.e., s.35

¹³⁶ Dziobek, a.g.e., s.6-7

1931 yılında Avusturya'nın ikinci büyük bankası olan Allgemeine Oesterreichische Boden Credit-Anstalt (BCA) bankasının (zayıf yönetim, düşüncesiz kredi artışı, aşırı kar payı ödemeleri ve yetersiz kurumsal yapı bileşimi nedeniyle) 1929 yılında krize girmesinden iki yıl sonra, Avusturya'da toplam banka varlıklarının yarısından fazlasını kontrol eden Avusturya Credit-Anstalt bankasının da krize girmesi ve BCA ile birleşmesi, menkul kıymet portföyü ile sorunlu kredilerin de etkisiyle sermayesi kadar zarar açıklaması, devleti bu konuda önlemler almaya yöneltmiştir. Kurtarma operasyonları için Avusturya Ulusal Bankasının bir muhasebe firmasıyla işbirliği yaparak kurduğu bir şirket olan (*Revisionsgesellschaft*) ilk varlık yönetim şirketinin başlangıcı olmuştur. Bu şirket bankaların sorunlu varlıklarını devir almakta ve yüksek kaliteli varlıklarla değiştirmekle görevlendirilmiştir. Devlet ve Merkez Bankası tarafından finanse edilen şirket, ayrıca bankaların hisse senetlerini satın alarak bunlara sermaye katkısında bulunmuştur. Zarar olarak dikkate alındığından kredilerin tahsilatına çok önem verilmiyordu. Burada, varlıkların en iyi biçimde yönetilerek en iyi bedelle elden çıkarılması gibi bir amaçtan çok, büyük bankaların devlet kaynakları ile desteklenmesi amaçlanmıştır.¹³⁷

4.1.2.3. Varlık Yönetim Politikaları ve Amaçları

4.1.2.3.1. Varlık Yönetim Politikaları

Sorunlu aktiflerin yönetimi, bankacılık sisteminin yeniden yapılandırılmasında en önemli hususlardan birisidir. Sorunlu aktiflerin yönetiminde ilk adım, sorunlu aktiflerin tanımlanıp dört ayrı kategoriden birisine (satış, iyileştirme,yeniden yapılandırma ve bu aktiflerin zarar yazılması) uygun düşecek şekilde gruplandırılmasıdır. Varlık yönetim politikaları ise bu süreci (satış, iyileştirme...) kapsayan kurumsal düzenleme ve tekniklerdir. Bu kategoriler aşağıda ayrıntılı olarak açıklanmaktadır.¹³⁸

¹³⁷ Dziobek, a.g.e., s.5-7

¹³⁸ Woo, a.g.e., s.5-6

- **Satış** (Sorunlu varlığın satışı) : Bu işlemin gerçekleşebilmesi için sorunlu aktiflerin satışının gerçekleşebileceği bir piyasanın mevcut olması ve böyle bir piyasa oluşmamış ise organize edilmesi gerekmektedir.
- **İyileştirme** (Sorunlu varlığı iyileştirmek) : Sorunlu kredilerin bir bölümünün veya tamamının geri alınması veya tasfiyesi sürecinin etkin olarak işleyebilmesi için, yasal düzenleme ve prosedürlere, varlıklara ve varlıkların piyasa değerlemesinde önemli etkiye sahip olacak çalışmaya bağlıdır.
- **Yeniden yapılandırma** (Sorunlu varlığı yeniden yapılandırma) : Borç yeniden yapılandırmasının başarıyla gerçekleştirilmesi hem borçlulara hem de alacaklılara yarar sağlamakla birlikte, yeniden yapılandırma programının sadece aktiflerin yeniden yapılandırılmalarından elde edilecek ekonomik getirinin, bu aktiflerin tasfiye edilmelerinden elde edilecek getiriden daha fazla olması halinde başlatılması gerekmektedir. Bu genellikle, asıl anlaşmanın şartlarının yeniden tanımlanmasını, hem varlık sahibi hem de borçlu tarafından bazı tavizleri sık sık gerektiren bir süreci kapsar. Başarılı borç yeniden yapılandırması hem alacaklıya hem de borçluya yararlı olabilir.
- **Aktiflerin zarar yazılması** (Sorunlu varlığın zarar yazılması) : İyileşme olasılığı çok düşük olduğunda ve iyileştirme maliyeti varlığın defter değerini aştığında, aktiflerin defter değeri kadar tutarı bilançoza zarar olarak kaydedilir.

4.1.2.3.2. Varlık Yönetim Politikalarının Amaçları

Varlık Yönetim Politikalarının amaçları 4 başlık altında sıralanabilir;¹³⁹

- Finansal sistemin yeniden yapılanmasına yardım etmek, kolaylaştırmak,
- Sorunlu varlıkların tasfiyesinde yüksek geri dönüş sağlamak,
- Sorunlu varlıkların tasfiyesinde hızlı çözüm elde etmek,
- Varlık piyasalarının normalleştirilmesini sağlamak şeklinde özetlenebilir.

¹³⁹ Woo, a.g.e., s.6-7

- **Finansal Yeniden Yapılandırmayı Kolaylaştırmak** : Finansal varlıkların kalitesindeki bozulma finansal kurumları zayıflatabilir ve asıl fonksiyonlarını yerine getirmesini engelleyebilir. Varlık yönetim politikaları, likidite yapısını iyileştirmeyi, finansal kurumlara ödeme gücü kazandırmayı, güven sağlamayı, kredi disiplini arttırmayı ve normal fonksiyonlarını devam ettirmeyi amaçlaması gerekmektedir.
- **Yüksek Geri Dönüşüm Oranı** : Yüksek dönüşüm oranı her şeyden önce adalet amacıdır ve hükümetin, müdahale edilen finansal kurumların borçlarını üstlenmeye kalkıştığı durumda mükellefler üzerindeki yükü azaltabilir. Ödenmemiş borçların ve yeni kredilerin başarı şansı, borç verenlerin çoğuna güven vererek, dikkate değer bir fonksiyonu yerine getirir.
- **Hızlı Çözümleme** : Sorunlu varlıkların hızlı, verimli ve acele çözümü, kaynakların yeniden dağılım sürecini hızlandırır. Üstelik, sorunlu varlıklar hem borçlular hem de alıcıların kredi değerliliği üzerinde belirsizlikler yaratır.

Sorunlu varlıkların elden çıkarılma hızı belirlenirken varlıkların türüne, nitelik ve niceliğine, bu varlıklar için bir piyasa talebinin olup olmadığına, varlıkların ait olduğu bankanın faaliyetlerine devam edip etmediğine bakılması gerekmektedir. Ayrıca, varlıkların uzun yıllar tutulması da maliyetleri artırıcı etki yapabilmektedir. Bu süre içerisinde varlıkların iyi yönetilememesi de değer kayıplarına yol açarak maliyetleri arttırabilir. Ancak, piyasaların yeterince derin olmaması nedeniyle acele satışlar bankacılık sisteminin bütünü için zarar verici olabilir.¹⁴⁰

- **Varlık Piyasalarının Normalleşmesi** : Sorunlu varlıkların, normalin üzerinde olması, piyasadan iyi varlıkları dışlayarak ve tüm varlıklar üzerinde aşağı doğru fiyat baskısı oluşturarak varlık piyasalarını olumsuz etkileyebilir. Etkili varlık yönetim

¹⁴⁰Berk Mesutoğlu, "Sorunlu Varlıkların Varlık Yönetim Şirketlerince Tasfiyesi – Ülke Örnekleri", BDDK MSPD Çalışma Raporları, No:2001/3, Mayıs 2001, s.5

politikaları, aşırı değ erlenmiş varlıklar için piyasada bir ölçüt oluşturabilir ve varlık fiyatları üzerindeki fiyat düşüş baskısını önleyebilir.

4.1.3. Varlık Yönetim Şirketlerinin Türleri

Bankalarda, sorunlu kredilerin çözümünde ve/veya yeniden yapılandırmasında varlık yönetim şirketleri için çeşitli yapılar önerilmekle birlikte, hepsinin de amacı sorunlu kredilerin tahsil ve tasfiyesidir.

Borç yeniden yapılandırması ve varlık yönetimi için uzmanlaşmış çeşitli kurumsal düzenlemeler vardır. Bir yaklaşım, borç yapılandırmasını yönetmek için özel olarak yeni kurumlar yaratmaktır. Bu kurumlar, birçok bankaya hizmet eden “merkezi” varlık yönetim şirketi olabilir veya her şeyden önce tek bir bankaya hizmet eden banka-bazlı kurumlar olabilir.¹⁴¹

Kurumsal yapı ve prosedür açısından varlık yönetimi şirketleri çeşitli şekillerde ortaya çıkabilmektedir. Yapılanmaya ilişkin en göze çarpan ayırım, bu kuruluşların merkezi bir kuruluş olarak tüm bankalar için hizmet veren tek bir kuruluş şeklinde veya her banka için ayrı ayrı oluşturulmuş çok sayıdaki kuruluşlar şeklinde örgütlenmeleridir. Banka bazında örgütlenme banka bünyesinde bir sorunlu krediler tasfiye birimi olabileceği gibi banka dışında bankanın bir bağlı ortaklığı ya da iştiraki şeklinde de olabilir.¹⁴²

VYŞ, merkezi ve merkezi olmayan olarak iki türe ayrılmakta, merkezi olmayan VYŞ’leri ise amaçlarına göre çeşitli türlerde oluşturulabilmektedir.

¹⁴¹ Dziobek, a.g.e., s.18

¹⁴² Mesutoğlu, (Mayıs 2001), a.g.e., s.5

Varlık Yönetim Şirketlerinin türleri şunlardır; ¹⁴³

- Merkezi (Ulusal)Varlık Yönetim Şirketi
- Merkezi Olmayan Varlık Yönetim Şirketi
 - Bankanın Sahip Olduğu Ayrı Bir VYŞ'nin Kurulması Yöntemi
 - Mevcut Bankanın Sorunlu Varlıkları Toplayıcı Bir Banka Olarak Yapılandırılması Şeklindeki Varlık Yönetimi Yöntemi
 - Yapılandırma ve Tasfiye İşlemlerini Birlikte Yürüten Varlık Yönetim Şirketleri Yöntemi

Bankaların sorunlu varlıklarının yönetilmesi ve tasfiye edilmesinde optimal strateji aktiflerin özelliklerine, toplam büyüklüğüne, dağılımına, bankacılık sisteminin yapısına, hukuki çerçeveye ve bankaların ve kamu sektörünün kapasitesine göre değişmektedir. Bu nedenle, sorunlu varlıkların çözümlenmesinde tüm ülkeler için geçerli optimal tek bir yöntem yerine, değişik uygulamaların kombinasyonundan oluşan ülke özelinde en optimal çözümlerden bahsedilebilmektedir. ¹⁴⁴

Ülkelerin sahip oldukları özellikler ve koşullara bağlı olarak, merkezi veya merkezi olmayan VYŞ modeli kullanılırsa kullanılsın, sorunlu varlıklar bankaların bilançosundan ayrılmakta ve böylece bankaların asli fonksiyonlarına dönmeleri sağlanması amaçlanmaktadır.

Varlık yönetimi ve borçların geri dönüşünün, sorunlu varlıkların merkezi olmayan VYŞ'ne veya devlet sahipliğindeki bir VYŞ'ne devrinin en iyi çözüm olduğu üzerinde tartışmalar halen devam etmekte¹⁴⁵ olup, sonuçta çeşitli ülkelerde farklı yöntemlerin uygulanmasının da nedenini açıklamaktadır. VYŞ'leri çeşitli ülkelerde farklı

¹⁴³ Dziobek, **a.g.e.**, s.20

¹⁴⁴ Mesutoğlu, (Mayıs 2001), **a.g.e.**, s. 4-5

¹⁴⁵ Duvan, (Kasım 2001), **a.g.e.**, s. 8

başarı düzeyini yakalamakla birlikte, merkezi veya merkezi olmayan VYŞ'lerinin kredilerin yeniden yapılandırılmasında önemli bir rol oynadığı ve sistemik banka problemlerinin çözümünde önemli ilerlemeler gerçekleştirdiğine ilişkin görüş ve araştırmalar vardır.¹⁴⁶ Asya ülkelerinde merkezi ve merkezi olmayan VYŞ modeli uygulanmış olup, hala modeller üzerine tartışmalar devam etmekle birlikte, merkezi VYŞ modelinin varlıkların satışı, merkezi olmayan VYŞ modelinin de yeniden yapılandırması için daha uygun olduğu yönünde görüşler vardır.¹⁴⁷

Merkezi ve merkezi olmayan yöntemlerden birinin sorunlu varlıkların yönetim ve tasfiyesinde müdahale ve yönetim aracı olarak tercih edilmesinde, ülkedeki sorunlu aktiflerin niteliği, bankacılık sisteminin ülkeye özgü yapısı ¹⁴⁸, yaşadığı krizin boyutu, derinliği ile hükümetlerin soruna müdahale etmedeki politik yaklaşımları ve yasal altyapının durumuna bağlıdır. Nitekim merkezi olmayan VYŞ, 1990'lı yılların başında İsveç ve Norveç'te yaşanan banka krizlerinin ardından tercih edilmiş ve başarıyla uygulanmış, merkezi VYŞ, Güneydoğu Asya krizi ve ondan önce 1980'lerde ABD'de yaşanan finansal krizin çözümünde önemli adımlar atılmasına imkan sağlamıştır.¹⁴⁹

Tablo:29'de, ülkelerin uyguladıkları Varlık Yönetim Şirketi ve türleri gösterilmektedir.

¹⁴⁶ Claudia Dziobek and Ceyla Pazarbaşıoğlu, "Lessons from Systemic Bank Restructuring : A Survey of 24 Countries", **IMF Working Paper**, WP/07/161, December 1997, s.15

¹⁴⁷ Ben Fung and Others, **Public Asset Management Company in East Asia – A Comparative Study**, BIS Financial Stability Institute, Occasional Paper No:3, February 2004, s15-16

¹⁴⁸ Sipahi, **a.g.e.**, s.36

¹⁴⁹ Duvan, (Kasım 2001), **a.g.e.**, s. 8

Tablo: 29 –Varlık Yönetim Şirketi Türleri ve Ülke Uygulamaları

Kurum Tipi	Ülke Örnekleri
Merkezi (Ulusal) VYŞ	-Çek Cumhuriyeti: Konsolidation Bank -Fransa: Consortium de Realisation (CDR) -Endonezya: Indonesian Restructuring Agency -Güney Kore : KAMCO (Kore Asset Managament Corporation) -Litvanya : Company- -Tayland (TAMC) -Moğolistan: Mongolian Asset Realization -Malezya : DANAARTAHART
Banka Bazında VYŞ	-Finlandiya -İsveç : Securum -Çin -Tayland (FRA) -Meksika
Tahsilatçı Banka Şeklindeki VYŞ	-Arnavutluk: BAD Bank -Macaristan : Investment and Development Bank
Rehabilitasyon ve Tasfiye ile Birlikte Yürütülen Varlık Yönetimi Şirketi	-Meksika: FOBAPROA (Fund For The Protection Bank Saving Agency, UCABE (Unit for Corporate Loans), VVA(Asset and Valuation and Sales Agency -Japonya: DIC (Deposit Insurance Corp.) , RCB (Resolution and Collection Bank), HLAC (Housing Loan Adminstration Corp.) -Slovenya: BRA (Bank Rehabilitation Agency -İspanya: DGF (Deposit Guarantee Fund) -ABD: FDIC (Federal Deposit Insurance), RTC (Resolution Corporation) -Macaristan : Investment and Development Bank

Kaynak: Dziobek, a.g.e., s.20

Tablo : 30- Sorunlu Varlıkların Yönetim Şeması

Satış Hızı	Merkezi Olmayan VYŞ	Merkezi VYŞ
Hızlı (satış veya tasfiye)	Bankalar tarafından Doğrudan Satış; Bankanın Tasfiyesi	Hızlı Çözümleme Araçları (Thai Finansal Sektör Yeniden Yapılandırma Kurumu; veya FRA)
Uzun Dönemli (Varlık Yönetimi)	Bireysel Varlık Yönetim Şirketler (Tayland); Banka Yeniden Yapılandırma Birimleri (tüm ülkeler)	Uzun Dönemli Satışlar – elden çıkarma (varlık yönetimi)

Kaynak : Carl-Johan Lindgren and Others, **Financial Sector Crisis and Restructuring Lessons From Asia**, IMF Occasional Paper No: 188, Washington DC, 1999, s.37

Tablo:30'dan görüldüğü üzere, sorunlu varlıkların uzun dönemli çözümü amaçlandığı durumlarda, Varlık Yönetim Şirketi tercih edilen bir çözümleme yöntemidir.

4.1.3.1. Merkezi Varlık Yönetim Şirketleri

Kötü aktifler için merkezi bir aktif yönetim şirketinin kurulmasıdır. Bu yöntemin ABD'de 1980'li yıllarda yaşanan krizin son aşamasında uygulanmasının ardından VYŞ uygulaması sistemik banka yeniden yapılandırma programlarında tercih edilen bir uygulama haline gelmiştir. Bu kapsamda, ABD'de RTC oluşturularak bankaların kötü aktiflerinin bankadan uzaklaştırılarak bankacıların asıl faaliyetleri üzerinde yoğunlaşmaları sağlanmıştır. Bu yöntemi doğrudan uygulayan diğer ülkelere örnek olarak, Tayland (FRA), Endonezya (IBRA), Malezya ve Kore (KAMCO) verilebilir.¹⁵⁰

Merkezi VYŞ yaklaşımı, borç yapılandırmasında kaynakların (kurumsal tecrübe ve bilgi teknolojileri) ve tecrübelerin birleştirilmesini sağlar, daha büyük bir varlık havuzuna sahip olduğundan dolayı varlıkların menkul kıymetleştirilmesine de yardımcı olabilir. Teminatların tek elde toplanmasını sağlayarak borçlular üzerinde etkili olabilir. Üstelik, sorunlu varlıkların bankalardan hızlı ve tamamıyla alınması nedeniyle, bankaların

¹⁵⁰ Erdönmez ve Tülay, **a.g.e.**, s. 24

günlük faaliyetlerine odaklanmasını sağlar. Merkezi sistem, banka ile borçlu firmalar arasındaki ilişkiyi kopartarak grup kredilerin tahsilatını kolaylaştırmaktadır.¹⁵¹ Bunun yanında, merkezi VYŞ'leri, büyüklüğüne ve mülkiyet yapısına bağlı olarak bazı problemlerle karşılaşabilir. Eğer VYŞ, bankacılık sistemi varlıklarının büyük bir kısmını bünyesinde taşıyorsa, hükümetin varlıkların transferinden ve yeniden yapılandırmasından sorumlu olduğu durumlarda politik baskıdan uzak tutmak zor olabilir.¹⁵²

4.1.3.1.1. Merkezi Varlık Yönetim Şirketi Türleri

4.1.3.1.1.1. Özel ve Kamu Ağırlıklı Varlık Yönetim Şirketleri

Bu sistemde ise VYŞ'deki kamunun payının ağırlığına göre ayırım yapılabilir. VYŞ içinde kamunun payının ağırlıkta olduğu sistemlerde, VYŞ bakımından fonlama, ihtiyaçlar doğrultusunda yasal çerçevede değişik yapma kolaylığı ve duyulan güven olumlu yönlerini oluşturmaktadır. Şirketin siyasi müdahalelere açık olması, bürokratik bir yapıya sahip olması ise ilk akla gelen olumsuz yönleri olacaktır.¹⁵³ Eğer, kamu ağırlıklı VYŞ etkin bir şekilde yönetilmezse, finansal sistemde kredi disiplinin genel olarak kötüleşmesine ve varlıkların değerinin daha da kötüleşmesine yol açabilir.¹⁵⁴

Kamu ağırlıklı VYŞ, sorunlu kurumların sayısının çok olduğu ve borç yeniden yapılandırmasını engelleyen mikro ekonomik faktörlerin olduğu durumlarda gereklidir. Bu faktörlerin en önemlisi, sermayenin azalması, bankaların zayıf yönetimi, kötü borçları yapılandırılacak bankalardaki uzmanların eksikliği, banka ve kurumlar arasındaki pürüzlü bilançolar, güvenilir finansal bilgi sağlayacak kurumsal kapasite eksikliğidir. Hükümetçe finanse edilen VYŞ, kötü kredileri satın alabilir, banka ve kurumlara özsermaye sağlayabilir, borçlularla görüşebilir, yeniden yapılandırmada aktif finansal ve operasyonel rol alabilir.¹⁵⁵

¹⁵¹ Daniela Klingebiel, **The Use of Asset Management Companies in the Resolution of Banking Crises Cross-Country Experiences**, Worldbank Working Paper, 2000, s.5

¹⁵² Klingebiel, **a.g.e.**, s. 5

¹⁵³ İsmail Altay, Varlık Yönetim Şirketlerinin Kuruluşu, İşleyişi, BDDK İle İlişkisi ve Bu Şirket Modelinin Sağladığı Avantajlar, **Active**, Sayı : 31, Temmuz-Ağustos 2003, s. 2

¹⁵⁴ Klingebiel, **a.g.e.**, s. 5

¹⁵⁵ Mark Stone, **Corporate Debt Restructuring in East Asia: Some Lessons from International Experience**, IMF Working Paper,

Tamamen özel sektörece kurulacak VYŞ'nde ise, denetimin sağlıklı yürütülmesi, sistem içinde yaşamsal öneme sahiptir. Buradaki problem, özellikle kötü yönetim sebebiyle Fon'a devredilen banka hakim ortaklarının kendileri veya yakınları aracılığı ile VYŞ kurmaları ve sorunlu varlıkları bu şirket aracılığı ile geri almaları ya da bu kişilerin hiç ortak olmadan, doğrudan VYŞ'nden varlıklarını geri almaları ¹⁵⁶ ihtimalinin var olmasıdır.

Mali piyasaları gelişmemiş ülkelerde, sorunlu varlıkların piyasa kuralları çerçevesinde özel firmalarca tasfiye edilmesi özellikle kriz dönemlerinde yeterli verimlilikte olmamaktadır. Bu nedenle kamu otoriteleri tarafından VYŞ kurulması yoluna gidildiği gözlemlenmektedir.¹⁵⁷ Mali piyasaları gelişmiş ülkelerde bile, ekonomik krizlerde piyasanın tolere edebileceği seviyenin üzerinde ki miktarlarda sorunlu varlığın ortaya çıkması, kamunun kendi varlık yönetimi şirketini kurmasını gerektirebilmektedir. 1980'lerde ABD'deki varlık yönetim şirketleri bunun en çarpıcı örneğini oluşturmuştur. ¹⁵⁸

4.1.3.1.1.2. Kısa Vadede Varlıkların Tasfiyesini Amaçlayan ve Uzun Dönemli Yapılandırma Araçları Kullanan Varlık Yönetim Şirketi

Bunlardan birincisi kısa vadede varlıkların tasfiyesini amaçlayan ve araçları kullanan VYŞ, diğeri ise uzun dönemli yapılandırma araçlarını kullanan ve varlıkların mümkün olan en üst değerden tasfiyesini amaçlayan VYŞ'dir. ¹⁵⁹

Varlıkların sınıflandırılarak tasfiye edilmesi amacıyla kurulan merkezi VYŞ'nin tipik amacı mümkün olan en kısa sürede varlıkların satış ve tasfiyesini gerçekleştirmektir. Bu çerçevede kolay nakde dönüşebilme olanağına göre varlıklar sınıflandırılmakta ve niteliğine göre bir araya getirilen bu varlıklar ya doğrudan piyasaya satılmakta veya menkul kıymetleştirilerek piyasaya arz edilmektedir. Bu çerçevede varlıkların menkul

1998,s.6

¹⁵⁶ Altay, a.g.e., s. 2

¹⁵⁷ Luna-Martinez, Jose De, "Management and Resolution of Banking Crises Lessons From The Republic of Korea and Mexico", **World Bank Discussion Papers** No : 413, Washington, March 2000, s. 36'dan Birgül ŞAKAR, a.g.e., s.13

¹⁵⁸ Şakar, a.g.e., s.13

¹⁵⁹ Duvan, (Kasım 2001), a.g.e., s. 9

kıymetleştirilerek tasfiye edilmesi gelişmiş bir mali piyasanın varlığına bağlıdır. Varlıkların yeniden yapılandırılarak tasfiye edilmesi amacıyla kurulan merkezi VYŞ, ilk seçeneğe göre daha uzun vadeli bir faaliyet dönemini kapsayacak şekilde kurulmaktadır.¹⁶⁰

4.1.4.3.2. Merkezi aktif yönetim şirketinin avantaj ve dezavantajları

i. Merkezi aktif yönetim şirketinin avantajlar aşağıdaki gibi sıralanabilir ;¹⁶¹

- Borç yeniden yapılandırılması için gerekli bilgiyi ve uzman personeli merkezileştirerek ölçek ekonomisi sağlaması,
- Varlıkları geniş bir havuzda toplanarak menkul kıymetleştirilmesini sağlaması,
- Teminatların merkezileşmesini sağlayarak, borçlular üzerinde potansiyel olarak daha çok etki sağlanması ve teminatların etkin yönetilmesi,
- Banka ve kurumlar arasında bağlantıların sona ermesini sağlayarak kredilerin geri dönüşünü kolaylaştırması,
- Bankaların temel faaliyetlerine odaklanmalarını sağlaması,
- Ekonomik sektörel bazda yeniden yapılandırma olanaklarını artırması,
- Borç yeniden yapılandırılmasında yeknesak uygulamaların yapılmasını sağlamasıdır.

ii. Merkezi aktif yönetim şirketinin dezavantajları da aşağıdaki gibi sıralanabilir.¹⁶²

- Bankalar, borçlular hakkında daha fazla bilgiye sahiptir.
- Alacakların, bankaların kendi içinde ayrılması, bu alacakların geri dönebilmesi için

¹⁶⁰ Duvar, (Kasım 2001), a.g.e., s. 9

¹⁶¹ Klingebiel, a.g.e., s.6

¹⁶² Klingebiel, a.g.e., s.6

daha iyi teşvik yaratabilir ve bankaların gelecekteki kayıplardan kaçınmak için kredi onaylama ve izleme sürecini iyileştirebilir.

- Bankaların yeniden yapılandırma sürecinde VYŞ ilave finansmana ihtiyaç duyabilmektedir.
- VYŞ'ne devredilen aktiflerin etkin bir şekilde yönetilmemesi durumunda, VYŞ'nin varlığı ödemeler sisteminde ve aktiflerin değerlemesinde bozulmaya yol açabilmektedir.
- Takipteki kredilerin bankada bırakılması bu kredilerin iyileştirilmesi için daha iyi teşvik sağlayabilir.
- Kamu kurumu niteliğinde olan merkezi VYŞ'nin siyasi müdahaleden ayrı tutulması çok güçtür (özellikle bankacılık sektörü aktiflerinin büyük bir kısmına sahipse).

4.1.3.2. Merkezi Olmayan Varlık Yönetim Şirketi Türleri

Merkezi Olmayan VYŞ aşağıda belirtilen 3 yöntemde olabilmektedir. Bunlar;

- Bankanın Sahip Olduğu Ayrı Bir VYŞ'nin Kurulması Yöntemiyle
- Mevcut Bankanın Sorunlu Varlıkları Toplayıcı Bir Banka Olarak Yapılandırılması Şeklindeki Varlık Yönetimi Yöntemiyle
- Yapılandırma ve Tasfiye İşlemlerini Birlikte Yürüten Varlık Yönetim Şirketleri Yöntemiyle

Merkezi VYŞ ile banka bazında örgütlenme yaklaşımı eski doğu bloku ülkelerinde de tartışılmıştır. Polonya ve Macaristan'da bankaların sorunlu varlıklarını yönetme konusunda uzmanlaşmalarının ve sorunlu kredilerinin sorumluluğunu üstlenmeleri gerektiği ileri sürülerek, her bankanın kendi sistemini kurması önerilmiştir. Bazı ülkelerde iki tür yapılanma bir arada bulunabilmektedir. Örneğin Meksika hükümeti 1995 ve 1996

yıllarında, finansal kriz nedeniyle geri ödenemeyen kredilerin tasfiyesi için banka bazında bir örgütlenmeye gidilmesini sağlamıştır. Bu kapsamda örneğin değişken faizli krediler uzun dönemli ve sabit faizli krediler haline getirilmiş, yabancı para cinsinden krediler kur riskine karşı yeniden yapılandırılmıştır. Bu nispeten yüksek kaliteli aktiflere yönelik olarak banka bazında uygulanan yönetim ve yeniden yapılandırma çabalarının yanı sıra aynı zamanda geri ödenmesi daha şüpheli bazı ticari alacaklar için de merkezileşmiş bir sistem kurulmuştur. Bu kapsamda, mevduat sigortası fonu sorunlu kredileri belli bir iskonto oranı üzerinden satın almıştır.¹⁶³

4.1.3.2.1. Bankanın Sahip Olduğu Ayrı Bir VYŞ

Sorunlu varlıkların yönetilmesinde uygulanan yöntemlerden birisi de banka içinde, sadece sorunlu varlıkların yönetimi işe ilgili ayrı bir birim oluşturulması veya bankanın iştiraki olarak bankaya özel bir varlık yönetim şirketinin kurulmasıdır.¹⁶⁴ Bankanın kötü aktifleri, banka içinde oluşturulan yeni bir birimde toplanmakta veya bankanın iştiraki şeklinde oluşturulacak bir şirkete devredilmektedir.¹⁶⁵ Söz konusu birimin amacı, finansal kurumlardaki varlıkların yeniden yapılandırılmasına odaklanmak, sorunlu varlıkların işlerlik kazanmasını sağlayarak yeniden yapılandırma sürecinde bu varlıkların iyileştirme oranını yükseltmektir. Sorunlu varlıkların bankadan ayrılması, mali güçlüğü düşen bankalara güvenin sağlanması açısından da önemlidir. Bunun yanında bankaların sorunlu varlıklarının yönetilmesi için ayrı bir birim veya varlık yönetim şirketi kurmalarına izin verilirken, etkin işleyen bir düzenleme çerçevesi, bilgilendirme ve muhasebe düzenlemelerinin yapılması yanında, etkin bir gözetim ve denetim otoritesinin bulunması da son derece önemlidir.¹⁶⁶

Bankaların sorunlu kredilerini kendi iştiraki şeklindeki VYŞ'ne devri, devletin katlanacağı doğrudan maliyetleri azaltmakla birlikte ülkede güvenilir bir düzenleyici ve denetleyici çerçevenin bulunmaması durumunda, bankaların değersiz varlıklarını yüksek

¹⁶³ Mesutoğlu, (Mayıs 2001), **a.g.e.**, s.6-7

¹⁶⁴ Klingebiel, **a.g.e.**, s. 4

¹⁶⁵ Sipahi, **a.g.e.**, s.35

¹⁶⁶ Şakar, **a.g.e.**, s.22

değerden bu VYŞ'ne devir etmesine ve banka bilançosunun olduğundan daha iyi gösterilmesine neden olabilmektedir.¹⁶⁷

Bankaya ait VYŞ'nin sahip olduğu özellikler itibariyle avantaj ve dezavantajları bulunmaktadır. Bunlar;

i. Bankaya Ait VYŞ'nin Avantajları ;

- Siyasi müdahalelere daha az olanak tanınması,
- Banka, kendi kredi müşterilerini daha iyi tanınması nedeniyle, kendisine faydasının yüksek olması,
- Tahsili gecikmiş alacaklar hususunda banka yönetiminin daha deneyimli olması, tasfiyelerin daha verimli bir şekilde yapılmasına imkan tanınması¹⁶⁸ hususları, bankaya ait VYŞ'nin avantajlı yönleri olmaktadır.

ii. Bankaya Ait VYŞ'nin Dezavantajları ;

- Finansman karşılığını bulmada zorluk yaşanması,
- Gerekli hukuki düzenlemelerin eksikliği,¹⁶⁹
- Sorunlu kredilerin bankalar tarafından defter değerleri veya piyasa değerlerini aşan bir fiyat üzerinden devredebilmesi,
- Banka ile borçlu firma arasında bağlantı olması durumunda sorunlu kredilerin tasfiyesine yönelik isteğin azalabilmesi¹⁷⁰ hususları, bankaya ait VYŞ'nin dezavantajlı yönleri olmaktadır.

Gerek merkezi yapı gerekse banka bazında kurulan varlık yönetim şirketlerinin her ikisinin de avantaj ve dezavantajları bulunmakla birlikte, banka bazında kurulan varlık yönetim kuruluşlarının tüm bankalara hizmet veren merkezi bir yapıya göre daha başarılı

¹⁶⁷ Duvar, (Mayıs 2001), a.g.e., s. 9

¹⁶⁸ Sipahi, a.g.e., s.36

¹⁶⁹ Sipahi, a.g.e., s.36

¹⁷⁰ Mesutoğlu, (Mayıs 2001), a.g.e., s.6

olduğu iddia edilmektedir.¹⁷¹ Uygulama sonrası başarı elde edilebilmesi için, bankaya ait varlık yönetim şirketinin faaliyette bulunacağı sürenin 5 yıl olarak belirlenmesi, konu ile mesleki anlamda ilgilenen uzman bir kadronun oluşturulması, piyasa şartlarında ücret verilmesi gibi noktalara dikkat edilmesi gerektiği ¹⁷² hususları da vurgulanmaktadır.

4.1.4.2.2. Mevcut Bankanın Sorunlu Varlıkları Toplayıcı Bir Banka Olarak Yapılandırılması Şeklindeki VYŞ

Merkezi olmayan VYŞ’nde bir diğer yöntem de “tahsilatçı banka” yöntemidir. Bu yöntemde, sorunlu banka “iyi banka” ve “kötü banka” şeklinde ikiye ayrılarak, sorunsuz varlıkların toplandığı birimin (iyi banka) kurulduğu veya bankanın dışında bankanın bir iştirakinde bu sorunlu varlıkların toplandığı (kötü banka) görülmektedir. Bunlardan ikincisi (tahsilatçı banka) yalnızca sorunlu varlıkların yönetimi ve tasfiyesi ile görevlendirilmektedir. Tüm bankalardan ve finansal kurumlardan sorunlu varlıkları devralarak yapılandırma ve tasfiye işlemlerini yürütüldüğü bu yöntem, Arnavutluk ve Macaristan’da benimsenmiştir. ¹⁷³

¹⁷¹ Mesutoğlu, (Mayıs 2001), **a.g.e.**, s.6

¹⁷² Sipahi, **a.g.e.**, s.36

¹⁷³ Mesutoğlu, (Mayıs 2001), **a.g.e.**, s.7; Şakar, **a.g.e.**, s.24

Tablo : 31 - İyi Banka / Kötü Banka Örnekleri

Ülke	Yıl	Sorunlu Banka	İyi Banka	Kötü Banka
Avusturalya	1994	State Bank of South Australia	Bank of South Australia, sonra ulusal bankaya satıldı.	South Australia VYŞ
Brezilya	1995	Barnerindus	Yabancı bankaya satıldı	Tasfiye edildi
Brezilya	1998	Bank of Rio de Janeiro	Satıldı	Tasfiyeyi bekliyor
Çin	1999	China Construction Bank	CCB olarak devam ediyor	Xinda VYŞ
Çek Cumh.	1995	Agrobanka	Satıldı	Tasfiye edildi.
Finlandiya	1991	Skopbank	Devletleştirildi : yabancılar kısmı satış	Aşamalı varlıkları satıldı
Finlandiya	1993	Saving Bank of Finland	Arsenal tarafından alındı	Arsenal
Macaristan	1994 1996	Magyar Hitel Bank, Mezobank	Satıldı	-
İsveç	1992	Nordbanken	Nordbanken olarak devam	Securum, aşamalı varlıkları elden çıkarıldı
İsveç	1992	Gota Bank	Nordbanken ile birleşti	Retriya, aşamalı varlıkları elden çıkarıldı
Tayland	1998	Bangkok Bank of Commerce	Krung Thai Bank'a satıldı	Bangkok of Commerce iştiraklerine satıldı
Venezüella	1994	Banko Latino	Şube ağı elden çıkarıldı	-

Kaynak: Drees Burkhard, Ceyla Pazarbaşıoğlu, *The Nordic Banking Crises : Pitfalls in Financial Liberalization?*, IMF Occasional Paper 161'den Hawkins and Turner, a.g.e., s.69

Sorunlu finansal kurumların yeniden yapılandırması ile ilgili mali ve/veya özel maliyetleri minimize etmek için, finansal yeniden yapılandırma programlarının, yeniden yapılandırılmış finansal kurumların değerini ve kapanmış finansal kurumların varlıklarını maksimize etmeyi amaç edinmesi gerekir. Bu amaçlara ulaşmak için, sorunlu finansal kurumların iyi aktiflerinin kötü aktiflerinden ayrılması gerektiği ve VYŞ'lerin devredilmesi önerilmektedir.¹⁷⁴

¹⁷⁴ Woo, a.g.e., s. 9

4.1.4.2.2.1. Kötü Varlıkların İyi Varlıklardan Ayrılması Lehindeki Görüşler¹⁷⁵

- **İş Bölümü:** Finansal güçlük içindeki bankadan sorunlu kredilerin ayrılması, banka yöneticilerine bankalarını yeniden yapılandırmaları ve yeni kredi açmaları için imkan sağlamaktadır. Bu ayırım, özellikle takipteki kredilerinin toplam aktiflere oranı yüksek olan bankalarda önem kazanmaktadır.
- **Değerlemenin Kolaylaşması:** Kötü aktiflerin iyi aktiflerden ayrılması, piyasa oyuncularının bankanın değerini daha iyi değerlendirebilmesi açısından, özellikle bankanın sermaye artırımına gitmesi durumunda önem kazanmaktadır.
- **Kredi Disiplinin Güçlendirilmesi:** Kötü aktiflerin bankadan ayrılmasıyla, bu aktiflerin yönetiminde daha objektif olunması sağlanmakta ve VYŞ'leri kötü aktifleri daha iyi tahsil etmektedir.
- **Ölçek Ekonomisi:** Varlık yönetim uzmanlığının bulunmadığı durumlarda, birkaç finansal kurumdan alınan sorunlu varlıkların bir veya birkaç VYŞ'nde merkezileştirilmesi, varlıkların iyileştirilmesinde etkinliğin artmasını sağlamaktadır.
- **Pazarlık Gücünün Artırılması:** Merkezileştirilen VYŞ'lerin, tek bir alıcı yerine bir çok alıcıdan teklif toplamaları daha iyi sonuçlar vermektedir. Bu durum, özellikle kredilerin sisteme dağıldığı, aynı teminatın birden fazla borçlu tarafından gösterildiği ve borçluların sayısının bankalara göre daha fazla olduğu durumlarda önemli olması, hususları lehe olan görüşleri oluşturmaktadır.

¹⁷⁵ Woo, a.g.e., s. 9-10

4.1.4.2.2.2. Kötü Varlıkların İyi Varlıklardan ayrılmasına ilişkin karşıt görüşler ¹⁷⁶

- **Kurumsal Bilgi Kaybı:** Sorunlu kredilerin ait olduğu bankadan ayrılması, kurumsal bilgi kaybına yol açmaktadır.
- **Kredi Disiplininin Zayıflaması:** Sorunlu kredilerin banka dışında ayrı bir kuruma transfer edilmesi bu kredilerin iyileştirilmesi ihtimalini azaltabilmektedir. Borçlular sürekli bir ilişki halinde bulunmadıkları VYŞ'ne kredileri geri ödeme konusunda isteksiz davranabilmektedir.
- **Transfer Edilen Varlıkların Fiyatlamasında Güçlük:** Sorunlu kredilerin fiyatlandırılmasında yaşanan güçlükler, özellikle finansal kriz sırasında, bankaların sorunlu kredilerini yüksek tutarda ve yüksek fiyata VYŞ'ye aktarmak istemesine ve bankanın kurtarılmasının maliyetinin yükselmesine yol açabilmektedir.
- **Siyasi Müdahale:** Kamuya ait VYŞ'leri siyasi müdahaleden ayrı tutmak güç olabilmektedir.
- **Uzman Kadro Eksikliği:** Kamuya ait VYŞ'lerde sorunlu kredilerin iyileştirilmesi için gerekli uzman kadro oluşturulamayabileceği, hususları karşıt görüşleri oluşturmaktadır.

4.1.4.2.3. Yapılandırma ve Tasfiye İşlemlerini Birlikte Yürüten Varlık Yönetim Şirketi

Bir diğer yöntem de varlık yönetimi ve tasfiyesi faaliyetlerinin bankaların rehabilitasyonu veya tasfiyesi ile birlikte yürütülmesidir. Bu yöntemde, kamu otoritesinin kontrolüne geçmiş olan sorunlu bankanın varlıkları, bu amaçla kurulmuş birimce

¹⁷⁶ Woo, a.g.e., s. 10

yönetilmekte ve tasfiye edilmektedir. Örnek olarak, ABD’de ticari bankaların kapatılması ve tasfiyesinden sorumlu olan FDIC bu bankaların sorunlu krediler de dahil varlıklarını yönetmekle görevli bulunmaktadır. 1980’lerin sonlarında tasarruf ve kredi kuruluşlarının yaşadığı kriz sırasında kurulan RTC (Resolution Trust Corporation) benzer işlevleri yerine getirerek 1989-1995 döneminde yaklaşık 400 milyar dolar tutarında varlığı tasfiye etmiştir. Meksika mevduat sigortası kuruluşu (Bank Fund for Savings Support, FOBAPROA) varlık yönetimi işlevini de yürütmektedir. Japonya’da mevduat sigortası kuruluşu DIC zor durumdaki bankalara destek sağlayıp banka tasfiyeleri ile uğraşırken bu kuruluşa bağlı olarak çalışan Çözümleme ve Tahsilat Bankası (Resolution and Collection Bank) ve Konut Kredisi Yönetim Kuruluşu (HLAC) kredilerin yönetimi ve tasfiyesi ile uğraşmaktadır.¹⁷⁷

4.1.4. Varlık Yönetimi Şirketlerinden Beklenen Faydalar¹⁷⁸

Varlık Yönetim Şirketlerinin çeşitli avantaj ve dezavantajları bulunmasına ve bu konuda çeşitli görüşler yer almasına karşın, bir ülkede VYŞ oluşturulurken bunlardan beklenen faydalar ön plandadır. Bu faydalar ve aleyhindeki görüşler şöyledir;

- Sorunlu varlıkların takip edilmesi uzun ve detaylı hukuki prosedürlerin izlenmesini gerektiren bir iştir. Bankaların sorunlu kredilerinin yönetiminden sorumlu uzmanlaşmış kuruluşlara transferi, bankanın asıl faaliyetleri üzerinde yoğunlaşmasına imkan vermesi,
- Her bankanın sorunlu varlıklarını kendi başına çözmeye çalışmak yerine, VYŞ’ne devretmesi ölçek ekonomisi sağlayarak ekonomik etkinliği artırması,
- Benzer varlıkların birlikte takip edilmesi sabit maliyetlerin payını düşürmesi, işgörmeye maliyetlerini azaltması, özellikle hukuki prosedüre (özellikle icra ve iflasa) ilişkin faaliyetler açısından ölçek ekonomisi sağlaması,

¹⁷⁷ Mesutoğlu, (Mayıs 2001), a.g.e., s.7; Şakar, s.24-25

¹⁷⁸ Klingebiel, a.g.e., s.6-8; Sipahi, a.g.e., s.37

- VYŞ'lerinin sahip olduğu tecrübe ve uzmanlık sayesinde, varlıkların daha uygun bir fiyata elden çıkarılması sağlanarak bir yandan bankaların alelacele "yok pahasına satış" yaparak önemli kayba uğramalarının önlenmesi, bir yandan da sektörün yeniden yapılandırma maliyetleri azaltılmış olması,
- Varlık yönetimine gereken önemin verilememesi, kredi kullananların sahip olduğu kredi geri ödeme disiplininin azalmasına neden olabilmektedir, Alacakların, uzmanlaşmış kuruluşlarca ve disiplinli takibi bor lıların yükümlülüklerini yerine getirmelerinde teşvik edici bir unsur olması,
- VYŞ'lerinin kredi tahsilatı ve varlık satışı konularında standart hukuki prosedürlerin gelişmesine katkıda bulunabilmesi,
- İkincil varlık piyasalarının olmadığı yerlerde VYŞ'lerinin kurulması, bu piyasaların gelişimine katkıda bulunabilmesi, hususlarında fayda sağlaması beklenmektedir.

4.1.5. Etkin Bir Varlık Yönetim şirketinin özellikleri ve Temel İşlevleri

4.1.5.1. Etkin Aktif Yönetim Politikaları için Bazı  nkoşullar

Sorunlu aktiflerin yönetimi amacıyla uygulanacak politikaların başarıya ulaşması için ekonomik istikrara ek olarak uygun bir hukuki altyapı, etkin bir mali düzenleme ve denetim  er evesi ile yansız bir vergi yapısı gerekmekte¹⁷⁹ kurumsal bilgi eksikliği, yeterli yönetim deneyiminin olmaması ise sorunlu varlıkların yönetiminde başarı oranını düşürdüğü gözlenmektedir.¹⁸⁰

¹⁷⁹ Erdönmez ve Tulay, **a.g.e.**, s.5

¹⁸⁰ şakar, **a.g.e.**, s.27-28

Sorunlu varlıkların yapılandırılmasında gerekli olan etkin varlık yönetimi politikaları için gerekli bazı önkoşullar şunlardır¹⁸¹;

- **İstikrarlı bir Makroekonomik Ortam:** İstikrarlı bir makroekonomik ortamın oluşturulması sorunlu aktiflerin iyileşme olasılığını artırmaktadır. Yüksek faiz oranları fonların maliyetini artırarak varlıkların potansiyel alıcılarını olumsuz etkilemekte ve fiyatlar üzerinde bir baskı oluşturmaktadır. Düşük faiz oranları ise, sorunlu varlıkları tutmanın maliyetini düşürerek sahiplerini bu varlıkların satılması konusunda isteksiz davranmaya itebilmektedir.
- **Uygun Yasal Sistem:** Borçlular ve alacaklılar arasındaki yasal yükümlülüklerin açıkça tanımlandığı, sosyal sorunlara yol açmayacak ve çözüm aşamasında siyasi desteğin zayıflamaması amacıyla alacaklılar ile borçluların haklarının dengelendiği bir yasal sisteme gerek bulunmaktadır.
- **Etkin Mali Düzenleme ve Denetleme Çerçevesi:** Sorunlu varlıkların yönetiminin kolaylaştırılması amacıyla, iyi bir denetleme ve düzenleme altyapısına ihtiyaç bulunmaktadır. Takipteki kredilerin değerini doğru yansıtan karşılık ayrılması gibi uygulamalar, bankaları sorunlu kredilerini çabuk tasfiye etmeye teşvik etmelidir.
- **Yansız Vergi Sistemi:** Mali işlemleri ve yeniden yapılandırmayı teşvik edici bir vergi altyapısının oluşturulması gerekmektedir.

4.1.5.2. Etkin Bir Varlık Yönetim Şirketinin Özellikleri

Varlık Yönetim Şirketlerinin etkin olarak işlevini yerine getirebilmesi için önemi vurgulanan kurumsal ve operasyonel nitelikler başlıklar halinde şu şekildedir;¹⁸²

- **Yasal Dayanak :** Varlıkların transfer işlemlerinde hak ve önceliklerin neler olduğunun açıkça belirtilmesi, işlemden önce borçlulardan izin alınması

¹⁸¹ Erdönmez ve Tulay **a.g.e.**, s.5; Sipahi, **a.g.e.**, s. 34

¹⁸² Woo, **a.g.e.**, s.17-23

zorunluluğunun kaldırılması, Kamu VYŞ'lerinde çalışanlar ve yönetim kadrosunun varlıkları ucuza elden çıkardıkları gibi iddialara karşı yasal koruma sağlanması,

- **Düzenleyici Çerçeve :** Konsolide denetim uygulanarak, finansal kurumların iştiraki şeklindeki VYŞ'ne sorunlu varlıklarını çok yüksek fiyatla satmak suretiyle sermaye yapılarını güçlü göstermesinin engellenmesi, (örneğin, Tayland Merkez Bankası her mali kurumun doğrudan veya dolaylı olarak VYŞ'de yüzde 50 veya daha fazla hisse senedi tutmasını öngören bir düzenleme getirmiştir. Söz konusu düzenlemeye göre, kurumların her takvim yılı ve muhasebe dönemi sonrasında konsolide mali bilançolarını hazırlamaları gerekmektedir.)
- **Merkezi Olmayan Yaklaşım Karşı Merkezi Yaklaşım :** Asya Krizi'nde iki farklı VYŞ yapısı görüldü, bu iki yaklaşımın birbirine üstünlüğü konusunda kesin kurallar olmamasına rağmen, her ikisinin de avantaj ve dezavantajları vardır. Ölçek ekonomisi, artan pazarlık gücü tartışmaları merkezi yapıyı desteklerken, merkezi olmayan VYŞ kurumlardan aktarılan varlık ve kredilere ilişkin bilgileri daha iyi kullanması ve daha esnek yönetim sağlaması,
- **Yönetim :** VYŞ Yönetim Kurulu üyeleri siyasi müdahalelere ve borçluların baskılarına karşı koyabilecek güçte olmalı, bu husus özellikle kamuya ait VYŞ'lerde önem kazanmakta, VYŞ'lerin performansları hakkında düzenli raporlar yayımlayarak şeffaf olmaları,
- **Transfer Edilecek Varlıkların Seçimi :** VYŞ'lere transfer edilip en etkin şekilde yönetilebilecek varlıklar; büyük aktifler, sabit aktifler ve tasfiyeleri gereken krediler olup, yeniden yapılandırılacak krediler ve banka ile uzun dönemli ilişkilerini korumak isteyen borçluların kredilerinin bankada tutulması,
- **Varlık Transfer Fiyatlaması :** Varlıkların mümkün olduğunca piyasa fiyatı üzerinden transfer edilmesi gerekmektedir. Fiyatlama iyileştirme olasılığı, nakit akım analizi ve teminatların değerlemelerine dayandırılması,

- **Fonlama :** VYŞ'lerin yeterli düzeyde fonlanmasına önem verilmesi, bu amaçla, sorunlu varlıkların satın alınmasına yönelik operasyonel bütçeden ayrı bir bütçe hazırlanmalı, bu durumda VYŞ'lerin fonlaması, devlet tahvili ihalelerinden veya VYŞ'lerin devlet desteğinde gerçekleştirdiği kendi tahvil ihraçlarından sağlanmalı,
- **Aktiflerin Elden Çıkarımı :** Aktiflerin elden çıkarımı kararları piyasa koşulları ile fonlama maliyetlerine göre azami iyileşmeyi sağlayacak biçimde alınmalı,
- **Teşvik Yapısı :** Kazanç/zarar paylaşımı anlaşmalarını da içermek üzere teşvik yapısı, takipteki kredilerin yönetiminin rasyonelleştirilmesini ve iyileştirmenin azamileştirilmesini sağlamalı,
- **Yasal Güç :** Sorunlu aktiflerin özellikle de kurumsal borçların yeniden yapılandırılması sürecine hızlandırıcı etki yaratması bakımından, VYŞ'lerin fazla yasal güce sahip olması,
- **Kredi Verme :** Yeniden yapılandırılabilir sorunlu aktiflerin daha etkin yönetilmesi amacıyla VYŞ'nin kredi verme fonksiyonu bulunmamalı,
- **Vergi :** Vergi oranları, bankaların varlıklarını VYŞ'lere aktarmalarını teşvik edecek şekilde düzenlenmelidir.

4.1.6. Aktif yönetim şirketlerinin temel işlevleri ¹⁸³

- Piyasaya olan borçlarını ödemekte zorlanan ve varlığını devam ettiremeyecek mali kurumların aktiflerini yönetmek,
- Ekonomik sıkıntılar yaşamakla birlikte, varlığını devam ettirebilme olasılığı bulunan mali kurumların yeniden yapılanmasını sağlamak,
- Özellikle kamu sermayeli bankaların özelleştirilmesini sorunsuz bir şekilde gerçekleştirmek şeklinde sıralanabilir.

¹⁸³ Pelin Ataman Erdönmez, "Sistemik Banka Yeniden Yapılandırmasına Teorik Yaklaşım", **TBB Bankacılar Dergisi**, Haziran 2001, Sayı : 37,, s.11; Sipahi, **a.g.e.**, s.34

Bu işlevleri biraz açarsak ;

- *Ödeme gücü içinde olup varlığını sürdüremeyecek durumda olan mali kurumların aktiflerini yönetmek ve tasfiye etmek:* Örneğin Amerikan Federal Mevduat Sigortası Kurumu (FDIC) bu amaçla kurulmuştur. Bazı durumlarda ise iflas etmiş bir kurumun tasfiyesi özel olarak atanmış bir tasfiye kurumu tarafından ya da kamunun fonladığı bir VYŞ tarafından gerçekleştirilmektedir (Örneğin, Amerika Aktif Tasfiyesi Tröst Şirketi.(RTC)).
- *Sorunlu ama varlığını sürdürebilir mali kurumların yeniden yapılandırılmasını kolaylaştırmak:* Takipteki kredilerin kolay yönetilmeleri amacıyla banka bünyesinde ayrı bir birim oluşturulabilir veya bu krediler banka dışında bağımsız bir kuruma aktarılabilir. Bu ayırımdan azami faydanın sağlanabilmesi için ise "kötü banka" operasyonel, mali ve hukuki olarak sorunlu bankadan ayrılmalıdır.

İsveç'te, Securum 1 Ocak 1993'de %100 kamu sermayeli, bağımsız bir kurum olarak, Nordbanken'in sorunlu kredileri ile ilgilenmek üzere kurulmuştur. Ancak, onun bir iştiraki değildir ve önemli derecede bağımsızlığı sağlanmış, profesyonel bir yönetim tarafından yönetilmiştir. Varlığı, takibe düşmüş alacaklardan oluşan bir portföydür ve temel görevi bu portföyün içerdiği ekonomik değerlerin kurtarılmasıdır. Nordbanken'in küçük ortakları 2 milyar kronluk bir maliyetle kurtarılmış, banka 1992 yılında yeniden yapılandırılmıştır. Kötü aktiflerin biriktirildiği bir 'kötü banka' olarak Securum kurularak, Nordbanken'in kredi stoğunun dörtte biri 67 milyar kronluk defter değerinden Securum'a aktarılmıştır. Nordbanken örneğine benzer şekilde GotaBank'ın sorunlu kredileri ile ilgilenmek üzere ise 1993 sonbaharında GotaBank'ın bir iştiraki olarak Retriva kurulmuştur. GotaBank'ın Nordbanken'e satışı (31.12.1993) öncesinde yaklaşık 39 milyar kron değerinde aktif ile Retriva'nın yönetimi devlete geçmiştir. Securum ve Retriva Aralık 1995'de birleştirilmiştir.¹⁸⁴

¹⁸⁴ Aydın Aydan, *İsveç Bankacılık Sistemi, Kriz, Krizde Yapılanlar ve Kriz Sonrası*, T.Bankalar Birliği, Ocak 2002, s.6,8

- *Kamu sermayeli ve devletin müdahale ettiği bankaların özelleştirmesini kolaylaştırmak:* Örneğin, Fransa’da French Consotrium de Realization (CDR Realizasyon Konsorsiyumu) 1995 yılında bir kamu bankası olan Credit Lyonnais’in özelleştirilmesini kolaylaştırmak amacıyla kurulmuştur. Bankanın takipteki kredileri sonradan oluşturulan bir iştirakine devredilmiş, 1999 yılında özelleştirilmiştir.

4.1.7. Devralınan Varlıkların Yönetim ve Elden Çıkarılması Yöntemleri

Devralınan varlıkların yönetim ve elden çıkarma yöntemleri, sorunlu varlıkların tahsil ve tasfiye sürecinde en önemli noktalardan birisini teşkil etmektedir. Bu yöntemler;¹⁸⁵

- Sorunlu kredilerin borçlu bazında satışa çıkarılması,
- Çeşitli özelliklerine göre oluşturulmuş varlık havuzlarının satışa çıkarılması,
- Varlığa dayalı menkul kıymet yoluyla satış,
- Portföyleri yönetmesi için özel sektör firmaları ile anlaşma yapılması ya da bu firmalarla doğrudan ortaklıklar kurulması,
- Haciz ve tahsilat,

başvurulan belli başlı yöntemlerdir. Bu yöntemler arasında özel kesimdeki firmalarla işbirliğine gidilmesi son yıllarda yaygınlık kazanan bir yöntemdir. Ülke uygulamaları ve Türkiye uygulaması açıklanırken, uygulanan farklı yöntemlere de yer verilmektedir.

¹⁸⁵ Mesutoğlu, (Mayıs 2001), **a.g.e.**, s.9

Tablo : 32 – Varlık Satış Yöntemleri ve Uygulandığı Ülkeler

	Sorunlu Krediler Yeniden Yap	Tek / Toplu Satış	VYŞ Ortaklığı	VDMK	Doğrudan Satış
Japonya	√	√	√	√	
Tayland	√	√		√	
Kore	√	√	√	√	
Endonezya		√			
Meksika	√	√	√	√	
ABD	√	√	√	√	√

Kaynak : Les Clarke, *The Extraction of Value from Non Performing Loans: A Working Practitioner's Perspective*, BDDK Seminar, Ankara, 23.07.2002, s.8

KAMCO'nun tasfiyesi güç krediler için geliştirdiği ve uluslararası yatırımcıların katılımını sağlayan yöntemlerden biridir. Klasik yöntemlerle tasfiyesi zor olan krediler KAMCO tarafından bir havuzda toplanmakta (special purpose company) ve bu varlık havuzunun yüzde 50'si uluslararası piyasalarda satışa sunulmaktadır. Satışın gerçekleşmesi ile birlikte yatırımcı ve KAMCO arasında ortaklık kurulmakta ve yatırımcıya bir yatırım sertifikası verilmektedir. Bu noktadan sonra ikinci aşamaya geçilmekte ve kredilerin tahsil edilmesi ile varlıkların yönetiminin gerçekleştirilmesi amacıyla yüzde 65'i yatırımcıya, yüzde 35'i KAMCO'ya ait olan bir VYŞ kurulmaktadır. Kurulan VYŞ'nin yönetimi yatırımcıda olmakla birlikte KAMCO varlıkların yönetim ve tasfiyesinden elde edilen kardan payını almaktadır.¹⁸⁶

Sorunlu varlık/kredilerin yönetim ve satışında tek bir optimal çözüm yoktur, daha doğrusu her bir ülke için zamanla ve her bir banka için değişen çözümler birleşimi vardır. Bankaların sorunlu varlıklarının yönetilmesi ve tasfiye edilmesinde uygulanacak ve yukarıda belirtilen yöntemlerden biri veya birkaçının seçimi şeklinde dikkat ettikleri kriterler aşağıda belirtilmiştir¹⁸⁷ olup, VYŞ'lerinin sorunlu kredilerin satışında başarı faktörünü etkileyebilecek kriterlerdir.

¹⁸⁶ Duvar, (Kasım 2001), *a.g.e.*, s.63-64

¹⁸⁷ Lindgren and Others, *a.g.e.*, s.35

- Sorunlu varlıkların niteliğine,
- Toplam büyüklüğüne.
- Dağılımına.
- Bankacılık sisteminin yapısına,
- Yasal çerçeveye.
- Bankaların ve kamu sektörünün yönetim kapasitesine göre değişmektedir

4.1.8. Devralınan Sorunlu Varlıkların Elden Çıkarılması

4.1.8.1. Sorunlu Varlıkların Elden Çıkarılma Hızı Etkileyen Unsurlar

Sorunlu varlıkların elden çıkarılma hızını belirleyen faktörler aşağıda belirtilmektedir. Bunlar;¹⁸⁸

- Varlıkların türü,
- Nitelik ve miktarı,
- Bu varlıklar için bir piyasa talebinin olup olmadığı,
- Varlıkların ait olduğu bankanın faaliyetlerinin sürüp sürmediği

Varlık satışı veya tasfiyesi piyasaların yeni fiyat seviyeleri bulmasına yardımcı olarak ekonomik canlanmaya katkıda bulunabileceği gibi piyasaların yeterince derin olmaması nedeniyle alelacele satışlar (*fire sale*) bankacılık sisteminin bütünü için zarar verici olabilir. Bu durum, özellikle sorunlu varlıkların çok fazla olduğu sistemik krizler için geçerli bir durumdur.¹⁸⁹

4.1.8.2. Sorunlu Varlıkların Satın Alınması Yöntemleri ve Fiyatlama

Sorunlu kredilerin bankalardan satın alınmasında gerek yöntem gerekse fiyatlama en önemli husustur. Fiyatlama, alınacak sorunlu kredinin gerçek değerinin bulunması bakımından önemlidir. Değerinin altında veya üstünde belirlenecek fiyat, her

¹⁸⁸ Lindgren and Others, a.g.e, s.35

¹⁸⁹ Şakar, a.g.e., s.37

ikisi de istenilen bir durum değildir. Yüksek fiyat ödenmesi durumunda, merkez VYŞ aracılığı ile maliyet kamuya yüklenmektedir. Özel VYŞ olması durumunda, düşük fiyat belirlenmesi ile banka kaynakları VYŞ'ne aktarılmakta, bankanın halka açık ve İMKB'de işlem gören bir banka olması durumunda yatırımcılar aleyhine bir durum yaratılmaktadır. İdeal durum, sorunlu varlığın gerçek değeri üzerinden satın alınmasıdır.

Piyasa fiyatlamasına, muhasebe standartlarına, güçlü kredi sınıflandırmasına, karşılık standartlarına ve/veya iskontolu bugünkü değere dayalı varlıkların gerçek bir değerlendirme / fiyatlaması VYŞ'nin başarısı için çok önemlidir. VYŞ'ne varlık transferi, transfer metoduna bakmayarak, adil piyasa fiyatlarından yerine getirilmesi gerekmektedir. Böyle yapmak için birçok sebep vardır. Birincisi, Bankaların bir iştiraki olarak oluşturulan Özel VYŞ'leri, Bankaların sorunlu varlıklarını piyasa değerlerinin üzerinde VYŞ'ne transfer etmek suretiyle sermayelerini yükselmelerine bir araç olarak hizmet etmemelidir. İkincisi, Varlık Yönetim Şirketleri, hükümetin piyasa değerinin üzerinde sorunlu aktifleri satın alarak özel finansal kurumlarını kurtarması şeklinde bir araç olarak hizmet vermemesi gerekir. Üçüncüsü, piyasa fiyatlarında kamu mülkiyetindeki bir VYŞ'ne varlık transferi VYŞ personeli ve yönetimi için açık / şeffaf bir amaç oluşturur.¹⁹⁰

Fiyatlama, özel bir bankadan varlık satın alan kamu VYŞ için zor bir konudur. Bu sorun, kamu bankasından varlık satın alan kamu VYŞ veya özel bir bankadan varlık satın alan özel VYŞ için daha az derecede önemlidir. Bu durum, sorunlu varlıkların değerlemesinin zor olmasından kaynaklanmaktadır. Şişmiş değerlerden banka varlıklarının VYŞ tarafından satın alınması, bankanın yeniden sermayelendirilmesi veya banka ortaklarının kurtarılması ile eş anlamlıdır. Sorunlu krediler için belirsiz/şüpheli olmayan bir piyasa fiyatı saptamanın imkansızlığı düşüncesi, Thai (Tayland) yetkililerini kamu-merkezi VYŞ oluşturmaktan alıkoymuş ve merkezi olmayan bir VYŞ yaklaşımını seçmişlerdir. Uygun transfer fiyatlaması hem VYŞ hem de bankaların teşvik yapıları için kilit bir öneme sahip olup, doğru bir dengeyi saplayacak bir sisteme ihtiyaç vardır. Sorunlu krediler için belirlenen aşırı fiyatlar bankaları yapılandırma çabalarını azaltmaya ikna

¹⁹⁰ Stefan Ingves, "The Role of Asset Management Companies in Bank Restructuring", **NPL Forum Asia-Pacific**, November 9-10, Seoul-Korea,, s.15-16

edebilir, bankacılık sisteminde kredi değerleri ve kredi disiplininin genel bir kötüleşmesine yol açabilir.¹⁹¹

Banka varlıklarının gerçekçi bir değerlendirmesi, bireysel bankaların varlığını sürdürmesinde önemli bir faktördür, ancak bu kriz esnasında zordur. Gerçekte, bu şartlarda sorunlu kredileri değerlemede kusursuz-tam bir metod yoktur. Sorunlu krediler için piyasa fiyatı bulunmamaktadır. Değerleme, borçlunun varlığını sürdürmesi ve borcunu geri ödeme kapasitesi şüpheli olduğu zamanlarda özellikle zordur. Aynı zamanda, teminatı da değerlendirmek zordur. Sadece belirsiz fiyatlar ve sınırlı piyasa nedeniyle değil, aynı zamanda bankanın teminata el koyup koymayacağı ve bunu ne zaman yapacağını da belirsizliği de etkilidir.¹⁹²

Sorunlu kredilerin satın alınmasında kullanılan enstrümanlar ülkelere göre Tablo:33’de gösterilmiş olup, satın alınan sorunlu krediler karşılığında sabit veya değişken kuponlu bonolar ile ödeme yapıldığı görülmektedir.

Tablo : 33 – Sorunlu Kredilerin Satın Alınmasına Kullanılan Araçlar

Ülke	Enstrüman	Alınan	Açıklama
Endonezya	Bono	Sorunlu Krediler	Sabit ve değişken kuponlu bonolar.
Kore	Bono	Sorunlu Krediler	Sabit (başlangıçta) ve değişken kuponlu bonolar, alım-satımı yapılabilir.
Malezya	Bono	Sorunlu Krediler	Sıfır kuponlu bonolar, kolaylıkla alım-satım yapılamaz

Kaynak : Lindgren and Others, s.41

Asya ülkelerinde sorunlu krediler satın alınırken uygulanan fiyatlama politikaları Tablo:34’de gösterilmiş olup, sorunlu kredilerin ağırlıklı olarak defter değerinin belli bir oranı üzerinden satın alındığı görülmektedir.

¹⁹¹ Lindgren and Others, s.37

¹⁹² Lindgren and Others, s.32

Tablo : 34 – Asya Ülkelerinde Kamu VYŞ ve Fiyatlama Politikaları

Ülke	Merkezi-Kamu VYŞ	Kredileri Satın Alınan Kurumlar	Fiyatlama Politikası
Endonezya	IBRA içinde 1998 yılında tamamen faaliyete geçti	Yeniden sermayelendirilen bankalardaki kredi zararları, kapanan bankaların varlıkları	Sıfır Değer
Kore	KAMCO 1997 yılında VYŞ olarak yeniden oluşturuldu.	Başlangıçta tüm bankalar, şimdi sadece yeniden yapılandırma anlaşmasına yardım için...	Teminatlı kredilerde defter değerinin %45'i, teminatsızlarda %3'ü.
Malezya	DANAHARTA 1998 yılı ortasında oluşturuldu	Tüm finansal kurumlar; 1998 yılsonu itibariyle 18 bankadan sorunlu büyük krediler alınmıştır.	Ortalama %37 iskonto oranı üzerinden alınmıştır.
Tayland	Kapanan finansal kurumların varlıkları için Son Başvuru Mercisi olarak hareket edecek bir VYŞ oluşturuldu	Kapanan finansal kurumların varlıkları Finans şirketleri veya müdahale edilen bankalar	Açık artırma, ilk ihalede sadece özel teklif verenler, eğer satılmazda VYŞ İkinci ihalede, VYŞ defter değerinin ortalama %20 üzerinden satın alır.

Kaynak : Lindgren and Others, a.g.e., s.38; Enoch, Gillian and Sundararajan, a.g.e., s.14

4.1.9. Varlık Yönetim Şirketi Kurulması Öncesi Karar Verilmesi Gereken Konular

Kriz içindeki ülkeler kötü aktifleri satın alacak ve yönetecek özel kurumlar yani varlık yönetim şirketleri oluşturmuşlardır VYŞ, ülkelerin amaçları, içinde bulundukları ekonomik şartlar, sorunlu varlıkların büyüklüğü gibi kriterler dikkate alınarak çeşitli türlerde oluşturulmuştur. VYŞ ile sorunlu kredilerin çözümüne ve VYŞ oluşturmaya karar verilirken, dikkate alınması gereken ve cevaplanması gereken konular vardır. Bunlar, VYŞ hakkında izlenecek politikaları da belirleyecektir. Dikkate alınması gereken konular ve konular hakkında ileri sürülen görüşler ve yapılan öneriler ayrıntılı olarak aşağıda ele

alınmaktadır.¹⁹³

- Varlık satın alınmasının avantajları dezavantajlarının karşılaştırılması : Hükümet birimi tarafından varlık satın alınmasının avantajları dezavantajlarından daha ağır basmakta mıdır? Merkezi VYŞ kurulmasını haklı göstermekte midir? Uygun kredi yeniden yapılandırma ve iyileştirme çabalarının uygun teşviklerle desteklenmesi durumunda, ayrı bir kamu birimi tarafından varlıkların satın alınması, bankaların yeniden sermayelendirilmesi ve yapılandırılmasına yardım edecek avantajlara sahiptir. Eğer, piyasa fiyatlarından varlıklar satın alınmaz ise, bu işlem bankaların net defter değerini arttırmayacaktır ve bankacılık sektörünün sermaye gereksinimini çözmez.
- VYŞ tüm bankaların varlıklarını satın almalı mıdır? : VYŞ, tasfiye edilen, desteklenen veya varlıklarını satmak isteyen bankalardan hangisinin sorunlu varlıklarını satın alması gerekir? Bazı ülkeler, sadece tasfiye edilen ve birleşen bankaların kötü varlıklarını satın alma yolunu seçmişlerdir (Tayland, ABD). Bazı ülkeler ise faaliyetine devam eden(açık) bankaların varlıklarını satın alarak yardımcı olmaktadır (Endonezya, Japonya,Kore, Malezya,Meksika). Faaliyetine devam eden bankaların varlıkları satın alındığında, kaynakların etkin kullanımı ve tüm bankalara adil olunması konusunda potansiyel uyumsuzluk ortaya çıkar. Hükümet yardımı alan zor durumdaki bankalardan sadece kötü aktifleri satın almak, kötü kredi portföylerini idare etmeye çalışan daha iyi durumdaki bankalara zarar verebilir. Hükümetin bu ikilemden kurtulması için tek yolu, desteklenen bankanın kötü varlıklarının tümünü değil bir kısmını alması ve aynı oranda kötü varlığın bu bankalarda bırakılmasıdır.

¹⁹³ Enoch, Gillian and Sundararajan, a.g.e., s.30-37

- VYŞ tarafından hangi varlıklar satın alınmalıdır?: Bankaların kurumsal yeniden yapılandırılmasının gelişmesine yardımcı olacak, iyi varlıkların bankada bırakılması, kötü varlıkların transferi, banka karlılığının iyileştirilmesi anlamına gelmektedir.
- VYŞ, varlıkları uzun süre elde tutmalı mıdır? : VYŞ, satın aldığı varlıkları ne kadar süre elde tutmalıdır? Bazıları, satılacak varlıkların en kısa sürede listelenmesini ve satış hazırlıklarının yeterli şekilde yapılmasının ekonomide varlık fiyatları için taban oluşturacağına inanırlar. Varlıkların uzun süre elde tutulmasının, kriz esnasında fonksiyonları duran piyasalarda fiyat düzenlemelerini, fiyat oluşumunu, piyasanın yeniden yapılanmasını önler. Diğer anlaşmazlık, acele satışların (fire sales) durgunluğun derinliği üzerine vurgu yapacağıdır. Bu nedenle, varlıkların hemen elden çıkarılmaması, yavaşça ve piyasaları sel gibi basmadan satışa sunulmasını tartışmaktadırlar. Bu şekilde varlıkların stoklanmasının, hükümetin varlıkları sattığı zaman alacağı tutarın net bugünkü değerini arttıracak ve mükelleflere olan maliyetini azaltacağını ileri sürmektedirler.
- Satın alma fiyatı ne olmalıdır?: VYŞ, satın aldığı varlıklar için hangi fiyatı teklif etmelidir? Yetkililer, kurumların yeniden sermayelendirilmesine yardımcı olmak için varlıkları defter değerinden satın alınmasını genel olarak kabul etmemektedirler, aslında bu yeniden sermayelendirmenin maliyetinin kamudan saklanmasıdır. Piyasa fiyatlarına dayalı olarak varlıkların gerçek değerlendirme/fiyatlaması çok önemlidir (muhasabe normları, kredi sınıflaması ve karşılık standartları, bugünü değere indirgeme). Eğer, varlık satınalma anlaşmaları beklenmedik biçimde iyileşme değerini paylaşmaya izin verirse, sorunlu varlıkları satanlar mantıklı fiyatları kabul etmeye ikna edilmelidir.
- Kurumsal ve operasyonel düzenlemeler neler olmalıdır: VYŞ için en iyi kurumsal ve operasyonel düzenlemeler nasıl olmalıdır? Sorunlu varlıkları kurtaracak ve çözecek kurumsal düzenlemeler, farklı banka

şartlarına ve piyasa ihtiyaçlarına cevap verecek uygun esnekliği sağlamada hükümet için gerekli çeşitli rol karışımını içerebilir. Bazı durumlarda merkezi kamu VYŞ istenebilir, bazı şartlarda da merkezi olmayan kamu VYŞ istenebilir. Operasyonel düzenlemeler, devletin bankaların yeniden sermaye katmasının maliyetini azaltmasıyla ilgilidir.

- Kredi yapılandırma çalışmaları hükümet tarafından desteklenmeli midir? VYŞ ve bankalar potansiyel olarak varlığını sürdürebilir borçluların borç yeniden yapılandırmasını kolaylaştırabilir. Ülkeler, buna farklı yaklaşımlar getirmişlerdir. Piyasa başarısızlığının olduğu ve yasal sistemin yetersiz kaldığı ülkelerde kredilerin yapılandırması daha faal olmuştur. Yeniden yapılandırmanın, borç yükünü azaltması gerekir ve borçlunun borçlarını geri ödeme yeteneğini artırır. Merkezi olmayan yaklaşımda, hükümet kredi yapılandırmasını yönetmede yardım sunar ve destekleyecek teşvikleri sağlar. Merkezi yapıda, hükümet bankaların kötü borçlarını, yeniden görüşmek, yönetmek ve satmak için satın alır. Uygun tercih problemin ciddiyetine bağlıdır.

4.2. SEÇİLMİŞ ÜLKE UYGULAMALARINDA VARLIK YÖNETİM ŞİRKETLERİ

Sorunlu varlıkların optimal satış ve yönetim stratejisi Sorunlu varlıkların niteliği, genel büyüklüğü, dağılımı, bankacılık sisteminin yapısı, yasal çerçeve, bankalarda ve kamu sektöründe mevcut yönetim kapasitesi gibi faktörlere bağlıdır. Tek bir optimal çözüm yoktur, daha doğrusu her bir ülke için zamanla ve her bir banka için değişen çözümler birleşimi vardır. Stratejilerin, varlıkların satış hızını ve merkezi veya merkezi olmayan süreçler kullanıp kullanmayacağını hesaba katması gerekecek. Varlıkların satış hızı ise, miktarı, niteliği, varlık tipi, varlıkların piyasa talebi, varlıkların kapanan veya faaliyette olan bir firmaya/bankaya ait olup olmadığı faktörleri tarafından belirlenir.¹⁹⁴

¹⁹⁴ Lindgren and Others, a.g.e., s.35

Çalışmamızda incelediğimiz ülkeler yanında Japonya, ABD, Çin, İsveç gibi ülkeler de sorunlu kredilerin tasfiyesinde Varlık Yönetim Şirketleri oluşturmuş ve faaliyete geçirmiştir. Bunlarında dışında, Arjantin (1980-1982) %50 (1979-1981), Şili (1981-1986) %35,4 (1986), Macaristan (1991-1995) %26 (1994), Norveç (1987-1993) %4 (1991) ve Polonya (1992-1995) %35,7 (1993) gibi ülkeler ilgili yıllar arasında bankacılık kriz yaşamışlar ve bankacılık sisteminde sorunlu kredileri o dönem içinde en yüksek oranlarına ulaşmış, buna karşın sorunlu kredilerin tasfiyesinde VYŞ'lerini kullanmamışlardır.¹⁹⁵

Kriz sürecinde, Endonezya (IBRA), Malezya (DANAHARTA) ve Kore (KAMCO) derhal merkezi VYŞ'lerini oluşturmuşlardır. Tayland, ilk önce FRA (Finance Restructuring Agency)'yı hızlı varlık satışı için kurdu, 3 yıl sonra da Thai VYŞ(TAMC)'ni 2001 yılında oluşturdu. Bu 4 ülkenin VYŞ'lerinin genel özelliği merkezi yapıda kurulmaları ve hükümet tarafından fonlanmalarıdır. KAMCO hariç, bu ülkelerde kurulan VYŞ'leri belli bir süre için faaliyette bulunmaları öngörülmüştür. KAMCO hariç, diğer 3 ülkedeki VYŞ'leri özel güce sahip olarak donatılmışlardır. Başarıları açısından değerlendirildiğinde; Malezya ve Tayland'da, G.Kore ve Endonezya'ya göre daha hızlı bir yeniden yapılandırma gerçekleşmiştir. Tayland'da sebep, TAMC 2001 yılında kuruldu, ülke zaten yeniden yapılandırmada yol almıştı. Malezya'da ise, bankacılık krizi diğer 3 ülke kadar sert olmaması, uygun kurumların oluşturulması ve özel yetkilerin kullanılması nedenleri başarılarını etkilemiştir. KAMCO ve Danaharta, politik bağımsızlık açısından IBRA ve TAMC'ye göre daha bağımsız hareket etmişlerdir.¹⁹⁶

Çalışmamızda Malezya, Güney Kore, Tayland ve Endonezya örnekleri incelenmeye çalışılmıştır. 4 ülke için 1998 kriz yılında sırasıyla sorunlu kredilerin toplam kredilere oranının ulaştığı en yüksek oran Malezya'da %25-35, G.Kore'de %30-40, Tayland'da %33 ve Endonezya'da %65-75 oranları arasında olmuştur. Krizin maliyeti GSMH'ya oranı Malezya'da %16,4, G.Kore'de %37, Tayland'da %32,8 ve Endonezya'da

¹⁹⁵ Marinela E. Dado and Daniela Klingebiel, "Decentralized Creditor Led Corporate Restructuring Cross Country Experience", **Worldbank Working Papers**, 7 August 2002, s.32-53

¹⁹⁶ Akiko Terada-Hagiwara and Gloria O.Pasadilla, Experience of Crisis –Hit Asian Countries : Do Asset Management Companies Increase Moral Hazard ?, **Philippine Institute for Development Studies Discussion Paper Series**, No:2004-17, June 2004, s.5-8

%50 olmuştur.¹⁹⁷ Özellikle Malezya – DANAARTTA ve G.Kore – KAMCO, BDDK tarafından da sıklıkla incelenen örnekleri teşkil etmektedir. Bankacılık sektörü krizleri yaşamaları, IMF destekli programlar sonrası VYŞ ile sorunlu kredilerine çözüm aranması, ekonomik gelişmişlik düzeyi açısından çok fark olmaması ve BDDK tarafından da örnek olarak incelendiği ülke uygulamaları olması nedeniyle incelenmiştir.

4.2.1. Malezya

Malezya, bölgesindeki diğer ülkelerle karşılaştırıldığında krize göreceli olarak daha güçlü bir finansal yapı ile girmesine rağmen, Malezya'daki finansal kurumlar da krizden etkilenmiş, reel sektörle birlikte finans sistemini de ciddi şekilde etkilemiştir. Krizin etkisi ile finansal sistemin bilançosunda sorunlu krediler hızla artmış, aktif kalitesinde bozulma başlamıştır. 20 Haziran 1998 tarihinde 1965 tarihli Şirketler Kanunu içinde faaliyet göstermek üzere Maliye Bakanlığına bağlı ulusal bir Varlık Yönetim şirketi olan Pengurusan Danaharta Nasional Berhad (Danaharta) kurulmuştur. Aynı tarihte Danaharta'nın rolünü tamamlayıcı olarak; bankacılık sisteminin sermaye yapısını güçlendirmek üzere Danamodal Nasional Berhad (Danamodal) ve zor durumdaki şirketlerin borçlarının yapılandırılmasında yardımcı olmak üzere Kurumsal Borç Yeniden Yapılandırma Komitesi(Corporate Debt Restructuring Committee-CDRC) iki kurum daha oluşturulmuştur.¹⁹⁸

Malezya, bankaları yeniden sermayelendirmek ve sorunlu kredileri satın almak için kamu fonlarını kullanmak suretiyle, ticari bankacılık sistemini rehabilite edecek çabaları kuvvetlendirmek için Ağustos 1998 tarihinde kurumsal bir yapı oluşturmuş, aynı zamanda, kurumsal borç yeniden yapılandırmasını kolaylaştırmaya odaklanan ölçüleri de oluşturmuştur.¹⁹⁹

¹⁹⁷ Stijn Claessens, Daniela Klingebiel and Luc Laeven, "Financial Restructuring in Banking and Corporate Sector Crises:What Policies to Pursue?", **NBER Workin Paper Series**, No:8386, www.nber.org/papers/w8386, (Erişim : 12.04.2006)

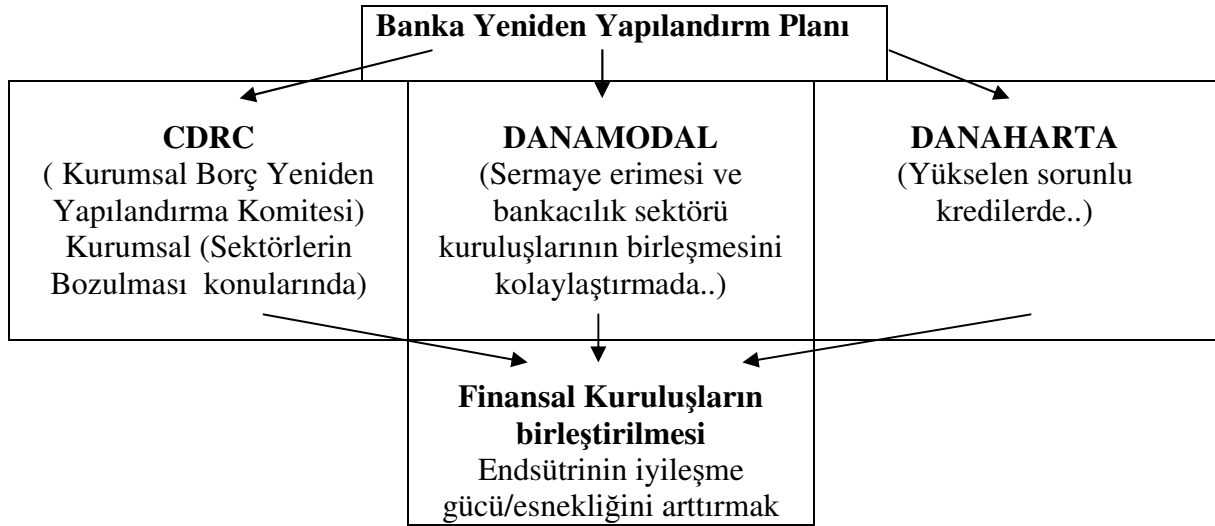
¹⁹⁸ Duvar, (Kasım 2001), **a.g.e.**, s.36 -37

¹⁹⁹ Lindgren and Others, **a.g.e.**, s.83

4.2.1.1. Sorunlu Kredilerin Tasfiye ve Yeniden Yapılandırılmasında Görevli Kurumlar

Malezya'nın sorunlu kredilerin tahsil ve tasfiyesi ile bankaların yeniden yapılandırmasına ilişkin planı Tablo:35'de gösterilmiştir.

Tablo : 35 - Malezya Banka Yeniden Yapılandırma Planı

Kaynak : Abdul Hamidy Hafız, "Case Study Malaysia – Danaharta, Danamodal and CDRC, Strengthening the Malaysia Banking Sector", **Financial Sector Strengthening Programme Seminar** , İstanbul, 26 July 2002, İstanbul

Tablo:35'de yer alan kurumların DANAHARTA, DANAMODAL ve CDRC'in kuruluşu hakkındaki bilgiler ve görevleri şunlardır;

Danaharta: Danaharta (Pengurusian Danaharta Nasional Burhard) Maliye Bakanlığı'nın mülkiyetinde olup, bir merkezi aktif yönetim şirketi olarak Haziran 1998'de kurulmuştur. Danaharta'nın kuruluş amacı, finansal kurumları asıl faaliyetlerinden uzaklaştıran sorunlu kredilerin bu kurumlardan ayıklanması, yönetilmesi, finanse edilmesi ve satılmasıdır.²⁰⁰ Banka şeklinde örgütlenmiş olmakla birlikte sadece sorunlu kredilere

²⁰⁰ John Hawkins, "Bank Restructing in South-East Asia", **BIS Policy Papers**, No:6, August 1999, s.206

odaklanmıştır. Merkezi bir VYŞ olarak, problemlı varlıkları devralması, devralınan varlıkları yönetmesi ve sistemden çıkması beklenmektedir. Bunun için 5-10 yıllık bir sürenin uygun olacağı öngörölmüştür. Sürenin uzaması veya kısalması ölkö ekonomisinin toparlanma süresinin uzunluğu ile ilişkilidir.²⁰¹ Bankalar takipteki kredilerini Danaharta'ya satmaları konusunda iki yoldan teşvik edilmişlerdir. Birincisi kredi ve teminatın Danaharta'nın ödediğinden daha fazla bir fiyata satılması durumunda, bu fazla kısmın yüzde 80'inin bankaya geri dönecek olması, ikincisi ise bankaların Danaharta'ya satılan kredileri 5 yıla kadar amortismanına tabi tutabilmeleridir.²⁰²

Danaharta, 198 yılında kurulması ile birlikte 5-10 yıl arası bir süre için faaliyette bulunacağı öngörölmüş, 24.11.2005 tarihinde yapılan bir açıklama ile DANAARTTA'nın 31.12.2005 itibariyle faaliyetine son vereceğı açıklanmıştır.²⁰³

Danamodal : Ağustos 1998'de Malezya Merkez Bankası'nın bir iştiraki olarak 5 yıllık bir süre için kurulmuştur. Başlangıç sermayesini Merkez Bankası koymakla birlikte, bankalar da 5-10 yıllık sıfır kuponlu tahvillerle Danamodal'a üye olmuşlardır. Buna göre, ilk iki yılda bankalarda reform yapılması ve sonraki üç yılda hissedarların paylarının azaltılması planlanmıştır. Merkez Bankası Danamodal'ın faaliyetlerinin yürütölmesinde ve gözetlenmesinde önemli bir yere sahiptir.²⁰⁴ Danamodal, finans sektöründeki sorunlara ağırlık veren bir yaklaşım göstererek bankacılık sektörünün sermaye yapısını güçlendirmeyi hedeflemiştir.²⁰⁵

Kurumsal Borç Yeniden Yapılandırma Komitesi (CDRC – Corporate Debt Restructuring Committee): Reel sektör şirketlerinin borçlarının yeniden yapılandırılması amacıyla kurulmuştur.²⁰⁶

²⁰¹ Sipahi, a.g.e., s.81-82

²⁰² Hawkins, a.g.e., s.208

²⁰³ Danaharta, **Danaharta – Mission Accomplished**, 24.11.2004 Press Release, www.danaharta.com.my, (Erişim : 07.01.2006)

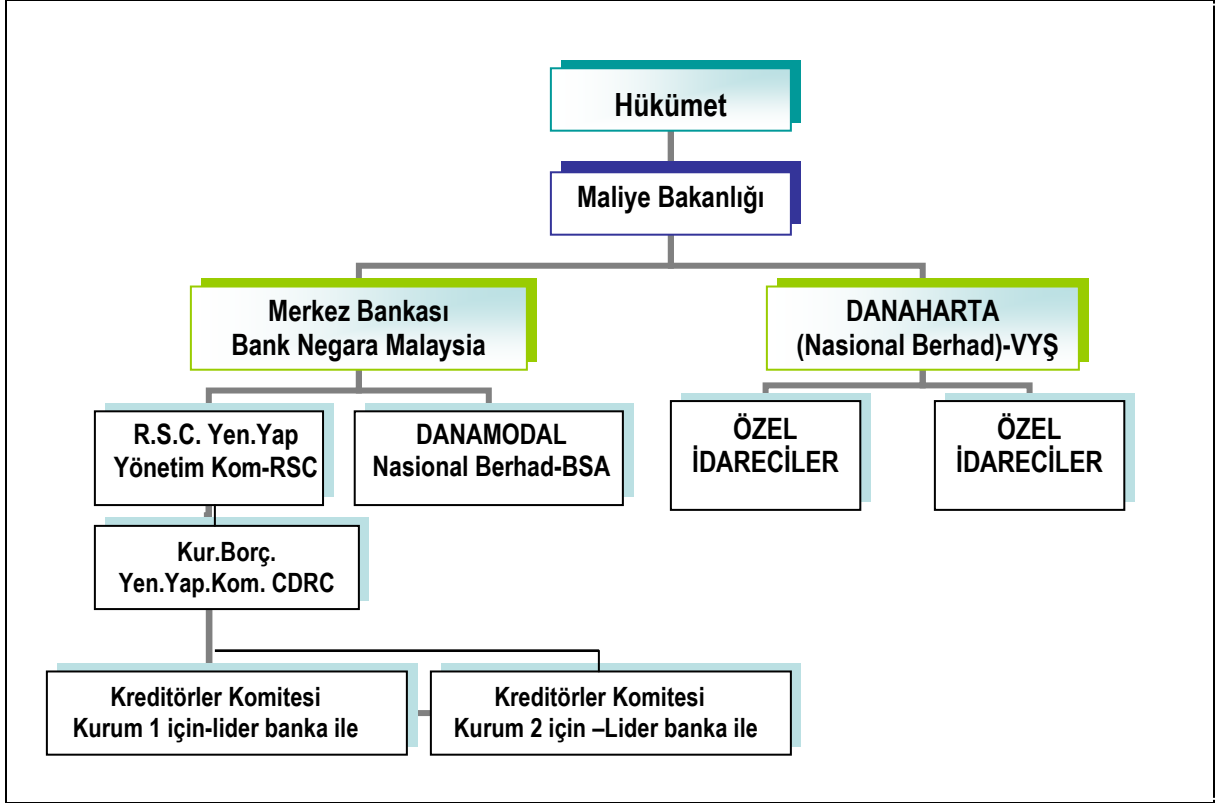
²⁰⁴ Erdönmez ve Tulay, a.g.e., s.11

²⁰⁵ Sipahi, a.g.e., s.81

²⁰⁶ Sipahi, a.g.e., s.81

4.2.1.2. Organizasyon Yapısı

Bankalardaki sorunlu kredilerin çözümü ve yeniden yapılandırma amaçlı olarak oluşturulan kurumların, hükümet kurumları ile ilişkisini ve organizasyon yapısını gösteren yapı aşağıda gösterilmiştir.

Kaynak : Enoch, Gillian and Sundararajan, a.g.e., s.50

-Özel idareciler; belirli tip varlıkların yönetimi için görev alan uzmanlardır.

Şekil : 14- Malezya’da Varlık Yönetim Şirketlerinin Organizasyondaki Yeri

Danamodal ve CDRC Merkez Bankası’na bağlı iken Danaharta doğrudan Maliye Bakanlığı’na bağlı olarak faaliyetlerini sürdürmüştür.

4.2.1.3. Sorunlu Kredilerin Toplam Krediler İçindeki Payı

Tablo:36’de, Malezya’da sorunlu kredilerin toplam krediler içindeki payı yer almaktadır. Düşük oranlarda da olsa bile, 2003 yılı itibari ile 1998 yılına oranla sorunlu

kredilerin, krediler içindeki payının azalmakta olduğu görülmektedir.

Tablo : 36 – Malezya’da Sorunlu Kredilerin Toplam Krediler İçindeki Payının Gelişimi %

1998	1999	2000	2001	2002	2003 Haziran
18,6	16,6	15,4	17,8	15,9	14,8

Kaynak : H.Selçuk SAÇCI, **Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülkelerde Kredi Karşılıkları Uygulamaları ve Makroekonomik Etkileri**, TCMB Uzmanlık Tezi, Ankara, Ağustos 2004, s.25

4.2.1.4. Sorunlu Varlıkların Fiyatlaması

Danaharta, sorunlu kredilerin fiyat tespitini, alacağın niteliğine veya teminatın durumuna göre belirlemektedir. Bu yüzden, alacakları satın alırken, tek bir iskonto oranı (discount rate) uygulamamaktadır. Alacağın piyasa değerine ulaşmak için, ABD’de RTC ve İsveç’te Securum tarafından kullanılmış iskonto edilmiş nakit akım metodu (discounted cash flow method) ile toplam mali varlıklardan cari borçların düşülmesi yoluyla bulunan net toplam mali varlıklar metodunu (net tangible asset method) kullanmıştır.²⁰⁷

Ayrıca, Danaharta, teminatlı kredileri alırken finansal kuruluşa teminat değerine dayalı olarak bir ön ödeme yaparken, teminatsız kredilerde kredi tutarının %10’u oranında standart bir ödeme yapmaktadır. Bu uygulama neticesinde, sorunlu kredilerin brüt değerlerinin ortalama %56’sı oranında bir fiyattan satın alındığı görülmektedir. Danaharta sorunlu krediler karşılığında nakit ve/veya devlet garantili 5 yıl vadeli bono ile ödeme yapmaktadır. Bonoların vadesi Danaharta’nın kararı ile en fazla 5 yıl daha uzatılabilmektedir. Danaharta bugüne kadar ki finansman ihtiyacının %75’ini bono ihtiyacı ile karşılamıştır.²⁰⁸ Danaharta tarafından satın alınan sorunlu krediler ve teminat, Danaharta’nın ödediğinden fazlaca bir fiyata satılması durumunda, ödemeyi aşan bu farkın %80’i bankaya geri ödenmekte, %20’si Danaharta’ya kalmakta, 30.07.2002 tarihi itibarıyla 70 finansal kurumdan satın alınan ve hükümet adına yönetilen sorunlu kredilerin tutarı

²⁰⁷ Duvan, (Kasım 2001), **a.g.e.**, s.41

²⁰⁸ Mesutoğlu B., (Mayıs 2001), **a.g.e.**, s.19

47,7milyar RM'dir. Sözkonusu kredilerin geri dönüş oranı %57,3'tür.²⁰⁹

4.2.1.5. Satın Alınan Aktif Türleri

Danaharta'nın iki temel amacı bulunmaktadır. Birincisi, ülkedeki bankaların düşük kaliteli kredilerinin ve diğer varlıklarının devralınarak iyileştirilmesi Bu yolla bankaların portföy yönetimi sorunlarının azaltılması ve normal bankacılık faaliyetleri üzerinde yoğunlaşmaları hedeflenmektedir. Hedeflenen nihai amaç, bankaların kredi verme faaliyetlerine yeniden başlamalarını sağlayarak ekonomik canlanma sürecini hızlandırmaktır. İkinci amaç ise, devraldığı varlıkların değerini maksimize ederek elden çıkarmaktır.²¹⁰

Danaharta, devralacağı varlık türlerini kendisi belirlemektedir. Bunları belirlerken, özellikle sorunlu kredi oranı %10'un üzerinde olan bankaları hedef alarak bankacılık sisteminde sorunlu kredi oranlarını sürdürülebilir bir seviyeye indirmeye çalışmaktadır. Danaharta'nın 2000 yılı itibariyle devralmayı hedeflediği sorunlu kredi kapsamı şöyledir;²¹¹

- Danaharta'nın varlık portföyünde halihazırda kredisi bulunan borçlulara ait krediler,
- Brüt değeri 5 milyon RM(yaklaşık 13,2 milyon USD) ve üzerinde olan borçlulara ait krediler,
- Halka açık firmalara kullandırılan krediler,
- Net TGA oranı %10'un üzerindeki finansal kuruluşlarca kullandırılan krediler.

4.2.1.6. Devir Alınan Varlıkların Yönetimi

Tayland'da VYŞ varlıkları derhal satmak isterken, Malezya'da VYŞ sorunlu

²⁰⁹ Hamidy Hafız, **a.g.e.**, s.25

²¹⁰ Mesutoğlu B., (Mayıs 2001), **a.g.e.**, s.18

²¹¹ Hamidy Hafız, **a.g.e.**, s.22; Duvan B., (Kasım 2001), **a.g.e.**, s.42

varlıkları bir süre için yönetmeyi daha sonra ise derece derece satmayı tercih etmektedir.²¹² Malezya’da Danaharta, ne bir hızlı varlık satış birimi ne de varlık depolama birimi olarak görülmektedir.²¹³

Devralınan varlıkların yönetilmesi konusunda ise başlıca iki yaklaşım bulunmaktadır:²¹⁴

- Krediler yeniden yapılandırılması : Sorunlu kredileri geri ödenebilir nitelikte olan borçlulara, Danaharta tarafından kredilerini yeniden yapılandırarak geri ödeme fırsatı verilmektedir.

- Varlık yeniden yapılandırılması : Bu yaklaşımda, borçlu işletmenin kontrolü yeniden yapılandırılmak üzere Kuruma geçmekte ya da teminatlara icra yoluyla el konulmaktadır. Danaharta kontrolü kendisine geçen işletmelerin yönetimi ve yeniden yapılandırılması için bir özel yönetici atamaktadır.

Danaharta’nın portföyü 47,68 Milyar RM olup, toplam 2.902 hesap ve 2.563 borçluyu kapsamaktadır. Danaharta sorunlu kredi almaya 2001 Aralık’ta son vermiştir. Portföy, satın alınan 19,71 milyar RM 70 üzerinde finansal kuruluştan ve hükümet adına yönetilen 27,97 milyar RM (Danaharta’nın sırasıyla Malezya Hükümeti ve Merkez Bankası adına yönettiği)’dan oluşmaktadır.²¹⁵

4.2.1.7. Teşvik Tedbirleri

Kredi yeniden yapılandırmasının hızlandırılması ve tahsili gecikmiş alacakların azaltılması amacıyla, Danaharta ve Malezya Merkez Bankası, bankaların bu sürece katılımı için çeşitli teşvik tedbirleri alınmıştır. Bankaların, sorunlu kredilerini Danaharta’ya satması için 4 teşvik tedbiri şunlardır.²¹⁶

²¹² Hawkins, **a.g.e.**, s.204

²¹³ Hamidy Hafız, **a.g.e.**, s.18

²¹⁴ Mesutoğlu, (Mayıs 2001), **a.g.e.**, s.20

²¹⁵ Danaharta, **Final Report 1998-2005**, September 2005, s.32

²¹⁶ IMF, **Malaysia Selected Issues**, IMF Staff Country Report, 1999, s.64

- Sorunlu kredilerini Danaharta'ya satan bankalar; Danaharta'nın sorunlu kredilerin yapılanmasından veya alacağın teminatının tasfiyesinden elde edeceği her türlü karın %80'ini geri alma hakkına sahip olacaklardır.
- Normal şartlarda bankalar, sorunlu varlıkların defter değerinin altında satılması durumunda, oluşan zararı tanımak zorundadırlar. Danaharta, bu bankalara, bu durumdan kaçınmaları için defter değeri ile satış fiyatı arasında oluşan farkın beş yıl içinde amortismanını gerçekleştirmelerine izin vermiştir.
- Bankalar; kazanç getirmeyen, likiditesi olmayan sorunlu kredileri, kolayca pazarlanabilir bonolar ile değiştirebilecektir. Bu kağıtlar sermaye düzenleme amaçları için sıfır risk ağırlığına sahiptir.
- Danaharta'nın sorunlu kredilerini satın alma teklifini reddeden bir banka, sorunlu kredilerin değerini teklif fiyatının %80'ine indiren bir karşılık ayırmak zorundadır.

4.2.1.8. Sorunlu Kredileri Çözümleme Yöntemleri

Eğer borçlunun işletmesi varlığını sürdürebilirse “sert olmayan yaklaşım”(soft approach) kullanılır. Bu yaklaşım altındaki metodlar; basit alacak yeniden yapılandırması, alacağın düzenlenmesi ve uzlaşma planı metodlarıdır. Bununla birlikte, eğer borçlunun işletmesinin varlığını sürdürebileceği kanaatinde olunmaz ise veya borçlu borcu için kredi yeniden yapılandırma ilkelerine uymada başarısız olursa, “sert yaklaşım” (hard approach) uygulanabilir. Normal olarak, sert yaklaşım, borçlunun işletmesinin ve varlıklarının veya sorunlu kredilerinin teminatının satışını içerir. Sert yaklaşım altında kullanılan metodlar, özel idareci atanması, rehnin paraya çevrilmesi ve yasal eylem metodlarıdır. Genel olarak sert olmayan yaklaşım sert yaklaşımla karşılaştırıldığında daha iyi kazanç getirir. Aslında, Danaharta devamlı sert olmayan yaklaşımı kullanmıştır.²¹⁷

²¹⁷ Danaharta, **Final Report 1998-2005**, September 2005, s.24

Danaharta, kredi alacaklarının yapılandırılması için aşağıdaki metotları kullanmaktadır,²¹⁸

- Basit Alacak Yeniden Yapılandırması (plain loan restructuring): Sorunlu kredinin iyileştirilmesi ile tahsil edilebilir hale getirilmesi ve geri dönüşünün sağlanması (31 Aralık 2000 itibariyle bu tür yapılandırmadan beklenen geri dönüş oranı %93'tür). Basit Alacak Yeniden Yapılandırması, borcun vadesinin uzatılması, borcun taksitlendirilmesi, varlıkların elden çıkarılması gibi yöntemleri içermektedir.
- Alacağın Düzenlenmesi (settlement of loans): Borçlu ile bir ödeme planı üzerinde anlaşma sağlanması (31 Aralık 2000 itibariyle bu tür yapılandırmadan beklenen geri dönüş oranı %77'dir) olup, normal vade 12 aydır.
- Uzlaşma Planı (scheme of arrangement): Kurumsal Borç Yeniden Yapılandırma Komitesinin gözetiminde gönüllü bir uzlaşma planı hazırlanmasıdır. (31 Aralık 2000 itibariyle bu tür yapılandırmadan beklenen geri dönüş oranı %83)
- Özel İdarecilerin Atanması : Danaharta Kanunu, Danaharta'ya belirli şirketlere özellikle borç ödeme yükümlülüklerini yerine getiremeyen şirketlere özel idareci atamaya yetki vermiştir. Özel idareciler, şirketin sorunları ve varlıkların geçici olarak kontrol ve yönetimini üstlenmiş ve işletmelerin yeniden yapılandırma değerini maksimize etmeyi amaçlayan yapılandırma planı hazırlamışlardır. 30 Eylül 2005 itibariyle, Danaharta tarafından 73 şirkete özel idareci atanmıştır.
- Rehnin Paraya Çevrilmesi : Bu yöntem, taşınmazın satışını veya borcun güvencesi olarak rehinli teminatı paylaşmayı kapsar. Borçlu, krediyi geri ödeyemez ise Danaharta teminatı paraya çevirebilir.

²¹⁸ Danaharta, **Danaharta Operation Report 2000**, December 2000, s.5-10; Danaharta, (September 2005), **a.g.e.**, s.24-25

- Yasal Eylem : Borçlulara karşı yasal eyleme başlama Danaharta'nın son başvurduğu bir yöntemdir. Bu seçenek, gereğinden uzun, maliyetli ve minimum tahsilat gerçekleştirdiği için, diğer tüm yapılandırma stratejilerinin bitmesinden sonra dikkate alınır.
- Diğerleri : Diğer seçeneği, kısmi çözüm durumlarını, şirketlerin tasfiyesini, varlıklar ve şirketlere alıcı ve yöneticilerin atanmasını kapsar.

Yukarıda yer alan metodları ile yeniden yapılandırılan kredilere ilişkin bilgiler Tablo:37'de gösterilmektedir

Tablo : 37 – Malezya’da Yeniden Yapılandırma Metotları ve Dağılımı

30.09.2005 İtibariyle	*LRA Değeri – RM Milyar (a)		Yapılandırma RM Milyar (b)		Yapılandırma Oranı % (c)=(b)/(a)	
Yapılandırma Metodu	Edinilen TGA	Yönetilen TGA	Edinilen TGA	Yönetilen TGA	Edinilen TGA	Yönetilen TGA
Basit Alacak YY	1,07	3,77	0,86	3,58	%80	%95
Alacağın Düzenlenmesi	3,55	8,55	3,11	6,41	%88	%75
Uzlaşma Planı	3,14	6,82	1,84	4,32	%59	%63
Özel İdarecilerin Atanması	1,66	2,59	0,84	0,58	%51	%22
Rehnin Paraya Çevrilmesi	9,12	3,69	2,62	1,65	%29	%45
Diğerleri	3,81	3,29	1,74	2,60	%46	%79
Yasal Eylem	0,28	1,08	0,06	0,14	%20	%13
Toplam	22,63	29,79	11,07	19,28	%49	%65
GENEL TOPLAM	52,42		30,35		%58	

Kaynak : Danaharta (September 2005), a.g.e., s.32

- 52,4 LRA, 47,68 RM asıl kredinin transfer değeri ve Danaharta'nın edinmesinden itibaren biriken faiz tutarı 4,74 RM'den oluşmaktadır.

4.2.2. Güney Kore

1997 yılında Tayland’da başlayan kriz Güney Kore’yi de olumsuz etkilemiştir. Yüksek düzeyde kısa vadeli dış borçlar ve düşük seviyedeki kullanılabilir rezervler Güney Kore ekonomisinin kırılganlığını attırmış, aile holdinglerinde yoğunlaşan kredi riski, ekonomik krizin yarattığı panik ile birleşince, bankacılık sisteminde dar bir müşteri kitlesinde, büyük tutarlı sorunlu varlık portföyü ile karşılaşılmasına neden olmuştur. Krizin çözümünde devletin ağırlığı ve yönlendiriciliğinin diğer bölge ülkelerine göre daha fazla olduğu gözlenmiştir. Krize giren aile şirketlerinin kredilerini geri ödeyememeleri nedeniyle, sorunlu varlıkların oranı yükselmiştir.²¹⁹

4.2.2.1. Sorunlu Kredilerin Tasfiye ve Yeniden Yapılandırılmasında Görevli Kurumlar

G.Kore’de sorunlu kredilerin ve bankaların yeniden yapılandırılmasında görevli kurumlardan bazılarının ilişkin açıklamalar aşağıda yer almaktadır;

Finansal Denetleme Komisyonu (FSC-Financial Supervisory Commission):

G.Kore’de daha önce Hazine ve Merkez Bankası tarafından gerçekleştirilen denetleme faaliyetleri Nisan 1998’den itibaren doğrudan Başbakan’a bağlı olarak çalışan Finansal Denetleme Komisyonu’na devredilmiştir. FSC, yalnız bankacılık sektörünün değil, reel sektör şirketlerinin de çözümünde yetkilere sahiptir. FSC, sistemde kalacak veya sistem dışına alınacak bankaların bir defada belirlenmesi amacıyla bir komite oluşturmuş, bu komitenin kararı doğrultusunda 28.06.2006 tarihinde 5 bankanın aktif ve pasifleri mali yapıları güçlü diğer 5 bankaya devredilmiştir. FSC tarafından kapatılması yerine, bankaların birleşmesi veya ortaklık edinmesi teşvik edilmiştir. Ayrıca, FSC sorunlu kredilerin uluslararası standartla daha uyumlu hale getirilmesine ve sermaye yeterlik rasyosunun %8’den %10’a yükseltilmesi için düzenleme yapılmıştır. Hükümet varlığını sürdürebilecek durumda olan bankalara sermaye arttırmaları ve takipteki kredilerine çözüm

²¹⁹ Şakar, a.g.e., s.41-43

getirmeleri için birleşme yoluna gidilmesi, yabancı sermaye sağlanması ve yönetimin değiştirilmesi için gerekli koşulların sağlanması durumunda kamu fonlarından destek sağlanmıştır.²²⁰

Köprü Banka – Hanerium : Kasım 1997 sonu itibariyle oluşturulmuş olup, amacı kapanan tüccar bankalarının aktif ve pasifini devir almaktır. Kore Mevduat Sigorta Kurumu (KDIC) tarafında finanse edilmiştir. Ocak 1998’de, faaliyetine ara verilen tüccar bankaların mevduatını normal kredileri ile birlikte devraldı.²²¹

Kore Varlık Yönetim Şirketi (KAMCO): KAMCO’nun Kurulu Kanunu 6.maddesinde kuruluş amacı; “finansal kurumlar tarafından tutulan sorunlu varlıkların çözümünü hızlandırmak ve haciz işareti gösteren kurumların yönetimini etkin bir şekilde desteklemektir.”²²² Tasfiye edilen bankaların 6 ay sonra takipteki alacak haline gelen kredilerinin KAMCO’ya satılması, bankaların bu arada uğradıkları kayıpların ise Kore Mevduat Sigortası Kurumu tarafından karşılanması öngörülmüştür. Zayıf bankalarla birleşen güçlü bankaların mali durumlarının devir sonrasında kötüleşmemesi için aktifleri 1 yıl içinde KAMCO’ya geri satabilme opsiyonu tanınmış, sermaye yeterlik rasyolarının düşmesini önlemek için ise devlet iç borçlanma kağıtları yoluyla kamu fonlarından aktarma yapılmıştır. Mart 1999’da rehabilitasyon ve birleşme planları şartlı olarak kabul edilen 7 bankanın takipteki alacakları KAMCO tarafından reeskont edilerek alınmıştır.²²³ 31.01.2006 itibariyle KAMCO’nun Mülkiyet Yapısı ; Hükümet : %42,3, Diğer Bankalar : %30.80 ve KDB (Kore Kalkınma Bankası) : %26’dır²²⁴

KAMCO tarafından özel sektör ve uluslar arası yatırımcılarla da etkin işbirliği içinde son derece teknik yöntemler de uygulamaktadır. Son dönemde geliştirilen bu

²²⁰ Ramazan KÜÇÜKBİÇAKÇI **Banka Yeniden Yapılandırma Programları ve Ekonomik Sonuçları**, TCMB Uzmanlık Yeterlik Tezi, Ankara, Ağustos 2004, s.75-76

²²¹ Lindgren and Others, **a.g.e.**, s.72-73

²²² KAMCO, “Act on Efficient Disposal of Nonperforming Assets Of Financial Institutions and Establishment Asset Management Corporation Content”, www.kamco.or.kr , (Erişim : 25.12.2005)

²²³ Erdönmez ve Tülay, **a.g.e.**, s.11

²²⁴ KAMCO, “About KAMCO – Company Summary”, www.kamco.or.kr, (Erişim : 02.06.2006)

yöntemler üç grupta toplanabilir. Bunlar; Varlık Yönetim Şirketleri, Şirket Yeniden Yapılandırma Kurumları ve Şirket Yeniden Yapılandırma Araçları'dır.²²⁵

- **Varlık Yönetim Şirketleri**, Güney Kore'de 1962 yılında bir kamu bankası olan Kore Kalkınma Bankası'nın (Korea Development Bank) sorunlu varlıkların ve takipteki alacakların tasfiyesi için Kore Aktif Yönetim Şirketi (Korea Asset Management Corporation – KAMCO) kurulmuştur. KAMCO, Asya krizinin yaşandığı 1997 yılında bütün finansal kurumların sorunlu kredilerinin piyasa değeri üzerinden satın alınması ile ilgili faaliyet gösteren özel statülü anonim şirket olarak yeniden organize edilmiştir. KAMCO, finansal kuruluşlardan sorunlu kredilerini satın alırken, önceliği yaşayabilir nitelikte olan ve birleşme kararı alanlara tanımaktadır. KAMCO, Asya krizinden itibaren mevduat garantisi kapsamındaki mali kuruluşların sorunlu alacakların tamamını satın almakla yetkili kılınmıştır. Kasım 1997 ve Kasım 2003 dönemi arasında, (33 Milyar USD'ye satın alınan) 92 milyar USD tutarındaki sorunlu kredinin 56,5 milyar USD'lık kısmı çözümlenmiştir. Sorunlu varlıkların ve takipteki alacakların tasfiyesi ile KAMCO'nun 2006 yılına kadar özelleştirilmesi öngörülmüştür. Güney Kore'de bankaların sorunlu kredilerinin satılmasına bağlı olarak devlet sermaye enjeksiyonu yapmış ve Söz konusu bankaların hissedarı olmuştur.²²⁶ Bunun aksine, Kore'de devlet, banka hissedarlarının bankanın sermayesini artırmalarına bakmaksızın takipteki kredilerini satın almaktadır. Bu durumda takipteki kredilerini satılmasından dolayı bankada sermaye azalması meydana geldiği takdirde devlet sermaye aktarımı yapmakta ve böylelikle devlet bankanın hissedarı (genellikle de en büyük hissedarı) durumuna geçmektedir.²²⁷ KAMCO kurulurken, ABD'ndeki iflas etmiş bankaların tasfiyesi ve 1989-1995 yılları arasında iflas eden tasarruf ve kredi kuruluşlarının tasfiyesini yapan ABD'ndeki RTC ve FDIC kuruluşları örnek alınmıştır.²²⁸

²²⁵ Berke DUVAN, a.g.e., s.63-64

²²⁶ Küçükbaşakçı, a.g.e., s.83-84

²²⁷ TBB, Bankacılık Krizlerinin Çözümü ve Banka Yeniden Yapılandırmasında İzlenen Temel Politika ve Uygulamalar – Meksika ve Kore Deneyimlerinin Karşılaştırılması, İstanbul, Nisan 2001, İstanbul, s.10

²²⁸ Şakar, a.g.e, s.46

- **Şirket Yeniden Yapılandırma Kurumları (Corporate Restructuring Company, CRC)**, Şirket Yeniden Yapılandırma Firması (Corporate Restructuring Company) KAMCO tarafından özel sektör firmaları ile işbirliği halinde oluşturulmaktadır. Bunlar, sorunlu kredilerin devralınması ve elden çıkarılması, menkul kıymetleştirme ve sorunlu firmaların yeniden yapılandırılması ile uğraşmaktadır. CRC'lerin kurulması ile yeniden yapılandırma yoluyla sorunlu şirketlerin desteklenmesi amaçlanmaktadır. KAMCO ve yatırımcı ortaklık tarafından yarı yarıya sahip olunan CRC, sorunlu firmaların devralınması, şirketin yeniden yapılandırılması, devralınan firmanın elden çıkarılması, sorunlu firmaya kredi yoluyla yatırım yapılması, sorunlu firmanın gayri menkul ve ekipman gibi varlıklarının devralınması, tahsili gecikmiş kredilerin devralınması gibi yöntemler izlemektedir. Güney Kore'de 2000 yılında üç adet CRC kurulmuştur.²²⁹

- **Şirket Yeniden Yapılandırma Araçları (Corporate Restructuring Vehicles, CRV)**, Bankaların şirket yönetiminde yeterli uzmanlığa sahip olmaması nedeniyle, sorunlu şirketlerin daha etkin bir şekilde yönetilmesi amacıyla CRV'ler kurulmuştur. CRV'ler yeniden yapılandırılan şirketlerin yönetim ve kontrolünü bankalardan almaktadır.²³⁰

Güney Kore Hükümeti, alacaklı oldukları firmaların yönetimini izlemekte olan ve borçlarını yeniden yapılandıran bankaları şirket yeniden yapılandırma araçları (Corporate Restructuring Vehicles) oluşturmaya teşvik etmektedir. Bu kuruluşlar ödeme güçlüğündeki firmaların daha etkin biçimde yönetilmesini amaçlamakta olup, şirketlerin yeniden yapılandırılmasında uzmanlaşmış bağımsız kuruluşlardır. Bankalar şirket yönetimi konusunda uzmanlığa sahip olmadığı için CRV'ler yeniden yapılandırılan şirketlerin yönetim ve kontrolünü bankalardan alarak kendileri yerine getirmektedir.²³¹

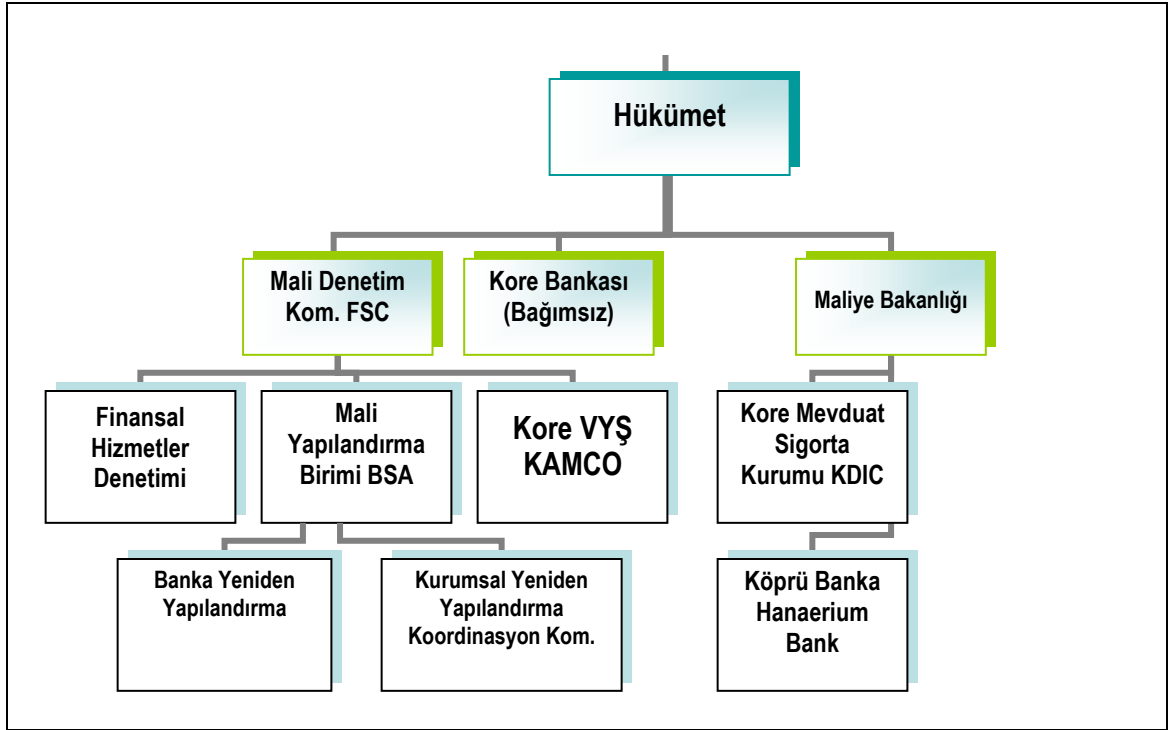
²²⁹ Berk Mesutoğlu, **Bankacılık Sektöründe Yeniden Yapılandırma G.Kore Örneği**, MSPD Çalışma Raporları 2001/1, Ocak 2001, s.26

²³⁰ Duvar B., (Kasım 2001), **a.g.e.**, s.63-64

²³¹ Mesutoğlu B., (Ocak 2001), **a.g.e.**, s.26

4.2.2.2. Organizasyon Yapısı

Bankalardaki sorunlu kredilerin çözümü ve yeniden yapılandırma amaçlı olarak oluşturulan kurumların, hükümet kurumları ile ilişkisini ve organizasyon yapısını gösteren ve yukarıda amaçları ve kuruluşları hakkında açıklamalar yapılan yapı kurumlar aşağıda gösterilmiştir.

Kaynak : Enoch, Gillian and Sundararajan, a.g.e., s.49

Şekil : 15- Güney Kore’de Varlık Yönetim Şirketlerinin Organizasyondaki Yeri

4.2.2.3. Sorunlu Kredilerin Toplam Krediler İçindeki Payı

Tablo:38’de, Malezya’da sorunlu kredilerin toplam krediler içindeki payı yer almaktadır. 2003 yılı itibari ile 1998 yılına oranla sorunlu kredilerin, krediler içindeki payının azalmakta olduğu görülmektedir.

Tablo : 38 – G.Kore’de Sorunlu Kredilerin Toplam Krediler İçindeki Payının Gelişimi %

1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
6,1	7,4	13,6	8,8	3,3	2,4	2,7	2,0

Kaynak : Soo-Myung Kim, Ji-Young Kim and Hoon-Tae Ryoo, "Restructuring and Reforms in The Korean Banking Industry", **The Banking System in Emerging Economies : How Much Progress Has Been Made?**, BIS Papers No:28, August 2006, s.265

4.2.2.4. Varlıkları Alınan Finansal Kurumlar

KAMCO tarafından hemen hemen tüm finansal kuruluşlardan varlık alınmaktadır. Bu finansal kuruluşlar şunlardır: ²³²

- kredi kurumları,
- toptancı bankaları,
- tasarruf-kredi kuruluşları,
- menkul kıymet şirketleri,
- sigorta şirketleri,
- benzeri diğer kuruluşlar.

KAMCO, çeşitli finansal kurumlardan sorunlu kredi almıştır. 31.01.2006 itibariyle, KAMCO tarafından sorulu varlıkları satın alınan kurumlar ve satın alınma fiyatına ilişkin bilgiler Tablo:39’de gösterilmektedir.

²³² Berk MESUTOĞLU, , **Kore Varlık Yönetim Kuruluşu – KAMCO**, BDDK İnceleme Grubu Raporu, Ağustos 2002, Ankara, s.3-4

Tablo : 39- KAMCO Tarafından Sorunlu Varlıkları Satın Alınan Kurumlar

Kurumlar	Kredi Miktarı	Satınalma Fiyatı	Satınalma Fiyat Oranı %
Ticari Bankalar	62.1	24.7	39.8%
Toptancı Bankalar	3.5	1.5	42.9%
Sigorta Şirketleri	7.1	1.8	25.4%
Yatırım Şirketi	22.5	8.4	37.3%
Yabancı Finansal Kurumlar	5.1	2.1	41.2%
Diğerleri	10.6	1.2	11.3%
Toplam	110.9	39.7	35.8%

Kaynak : KAMCO, "Management of NPA Fund", www.kamco.or.kr/eng/business/management/npa.html ,
(Erişim : 21.04.2006)

- 31 Ocak 2006 itibariyle USD Bazında (1 USD = 1,000 KWR),

Tablodan da görüleceği üzere, toplam 110,9 milyar USD değerindeki sorunlu varlık 39,7 milyar USD bedel üzerinden, ortalama %35,8 satın alma fiyatı ile satın alınmıştır.

KAMCO, mevduat garantisi olan finansal kuruluşların, sorunlu varlıklarını almakta ve tasfiye etmekte, bu görev ile birlikte vergi borcu gibi borçlar nedeniyle devletin eline geçen gayrimenkullerin tasfiyesini de yürütmektedir. Aynı zamanda, sermaye taban yeterliğini tutturamayan bankaların sorunlu varlıklarını KAMCO'ya devretmeleri zorunlu tutulmuştur.²³³

4.2.2.5. Sorunlu Kredilerin Fiyatlaması

Eylül 1998'den önce KAMCO sorunlu kredilerin değerlemesi ve fiyatlamasında sorunlu kredilerin ortalama nominal değerinin % 55'inden satın alınmasına dayalı bir sistem kullanmıştır. Bu sistem Eylül 1998'de değiştirilmiştir.²³⁴ Eylül 1998'de değiştirilen fiyatlama sisteminde, teminatlı kredilerde kredinin teminatın nominal değerinin %45'i üzerinden satın alınması ilkesi, piyasada ipotekli varlıkların satışında oluşan fiyat göz önünde tutulmuştur. KAMCO'nun, büyük ölçekli alımlar yapması ve Hükümetçe sorunlu

²³³ Şakar, a.g.e, s.44,47

²³⁴ TBB, (Nisan 2001), a.g.e., s.9

kredileri süratle azaltma görevi nedeniyle, her varlık için ayrı ayrı fiyat analizi yapması mümkün görülmediğinden bu şekilde bir fiyatlama yöntemine başvurulmuştur.²³⁵

KAMCO tarafından varlıkların piyasa değeri üzerinden devralınması temel ilke olarak benimsenmiştir. KAMCO ilk uygulamaları sırasında detaylı bir değerlendirme işlemi uygulamaktayken sonradan zamandan tasarruf etmek amacıyla standart iskonto oranları uygulamaya başlamıştır. Bu oranların belirlenmesinde şu yöntemler esas alınmıştır: ²³⁶

- **Teminatlı varlıklar:** Mahkemeler tarafından daha önce açık artırmayla satılan teminatlara ilişkin veri seti kullanılarak iskonto oranları hesaplanmıştır. KAMCO elindeki veri seti sayesinde ne özellikte varlıkların (tip, bölge vs.) ne fiyat üzerinden satıldığını belirlemekte ve bu fiyatı varlık devralırken kullanmaktadır. Bu oran yaklaşık %50 seviyesindedir.
- **Teminatsız varlıklar:** Teminatsız varlıklar için KAMCO'nun teminatsız varlıklardan daha önce elde ettiği yaklaşık geri dönüş oranı kullanılmakta olup, %3 olarak belirlenmiştir.
- **Kurumsal Krediler:** Kurumsal krediler için şirketin mevcut kurumsal değeri ve tasfiye değeri göz önünde tutulmaktadır. Mevcut kurumsal değer ekspertiz raporuna dayalı olarak, tasfiye değeri ise yine mahkemeler tarafından yapılan açık artırmalardan çıkan sonuca göre belirlenmektedir.

4.2.2.6. Satın Alınan Aktif Türleri

KAMCO, Danaharta ve TAMC gibi satın alacağı aktifler için bir miktar sınırlaması getirmemiş, bir önseçim kriterleri belirlememiştir. Ancak, hangi varlıkları satın alacağı konusunda takdir yetkisi bulunmaktadır.²³⁷ KAMCO portföyüne alacağı sorunlu

²³⁵ Mesutoğlu, (Ocak 2001), a.g.e., s.15-16

²³⁶ Mesutoğlu (Ağustos 2002), a.g.e., s.4

²³⁷ Terada-Hagiwara and Pasadilla, a.g.e., s.7

varlıkları temel olarak normal veya yeniden yapılandırma sürecinde olup olmadıklarına ve teminat durumlarına göre dört başlık altında tasnif etmektedir. Bu çerçevede normal krediler; üç ay veya daha uzun bir süredir ifa edilmeyen teminatlý veya teminatsız kredileri kapsamaktadır. Şirket yeniden yapılandırmasının bir parçası olarak, mahkeme onayı almış teminatlý veya teminatsız krediler ise yeniden yapılandırılan şirket kredileri sınıfına girmektedir.²³⁸

Tablo : 40 -KAMCO’nun Portföyündeki Kredi Türleri (Varlık Matrixi)

	Teminatlý	Teminatsız
Normal Krediler	Teminatlý Normal Krediler	Teminatsız Normal Krediler
Yeniden Yapılandırılan Şirket Kredileri	Yeniden Yapılandırılan Teminatlý Şirket Kredileri	Yeniden Yapılandırılan Teminatsız Şirket Kredileri

Kaynak : www.kamco.or.kr, (Erişim:16.07.2003); Mesutoğlu, (Mayıs 2001), **a.g.e.**, s.22; Duvar, (Kasım 2001), **a.g.e.**, s.60

KAMCO tarafından satın alınan aktif türleri ise Tablo:41’de yer almaktadır.

Tablo : 41 - KAMCO Tarafından Satın Alınan Aktif Türleri

Aktif	Alt Kategori	Satın Alma Fiyatı
Normal Takipteki Krediler (Hiç Ödeme Olmayan TGA)	Teminatlý Takipteki Krediler	Teminatın Ekspertiz Değerinin %45’i
	Teminatsız Takipteki Krediler	Nominal Değerin %3’ü
Özel Takipteki Krediler (Mahkeme Kararı Çıkarılan Takipteki Krediler)	Teminatlý Takipteki Krediler	Nominal Değerin %45’i
	Teminatsız Takipteki Krediler	Nominal Değerin %3’ü

Kaynak : TBB,(Nisan 2001), **a.g.e.**, s.10

²³⁸ Duvar, (Kasım 2001), **a.g.e.**, s.60

Eylül 1998'den önce KAMCO sorunlu kredilerin değerlemesi ve fiyatlamasında sorunlu kredilerin ortalama nominal değerinin % 55'inden satın alınmasına dayalı bir sistem kullanmıştır. Bu sistem Eylül 1998'de değiştirilmiştir.²³⁹ 1999 Mart sonu itibariyle, teminatlı kredilerde teminatın ekspertiz değerinin sadece %45'inden, teminatsız krediler ise nominal değerlerinin %3'ünden satın alınmaktadır.²⁴⁰

Sorunlu varlıkların ve takipteki alacakların tasfiyesi ile KAMCO'nun 2006 yılına kadar özelleştirilmesi öngörülmüştür. Sorunlu kredilerin alımı devlet garantili KAMCO kağıtlarının ihracı, Merkez Bankası'ndan avans alımı, devlet katılımı, üçüncü kişilerden borç alımı ile gerçekleştirilmiştir. KAMCO kağıtları ikincil piyasada işlem gördüğünden bankalar tarafından likit araçlarla değiştirilebilmiştir.²⁴¹ Bankalar, KAMCO'ya sattıkları kötü krediler karşılığında 6 ayda bir faiz ödemeli devlet garantili bono almakta ve isterlerse bu kağıtları satarak likit elde edebilmektedirler.²⁴²

4.2.2.7. Sorunlu Kredileri Çözümleme Yöntemleri

KAMCO tarafından kullanılan varlık çözümleme yöntemleri geleneksel yöntemler ve kriz sonrasında uygulanmaya başlanan yöntemler olarak iki gruba ayrılabilir.²⁴³

Geleneksel yöntemler şunlardır;

- Mahkemeler tarafından açık artırma ile satış,
- KAMCO tarafından düzenlenen açık artırmalar,
- Gönüllü geri ödeme.

Krizden sonra uygulanmaya başlanan yeni yöntemler ise şu şekilde sıralanabilir;

- Uluslararası ihale,

²³⁹ TBB, (Nisan 2001), **a.g.e.**, s.9

²⁴⁰ Kim Dookyung, "Bank Restructuring in Korea", **BİS Policy Papers**, No:6, August 1999, s.158

²⁴¹ TBB, (Nisan 2001), **a.g.e.**, s.10

²⁴² Mesutoğlu, (Ocak 2001), **a.g.e.**, s.15-16

²⁴³ Berk MESUTOĞLU, (Ağustos 2002), **a.g.e.**, s.4-5

- Varlığa Dayalı Menkul Kıymet - VDMK ihracı,
- Varlık Yönetim Şirketi (AMC - Asset Management Company) ve Kurumsal Yeniden Yapılandırma Şirketi (CRC - Corporate Restructuring Company) satış,
- Devir ve Birleşme Yöntemi (M&A – Mergers and Acquisitions)
- Kurumsal Yeniden Yapılandırma Araçları (CRV – Corporate Restructuring Vehicles)
- Havuz Satış Yöntemi
- Kurumsal Kredilerin Bireysel Satışı – ICLS
- Ortaklık Şeklinde VYŞ Kurulması

KAMCO, yukarıda belirtilen yöntemler ile gerçekleştirdiği işlemler Tablo:42’de yer almaktadır.

Tablo : 42 – G.Kore’de Sorunlu Varlık Satış Yöntemleri

(USD 1 = KRW 1,000) (31.01.2006 itibarıyla, Milyar USD)

Çözümleme Metodu	Defter Değeri	Satınalma Değeri	Satış Değeri
Uluslararası İhaleler	6.1	1.3	1.6
V.D.M.K.	8.4	4.4	4.8
V.Y.Ş.’ne Satış	2.5	0.7	0.9
Yeniden Yapılandırma Şirketine Satış	1.9	0.4	0.7
Bireysel Kredi Satışı	3.5	0.8	1.4
Mahkeme Tarafından Açık Artırma	8.6	2.8	3.5
Tahsilat, vb.	15.4	4.9	6.9
Daewoo ve Kurumsal Krediler	7.6	4.5	6.5
Alt Toplam	54.0	19.8	26.3
Kefillerden Tahsilat ve İptal/Fesih (Recourse & Cancellation)	19.8	10.3	10.3
Toplam	73.8	30.1	36.6

Kaynak : KAMCO, “Management of NPA Fund”, www.kamco.or.kr/eng/businessmanagement/npl.html, (Erişim : 01.06.2006)

31.01.2006 itibariyle, 73,8 milyar USD defter değeri olan sorunlu varlık, KAMCO tarafından 30,1 milyar USD'a alınmış ve 36,6 USD'a satılmıştır. Aldığı sorunlu varlıkları satın alma değerinin 5,5 milyar USD üzerinde satmıştır. Varlıkların satın alma oranı defter değeri üzerinden ortalama % 40,1 iken, bu varlıkları defter değerinin %49,5 oranında satışını yapmıştır. Dolayısıyla, KAMCO aldığı varlıkları satın alma değerinin üzerinde bir fiyattan elinden çıkarmaktadır.

Bankacılık sektörünün yeniden yapılanmasında, sorunlu varlıkların çözümleme yöntemi olarak doğrudan devlet kontrolünde bir varlık yönetim şirketinin görevlendirilmesi – KAMCO-, uygulanan programa toplumun her kesiminin destek vermesi, bankalardan kredi kullanan firmaların bu kredileri geri ödemeye çaba göstermesi ve istekli olması programının başarısını sağlamıştır. Hukuki süreç içerisinde yapılandırılan şirket borçlarının Güney Kore'de ortalama 2 yıllık bir süreyi almasına rağmen, mahkemeye başvurulmadan borç yapılandırma uygulamalarının ortalama 3 aylık bir zaman içerisinde sonuca bağlanması sorunun hızlı çözümü konusunda istenen amaca ulaşıldığını göstermektedir.²⁴⁴

4.2.3. Tayland

Tayland'ın finansal sistemi 1990'lı yıllarda özellikle finansman şirketlerinin ve kıyı bankacılığının gelişmesine bağlı olarak hızla büyümüş, 1996 itibariyle, 29 ticari banka, 91 finansman şirketi ve aracı kurum, 7 uzmanlaşmış kamu bankası, 4.000 tasarruf ve tarım kooperatifi, 15 sigorta şirketi, 880 özel fon ve 8 fon yönetim şirketinin yer aldığı finans sistemi, yüksek büyüme sonucunda hızlı bir genişleme göstermiş, banka hisselerinin değeri de 1992-1996 döneminde dört kat artmış, banka sermaye yeterlik rasyoları uluslararası kriterlere uygun bir düzeyde gerçekleşmiştir. Tayland'da finansman şirketlerinin faaliyet göstermesine yönelik yasal düzenlemelerin esnekliği nedeniyle bu şirketlerin sayısının artması, kredi çeşitlemesine gidilmemesi nedeniyle de, krediler büyük ölçüde tüketici ve

²⁴⁴ Şakar, a.g.e., s.71-72

emlak piyasasına yönelmiş ve aktif yapısı içinde riskli varlıkların ağırlığı artmıştır. Kredilerin geri dönüşü ve ödenebilirliğine yönelik analizler yerine teminat ağırlıklı kredi verme politikası uygulanmış, teminatların büyük çoğunluğu da kişisel garanti ve emlak gibi sabit kıymetlere dayandırılmıştır.²⁴⁵ Bu nedenle, büyük çoğunluğu gayrimenkul sektörüne verilen kredilerden oluşan toplam kredilerin Mart 1999 itibarıyla %47'si batık krediler şeklinde dönüşmüştür.²⁴⁶ Birçok özel şirketin borçların kısa süreli ve yabancı para üzerinden olması, bu paraların özellikle arazi ve emlak gibi spekülasyon projelere israf edilmesi, emlak, hisse senedi ve Thai Baht'ın çöküşü ile Tayland şirketleri ağır borç yükü ile karşı karşıya kaldılar.²⁴⁷ Kredilerin tasnifi, karşılıklar ve bunlara tahakkuk ettirilecek faizlere ilişkin esnek uygulamalar banka sermayelerinin gerçek durumunu gizlemiştir. Bankacılık kesiminin sorunlu kredilerinin toplam krediler içindeki payı 1995 yıl sonunda %7,2 iken Mayıs 1997 yılında %11,6'ya, Haziran 1997'de %18,5 ve yıl sonunda %22,5'a yükselmiştir.²⁴⁸

Krizin ilk dönemlerinde Tayland hükümeti bankacılık kesimindeki sorunlu kredilerin çözümü için doğrudan müdahale etmeme ilkesini benimsemiştir. Her ne kadar başlangıç itibarıyla kurumsal borçların yapılandırılmasında gönüllülük ilkesine dayalı, piyasa merkezli ve özel sektörün öncülüğünde çözümler üzerinde durulmuş ise de, bu yöntemle kayda değer bir sonuca ulaşılammış olması, hükümetin sürece daha fazla dahil olması sonucunu doğurmuştur. Ancak, krizin belirginleştiği 1997 Ağustos'unda, ekonomideki sorunların giderilmesi için var olan kurumsal düzenlemelerin yeterli olamaması üzerine Tayland hükümeti IMF'nin desteği ile finans sisteminin yeniden yapılandırılmasına yönelik ilk girişimlerini gerçekleştirmiştir.²⁴⁹

²⁴⁵ Berke Duvarı "Finansal Sistemin Yeniden Yapılandırılması : Tayland Uygulaması", **DPT Çalışma Raporları**, No:2001-02, Nisan 2001, s.3-4

²⁴⁶ İhsan Uğur Delikanlı ve Selim Güray Çelik, "Doğu Asya Ülkeleri ve Japonya'da Bankacılık Sisteminin Yeniden Yapılandırılması", **Active**, Ocak-Şubat 2001, s.4

²⁴⁷ Financial Times, **Thailand**, Chapter 24, www.pacom.mil/publications/apeu02/24Thailand11f.doc, (Erişim:24.09.2006), s.132

²⁴⁸ Duvarı, (Nisan 2001), **a.g.e.**, s.4-11

²⁴⁹ Sipahi, **a.g.e.**, s.59, 63

4.2.3.1. Sorunlu Kredilerin Tasfiyesinde ve Yeniden Yapılandırmasında Görevli Kurumlar

1997 yılında Asya krizi ile birlikte, 24 Ekim 1997 tarihinde bir takım yasal değişiklikler gerçekleştirilmiş, bu düzenlemeler içinde, faaliyetleri durdurulmuş finansman şirketleri ile ilgilenecek bir kurum kurulmuştur (FRA), Faaliyetleri durdurulmuş 58 finansman şirketinin sorunlu aktifleri ile ilgili veya FIDF(Finansal Kuruluşları Geliştirme Fonu)'nin yönetimini kontrol altında bulundurduğu veya hisselerini devir aldığı finansal kurumların değeri düşmüş aktifleri ile ilgilenmek üzere tamamen özel sermaye ve fonlara dayalı bir aktif yönetim şirketi teşvik edilmiş ve kurulmuştur. Söz konusu şirketler bir özel finans kurumu gibi dizayn edilmiş ve bu şirketlerin borçlanması, varolan müşterilere yeni fonlar aktarması ve bunlara uygulanacak faiz oranlarını serbestçe belirleyebilmesi imkanı yaratılırken, mevduat toplanması yasaklanmış, özel aktif yönetim şirketlerine ait sermayenin en az %50'sinin, kurucu finansal kurum tarafından sağlanması zorunluluğu getirilmiştir.²⁵⁰

Bankacılık sektöründe yaşana kriz, sorunlu kredilerin tasfiyesi ve banka yapılandırmalarında oluşturulan ve görev alan kurumlar aşağıda açıklanmıştır.

- Mali Sektör Yeniden Yapılandırma Örgütü (FRA – Financial Sector Restructuring Agency)): Ekim 1997'de gerçekleştirilen yasal düzenlemelerle faaliyetleri durdurulan finansman şirketlerinin yeniden yapılandırılması ve tasfiyesi ile ilgili işlemleri gerçekleştirmek üzere kurulmuştur. Finansman şirketlerin rehabilitasyon programlarını değerlendirmekle (58 finansman şirketi) ve kötü aktifleri bir sene içinde elden çıkarmakla yükümlüdür. FRA, yönetimini elinde bulundurduğu 56 finansman şirketinin aktiflerini kalitesine göre sınıflandırarak, bunların doğrudan satışını gerçekleştirmek amacıyla ihale yöntemini uygulamıştır. Bu amaçla, ilk ihalede mortgage, finansal alacaklar, taksitli alacaklar vb. için Kasım 1998'de gerçekleştirilirken, ikinci ihale daha az kalitedeki aktifler (*araçlar, rehinli alacaklar, sermaye ve borç kağıtları, sanat eserleri vb*) için yapılmıştır.

²⁵⁰ Duvar,(Nisan 2001), **a.g.e.**,s.4-11

Sözkonusu ihalelerde aktiflerin geri dönüş oranı yaklaşık % 47-48 olarak gerçekleşmiştir. Üçüncü ve son ihalede (Aralık 1998) ise yaklaşık 10 milyar dolar tutarında daha değersiz, kalitesi düşük ticari alacaklar ile teminatlı ve teminatsız kredi alacaklarının tasfiyesi gerçekleştirilmiştir. Son ihalenin geri dönüş oranı ise, %37 olarak gerçekleşmiştir. İlk kez bu ihalede son fiyat teklif verme merci olarak faaliyet gösteren devlete ait Aktif Yönetim Şirketi de sorunlu aktiflerin nominal değeri üzerinden %17'sini satın almıştır.²⁵¹

- Finansal Yeniden Yapılandırma Danışma Komitesi (The Financial Restructuring Advisory Committee - FRAC): Tayland'da yeniden yapılandırma koordinasyonundan sorumlu olmak üzere 1998'de kurulan FRAC'ın sekreterliğini Tayland Merkez Bankası üstlenmiştir. FRAC, Tayland Merkez Bankası ve Maliye Bakanlığı'na tavsiyelerde bulunmuştur.²⁵²

- Kurumsal Borç Yeniden Yapılanma Komitesi (CDRC): Tayland'da 1998'de Kurumsal Borç Yeniden Yapılandırma Kurulu (Corporate Debt Restructuring Advisory Agency – CDRAC) İngiltere Merkez Bankası'nın uyguladığı "Londra Yaklaşımı"nı yürütmek amacıyla kurulmuştur. Komitenin üyeleri arasında Tayland Merkez Bankası yöneticileri (başkan), mali ve kurumsal sektör temsilcileri de yer almaktadır.²⁵³ Kurumsal borçların yeniden yapılandırılması ve bu sorunlu borçların yargı yoluna başvurmada tahsilini sağlamaya yönelik piyasa merkezli ve gönüllülük esasına dayalı faaliyet gösteren bir komitedir. Merkez Bankasının reel sektör ve finansal sektöre ait beş birlik ile işbirliği sonucu kurulan bu komite faaliyetlerine Ağustos 1998'de başlamıştır.²⁵⁴

Tayland, krizin başlangıcında devletin doğrudan müdahalesini içermeyen piyasa merkezli politikalar uygulamaya çalışırken krizin ilerlemesi ile birlikte, şirketler kesiminin borç oranının yüksekliğini ve geri dönmeyen kredi hacminin büyüklüğünü de dikkate alarak, sadece bu sorunun çözümüne odaklanmış, kurumsal altyapı ve bunu destekleyici hukuki

²⁵¹ Duvan, (Nisan 2001), a.g.e., s.12

²⁵² Küçükbaşakçı, a.g.e., s.73

²⁵³ Küçükbaşakçı, a.g.e., s.84

²⁵⁴ Duvan, (Nisan 2001), a.g.e., s.12

çerçeveyi oluşturmuştur. Bu doğrultuda, sorunlu aktiflerin tasfiyesi ve likide edilmesi ile bu konuda uzmanlaşmış bir kurum ilgilenirken (Finansal Sektörü Yeniden Yapılandırma Kurumu-Financial Sector Restructuring Authority, FRA), kurumsal borçların yeniden yapılanmasında koordinasyon sağlanması ile farklı bir kurum ilgilenmiştir (Corporate Debt Restructuring Advisory Committee-Kurumsal Borç Yeniden Yapılandırma Danışma Komitesi, CDRAC).²⁵⁵

- **Aktif Yönetim Şirketi (AMC):** Ödeme güclüğü çeken bankalardan alınan kötü aktiflerin yönetiminden sorumlu olup, FRA tarafından satılan aktifler için nihai borç veren kurum olarak görev yapmaktadır.²⁵⁶

Her bir bankanın kendi VYŞ oluşturmasını destekleyen merkezi olmayan VYŞ yaklaşımı, her bir bankanın şartlarına uygun düzenlemelere izin vermektedir. Tayland merkezi olmayan yapıyı seçmiş, ticari bankaları kendine ait ayrı bir varlık yönetim şirketi oluşturmaları konusunda desteklemiştir. Kapanan 56 finans kuruluşunun varlıklarının çoğu, FRA tarafından yürütülen kamu açık arttırmaları ile özel sektöre satılmıştır. Bununla birlikte, kamu ağırlıklı VYŞ, FRA'dan arta kalan varlıkları satın almak için oluşturulmuştur.²⁵⁷ Hükümet, kamu kontrolünde bir varlık yönetimi şirketi kurmak yerine özel kesimce yürütülecek faaliyetleri destekleme kararı almıştır. Bunun temel nedeni, hükümetin ulusal bir VYŞ kurmanın ve işletmenin potansiyel maliyetini yüklenmek istememesidir. Ayrıca, önemli dalgalanmalar yaşamakta olan piyasalarda sorunlu kredilerin gerçekçi fiyatlar üzerinden devralınmasının ve elden çıkarılmasının zor görüldüğü ve bu nedenle kamu kaynağı kullanacak bir organizasyonun önemli risklere maruz kalacağı da ileri sürülmektedir. Hükümet bu nedenlerle, bankaları kendi sorunlu kredilerini çözmeleri için teşvik etmiş ve buna uygun hukuksal çerçeveyi oluşturmaya girişmiştir. Bu yaklaşım, bankaları kendi sorunlu kredileri sorunlarıyla başbaşa bırakacağı ve soruna çözüm getirmeyeceği için büyük eleştirilere neden olmuştur. Bir diğer eleştiri noktası da zaten

²⁵⁵ Duvar, (Kasım 2001), a.g.e.,s.21

²⁵⁶ Margery Waxman, **A Legal Framework For Systemic Bank Restructuring**, The World Bank, June 1998, s.17

²⁵⁷ Lindgren and Others, a.g.e., s.36-37

kaynak ve sermaye sıkıntısı içerisindeki bankaların VYŞ kuracak sermayeyi bulmakta zorlanacak olmalarıdır. ²⁵⁸

Tayland'da sorunlu kredilerde görülen iyileşmenin benzer bir kriz yaşayan diğer bölge ülkelerine göre çok yavaş olmuş, bunun nedeni, sorunlu kredilerin azaltılmasında özel sektörün kendi çabalarına dayalı bir yöntemin benimsenmesi, devletin doğrudan çaba göstermemiş olması bir sebep olarak gösterilmektedir. Tayland'da kamu tarafından işletilen bir VYŞ uygulamasının olmamasına yönelik eleştiriler ve özel VYŞ'lerinden elde edilen sonuçların sınırlılığı nedeniyle devlet tarafından bir VYŞ kurulması yönünde çalışmalar başlatılmıştır. ²⁵⁹ Bu amaçla Ekim 1997'de Finansal Sistemi Yeniden Yapılandırma Kurumu Ve devletin sahipliğinde merkezi bir VYŞ faaliyete geçirilmiştir. Varlık Yönetim Şirketi (VYŞ), Ekim 1997'de kurulan söz konusu şirket, finans şirketlerinin sorunlu aktiflerinin tasfiyesi için yapılan doğrudan satışlarda son fiyat teklifini veren mercii olarak faaliyet göstermiştir. FRA gerçekleştirdiği son ihalede nominal bedelle yaklaşık 5 milyar dolar tutarında sorunlu aktifi satın almış ve bu sorunlu aktiflerin likide edilmesi ile ilgilenmiştir. Bu çerçevede Tayland'ın merkezi Varlık Yönetim Şirketi uygulaması sadece, FRA'nın tasfiyesini gerçekleştiremediği sorunlu varlıklarının idaresi şeklinde özetlenebilir. Tüm bu unsurlar dikkate alındığında Tayland'ın sorunlu aktiflerinin tasfiyesi ve çözümlenmesinde piyasa merkezli politikalar ağırlıkta olmak üzere bütün alternatif politikaları birlikte kullanmaya çalışmıştır. ²⁶⁰

Kamu mülkiyetindeki bankaların sorunlu kredilerini devralmak üzere kurulması düşünülen VYŞ'nin (Thai Asset Management Corporation, TAMC) fizibilitesi ve muhtemel etkinlik seviyesi konularında Moody's ve Standard & Poor's adlı uluslararası derecelendirme kuruluşları ve Fox-Pitt, Kelton (FPK) gibi finans kuruluşlarına değerlendirmeler yaptırılmıştır. Bu değerlendirmelerde sorunlu krediler için değişik alım fiyatları ve kayıp paylaşım senaryoları çerçevesinde bankaların ne ölçüde sorunlu kredileri

²⁵⁸ Mesutoğlu B., (Mayıs 2001), **a.g.e.**, s.27

²⁵⁹ Mesutoğlu B., (Mayıs 2001), **a.g.e.**, s.28-29

²⁶⁰ Duvar B., (Kasım 2001), **a.g.e.**, s.22-25

satmak isteyecekleri ve bu uygulamalardan ne şekilde etkilenecekleri tahmin edilmeye çalışılmıştır.

Baz senaryoya göre, bankalar %2,5'luk kupon ödemeli bono karşılığında defter değeri üzerinden %10 iskonto ile satış yapmaları ve kaybın %50-50 paylaşılması halinde TGA'larının %30'unu satmaya istekli olmaktadır. Tahminlere göre defter değeri üzerinden %25'lik bir iskonto oranı ile bile bankaların önemli tutarda sorunlu krediyi TAMC'a devredeceği tahmin edilmiştir. TAMC'nin 2001 yılı ortalarında işlemeye başlaması planlanmıştır.²⁶¹ Bu çalışmalar sonucu, finansal sektördeki istikrarı arttırmak ve ekonomik kayıpları minimize etmek için sorunlu varlıkları etkin yönetimini geliştirmek, sanayi ve ekonomik yeniden yapılandırmanın ulusal amaçları ile uyumlu kurumsal borç yeniden yapılandırmayı geliştirmek için Şubat 2001 yılında hükümet Thai VYŞ'ni oluşturdu. 5 Ocak 2001 tarihinde Kabine, Thai VYŞ Kararnamesini geçirdi. Bu kararnamenin amacı, ulusal yeniden yapılandırmayı destekleyen finansal kurumların sorunlu kredilerini temizlemektir.²⁶²

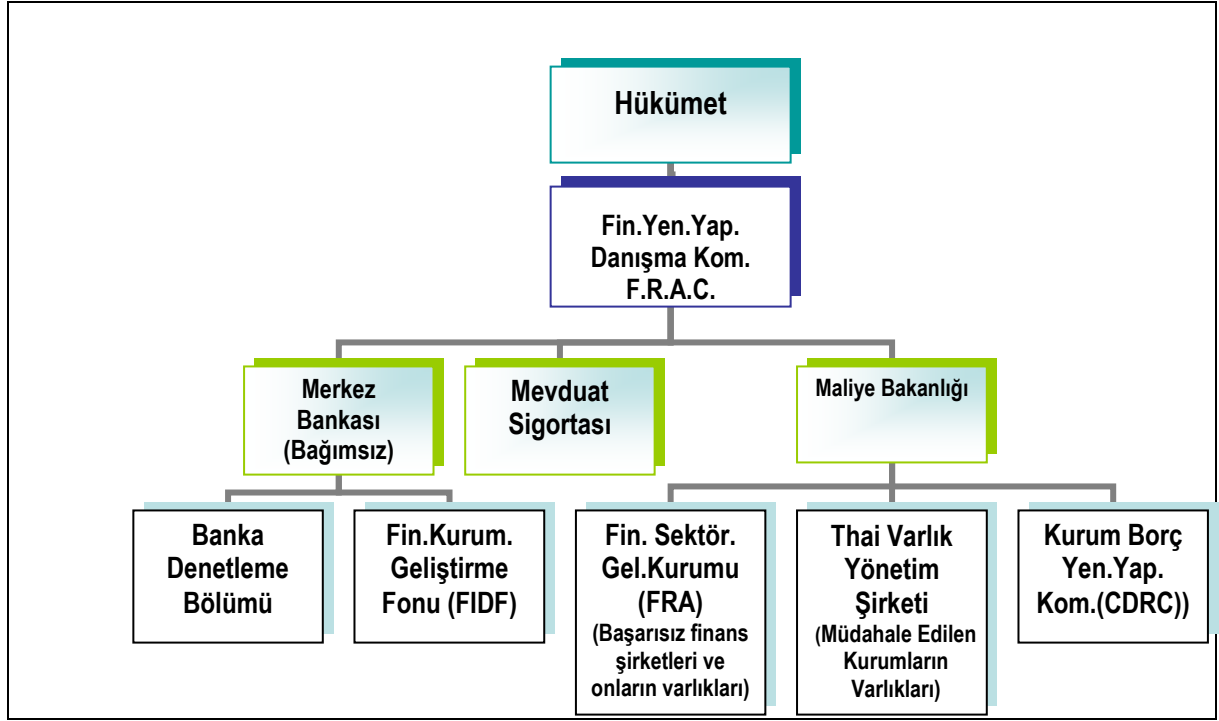
4.2.3.2. Organizasyon Yapısı

Tayland'da sorunlu kredilerin tahsil ve tasfiyesi ile banka yapılandırma sürecinde yer alan kurumların organizasyon şeması Şekil:16'da gösterilmiştir.

Varlık Yönetim Şirketi, Finansal Yeniden Yapılandırma Danışma Komitesine (Maliye Bakanı ve Tayland Merkez Bankası'na tavsiyelerde bulunmak üzere kurulmuştur) bağlı olarak faaliyet göstermektedir.

²⁶¹ Mesutoğlu B., (Mayıs 2001), **a.g.e.**, s.28-29

²⁶² Punjaporn Kosolkitiwong, The Establishment of Thai Asset Management Corporation, **The Bulletin" ILN Newsletter**, Volume :1, Issue : 2, <http://www.ag-internet.com.pushnews one two/thaiassetmanagement.htm> , (Erişim:25.12.2005)

Kaynak : Enoch, Gillian and .Sundararajan, a.g.e., s.54

Şekil : 16- Tayland’da Varlık Yönetim Şirketlerinin Organizasyondaki Yeri

4.2.3.3. Sorunlu Kredilerin Toplam Krediler İçindeki Payı

Tablo:43’de, Malezya’da sorunlu kredilerin toplam krediler içindeki payı yer almaktadır. 2003 yılı itibari ile 1998 yılına oranla sorunlu kredilerin, krediler içindeki payının azalmış olduğu görülmektedir.

Tablo : 43 – Tayland’da Sorunlu Kredilerin Toplam Krediler İçindeki Payının Gelişimi %

(Milyon Baht)

1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
45,0	38,9	17,7	10,4	15,7	15,79	11,8
2.674.533	2.094.424	857.363	477.405	770.282	641.350	617.142

Kaynak : Pridiyatom Devakula, **The Strengths and Weakness of The Thai Financial System**, Annual Dinner of Thai Bankers’Association, Bangkok, 24 Marc 2006, www.bis.org/review/r060404b.pdf, (Erişim: 29.09.2006), s.2; Pairoj Vongvipanond, **Insolvency Systems and Risk Management in Asia, Forum on Asian Insolvency Reform 2004**, New Delhi-India, 3-5 November 2004, s.7

1999, 2001 ve 2001 yılının ilk 3 ayı incelendiğinde, sorunlu kredilerin toplam kredilere oranı açısından, ticari bankalar oranının finans şirketleri oranından yüksek olduğu (1999 yılında ticari bankaların payı %37,3, finans şirketlerinin %1,7), ticari bankalar içinde de incelenen dönemler içinde ilk sırayı kamu bankalarının ardından ticari bankaların aldığı görülmektedir.

Tablo : 44 – Tayland’da Sorunlu Kredilerin Kurumlar İtibariyle Dağılımı

	1999	2000	2001 / Ocak
Kredi Hacmi	5.380,0	4.790,5	4.821,3
Takipteki Krediler			
-Ticari Bankalar	885,4	476,4	481,4
-Kamu Bankalar	1.057,3	308,1	304,8
-Yabancı bankalar	61,6	38,2	28,6
Ticari Bankalar Toplamı (I)	2.004,3	822,7	814,8
Finans Şirketleri (II)	90,1	34,7	32,4
Toplam Takipteki Krediler (I+II)	2.094,4	857,3	847,2

Kaynak : Duvan, (Kasım 2001), a.g.e., s.35

Sorunlu kredilerdeki bu gerileme, TGA’larda 730,7 milyar baht (yaklaşık 16 milyar dolar) tutarında bir azalma ile mümkün olmuştur. Bu tutarın yaklaşık 334,3 milyar bahtlık bölümü (yaklaşık 7,3 milyar dolar) finansal kuruluşlarla borçlular arasında yeniden yapılandırma anlaşmaları yoluyla çözüme kavuşturulmuş, 150 milyar bahtlık (yaklaşık 3,3 milyar dolar) bölümü her finansal kuruluş tarafından kurulan özel varlık yönetimi şirketlerine (AMC) transfer edilmiş, 97,1 milyar bahtlık (2,1 milyar dolar) bölümü faizlerin yeniden ödenmeye başlaması ile takipteki krediler kapsamında çıkarılmış, 69,7 milyar bahtlık (1,5 milyar dolar) bölümü silinmiş, geri kalan 79,6 milyar bahtlık (1,7 milyar dolar) bölüm ise tahsil edilerek ya da satılarak elden çıkarılmıştır.²⁶³ Bunun yanında, ticari işlemlerin ve ekonominin büyümeye devam etmesi, sorunlu kredilerin banka bilançolarından ayrılarak Thai VYŞ’ne devredilmesi suretiyle, sorunlu kredilerin tutarında azalmanın diğer bir yönüdür.²⁶⁴

²⁶³ Mesutoğlu B., (Mayıs 2001), a.g.e.,s.29

²⁶⁴ Vongvipanond, a.g.e., s.7

4.2.3.4. Teşvik Tedbirleri

Tayland hükümetinin özel kuruluşlarca VYŞ kurulması yönünde sağladığı teşvik vergilerde ve kuruluşla ilişkin bazı işlem harçlarında erteleme ve indirimler sağlanması şeklindedir. Bangkok Bank (BBL), Thai Farmers Bank (TFB), Siam Commercial Bank (SCB) ve Bank of Ayudhya (BAY) VYŞ kurmuş başlıca bankalardır. Mevcut yapıda bankalar sorunlu kredilerini, kendi kurdukları VYŞ'lerine muhasebe değeri üzerinden (sorunlu kredinin değeri eksi eldeki karşılıklar) devretmektedirler.²⁶⁵

Finansal sektör şirketlerinin sorunlu aktifleri ile ilgili işlemlerde maksimum esnekliği sağlayacak ve bilançolarının yeniden yapılandırarak hukuki ve idari düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede hükümet, sermayesi tamamen özel sektöre ait ve finansal bir kurumun ana ortağı olduğu merkezi olmayan Varlık Yönetim Şirketlerinin kurulmasını teşvik etmiştir. Söz konusu şirketler finansal bir kurum şeklinde tasarlanmıştır. Bu şirketlere ödünç fon verme ve verilen bu fonların faizlerini belirlemede tam bir esneklik tanınırken, VYŞ'nin mevduat toplaması yasaklanmıştır. Aynı zamanda kurucu finansal kurumun, yasal bir sınırlamaya, vergi veya ücrete tabi tutulmadan, sorunlu aktiflerini iştiraki olan VYŞ'ye aktarması olanağı sağlanmıştır. Tayland'da iştirak şeklinde kurulan VYŞ'lerin hesaplarının kurucu finansal kurumun bilançosu içinde yer alması ve kurucu finansal kurumun VYŞ'deki payının %50'den az olmaması zorunludur.²⁶⁶

4.2.3.5. Varlıkları Satın Alınan Finansal Kurumlar

Thai VYŞ kararnamesinin varlıkları satın alınacak kurumlara ilişkin konular şöyledir; Sorunlu kredileri Thai VYŞ'ne transfer olacak finansal kurumlar 2 türdür; Birincisi, devlete veya %50'sinden fazlası devlete ait kurumlar, ikincisi; özel sektöre ait kurumlar (ticari bankalar ve finansman şirketleri). Thai VYŞ, borçları yeniden yapılandırmaya, işi yeniden yapılandırmaya, borçlunun varlıklarını satmaya ve borçları zarar yazmaya yetkili kılınmıştır.²⁶⁷ TAMC, satın alacağı sorunlu kredinin minimum 5

²⁶⁵ Mesutoğlu B., (Mayıs 2001), a.g.e.,s.27

²⁶⁶ Duvan B., (Kasım 2001), a.g.e., s.22-25

²⁶⁷ Kosolkitiwong, a.g.e., (Erişim:25.12.2005)

million Bt olmasını şart koşmuştur.²⁶⁸

4.2.3.6. Sorunlu Kredileri Çözümleme Yöntemleri

FRA, ödeme güclüğü içindeki finans kuruluşlarının varlıklarını satmakla görevli bölgedeki (Malezya, Endonezya ve Tayland) ilk VYŞ'dir. Maddi varlıklar (ofis mobilyaları, araba) Mart 1998'de, araba kredileri Temmuz'da, oturmaya elverişli ipotekler Ağustos'ta satıldılar Bu varlıklar, defter değerinin ortalama %50'si civarında satılmışlardır.

Dünyanın en büyük şirket kredi satışı – defter değeri 10 milyar USD üzerindedir- Kasım 1998 'de hayal kırıklığı yaratmış, çoğu ABD yatırım bankalarından olmak üzere 12 fiyat teklifi verilmiş, alınan en yüksek fiyat teklifi, yetkililerin kabul edebileceği değerinde (defter değerinin %25-30'u) altında olmuştur. Varlıkların 1/3'ü kadarı daha sonra defter değerinin %21 ve kar paylaşım anlaşmalı olarak satılırken, 1998 sonu itibarıyla varlık satışlarının tamamlanması amacına ulaşamadı.

Açık arttırma kuralları çerçevesinde, kredileri satın alanlar 6 ay içinde kredileri asıl borçlulara satmaya yasaklıdır. 1998 yılındaki satıştan kalan varlıklar, Mart 1999'da yeniden satışa çıkarıldı. Bazı krediler kar paylaşımlı olarak defter değerinin ortalama %18'i fiyatından satıldılar. Ekim 1997'de VYŞ oluşturuldu, Kasım 1998 yılında hiçbir varlık satın almadı, ancak Mart 1999 satışında varlıkların neredeyse 3/4'ünü aldı.²⁶⁹ Son başvurulacak girişimci (varlıkları satın alacak kurum) olarak 185 milyon Baht defter değerli varlıkların sahibi oldu ve defter değerinin %17'sini ödedi. Toplamda, 860 milyon Baht'dan, 206 milyon Baht özel sektöre, 185 milyon Baht VYŞ'na satıldı. Toplam geri alım 96 milyon Baht yani defter değerinin %25'idir.²⁷⁰

Tayland'ın sorunlu aktiflerinin tasfiyesi ve çözümlenmesinde piyasa merkezli politikalar ağırlıkta olmak üzere bütün alternatif politikaları birlikte kullanmaya çalıştığı

²⁶⁸ Terada-Hagiwara and Pasadilla, a.g.e., s.6

²⁶⁹ Hawkins, a.g.e., s. 204-205

²⁷⁰ Hawkins, a.g.e., s.99

buna karşın, sorunun büyüklüğü ve kalitesiz aktifler ile değersiz teminatların yoğunluğu göz önüne alındığında ağırlığın sorunlu aktiflerin doğrudan satış yöntemi ile elden çıkarılmasına verildiği söylenebilir.²⁷¹

Tablo :45'ten da görüleceği üzere, 2003 yıl sonu itibariyle Tayland'da yeniden yapılandırılan sorunlu kredilerin, büyük bölümünün finansal kurumlar tarafından yapılandırıldığı ve yapılandırılan sorunlu kredi tutarı CDRAC ve TAMC'den daha fazladır. TAMC 2001 yılında kurulmuş olup, yapılandırılan tutarlar diğerlerine göre düşüktür.

Tablo : 45 – Tayland'da Sorunlu Kredilerin Yapılandırılmasının Kurumlar İtibariyle Dağılımı

(Milyon Baht)

Yıllar	Financial Institution Debt Restructuring	CDRAC	TAMC
1998	156.865	47.737	
1999	1.072.095	495.519	
2000	1.953.520	1.043.003	
2001	2.429.093	1.275.313	28.138
2002	2.725.923	1.374.031	501.195
2003	2.961.244	1.443.622	732.332

Kaynak : Vongvipanond, a.g.e., s.7

4.2.4. Endonezya

1997 yılında başlayan ve Asya ülkelerini etkileyen kriz sürecinde Endonezya'da etkilenmiştir. Finans sektörünün bu krizden önemli ölçüde etkilenmesinin sebebi sahip olduğu zayıflıklar ve olumsuz yapısından kaynaklanmaktadır. Finans sektörünün zayıflıkları; Şeffaf olmayan mülkiyet ve kredi portföy problemi, emlak gayrimenkul

²⁷¹ Duvan B., (Kasım 2001), a.g.e., s.22-25

sektörüne kredi yoğunlaşması, piyasa riskine bankaların korunmasızlığı'dır.²⁷²

Kriz sürecinde, Endonezya'da şirketlerin yüzde 75'i iflas etmiş, sermaye yeterlik oranı %4'ün altında olan bankalardan yeniden yapılandırma programı sunmaları istenmiş, uygun bulunan 9 bankaya merkez bankası tarafından likidite desteği sağlanmış, bu destek karşılığında kurucu ortakların 16 milyar dolar tutarındaki aktifleri rehin alınmış, dört yıl içinde de sağlanan desteğin geri ödenmesi öngörülmüş, yeniden yapılandırma programı uygun bulunmayan 38 banka ise kapatılmıştır.²⁷³

Kasım 1997'de IMF ile 3 yıllık ve 10 milyar USD'a eşit bir stand-by anlaşması imzalanmış, Endonezya'nın IMF'ye sunduğu niyet mektubunun detayları halka açıklanmamıştır. Analistlere göre anlaşma, malî yapısı bozulan bankaların kapatılmasını ve kamu harcamalarının kısılması gibi konuları içermektedir. Başlangıçta Endonezya, IMF tarafından önerilen reformları ciddiye almamış, ancak ekonomideki kriz ortamı da aşılammıştır. Bu nedenle, 15.01.1998'de yeni ve güçlendirilmiş bir program hazırlanmıştır. 25.08.1998'de IMF, Endonezya'nın isteği ve yapısal ve ödemeler dengesindeki problemleri yüzünden, yeni 26 aylık, 6.3 milyar ABD dolarlık bir Stand-by anlaşması imzaladı. 1998 yılının %15 küçülen ekonomisi, 1999 yılında %0,8 ve 2000 yılında %4.8 büyümeye gerçekleştirmiştir. Malî sistemi yapılandırma programının bir parçası olarak, Varlık Yönetim Şirketi kurulmuş ve batık krediler üstlenilmiştir. Bu durum, devletin bankacılık sektörünün varlıklarının %80'i kadarının sahibi olmasını beraberinde getirdi.²⁷⁴

Endonezya'da özellikle kurumsal borç yeniden yapılandırması ile operasyonel yeniden yapılandırmada önemli adımlar atılmış ancak, vergileme, düzenleyici çerçeve ve iflas sistemindeki zayıflıklar kurumsal yeniden yapılandırma çalışmalarının hızlanmasını engellemektedir. Kriz sonrasında icra ve iflas kanunlarında güncelleme yapılmış, kurumsal yönetimin çerçevesinde de önemli değişiklikler yapılmıştır. Yeni firma girişinin önündeki

²⁷² Lindgren and Others, **a.g.e.**, s.55

²⁷³ Burçak Tulay ve Pelin Ataman Erdönmez, "Küresel Krizlere Yeni Yaklaşımlar", **TBB Bankacılar Dergisi**, Sayı :31, s.5

²⁷⁴ Mehmet Arslan, IMF Krizler ve Türkiye, Stratejik Analiz, Haziran 2001, Sayı:14, <http://www.avsam.org/turkce/yayinlar/stratejikanaliz/makale/makalestran14.htm> , (Erişim : 19.06.2003)

engellerin kaldırılması, kamu sektörüne ait aktiflerin yabancı ve yerli yatırımcılara satılması ve anti-tröst yasaların çıkarılması rekabeti artırarak kurumsal sektörün etkinliğini artırmıştır.²⁷⁵

4.2.4.1. Sorunlu Kredilerin Tasfiyesinde ve Yeniden Yapılandırmasında Görevli Kurumlar

Bankacılık sektöründe yaşana kriz, sorunlu kredilerin tasfiyesi ve banka yapılandırmalarında oluşturulan ve görev alan kurumlar aşağıda açıklanmıştır.

- Endonezya Borç Yeniden Yapılandırma Kurumu (INDRA – Indonesian Debt Restructuring Agency)): Özellikle Endonezya'da reel sektör şirketlerinin daha çok doğrudan dış borçlanma yapmaları krizi ağırlaştıran bir faktör olmuştur. Bu kurum, bankalar haricindeki şirketlerin de borçlarının yeniden yapılandırılması amacıyla Temmuz 1998'de oluşturulmuş ve özel şirketlerin dış borçlarına karşı kur riskinden koruyucu önlemler alabilme yetkisi tanınmıştır. Eylül 1998'de kurumsal borcun yeniden yapılandırılması amacıyla "Jakarta Prensibi " ilan edilmiştir.²⁷⁶ Jakarta Prensibi : Kurumsal borcun gönüllü yeniden yapılandırılmasına rehberlik edecek ilkeler bütünüdür. Her borçlu firma, kendisine büyük tutarlı borcu veren kuruma bir komite oluşturması yaklaşımında bulunabilir. Komite, bir danışman atayarak firma tarafından önerilen planı inceletebilir ve sonra plan üzerinde anlaşabilir.²⁷⁷

- Endonezya Banka Yeniden Yapılandırma Örgütü (IBRA – Indonesian Bank Restructuring Agency): Endonezya bankacılık sektöründe krizden önce %13 seviyesinde olan toplam sorunlu kredilerin kredilere oranı, kriz ile birlikte yükselmiş, bu oranı düşürmeye yönelik olarak Endonezya Bankacılık Yeniden Yapılandırma Kurumu (Indonesian Bank Restructuring Agency, IBRA) 1998 yılı başlarında kurulmuştur. Kurumun amacı, Endonezya Merkez Bankası tarafından verilen bankaların kötü aktiflerini

²⁷⁵ Pelin ATAMAN Erdönmez, "Kurumsal Yeniden Yapılandırma", *TBB Bankacılar Dergisi*, Sayı :44, 2003, s.37

²⁷⁶ Erdönmez ve Tülay, *a.g.e.*, s.11

²⁷⁷ Hawkins, *a.g.e.*, s.215

ayrıştırmak, sektöre sağlanan güvence programlarının yürütülmesi ve reel sektör firmalarının kredileri ile bankacılık sektörünün yeniden yapılandırılmasıdır.

Kurum bünyesinde aktif yönetim birimi oluşturulmuştur. IBRA'nın bünyesinde oluşturulan Aktif Yönetim Birimi ile bankaların sorunlu aktiflerinin çözülmesi amaçlanmıştır. Ancak Eylül 1998'de itibarlı 2000 firmadan hiçbiri IBRA'ya katılmamıştır. Bu nedenle modelden beklenen etki sağlanamamıştır. 1997 Asya krizi sonrasında 6'sı büyük banka olmak üzere 54 mali kuruluş IBRA'nın kontrolüne geçmiştir. 1998 yılı Eylül ayında ise 4 kamu bankası, kötü aktiflerinin IBRA'ya aktarılmasının ardından 'Bank Mandiri' adı altında tek bir bankada toplanmıştır.²⁷⁸

1999 yılında yapılan düzenlemeler ile yetkileri artırılan ve faaliyet süresi 5 yıl olarak belirlenen IBRA'nın görevleri: ²⁷⁹

- kendisine transfer edilen bankaları yeniden yapılandırmak,
- varlık yönetimi birimi aracılığıyla bankaların emlak ve kredi gibi varlıklarını tasfiye etmek,
- kamu tarafından bankaların yeniden yapılandırılmasında kullanılan fonların geri dönüşünü sağlamak olarak belirlenmiştir.

Bu kapsamda TGA oranının 2001 yılında %5'e indirilmesi hedeflenmiş, ayrıca, hükümetçe çıkarılan bir kararname ile ülkede faaliyet gösteren bankaların sorunlu kredilerinin kredilere oranlarının %5'i geçemeyeceğine dair bir düzenleme de yapılmıştır.

IBRA, elde ettiği finansal varlıkların satış sürecini başlatmış, kredi kartları alacakları Haziran 1999'da satılmış, ardından bazı araba ve bilgisayarlar satılmış, bireysel krediler de Temmuz 1999'da satılmıştır.²⁸⁰

Hükümet, 27.02.2004 tarihinde IBRA'yı kapattığını açıkladı. Kalan varlıkların mülkiyetini Maliye Bakanlığı'na devretti. Ancak, varlıkların yönetimi 2004 yılında

²⁷⁸ Erdönmez ve Tülay, **a.g.e.**, s.10; MESUTOĞLU B., (Mayıs 2001), **a.g.e.**,s.31 ; Erdönmez P.A., (2003), **a.g.e.**, s.35

²⁷⁹ Mesutoğlu B, (Mayıs 2001), **a.g.e.**,s.31

²⁸⁰ Hawkins, **a.g.e.**, s.208

oluşturulan varlık yönetim şirketi PPA tarafından üstlenilecektir. PPA'ya IBRA'nın personelinin atamaları yapıldı. IBRA oluşturulduğu 1998 yılından 2004 yılına kadar 168 Rp trilyon tahsilat yaptı ve hükümete transfer etti, geri kalan 274 Rp trilyon varlık yönetim şirketi PPA'ya devredildi. Bu süreçte, sorunlu varlıkların yapılandırılmasındaki iyileştirme oranı %28 olmuştur.²⁸¹

- **Endonezya Varlık Yönetim Şirketi** : IBRA'nın bir birimidir. Banka varlıklarının devralınması ve yönetilmesi işlevini gerçekleştirmek üzere IBRA bünyesinde bir varlık yönetimi birimi oluşturulmuştur. Bu birim, bankalara sorunlu kredilerini tahsil etmeleri konusunda yardımcı olmaya çalışmaktadır. Bu amaçla ülkenin en büyük 11 kentinde ofisler açılmıştır. IBRA, faaliyetleri durdurulmuş bankaların, kamu bankalarının, sermaye artırımı programına iştirak eden özel bankaların ve devralınan bankaların varlıklarını almaktadır. IBRA bankaların yalnızca sorunlu kredilerini değil bunlar yanında normal krediler, taşıt araçları, ofis malzemeleri ve sabit kıymetler gibi varlıklarını da almaktadır. IBRA, altısı büyük banka olmak üzere toplam 54 adet mali kuruluşu devralmıştır. 1998 yılı Eylül ayında ise dört kamu bankası, kötü aktiflerinin IBRA'ya aktarılmasının ardından "Bank Mandiri" adı altında tek bir bankada toplanmıştır.²⁸²

Activa :Ayrı bir tüzel kişiliğe sahip olup, IBRA'nın elinde bulunan kötü aktifleri elden çıkarmakla sorumludur.²⁸³

4.2.4.2. Organizasyon Yapısı

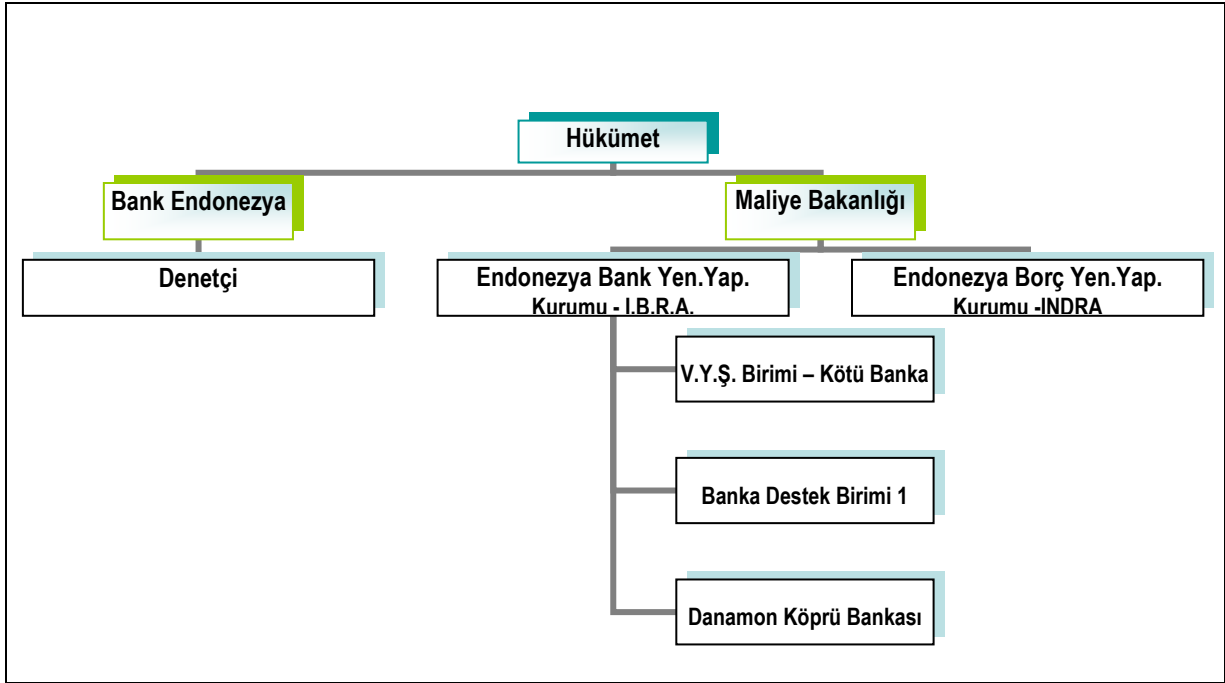
Bankalardaki sorunlu kredilerin çözümü ve yeniden yapılandırma amaçlı olarak oluşturulan kurumların, hükümet kurumları ile ilişkisini ve organizasyon yapısını gösteren ve yukarıda amaçları ve kuruluşları hakkında açıklamalar yapılan yapı kurumlar aşağıda gösterilmiştir.

²⁸¹ World Bank, **Indonesian Financial Sector Monthly Report** No:42, February 2004, www.siteresource.worldbank.org/Intindonesia/Resource/Fin-Priv-Sector/FSReport022004.pdf, (Erişim : 01.09.2006)

²⁸² Mesutoğlu B., (Mayıs 2001), **a.g.e.**, s.31-32

²⁸³ Küçükbaşakçı, **a.g.e.**, s.83

IBRA ve INDRA Maliye Bakanlığı'na bağlı olarak faaliyet gösteren kurumlar olup, VYŞ birimleri IBRA bünyesinde örgütlenmiştir. Yine IBRA bünyesinde bir kurum olan Danamon Köprü Bankası, krizden önce mevduat tutarına göre ikinci en büyük özel banka idi, yeniden sermaye verilerek, kapanan bazı bankaların mevduat ve aktiflerini alacak “köprü” banka olarak kullanılmıştır.²⁸⁴

Kaynak : Enoch, Gillian and Sundararajan, a.g.e., s.47

Şekil : 17- Endonezya’da Varlık Yönetim Şirketlerinin Organizasyondaki Yeri

4.2.4.3. Varlıkları Alınan Finansal Kurumlar ve Alınan Aktif Türleri

IBRA’nın bir birimi olarak oluşturulan Varlık Yönetim Birimi (AMU – Assest Management Unit), faaliyetleri durdurulmuş bankaların, kamu bankalarının, sermaye artırımı programına iştirak eden özel bankaların ve devralınan bankaların varlıkları, sadece yeniden sermayelendirilen bankaların kredi zararlarını almaktadır. IBRA bankaların yalnızca sorunlu kredilerini değil bunlar yanında normal krediler, taşıt araçları, ofis

²⁸⁴ Lindgren and Others, a.g.e., s.61

malzemeleri ve sabit kıymetler gibi varlıklarını da almaktadır.²⁸⁵ IBRA, bankalardan sorunlu kredi alırken Danaharta ve TAMC VYŞ'lerinde olduğu gibi, satın aldığı kredileri için herhangi bir miktar sınırlaması ve bir önseçim koşulu getirmemiştir.²⁸⁶

4.2.4.4. Sorunlu Kredilerin Toplam Krediler İçindeki Payı

Endonezya bankacılık sektöründe krizden önce %13 seviyesinde olan toplam TGA oranı, bankalara göre çok büyük değişkenlik göstermekle beraber kriz ile birlikte 1998 yılında %69'a kadar yükselmiştir.²⁸⁷

Tablo:46'de, Endonezya'da sorunlu kredilerin toplam krediler içindeki payı yer almaktadır. 2002 yılı itibari ile 1998 yılına oranla sorunlu kredilerin, krediler içindeki payının önemli oranda azalmış olduğu görülmektedir. Sorunlu kredilerin önemli bir bölümü IBRA'ya transfer edilerek, sorunlu kredilerin payı 1998 yılında %48,8'den 2000 yılında %18,8'e, 2003 yılında da %8,1'e düşmüştür.

Tablo : 46 - Sorunlu Kredilerin Toplam Krediler İçindeki Payının Gelişimi %

1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
9,3	19,8	58,7	32,8	18,8	12,1	8,3	8,1

Kaynak : Yuri Sato, Bank Restructuring and Financial Institution Reform in Indonesia, *The Developing Economies*, No:XLIII-1, March 2005, s.93

Endonezya'da 1995-2003 döneminde bankacılık sisteminin toplam sorunlu kredilerinin önemli bir bölümü kamu bankalarına aitti. 1995 yılında toplam kredilerin %40'ı kamu bankaları tarafından kullanılırken toplam sorunlu kredilerin %72,7'sini kamu bankalarının sorunlu kredileri oluşturmaktaydı. 1997 itibariyle ise kamu bankaları toplam kredilerin %36'sını kullanırken toplam sorunlu kredilerinin %66'sı kamu bankalarına aittir. 1998 yılında özel bankaların sorunlu kredilerden aldığı pay artmış, diğer

²⁸⁵ Enoch, Gillian and Sundararajan, **a.g.e.**, s.29; Mesutoğlu B., (Mayıs 2001), **a.g.e.**,s.31-32

²⁸⁶ Terada-Hagiwara and Pasadilla, **a.g.e.**, s.7

²⁸⁷ Mesutoğlu B., (Mayıs 2001), **a.g.e.**, s.31

incelenen yıllarda ise kamu bankaları devamlı fazla paya sahip olmuştur. Kamu ve özel bankaların sorunlu kredilerdeki payı Tablo:47’da gösterilmektedir.

Tablo : 47 – Endonezya’da Bankacılık Sistemindeki Toplam Sorunlu Kredilerin Mülkiyet Yapısına Göre Dağılımı (%)

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Kamu	72,7	67,0	65,9	38,9	52,6	33,1	32,6	43,4
Özel	16,3	22,8	24,5	52,7	23,1	22,7	28,0	31,3

Kaynak : Sinem Uçarkaya, **Kamu Bankalarının Bankacılık Sistemindeki Rolü**, TCMB Uzmanlık Yeterlik Tezi, Mart 2006, Ankara, s.16

4.2.4.5. Sorunlu Kredileri Çözümleme Yöntemleri

IBRA, devraldığı varlıklar ile bir varlık havuzu oluşturarak bunları yatırımcı gruplarına satmaktadır. Bu havuzları satın alan yatırımcılar maruz oldukları riskleri bu sayede değişik endüstri ve şirketler arasında yaymaktadırlar. IBRA bazı durumlarda banka çalışanlarını kredi tahsilatı için kullanabilmekte, kredilerin yönetimi ve satışı konusunda finansal danışmanlık kuruluşlarından yararlanabilmektedir.²⁸⁸

1999 – 2003 yılları arasında anapara tutarı 199,26 IDR trilyon olan krediler 45,67 IDR trilyon tutarına satılmıştır. Bu işlem sonucu, sorunlu kredilerin yeniden yapılandırma sonucu iyileştirme oranı % 23,75 olmuştur.²⁸⁹ Ancak, Endonezya’da varlıkların yeniden yapılandırılması süreci arzu edildiği gibi gelişmemiş ve yavaşlamıştır. IBRA’nın varlıklarının yeniden yapılandırmasının yavaşlamasının ve düşük iyileştirme (yeniden yapılandırma) oranının birçok sebebi vardır. Bunlar; politik engellemeler, parlamentodan kaynaklanan gecikmeler, gerçekçi olmayan defter değerleri, sık ve dar iç piyasa ile elverişsiz ekonomik koşullar.²⁹⁰

²⁸⁸ Mesutoğlu B., (Mayıs 2001), **a.g.e.**, s.31-32

²⁸⁹ IBRA, **3.rd Forum on Asian Insolvency Reform (FAIR)**, Seoul-Korea, 10-11 November 2003, www.oecd.org/dataoecd/1/0/20342850.ppt, (Erişim : 30.08.2008)

²⁹⁰ Anwar Nasution, **Bank Restructuring : Strategy, Progress and Outlook**, www.mof.go.jp/jouhou/kokkin/tyousa/tyou007b.pdf , 15 March 2001, (Erişim : 01.09.2006)

V. BÖLÜM

5. TÜRK BANKACILIK İSTEMİNDE SORUNLU KREDİLERİN TASFİYESİNDE VARLIK YÖNETİM ŞİRKETİ MODELİ VE ÖNERİLER

5.1. UYGULAMADA SORUNLU KREDİLERİN TASFİYESİ

Firmanın banka ile çalışmaya başlaması bankanın firma ile kredi ilişkisine girmek istemesi ile başlayan süreç, firma hakkında mali tahlil raporu yapılması ve olumlu olması halinde de firmaya mali verilerine göre kredi limiti ve/veya yine firmanın ihtiyaç duyacağı kredi türlerinin tespiti ve ticari faaliyetine uygun olacak vade belirlenmesini müteakip kredi kullandırım süreci başlar.

Bankalar tarafından kullandırılan krediler, normal kredi işlemleri süresi içinde her hangi bir sorun olmadığı sürece, vadelerinde tahsil ve tasfiye edilmekte, taksit tahsilatları esnasında veya ilgili devrelerde faiz tahsilatı yapılmakta, vadeleri dolmak üzere iken vadeleri yenilenmekte veya uzatılmaktadır. Tüm bu süreç normal banka- firma kredi ilişkisinde gerçekleşmektedir. Firma faaliyetlerinde herhangi bir olumsuzluk olması durumunda, kredi vadesinde tahsil edilmeye çalışılmakta, firma hakkında en son mali durumu yansıtacak şekilde mali tahlil ve istihbarat raporu düzenlenmekte, mevcut krediler için kefalet yanında çek/senet veya ipotek teminat alınmaya çalışılmaktadır.

Karşılıklar Yönetmeliği kapsamında donuk alacak haline gelecek bir kredinin Yönetmelik kapsamındaki şartları taşıması gerekmektedir. Çünkü, kredisi donuk alacak olarak kabul edilen bir firmanın kredileri normal kredi hesap skontlarından çıkarılarak Karşılıklar Yönetmeliği'nde yer aldığı üzere Takip Hesaplarına aktarılır ve yönetmelikte belirtilen süreçler izlenerek takip hesaplarına aktarılan krediler için Özel Karşılık ayrılmaya başlanır. Bir kredinin donuk alacak yani sorunlu kredi olarak kabul edilmesi ile başlayan süreç, firma hakkında olumsuz izlenimler ve belirtiler taşıyan bir süreçtir. Bir bankadaki

kredisi donuk alacak kabul edilerek takip hesaplarına aktarılan firmanın bu durumu TCMB'na bildirilir. Tüm bankalardan gelen kredi bilgileri birleştirilir. Yeni kredi ilişkisine girmesi, mevcut kredilerinin yenilenmesi veya firma hakkında mali tahlil istihbarat raporu düzenlenmesi durumlarında, TCMB Memzuç Risk Cetveli tüm bankalar tarafından talep edilerek, firmanın bankalar nezdindeki kredi limiti, o tarih itibariyle ne kadar kredi kullanmış olduğu (kredi riski), faiz tahakkuk ve reeskontları burada görülür. Dolayısıyla, bir bankada takip hesaplarına aktarılan kredisi var ise bu listede görülecektir. Sonuçta, yeni kredi ilişkisine girmek isteyen banka, firmanın Memzuç risk cetvelinde takip hesaplarında bakiye görmesi durumunda kredi onayından vazgeçebilecek, mevcut kredi ilişkisi devam eden bankalar ise bu durumda limit artırımı veya yeni onay yapmayacak, vade uzatımına gitmeyerek mevcut kredinin tahsil ve tasfiyesi yoluna gidebilecektir. Sonuçta, takip hesaplarına aktarılma süreci firma hakkında olumsuz durumların başlangıcıdır.

Kredi donuk hale geldikten sonra, kredinin normal hesap skontlarında çıkarılmasını müteakip, takip hesaplarına aktarılması ile birlikte, kredinin yasal yollardan tahsil edilme süreci başlar. Her ne kadar bu aşamadan önce bankanın firmanın mali durumu sıkıntıya düştüğünü tespit etmesi ile bir takım hazırlıklar, mal varlığı araştırması, teminatların incelenmesi ve piyasa fiyatının araştırılması ve diğer bankalardan önce davranarak kredinin tahsil edilmesine çalışılmakta ise de, bankanın firmadan olan kredi alacağının yasal yollardan tahsil edilmeye çalışması süreci, hesapların takip hesaplarına aktarılması ile başlatılmaktadır.

Bu aşamaya gelen bir kredi ilişkisinde alternatifler iyice azalmıştır. Çünkü, sorunlu/donuk hale gelen bir kredilendirme sürecinde bankanın amacı biran önce alacağını tahsil etmektir. Firmanın tek bir banka ile kredi ilişkisinin var olduğu varsayımı altında, banka-firma ile anlaşmaya varabilir, protokol imzalayabilir. Kısaca, sorunlu hale gelmiş bir kredinin iyiniyetli yaklaşımlar ile tahsiline ve ödenmesine yönelik somut adımlar atılabilir. Ancak, genelde firmaların birden fazla banka ile kredi ilişkisine girdiği dikkate alınırsa, bankaların aynı anda hareket etmediği ve her bir bankanın kendi alacağını bir an önce alma çabası, firmaya karşı ortak hareket etmekten ziyade firmanın hareket alanını

kısıtlamaktadır. Yeni kredi açılması veya yapılandırılmasından ziyade, mevcut kredilerin tahsil ve tasfiye süreci yürütülmektedir.

Yukarıda belirtilen süreç, birçok firma ve banka tarafından yürütülmüş ve halen de yürütülmekte olan bir süreçtir. Bunun yanında, bankalar tarafından yürütülen ve donuk kredilerin yapılandırılmasına, firmanın faaliyetlerini sağlıklı bir şekilde yürütmesini ve kredisini geri ödeyebilmesine imkan tanıyan, bankalara kanun ve yönetmeliklere tanımlanmış uygulamalar mevcut olup bunlar kısaca aşağıda açıklanacaktır.

Türk Bankacılık sektöründe, bir firmaya tahsis edilen kredinin sorunlu hale gelmesi ile çözüm için mevcut alternatifler şunlardır;

- Firmaya tahsis edilen kredi karşılıklar yönetmeliği Kapsamında, ilgili muhasebe hesaplarında izlenir. Banka sayısının az olması durumunda bankalar ortak hareket ederek, firma ile protokol yaparak kredinin tahsiline çalışabilir veya Banka, alacağını idari girişimler ile tahsil etmeye çalışabilir. Bunlar sonuç vermez ise alacağını tahsil için yasal yollara başvurur. Borçludan, kefillerinden veya teminatların nakde dönüşmesini sağlayarak alacağını tahsile çalışır.
- 4743 sayılı Kanun kapsamında firmanın yeniden yapılandırılması yani uygulamada bilindiği üzere İstanbul Yaklaşımı kapsamında değerlendirilmesi. Özellikle firmanın birçok banka ile kredi ilişkisinin bulunması durumunda, bankaların ortak hareket etmesi açısından önemlidir.
- Eğer banka TMSF'na aktarıldıysa, kredilerin takip, tahsil ve tasfiyesi TMSF tarafından ve 6183 sayılı kanun hükümlerine göre yapılacaktır.

Yukarıda belirtilen 3 durum, ilgili mevzuatı kapsamında aşağıda değerlendirilmiştir.

5.1.1. Karşılıklar Yönetmeliği

30.06.2001 tarih ve 24448 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan, Bankalarca Karşılık Ayrılacak Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve Ayrılacak karşılıklara İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmeliğin, Kredilerin ve Diğer Alacakların Yenilenmesi, Yeniden Finanse Edilerek Yapılandırılması ve Yeni Bir İtfa Planına Bağlanmasına İlişkin Usul ve Esaslar başlıklı 9. maddesinde, 31 Ocak 2002 tarih ve 24657 mükerrer sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Yönetmelik ile değişiklik yapılmıştır. Bu değişiklik sonucu yukarıda Yönetmeliğin 9.maddenin son hali şu şekildedir;

Madde 9- 1. a) Bu Yönetmelikte belirtilen sınıflandırma esasları kapsamında kredilere ve diğer alacaklara ilişkin olarak bankaya olan ödeme yükümlülüğünün yerine getirilmemesinin geçici likidite sıkıntısından kaynaklanmış olması halinde, borçluya likidite gücü kazandırmak ve banka alacağının tahsilini sağlamak amacıyla alacağın, gerektiğinde ilave kredi de açılarak bu maddede belirlenen esas ve usullere uyulmak kaydıyla yenilenmesi, yeniden finanse edilerek yapılandırılması ya da yeni bir itfa planına bağlanması mümkündür.

Karşılıklar Yönetmeliği’nin 30.06.2001 tarihli haliyle, ödeme yükümlülüğünün geçici likidite sıkıntısından kaynaklanması durumunda gerektiğinde ilave kredi açılarak yenilenmesi, yapılandırılması veya itfa planına bağlanması kabul edilmiş alacağın %25’ine kadar ilave kredi açılabilir, kredinin ve alacağın bu madde hükmünden yararlanabilmesi için yönetmelikte yer alan teminatlar ile techiz edilmesi gerektiği belirtilmiştir. 31.01.2002 tarihinde yapılan değişiklik ile, ilave kredi açılabileceği belirtilmekle birlikte, açılacak kredi tutarının firmadan olan alacağın % olarak oranı belirtilmemiştir.

Dolayısıyla, kredilerin sorunlu hale gelmesinin şartlarını ve muhasebeleştirmesini belirleyen Karşılıklar Yönetmeliği uyarınca, geçici likiditede sıkıntısından (9/1-b ; *Bu Yönetmeliğin uygulanmasında, geçici likidite sıkıntısı, yükümlülüklerini zamanında ve eksiksiz olarak yerine getirebilecek ödeme gücüne sahip olan bir kredi borçlusunun normal faaliyetlerden kaynaklanan fon giriş ve çıkışlarının, satış gelirlerinin veya faaliyet gelirlerinin beklenmedik ve geçici bir nedene bağlı olarak dalgalanmasından dolayı düzensiz hale gelmesinden kaynaklanan yönetilebilir bir nakit açığını ifade eder.*) kaynaklanan ödeme yükümlülüklerinin yerine getirilmemesi durumunu ifade eder. Ancak, bunu belirlemek subjektif kriterleri de gündeme getirmektedir.

Ancak, firma ile az sayıda bankanın (örnek olarak 1 banka) kredi ilişkisine girmesi ve kredinin karşılıklar yönetmeliği kapsamında donuk alacak halinde gelmesi ile firma ya idari / yasal yollardan takip edilerek kredi alacağının tahsiline çalışılır ya da firmadan olan alacak banka tarafından yapılandırılarak ödeme planına bağlanabilir. Birden çok banka bulunması durumunda ise her bankanın genel olarak uygulamada birbirinden bağımsız ve her bankanın bir an önce kendi alacağını tahsil etme önceliği ile hareket etmesi nedeniyle firmadan olan alacak yapılandırılmamakta, yasal takip süreci biran önce başlatılmaktadır. Dolayısıyla, karşılıklar yönetmeliği kapsamında donuk hale gelen bir alacağın, firma hakkında olumsuz veri ve bilgileri içermesi nedeniyle firmadan olan alacağın yeniden yapılandırılmasının yapılmadığı, alacağın bir an önce tahsil edilmeye çalışıldığı bir süreç olmaktadır.

5.1.2. İstanbul Yaklaşımı

Bankacılık sektöründe görülen sorunlu kredilerin çözümü için Londra Yaklaşımı olarak literatüre geçen ve İngiltere Merkez Bankası'nın desteği ile gönüllü bankaların katıldığı bir konsorsiyumun yaşatmaya değer gördükleri reel sektör firmalarının ekonomiye yeniden kazandırılmasını hedefleyen uygulama, ülkemizde İstanbul Yaklaşımı olarak adlandırılmıştır.

Londra Yaklaşımı, firmaların ciddi finansal zorluklarla karşılaştığında, bankaların ve diğer kredi veren tarafların nasıl davranması gerektiği konusunda genel bir rehberden ibarettir. Şirketlerin kurtarılmasını ve varlığını sürdürmesini garanti etmemektedir. Bu yaklaşım bir rehber olup, yasal bir statüsü bulunmamaktadır, İngiltere Merkez Bankası da (Bank of England) zorlayıcı bir güce sahip değildir. İngiltere Bankacılık sisteminin denetim rolünden tamamıyla ayrıdır. Londra Yaklaşımının ana unsurları şu şekildedir;²⁹¹

- Bankalar, finansal zorluk içinde olduğunu anladıkları firmalara destek olmaya devam etmelidir. Uygulamada, bankaların firmayla ilişkilerini sürdürmesi ve tasfiye için atama yapmamaları anlamına gelmektedir.
- Firmanın uzun dönemdeki geleceği hakkındaki kararlar, yapılandırmaya katılan tüm bankalar ve diğer taraflar arasında paylaşılan kapsamlı bilgilere dayanılarak yapılması gerekmektedir.
- Bankalar, hangi şirkete ve hangi koşullarla yardım edileceği konusunda ortak bir görüşe ulaşmak için, beraber çalışmalıdır.
- Daha önce tanınan haklar tanınmaya devam etmeli, aynı durumdaki alacaklılar (kredi veren) için eşit muamele olmalıdır.

Londra Yaklaşımı ilk olarak Meksika’da UCABE (Şirket Borçlarının Yeniden Yapılandırılması Kurumu) adıyla uygulanmıştır. Kore ve Tayland’da, Bangkok Yaklaşımı, Endonezya’da ise Jakarta İnisiyatifi isimleriyle ve Malezya’da uygulanmıştır. İngiltere Merkez Bankası’nın katılımıyla uygulanan Londra Yaklaşımı sayesinde 1989-1997 yılları arasında 160’ın üzerinde firma yeniden yapılandırılmıştır.

T. Bankalar Birliği, bankaların sorunlu aktiflerini devralmak üzere bir Varlık Yönetim Şirketi kurulmasına yönelik ön çalışmalar yapmış, ancak bu aşamada kamunun bu alana kaynak aktarmasının zor olduğu dikkate alınarak, Londra Yaklaşımına uygun şekilde,

²⁹¹ Pen Kent, Corporate Workouts – A UK Perspective”, *International Insolvency Review*, 1997, s.9

aktiflerin bankalarda bırakılarak, belirlenecek lider bir bankanın önderliğinde, bir komite aracılığıyla mahkeme sürecine başvurmadan sorunların çözümüne yönelik bir strateji izlenmesi tercihi öne çıkmıştır. Çeşitli kurumların üst düzey yönetici ve başkanlarından oluşan Finans Üretim Danışma Kurulu oluşturulmuş, çalışmaları müteakip kamuoyunda İstanbul Yaklaşımı olarak bilinen Finansal Yeniden Yapılandırma Programı (FYYP) ortaya çıkmıştır.²⁹²

Bir firmaya kredi kullandırmış bankalar, firmadan olan alacaklarının tahsili konusunda bir araya gelerek çözüm arayışına girmektedir. Ancak, firmadan alacakların farklı miktarlarda ve kredi karşılığı sağlanan teminatların (kefalet, ipotek vb) farklı olması gibi hususlar alacaklı bankalar arasında firmadan olan alacağı yeniden yapılandırmasında etkili olmaktadır. Yüksek tutarda alacağı bulunan banka, alacağının bir an önce tahsili için daha farklı öneriler getirebilir veya şartların belirlenmesinde daha çok söz sahibi olmak isteyebilir. Dolayısıyla, firma ile alacaklı bankalar arasında her zaman bu tür bir anlaşma yapılması mümkündür. Uygulamada firmadan alacaklı konumdaki birden çok bankanın bir araya gelerek alacağın yapılandırılması ve firmaya faaliyetlerine devam etmesi konusunda yardımcı olunması konusunda anlaşmaları genelde zor olabilmektedir. İstanbul Yaklaşımı, bankalar arasında bu gönüllü anlaşmayı sağlamıştır. Ayrıca, karşılıklar yönetmeliği kapsamında her ne kadar geçici likidite sıkıntısına düşen firmaların yapılandırılmasından bahsedilse de o aşamada bankaların bir araya gelerek yapamadıkları ortak çalışma İstanbul Yaklaşımı sayesinde gerçekleştirilmektedir.

31.01.2002 tarih ve 24657 mükerrer sayılı Resmi gazetede yayımlanan Mali Sektöre Olan Borçların Yeniden Yapılandırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması hakkındaki 4743 sayılı Kanunun Amaç başlıklı 1.maddesi; *“Bu Kanunun amacı, Türkiye’de faaliyette bulunan bankalar, özel finans kurumları ve kendi özel mevzuatları uyarınca alınan izinler dahilinde faaliyette bulunan diğer mali kurumlar tarafından, bankalar ve diğer mali kurumlar ile kredi ilişkisi içinde bulunup, finansal darboğaz*

²⁹² Ersin Özince“Türk Bankacılık Sisteminde Kredi Riski ve Aktif Yönetim Şirketleri”, **TBB Aktif Satışı ve Varlık Yönetim Şirketleri Konferansı**, İstanbul, 18 Haziran 2004, s.

yaşayan borçluların; finansal yeniden yapılandırma çerçevesinde belirlenecek süre ve koşullarla, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce açılmış kredilerle ilgili olarak vadeleri uzatmak, krediyi yenilemek, ilave yeni kredi vermek, anapara ve/veya faiz indirmek, faizden vazgeçmek, kredileri kısmen veya tamamen iştirake çevirmek, kredileri aynı, nakdi ya da tahsil şartına bağlı bir bedel karşılığı devir ve temlik etmek, kredileri borçlu ya da üçüncü kişilere ait aynı değerler karşılığında kısmen veya tamamen tasfiye etmek, diğer bankalarla birlikte hareket ederek protokoller yapmak gibi alınacak tedbirlerle mali kesime olan geri ödeme yükümlülüklerini yerine getirebilmelerine ve katma değer yaratmaya devam etmelerine imkan verilmesinin sağlanmasıdır”

5.1.2.1. Finansal Yeniden Yapılandırma Programı

FYYP, ekonomiye katma değer yarattığına inanılan ve finansal darboğaz yaşayan üretici firmaların fon yaratma kabiliyetleri de dikkate alınarak alacaklı kuruluşlarca uygun görülecek makul bir süreç içerisinde ve makul koşullarla, gerek katma değer yaratmaya devam etmeleri, gerekse öngörülen süre içerisinde mali kesime olan geri ödeme yükümlülüklerini yerine getirebilmelerine olanak sağlanması olarak tanımlanmaktadır.²⁹³

Krizin ekonomideki olumsuz etkilerini hafifletmek ve ekonomide büyümeyi tekrar sağlamak için kapsamlı bir kurumsal sektör yeniden yapılandırma programının uygulanması gündeme gelmiştir. Bu amaçla başlatılan çalışmalar geçmiş dönemlerden farklı olarak, reel kesim ve mali kesim temsilcilerini ilk kez ortak çözüm üretmek üzere Finans Üretim Danışma Kurulu adı altında ortak bir platformda buluşturmuştur.

Devlet Bakanlığı, BDDK, TC Merkez Bankası, SPK, TOBB, TÜSIAD, TBB Yönetimi temsilcilerinden oluşan Kurul’da bankaların sorunlu aktiflerinin varlık yönetim şirketi gibi bir kuruma devredilmeden bankada kalacağı ve bankaların bir araya gelerek

²⁹³ Pelin Ataman Erdönmez, “Finansal Yeniden yapılandırma Programı”, **TBB Bankacılar Dergisi**, Sayı-41, 2002, s.13

özüm bulmalarını sağlayacağı bir modelin benimsenmesi kararı alınmıştır. Bu çerçeve BDDK ile koordinasyon sağlanarak T.Bankalar Birliği bünyesinde çalışmalar başlatılmıştır. 4743 sayılı Kanun ve 11 Nisan 2002 tarihinde Finansal Yeniden Yapılandırma Çerçeve Anlaşmalarının Onaylanması, Kabulü ve Uygulanmasına İlişkin Genel şartlar Hakkında Yönetmelik kamuoyunda “İstanbul Yaklaşımı” olarak da bilinen Finansal Yeniden Yapılandırma Programı kapsamında hazırlanan Çerçeve Anlaşması’nın yasal dayanağını oluşturmaktadır. Çerçeve Anlaşmaları kapsamında, banka alacaklarının anlaşmaların BDDK tarafından onaylanmasını takip eden üç yıl içinde yeniden yapılandırılması ve gerektiğinde ek finansman sağlanması ve buna göre yeni bir ödeme planının yapılması mümkün olmuştur.

Finansal Yeniden Yapılandırma Çerçeve Anlaşması TBB Yönetim Kurulu’nun bu konuda çalışmalar yapmak üzere görevlendirdiği T. Garanti Bankası A.ř.- Yapı ve Kredi Bankası A.ř.- Pamuk bank A.ř.-T. İş Bankası A.ř.-T. Vakıflar Bankası T.A.O.’dan oluşan Yeniden Yapılandırma alışma Grubu tarafından bir süreç içerisinde oluşturulmuştur. TBB Yönetim Kurulunca onaylanan Çerçeve Anlaşması 24 Mayıs 2002 tarihinde alacaklı kuruluşların imzasına açılmıştır. 25 banka, 20 banka dışı mali kurum tarafından imzalanan Çerçeve Anlaşması BDDK’nın onayına sunulmuştur. Çerçeve Anlaşması, BDDK’nın 4 Haziran 2002 tarihli ve 718 sayılı Kararı ile onaylanmıştır.²⁹⁴

²⁹⁴ T.B.B., **Bankalarımız 2002**, TBB Yayınları, İstanbul, 2003, s.28

5.1.2.2. Finansal Yeniden Yapılandırma Programı Çerçeve Anlaşması
İmzalayan Alacaklı Kuruluşlar

Tablo : 48 - Finansal Yeniden Yapılandırma Programı Çerçeve Anlaşmasını
İmzalayan Alacaklı Kuruluşlar

Bankalar	
1. T.C. Ziraat Bankası	2. Türk Dış Ticaret Bankası
3. T.Halk Bankası	4. Türk Ekonomi Bankası
5. T.Vakıflar Bankası	6. T.Garanti Bankası
7. Akbank	8. T.İmar Bankası
9. Denizbank	10. T.İş Bankası
11. Fiba Bank	12. Yapı ve Kredi Bankası
13. Finans Bank	14. Toprakbank
15. Milli Aydın Bankası	16. Türk Ticaret Bankası
17. Oyak Bank	18. Türk Eximbank
19. Pamukbank	20. Türkiye Kalkınma Bankası
21. Şekerbank	22. Nürol Yatırım Bankası
23. Tekfenbank	24. Bayındırbank
25. Tekstil Bankası	-- ----
Bank Dışı Mali Kurumlar	
1. Garanti Factoring Hizmetleri	10. Garanti Finansal Kiralama
2. Aktif Finansal Kiralama	11. Vakıf Finansal Kiralama
3. Ulus Factoring	12. Albaraka Türk Özel Finans Kurumu
4. İş Genel Finansal Kiralama	13. Yapı Kredi Faktoring
5. İmar Finansal Kiralama	14. Tekfen Finansal Kiralama
6. Vakıf Deniz Finansal Kiralama	15. Dış Ticaret Factoring
7. Ziraat Finansal Kiralama	16. Finans Finansal Kiralama
8. Yapı Kredi Finansal Kiralama	17. Finans Deniz Finansal Kiralama
9. Asya Finans Kurumu	18. Dış Ticaret Finansal Kiralama
Diğer	
1. Tasfiye Halinde Emlak Bankası	2. Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu

Kaynak : B.D.D.K., (Nisan 2003), s.5

5.1.2.3. Finansal Yeniden Yapılandırma Programı'nın Yasal Zemini

FYYP'nin yasal zeminin oluşturulmasını teminen gerçekleştirilen yasal düzenlemeler şunlardır:²⁹⁵

- 4743 Sayılı Mali Sektöre Olan Borçların Yeniden Yapılandırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'da (Kanun), 31 Ocak 2002 tarih ve 24657 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Kanun'la Finansal Yeniden Yapılandırma Programı (FYYP) kapsamında hazırlanan Finansal Yeniden Yapılandırma Çerçeve Anlaşmaları (Çerçeve Anlaşması) düzenlenmektedir. Kanun'un 1. ve 2. maddelerinde gerek Çerçeve Anlaşmaları'nın içeriğine, gerekse bu anlaşmayı imzalayacak kuruluşlara değinilmekte, 3. maddede ise vergi istisnaları ve teşvik belgeleri düzenlenmektedir.

Kanun'da alacaklı bankaların, özel finans kurumlarının, diğer mali kuruluşların ve alacaklıların Çerçeve Anlaşmasını imzalamaları serbest bırakılmakta, imzalamaları için zorlayıcı hükümler bulunmamaktadır.

- Çerçeve Anlaşmaları'nın onaylanması, kabulü ve uygulanmasına ilişkin genel şartlar Kanun'un 2. maddesine dayanılarak BDDK tarafından 11 Nisan 2002 tarih ve 24723 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Finansal Yeniden Yapılandırma Çerçeve Anlaşmaları'nın Onaylanması, Kabulü ve Uygulanmasına İlişkin Genel Şartlar Hakkında Yönetmelik'te (Yönetmelik) gösterilmektedir.

Alacaklı Bankalar Konsorsiyumu'nda kararların tercihen oybirliği içinde alınması hükme bağlanmıştır. Oybirliği sağlanamayan durumlarda ise toplam alacak miktarının %75'ini temsil eden ABK üyelerinin aynı yöndeki kararı yeterli olacaktırⁱ. Alacağın %75'i veya daha üstünün tek bir Alacaklı Kuruluş tarafından temsil edildiği hallerde, biri en az %75'i temsil eden alacaklı olmak üzere, en az iki Alacaklı

²⁹⁵ Erdönmez P.A. (2002), a.g.e., s.14

Kuruluş'un aynı yöndeki kararı, tüm bankalarda 1 ve 2 inci grupta sınıflandırılan (31.12.2002 tarihi itibarıyla bu oran I. Grup-Standart Nitelikli Krediler ve II. Grup-Yakın İzlemedeki Krediler grubunda sınıflandırılan firmalar) firmalar için gerekli ve yeterli olmaktadır. Hakem Kurulu'nun (HK) görev alanına giren büyük ölçekli firmalarla sınırlı olmak üzere, ABK üyelerinin minimum %55 ve maksimum %75'e kadar olan alacaklarının aynı yöndeki kararının oluşması halinde, Hakem Kuruluna başvurularak hakemlik yapması istenir.²⁹⁶

Tablo : 49- Çerçeve Anlaşması'nda Öngörülen Karar Nisapları

Karşılıklar Yönetmeliğinde Kredi Sınıflandırması	Sınıflandırıldığı Tarih	Hakem Kurulu (Büyük Ölçekli Firmalar)	Karar Nisapları
1. Grup–Standart Nitelikli Krediler	31.1.2002	Yok	% 90
2. Grup Yakın İzlemedeki Krediler			
3. Grup Tahsil İmkânı Sınırlı Krediler	31.1.2002'de herhangi bir bankada	Var	
4. Grup Tahsili Şüpheli Krediler	bu kategorilerde	(% 55-75)	% 75
5. Grup-Zarar Niteliğindeki Krediler	sınıflandırılmış olmak kaydıyla		

Kaynak : Erdönmez P.A., (2002), a.g.e., s.15-16

Lider Banka: ABK içinde en büyük alacaklı konumundaki banka, ilgili müzakerelerin yönetilmesi, sonuçlandırılması ve uygulamanın izlenmesi konusunda Lider Banka (LB) olarak görev yapar. Banka bulunmayan konsorsiyumlarda aynı yöntemle Lider Kuruluş (LK) seçilir.

5.1.2.4. Finansal Yeniden Yapılandırma Programının Sonuçları

İstanbul Yaklaşımı'nın başladığı 24 Haziran 2002 tarihinden Nisan 2005 tarihine kadar yaklaşık 2 yıl 9 ay boyunca elde edilen sonuçlar aşağıda özetlenmektedir:

²⁹⁶ Erdönmez P.A., (2002), a.g.e., s.14

Tablo :50 - FYYP Sonuçları : Yapılandırılan Borç Tutarı ve Firma Sayısı

Mayıs 2005 itibariyle

FYYP Kapsamına Alınan Firma Sayıları ve Tutarı	Başvuran Firma Sayısı	Tutar (Milyon \$)	Sözleşme Yap. Firma Sayısı	Yapılandırılan Borç Tutarı (milyon \$)
- Büyük Ölçekli Firma	(35 Grup) 219	5.516	(30 Grup) 221	5.373,7
- Küçük Ölçekli Firma	112	735	101	646,9
TOPLAM	331	6.251	322	6.020,6
FYYP Kapsamına Alınan Firmalara İlişkin Faaliyet İstatistikleri		Büyük Ölçekli Firmalar	Küçük Ölçekli Firmalar	Toplam
Toplam İstihdam		37.028	11.392	48.420
Toplam İhracat Hacmi (Milyon USD)		709	89	798
Toplam Ciro Hacmi (Trilyon TL)		2.705	390	3.095
Aktif Toplamı (Trilyon TL)		6.984	834	7.818

Kaynak : TMSF, FYYP Aylık Raporları, Mayıs 2005, www.tmsf.org.tr

TBB, İstanbul Yaklaşımı – Bir Yeniden Yapılandırma Deneyimi, (FYYP Koordinasyon Sekreteryası), Ağustos 2005, s.9

Finansal Yeniden Yapılandırma Programı Haziran 2002’de başlamış ve Nisan 2005 itibariyle sona ermiştir. Program çerçevesinde 322 firma kapsama alınmış ve 6.020,6 milyon USD tutarında borç yeniden yapılandırılmıştır.²⁹⁷

4743 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce açılmış kredilerle ilgili olarak 31.12.2000 tarihi itibariyle;²⁹⁸

- bünyesinde en az 100 kişiyi bordrolu olarak istihdam eden,
- toplam yıllık ihracatı 15 milyon ABD Dolarını aşan,
- toplam yıllık cirosu 25 trilyon TL’yi aşan,
- denetlenmiş bilançosu en az 15 trilyon TL aktif büyüklüğüne sahip olan, firmalar "Büyük Ölçekli Firmalar" olarak tanımlanırken, bu kriterlerin dışında

²⁹⁷ TBB, Bankalarımız 2005, s.1-11

²⁹⁸ Erdönmez P.A., (2002), a.g.e., s.15

kalan firmalar "Orta ve Küçük Ölçekli İşletmeler" olarak tanımlanmaktadır.

İstanbul Yaklaşımı kapsamında Büyük Ölçekli Firmalar ve Küçük Ölçekli Firmalar 'da yaşanan gelişmelerin sonuçları aşağıda özetlenmektedir:²⁹⁹

5.1.4.2.1. Büyük Şirketler

- 35 gruba ait 219 Büyük Şirket yeniden yapılandırma kapsamına alınmıştır. Bu gruplara ilişkin olarak yeniden yapılandırılması gereken borç tutarı 5.516 milyon dolardır.
- Kapsama alınıp da yeniden yapılandırılmayacağına kanaat getirilen 2 grup (5 firma) bulunmaktadır. Söz konusu gruplara ait borç tutarı 43.3 milyon dolardır.
- Bir grubun hakkında FYYIS bağitlanmadan iflas kararı verilmiş, diğer üç grubun sözleşmeleri İstanbul Yaklaşımı sona eriş tarihi olan 04.06.2005 tarihine kadar tamamlanamamıştır.
- Büyük şirketlere ait gruplardan 30'u (221 firma) ile finansal yeniden yapılandırma sözleşmesi (FYYIS) imzalanmış olup, yeniden yapılandırılan borç tutarı 5.373 milyon dolardır.
- 5.373,7 milyon dolarlık borcun %61,7'ü özel bankalara, %20,5'ü kamu bankalarına, % 13,3'i TMSF/TMSF bankalarına, % 4,49'i ise diğer kuruluşlara aittir .
- FYYIS'lerde borç tutarının %43,32'si bir gruba, % 22,22'si diğer iki gruba ve kalan kısım ise 26 gruba aittir.
- Her bir gruba yaklaşık olarak yedi alacaklı banka düşmektedir. Toplantılara çağrılan diğer alacaklılar da dahil edildiğinde, ortalama alacaklı sayısı 8'e çıkmaktadır.

²⁹⁹ TBB, (Ağustos 2005), a.g.e., s.8-9; TMSF, (Mayıs 2005), a.g.e., s.

5.1.2.4.2. Küçük Şirketler

- 1 Nisan 2005 itibariyle, 101 Küçük Şirket ile yeniden yapılandırma anlaşması imzalanmıştır. Bu çerçevede, 646,9 milyon dolarlık borç yeniden yapılandırılmıştır
- Kapsama alınıp da yeniden yapılandırılmayacağına kanaat getirilen 13 şirket bulunmaktadır. Söz konusu şirketlere ait borç tutarı 11,5 milyon dolardır.
- Bu şirketlere ilişkin olarak yeniden yapılandırılan borç tutarı 647,1 milyon dolar olup, bu borcun yaklaşık %80'i özel bankalara, yüzde 17'si kamu bankalarına, % 2'si TMSF/TMSF bankalarına, %1'i ise diğer kuruluşlara aittir .
- Küçük Şirketlere ilişkin yeniden yapılandırmalarda borç tutarının %58'i bir gruba aittir.
- Küçük Şirket başına düşen ortalama alacaklı banka sayısı 2'dir.

Londra Yaklaşımı esasında bir centilmenler anlaşması, yani aynı gemide olanların birlikte çözüm aradıkları bir yöntem.³⁰⁰ İstanbul Yaklaşımı olarak bilinen son düzenlemenin, aslında yıllardan beri bankacılık sektöründe kredi kullanan kurumsal müşteri ile banka arasındaki kredi sözleşmesinin hükümleri ışığında kredilerin ödenmemesi durumunda uygulanan klasik yaklaşımdan orijinal bir farklılığı bulunmuyor. Dolayısıyla bu yaklaşım, bankaların seçtiği müşterilerine yönelik esnek uygulama olarak kabul edilecek eski alışkanlıklarının bir yasa ile banka gruplarının yine kredi kullanan müşteri gruplarına ortak tavır takınmasını sağlayan düzenlemeden farklı bir şey değil. En belirgin farklılık, eski uygulamalarda yer almayan vergi istisnalarının bir ayrıcalık olarak sunulması olup, vergi yükünün nispeten devlet ve güçlü aktörler tarafından farklı gruplara yansıtılmasıdır.³⁰¹

Örgütlenme açısından İstanbul Yaklaşımı'nda Londra Yaklaşımı'nın güçlü

³⁰⁰ Finans Kulüp, "İstanbul Yaklaşımı ve Beklentiler", **Konferans**, İstanbul, 12.11.2001

³⁰¹ Activeline, "Mali Sektöre Ankara Yaklaşımı", **Activeline**, www.activeline.com , Şubat 2002, (Erişim : 30.04.2005)

otorite temsilcisi Bank of England gibi yarı kamu otoritesi bulunmamakta, bu husus İstanbul Yaklaşımının gönüllülük esasına dayalı demokratik ve katılımcı bir sivil inisiyatif olma özelliğini pekiştirmektedir.³⁰²

5.1.3. TMSF ve Alacak Satış İhaleleri

TMSF, bünyesinde bulunan bankaların donuk alacaklarını (sorunlu kredilerini), idari girişimlerle, yasal takip süreçleri ile çözümlemeye çalışmış, bunun yanında çeşitli tarihlerde yapmış olduğu alacak satış ihaleleri ile de bunu gerçekleştirmiştir. Bu ihalelere geçmeden önce TMSF’ nin görev ve faaliyetleri hakkındaki açıklamalara aşağıda yer verilmiştir.

5.1.3.1. Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu

Fon’un Kuruluş, Görev ve Faaliyetleri ³⁰³; Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu 22.07.1983 tarihinde yürürlüğe giren Bankalar Hakkında 70 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile bankalardaki tasarruf mevduatını sigorta etmek amacıyla kurulmuştur. Fona tasarruf mevduatını sigorta etmenin yanı sıra, bankaların mali bünyelerini güçlendirme ve gereğinde yeniden yapılandırma görevi ise 16.06.1994 tarih ve 538 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile verilmiştir.

Fonun idare ve temsili önce TCMB sonra BDDK tarafından yerine getirilmiş, 26.12.2003 tarih ve 5020 sayılı Kanun ile 4389 sayılı Bankalar Kanununda yapılan değişiklik neticesinde; Fonun karar organının Fon Kurulu olduğu ve Fonun genel yönetim ve temsili ile Fon Kurulunca alınan kararların yürütülmesinin Fon Kurulu Başkanına ait olduğu hükme bağlanmıştır.

Fonun görevleri 01.11.2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu ile yeniden tanımlanmıştır. Kanunun 111 inci Maddesinde Fonun; “*Bankalar Kanunu ve ilgili*

³⁰² Erdönmez P.A.,(2002), a.g.e., s.4

³⁰³ TMSF, **Faaliyet Raporu 2005**, www.tmsf.org.tr, Mart 2006, s.5

diğer mevzuat ile verilen yetkiler çerçevesinde tasarruf sahiplerinin hak ve menfaatlerinin korunması amacıyla, mevduatın ve katılım fonlarının sigorta edilmesi, Fon bankalarının yönetilmesi, mali bünyelerinin güçlendirilmesi, yeniden yapılandırılması, devri, birleştirilmesi, satışı, tasfiyesi, Fon alacaklarının takip ve tahsili işlemlerinin yürütülmesi ve sonuçlandırılması, Fon varlık ve kaynaklarının idare edilmesi ve Kanunla verilen diğer görevlerin ifası için kurulmuş olup kamu tüzel kişiliğini haiz, idarî ve mali özerkliğe sahip bir kuruluş olduğu” belirtilmektedir.

Fonun kendisine verilen görevleri yerine getirmek amacıyla yürüttüğü faaliyetlerini 2 bölümde incelemek mümkündür.

- **Mevduat Sigortacılığı Faaliyetleri**, Fonun tasarruf sahiplerinin haklarını korumak amacıyla tasarruf mevduatını sigortalaması ile ilgili işlemleri içermektedir.
- **Çözümleme Faaliyetleri** kapsamında ise Fon, kendisine devredilen veya yönetim ve denetimi kendisine intikal eden bankaların en uygun şekilde çözülmesi, alacakların en yüksek değerde ve en kısa sürede tahsil edilmesi, bankalardan devralınan veya alacaklar sebebiyle edinilen varlıkların en uygun şekilde elden çıkarılması ve taraf olduğu davaların sonuçlandırılmasına yönelik işlemleri yürütmektedir.

5.1.3.2. TMSF Alacak Satışları

5.1.3.2.1. TMSF Bankalarından Devir Alınan Alacaklar

31.12.2005 tarihi itibarıyla hisseleri ve/veya yönetim ve denetimleri Fona devredilen bankalardan devir ve temlik alınan alacakların dosya adedi ve muhasebe bakiyelerinin (banka bilançolarında kayıtlı tutar) dağılımı aşağıdaki gibidir;

Tablo : 51 – 31.12.2005 Tarihi İtibarıyla Devir-Temlik Alınan Alacaklar

	Dosya Adedi	Dosya Adedi Dağılımı (%)	Muhasebe Bakiyesi (Bin YTL)	Muhasebe Bakiyesi Dağılımı (%)
Banka Hakim Ortaklarına İlişkin Alacaklar	1.436	% 1	5.147.956	% 71
Diğer Kurumsal Kredilerden Alacaklar	16.440	% 8	1.997.528	% 27
Bireysel Kredilerden Alacaklar	188.569	% 91	147.095	% 2
Toplam	206.445	% 100	7.292.580	%100

Kaynak : TMSF, (Mart 2006), a.g.e., s.21

31.12.2005 tarihi itibarıyla devir alınan kredi dosyalarından toplam 119.489 adedi kapanmış, 36 adet borçlu firma grubundan oluşan 247 adet dosya Birinci Alacak Satış Projesi kapsamında 2004 yılında satılmıştır. Ayrıca, anapara tutarı yaklaşık 1.000.000.000.-USD olan ve yaklaşık 7.200 borçlu grubundan oluşan 10.000’den fazla alacak 2005 yılı içerisinde hasılat paylaşımlı olarak İkinci Alacak Satış Projesi kapsamında satılmıştır.³⁰⁴

5.1.3.2.2. TMSF’nin Alacak Satış İhaleleri

Tahsilat Dairesi Başkanlığını, Birinci Tahsilat ve İkinci Tahsilat Daireleri olmak üzere iki farklı Daire altında yeniden yapılandırmış ve Alacak Satış Yöntemi’ni Fon’un İkinci Tahsilat Dairesi Başkanlığı bünyesinde takip edilecek kurumsal ve ticari alacakların çözümlenmesinde öncelikli bir çözümleme yöntemi olarak belirleyerek uygulamaya koymuştur. Fon, hisseleri ve/veya yönetim ve denetimleri kendisine devredilen bankalardan intikal eden kurumsal kredi alacaklarını (hakim ortaklar dışındaki borçlu firma ve gruplardan olan alacakları) en kısa sürede ve en yüksek net bugünkü değerle tahsil etme politikasının bir parçası olarak uygulamaya karar vermiş ve alacak satış ihaleleri düzenlenmiştir.³⁰⁵

³⁰⁴ TMSF, (Mart 2006), a.g.e., s.21

³⁰⁵ TMSF, (Mart 2006), a.g.e., s.23

5.1.3.2.2.1. İlk Alacak Satış İhalesi

TMSF, tahsili gecikmiş alacakların hızla ve en yüksek getiriyi sağlayacak şekilde tasfiye edilmesine yönelik çözümleme teknikleri arasında yer alan “Alacak Satış” yöntemi ile ilgili çalışmalara ilk olarak 2002 yılında başlamış ve Alacak Satış yönteminin TMSF alacaklarının çözümlemesinde öncelikli bir tasfiye yöntemi olarak uygulanması yönünde almış olduğu karar hakkında kamuoyunu bilgilendirmiştir.

İlk alacak satış ihalesine ilişkin bilgiler şöyledir;

Tablo : 52 - TMSF Alacak Satış İhalesi

15 Aralık 2003 Tarihinde Satışa Sunulan İLK PORTFÖY (30 Eylül 2003 hesap kesim tarihi itibarıyla)	23 Ağustos 2004 Tarihinde Satışa Sunulan SON PORTFÖY (15 Temmuz 2004 hesap kesim tarihi itibarıyla)
• Toplam Anapara Büyüklüğü yaklaşık 324.2 Milyon ABD Doları. • 60 Borçlu Firma Grubu • 162 adet Borçlu Firma, • 279 adet Alacak Kaydı.	• Toplam Anapara Büyüklüğü yaklaşık 222.8 Milyon ABD Doları. • 38 Borçlu Firma Grubu, • 123 adet Borçlu Firma, • 281 adet Alacak Kaydı.
İhale ile 13 yatırımcı ilgilenmiş, 8 tanesi Veri İnceleme Odalarına katılmış, sadece bu yatırımcılardan 7 tanesi (bunlardan 2’si MFI ile AIG ve Lehman Brothers ile Finansbank birlikte, diğer yatırımcılar :DeutscheBank, Global Menkul Değerler ve Meridien Securities ayrı olarak) ihaleye teklif vermişlerdir. Bu ihalede Fon Kurulu tarafından tespit edilen muhammen bedel yatırımcılara bildirilmemiştir. İhale, muhammen bedelin üzerinde hiçbir teklif alınamaması nedeniyle satış gerçekleşmeden kapatılmıştır Satış – İhale Yöntemi; Doğrudan Satış – Kapalı Zarf Usulü	İhaleye 15 Aralık 2003 tarihli ihalede fiyat teklifi veren 7 potansiyel yatırımcı davet edilmiştir. Bunlardan ihale ile sadece Global Menkul Değerler, Lehman Brothers, Finansbank ve Deutsche Bank ihale ile ilgilenmiş ve sadece 3 yatırımcı veri inceleme sürecine katılmıştır. Bu ihalede, Fon Kurulu tarafından ihale öncesinde tespit edilen muhammen bedel yatırımcılara bildirilmiştir. İhaleyi, muhammen bedelin üzerinde en yüksek ve tek fiyat teklifi veren Bebek Varlık Yönetim Şirketi kazanmıştır ve 22,5 milyon USD’ye satılmıştır. Satış – İhale Yöntemi; Doğrudan Satış - Açık Arttırma Yoluyla Pazarlık Usulü

Kaynak : TMSF, www.tmsf.org.tr

TMSF, 30.06.2003 tarihinde açıklamış olduğu alacak satış takviminde yer alan şekilde *ilk alacak satış ihalesini* 15.12.2003 tarihinde düzenlemiş ancak, yatırımcılardan alınan tekliflerin ihale muhammen bedelinin çok altında kalması nedeniyle birinci ihale sürecini satış gerçekleştirilemeden kapatmıştır. İlk ihaleye teklif vererek katılan yatırımcılara aynı portföyün sunulması yoluyla ikinci ihale sürecine TMSF bünyesinde 2004 yılı Mayıs ayında başlanmıştır. *İkinci alacak satış ihalesi* 23.08.2004 günü yapılmıştır. Deutsche Bank AG grubu iştiraklerinden biri olan Bebek Varlık Yönetim A.Ş. Şirketi, yaklaşık anapara büyüklüğü 222,8 Milyon ABD Doları olan alacak satış portföyüne vermiş olduğu 22,5 Milyon ABD doları tutarındaki teklif ile bu ihaleyi kazanmıştır.³⁰⁶

5.1.3.2.2.2. İkinci Alacak Satış İhalesi :

Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu tarafından, İkinci Tahsilat Dairesi Başkanlığı bünyesindeki tahsili gecikmiş alacak portföyündeki bireysel krediler, kredi dışı dava dosyaları ile 6183 sayılı Kanuna göre takip edilecek alacak dosyaları (bankaların hakim ortakları dışındaki) dışındaki kurumsal ve ticari alacak dosyalarının en hızlı ve en yüksek getiriyi sağlayacak şekilde çözümlenebilmesi amacıyla yeni bir alacak satış ihalesi yapıldığı, Alacak Satış İhalesinin hasılat paylaşım yönetimi ile gerçekleştirildiği, bu yöntemde, TMSF'nin hissedar olacağı bir VYŞ'ne alacak portföyünün hasılat paylaşımlı olarak satılması TMSF'nin ilk tercihi olmakla birlikte, Yatırımcılar ortak VYŞ kurulmadan da hasılat paylaşım esasına göre teklif verebileceği, satış portföyünün anapara tutarı yaklaşık olarak 1.000.000.000.-USD (Bir milyar Amerikan Dolarıdır) olduğu, veri inceleme odalarında yatırımcılara, satış portföyünün anapara tutarının yaklaşık %80'ini oluşturan 350 adet borçlu firma grubuna ait 1.750 adet alacak dosyası ile ilgili bilgiler sunulacağı, İhalenin Nisan 2005 tarihinde yapılacağı ve Ekim 2005'te sonuçlandırılacağı³⁰⁷ açıklanmıştır.

³⁰⁶ www.tmsf.org.tr

³⁰⁷ TMSF, **Basın Açıklamaları 20.04.2005**, www.tmsf.org.tr/docs/duyuru/basin/tr\ASlaciqlama.doc, (Erişim : 23.10.2005)

Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (TMSF) tarafından 29.04.2005 günü ilan edilerek başlatılan 2. Alacak Satış İhalesi, 09.09.2005’de sonuçlanmıştır. İlk aşaması 01.09.2005 tarihinde 4 yatırımcı şirketin katılımı ile yapılmış, kapalı zarf ile tekliflerin alınmasının ardından açık artırmaya geçilmiştir. Açık artırma sonucunda en yüksek teklifi veren Lehman Brothers-Finansbank A.Ş, Fiba Holding A.Ş. Konsorsiyumu ile, ikinci ve üçüncü sırada yer alan diğer yatırımcılar Goldman Sachs Credit Partners LP, Eco Master Fund Limited, ADRC Limited, TRG Holdings III Limited, SİSU Capital Limited Konsorsiyumu ve TSKB-Merrill Lynch Konsorsiyumu Fon Kurulu’na davet edilmiştir. Her üç grup iş planları konusunda Fon Kuruluna sunum yapmışlardır. İhale Tanıtım Dökümanında deklare edildiği üzere “Kalite ve Hasılataya Dayalı Değerlendirme Yöntemi”ni benimseyen Fon Kurulu’nun talebi üzerine en yüksek teklifi veren ve tahsili gecikmiş alacakların çözümlenmesi konusundaki deneyimlerinin ve sunmuş oldukları iş planlarının istenen yeterlilikte olduğu tesbit edilen Lehman Brothers-Finansbank A.Ş, Fiba Holding A.Ş. Konsorsiyumu ile pazarlık yapılmasına karar verilmiştir.³⁰⁸ İhalede anapara tutarı yaklaşık 934 milyon USD olan alacaklar Hasılat Paylaşım Yöntemi ile satışa sunulmuş, yaklaşık 7.200 borçlu grubundan oluşan 10.000’den fazla alacağın satışı gerçekleştirilmiştir. İhale ile ilgili olarak açılan veri odalarına 12 uluslar arası ve ulusal yatırımcı katılmış, 4 yatırımcı teklif vermiş ve 161 milyon USD peşin tutar ve %43 hasılat paylaşım oranı veren Lehman Brothers – Finansbank A.Ş. – Fiba Holding A.Ş. Konsorsiyumu ihaleyi kazanmıştır. Lehman Brothers – Finansbank A.Ş. – Fiba Holding A.Ş. Konsorsiyumu tarafından TMSF’nin de %0,1 oranında hissedar olduğu bir VYŞ kurulmuştur. İhale ile satılan alacakların takip ve tahsili bu VYŞ tarafından gerçekleştirilecektir.³⁰⁹

Fon Kurulu tarafından Lehman Brothers-Finansbank A.Ş, Fiba Holding A.Ş. Konsorsiyumu kazanan yatırımcı olarak onaylanmıştır. İkinci alacak satış ihalesi dosya devir teslim ve temlik işlemleri tamamlanmıştır. TMSF tarafından gerçekleştirilen ve dünyanın en başarılı ihaleleri arasında görülen İkinci Alacak Satış İhalesi’ni (İhale)

³⁰⁸ TMSF, **Basın Açıklamaları 09.09.2005**, www.tmsf.org.tr/docs/ilanlar/trlasis2.doc, (Erişim :23.10.2005)

³⁰⁹ TMSF, (Mart 2006), a.g.e., s.23

09.09.2005 tarihinde kazanan yatırımcı Lehman Brothers International (Europe) - Finansbank A.Ş.- Fiba Holding A.Ş. Konsorsiyumu ile 23.09.2005 tarihinde imzalanan Sözleşme gereği 23.11.2005 tarihinde BDDK'nın izniyle TMSF'nin de hissedar olduğu RCT Varlık Yönetim A.Ş. kurulmuş, 09.12.2005 tarihinde İhale'nin kapanışı gerçekleştirilmiştir. İhale kapsamında satılan kredi dosyalarının TMSF tarafından RCT Varlık Yönetim A.Ş.'ye devir ve temlik işlemlerine 24 Ocak 2006 tarihinde başlanmış, 10 Nisan 2006 tarihinde tamamlanmıştır. Kredi Dosyaları'nın meri gayrinakdi riskleri ilgili Banka(lar) bünyesinde takip edildiğini, Alacak Temlik Sözleşmeleri ile RCT Varlık Yönetim A.Ş.'ye devir ve temlik edilmeyen kredi dosyaları ile kredi dışı dava dosyalarının takibine TMSF bünyesinde devam edilmektedir Bu dosyalarla ilgili olarak tüm ilgililerin RCT Varlık Yönetim A.Ş. ile irtibata geçmesi gerektiği³¹⁰ açıklanmıştır.

5.2. VARLIK YÖNETİM ŞİRKETİ ÇALIŞMALARI VE MEVZUATI

Varlık Yönetim Şirketi (VYŞ) adlı şirket modeli, Türk hukuk sistemine, Türkiye'nin mali sektörde yaşadığı Kasım 2000 ve Şubat 2001 krizleri ve bu krizlerin sebep olduğu gerek mali sektörde gerekse de reel sektörde yaşanan bunalımları aşmak amacıyla oluşturulmuştur. Aslında bu model, 1980'li yıllardan itibaren A.B.D.'de "RTC" ve "FDIC", Meksika'da "FOBAPROA", G.Kore'de "KAMCO", Çin'de "CHAMC", Endonezya'da "IBRA", Tayland'da "FRA", Malezya'da "DANAHARTA", Filipinler'de "APT" ve Gana'da "NPART" isimleriyle var olan ve IMF'in Türkiye'ye önermiş olduğu bir modeldir.

İlki, Çin, İsveç ve İspanya'da uygulanmakta olan ve "banka hastaneleri" olarak adlandırılan, banka bünyesinde bulunan kötü aktiflerin (sorunlu varlıkların) yönetimi ile görevli ayrı bir birim kurulması veya bankaların iştiraki olarak ayrı bir tüzel kişiliği haiz fakat iştilal konusu o bankanın kötü aktifini yönetmek olan aktif yönetim şirketi kurulmasıdır.

³¹⁰ TMSF, "İkinci Alacak Satış İhalesi Dosya Devir Teslim ve Temlik İşlemleri Tamamlandı", www.tmsf.org.tr, (Erişim : 17.04.2006)

Türkiye için de önerilen ikinci sistem, bankaların sorunlu varlıklarının tasfiyesi amacıyla ayrı tüzel kişiliği bulunan ve iştiğal konusu "sorunlu varlıkların devralınması ve bunların çeşitli tekniklerle çözümlenmesi" olan VYŞ kurulmasıdır. Bunlardan başka, sorunlu varlıkların, VYŞ yerine, mevcut bir kamu kurumuna devredilmesi de başka bir yöntemdir. Bu yöntem, ABD, Japonya, Meksika (FOBAPROA) ve İspanya'da uygulanmaktadır. Türkiye'de bugüne kadar uygulanan, Fon'a devredilen bankaların sorunlu varlıklarını çözümleyen TMSF'de bu bölümde örnek olarak gösterilebilir.³¹¹

Kriz sonrası birçok ülkede bankaların sorunlu kredilerinin tasfiyesi gündeme gelmiştir. Bankaların sağlam bir bilançooya sahip olması, aktifleri içindeki sorunlu varlıkların tasfiyesi önemli amaç olmuştur. Malezya, G.Kore, Tayland, Endonezya, ABD, İsveç, Meksika gibi ülkeler Varlık Yönetim Şirketlerini bankaların sorunlu aktiflerinin tahsil ve tasfiyesinde kullanmış ülkelerdir. Özellikle Asya ülkelerinde VYŞ'lerinin gündeme gelmesinde IMF ile yapılan anlaşmalar sonucu, IMF'nin yönlendirmeleri de etkili olmuştur.

VYŞ'lerinin kuruluşuna kadar olan geçiş döneminde, TMSF'na devredilen bankaların sorunlu kredilerini (varlıklarını) devralan TMSF, VYŞ görevini üstlenmiş ve önemli miktarda Tahsili Gecikmiş Alacağı sektör dışına çekmiştir. BDDK yetkililerinin, "bankalarını asli görevini yapmaları, bankaların likiditesini bozan sorunlu varlıklarla uğraşmamaları gerektiği" şeklindeki demeçleri, bu şirket modelinin genel hatları ile amacını ortaya koyarken, gelecekte kurulacak finans sektörünün alacak takip sistemine de ışık tutmaktadır.³¹²

Gerek VYŞ hakkındaki teorik çalışmalar gerekse ülke uygulamalarına dayalı çalışma ve verilerin açıklandığı / yer aldığı 4. bölümden sonra, çalışmamızın 5.bölümünde, Türk bankacılık sektöründe sorunlu kredilerin tasfiyesinde Varlık Yönetim Şirketlerinin nasıl kullanılabileceği, kuruluşu, taşıması gereken özellikler, VYŞ'nin türü, sorunlu

³¹¹ Altay, a.g.e., s.3

³¹² Altay, a.g.e., s.1-2

kredileri fiyatlaması, başarılı bir şekilde faaliyette bulunması için dikkat edilmesi gereken hususlar ele alınacaktır. Bu incelemelerin sonucunda, VYŞ'nin bankalar ile ilişkisi, bankalardan sorunlu kredilerin VYŞ'ne transfer edilmesi, VYŞ tarafından bankaya bir fiyat ödenmesi, yapılan anlaşmanın niteliğine göre sorunlu krediler tahsil ve tasfiye oldukça bankaya tekrar bir tutar ödenmesi gibi bir sürecin, Banka tarafında muhasebeleştirilmesine ilişkin örnek bir süreç oluşturulacaktır.

5.2.1. Varlık Yönetim Şirketi Mevzuatı

Türkiye'de Varlık Yönetim Şirketi kurulmasına yönelik yasal altyapı ilk önce 4743 sayılı kanun ile hazırlanmıştır. Daha sonra Varlık Yönetim Şirket Yönetmeliği yürürlüğe girmiştir. 5411 sayılı Bankalar Kanunu'nda da yerini almıştır. Sırasıyla, VYŞ hakkında mevzuat hükümleri yer alacak olup, aşağıda ilk önce 4743 sayılı kanunda, VYŞ'ne ilişkin hükümler açıklanmaktadır.

5.2.1.1. 4743 Sayılı Kanun

4743 sayılı Mali Sektöre Olan Borçların Yeniden Yapılandırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun 30.01.2002 tarih ve 24657 sayılı Resmi gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Kanunun Amaç başlıklı 1.maddesinde;

“Bu Kanunun amacı, Türkiye’de faaliyette bulunan bankalar, özel finans kurumları ve kendi özel mevzuatları uyarınca alınan izinler dahilinde faaliyette bulunan diğer mali kurumlar tarafından, bankalar ve diğer mali kurumlar ile kredi ilişkisi içinde bulunup, finansal darboğaz yaşayan borçluların; finansal yeniden yapılandırma çerçevesinde belirlenecek süre ve koşullarla, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce açılmış kredilerle ilgili olarak vadeleri uzatmak, krediyi yenilemek, ilave yeni kredi vermek, anapara ve/veya faiz indirmek, faizden vazgeçmek, kredileri kısmen veya tamamen iştirake çevirmek, kredileri ayni, nakdi ya da tahsil şartına bağlı bir bedel karşılığı devir ve temlik etmek, kredileri borçlu ya da üçüncü kişilere ait ayni değerler karşılığında kısmen veya tamamen tasfiye etmek, diğer bankalarla birlikte hareket ederek protokoller yapmak gibi alınacak tedbirlerle mali kesime olan geri ödeme yükümlülüklerini

yerine getirebilmelerine ve katma değer yaratmaya devam etmelerine imkan verilmesinin sağlanmasıdır.

Yukarıdaki fıkra da belirtilen; kredileri kısmen veya tamamen iştirake çevirmek, kredileri aynı bir bedel karşılığı devir ve temlik etmek, kredileri borçlu ya da üçüncü kişilere ait aynı değerler karşılığı kısmen veya tamamen tasfiye etmek işlemleri 4603 sayılı Kanuna tabi bankalarla yönetim ve denetimi Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna devredilen bankalar tarafından yapılamaz.” denilmektedir.

4743 sayılı Kanunun VYŞ hakkında hükümleri içeren 3 maddesinin 7.fıkrasında;

“ Bankalar, özel finans kurumları ve diğer mali kurumların alacakları ile diğer varlıklarının satın alınması ve yeniden yapılandırılarak satılması amacıyla, kuruluş ve faaliyet esasları Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu tarafından belirlenecek varlık yönetim şirketlerinin yaptıkları işlemler ve bu işlemlerle ilgili olarak düzenlenen kağıtlar, kuruluş işlemleri de dahil olmak üzere kuruldukları takvim yılı ve bunu izleyen beş yıl süresince 488 sayılı Damga Vergisi Kanununa göre ödenecek damga vergisinden, 492 sayılı Harçlar Kanununa göre ödenecek harçlardan, her ne nam altında olursa olsun tahsil edilecek tutarlar 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu gereği ödenecek banka ve sigorta muameleleri vergisinden, 1318 sayılı Finansman Kanununa göre ödenecek taşıt alım vergisinden, kaynak kullanımı destekleme fonuna yapılacak kesintilerden ve 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun 29 uncu maddesi hükmünden istisnadır. Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu bu şirketlere, hiçbir şekil ve suretle şirket sermayesinin yüzde yirmisini aşmamak kaydıyla, sermaye sağlamak suretiyle katılmaya yetkilidir.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu tarafından belirlenecek esas ve usuller çerçevesinde bankalar arasında alım ve satım işlemine konu edilen alacaklar ve bu alacakların teminatını oluşturan değerlerin devir ve temlik için yapılacak işlemler ve bu işlemlerle ilgili olarak düzenlenen kağıtlar için, yedinci fıkra da belirtilen vergi, resim, harç ve fon istisnaları 31.12.2004 tarihine kadar aynen uygulanır” denilmektedir.

4743 sayılı Kanun ile bankalar, özel finans kurumları ve diğer mali kurumların alacakları ile diğer varlıklarını devralarak yönetmek üzere kurulması öngörülen varlık yönetim şirketlerinin, kuruluş ve faaliyet esasları BDDK tarafından 01.10.2002 tarih ve 24893 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanana “Varlık Yönetim Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Yönetmelik” ile belirlenmiştir. Yönetmelikle, Tasarruf

Mevduatı Sigorta Fonu dışındaki kişilerin inisiyatifinde varlık yönetimi şirketleri kurulması için gerekli yasal zemin oluşturulmuş olup, ayrıca, uygun koşul ve önerilerin geliştirilmesi durumunda, bu kişilerce kurulacak şirketlere, TMSF'nin de 4743 Sayılı Kanun 3/7 maddesi çerçevesinde %20'ye ulaşan hisseye tekabül edecek şekilde katılması öngörülmüştür. Söz konusu sınır, TMSF'nin sahip olacağı azami payı göstermekte olup, TMSF bunun altında bir oranda katılımda bulunmaya yetkilidir.

Sözkonusu yasayla ilgili olarak hükümetin teklif ettiği metinde varlık yönetimi şirketleri, 5 inci maddede düzenlenmiş ve burada *“Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu bu şirketlere hissedar olmak suretiyle katılabilir”* denilmiştir. Plan bütçe komisyonunda yapılan görüşmeler neticesinde 5 inci madde *“1 inci fıkrasının sonunda yer alan ve TMSF'nun varlık yönetim şirketlerine hissedar olabilmesine imkan veren cümlelerin, ekonomide kamunun ağırlığının artmasına yol açabileceği ve kamunun varlık yönetim şirketi kurmasına gerek olması durumunda bunun ayrı bir düzenleme ile yapılmasının daha doğru bir yaklaşım olacağı şeklindeki genel kanı neticesinde metinden çıkarılması, madde ile getirilen düzenlemeler istisna ve teşvikleri kapsadığından, madde hükümlerinin istisna ve teşvikleri düzenleyen 3 üncü maddenin sonuna eklenmesi ve müteakip maddelerin numaralarının teselsül ettirilmesi suretiyle”* değiştirilerek kabul edilmiştir. Plan bütçe komisyonunda yapılan değişiklikler genel kurulda kısmen kabul görmüş ve tasarı, varlık yönetim şirketlerine TMSF'nun en fazla %20 oranında katılabilmesine imkan veren hali ile kanunlaşmıştır. Buna göre ülkemizde öngörülen sistemin, ağırlığı özel sektöre ait olmak üzere kamu ve özel sektör ortaklığı olduğu söylenebilir. Tabii ki tümüyle özel sektöre ait bir VYŞ'nin kurulması da mümkündür.³¹³

5411 sayılı Bankalar Kanunu'nun 143. maddesi Varlık Yönetim Şirketleri hakkındadır. Yine kanunun 168 maddesinin (H) fıkrası, “(H) 30.1.2002 tarihli ve 4743 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin yedinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır. “ denilmek suretiyle, 4743 sayılı Kanun ile Varlık Yönetim Şirketleri hakkındaki 3 maddenin 7 fıkrası

³¹³ Şenay Öztrak, “Türkiye'nin Sorunlu Varlıklarla (Kredi ve Teminatlar) İlgili Çözümlerinin Hukuki Boyutu”, **BDDK Bankacılık Sektörünün Yeniden Yapılandırılması Programı**, İstanbul, 26.07.2002, s.2

yürürlükten kaldırılmış olup, bundan sonraki hususlar 5411 sayılı Bankalar Kanunu kapsamında yürütülecektir.

5.2.1.2. Bankalar Kanunu

Varlık Yönetim Şirketlerine ilişkin olarak Bankalar Kanunu'nda yer alan hükümler aşağıda açıklanmıştır.

5.2.1.2.1. 4389 Sayılı Bankalar Kanunu

4389 sayılı Bankalar Kanununun 14. maddesi'nin 6.fıkrası; *“Mali sistemde güven ve istikrarın sürdürülmesini teminen, Kurulca gerekli görülen hallerle sınırlı olmak üzere; ... sahip olduğu aktifleri ve hisse senetlerini iskonto veya sair suretlerle üçüncü kişilere satmaya,... Fon bu fıkra ile kendisine verilmiş olan görevleri doğrudan veya Fonun sahip olduğu tüm hak, menfaat ve muafiyetlerden aynı şekilde yararlanan, kuruluşu ve sermaye artırımını 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümleri ile 23.2.1995 tarihli ve 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun 29 uncu maddesi hükmünden muaf ve sermayesinin tamamına sahip olduğu kamu tüzel kişiliğini haiz bir şirket aracılığı ile de gerçekleştirebilir.”* denilmektedir.

Bu maddede, Varlık Yönetim Şirketi adı belirtilmemişse de %100'ü kendisine ait olmak üzere, kamu tüzel kişiliğine haiz bir şirket kurulacağına ilişkin bir yetki verilmiştir.

5.2.1.2.2. 5411 Sayılı Bankalar Kanunu

Resmi Gazete'nin 01.11.2005 tarih ve 25983 mükerrer sayılı nüshasında yayımlanan 5411 sayılı Bankalar Kanunu'nun Varlık Yönetim Şirketi başlıklı 143 maddesi şöyledir;

Varlık yönetim şirketi Madde-143- “Bankalar ve Fon dâhil diğer malî kurumların alacakları ile diğer varlıklarının satın alınması, tahsili, yeniden yapılandırılması ve satılması amacıyla, kuruluş ve faaliyet esasları Kurul tarafından belirlenen varlık yönetim şirketleri de kurulabilir. Varlık yönetim şirketleri alacaklarının tahsili ve alacakların ve/veya diğer varlıkların yeniden yapılandırılması kapsamında alacak tahsili amacıyla edindiği gayrimenkul veya sair mal, hak ve varlıkların işletilmesi, kiralanması ve bunlara yatırım yapılması ve yine alacaklarını tahsil etmek amacıyla borçlularına ilâve finansman sağlamak veya sermayelerine iştirak etmek dâhil olmak üzere her türlü faaliyeti gerçekleştirmeye yetkilidir.

Fon kurulacak varlık yönetim şirketlerine sermaye sağlamak suretiyle kurucu ortak veya hissedar olarak katılmaya yetkilidir.

Fonun en az yüzde yirmi hissedar olduğu varlık yönetim şirketleri, Fondan devraldığı alacaklarla ilgili olarak bu Kanunun 132 nci maddesinin sekizinci fıkrası ve 138 inci maddesinin beşinci fıkrasında Fona tanınan hak ve yetkileri kullanır.

Varlık yönetim şirketleri bu kapsamdaki işlemleri nedeniyle doğmuş veya doğması beklenen, ancak miktarı kesin olarak belli olmayan zararlarını karşılamak amacıyla karşılık ayırmak zorundadırlar. Karşılık ayrılacak alacakların nitelikleri ile karşılıklara ilişkin esas ve usûller Kurul tarafından belirlenir. Varlık yönetim şirketlerinin bu fıkra uyarınca ayırdıkları karşılıkların tamamı, ayırdıkları yılda kurumlar vergisi matrahının tespitinde gider olarak kabul edilir.

Bu Kanun kapsamında kurulan varlık yönetim şirketleri ile 4743 sayılı Malî Sektöre Olan Borçların Yeniden Yapılandırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun bu Kanunla yürürlükten kaldırılan 3 üncü maddesinin yedinci fıkrası uyarınca Kurulun çıkarmış olduğu yönetmelik kapsamında kurulan varlık yönetim şirketlerinin yaptıkları işlemler ve bununla ilgili olarak düzenlenen kâğıtlar, kuruluş işlemleri de dâhil olmak üzere kuruldukları takvim yılı ve bunu izleyen beş yıl süresince 488 sayılı Damga Vergisi Kanununa göre ödenecek damga vergisinden, 492 sayılı Harçlar Kanununa göre ödenecek harçlardan, her ne nam altında olursa olsun tahsil edilecek tutarlar 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu gereği ödenecek banka ve sigorta muameleleri vergisinden, kaynak kullanımını destekleme fonuna yapılacak kesintilerden ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanunun 39 uncu maddesi hükmünden istisnadır.

Varlık yönetim şirketi tarafından, bu borçların, taahhütlerin yüklenilmesi veya alacakların, varlıkların devralınması hâlinde, bu borç, taahhüt, alacak ve varlıklarla ilgili olarak, takibi şikayete bağlı suçlar dahil olmak üzere açılmış

veya açılacak her türlü ceza davalarında, alacağın devralındığı veya borcun, taahhüdün yüklenildiği tarihten itibaren, suçtan zarar gören olarak, varlık yönetim şirketi kendiliğinden müdahil sıfatını kazanır.

Bu Kanunun yayımı tarihinden önce kurulmuş olan varlık yönetim şirketleri bu Kanun hükümlerine tâbi olarak faaliyetlerini yürütürler.” denilmektedir.

VYŞ’ne ilişkin 143.madde; alacak ve varlıkların satın alınması, yeniden yapılandırılması ve satılması amacıyla VYŞ kurulabileceği, TMSF’nin VYŞ’ne ortak olabileceği, en az %20 oranında hissedar olduğu durumlarda Fon’a tanınan bazı hak ve yetkileri kullanabileceği, işlemleri nedeniyle oluşabilecek zararlar için karşılık ayırabileceği, bazı vergi, resim ve harç istisnası tanındığı, takibi şikayete bağlı suçlar dahil olmak üzere her türlü ceza davalarında VYŞ müdahil sıfatını kazanacağı ve VYŞ’lerinin Bankalar Kanununa tabi olarak faaliyette bulunacağı konularına yer verilmiştir.

Fon alacaklarının takip ve tahsiline ilişkin yetki ve usûller başlıklı 132. maddesi; “Fonun... 108.inci ...maddesindeki alacaklarının takip ve tahsilinde 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri uygulanır...” denilmektedir.

Banka kaynaklarının istismarı başlıklı 108.maddesi; “...faaliyet izni kaldırılan veya Fona devredilen bankaların hâkim ortakları ve yöneticileri, bu Kanunun şahsi sorumluluğa ilişkin hükümleri saklı kalmak kaydıyla, kullandıkları kaynakları ve bu suretle uğranılan zararları Fon tarafından verilecek süre içerisinde iade ve tazmin etmekle mükelleftir... verilecek süre içerisinde iade ve tazmin edilemeyen tutarlar Fon alacağı haline gelir ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre takip ve tahsil edilir.” denilmektedir.

132. ve 108. madde birlikte değerlendirildiğinde; TMSF’na alacaklarının takip ve tahsili için önemli ve kapsamlı yetkiler tanınmakta, 6183 sayılı AATUHAK hükümlerini uygulayarak alacağını tahsil edebilecektir.

Kaldırılan ve değiştirilen hükümler başlıklı 168. maddesinin H) fıkrası; “ 30.1.2002 tarihli ve 4743 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin yedinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.” denilmektedir. Böylece, TMSF’nin kurulacak VYŞ’ne en fazla %20 oranında ortak olabileceğine ilişkin sınırlamada kaldırılmış, VYŞ’ne ilişkin hususlar artık bankalar kanunu hükümleri uyarınca belirlenecektir.

5411 sayılı Bankalar Kanunu’nun hazırlanması ve kabul edilmesi sürecinde hükümetin teklif ettiği metnin, Plan ve Bütçe Komisyonu’nda görüşülmesi esnasında VYŞ’lerine ilişkin görüşler ve belirtilen çekinceler şöyledir;³¹⁴

- Varlık yönetim şirketi tarafından, bu borçların, taahhütlerin yüklenilmesi veya alacakların, varlıkların devralınması halinde, bu borç, taahhüt, alacak ve varlıklarla ilgili olarak, takibi şikayete bağlı suçlar dahil olmak üzere açılmış veya açılacak her türlü ceza davalarında, alacağın devralındığı veya borcun, taahhüdün yüklenildiği tarihten itibaren, suçtan zarar gören olarak, varlık yönetim şirketi kendiliğinden müdahil sıfatını kazanacağı, yani Fon’un müdahil sıfatını kaybettiği, VYŞ’nin müdahil sıfatı kazandığı, borçları varlık şirketine devredilenin kurtulduğunu,
- TMSF’nin geniş yetkilerle donatılmış bir güce sahip olmakla birlikte, tekrar bu yetkilerini daraltacak bir başka şirket (VYŞ) kurmak suretiyle ikinci bir organizasyona girdiği, TMSF bu yetkilerle bunları tahsil edemiyor ise VYŞ’nin de tahsilatının zor olacağı,
- TMSF’nin VYŞ kurabilmesi ve kötü aktiflerini, kötü alacaklarını bu VYŞ aracılığıyla tasfiye edebilmesi normal takip usullerinin geçerli olması halinde mümkün olduğu, ancak TMSF’nin olağanüstü yetkilere sahip olmasından sonra alacakların VYŞ aracılığıyla tasfiye etme yetkisinin olmaması gerektiği,
- TMSF’nun en büyük alacaklı olduğu grup Hakim ortakları olup, gerek tutar gerekse işlem hacmi olarak fona devredilen bankaların hakim ortaklarından olan alacakların

³¹⁴ TBB, **Bankalar Kanununda Değişiklik Yapan Kanunlar** – 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu, www.tbb.org.tr/turkcel/mevzuat/bankalar_kanunu.htm, (Erişim : 30.06.2006)

önemli olduğu, bu alacakların 6183 sayılı yasa kapsamında takip edildiği, kurulacak VYŞ'nin, 6183 sayılı yasa yetkilerini kullanamadığı, hakim ortaklardan olan alacakların VYŞ'ne devrinin sözkonusu olmadığı,

- TMSF bünyesinden takibi yapılan binlerce dosya bulunduğu, Fon'un bunlara harcayacağı emek ve zaman, hakim ortaklardan olan alacakları için harcayacağı emek ve zamanı olumsuz etkilediği,
- TMSF'nin sermayesinin %100 kendisine ait olacak bir VYŞ kurmasının yeni bir Kamu İktisadi Teşebbüsü (KİT) yaratacağı,
- 4743 sayılı yasa ve VYŞ Yönetmeliği olmasına karşın bugüne kadar neden bir VYŞ kurulamadığı,

hususları, VYŞ hakkında ileri sürülen görüş ve endişelerdir.

5.2.1.3. Varlık Yönetim Şirket Yönetmeliği

Varlık Yönetim Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Yönetmelik (1 Ekim 2002 tarih ve 24893 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır) VYŞ Yönetmeliği'nde Türkiye'de kurulması öngörülen bir VYŞ için belirlenen yönetmelik maddeleri hakkında açıklamalarımız aşağıda açıklanmıştır.

5.2.1.3.1. Tanımlar

“Tanımlar” başlıklı 3.maddesinde VYŞ; *“Varlık yönetim şirketi: Bankalar, özel finans kurumları ve diğer mali kurumların alacakları ile diğer varlıklarının satın alınması, yeniden yapılandırılarak satılması amacına yönelik olarak faaliyet göstermek üzere bu Yönetmelik hükümlerine göre izin alarak kurulan şirketlerdir.”* denilmektedir.

4743 sayılı Kanun'un 3/7 maddesi ve VYŞ Yönetmeliğin 3. maddesinde, VYŞ'lerinin Bankalar, özel finans kurumları ve diğer mali kurumların alacaklarını satın alacağını ve yeniden yapılandırarak satacağını belirtmiştir. Böylece, mevzuat alacakların

niteliklerine sınırlama getirmiştir. Ancak ,hisseleri Fona intikal etmiş bir bankanın hakim ortağından olan ve Fon tarafından 6183 sayılı Kanuna göre takip edilen alacakların VYŞ'ne devredilmeyip Fon tarafından takip ve tahsil edilmesi uygun görülmektedir. 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre başlatılan takibin, devir ile birlikte aynı usulde devamı mümkün olamayacağı gibi, hakim ortağın, VYŞ tarafından satılan, ve kendisinin borçlusu bulunduğu varlığı daha ucuza devralması kontrol edilemeyeceği, bu durumun da, Fon ve kamuoyu tarafından istenilmeyen bir durumdur.³¹⁵

Yönetmelikte özel “finans kurumları” ile ifade edilen kurumlar 5411 sayılı Bankalar Kanunu’nda Katılım Bankası olmuşlar ve Bankalar Kanununa tabi olarak faaliyette bulunmaktadır.

“Diğer Mali Kurumlar” tanımı, yönetmeliğin 3. maddesinde şöyle açıklanmıştır; *“Ana faaliyet konuları para ve sermaye piyasaları olan ve bu konulardaki özel kanunlara göre izin ve ruhsat ile faaliyet gösteren kurumlardan, finansal kiralama şirketleri, faktoring şirketleri ve finansman şirketleri gibi finansman sağlama veya ödünç para verme işleriyle iştigal eden tüzel kişileri”* ifade eder.

5.2.1.3.2. Kuruluş Şartları

VYŞ Yönetmeliğinin “Kuruluş Şartları” başlıklı 4.maddesinde;

“Varlık yönetim şirketlerinin kuruluşlarına Kurulca izin verilir. Varlık yönetim şirketlerinin;

- i. Anonim şirket şeklinde kurulması,*
- ii. Ödenmiş sermayesinin on trilyon liradan az olmaması,*
- iii. Hisse senetlerinin tamamının nama yazılı ve nakit karşılığı çıkarılması,*
- iv. Ticaret unvanında "Varlık Yönetim Şirketi" ibaresinin bulunması,*
- v. Ana sözleşmesinin Türk Ticaret Kanunu, bu Yönetmelik ve ilgili mevzuat*

³¹⁵ Öztrak, a.g.e., s.6

hükümlerine uygun olması,

vi. Kurucularının bu Yönetmeliğin 5 inci maddesinde sayılan şartları taşıması, şarttır.

Kuruluş için gerekli olan asgari sermaye, her yıl Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından açıklanan toptan eşya fiyatları endeksinin iki katının gerektirdiği miktarı geçmemek üzere Kurul kararıyla artırılabilir.

Faaliyet konuları farklı olan şirketler ana sözleşmelerini Türk Ticaret Kanunu ve bu Yönetmelik hükümlerine uygun olarak değiştirmek üzere kuruluşta aranan belgelerle Kuruma başvurmak ve Kuruldan izin almak kaydıyla varlık yönetim şirketi olarak faaliyet gösterebilirler.”

4743 sayılı Kanunda ve VYŞ Yönetmeliğinde VYŞ’ler için faaliyet süresi açısından belirli bir süre öngörülmemiş ve sınırlama getirilmemiştir.

Payların nakit karşılığında çıkarılması zorunluluğu getirilerek, kuruluşta aynı sermayenin getirilmesi yasaklanmıştır. Bu düzenlemedeki amaç, aynı sermayenin değerlendirilmesinde gerçeğin üstünde değer saptanarak pay sahiplerinin zarara uğratılmasına engel olmak ve şirketin faaliyetine sağlıklı olarak devam edebilmesi için likit kalınmasını sağlamaktır. Paylar nama yazılı olarak çıkarılır. Bu şirket tipinde, sermaye yapısı ve ortakların kimlikleri ve nitelikleri BDDK'nın sürekli denetimi ve gözetimi altında olduğundan, payın devri BDDK'nın denetimi altındadır. Bu denetim, ancak nama yazılı paylar ile ortaklığın pay defterinde paydaşların ve dolayısıyla oy hakkı sahiplerinin belirli olması ile sağlanabilir.³¹⁶

5.2.1.3.3. Kuruluş İşlemleri

Madde 6 — “Varlık yönetim şirketi kurulması veya mevcut bir şirketin varlık yönetim şirketine dönüşmesi için bu Yönetmeliğin 1 numaralı ekinde belirtilen belgelerle birlikte Kuruma başvurulması zorunludur.

Kurulca başvurunun uygun görülmesi halinde, varlık yönetim şirketi, kuruluş veya dönüşüm işlemlerinin mevzuat hükümlerine uygun bir şekilde

³¹⁶ Altay, a.g.e., s.8

gerçekleştirilmesinden ve Ticaret Siciline tescil ve ilân işlemlerinin tamamlanmasından sonra faaliyete geçer.

Faaliyete geçilmesini müteakip ana sözleşmenin yayımlandığı Ticaret Sicil Gazetesi ile şirketi temsil ve ilzama yetkili kişilerin imza sirkülerleri ve adres bilgilerinin Kuruma gönderilmesi gereklidir.

Kuruluş izni, izin tarihinden itibaren yüz seksen gün içinde faaliyete geçilmemesi ve Kuruma bildirilmemesi halinde geçersiz olur.”

5.2.1.3.4. Faaliyet Alanı

Madde 11 —“ Varlık yönetim şirketleri,

a) Banka, özel finans kurumu ve diğer mali kurumların alacakları ile diğer varlıklarını satın alabilir, satabilir, satın aldığı alacakları borçlusundan tahsil edebilir, varlıkları nakde çevirebilir veya bunları yeniden yapılandırarak satabilir.

b) Banka, özel finans kurumu ve diğer mali kurumların alacakları ile diğer varlıklarının yeniden yapılandırılması veya üçüncü kişilere satışında danışmanlık ve aracılık hizmeti verebilir.

c) Sermaye piyasası mevzuatı dahilinde ve gerekli izinleri almak kaydıyla faaliyette bulunabilir ve menkul kıymet ihraç edebilir.

d) Faaliyetlerini gerçekleştirmek amacıyla iştirak edinebilir.

e) Diğer varlık yönetimi şirketlerinin satışına aracılık ettiği veya ihraç ettiği finansal ürünlere yatırım yapabilir.

f) Şirketlere kurumsal ve finansal yeniden yapılandırma alanlarında danışmanlık hizmeti verebilir.

Varlık yönetim şirketleri, bu maddede belirlenen konular dışında faaliyette bulunamaz.”

VYŞ'lerinin kurumların alacaklarını ve diğer varlıklarını satın almasına ilişkin olarak; Türk Hukukunda alacağın devredilmesine, dolayısıyla VYŞ tarafından devralınmasına imkan veren müessese kural olarak “alacağın temliki”dir. Bu nedenle VYŞ'nin alacağı devralması için, devreden (asıl alacaklı) ile bir temlik sözleşmesi yapması gerekmektedir. Alacağın temlikiyle ilgili olarak kısaca bilgi vermek gerekirse; Borçlar

Kanununun 162'nci maddesine göre “*alacaklı alacağını üçüncü bir şahsa temlik edebilir.*” Kural olarak bütün alacaklar temlike konu olabilirler. Alacağın mahiyetinin ihtilaflı oluşu, süreye bağlı olması (başka deyişle, alacağın vadesinin gelmemiş olması) ,müstakbel bir alacak niteliğinde olması, dava konusu yapılmış olması alacağın temlikine engel değildir. Alacaklının kısmi temlik yapması mümkün ise de, burada teminatların paylaşılması sözkonusu olacak için, VYŞ'nin kısmi temlik yapmaması uygun olacaktır. Alacağın zamanında, noksansız ve kusursuz olarak ifa edilmesi için taraflarca tesis edilmiş alacağa bağlı teminat haklarının da alacağın temlikıyla birlikte otomatik olarak temlik alana geçmesidir. Bu kural, alacağı temlik alan pozisyonunda olan VYŞ'leri için çok önemlidir.³¹⁷

5.2.1.3.5. TMSF'nin Ortaklık Payı

TMSF'nin kurulacak bir VYŞ'ne hangi oranda ortak olacağı VYŞ Yönetmeliğinde belirtilmemektedir. 4743 sayılı Kanunun 3/7 maddesinde; “*Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu bu şirketlere, hiçbir şekil ve suretle şirket sermayesinin yüzde yirmisini aşmamak kaydıyla, sermaye sağlamak suretiyle katılmaya yetkilidir.*” denilmektedir. Dolayısıyla, tavan %20 olmak şartıyla daha düşük oranlarda da ortaklık payı olabilecektir. 4743 sayılı Kanunun VYŞ'ne ilişkin 3/7 maddesi Bankalar Kanunu'nun 168/H maddesinde “*30.1.2002 tarihli ve 4743 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin yedinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.*“ denilmektedir.

5411 sayılı Bankalar Kanununun 143. maddesinde “*Fon kurulacak varlık yönetim şirketlerine sermaye sağlamak suretiyle kurucu ortak veya hissedar olarak katılmaya yetkilidir. Fonun en az yüzde yirmi hissedar olduğu varlık yönetim şirketleri, Fondan devraldığı alacaklarla ilgili olarak bu Kanunun 132 nci maddesinin sekizinci fıkrası ve 138 inci maddesinin beşinci fıkrasında Fona tanınan hak ve yetkileri kullanır.*“ denilmekte, Fonun VYŞ'lerine ortak veya hissedar olarak katılabileceği ve ortaklık payına ilişkin olarak bir sınırlama getirmediği, sadece VYŞ'nin Fona tanınan hak ve yetkilerden bazılarını kullanması için Fon'un VYŞ'ne en az %20 oranında iştirak etmesi gerektiği

³¹⁷ Öztrak; a.g.e., s. 6-10

konusunda bir sınır vardır ve %100 oranına kadar ortak veya hissedar olabilme imkanı getirilmiştir.

5.2.2. Varlık Yönetim Şirketi Kurulması Hakkında Eylem Takvimi

Varlık yönetimi şirketi (VYŞ) kurulmasına ilişkin olarak hazırlanan ve yaklaşık 6 aylık bir hazırlık/kuruluş süreci içeren bir eylem takvimi BDDK tarafından hazırlanmış olup, ana faaliyetler itibariyle aşağıda sunulmaktadır. Diğer ülke tecrübeleri incelendiğinde merkezi bir VYŞ'nin oluşturulmasının ve tam olarak işlerlik kazanmasının genellikle 7 ila 15 aylık bir süre gerektirdiği, bu tecrübelerin ışığında ve Türkiye'nin kendisine özgü koşulları çerçevesinde hazırlanan takvim bir yandan süreci hızla sonuçlandırmayı bir yandan da faaliyetler için gerçekçi süreler tanımayı amaçlanmış, VYŞ'nin kuruluşunun 6 aylık bir süre alması öngörülmekle beraber, şirketin kredi devralmaya başlayarak tam bir işlerlik kazanması büyük ölçüde uygulayacağı değerlendirme ve fiyatlama yöntemine bağlı olacağı ³¹⁸ belirtilmiştir.

Tablo : 53 - Varlık Yönetim Şirketi Kurulması Hakkında Eylem Takvimi

Faaliyet	Takvim
I. Koordinasyon komitesinin belirlenmesi	Mart 2002
II. Şirket modelinin tasarlanmaya başlanması	Nisan 2002
III. Reel ve finansal sektör temsilcileri ile toplantılara başlanması	Nisan/Mayıs 2002
IV. Diğer ülke tecrübelerinin yerinde incelenmesi	Nisan/Haziran 2002
V. VYŞ'nin tasarlanması konusunda danışmanlık sağlanması	Nisan/Haziran 2002
VI. Ulusal ve uluslararası kuruluşlar ile toplantılar	Nisan/Mayıs 2002
VII. Anasözleşme taslağının potansiyel yatırımcılara gönderilmesi	Mayıs 2002
VIII. Anasözleşme taslağının kesinleştirilmesi	Haziran 2002
IX. VYŞ'nin yönetim kurulunun belirlenmesi	Temmuz 2002
X. VYŞ'nin dizaynı ve kuruluş prosedürünün belirlenmesi	Temmuz 2002
XI. VYŞ'nin kuruluşu	Ağustos 2002

³¹⁸ BDDK, Varlık Yönetim Şirketi Kurulması Hakkında Eylem Takvimi, http://www.bddk.org.tr/turkce/duyurular/basinaciklamasi/14032002var_yon_sirketi_kurma.doc, (Erişim : 01.03.2006)

İMF'ye gönderilen 03.04.2002 tarihli Niyet Mektubu'nda da, TMSF'nin, azınlık hissesine sahip olacağı özel bir varlık yönetim şirketinin 2002 Ağustos sonuna kadar kurulacağını duyurmuştur.³¹⁹

30.07.2002 tarihli Niyet Mektubu'nda, "BDDK, TMSF Tahsilat Birimi'ne devredilen donuk aktiflerin çözümüne ilişkin olarak, bir varlık yönetim şirketinin kurulmasını da içeren bir strateji oluşturmaktadır. TMSF, bağımsız denetçilerin tavsiyesini alarak Tahsilat Birimi'nin elinde bulunan varlıkların elden çıkartılmasına ilişkin ayrıntılı bir satış stratejisi oluşturacaktır. Söz konusu strateji 2002 yılı Eylül ayı sonuna kadar ilan edilecektir. TMSF, 2002 yılı Ekim ayı sonuna kadar kağıt üstündeki değeri en az 250 milyon ABD Doları olan kredi portföylerinin satış ilanını yapacak olup, teklifler 2002 yılı sonuna kadar TMSF'ye sunulacaktır. Özel bankaların ya da diğer kuruluşların kendi varlık yönetim şirketini oluşturma yönünde ilgi beyan etmeleri halinde TMSF, buna iştirak etmeye gönüllü olacak ve ihtiyaç duyulan sermayenin, kanun hükümlerince izin verilen, % 20'sine kadar olan bir tutarını sağlayacaktır. Aksi takdirde, devralınan bankalardaki varlıklar Tahsilat Birimi (kötü durumdaki varlıklar) ve Bayındırbank (iyi durumdaki varlıklar) tarafından idare edilecektir."³²⁰

Bu eylem planı kapsamında; VYŞ Yönetmeliğinin 01.10.2002 tarihinde yürürlüğe girmesini müteakip, 2003 yılı içerisinde BDDK'ya bir VYŞ tarafından kuruluş başvurusunda bulunulmuş olup, bu çerçevede Kurul'un 14.10.2003 tarih ve 1138 sayılı Kararı ile Bebek Varlık Yönetim Şirketi A.Ş.'nin kuruluşuna izin verilmiştir.³²¹ 23.08.2004 tarihindeki TMSF tarafından yapılan ilk alacak satış ihalesini de Bebek VYŞ kazanmıştır.

09.09.2005 tarihinde sonuçlanan 2.Alacak Satış İhalesinin kazanan Lehman Brothers – Finansbank A.Ş. – Fiba Holding A.Ş. Konsorsiyumu tarafından TMSF'nin de %0,1 oranında hissedar olduğu bir RCT Varlık Yönetim A.Ş kurulmuştur.

³¹⁹ Hazine, "03.04.2002 Tarihli Niyet Mektubu", www.hazine.gov.tr/standby/mektup/mektup_tr_19062002.pdf, (Erişim : 01.01.2006)

³²⁰ Hazine Müsteşarlığı, "30.07.2002 Tarihli Niyet Mektubu", www.hazine.gov.tr/standby/3gg_nm_tr.pdf, (Erişim : 01.01.2006)

³²¹ BDDK, **Yıllık Rapor 2003**, İstanbul, Mayıs 2004, s.66

5.3. VARLIK YÖNETİM ŞİRKETİ MODELİNE İLİŞKİN ÖNERİLER VE TÜRKİYE UYGULAMASI

Türkiye için önerdiğimiz VYŞ modeli; sektörde 2'li yapı olmasıdır. Birinci yapı, Bankaların sorunlu varlıklarının tahsil ve tasfiyesi amacıyla ayrı bir tüzel kişiliği bulunan, amacı varlıkların devralınması, yönetimi ve elden çıkarılması (satışı) olan Merkezi VYŞ'dir. İkinci yapı, Merkezi VYŞ yanında, TMSF'nin ortaklık payının bulunduğu VYŞ'lerinin kurulmasıdır.

Varlık yönetimi ve sorunlu aktiflerin çözümü konusunda bilgi ve deneyimlerin paylaşılmasına yönelik işbirliği sağlanması amacıyla Güney Kore Varlık Yönetim Şirketi KAMCO ile BDDK arasında 19 Ekim 2001 tarihinde bir anlaşma imzalanmıştır. Ayrıca, sorunlu aktiflerin çözümü ve varlık yönetimi konusunda deneyim sahibi diğer bir kuruluş olan Danaharta-Malezya tarafından 10-11 Ekim 2001 tarihlerinde İstanbul'da varlık yönetimi konusunda bir seminer düzenlenmiştir.³²²

Çalışmamızda, finans sisteminde ikili bir Varlık Yönetim Şirketi olacaktır.. Birincisi, TMSF' nin %100 kendisine ait bir kamu tüzel kişiliğine sahip merkezi bir VYŞ, İkincisi, TMSF'nin ortak olarak katılacağı diğer ortak ve ortakların banka/bankalar olacağı VYŞ'dir.

Mali piyasaları yeterince gelişmemiş ülkelerde sorunlu varlıkların piyasa kuralları çerçevesinde özel firmalarca çözümü olması özellikle kriz dönemlerinde istendiği ölçüde ve verimlilikte olmayabilmektedir. Bu nedenle, kamu otoritelerince varlık yönetimi şirketleri kurulması yoluna gidilmektedir. Mali piyasaları gelişmiş ülkelerde bile, piyasanın tolere edebileceği seviyenin üzerinde tutarlarda sorunlu varlığın ortaya çıktığı kriz durumları, kamunun kendi varlık yönetimi şirketini kurmasını gerektirebilmektedir. 1980'lerde ABD bunun en çarpıcı örneğini teşkil etmiştir.³²³

³²² BDDK, **Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı : Gelişme Raporu**, İstanbul, 8 Kasım 2001, s.24

³²³ Mesutoğlu B., (Mayıs 2001), a.g.e., s.3

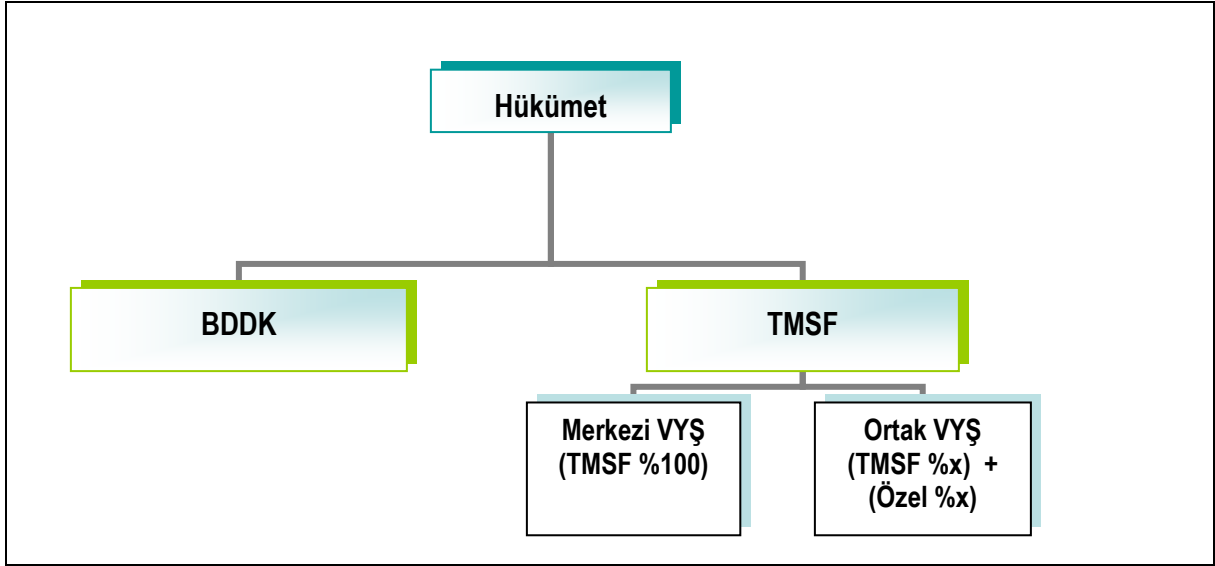
Finans sisteminde TMSF'nin hem %100 sahip hem de ortak olduğu ikili VYŞ modeli önerilmesi ile;

- Merkezi ve merkezi olmayan her iki yapının olumlu yönlerinin ön plana çıkartılması, olumsuzluklarının bertaraf edilmesi,
- Fonlama ihtiyacının, kriz dönemlerinde devletten gelmesi nedeniyle, fon yaratma gücünün garanti olması, kriz dönemlerinde TMSF'nin sahip olduğu VYŞ'nin, krizin hafıflediğı dönemlerde ortak olduğu VYŞ'lerinin etkin çalışabilmesi,
- Özel bankaların, bankacılık ve kendi iç mevzuatına aykırı kullandırılan ve donuk alacak hale gelebilecek kredilendirme ilişkilerinde kendi kuracakları VYŞ'ni kullanmalarının önlenmesi,
- Yüksek maliyetlere yol açan bankacılık krizlerinin, kamu desteğı ile bankalar faaliyette iken kontrol altına alınması imkanı getirilmesi,
- TMSF'nin ortak olması suretiyle, bu tür VYŞ'nin denetiminde etkinliğin sağlanması,
- Sistemde sorunlu halen gelen kredilerin her iki varlık yönetim şirketinde TMSF' nin bulunması nedeniyle, bilgilendirme, muhasebeleştirme, mali yapının şeffaflığı konularında güvenilir olması,
- TMSF'nin ortak olduğu VYŞ'nin, TMSF'nin tam sahip olduğu VYŞ'ne sorunlu krediler aktarılmadan önce aktarılması imkanı ve dolayısıyla tahsil ve yönetiminin sağlanabileceğı bir ortam oluşturulması, donuk alacakların tahsil ve yönetimin bankanın TMSF'ye devredilmeden önce de çözülebilme imkanı getirilmesi,

amaçlanmıştır.

5.3.1. Organizasyon Yapısı

Önerilen 2'li yapı modeline göre, Varlık Yönetim Şirketlerinin finans sistemi organizasyonu içindeki Şekil:18'de gösterilmiştir. Her iki VYŞ, TMSF'nin iştiraki ile kurulması öngörüldüğünden, TMSF'ye bağlı olarak gösterilmiştir.

Şekil : 18- Türk Finans Sisteminde Varlık Yönetim Şirketlerinin Organizasyon Yapısı

İkili yapıda kurulacak TMSF'nin %100 sahip olduğu VYŞ ile pay sahibi olduğu VYŞ'lerinde bulunması gereken ve önerilen özellikleri aşağıda belirtilmiştir.

5.3.1.1. Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (TMSF)'nin %100 sahibi olduğu VYŞ

TMSF'nin %100 oranda sahip olduğu Fon VYŞ'nin Bankalar Kanunu 143.maddesi uyarınca taşınması gereken ve çalışmamızda önerilen özellikleri şunlardır;

- TMSF'nin, Bankalar Kanunu'nun 143 maddesine istinaden %100 hisselerine sahip olacağı kamu tüzel kişiliğine haiz bir şirket kurması,

- Bu VYŞ, bazı durumlarda sadece tahsilat işlevi için özel sektörün sahip olduğu bir VYŞ'ne sorunlu kredileri / donuk alacakları devredebilir / ihale edebilir.
- Bankalar Kanunu'nda yer aldığı üzere alacaklarını 6183 sayılı AATUHK uyarınca gerçekleştirecektir.
- VYŞ'leri Bankalar Kanununa tabidiler. Kredi verme işlevi sadece bankalar tarafından yerine getirildiğinden, VYŞ tarafından alacaklı oldukları firmalara herhangi bir ilave kredi verilmesi uygulaması olmamalıdır.
- Bankalar Kanunu uyarınca TMSF'na devredilen bankaların alacakları ile belirlenecek belirli kriterlere göre halen faaliyette bulunan bankalardan alacaklar devir alınabilecektir.
- Banka hakim ortaklarından alacakların ihale ile satışının gerçekleştirilmemesi, bu alacakların tahsil işlevini Fon Varlık YŞ'nin gerçekleştirmesi,
- Bankalar tarafından Fon VYŞ'ne intikal ettirilmiş bir firmanın, İstanbul Yaklaşımı benzeri uygulamalar kapsamında değerlendirilmesi, donuk alacak/firmanın yeniden yapılandırması yapılması durumunda, Fon VYŞ'nin işleme taraf olabilmesi,
- Halen faaliyette olan bankalardan VYŞ'ne alınacak krediler, bankaların bilançosunda %100 karşılık ayrılmış ve 176 – Zarar Niteliğindeki Krediler ve Alacaklar hesabında kayıtlı donuk alacaklar olması,

5.3.1.2. Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (TMSF)'nin ortak olduğu VYŞ

TMSF'nin pay sahip olduğu özel bankaların da payı bulunan VYŞ'nin Bankalar Kanunu 143.maddesi uyarınca taşınması gereken ve çalışmamızda önerilen özellikleri şunlardır;

- TMSF'nin, Bankalar Kanunu'nun 143 maddesine istinaden, bir banka veya bankalar ile birlikte ortak bir VYŞ olarak kurulması,
- Bankalar Kanunu kapsamında ve Varlık Yönetim Şirketler Yönetmeliği ile ayrıntıları belirlenen bir varlık yönetim şirketine iştirak etmesi (asgari ve azami oran belirtilmediğinden %1-%99 arası olabilir)
- Varlık Yönetim Şirketi olarak sorunlu kredilerin tahsilat, satış ve yönetim işlemlerini yerine getirmesi,
- Bankalar tarafından Fon VYŞ'ne intikal ettirilmiş bir firmanın, İstanbul Yaklaşımı benzeri uygulamalar kapsamında değerlendirilmesi, donuk alacak/firmanın yeniden yapılandırması yapılması durumunda, Fon VYŞ'nin işleme taraf olabilmesi,
- TMSF'ye tanınan 6183 sayılı Kanun hükümlerinden yararlanma yetkisi ve ayrıcalığının, ortaklık şeklinde kurulan VYŞ'ne tanınmaması veya BK 143. maddesinde belirtilen şekilde belirli işlemlerle sınırlı kalması,
- Eğer TMSF, bir banka ile ortak olduğunda sadece o bankanın sorunlu varlıklarının aktarılması ve/veya donuk alacağın diğer bankalardaki donuk alacak tutarlarının da alınması, birden fazla banka ile kurulması durumunda bu bankaların ayrı ayrı kredi verdikleri aynı firmaların VYŞ portföyüne dahil edilmesi,

- VYŞ'ne alınacak krediler, bankaların bilançosunda %100 karşılık ayrılmış ve 176 – Zarar Niteliğindeki Krediler ve Alacaklar hesabında kayıtlı donuk alacak olması,
- Bir bankanın ortaklığı ile kurulan VYŞ'ne alınacak krediler, bankaların İstanbul yaklaşımı benzeri kapsamda veya banka bünyesinde yapılandırılmamış alacaklardan olması,
- Kurulacak VYŞ'ne sermaye nakdi konulabileceği gibi, banka bilançosunda TOA hesaplarında yer alan donuk alacak tutarı da sermaye olarak kabul edilmeli, ancak bu tutar o bankanın koyacağı sermayenin belli bir oranı ile sınırlandırılmalıdır. Donuk alacak tutarlarının belli oranda sermaye kabul edilebilmesinin amacı, bankalara likidite kazandırma amacı ile yapılan uygulamada sermaye koymak suretiyle bankalardan nakit çıkışına yol açılmamasıdır.
- TMSF ve bankaların ortak kuracağı VYŞ, tahsil, satış ve yönetim amacıyla banka/bankalardan aldığı donuk alacakları/sorunlu varlıkları diğer VYŞ'lerine devredebilmelidir.

VYŞ'nin kamu adına TMSF dışındaki potansiyel ortakları,³²⁴

- reel sektör firmaları ve bunların temsilcisi örgütler,
- bankalar ve özel finans kurumları
- banka dışı finansal kuruluşlar
- diğer ülkelerdeki kamusal ve özel VYŞ'ler
- uluslararası kuruluşlar

olabilir.

³²⁴ Öztrak, a.g.e., s.4

5.3.2. Varlık Yönetim Şirketinin Amacı ve Hedefleri

Varlık Yönetim Şirketinin amacı ve hedefi;³²⁵

- Alacak tahsilatını maksimize etmek,
- Tahsilat maliyetlerini en aza indirmek,
- Tahsilatı en kısa sürede gerçekleştirmek,
- Kaynakları en verimli şekilde kullanmak,
- Kredileri yeniden yapılandırmak,

olmalıdır. Ancak, bu hedefler ekonominin içinde bulunduğu duruma, ülkeden ülkeye ve zaman göre değişiklik gösterebilir. Alacak tahsilatını maksimize etmek için sorunlu kredi borçlusu firmanın borcunu yeniden yapılandırmak gerekebilir veya tahsilatların en kısa sürede gerçekleştirmek için satışa çıkacak portföyün değeri ve satış yöntemini belirlemek önemli olabilir.

Önerimiz; Varlık Yönetim Şirketinin amaçları yukarıda sayılan tüm unsurları içermelidir. TMSF bünyesindeki sorunlu varlıkların uzun süredir TMSF’de ve özel sektör bankalarındaki sorunlu kredilerin maliyetinin kamunun üzerinde olması dikkate alındığında, alacak tahsilatını maksimize etmek, tahsilatın en kısa sürede gerçekleştirilmesi en öncelikli amaçlar olmalıdır. Kredi yapılandırma işlemleri yapılması imkanı verilmekle birlikte, yeniden yapılandırma çabaları sorunlu kredinin VYŞ’ne devredilmeden önce banka bünyesinde iken yapılabilecek faaliyetlerden olması, İstanbul Yaklaşımı kapsamında ve bankanın borçlu ile birebir yapabileceği çalışma olması nedeniyle, kredinin yeniden yapılandırması amaçlardan biri olmalı ancak mevcut sorunlu krediler için öncelikli amaç hızlı satış ve yüksek getiri edilmesine yönelik olmalıdır. Ülke örnekleri konusunda yapılan çalışmalarda, VYŞ’lerinin genel olarak yeniden yapılandırmadan çok varlıkların satışı konusunda daha başarılı olduklarını göstermektedirler.³²⁶

³²⁵ Erten, a.g.e., s.4

³²⁶ Terada-Hagiwara and Pasadilla, a.g.e., s.10

5.3.3. Stok – Akış Sorunu Çözümü

Bugün Türk bankacılık sisteminin sorunlarından biri olan ve "stok sorun" olarak adlandırılan, "kamu ve özel bankalar ile TMSF Tahsilat Dairesi bünyesinde çözümlenmeye çalışılan tahsili gecikmiş alacaklar ve sorunlu alacaklar" ile "akış sorunu" olarak adlandırılan "bankacılık sisteminde, verilen krediler zaman içinde tahsili gecikmiş alacaklara dönüşerek çözümlenmeye ihtiyaç duyulacak sorunlu alacaklar"dır.³²⁷

TMSF'ye devrolan bankaların tahsili gecikmiş alacakları Stok Sorunu'nu oluşturmaktadır. Bu sorunlu varlıklar, gerek TMSF bünyesinde yapılan yasal takipler ile gerekse TMSF tarafından alacak satışı ihalesi yapılmak suretiyle tahsil ve tasfiyeye çalışılmaktadır. Bunun dışında, kamu ve özel bankaların halen bünyesinde olan ve donuk alacak olarak nitelendirilen, TOA hesaplarında muhasebeleştirilen ve izlenen donuk alacaklar yer almaktadır.

Akış Sorunu ise bankaların zaman içinde donuk alacak halinde gelecek kredilerini içermekte olup, banka bünyesinde donuk alacak halinde gelen kredilerin VYŞ'ne aktarılması kriterleri belirlendikten sonra VYŞ'nin bu bankalara etkisi değerlendirilebilecektir.

2005 yıl sonu itibariyle, toplam donuk alacaklar (stok sorun) 7.496 milyon YTL'dir, bu tutara %89,8 oranında karşılık ayrılmıştır. Sorunlu kredilerin kredilere oranı ise %4,9 olup,. Türk bankacılık sektöründe 1992-2005 dönemi ortalaması %8,1'dir. Bu dönemde, bankacılık krizlerinin yaşandığı dikkate alınmalıdır. Böylece, akış sorunu oluşturabilecek ve halen kredi hesaplarındaki kredi tutarını bu oran ile değerlendirmek gerekecektir. Ancak, sistemden son 10 yıl içinde ayrılan bankalar ve bu bankaların TGA tutar ve oranlarının yüksek olduğu ve geriye kalan bankaların nispeten daha sağlıklı bir mali yapıya sahip olduğu kabul edilirse, akış sorununun geçmiş yıllara göre daha iyi yönetilebilir düzeyde olduğu / olabileceği kabul edilebilir.

³²⁷ Nebil İlseven, "Türkiye'nin Varlık Yönetim Şirketi İçin Vizyonu", **BDDK Bankacılık Sektörünün Yeniden Yapılandırılması Programı**, İstanbul, 26.07.2002, s.

Türk bankacılık sektöründe 2005 yılı bilanço verilerine göre bankaların özel karşılık ve donuk alacak tutarları şöyledir;

Tablo : 54 – 2005 Yılı Donuk Alacak ve Özel Karşılık Tutarları

	Özel Karşılık	TGA	TGA / Krediler %
Ticaret Bankaları	6.585.438	7.339.523	5,1
Kamusal Sermayeli Ticaret B.	2.440.549	2.515.031	8,0
Özel Sermayeli Ticaret Bank.Top.	3.805.909	4.417.343	4,3
Özel Ticaret Bankaları	3.722.376	4.321.719	4,2
TMSF (*)	83.533	95.624	1.653,8
Yabancı Bankalar	338.980	407.149	3,9
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	146.438	156.845	2,0
BANKACILIK SEKTÖRÜ	6.731.876	7.496.368	4,9

(*) TMSF'ye ait rakamlar Birleşik Fon Bankası'na ait rakamdır.

Stok ve akış sorunu çözümünde İkili VYŞ Yapısı önerimiz; mevcut stok sorunu TMSF ve faaliyette bulunan bankaların bilançolarında yer almakta, tahsil ve tasfiyesine çalışılmaktadır. TMSF, 5411 sayılı Bankalar Kanunu ile geniş yetkiler ile donatılmış, tahsil ve tasfiye konusunda tecrübeli, çeşitli alacak satış yöntemleri ile çözüm üretmeye başlamıştır. VYŞ'lerine ilişkin öneriler akış sorununu ve bunun yanında mevcut stok sorun yani donuk alacakların bankaların bünyesinden VYŞ'ne aktarılması ile çözüme kavuşturulmasına yöneliktir. Ancak, bankaların sorunlu kredi oluşmamasına yönelik tedbirleri almakta olduğu ve bu konuda da gayretli olduğu kabul edildiğinde, Türk Bankacılık sisteminin mevcut stok sorununun öncelikli olması gerektiği, bankaların bilançolarının sorunlu kredilerden ayıklanarak, bankaların sorunlu kredilerin olumsuz etkilerinden arındırılarak, faaliyetlerine daha iyi odaklanacak ve sonraki faaliyetlerinden kar elde etme ve risklere karşı daha dayanıklı olma ihtimali artacaktır. Çalışmalar da göstermiştir ki, çoğu ülkede stok sorunun çözümü akış sorununu çözmekten daha kolay bulunmuştur.³²⁸ Stok sorunun göstergeleri, donuk alacakların toplam kredilere oranı, kredi

³²⁸ Dziobek and Pazarbaşıoğlu, a.g.e., s.27

zarar karşılıklarının (özel karşılıklar) toplam kredilere oranı ve sermayenin aktiflere oranı³²⁹ olarak ele alınmaktadır.

5.3.4. Varlıkları Satın Alınacak Kurumlar

Devralınan varlık türleri kuruluşlar itibariyle sınırlanabilmektedir. Bazı ülkelerde kapsam yalnızca bankalar ile sınırlıyken bazılarında diğer finansal kuruluşlar da kapsamda yer almaktadır. Yine, bazı sistemlerde belli şartları taşıyan (örneğin zayıf bir bankayı devralan ya da bir başka banka ile birleşen veya sermaye artıran) bankaların varlıkları alınmaktadır.³³⁰ Ülke uygulamaları incelendiğinde; Tayland'da sadece belirli bankaların sorunlu varlıkları alınmakta, banka dışı kurumların alınmamakta, Endonezya'da tüm bankaların (belirli bankalar da dahil) alınmakta, Kore ve Malezya'da ise hem tüm bankaların hem de banka dışı kurumların da varlıkları satın alınmaktadır.³³¹

Gerek iptal edilen 4743 sayılı Kanun'un 3/7 maddesi ve gerekse VYŞ Yönetmeliğin 3. maddesinde, VYŞ'lerinin Bankalar, özel finans kurumları ve diğer mali kurumların alacaklarını satın alacağını ve yeniden yapılandırarak satacağını belirtmiştir. Böylece, mevzuat alacakların niteliklerine sınırlama getirmiştir.

4743 sayılı kanun ve VYŞ Yönetmeliği kapsamında bir Varlık Yönetim Şirketinin, TMSF tarafından Bankalar Kanunu hükümlerine göre devralınmış alacakları ve diğer varlıkları doğrudan TMSF'nden devralıp alamayacağı konusunda farklı görüşler vardır. Bir görüşe göre; Kanunda TMSF'nin sayılmamış olması, Fon'un sorunlu varlıkların satılmasında engel oluşturacağı, ancak bu durumun, söz konusu varlığın Fon tarafından 4389 sayılı Bankalar Kanunu hükümlerine göre bir başka Fon bankasına devri ile buradan VYŞ'ne devredilmesi suretiyle kolayca aşılabileceğidir.³³² Diğer görüşe göre ise; devir konusu alacak ve sorunlu varlık, "bankalar, özel finans kurumları ve diğer mali kurumların alacakları ile diğer varlıkları"dır. Bu bakış açısı ile konuya bakıldığında, banka alacakları

³²⁹ Dziobek and Pazarbaşıoğlu, a.g.e., s.7

³³⁰ Mesutoğlu B., (Mayıs 2001), a.g.e., s.8

³³¹ Fung, a.g.e., s.60

³³² Öztrak, a.g.e., s.6

Fon'a devredildiğinde niteliğini değiştirmeyecek ve bu sebeple TMSF veya devralan VYŞ'de bu alacakları başka VYŞ'lere satabilecek veya diğer çözümleme metotları uygulayarak tasarruf işlemleri yapabileceğidir.³³³

Yukarıda yer alan ve anlaşmazlık konusu olan hususlar 5411 sayılı Kanunun 143. maddesinde çözüme kavuşturulmuştur. Maddede VYŞ'nin kurulabileceği belirtilirken, "Bankalar ve Fon dahil diğer mali kurumların alacakları ile diğer varlıklarının satın alınması, tahsili, yeniden yapılandırılması ve satılması amacıyla, kuruluş ve faaliyet esasları Kurul tarafından belirlenen VYŞ kurulabilir" denilerek, donuk alacakları alınacak kurumlar belirlenmiştir.

Hisseleri Fona intikal etmiş bir bankanın hakim ortağından olan ve Fon tarafından 6183 sayılı Kanuna göre takip edilen alacakların VYŞ'ne devredilmeyip Fon tarafından takip ve tahsil edilmesidir. 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre başlatılan takibin, devir ile birlikte aynı usulde devamı mümkün olamayacağı önemli bir durumdur.³³⁴ Çünkü özel hukuk tüzel kişisi olan VYŞ'ye kamu alacaklarını takip için imtiyaz sağlayan 6183 sayılı Kanun'u uygulama imkanı tanınmaz.³³⁵

G.Kore'de KAMCO tarafından sermaye yeterliği BIS kriterlerini tutturamayan bankaların sorunlu varlıklarını KAMCO'ya devretmeleri zorunlu kılınmıştır.³³⁶

Ancak, bankacılık sektöründe faaliyette bulunan her bankanın sorunlu kredileri VYŞ'ne intikal ettirilmeli mi? VYŞ tarafından satın alınmalı mıdır? Genel prensip olarak tüm bankaların sorunlu kredileri alınmalıdır. Ancak, imkanlar dahilinde alınacak sorunlu krediler için bankalar arasında ayırım veya öncelik yapılabilir. Bu konuda öncelik Sermaye yeterliğini tutturamayan bankaların sorunlu kredileri alınabilir. Çünkü, sorunlu krediler sermaye yeterliği hesabında %100 risk ağırlığına sahip varlıklar olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla, sorunlu kredilerin VYŞ'ne aktarılması suretiyle banka bilançosundan

³³³ Altay, a.g.e., s.4

³³⁴ Öztürk, a.g.e., s.6

³³⁵ Altay, a.g.e., s.4

³³⁶ Şakar, a.g.e., s.47

ıkarılması, sermaye yeterliği oranını olumlu etkileyecektir. Bunun yanında, likiditesi zayıf bankalar, takipteki kredi oranı yüksek olan bankalar (takipteki kredilerin gerek krediler gerekse aktive oranı olabilir), takipteki kredilerin teminatına göre, daha önce VYŞ'ne sorunlu varlık devretmemiş bankalar gibi kriterler dikkate alınarak, sorunlu varlıkları alınacak bankalar tespit edilebilir veya bu bankalar öncelik verilmelidir.

VYŞ'ne devredilen donuk alacaklar banka bilançosu rasyoları ve banka yükümlülükleri açısından olumlu etkilerde bulunacağından, bankalar bu tür kredileri devretme eğiliminde olabilecektir. Ancak, yanlış kredi politikaları uygulayarak, kredileri devamlı sorunlu hale gelen ve bunları da VYŞ'de devretme eğiliminde olan bankaların bilançoları VYŞ'ne devretme işleminden dolayı olması gerekenden daha az olumsuz görünecektir. Dolayısıyla, bankalarda bu sürecinin görülebilmesi için, donuk alacak halinde geldikten sonra VYŞ'ne devredilen bir donuk alacak tutarının, bankalarda takip hesaplarından çıkarılmakla birlikte, Nazım Hesaplarda 3 yıl süreyle takip edilmelidir. Banka, TOA hesaplarında yer alan donuk alacağı VYŞ'ne devrettiği yıl 1. yıl olmak üzere devrettiği donuk alacak VYŞ tarafından tahsil edilene ve her halükarda 3. yılın sonuna kadar Nazım Hesaplarda izleyecek ve 3.yılın sonunda nazım hesaplardan çıkaracaktır. Böylece, banka ile donuk alacak tutarları arasındaki ilişki, VYŞ'ne devredilen donuk alacaklar ile ilgili gelişim, gerek bankanın mali bünyesinin izlenmesi gerekse denetimler açısından faydalı olacaktır.

5.3.5. VYŞ Kuruluş Sistemi ve Türleri

VYŞ Yönetmeliği'nin 4. maddesinde, VYŞ'nin Anonim şirket olarak kurulabileceği, denmiş sermayesinin 10 trilyon TL(milyon YTL)'den az olmaması ve hisse senetlerinin tamamının nama yazılı ve nakit karşılığı çıkarılması belirtmiştir.

Anonim şirket olarak kurulacak VYŞ için "izin sistemi" benimsenmiştir. Kanun, ancak A.ř. türünde kurulabilecek olan VYŞ'nin kurulabilmesi için, iki izin alınması şartı getirmiştir. Birincisi Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın "anonim ortaklığın kurulmasına" vereceği izin, ikincisi ise Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'nun "varlık yönetim

şirketinin kurulmasına" vereceği izindir. BDDK'nın, izin verip vermemek konusunda geniş takdir yetkisi bulunmaktadır. Kurulun başvuruları incelemesi ve değerlendirmesi hukuki, ekonomik ve sosyal bir tasarruftur. Bu karar, idari yargı denetimine tabidir. Sanayi Ticaret Bakanlığı ise hukuki inceleme yapar, esas sözleşmede kanunun emredici hükümlerine aykırılık varsa izin isteğini reddeder. Yoksa esas sözleşmenin kanunun yorumlayıcı hükümlerinden ayrıldığını ileri sürerek izinden kaçınmaz. (TTK.280/2)³³⁷

Mevzuat, VYŞ'de sadece "nakdî (basit) kuruluşu" kabul etmiştir (Yönetmelik m.4/4). Bu kuruluş sistemi, mevsuf kuruluşun aksi olup, anonim şirketin mevsuf kuruluşunda aranan "A.Ş.'ye kısmen veya tamamen aynî sermaye konulması, kuruluş sırasında bir işletme ve aynin devir alınması, kuruculara A.Ş.'nin kazancından özel menfaatler sağlanması" şartları, nakdi kuruluşta bulunamaz. Ortaklığın dönüşmesi yolu ile de VYŞ kurulabilir. Bu yöntem ile farklı faaliyet konusunda çalışmakta olan şirketler de esas sözleşmelerinde ilgili mevzuatın aradığı şartlara uygun değişiklikler yaptıktan sonra, BDDK'ya başvurması ve kurulun izin vermesinin akabinde Ticaret Siciline tescil ve ilan işlemlerinin tamamlanmasından sonra "varlık yönetim şirketi" olarak faaliyete geçebileceklerdir.³³⁸

5.3.6. VYŞ'nin Krediyi Yeniden Yapılandırması

Sorunlu varlıkları devralan VYŞ, alacak üzerinde serbestçe tasarruf hakkına sahip olacaktır. Bu sebeple, VYŞ, alacağın tahsil edilebilir olduğuna karar verdiğinde, borçlu ile yapacağı anlaşmayla, ödeme takvimi belirleyebilir, alacağın vadesini uzatabilir, faizi indirebilir ya da kaldırabilir, cezai şartlarda borçlu lehine değişiklikler yapabilir, alacağından kısmen vazgeçebilir, yeni teminatlar (rehin, ipotek, kefalet vs) alabilir ve sair değişiklikler yapabilir. Fakat VYŞ, bankaların sahip olduğu doğrudan kredi kullandırma hakkına sahip değildir.³³⁹

³³⁷ Altay, a.g.e., s.4

³³⁸ Altay, a.g.e., s.4

³³⁹ Altay, a.g.e., s.14

Tayland'da VYŞ varlıkları derhal satmak isterken, Malezya'da VYŞ sorunlu varlıkları bir süre için yönetmeyi daha sonra ise derece derece satmayı tercih etmektedir.³⁴⁰ Malezya'da Danaharta, ne bir hızlı varlık satış birimi ne de varlık depolama birimi olarak görülmektedir.³⁴¹ Böylece, kurulacak VYŞ'nin amacının sadece kredileri tahsil etmek yanında yeniden yapılandırılmasına da yardımcı olmak olmalıdır. Böylece, İstanbul Yaklaşımı çerçevesinde ve bu tarz yaklaşımlara taraf olarak katılacak ve kredi alacağının yapılandırılarak tahsiline de imkan vermektedir. Ayrıca VYŞ'nin, 4743 sayılı Kanun kapsamındaki Finansal Yeniden Yapılandırma Sözleşmelerine, kanunun 2. maddesi 3. fıkrasında "Alacaklı ve borçlu taraflar arasında imzalanacak finansal yeniden yapılandırma sözleşmelerine bankalar, özel finans kurumları ve diğer malî kurumlar dışında kalan alacaklılar da taraf sıfatıyla katılabilir." hükmü gereğince "diğer alacaklı" olarak katılabileceği³⁴² belirtilmiştir.

VYŞ'lerinin, kredi yeniden yapılandırma işlemlerinde taraf olmaları gerekli görülmektedir. Bazı kredilerin ve/veya firma borçlarının yapılandırılarak çözüme kavuşturulması ve VYŞ'ne buna ilişkin yetki verilmesi, alacağın tahsil edilmesi uğruna firmaların aleyhine gelişebilecek olumsuzlukların da önüne geçilebilecektir.

5.3.7. Satın Alma ve Bedelinin Ödenmesi

Bankalara yapılacak ödemenin şekli ve vadesi de ülkeden ülkeye değişen bir diğer noktadır. Ödemelerin çoğunlukla devlet garantili ya da garantisiz kamu borçlanma kağıtları ile yapıldığı gözlenmektedir. Bu durumda ihraç edilen kağıtların vadesinin genelde sözkonusu varlıkların tasfiyesi için öngörülen makul bir süre (örneğin 4-7 yıl) olduğu gözlenmektedir. Ödemeler kimi zaman kısmen veya tamamen nakit olarak da yapılabilmektedir.³⁴³ Bu sayede banka belli bir nakit girişini garantiye almaktadır. Öte yandan, vade tarihinde söz konusu varlıktan hiç yada beklendiği ölçüde dönüş sağlanamamış olması VYŞ için zarar doğurucu bir faktör olmaktadır.³⁴⁴

³⁴⁰ Hawkins, **a.g.e.**, s.204

³⁴¹ Hamidy Hafız, **a.g.e.**, s.18

³⁴² Altay, **a.g.e.**, s.14

³⁴³ Mesutoğlu B., **a.g.e.**, s.9

³⁴⁴ Mesutoğlu B., **a.g.e.**, s.42

Danaharta, teminatlı kredileri alırken finansal kuruluşa teminat değerine dayalı olarak bir ön ödeme yaparken, teminatsız kredilerde kredi tutarının %10'u oranında standart bir ödeme yapılmaktadır. Bu uygulama neticesinde sorunlu kredilerin brüt değerlerinin ortalama %56'sı oranında bir fiyattan satın alındığı görülmektedir. Danaharta sorunlu krediler karşılığında nakit ve/veya devlet garantili 5 yıl vadeli bono ile ödeme yapmaktadır. Bonoların vadesi Danaharta'nın kararı ile en fazla 5 yıl daha uzatılabilmektedir.³⁴⁵ Danaharta tarafından satın alınan sorunlu krediler ve teminat, Danaharta'nın ödediğinden fazlaca bir fiyata satılması durumunda bu farkın %80'i bankaya geri ödenmekte, %20'si Danaharta'ya kalmaktadır.³⁴⁶

G.Kore'de, Kore Aktif Yönetim Kurumu (KAMCO) tarafından, garanti kapsamındaki kredilerin nominal değerinin %45'i ve garanti kapsamında olmayan kredilerin %3'ü fiyatına alınmış, ödemesi ise devlet garantili piyasalarda işlem gören 6 aylık faiz ödemeli tahviller ile yapılmıştır.

Meksika'da, Haziran 1999 tarihinde, toplam kredi portföyünün %13,7'si takipteki kredileri oluşturmaktaydı. Bu sorunlu krediler, Banka Tasarruflarını Koruma Fonu (FOBAPROA) tarafından, kredilerin karşılıkları düşüldükten sonra nominal değerinin %100'ü fiyatında satın alındı. Fakat ödeme, devlet garantili, 10 yıl vadeli senet ile yapıldı.³⁴⁷ Bu kağıtların faizleri ancak vade tarihinde tahakkuk etmekte ve anapara ile birlikte beraber ödenmektedir. Bu durum, bankaların aldıkları kağıtları ikincil piyasada nakde dönüştürmeleri imkanını kısıtlamıştır. Senetlerin vade tarihinde FOBAPROA tarafından geri dönüşü sağlanamamış krediler bu kuruluş için zarar anlamına gelmektedir.³⁴⁸

Önerimiz Fon Varlık Yönetim Şirketi, bir kamu kurumu olacağından bankalardan donuk alacak alması durumunda, bu sorunlu kredilerin bedelin ödenmesi konusunda nakit sıkışıklığı yaşama ihtimali düşüktür. Ancak, kriz dönemlerinde likidite

³⁴⁵ Mesutoğlu B., a.g.e., s.19

³⁴⁶ Hamidy Hafız, a.g.e., s.22

³⁴⁷ Altay, a.g.e., s.16

³⁴⁸ Mesutoğlu B., a.g.e., s.17

krizi de önemli bir sorun olabileceğinden, Fon Varlık Yönetim Şirketinin mali durumuna göre nakit ödemeler yanında Kamu kağıtları ile ödemelerini yapması uygun olacaktır. TMSF + Bankalar ortaklığında kurulacak VYŞ'nin ise bu tür fonlama imkanları az olabileceğinden, daha ziyade nakit ödemeler yapabilecektir. Ancak, buradaki ödemelerin vadeli olması, hasılat paylaşım modeli gibi başlangıçta düşük tutarlı bir ödeme daha sonra tahsilat yapıldıkça ödeme yapılması esasına dayanan modeller ile anlaşma yapılması likidite açısından daha rasyonel olacaktır.

5.3.8. Varlıkların Satış ve Çözümleme Yöntemleri

Her ülkeye göre ve ülkenin bulunduğu ekonomik ortama göre satış yöntemleri uygulanabileceği gibi, birden farklı satış yöntemi de uygulanabilir. Satış yöntemleri uygulanırken önem verilebilecek bazı hususlar şunlardır;

- Alacak satışı yapılacak portföyün gerek firma sayısı gerekse parasal tutarı açısından muhtemel alıcı / yatırımcılar nezdinde görüşmeler yapılabilir. Muhtemel alıcı / yatırımcıların beklentileri hakkında alınacak bilgiler ihale öncesi satışın amaçlar doğrultusunda yapılabilmesinde veri olarak kullanılabilir.

- Satışı yapılacak portföyün gerek firma sayısı gerekse değeri açısından bir adet / tutar aralığı belirlenmelidir. Özellikle portföydeki borçlu firma sayısı belli adet aralığında olabilir. Bu adet belirlemede, aynı gruba bağlı firmalar bir arada değerlendirilebilir, aynı sektördeki borçlu firmalar bir portföy olarak değerlendirilebilir. Satışı kolay olabilecek bir portföy içinde, satışı zor olabilecek bazı firmalar da dahil edilebilir. Bunun yanında, portföyün parasal tutarı açısından da bir tutar aralığı tespit edilebilir. Ancak, Bebek Varlık Yönetim Şirketi'nin kazandığı ve TMSF tarafından 23.08.2004 tarihinde yapılan 2. Alacak Satış İhalesinde 222,8 milyon USD değerindeki portföy 22,5 milyon USD'ye satılmıştır. Ancak, bu TMSF'nin elindeki toplam alacak içinde oluşturulan bir portföy için gerçekleşen bir oran olduğundan, toplam portföy satışının yapılmasından sonra satış fiyatının portföy değerine oranını değerlendirmek yerinde olacaktır. Dolayısıyla, portföy değerinin %10'una

denk gelen bir satış nedeniyle ilk etapta portföyün parasal değeri 2. plana itilebilir. KAMCO'nun 31.01.2006 tarihi itibarıyla almış olduğu toplam alacakların aldığı kurumlardan satınalma fiyat oranı %11 ile %42 arasında değişmekte, ortalaması %35,8 olmaktadır.

-Satış Yöntemlerinin iyice belirlenmesi ve tereddüte yer vermeyecek şartları içermesi gerekmektedir.

Satış yöntemleri çeşitli ülkelerde ve çeşitli şartlar altında farklılıklar gösterebilir. Kriz sürecindeki bir ekonomide, firmanın değerlendirmesi, teminatların piyasa değeri ve tahsil edilebilme olasılığı firmadan olan alacağı etkileyeceğinden, fiyat belirleme imkanı zordur ve/veya biçilen fiyat olması gerekenden farklı olabilir. Dolayısıyla, TMSF bünyesinde kurulacak merkezi varlık yönetim şirketinden özel sermaye ağırlıklı VYŞ'lerine satışı yapılacak sorunlu kredilerin satış fiyatı da etkilenecektir. Örneğin, kriz sürecinde teminatların piyasa değeri düşük olacağından bu dönemde yapılacak satışlar teminatın ve firmadan olan alacağın gerçek değerini bulmaya yönelik olmalıdır.

Yukarıdaki hususlar paralelinde aşağıda belirtilen satış yöntemleri merkez varlık yönetim şirketi tarafından kullanılabilir;

- **Doğrudan Satış Modeli :** TMSF tarafından yapılan 1. Alacak Satış ihalesi 2 aşamada yapılmış, iptal edilen 1. aşama ile 23.08.2004 tarihinde gerçekleşen 2. aşamada satış yöntemi Doğrudan Satış Yöntemidir.
- **Ortaklık Şeklinde VYŞ Kurulması :** Sorunlu varlıkların yönetilmesi ve tasfiyesi işlemlerinde, özel sektör ile ortaklık yapılarak kurulan VYŞ'ne, sorunlu varlıkların devredilerek elden çıkarılması şeklinde kurulan VYŞ'dir. Bu yöntem KAMCO'nun başvurduğu yöntemlerden birisidir. KAMCO'nun bu VYŞ'ne ortak olmasının nedeni, uzman kuruluşların bilgilerinden, tekniklerinden ve tecrübelerinden

yararlanma amacıdır.³⁴⁹ ABD’de RTC elinde bulunan varlıkları bir özel sektör firması ile birlikte kurmuş olduğu ortaklığa satmaktadır.³⁵⁰ Türkiye’de de, TMSF’nin sorunlu varlıklarının satışı sonucu TMSF, RCT Varlık Yönetim Şirketi’ne düşük oranda da olsa ortak olmuştur.

- **Varlığa Dayalı Menkul Kıymet İhracı** : Türkiye’de bu yöntem henüz kullanılmamıştır. Varlığa Dayalı Menkul İhracı Suretiyle sorunlu varlıkların çözümlenmesi yöntemi ve tamamlanması gereken eksiklikler şöyledir;³⁵¹

Varlığa dayalı menkul kıymet (VDMK) ihracı ülkemizde 31.7.1992 tarihli 21301 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Seri III Tebliğ No: 14 ile düzenlenmiştir. Tebliğde yer alan eksiklikler şunlardır.

- Tebliğe göre VYŞ’ler kendileri doğrudan VDMK ihraç edemeyecektir. Zira Tebliğ ihraççıları,

- bankalar,
- finansman şirketleri,
- finansal kiralama kuruluşlarını,
- gayrimenkul yatırım ortaklıkları,
- genel finans ortaklıkları , olarak belirlemiştir.

- Tebliğe göre (md. 4) devralınmaları halinde, karşılığında VDMK ihraç edilebilecek alacaklardan bankalar ile ilgili olanları yalnızca,

- tüketici kredileri,
- konut kredileri,
- ihracat kredileri

şeklinde belirlenmiştir. Mevcut düzenleme ile VYŞ devraldığı alacaklardan yalnızca bu

³⁴⁹ Şakar, a.g.e., s.57

³⁵⁰ Mesutoğlu B., a.g.e., s.24

³⁵¹ Öztrak, a.g.e., s.13-14

gruba girenlerin karşılığında VDMK ihraç edebilecektir. Ticari kredi türlerini kapsayacak şekilde, alacakların genişletilmesi ve sınıflandırılması önemlidir.

- Tebliğin 13 üncü maddesi uyarınca, karşılığında VDMK ihracı için temellük edilen alacağın üçüncü kişilere devri yasaktır. Bu nedenle mevcut düzenlemede VYŞ, karşılığında VDMK çıkardığı alacak ödenmez ise, bunu tekli veya toplu satış halinde üçüncü kişilere devredemeyecektir.

- Tebliğin 14 üncü maddesinin 2 inci fıkrasında temlik edenin borçlunun temerrüdünden de sorumlu olacağı belirtilmiş ve temlik sözleşmesinde borç muaccel hale geldiğinde ödenmez ise temlik eden tarafından ödeneceğine ilişkin kayda yer verilmesi zorunluluğu getirilmiştir. Oysa VYŞ'nin edindiği varlıklar zaten muaccel olduğunda borçlusu tarafından ödenmediği için sorunlu sınıflamasına tabi tutulmuş varlıklardır. Şu halde VDMK uygulaması tahsili gecikmiş alacaklar için değil, sadece canlı krediler için gerçekleştirilebilecektir.

Bu konuda düzenlemeler yapılması suretiyle VYŞ'ne bankalardan aldığı sorunlu varlıklar için VDMK ihracı imkanı getirilmesi, hem sorunlu kredilerin tasfiye edilmesi sürecinde bankalara nakit / fonlama ihtiyacı için bir imkan olacaktır hem de bu imkanın sürecin sağlıklı yürümesi için karşılığında VDMK çıkardığı varlıkların süresi içinde tahsil ve tasfiyesi için daha etkin ve verimli çalışılacaktır.

- **Havuz Satış Yöntemi :** Tek başına satış kabiliyeti bulunmayan tahsili gecikmiş alacakların nispeten daha değerli alacaklarla birlikte oluşturulan bir havuz içerisinde toplu olarak satışa sunulması işlemidir.³⁵² KAMCO tarafından 5 adet havuz satışı gerçekleştirilmiştir.³⁵³ TMSF tarafından da sorunlu kredileri dosyalarında bir havuz oluşturulmuş ve alacak satış ihalesinde de bunların satışı gerçekleştirilmiştir.

³⁵² Öztrak, a.g.e., s.12

³⁵³ Şakar, a.g.e., s.53

Sorunlu Kredilerin Sınıflandırılması ve havuz oluşturulmasında dikkat edilecek hususlar şunlardır;³⁵⁴

- Borçlu şirketin ana faaliyet alanı ile ilgili özellikler ;Sektörün yapısı ve gelişim potansiyeli, sektördeki rekabet, şirketin pazardaki payı, kanunlara bağlı sınırlamalar olup olmadığı,
- Alacakların tahsil edilme potansiyeli; pozitif nakit akışı, teminatların nakde dönüşebilirliği, işin tasfiye süreci,
- Portföy çeşitliliği,
- Alacakların yapısı; (vade, ödeme dönemleri, faiz oranı vs.)
- Alacakların bölünebilirliği, devredilebilirliği ve temlik edilebilirliği; Zaman zaman satın alınan alacakları diğer varlık yönetim şirketlerine veya fonlara parçalayıp satma yoluna gidilebilir.
- Teminatların yapısı; ipotek, rehin, haciz ve kefaletler incelenir.
- Teminatların hukuki durumu; Teminatların cinsi, miktarları, açılmış olan davaların nitelikleri, sözleşmelerin içerikleri, atılmış olan hukuki adımlar gözden geçirilir.
- Teminatların nakde döndürülebilirliği ve tahmini süreci, gerekli olan iş gücü kredinin değerinde önemli rol oynar.
- Borçlu şirketin yönetsel özellikleri; Ortaklık yapısı, profesyonel yönetimi, Ortakların ve yönetimin yeniden yapılandırmaya gösterdikleri istek.
- Alacaklı olunan firmanın halen faaliyetine devam edip etmediği,
- Tahsil edilebilme yeteneği hakkındaki düşünceler,
- Gayrinakdi kredilerin olması durumunda bunlara ilişkin açıklamalar yapılmalıdır.

³⁵⁴ Erten, a.g.e., s.6-9

- **Hasılat Paylaşım Modeli** : Hasılat paylaşım modeli, VYŞ tarafından sorunlu kredileri alınan bankaya belirli bir tutarda ödeme yapıldıktan sonra, sorunlu kredinin tahsilatı yapıldıkça tahsil edilen tutarın VYŞ ile banka arasında paylaşılmasıdır. Ancak, yapılacak ilk ödeme tutarı, paylaşım oranları ve süreleri gibi kriterler süreci olumlu veya olumsuz etkileyebilecektir. Bu nedenle, bu modelin tercih edilmesi durumunda aşağıda belirtilen hususların dikkate alınması önerilmektedir.

- Tahsilat tanımlanmalıdır.
- VYŞ'nin firmalardan olan alacaklara uygulayacağı indirim tahsilat oranına yansıtılıp yansıtılmayacağı açıklanmalıdır.
- Borçlu ile protokol yapılması,
- İlave finansman sağlanması durumu açıklığa kavuşturulmalıdır.
- VYŞ'nin firmadan olan alacakların tahsilat sürecinin de açıkça belirlenmesi gerekmektedir. (mesela, tüm ödemeler banka aracılığı ile yapılması gibi) Burada, farklı kanallardan yapılan ve kayıtlara yansıtılmayacak tahsilatların engellenmesi amaçlanmaktadır.

TMSF tarafından yapılan ve 9 Eylül 2005 tarihinde sonuçlanan 2.Alacak Satış İhalesi Hasılat Paylaşım yöntemi ile yapılmıştır.

5.3.9. Diğer

5.3.9.1. Faaliyet Süresi

Kamu tarafından kurulan VYŞ'lerinin genelde 5 ila 10 yıl arasında değişen geçici bir süre için faaliyet gösterdikleri görülmektedir. Belli bir faaliyet süresinin önceden belirlenmesi kuruluşlarda bu süre içerisinde varlıkları tasfiye etme yönünde teşvik

yaratabilmektedir.³⁵⁵ G.Kore, Malezya ve Tayland'da sorunlu kredilerin finansal sistemden tasfiyesi amacıyla geliştirilen politikaların olağanüstü dönemlere özgü politikalar olduğu bilinci ile sorunun çözümünün ardından, çıkış stratejisini de önceden belirlemiştir. Bu çerçevede, VYŞ'leri belirli bir yaşam evresi içinde faaliyet gösterecek şekilde tasarlanmıştır.³⁵⁶ Genel olarak, iyi belirlenmiş faaliyet süresinin, sorunlu kredilerin hızlı çözümüne yardımcı olacağı, VYŞ'ne amaçlarına ulaşması konusunda yeterli zaman vereceği, VYŞ'nin bu süre içerisinde ilerlemelerinin ölçülmesine aracı olacağı şeklindedir. Birçok VYŞ 12 yıllık faaliyet süresine (yaşam müddeti) sahiptir, en kısa sürede 5 yıldır. Kore,Tayvan ve Japonya'da VYŞ'leri için bir süre belirlenmemiştir.³⁵⁷

Tablo : 55 – Asya Ülkelerinde VYŞ'lerinin Faaliyet Süreleri

Ülke	VYŞ	Kuruluş Tarihi	Görevi	Faaliyet Süresinin Sonu
Endonezya	IBRA	1998	Yeniden Yapılandırma	Şubat 2004
Kore	KAMCO	1962	Yeniden Yapılanma ve Hızlı Varlık Satışı	Belli Değil
Malezya	DANAHARTA	1998	Yeniden Yapılanma ve Hızlı Varlık Satışı	Aralık 2005
Tayland	TAMC	2001	Yeniden Yapılandırma	Haziran 2011

Kaynak : Danaharta, **Annual Report 2003**, www.danaharta.com.my, (Erişim : 01.09.2006); Terada-Hagiwara and Pasadilla, **a.g.e.**, s.7

Malezya'da Danaharta'nın Merkezi bir VYŞ olarak, problemlı varlıkları devralması, devralınan varlıkları yönetmesi ve sistemden çıkması amaçlanmış, bunun için 5-10 yıllık bir sürenin uygun olacağı öngörülmüştür.³⁵⁸ Ancak, Danaharta yönetimi tarafından yapılan açıklama ile Danaharta'nın 31.12.2005 itibariyle faaliyetlerine son verdiği belirtilmiştir.

³⁵⁵ Mesutoğlu B., **a.g.e.**, s.42

³⁵⁶ Duvan B.,(Kasım 2001), **a.g.e.**, s.80

³⁵⁷ Fung, **a.g.e.**, 16

³⁵⁸ Sipahi, **a.g.e.**, s.81-82

ABD’de Ağustos 1989 yılında Finansal Kuruluşlar İyileştirme ve Uygulama Kanunu (Financial Institutions Reform, Recovery, Enforcement Act, FIRREA) ile geçici bir süre faaliyette bulunmak üzere bankaların ve batık tasarruf ve kredi kuruluşlarının tasfiyelerinin yürütülmesi ve bu kuruluşlara ait varlıkların yönetilmesi ve elden çıkarılması ile görevlendirilen Çözüm Tröst Kuruluşu RTC (Resolution Trust Company) kurulmuş ve 1996 yılına kadar faaliyette bulunmuştur.

İsveç’te sorunlu krediler konusunda Securum ve Retriva adlı iki ayrı kuruluş faaliyet göstermiştir. İsveç hükümetince 10 ila 15 yıl arası faaliyet göstermek üzere 1992 yılında kurulan Securum 1997 yılında faaliyetlerini sona erdirmiştir. Retriva ise 1993 yılında faaliyetlerine başlamış ve 1995 yılında Securum’a devredilmiştir.³⁵⁹

KAMCO’nun yaşam evresi fonksiyonunun süresi ile sınırlandırılmıştır. Sorunlu varlıkların finansal sistemden ayrıştırılması ve bunların tasfiyesi ile birlikte mali sistemde rekabetçi ve güçlü bir yapının sağlanmasının ardından KAMCO’nun kendi kendini özelleştirmesi öngörülmektedir. Bu çerçevede özelleştirme için öngörülen tarih 2006 yılıdır.³⁶⁰

Önerimiz, kriz sürecinde kurulan VYŞ’lerinin belli amaçlar doğrultusunda kurulacağı dikkate alındığında bunların belli bir süre ile kurulması, Fon Varlık Yönetim Şirketinin devamlı faaliyette bulunması, uzmanlaşan örgüt yapısının dağılmaması ve bu özelliğinden faydalanılması, TMSF’nin bankalar ile birlikte kuracağı VYŞ’nin belirli bir süre için kurulması, gerektiği durumlarda gerekçeleri ile birlikte süre uzatımına gidilmesi, faaliyet izninin BDDK tarafından verilecek olması nedeniyle, faaliyetine ara veren, amaçları doğrultusunda çalışmayan, devir aldığı portföyün büyük bir kısmı tahsil edilen ve uzun süredir sorunlu varlık devir işlemleri yapmayan VYŞ’lerinin de faaliyet süresi gözden geçirilmelidir.

³⁵⁹ Mesutoğlu B., (Mayıs 2001), **a.g.e.**, s.36

³⁶⁰ Duvar B., (Kasım 2001), **a.g.e.**, s.58

5.3.9.2. Hangi Tür Sorunlu Varlıkların Alımı Yapılabilecek

Devralınacak varlıkların türü ve büyüklüğü ülkeden ülkeye değişebilmektedir. Bazı ülkelerde sorunlu kredilerin yanında yüksek kaliteli varlıklar da devralınabilirken, bazılarında yalnızca sorunlu krediler ya da sorunlu kredilerin belli bir kategorisi devir kapsamına alınmaktadır.³⁶¹ Ülke uygulamalarında; VYŞ'lerine transfer edilecek veya diğer bir deyişle VYŞ tarafından bankalardan (finansal kurumlar) alınacak varlık türleri incelendiğinde, Endonezya'da normal krediler ile sorunlu kredilerin alımının yapılabildiği, Kore, Malezya ve Tayland'da normal kredilerin alınmadığı, sadece sorunlu kredilerin alımının yapıldığı, Malezya hariç diğer 3 ülkede alınan kredilerde büyüklük sınırlaması olmadığı görülmektedir.³⁶²

Genel prensip olarak tüm kredi alacaklarının bankalardan VYŞ'ne veya TMSF'den VYŞ'ne aktarılması / VYŞ tarafından alımı yapılmalıdır. Bankacılık sistemindeki sorunlu kredilerden oluşan olumsuzlukların çözümü ve VYŞ'nin kuruluş amaçlarına uygun olması açısından önemli ve gereklidir. Ancak, VYŞ satın alabileceği kredi tutarının kapasitesi ve mevcut portföyün durumu dikkate alınarak;

- Ticari kredi alacakları diğer kredi türlerine göre öncelikli olabilir. Hatta bireysel kredilerin alımı yapılmamalıdır. Bireysel kredilerin tutarlarının düşük olması ve sayıca çok olan dosya sayısı, VYŞ'nin etkin çalışmasını engelleyebilir.
- Devir alınacak sorunlu kredilerde miktar sınırı olmalıdır. Belli bir tutarın üstündeki sorunlu kredilerin alımı yapılabilir. Bu husus, likidite yapısını düzeltmek, bilançosunu sağlam bir yapıya kavuşturmak isteyen bankalar için önemlidir. Bankaların mali yapısını olumsuz etkileyen ve tahsili halinde likidite yapısını olumlu etkileyecek krediler büyük tutarlı sorunlu kredilerdir.

³⁶¹ Mesutoğlu B., a.g.e., s.8

³⁶² Fung, a.g.e., s.60

- VYŞ’ne devredilecek donuk kredi alacakları 170,172,176³⁶³ hesaplarında yer almasına göre değerlendirilmelidir. Karşılık ayırma işlemi 170 hesaplarına aktarılmasından itibaren başlamakta ve 176 hesabına geldiğinde ayrılan özel karşılık tutarı donuk alacak tutarının %100’üne ulaşmaktadır. Ayrılacak özel karşılık oranları, Karşılıklar Yönetmeliğinde ilgili TOA hesaplarına aktarıldığında ayrılabilir. “En Az Oran” olduğundan ayrılması gereken özel karşılığın %100’ü 170 hesaplarına aktarıldığında ayrılabilir. Dolayısıyla, her iki duruma bankacılık uygulamasında rastlanılabilir. Bankaların, Bankalar Kanunu uyarınca TMSF’na devredilmesi aşamasının zorunluluğu istisna olmak üzere bankalar tarafından VYŞ’ne devredilecek kredi alacaklarının 176 – Zarar Niteliğindeki Kredi ve Alacaklar hesabında yer alması, %100 Karşılık ayrılmış olması hususları şart koşulmalıdır. Bir istisnası da, VYŞ’ne daha önce devredilmiş grup firmaları bulunması durumunda, tahsilat sürecinde bankadaki tahsilat süreci de etkileneceğinden, VYŞ’ne bulunduğu aşama ne olursa olsun devredilmeli ve VYŞ’nin tüm grup firmaları veya aynı firmanın tüm bankalardan devredilen tutarlarının tahsili çabalarının sağlayacağı olumlu etkiden faydalanılmalıdır.
- VYŞ, bankalara sorunlu varlığı alma konusunda teklif götürebilmelidir. Danaharta modeli örneğinde; Danaharta sorunlu varlıkları satın almak için Bankalara teklif götürebilmekte, Danaharta’nın tahsili gecikmiş alacaklarını satın alma teklifini reddeden bir banka, tahsili gecikmiş alacağın değerini teklif fiyatının %80’ine indiren bir karşılık ayırmak zorundadır.

³⁶³ 170 – Tasfiye Olunacak Hesaplar – Tahsil İmkânı Sınırlı Krediler ve Diğer Alacaklar

172 – TOA – Tahsili Şüpheli Krediler

176 – Zarar Niteliğindeki Kredi ve Alacaklar Hesapları Muhasebe Uygulama Yönetmeliği (MUY) eki Tekdüzen Hesap Planı (THP)’nda yer alan ve Bankalar tarafından donuk alacakların muhasebesinde kullanılan hesaplardır.

Tablo : 56 – Asya Ülkelerinde VYŞ’ne Devredilen Sorunlu Varlıklar

Ülke	Sorunlu Varlık USD Tutarı	GSMH’ya Oranı	Toplam Kredilere Oranı	Toplam Sorunlu Varlıklara Oranı
Endonezya	35 Milyar USD	% 19,5	% 76,4	% 90,4
Kore	90 Milyar USD	% 19,5	% 29,8	% 85,0
Malezya	15 Milyar USD	% 14,3	% 7,4	% 91,6
Tayland	17 Milyar USD	% 13,7	% 18,7	% 29,0

Kaynak : Danaharta, (Annual Report 2003), a.g.e.

Tablo : 56’ dan görüleceği üzere, Asya ülkelerinde yüksek tutarda sorunlu varlık bulunmakta, gerek krediler gerekse GSMH’ya oranı yüksek düzeylerde bulunmaktadır. Sorunlu varlıklardan VYŞ’ne devredilen varlıkların oranının da yüksek düzeyde olduğu, Tayland hariç sorunlu alacakların ortalama %89 oranında VYŞ’ne devredildiği görülmektedir.

5.3.9.3. Fiyatlama

Banka varlıklarının gerçekçi bir değerlendirmesi önemli bir faktördür, ancak kriz esnasında zordur. Gerçekte, bu şartlarda sorunlu kredileri değerlemede kusursuz-tam bir metod yoktur. Sorunlu krediler için piyasa fiyatı bulunmamaktadır. Değerleme, borçlunun varlığını sürdürmesi ve borcunu geri ödeme kapasitesi şüpheli olduğu zamanlarda özellikle zordur. Aynı zamanda, teminatı da değerlendirmek zordur. Sadece belirsiz fiyatlar ve sınırlı piyasa nedeniyle değil, aynı zamanda bankanın teminata el koyup koymayacağı ve bunu ne zaman yapacağını belirsizliği de etkilidir.³⁶⁴

Asya ülkelerinde VYŞ’lerine devredilen varlıkların fiyatlamaında kullanılan yaklaşımlar Tablo : 57’da gösterilmektedir. Asya ülkelerinde, Endonezya’da defter değerinin %100 üzerinden varlıkların alındığı, diğer ülkelerde %33-46 arası bir değer üzerinden, ancak defter değeri dikkate alınarak bir değerlendirme yapılmadığı, Endonezya dışında diğer ülkelerin kazanç veya zarar paylaşımı metodları uyguladığı görülmektedir.

³⁶⁴ Lindgren and Others, a.g.e., s.32

Tablo : 57 – Asya Ülkelerinde VYŞ’ne Devredilen Sorunlu Varlıkları Fiyatlaması

	Endonezya	Kore	Malezya	Tayland
Ortalama Edinme Fiyatı (Defter Değerinin % Olarak)	100,0	36,1	46,0	33,2
Kullanılan Fiyatlama Yaklaşımlar				
- Defter Değeri	Evet	Hayır	Hayır	Hayır
- Adil Fiyat	Hayır	Evet	Evet	Hayır
- Diğer	Hayır	Hayır	Evet	Evet
Kazanç veya Zarar Paylaşımı	Hayır	Evet	Evet	Evet

Kaynak : Danaharta, (Annual Report 2003), a.g.e.

Sorunlu Varlıkların fiyatlamasını etkileyebilecek hususlar şunlardır;³⁶⁵

- Borçlunun pozitif nakit yaratma potansiyeli ve bu nakdin borç geri ödemesine yönlendirilebilmesi,
- Gerçekçi varsayımlara dayanan tahsilat projeksiyonları,
- Borçluyu tanımak,
- Borçlu tarafından verilen finansal bilgi ve projeksiyonların incelenmesi,
- Borçlunun diğer borçları, öncelik ve teminatları, devlete olan borçların önceliği ve miktarları (Vergi, SSK gibi),
- Diğer borçlular tarafından açılmış hukuk davaları ve borç yapılandırma anlaşmaları,
- Teminatların ve işin tasfiye değeri,
- Alacakla beraber devir alınacak teminatlar ve kaliteleri,

³⁶⁵ Erten, a.g.e, s.10-11

tüm bu hususlar, bankalardan alınması planlanan sorunlu kredinin fiyatlamasını etkileyen unsurlardır. Çünkü bu unsurlar, VYŞ'nin bu sorunlu krediyi tahsil etme sürecinde karşılaşılabileceği ve tahsilat tutarını etkileyebilecek hususlardır.

Bu hususların incelenmesi sonucunda, firmadan tahsil edilmesi planlanan tüm tahsilatların belli bir iskonto oranı üzerinde indirgenmesi suretiyle net bugünkü değerinin bulunması suretiyle donuk alacak için bir fiyat belirlenebilir.

Teminatların niteliğine göre, bu teminatların satışından elde edilecek tutar, sorunlu alacağın satın alama fiyatını etkileyebilir veya belirleyebilir.

Yine yukarıdaki hususların birlikte değerlendirilmesi suretiyle, firmanın faaliyette olup olmadığı, borçluların durumu, teminatların niteliği, firmanın öncelikli borçları gibi unsurlar firmadan olan alacağın tahsil edilebilme kabiliyetini etkiler. Tahsil edilebilme kabiliyetinin yüksek olması, sorunlu kredilerin bankalardan devir alınması fiyatını olumlu etkiler.

5.3.9.4. Varlıkların Elden Çıkarılması Süreci – Zamanlaması

Sorunlu varlıkların elden çıkarılma hızı belirlenirken varlıkların türü, niteliği ve niceliği, varlıkların piyasa talebinin olup olmadığı, varlıkların ait olduğu bankanın veya firmanın faaliyetine devam edip etmediği önemli etkenlerdir.

Amaç, hızlı satış mı yoksa yüksek geri dönüşün oranı mı olmalı veya her ikisi birlikte mi amaç olmalıdır? Sorunlu varlıklar kriz sürecindeki bir ekonomide artmakta olup, Türkiye'de de aynı süreç yaşanmıştır. Dolayısıyla, sorunlu kredilerin arttığı bir ortamda bu kredilerin banka bilançolarından ve TMSF bünyesinden VYŞ'ne satışı özellik arz etmektedir. Kredilerin bu süreçte tahsil edilebilmesi, teminat olarak alınan ipoteklerin satışının yapılması, alınan kambiyo senetlerinin tahsil imkanları ekonominin normal işlediği durumlara göre zordur. Bu nedenle, gayrimenkul ipoteği karşılığı kullanılan bir kredinin, teminatının satışı kriz sürecindeki bir ortamda zor olmakta, teminatın piyasa

değeri düşmektedir. Satışının yasal süreçte yapılması uzun bir süreyi almakta ve satış fiyatı da düşmektedir. Sorunlu kredinin teminatının hızlı satışının amaçlanması durumunda beklenen verim elde edilemeyebilir. Ancak, hızlı satış ile sorunlu kredinin tahsil edilerek, VYŞ'ne likidite kazandırması, bu kredi için harcanacak emek ve zamandan tasarruf edilmesi hızlı satışın olumlu taraflarıdır.

Sorunlu kredinin hızlı satışı yerine yapılandırılarak bu süre sonunda satışı diğer bir alternatiftir. Ancak, sorunlu kredinin uzun bir süre yeniden yapılandırmasının da bir maliyeti vardır. Kredi alacağına işleyecek faiz tutarı temerrüt faiz uygulanması nedeniyle artmakta, dolayısıyla firmanın VYŞ'ne / bankaya olan borcu artmaktadır. VYŞ portföyünde bulunan bir sorunlu kredinin yapılandırması ve yönetimi ayrıca VYŞ'nde işletme gideri yapılmasını gerektirmekte, yani personel istihdamı, işlemlerin takibi gerekmektedir. Bu süreçte, firmadan olan alacağın vade, faiz oranı ve indirim imkanlarından birinin sağlanması suretiyle yapılandırılması ile firmadan olan alacağın tahsil edilme imkanı artabilir.

G.Kore'de KAMCO, bankalardan aldığı sorunlu varlıkların acele satışına başlamış, Malezya'da Danaharta, sorunlu varlıkların yönetimi ve yeniden yapılandırmasına önem vermiş, Tayland'da TAMC finans kurumlarından aldığı varlıkları acele satış ile defter değerinin %25'inde satmıştır.³⁶⁶

TMSF'de bünyesinde yer alan sorunlu krediler, bankaların faaliyette iken tahsil etmeye çalıştığı ancak TMSF'ye devir esnasında tahsil edemediği krediler ile ağırlıklı olarak bankaların kendi grup firmalarına kullandırmış olduğu kredilerden oluşmaktadır. Özellikle bankaların ticari faaliyetlerin finansmanı için firmalara açmış olduğu kredilerin, donuk alacak halinde gelmesinden itibaren bankalar tarafından da tahsil ve tasfiyesine uğraşıldığı dikkate alındığında, faaliyeti durdurulmuş firmadan olan alacakların hızlı satışının yapılması önerilmektedir. Eğer faaliyetine devam eden firma ise, yapılandırılarak satışı reel sektör için de olumlu katkıları olan bir seçenektir. Ancak, TMSF bünyesinde

³⁶⁶ BIS, 70th Annual Report, Bank for International Settlements, Basel, 2000, s.49

oluşacak merkezi VYŞ'ne ileride alınacak krediler için yeniden yapılandırılarak satılması önerilmektedir. Çünkü, merkezi VYŞ'nin oluşma amacı kredilerin satışı ve yapılandırmasıdır. Oysa, TMSF bünyesine alınan kredilerde amaç yapılandırmadan ziyade tahsil ve tasfiyesine yönelik satıştır. Dolayısıyla, gerek merkezi VYŞ gerekse özel sermaye ağırlıklı kurulacak VYŞ'nde, ekonominin normal işlediği bir ortamda alınan sorunlu kredilerin acele satılması amaç olmalıdır.

5.3.9.5. Basel II Uygulamalarının Etkisi

Haziran 1999 tarihinde ilk taslak metni yayımlanan ve Haziran 2004 tarihinde en son şekli verilerek Basel II, 2.Sermaye Uzlaşısı adı altında kesinleşmiş metin yayımlanmıştır. Yeni uzlaşının yürürlüğe gireceği tarih ilk önce 2004 yılı olarak belirlenmiş ancak bu tarih ilk aşamada 2005'e daha sonra da 2007'ye ertelenmiştir.³⁶⁷ Basel düzenlemelerinin sermaye yeterliği hesaplamasına yönelik gibi görünmesine karşın, gerektirdiği çok detaylı veriler ve bunların analizi bankanın sağlıklı risk profilini çıkarmak ve yasal gerekliliklerin ötesinde risk yönetimini etkinleştirmek açısından gerekli görülmektedir. Kredi riski ölçümünde kullanılacak risk ağırlıkları için dış ve/veya iç derecelendirme notları esas alınacağından, reel sektör firmalarının kredi değerliliklerini tespit ettirmeleri bir zorunluluk haline gelecektir.³⁶⁸

Basel-II'de kredi riski, krediyi alan tarafların derecelendirme notlarına göre belirlenmektedir. Basel-II'de yer alan bazı yöntemler bağımsız derecelendirme şirketleri (ör. Standard&Poors, Fitch, Moodys, vb) tarafından verilen derecelendirme notlarını kullanırken, bazı ileri yöntemlerde -bankacılık denetim otoritesi iznine tabi olmak üzere- bankaların kendi değerlendirmelerine dayanarak verdikleri derecelendirme notları dikkate alınmaktadır.³⁶⁹

³⁶⁷ Ayhan Yüksel, , "Basel II'nin KOBİ Kredilerine Muhtemel Etkileri", **BDDK, Araştırma Raporları**, 2005/4, Ağustos 2005,s.3

³⁶⁸ Şenol Babuşçu, **Bankalarda Risk Yönetimi – Basel II Düzenlemeleri Çerçevesinde**, Ankara, Akademi Consulting&Training, 2005 s.263-264

³⁶⁹ BDDK, **10 Soruda Yeni Basel Sermaye Uzlaşısı (Basel II)**, İstanbul , Ocak 2005, s.2

Basel II’de, risklerin ölçülmesinde iki yöntem geliştirilmiştir. Bunlar Standart Yaklaşım ve İçsel Derecelendirmeye Dayalı Yaklaşım. Standart Yaklaşım; kaynakların aktarıldığı karşı taraf esas alınarak belirlenen her bir kategoriye göre sabit bir risk ağırlığı bulunmaktadır. Örnek olarak, kamudan alacaklar, kurumsal riskler, perakende riskler, bankalardan alacaklar. İçsel Derecelendirmeye Dayalı Yaklaşım; bankaların kendi oluşturdukları derecelendirme sistemlerinin bağlı hesaplama yöntemi geliştirerek kredi risklerini hesaplamalarıdır.³⁷⁰

Pek çok ülkede derecelendirmenin yaygın olmaması ve ulusal derecelendirme kuruluşlarının yokluğu, standart yaklaşımın, özellikle kurumsal krediler açısından uygulanabilirliği yönünde önemli güçlükler doğurmaktadır. Eğer bağımsız kuruluşlarca yapılacak derecelendirmeler kullanılacaksa, denetim otoriteleri, değerlendirmeyi yapan kuruluşun sağlamlığını ve güvenilebilirliğini yeni çerçevede ortaya konulan kriterleri dikkate alarak değerlendirmek durumunda kalacaklardır.³⁷¹

Standart Yaklaşım (SY) ile İçsel Derecelendirmeye Dayalı Yaklaşım (İDDY) kullanan bankalar arasında şu farklılıklar olabilecektir;

- Bir kredinin fiyatı SY’yi kullanan bir banka ile İDDY kullanan bir banka arasında değişkenlik gösterebilecektir.
- İDD yaklaşımını kullanan iki bankanın farklı derecelendirme kullanması durumunda, bir kredi müşterisinin bu iki bankadan alacağı derecelendirme notları farklı olabilecek ve dolayısıyla kullanacağı kredinin fiyatı bu iki banka arasında değişkenlik gösterebilecektir.
- SY kullanan iki bankanın perakende portföylerinin toplam büyüklüğünün farklı olması durumunda, bir kredi müşterisinin kullanacağı kredi

³⁷⁰ Babuşçu, a.g.e., s.266,277

³⁷¹ B.I.S., **Basel II’nin Uygulanmasına İlişkin Göz Önünde Tutulması Gereken Hususlar**, Çev. D. Aslı BALCI, Basel Bankacılık Denetim Komitesi, İstanbul, Temmuz 2004, s.15

büyükliğünün farklı olması durumunda, bir kredi müşterisinin kullanacağı kredi tutarının birinci bankanın perakende portföye oranı düşük olurken, ikinci banka için bu oran yüksek olabilecektir. Bu da aynı kredinin birinci banka için perakende nitelikli, ikinci banka için ise kurumsal nitelikli bir kredi olması sonucunu doğuracak ve dolayısıyla kredinin fiyatı bu iki banka arasında değişkenlik gösterecektir.³⁷²

Bilindiği üzere cari mevzuatımız ve Basel-I hükümleri uyarınca perakende alacaklar ve kurumsal alacaklar, aralarında herhangi bir fark gözetilmeksizin %100 standart risk ağırlığına tabi tutulmaktadır. Basel-II’de ise bu tercih ile birlikte, perakende alacakların %75 risk ağırlığına tabi tutulması imkanı getirilmektedir. Bir alacağın perakende portföy içerisine dahil edilebilmesi için sıralanan kriterlerin tümünü karşılaması gerekecektir. Bu kriterlerden önemli olan birisi, kredi büyüklüğü kriteridir. Münferit risklerin düşük tutarlı olması ve olası kayıpların sınırlandırılmasına yönelik olarak tek bir borçluya açılan toplam perakende kredi tutarı, en fazla 1 milyon Euro olacak, bu eşik değeri aşan alacaklar diğer tüm kriterleri sağlıyor olsalar dahi perakende alacak olarak değerlendirilemeyecektir.³⁷³

Banka ve özel finans kurumlarının Basel-II ile getirilen sermaye yükümlülüğü hesaplama yöntemleri kapasiteleri değerlendirildiğinde sektör aktifinin % 84,90’ı standart, % 48,31’i basitleştirilmiş standart, % 30,93’ü temel içsel derecelendirmeye dayalı yaklaşım, % 20,98’i ise ileri içsel derecelendirmeye dayalı yaklaşımı kullanma kapasiteleri olduğunu beyan etmişlerdir. Banka ve özel finans kurumlarının 31’i standart yöntemler, 21’i basitleştirilmiş standart yöntemle, 5’i temel içsel derecelendirme yaklaşımı ile 5’i de ileri içsel derecelendirmeye dayalı yaklaşımlar ile hesaplama yapmaya kapasiteleri olduğunu belirtmişlerdir. Basel-II uygulamasında kredi riski için sektör aktifinin % 36,34’ü standart, %74,62’si basitleştirilmiş standart, %1’i temel içsel derecelendirmeye dayalı yaklaşım, %20,98’i ise ileri içsel derecelendirmeye dayalı yaklaşım ile başlamayı planlamaktadırlar.(Her iki kriterde görüş bildiren bankalar vardır). Standart yöntemle

³⁷² Yüksel, a.g.e., s.36

³⁷³ Sedat Yetim ve Aslı Balcı“Basel-II Ulusal İnisiyatif Alanlarının Anlaşılmasına Yönelik Açıklayıcı Rehber”, BDDK ARD Çalışma Raporları, 2005/8, Ekim 2005, s.44

başlamayı planlayan 25 banka ve özel finans kurumunun ileri yöneme geçme planı varken, 20'sinin ileri yöneme geçme planı yoktur. İleri yöntemlere geçecek banka ve özel finans kurumlarından 7'si 1-3 yıl, 11'i 4-6 yıl, 5'i 6-8 yıl, 1'i ise 10 yıldan fazla sürede ileri yöntemlere geçmeyi planlamaktadır.³⁷⁴

VYŞ tarafından bankalardan sorunlu krediler satın alınırken; kredinin perakende – kurumsal kredi sınıflandırmasında olup olmadığı, kredinin KOBİ veya KOBİ dışı kurum olup olmadığı, bankaların Standart Yaklaşım veya İçsel Derecelendirmeye Dayalı Yaklaşımı uygulayıp uygulamadığı, bankanın o krediyi sınıflandırması, derecelendirmeye göre kredi fiyatlaması, risk ağırlığı gibi hususların tespiti açısından önem arz edecektir. Dolayısıyla, bu tür bir sınıflandırma o kredinin donuk alacak halinde gelmesi ve VYŞ'ne satılmak istenmesi durumunda satış fiyatını etkileyebilecek unsurları taşımaktadır.

Önerimiz; 2007 yılı itibariyle uygulanacak Basel II uygulamaları kapsamında, bankaların büyük oranda hazır olduğu dikkate alınarak, donuk alacağın VYŞ tarafından satılması veya VYŞ satın alınmak istenmesi durumunda, donuk alacak halinde gelmiş olan firmaların bir derecelendirme notu bulunması, bankalar tarafından perakende, kurumsal krediler şeklindeki ayırımlarına uygun olarak sınıflandırılmış olması dikkate alınarak fiyatlandırılmalı, bu tür kriterleri, bankalardan alınacak sorunlu kredilerde kullanmalıdırlar.

5.3.9.6. Başarı Koşulları

Ülkemizde kurulacak ve faaliyette bulunacak Varlık Yönetim Şirketlerinin faaliyetlerinde amaçlarına ulaşabilmesi ve etkili bir varlık satış, tasfiye ve yönetimi yapabilmesi hususlarına etkili olabilecek ve dikkate alınması gereken önerilerimiz de aşağıda yer almaktadır.

³⁷⁴ BDDK, **Türk Bankacılık Sistemi Basel II – 1.Anket Çalışma Sonuçları**, İstanbul, Temmuz 2005, s. 17-27

5.3.9.6.1. Muhasebe Sisteminin Oluşturulması

VYŞ'nin muhasebe bakımından tâbi olacağı esaslar bugüne kadar belirlenmiş değildir. Dolayısıyla ne Bankalar Tek Düzen Hesap planında ve ne de muhasebe ile ilgili Sermaye Piyasası Kanunu düzenlemelerinde bir belirleme yoktur. Bu çerçevede, söz konusu kuruluşların aksine bir belirleme yapılınca kadar Maliye Bakanlığı tarafından Muhasebe Sistemi Uygulamaları Genel Tebliği kapsamında mütalaa edilmeleri gerektiği ileri sürülmektedir. VYŞ'leri, Maliye Bakanlığınca geliştirilen Tek Düzen Hesap Planına göre muhasebe oluşturmaları, Maliye Bakanlığının finans sektöründen çok reel kesim ihtiyaçlarını göz önünde tutarak hazırlamış olduğu muhasebe sisteminin VYŞ'nin faaliyet konularını kapsamayacağı göz önünde tutulduğunda öncelikle BDDK ve Maliye Bakanlığının konu hakkında mutabık kalmaları gerektiği ortaya çıkmakta ve bu çerçevede BDDK tarafından VYŞ'nin yapı ve faaliyetlerine, işleyişlerine özgün bir muhasebe sisteminin uygulamaya alınması gerektiği ³⁷⁵ görüşleri mevcuttur.

5411 sayılı Bankalar Kanunu'nun 143.maddesinde VYŞ'leri düzenlenmiştir. Dolayısıyla, BDDK tarafından yayımlanan Muhasebe Uygulama Yönetmeliği ve eki Tekdüzen Hesap Planı'na uygun olarak, VYŞ'lerin faaliyet ve yapılarına uygun hesap skontları oluşturulmalı ve faaliyetlerinin muhasebeleştirilmesi sağlanmalıdır.

5.3.9.6.2. Tapu Kayıtları merkezileştirilmeli

Türkiye'de tapu kayıtları merkezi otomasyon sisteminde takip edilememektedir. Bir şahıs veya firma üzerine kayıtlı gayrimenkulleri belli bir anda topluca ve kişi adına alım-satımı yapılan işlemleri görmek mümkün değildir. Ancak, bilinen bir taşınmazın kayıtlı olduğu tapu dairesi kayıtları kanalıyla izlenmektedir. Bir kredinin teminatına gayrimenkul alınır ve ilgili tapu dairesinde ipotek konulursa, kredi donuk alacak haline geldiğinde, ipoteğin paraya çevrilmesi yolu ile takip yapılır. Ancak, bu firma veya

³⁷⁵ Şaban Erdikler, "Türk Varlık Yönetim Şirketlerinin Muhasebe ve Vergileme Boyutu", **Türk Mali Sektörünün Güçlendirilmesi Programı Semineri**, 26.07.20002, s.3-7

ortakların üzerinde başkaca herhangi bir gayrimenkul kayıtlı olup olmadığını bilmek için bilinen veya tahmin edilen tapu dairelerine yazı yazmak gerekecektir. Bankaların otomasyon sistemi gibi merkezi bir sistemde firma ve şahıs adına kayıtlı tüm taşınmazları görmek mümkün değildir. Dolayısıyla bu durum, firma/shahıs'tan olan kredi alacağının tahsil edilmesi sürecinde eksikliğini hissettirecek, bu kredi alacağının VYŞ'ne devredilmesi aşamasında da kredi alacağının değerlendirilmesi ve gerçek değerini bulması aşamasında eksik değerlendirmeye neden olabilecektir.

5.3.9.6.3. TCMB Risk Bildirim Cetvellerinde VYŞ'ne Devredilen Krediler Görülmeli

Risk Bildirim Cetvellerinin -Risk Santralizasyonunun- amacı, Türkiye'de faaliyette bulunan bankalar ve diğer mali kurumların kredi kullandırdıkları müşterilerinin tüm sistemden kullandığı toplam kredi miktarını görmelerini temin etmek ve ilgili banka ve kurumlara müşterileri ve kredi isteklileri hakkında güncel ve konsolide bilgiler sağlayarak kredi kullandırma kararlarına yardımcı olmaktır.³⁷⁶

“Tasfiye Olunacak Alacaklar” başlığı altında 300, 301, 302, 350, 351 ve 352 risk kodları kapsamında izlenen krediler için de 30.06.2001 tarih 24448 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan “Bankalarca Karşılık Ayrılacak Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik” esaslarına göre bildirimde bulunulacaktır. Yapılacak bildirimlerde, bu krediler için ayrılan karşılıklar düşülmeksizin brüt değerler dikkate alınmaktadır.³⁷⁷

Risk İşlemleri Genelgesi (HG/7)'de takipteki (sorunlu) kredilerin gösterildiği risk bildirim cetveli kodları 300, 301 ve 302 olup, bu kodlarına karşılık gelen Bankalarca kullanılan Tekdüzen Hesap Planında yer alan donuk alacak hesap skontları da aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

³⁷⁶ www.tcmb.gov.tr, (Erişim : 25.05.2006)

³⁷⁷ TCMB, **Risk İşlemleri Genelgesi (HG/7)**, www.tcmb.gov.tr, Mart 2002, s.7

Tablo : 58 – Tasfiye Olunacak Alacaklar ve TCMB Risk Bildirim Cetveli Kodları

300- Tasfiye Olunacak Alacaklar	170 TOA/Tahsil İmkânı Sınırlı Krd. 172 :TOA/Tahsili Şüpheli Kredi
301- Tahsili Şüpheli Ücret, Komisyon ve Diğer Alacaklar	174 :Tahsili Şüpheli Ücret ve Komisyonlar
302- Zarar Niteliğindeki Krediler ve Diğer Alacaklar	176: Zarar Niteliğindeki Kredi Ve Diğer Alacaklar

Kaynak : TCMB

Yine genelgede yer alan ve limit/kredi tutarı bildirimi yapacak banka / mali kurumlar incelendiğinde, Varlık Yönetim Şirketleri bulunmamaktadır. Genelge 2002 Ekim tarihinde yayımlanmış olup, VYŞ'nin dahil edilmesi konusunda herhangi bir ilave ve revize de yapılmamıştır. Dolayısıyla, Varlık Yönetim Şirketine devredilen veya ihale yoluyla satılan kredi alacakları, VYŞ tarafından TCMB'na Risk bildirimi yapılamayacağı, dolayısıyla bu firmaların bankalar nezdinde donuk alacak haline gelen kredilerinin, VYŞ'ne devredildikten sonra bu listelerde görülmeyecektir. Bunun etkisi, bankalarda donuk alacak haline gelen ve TOA hesaplarında görülen tutarlar, aynı firmanın başka bir bankadan kredi talep etmesi durumunda, yapılan incelemeler arasında TCMB Risk Bildirim Cetveli de yer almaktadır. Firmanın bu cetvelde 300,301,302 kodlarında yani Tasfiye Olunacak Alacaklar hesabında (YTL ve YP) tutar bulunmaması istenen bir durumdur. Dolayısıyla bu hesaplarda bakiye bulunması durumunda kredi onayı ve kullandırımı yapılmaz (yapılmaması gerekir). Eğer bu firmanın donuk kredileri VYŞ'ne devredilir / satılırsa, bu durumda bankaların TGA hesaplarından çıkışı yapılacak ve VYŞ'ne devredilecektir. VYŞ'ne devredilen kredi alacaklarının TCMB Risk Bildirim Cetvelinde yer alacağına ilişkin herhangi bir mevzuat yoktur. Sonuçta, bu firmanın faaliyetine devam eden bir firma olduğu kabul edildiğinde, bir bankaya kredi talebi ile başvurması durumunda, TCMB risk bildirim cetvelini inceleyen banka, TOA hesaplarında herhangi bir tutar görmeyecek, dolayısıyla, daha önce yaşanan olumsuzlukları göremeyebilecektir. Bu durum, ödemelerinde sorun yaşayarak kredisi donuk alacak halinde gelen firmaya yeni kredi onayı ve kullandırımı yapılabilecektir.

Önerimiz; bir bankanın 170-176 hesaplarında yani donuk alacaklarında yer alan bir kredi tutarı veya borcu bulunan ve TCMB risk bildirim cetvelinde tasfiye alacaklar hesabında görülen firmanın, VYŞ'ne devredilmesi durumunda, aynı tutarların VYŞ'nde olmasına karşın yine aynı risk bildirim cetvelinde tahsil ve tasfiye edilene kadar izlenmesi ve sorgulanması durumunda görülmesidir. VYŞ'ne devredilen tutarlar, firma veya firmalardan olan alacakların belli bir oranında (2.Alacak satış ihalesinde toplam alacakların %10 fiyatına satılmıştır) olmaktadır. Ancak, VYŞ'nde yer alan ve risk bildirim cetvelinde görülen tutar, firmanın banka veya bankalara olan toplam borç tutarı üzerinden görülmeli, VYŞ'ne devredilen tutar üzerinden yer almamalıdır. VYŞ firmadan olan alacağın tamamen tahsil ve tasfiye olduğunu bildirmesi durumunda ki bu aşamada kaç para tahsil ettiği değil firmadan herhangi bir alacağının kalmadığını bildirdiği aşamadır. Bu durumda, risk bildirim cetvelinden çıkarılmalıdır. Ancak, donuk alacağı kalmadığı ve dolayısıyla diğer bankalara kredi talebi ile başvurması ihtimaline karşın, VYŞ'nin firmadan olan alacağın kalmadığını bildirmesi sürecinin denetlenmesi gereklidir.

Bu aşamada, olumsuz bir kredilendirme süreci olmaması için, bankalar tarafından VYŞ'ne (TMSF veya TMSF ortaklığında kurulan VYŞ) devredilen kredi alacaklarının ait olduğu firmaların BDDK bünyesinde toplanarak firma bazında bankalara bildirilmesi ve bankaların talebi halinde de bilgi ve belge verilmesi ile bankalara hatalı ve firmanın gerçek durumunu görmeden kredi onayı yapılması engellenebilecektir.

5.3.9.6.4. Kamu ve Özel Kuruluşlarca İşbirliği İçinde Olunması

G.Kore'de KAMCO 1999 yılından itibaren sorunlu krediler konusunda uzmanlaşmış ve uluslararası üne sahip bazı firmalar ve bankalar ile işbirliği yapmaya başlamıştır. Amaç, varlık yönetiminde etkinliği sağlamak ve özel sektörün uzmanlığından yararlanmaktır.³⁷⁸

³⁷⁸ Mesutoğlu B.,(Mayıs 2001), a.g.e., s.24

ABD’de RTC’nin yeterli elemana ve bunları istihdam edip yetiştirmeye yeterli zamanı olmaması nedeniyle kendilerine devredilen varlıkları anlaşmalı firmalar ile işbirliği yapmadan yönetemeyecekleri yönünde yaygın bir kanı bulunmaktaydı. Bu kanının bir sonucu olarak her iki kuruluş da özel sektör ile işbirliği yapmıştır.³⁷⁹

Özel veya kamu kuruluşları ile işbirliği içinde olunması, sorunlu varlıkların tahsili sürecinde, bu kuruluşların uzmanlığından, veri tabanından, personelin bilgi birikiminden faydalanılabilir. Sorunlu varlıkların satın alınması, yönetilmesi ve satışı sürecinde de bu firmalardan faydalanılması gerekli ve önemlidir.

5.3.9.6.5. Denetime Tabi Olması

Varlık Yönetim Şirketleri Yönetmeliğinin Bağımsız Denetim başlıklı 13. Maddesi “*Varlık yönetim şirketlerinin Haziran ayı sonu itibarıyla düzenlenecek bilanço ve gelir tabloları ile genel kurullarına sunulacak yıllık bilançoları ve gelir tablolarının, Bankalar Kanununun 13 üncü maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca 31/1/2002 tarihli ve 24657 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Bağımsız Denetim İlkelerine İlişkin Yönetmelik’te belirlenen esas ve usuller çerçevesinde bağımsız denetim kuruluşlarınca denetlenmesi şarttır.*” denilmektedir.

Varlık Yönetim Şirketleri, Bankalar Kanunu’na tabi olduğundan BDDK tarafından ve bunun yanında Bağımsız Denetim Kuruluşları tarafından da denetlenecektir. Ayrıca, faaliyette bulunan bir bankadan VYŞ’ne sorunlu varlık devredilebileceğinden, bu varlıkların ilgili bankada bulunduğu dönemde de denetime tabi olacağı açıktır.

VYŞ’nin denetimi şu açılardan önemlidir;

- Bankalar tarafından VYŞ’ne devredilen sorunlu varlığın, devredilme değeri,
- Devredilen sorunlu kredinin borçluları ile banka arasındaki ilişkinin durumu,
- VYŞ bünyesinde gerekli yasal takiplerin yapılıp yapılmadığı,

³⁷⁹ Mesutoğlu B., (Mayıs 2001), **a.g.e.**, s.12

- Merkezi Varlık Yönetim Şirketinin bankalardan aldığı ve daha sonra özel sermayeli VYŞ'ne sattığı sorunlu kredinin işlemleri ve alım/satım süreci,
- Yeniden yapılandırılan sorunlu kredilerde, borçlu firmanın protokol şartlarına uyup uymadığı,

Yukarıda belirtilen konuları ayrıntılı olarak denetlenmelidir. Bu denetimler, VYŞ'lerinin kuruluş ve faaliyet amaçlarına ve kendilerinden beklenen faydaları yerine getirmeye yönelik olmalıdır.

Ülke uygulamaları incelendiğinde, Endonezya, Malezya, Kore ve Tayland'da VYŞ'lerinin dış denetime tabi olduğu Maliye Bakanlığı ve diğer yetkili kurumlar tarafından da gözetime tabi tutulduğu görülmektedir³⁸⁰

5.3.9.6.6. Bilgilerin halka açık olması

TMSF'nin alacak satışına ilişkin süreç hakkında gerek web sitesinde gerekse yayınlanan raporlarda ayrıntılı bilgi bulmak mümkündür. TMSF'nin faaliyetleri, alacak satışında ihaleye katılanlar, portföy değeri, satış tutarı, alıcılar gibi konularda 3.kişilerin bilgi edinmesine imkan vermektedir. Dolayısıyla, sürecin şeffaf olmasını sağlamaktadır.

Endonezya, Kore, Malezya ve Tayland'daki VYŞ'leri, finansal tablolarını da içeren yıllık rapor yayımlamaktadır. KAMCO ve TAMC, uluslararası denetim firması tarafından denetlenen bir rapor yayımlamakta, Danaharta faaliyetleri ve rakamlarına ilişkin ayrıntılı bir faaliyet raporunu 6 ayda bir yayımlamakta, IBRA faaliyetleri ve varlık yapılandırmaları hakkında bilgileri içeren aylık rapor yayımlamaktadır. Bunun karşısı olarak, Çin'deki VYŞ'leri hiçbir rapor yayımlamakta ve bilgi sunmamaktadır.³⁸¹

VYŞ'lerinin de faaliyetleri hakkında web siteleri aracılığı ile veya hazırlayacakları faaliyet raporları aracılığı ile bilgi vermeleri yapılan işlemlere duyulan

³⁸⁰ Fung, a.g.e., 58

³⁸¹ Fung, a.g.e., 18

güven ve işlemler hakkında 3.kişilerin veya tarafların bilgi alması açısından önemlidir.

5.3.9.6.7. Vergi, Resim, Harç İstisnası ve Teşvik Uygulamaları

- 5411 sayılı Bankalar Kanununun 143. maddesinde; *“Varlık yönetim şirketleri bu kapsamdaki işlemleri nedeniyle doğmuş veya doğması beklenen, ancak miktarı kesin olarak belli olmayan zararlarını karşılamak amacıyla karşılık ayırmak zorundadırlar. Karşılık ayrılacak alacakların nitelikleri ile karşılıklara ilişkin esas ve usûller Kurul tarafından belirlenir. Varlık yönetim şirketlerinin bu fıkra uyarınca ayırdıkları karşılıkların tamamı, ayırdıkları yılda kurumlar vergisi matrahının tespitinde gider olarak kabul edilir.*“ denilmektedir. Aynen bankalara tanınan (5411 Bankalar Kanunu 53. madde) imkan VYŞ’ne de tanınmıştır.

- 5411 B.K. 143. maddesinde; *“...varlık yönetim şirketlerinin yaptıkları işlemler ve bununla ilgili olarak düzenlenen kâğıtlar, kuruluş işlemleri de dâhil olmak üzere kuruldukları takvim yılı ve bunu izleyen beş yıl süresince 488 sayılı Damga Vergisi Kanununa göre ödenecek damga vergisinden, 492 sayılı Harçlar Kanununa göre ödenecek harçlardan, her ne nam altında olursa olsun tahsil edilecek tutarlar 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu gereği ödenecek banka ve sigorta muameleleri vergisinden, kaynak kullanımını destekleme fonuna yapılacak kesintilerden ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanunun 39 uncu maddesi hükmünden istisnadır.”* Denilmektedir.

Bankaların kendi bünyelerinde yer alan sorunlu kredileri tahsil ve tasfiye için giriştikleri işlemlerde çeşitli harçlar, vergiler ödemektedirler. Örneğin, alacağını tahsil için yasal takip sürecinde çeşitli harçlar ödenmektedir. Kredi borçlusu ile yapılacak bir protokol veya sözleşmeler damga vergisine tabidir. Ancak, bu alacaklar VYŞ bünyesinde takip edilirse, yukarıda belirtilen vergi ve harçlar ödenmeyecektir. Örneğin, sorunlu kredi borçlusundan kredi borcuna mahsuben yapılacak anapara ve faiz tahsilatında, faiz üzerinden BSMV tahsil edilmeyecektir. Dolayısıyla, bu tür vergi, resim ve harçlardan istisna edilmesi suretiyle, kredi borçlusundan istenecek borç tutarı da takip sürecindeki

istisnalar nedeniyle, bu istisna tutarı kadar az olacaktır.

Burada dikkat edilmesi gereken husus, bankanın kendi bünyesinde tahsil edebileceği bir sorunlu krediyi, VYŞ'ne devretmek suretiyle, vergi, resim ve harç istisnasından faydalanması ve bunun engellenmesidir.

G.Kore, Tayland ve Malezya'da şirket veya bankaları sorunlu varlıkların yeniden yapılandırılması veya bunların satışı esnasında ortaya çıkabilecek vergisel yüklerden muaf tutulmuştur. Bu şekilde, süreci olumsuz etkileyecek mali yükler ortadan kaldırılmıştır.³⁸²

Konunun vergi kanunları bakımından irdelenmesinde vurgulanması gereken ilk husus, VYŞ'nin kurum olarak diğer kurumlardan hiçbir farklılıklarının bulunmadığıdır. Kurumlar Vergisi mükelleflerinin tâbi oldukları bütün esaslara VYŞ'de tamamen uymak zorundadır. Dolayısıyla diğer tüm kurumlar gibi vergiye tâbi kârlarını hesaplarken Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre bilançolarına dahil varlık ve yükümlülüklerini değerleyecekler, öz sermayelerini hesap dönemleri itibariyle karşılaştırarak öz sermayede meydana gelen bir artış varsa bu artış üzerinden varsa vergiden müstesna kârlarını ve kanunen kabul edilmeyen giderlerini de nazara alarak vergiye tâbi hesaplayacak ve bu kâr üzerinden Kurumlar Vergisi (fon payı dahil) ödeyeceklerdir.³⁸³

Vergi Usul Kanununun VYŞ'ler diye bir müesseseyi tanımamış olması bu kuruluşların faaliyetlerinin vergisel sonuçlarının hesaplanmasında bazı sıkıntılara da yol açabilecektir. Örneğin, Vergi Usul Kanununun 281 ve 285nci maddelerinde belirtilmiş olan borç ve alacakların reeskonta tâbi tutulması zorunluluğu sadece bankalar ve sigorta şirketleri için öngörülmüştür. Bu çerçevede VYŞ'lerin de bu zorunluluk kapsamında mütalaa edilmeleri vergiye tâbi dönem kârlarının doğru olarak tespiti için bir zorunluluktur.³⁸⁴

³⁸² Duvar B., (Kasım 2001), a.g.e., s.80

³⁸³ Erdikler, a.g.e., s.7

³⁸⁴ Erdikler, a.g.e., s.8

Teşvik tedbirlerine ilişkin önerimiz; 5411 sayılı Bankalar Kanunu'nda ye aldığı üzere 5 yıllık istisna yanında, bankalar tarafından VYŞ'ne devredilen sorunlu kredinin, VYŞ bünyesinde teminatlı kredilerin 2 yıl teminatsız kredilerin 3 yıl süre ile istisnadan faydalanması, bu sürelerden sonra bu sorunlu kredi için yapılacak işlemlerin istisnadan faydalanmamasıdır. İstisnanın, VYŞ için genel 5 yıllık süre yanında, VYŞ'ne devredilen kredi için ve teminatına göre de bir istisnanın önerilmesinin nedeni; bankaların kendi bünyelerinde tahsil edebileceği ipotek karşılığı bir krediyi, VYŞ'ne devretmesi durumunda daha kısa sürede tahsil etmek için teşvik sağlanmasıdır. Teminatsız bir kredi de bu süre daha uzun tutulmuştur.

5.3.9.6.8. Yasal Güç

G.Kore, Tayland, Malezya ve Endonezya ülke örneklerinde görüldüğü üzere, bu ülkelerden G.Kore –KAMCO hariç diğer 3 ülke uygulamasında VYŞ'leri özel bir güce sahiptir. Danaharta, varlıkların asıl borçlularından izin almaksızın transfer edilen varlıkların satışına yetkilendirilmiş, TAMC'nin kredi geri ödeme görüşmelerine girilmesi konusunda borçluları zorlama yetkisi verilmiş³⁸⁵ Türkiye'de kurulacak VYŞ'lerine de eğer kamu mülkiyetinde kurulacak ise AATUHK kapsamında, bazı yetkilerin kullanımına izin verilmiştir. Ancak, kamunun payının bulunduğu bir VYŞ'nin yetkileri farklı olmaktadır. Burada önemli olan, şirket olarak bazı yetkileri kullanması yanında VYŞ yöneticilerine de bu özel yetkileri kullanması nedeniyle sorumlu olup olmayacağı. Örnek olarak, VYŞ özel yetkilerini varlıkların hızlı satışında bazı prosedürlere takılmadan yapmada kullanabilir ve bu durumlar VYŞ'lerinin faaliyetlerinde başarılı olması açısından önemlidir. Ancak, bu yetkiler hiçbir zaman, bu kurumlara ayrıcalık yaratacak, rekabet eşitsizliği yaratacak şekilde olmamalı, bunun yanında kamu VYŞ'lerinin sahip olduğu yetkiler, özel sermayeli VYŞ kurulması durumunda da bunlara verilmemelidir. Yöneticilerin de, bu özel yetkileri kullanması durumunda, bu kararlarından dolayı nasıl ve ne şekilde sorumlu olacaklarının da belirlenmesi gerekmektedir. Örnek olarak, bu yöneticilerin varlıkları bir an önce nakde

³⁸⁵ Terada-Hagiwara and Pasadilla, a.g.e., 6-7

çevirmek amacıyla acele satış yapılması ile düşük fiyattan satıldı şeklindeki bir eleştiri üzerine sorumluluğu olacak mı? olacak ise nasıl? Dolayısıyla, VYŞ'lerine özel ve ayrıcalıklı yetkiler tanınması kadar bu yetkilerin de nasıl ve ne zaman kullanılacağı konusunda kriterlerin olması önemlidir.

Ülke uygulamaları incelendiğinde; Endonezya, Kore, Malezya ve Tayland'da VYŞ'lerinin özel yasal güçlerinin olduğu, VYŞ personelinin yasal olarak korunmasına yönelik olarak 4 ülkede de personel için herhangi bir koruyucu yasal hükmün bulunmadığı, VYŞ'lerinin bağımsızlık açısından değerlendirilmesinde de Endonezya'da VYŞ'lerinin bağımsız olmadığı, Malezya ve Tayland'da bağımsızlığının sınırlı olduğu, Kore'de bağımsız olduğu görülmektedir.³⁸⁶

Ayrıca, VYŞ'lerinin başarısı bu ülkelerde uygulanmakta olan yasal çerçeveye de bağlıdır. Kore ve Malezya'da modern iflas hukuku, alacaklı hakları, rehnin paraya çevrilmesi suretiyle takip süreci ve nispeten etkin yargı sistemi bulunmasına karşın Tayland ve Endonezya'da bu ülkelere göre istenen düzeyde değildir. Sorunlu varlıkların hızlı çözümünü sağlayacak yasal yapı yeterli değildir.³⁸⁷

5.3.9.6.8. Personel ve Uzman Kadrolar

Bankalardan devralınan varlıkların etkin ve kısa sürede elden çıkarılması, yine bu süreçte yer alacak personelin ve gerektiği durumda istihdam edilecek uzman kadroların katkılarına ihtiyaç vardır. Bankalar, bankacılık sisteminde yeterince uzman kadro ve personeli istihdam etmesine karşın, çeşitli sebeplerle sorunlu varlıkları tahsil ve tasfiye edemediklerinden VYŞ'ne devrettiği dikkate alınarak, VYŞ'lerinin nitelikli ve konusunda personele ne kadar ihtiyacı oldukları açıktır. Gerektiği durumlarda, yerli ve yabancı uzmanlardan da teknik yardım ve bilgi alınmalıdır. TMSF, alacak satış ihalelerinde bu konuda danışmanlık firmalarından konu hakkında bilgi ve raporlar almıştır. Yine ülke

³⁸⁶ Fung, a.g.e., s.58

³⁸⁷ Terada-Hagiwara and Pasadilla, a.g.e., 12

uygulamalarında, KAMCO ve Danaharta yönetimleri güçlü olmasına karşın kurum dışı uzmanlara (denetim, varlıkların değerlemesi, menkul kıymetleştirme konuları vb.) çeşitli konularda başvurmuşlar ve bilgi / danışmanlık almışlardır. IBRA ve Tayland'da FRA bu tür çalışmalara girişmemiştir.³⁸⁸

5.3.9.7. Diğer Hususlar

Çeşitli ülke uygulamaları göstermiştir ki Varlık yönetimi şirketlerinin başarı şansını dışsal ve içsel olmak üzere iki grup faktörün artırdığı görülmektedir. Genellikle yapısal, uzun vadeli ve güç değişir nitelikte olan dışsal faktörler ekonomik ve siyasi istikrar, ülke ekonomisinin küresel ekonomi ile entegrasyonu, derin bir mali piyasanın ve gelişmiş finansal araçların varlığı, gayrimenkulle ilintili varlıkların ağırlıklı olduğu ve nispeten homojen bir aktif kompozisyonu, yatırımcıların ve alacaklıların mülkiyet haklarını güvence altına alan bir hukuki çerçevedir. Hükümetlerce ve varlık yönetimi şirketlerince yaratılabilecek daha kısa vadeli ve kolay değişir faktörler arasında ise, kurulacak şirketin nitelikli insan gücü istihdam etmesi, nesnel ve bilimsel değerlendirme sistemleri kullanması, etkili bir pazarlama stratejisi benimsemesi, yeterli mali kaynaklara ve bağımsızlığa sahip olması, şeffaf bir biçimde işlemesi gibi faktörler bulunmaktadır. Bunun dışında faaliyetlere hız kazandıracak ve teşvik unsurları içerecek bir fiyatlama, yönetim ve elden çıkarma sisteminin benimsenmesi, uygun vadeli borçlanma kağıtları ile ödeme yapılması ve şirket faaliyetlerinin belli bir sürede tamamlanmasının hedeflenmesi de başarı şansını artıran faktörlerdir. Bu faktörlerin sağlanmasında özel sektördeki kuruluşlarla işbirliğine gidilmesi önemli bir kolaylık sağlamakta ve dünya uygulamalarında giderek yaygınlık kazanmaktadır.³⁸⁹

³⁸⁸ Terada-Hagiwara and Pasadilla, a.g.e., s.12

³⁸⁹ Mesutoğlu B., (Mayıs 2001), a.g.e., s.1

5.4. TÜRKİYE’DE KURULMASI ÖNERİLEN VYŞ MODELİNDE, SORUNLU KREDİ AKTARAN BANKALARIN MUHASEBE İŞLEMLERİNE İLİŞKİN ÖRNEK UYGULAMA

Çalışmamızın bu bölümünde, bir bankanın krediyi ilk kez kullandığı aşamadan, kredinin sorunlu hale gelmesi, VYŞ’ne devredilmesi ve tahsilata ilişkin muhasebe işlemleri ve bu sürece ilişkin önerilerimiz yer almaktadır.

Bilindiği üzere, bankaların aktif kalitesi, kredilerin takibe dönüşüm oranı, sermaye yeterliği, özel karşılıklar gibi rasyo ve hesaplar takip hesaplarında izlenen sorunlu krediler ile yakından ilgilidir. Bu nedenle, sorunlu hale gelen bir kredinin banka bilançolarından bir an önce ayıklanarak VYŞ’ne devredilmesi, bankaların rasyolarını olumlu etkileyecek, devredildiği aşamaya göre özel karşılık ayırmamasını sağlayacak ve giderlerini arttırmayacaktır.

VYŞ’ne sorunlu kredinin devredilmesi ve bu işlemlerin muhasebeleştirme sürecine ilişkin öneri ve varsayımlarımız şöyledir;

- Kredilerin donuk alacak halinde gelme ve muhasebeleştirilme süreci Karşılıklar Yönetmeliği kapsamında olacaktır.
- Banka bilançosundaki bir kredinin VYŞ’ne devredilmesi, kredinin banka bilançosunda yer alan 176 – Zarar Niteliğindeki Kredi ve Alacaklar hesabına yer almış olması,
- Eğer, 170 ve 172 hesaplarında yer almakta iken bir donuk alacağın VYŞ’ne devredilmek istenmesi durumunda, kredi borçlusu firma veya gerçek kişinin diğer banka veya bankalara olan borçlarından dolayı VYŞ’ne devredilmiş olması ve/veya VYŞ bünyesinde yeniden yapılandırılması veya takip sürecinde etkinliğin sağlanacağı kanısına varılmış olmalıdır,

- VYŞ'ne devredilen donuk alacaklar banka rasyolarına ve banka yükümlülüklerine olumlu etkilerde bulunacağından, bankalar bu tür kredileri devretme eğiliminde olabilecektir. Ancak, hatalı kredi politikaları uygulayarak, kredileri devamlı sorunlu hale gelen ve bunları VYŞ'de devretme eğiliminde olan bankaların bilançoları VYŞ'ne devretme işleminden dolayı olması gerekenden daha az olumsuz görünecektir. Dolayısıyla, bu sürecinin banka bilançolarında görülebilmesi için, donuk alacak halinde geldikten sonra VYŞ'ne devredilen bir kredinin, takip hesaplarından çıkarılmakla birlikte, Nazım Hesaplarda tahsil edilene kadar veya 3 yıl süreyle takip edilmelidir,
- Takip hesapları ile özel karşılıklar hesabında yer alan bir donuk alacak VYŞ'ne devredildiğinde, aynen banka bilançosunda yer almakta iken yapılan bir tahsilat işlevi görmeli ve buna uygun muhasebeleştirme yapılmalıdır,
- İstanbul Yaklaşımı ve benzeri yeniden yapılandırma işlemine tabi tutulmuş donuk alacaklar VYŞ'ne devredilmemelidir,
- THP'nda yer alan hesaplar ile önerilen sürece uygun hesaplar yine THP'nda yer alan / alacak hesapların niteliğine uygun olarak örnek uygulamada yer almaktadır.

5.4.1. Kredi Kullanılmadan Önceki Aşama

Kredi bir Şube tarafından kullanılması durumunda şube kayıtlarına yansıtacak, mizanda yer alacak ve şube mizanlarının toplamı da banka bilançosunu oluşturacağından tüm hareketler burada yer alacaktır.³⁹⁰

³⁹⁰ Ayrıntılı bilgi için : Selimler ve Eken, **a.g.e.**, s. ; B.D.D.K, "Bankalarca Karşılık Ayrılacak Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin

Aşağıdaki bilanço, bir bankanın normal faaliyetlerinin gerçekleştiren işlemlerin yer alacağı hesap grupları görülmektedir.

A Bankası A.Ş. 31.12.2005 Tarihli Bilançosu	
Aktif	Pasif
Döner Değerler (0)	Mevduat ve Diğ. Yabancı Kaynak (3)
Krediler (1)	Özkaynaklar (4)
Yatırım Amaçlı Değerler ve Diğer Aktifler (2)	
Nazım Hesaplar (9)	Nazım Hesaplar (9)

5.4.2. Kredi Kullanılması Aşaması

Bankanın bir firmaya 01.01.2006 tarihinde 31.12.2006 vadeli nakit kredi kullandırması durumunda, muhasebe kayıtları ve banka bilançosundaki durum aşağıda gösterilmektedir.

01/ 01 / 2006

118 – KISA VADELİ TEMİNATLI KREDİLER

010 – KASA HESABI

veya

304 – VADESİZ MEVDUAT - TİCARİ

Kredinin kullanılması ve tutarın firmaya nakit olarak ödenmesi veya firma hesabına aktarılması

Belirlenmesi ve Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik” (30.6.2001 tarih ve 24448 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.); B.D.D.K., **Tekdüzen Hesap Planı ve İzahnamesi Hakkında Tebliğ** (22 Haziran 2002 tarih ve 24793 mükerrer sayılı Resmi Gazete)

Kredi kullanılması sonucu, Banka/şube bilançosunda aşağıdaki hesaplarda değişiklik olacaktır.

A Bankası A.Ş. 01.01.2006 Tarihli Bilançosu			
Aktif		Pasif	
010-Kasa	5.000	304 – Vadesiz Mevduat – Ticari	1.000
....			
118-KV Teminatl Krediler	1.000		
....			

Kasa Hesabı : 1.000 YTL ödendikten sonra kalan tutardır. Kredi tutarının kasadan veya vadesiz mevduata aktarılarak ödenmesi durumunda göre hesaplardan birisi yer alacaktır.

Kredi kullanıldıktan sonra aysonlarında reeskont ve mart, haziran, eylül ve aralık ayı sonunda faiz tahakkuk işlemi yapılacaktır.

31 Aralık 2006 tarihine gelindiğinde, kredi vadesinde anapara ve faizi ile birlikte tahsil edilmesi gerektiğinden, faiz tahakkuku yapılacaktır. 31.12.2006 tarihinde faiz tahakkukuna ilişkin muhasebe kaygı öyledir;

31/ 12 / 2006

220 - KREDİ FAİZ. VE GEL. TAH. VE REES.

278 - MUHTELİF ALACAKLAR

278990 - B.S.M.V.

514 - KISA VADELİ DİĞ.KRD.AL. FAİZ.

380 - ÖDEN. VERGİ, RESİM, HARÇ, PİRİMLER

380005 - B.S.M.V.

514 hesap gelir hesabı olduğundan gelir tablosunda yer alacak olup, 31.12.2006 tarihli banka bilançosunda görülmeyecektir.

A Bankası A.Ş. 31.12.2006 Tarihli Bilançosu			YTL
Aktif		Pasif	
010-Kasa	5.000	304 – Vadesiz Mevduat – Ticari	1.000
....			
118 - KV Teminatl Krediler	1.000	380 – Ödenecek Vergi, Resim, H.	10
....			
220 - Kredi Faiz Tahakkukları	200		
....			
278 -Geçici Hesaplar	10		

220 hesapta bekleyen faiz ile 278 hesapta bekleyen BSMV firmadan nakit olarak veya bankadaki hesabından tahsil edildikten sonra, 220 ve 278 hesaplarda yer alan tutarlar tahsil edildiği tarihte kayıtlardan çıkacaktır. 01.01.2007 tarihinde firmanın Şube nezdindeki hesabından faiz ve BSMV tahsilatının yapılması durumunda yapılacak muhasebe kaydı şöyledir;

01/ 01 / 2007

304 – VADESİZ MEVDUAT – TİCARİ

220 - KREDİ FAİZ. VE GEL. TAH. VE REES.

278 - MUHTELİF ALACAKLAR

278990 - B.S.M.V.

380 hesapta yer alan BSMV tutarı izleyen ay içinde vergi dairesine yatırıldığı tarihte tasfiye olacaktır.

5.4.3. Kredi Donuk Alacak Halinde Gelmesi

Bu aşamaya kadar, kredinin kullanılması ve vadesinde faiz tahakkuku işlemi incelenmiştir. Eğer kredi vadesinde tahsil ve tasfiye edilmez ise Karşılıklar Yönetmeliği kapsamında, kredinin donuk alacak halinde gelmesi için; Karşılıklar Yönetmeliğinde

belirtilen sınıflandırma sistemi bakımından fiilen gerçekleştiği kabul edilen temel kriter, krediler ve diğer alacakların tahsillerinin, gruplara ilişkin tanım ve açıklamalarda belirtilen süreler kadar gecikmesidir. Bunun yanısıra, borçlunun kredi değerliliğinin zayıfladığının, kredinin zafiyete uğramış olduğunun veya tahsil edilemeyeceğinin tespit edilmesi veya bu konuda kesin bir kanaate sahip olunması da krediyi donuk alacak halinde getirmektedir.

Örnek uygulamamızda, kredinin vadesinde tahsil edilemediği ve Karşılıklar Yönetmeliğinde belirtildiği üzere “Anaparanın, faizin veya her ikisinin tahsili vadesinden veya ödenmesi gereken tarihlerden itibaren 90 günden fazla geciktiği” kabul edilmektedir. Buna göre, 31.12.2006 tarihinde yani vadesinde ödenmeyen kredi için 90 gün beklenecek olup, bu süre bekleme süresidir. 31.12.2006 tarihinde tahakkuk eden faiz ile bu tarihte vadesi dolan kredi ana parası 01.01.2007 itibarıyla ödenmiş olması gerekmektedir. Anapara veya faizi veya her ikisinin vadesinde itibaren 90 günü geçmesi halinde kredi donuk alacak kabul edilir ve izlendiği normal kredi hesaplarında çıkarılarak takip hesaplarına aktarılır.

Karşılıklar Yönetmeliği’nin 5 inci maddesine göre, donuk alacak haline gelen tutarlar için döneme ilişkin faiz tahakkuku ve reeskontu yapılmaz. Donuk alacak haline dönüşen tutarlar için daha önce yapılmış bulunan ve tahsil edilmediği halde gelir yazılan faiz tahakkukları ve reeskontları, ilgili faiz geliri hesabı aynı tutarda borçlandırılarak muhasebe kayıtları üzerinde ters kayıtlarla düzeltilir veya iptal edilmek suretiyle kapatılır.

31.12.2006 tarihinde vadesi sona eren ve yine aynı tarihte faiz tahakkuku yapılan kredi alacağı için, 01.01.2007 tarihi itibarıyla kredi anapara alacağının tahsili ve kredinin kapatılması, yine aynı tarih itibarıyla faiz ve tahakkuk eden BSMV ve komisyon (varsa) tahsil edilmesi gerekmektedir. Firma ve banka ilişkilerinde herhangi bir sorun olmamasına ve firmanın mali durumunun iyi olmasına karşın bu tarihlerde gecikme olabilir. Ancak, karşılıklar yönetmeliğinin hükümleri doğrultusunda bu gecikme 90 ve üzerinde olmamalıdır. Kredi anaparasının, faizin veya her ikisinin tahsili vadesinden veya ödenmesi gereken tarihlerden itibaren 90 günden fazla geciktiği durumda, alacak donuk alacak halinde gelir ve karşılıklar yönetmeliği kapsamında muhasebeleştirilir. Örneğimizde,

31.12.2006 tarihinde vadesi dolan ve tahakkuku yapılan kredi için 90 gün beklenmiş ve tahsilat olmamış ise 01.04.2007 itibariyle 31.12.2006 tarihinde tahakkuk etmiş olan faiz iptal edilecek, Nazım Hesaplarda izlenecek, kredi tutarı normal kredi hesaplarından çıkarılarak takip hesaplarına aktarılacaktır.

01/ 04 / 2007

170 - TOA / TAHSİL İMKANI SINIRLI KREDİLER (III. GRUP)

118 - KISA VADELİ TEMİNATLI KREDİLER

90 - 180 gün arası bu hesapta izlenecektir. Hesap 01.01.2007 tarihi valörü ile bu hesaba aktarılacaktır. Ancak bu yevmiye kaydı, 01.01.2007 tarihinden itibaren 90. Gün geçince yapılacaktır.

01/ 04 / 2007

820 – DEĞER DÜŞME VE KARŞILIK GİDERLERİ

180 - ÖZEL KARŞILIKLAR

TOA hesaplarına aktarılan kredi için %100 karşılık ayrılmıştır.

01/ 04 / 2007

514 - KISA VADELİ DİĞ.KRD.AL. FAİZ.

220 - KREDİ FAİZ. VE GEL. TAH. VE REES.

31.12.2006 tarihinde tahakkuk eden faizin iptali

01/ 04 / 2007

996- DİĞER NAZIM HESAPLARDAN ALACAKLAR

998 – DİĞER NAZIM HESAPLARDAN BORÇLAR

İptal edilen faiz tutarının Nazım Hesaplara aktarılması

Karşılık ayırma oranları kredinin aktarıldığı hesaba ve teminatına niteliğine göre değişmektedir. Ancak, yine mevzuatın imkan verdiği şekilde 170 – TOA-Tahsil İmkani Sınırlı Krediler hesabına aktarıldığı tarihte %100 karşılık ayrıldığı kabul edilmiştir. 820 hesap gider hesabı olduğundan gelir tablosunda yer alacak ancak bilançoda yer

almayacaktır.

Bu işlemler sonucunda banka bilançosu şu şekilde görülecektir.

A Bankası A.Ş. 01.04.2006 Tarihli Bilançosu			
Aktif		Pasif	
010-Kasa	5.000		
....			
170 – TOA-Tahsil İmkânı Sınırlı Kredi ve Alacaklar	1.000		
180 – Özel Karşılıklar	1.000		
....			
996 - Nazım Hesaplar	200	998- Nazım Hesaplar	200

Bilançonun aktif tarafında, TOA hesapları ve pasif bir hesap olmasına karşın işleyiş niteliği gereği özel karşılık hesabı yer alacaktır. Kredi kullandırım işlemi ile hareket edilen bir süreçte, bilançonun aktifinde TOA hesaplarının arttığı bir durumda aktif kalitesi bozulmaya başlamaktadır. Sermaye yeterliği uygulamalarında, TOA hesaplarının dikkate alınma oranı %100 olduğundan, TOA tutarı kadar bankaya sermaye ihtiyacı gerektirir ve sermaye yeterlik oranının düşük çıkmasına neden olmaktadır.

Bir kredinin donuk alacak halinde gelmesi sonucu, normal kredi hesabından (118 hesap) TOA hesaplarına aktarılır (170 hesap), 170 hesapta 90 gün bekleyen bir kredi 172 hesaba aktarılır, 172 hesapta da 180 gün bekleyen bir kredi 176 hesaba aktarılır. Sonuçta, vadesinden itibaren 360 geçen ve diğer bir hesaplama ile 170 hesaplara aktarılmasından itibaren 270 gün geçen bir kredi 176 hesabına aktarılır. 01.01.2008 itibari ile bu kredi 176 hesaplarda yer alacaktır.

5.4.4. Donuk Alacak Halinde Gelen Kredinin VYŞ'ne Aktarılması

Donuk alacak halindeki bir kredi alacağının VYŞ'ne devredilmesi sürecinde aşağıda belirtilen hususlara dikkat edilmelidir.

VYŞ'ne devredildiği tarih;

- TOA hesaplarına aktarıldığı yıl içinde mi VYŞ'ne devrediliyor.
- TOA hesaplarına aktarıldığı yılı izleyen yıl içinde mi VYŞ'ne devrediliyor

VYŞ'ne devredildiği bedel;

- VYŞ'ne devredilen alacak TOA hesaplarında kayıtlı değeri üzerinden mi devrediliyor,
- VYŞ'ne devredilen alacak TOA hesaplarında kayıtlı değerinden daha düşük bir bedel ile mi devrediliyor,

VYŞ'ne devredilmesine ilişkin 'Satınalma Yöntemi';

- VYŞ, devredilen donuk alacak için tutarı bankaya peşin olarak mı,
- Menkul Değerler karşılığını,
- Hasılat Paylaşımını mı,
- Kar paylaşımını bir model ile ödeniyor

Yukarıda yer alan hususlar, VYŞ'ne devredilen donuk alacak için bankanın muhasebeleştirme işlem ve sürecini belirleyecektir.

Bankaların bilançolarında yer alan donuk alacakların (sorunlu krediler) tahsil ve tasfiyesi için uğraştığı, karşılıkları yönetmeliği kapsamında karşılık ayırarak muhasebeleştirdiği, VYŞ uygulamaları olan ülkelerde donuk alacakların VYŞ'ne, değerinin çok altın bir bedel ile satıldığı/devredildiği, menkul değerler karşılığı satışın ağırlık kazandığı dikkate alınarak, muhasebe sürecindeki varsayımlarımız aşağıda yer almaktadır;

- TOA hesaplarında yer alan kredi alacağı (donuk alacak), TOA hesaplarına aktarıldığı yılı izleyen yıl içinde VYŞ'ne devredilmiştir.(2007 yılında 170 hesaba aktarılan bir kredi 2008 yılı içinde VYŞ'ne devredilmektedir.)
- Kredi 176 – Zarar Niteliğindeki Kredi ve Alacaklar hesabında yer almaktadır

- Donuk alacak için banka %100 karşılık ayırmıştır. (Donuk alacağın 176 hesapta iken VYŞ'ne devredilmesi nedeniyle, bankanın 170 hesaba aktarılması aşamasında %100 özel karşılık ayırması ile 170, 172 ve 176 hesaplara aktarıldığında ilgili aşamalardaki oranlar üzerinden özel karşılık ayırması durumu bir farklılık yaratmayacaktır.)
- Banka bilançosunda TOA hesaplarında yer alan donuk alacak tutarı, anapara tutarının %25 bedeli üzerinden VYŞ'ne devredilmektedir. 1 seçenek : devredilme bedelinin tamamı nakit olarak bankaya ödenmektedir. 2. seçenek : devredilme bedelin tamamı menkul kıymet (hazine bonosu) verilerek ödenmektedir.
- VYŞ'ne devredilen donuk alacak için ödenen tutar, donuk alacağın anaparası, temerrüt faizi, iptal edilen faiz tutarı ve yasal takip sürecinde yapılan masrafları içermektedir.
- VYŞ'ne devredilen donuk alacak için belirlenen bedel, bankaya menkul değerler olarak verilecektir.
- Banka, VYŞ'ne devrettiği donuk alacak tutarını, devrettiği yıl 1. yıl olmak üzere 3. yılın sonuna kadar banka bilançosunda Nazım Hesaplarda izleyecek, izleyen yılın ilk işgünü nazım hesaplardan çıkaracaktır.

Varsayımlar sonucu; 01.01.2006 tarihinde kullanılan, 01.01.2007 itibariyle vadesinde ödenmeyen, 01.04.2007 tarihinde 170 hesaplara aktarılan kredi tutarı, 01.01.2008 itibariyle 176 – Zarar Niteliğindeki Krediler Hesabında yer almış ve 15.02.2008 itibariyle de VYŞ'ne devredilmiştir.

- VYŞ'devredilen sorunlu kredi bedelinin nakit olarak alınması;

176 hesaplarda 1.000 YTL bedel ile yer alan donuk alacak tutarı ve yine nazım hesaplarda yer alan 200 YTL faiz tutarı toplamı için VYŞ, 176 hesaplarda izlenen tutarın %25 oranında bir ödeme yapacaktır. Dolayısı ile VYŞ'nden olan alacağımız 250 YTL olacaktır.

Yapılması gerekenler;

-176 – Zarar Niteliğindeki Kredi ve Alacaklar hesabı ile 180 - Özel Karşılıklar hesabı karşılıklı olarak kapatılacaktır. Normal bir tahsilatta, yapılan tahsilat tutarı ile 176 hesap kapatılmakta, 180 hesap ise tahsilatın takip hesaplarına aktarılan yıl içinde veya izleyen yıl içinde yapılıp yapılmamasına göre gelir hesabına tahsilat veya gider hesaplarının iptali şeklinde olacaktır. Örneğimizde, bu tahsilat 2008 yılında yani ‘izleyen yıl içinde’ yapılmaktadır. Bu veriler altında muhasebe işlemleri şöyledir;

15/ 02 / 2008	
180 - ÖZEL KARŞILIKLAR	1.000
176 – ZARAR NİTELİĞİNDEKİ KREDİ ve ALACAKLAR	1.000
TOA hesaplarından donuk alacağın tasfiye edilmesi	
15/ 02 / 2008	
010 – KASA HESABI	250
790 – DİĞER FAİZ DIŞI GELİRLER	250
79007 - Geçmiş Yıl Giderlerine Ait Tahsilatlar	

VYŞ tarafından yapılan ödemenin banka tarafından tahsil edilmesi

Bu işlemler sonucunda, banka bilançosunda 176 ve 180 hesaplar tasfiye edilmiş, bankaya para girişi olmuş ve bu tutar kadar gelir hesapları artmıştır. 31.12.2006 tarihinde tahakkuk eden faiz tutarı iptal edilerek, Nazım Hesaplarda izlenmeye başlanmış, VYŞ’ne devredilmesi nedeniyle de tekrar nazım hesaplardan çıkışı yapılacaktır.

15/ 02 / 2008	
998- DİĞER NAZIM HESAPLARDAN BORÇLAR	
996 – DİĞER NAZIM HESAPLARDAN ALACAKLAR	
Nazım hesaplarda izlenen faiz tutarının çıkışı	

Bu süreçteki muhasebe işlemleri sonucunda, donuk alacak tutarının devredilmesi ve tahsilat yapılması nedeniyle, banka bilançosunda yer alacak hesaplar ve bilançonun görünümü şöyledir;

A Bankası A.Ş. 15.02.2008 Tarihli Bilançosu			
Aktif		Pasif	
010- Kasa Hesabı	250		
Nazım Hesaplar	1.000	Nazım Hesaplar	1.000

Nazım hesaplardaki tutar, 01.02.2008 tarihinde aktarılması 1.yıl kabul edilerek en son 31.12.2010 tarihli bilançoda yer alacak ve 01.01.2011 tarihli bilançodan çıkarılacaktır.

- VYŞ'devredilen sorunlu kredi bedelinin menkul kıymet olarak alınması;

1.000 YTL tutarındaki donuk alacak 250 YTL yani defter değerinin %25 bedeli üzerinden VYŞ'ne satılmıştır. Varsayımlarımız altında, 250 YTL bankaya Hazine Bonosu – menkul değer olarak verilmektedir.

_____ **15 / 02 / 2008** _____

180 - ÖZEL KARŞILIKLAR

176 - ZARAR NİTELİĞİNDEKİ KREDİ VE ALACAKLAR

Donuk alacağın VYŞ'ne devredilmesi sonucu, hesapların tasfiyesi / kapatılması

_____ **15/ 02 / 2008** _____

998- DİĞER NAZIM HESAPLARDAN BORÇLAR

996 – DİĞER NAZIM HESAPLARDAN ALACAKLAR

Nazım hesaplarda izlenen faiz tutarının çıkışı

_____ **15 / 02 / 2008** _____

030 – ALIM SATIM AMAÇLI MENKUL DEĞERLER ³⁹¹

3- DEVREDİLEN KREDİLER KARŞILIĞI ALINAN MENKUL DEĞERLER (*)

Donuk alacağın VYŞ'ne devredilmesi nedeniyle karşılında alınan Hazine Bonosu

15 / 02 / 2008

914 – NAZIM HESAPLAR (*)

Varlık Yönetim Şirketine Devredilen Donuk Alacaklardan Alacaklar

916 - NAZIM HESAPLAR

Varlık Yönetim Şirketine Devredilen Donuk Alacaklardan Borçlar

Donuk alacağın VYŞ'ne devredilmesi nedeniyle, nazım hesaplara aktarılması

/ /

3- DEVREDİLEN KREDİLER KARŞILIĞI ALINAN MENKUL DEĞERLER

790 – DİĞER FAİZ DIŞI GELİRLER

79007 - Geçmiş Yıl Giderlerine Ait Tahsilatlar

Hazine Bonosu bedelinin gelirlere alınması (vadesinde)

Devredilen sorunlu kredi karşılığı alınan hazine bonosunun, vadesinde dönüşü sonucu alınacak tutar gelirler hesabına alınmaktadır. Krediler sorunlu hale geldikten sonra TOA hesapları sürecinde ayrılan özel karşılık tutarları 882 hesaba aktarılarak gider olarak kayıt edilmektedir. Dolayısıyla, bu sorunlu krediye ilişkin olarak tahsil edilen tutarlar eğer kredinin karşılığının ayrıldığı yılı izleyen yıl içinde tahsil edilirse gelir olarak dikkate

³⁹¹ Bu hesap, alım satım amaçlı olarak edinilen Hazine Bonoları, her tür tahvil ve hisse senetleri ile vadesi gelmemiş tahvil ve hisse senedi kuponları gibi menkul değerlerin kaydedildiği bir hesaptır. Menkul değerlerin satın alınması halinde bu hesaba borç, satılmaları veya itfa edilmeleri halinde alacak kaydolunur. Aktif nitelikli bu hesap rayiç değer üzerinden hareket görür ve nominal değerleri üzerinden de nazım hesaplar arasında izlenir. 030 Alım Satım Amaçlı Menkul Değerler – T.P. hesabı, ilgili değerlerin türüne ve ihraç eden kurum veya kuruluşa göre aşağıdaki yardımcı hesaplarda izlenir. Aktif karakterli ve sadece Genel Müdürlükte tutulan bir hesap olup, herhangi bir andaki borç bakiyesi o anda bankanın portföyünde bulunan yatırım ve ticari portföy toplamının maliyet bedeli üzerinden toplam tutarını ifade eder.

(*)THP'nda yer almamakta olup, VYŞ'ne sorunlu kredi devrinde kullanılmasına yönelik tarafımızca oluşturulmuştur. Devredilen Krediler Karşılığı Alınan Menkul Değerler hesabı pasif nitelikli bir hesaptır. 3 Hesap grubu içerisinde olması önerilmektedir.

alınacaktır. Yukarıda yer alan muhasebe kaydı, TOA hesaplarına aktarılmasını izleyen yıl içinde alınan ve nakde dönüşen hazine bonosu bedeli olduğundan gelir olarak dikkate alınmıştır.

Yukarıdaki muhasebe kayıtları sonucunda, oluşacak bilançoda yer alacak kayıtlar aşağıda gösterilmekte olup, devredilen sorunlu kredi karşılığı alınan menkul kıymetler ile devredilen kredi tutarının izlenmesi amacıyla nazım hesaplara yapılan kayıt görülmektedir.

A Bankası A.Ş. 15.02.2008 Tarihli Bilançosu			
Aktif		Pasif	
030 - Alım Satım Amaçlı Menkul Değerler	250	3-Devredilen Krediler Karşılığı Alınan Menkul Değerler	250
914- Nazım Hesaplar	1.000	916 - Nazım Hesaplar	1.000

Nazım Hesaplarda yer alan tutarın kayıt edildiği yıl 1.yıl olmak üzere 3.yıl sonu bilançosunda yer alması ve 4.yılın izleyen ilk işgünü içinde kayıtlarda çıkarılması önerilmektedir. Bununla amaçlanan bankaların bankacılık faaliyetleri sonucunda verdiği ve fakat çeşitli sebeplerle sorunlu hale gelen kredilerinden VYŞ'ne devrettiği kredinin TOA hesaplarından çıkarılmasına karşın Nazım Hesaplarda izlenerek, bankanın geçmiş faaliyetlerinin incelenmesi ve denetlenmesi sürecinde bilgi verilmesini, gerçekçi karşılaştırmalar yapılmasını sağlamaktır.

6. SONUÇ

Bankalar, çeşitli riskler altında faaliyetlerine devam ederken aynı zamanda bu riskleri bertaraf etmek için de uğraşır. Ancak, banka bilançoları incelendiğinde yabancı kaynak ağırlıklı olması, aktif ve pasif tarafta faize duyarlı kalemlerin yer alması nedeniyle faiz riski, kaynaklar ve kredilerinin bir bölümünün yabancı para üzerinden olması nedeniyle kur riski, kredi kullandırımının 12 ay ve üzeri olmasına karşın kaynak yapısının ortalama 3 ay civarında olması nedeniyle de likidite riski ile karşı karşıyadır. Riskler, bankaların güven duyulan kurumlar olması nedeniyle çok daha önemlidir. Çünkü, bankalar diğer işletmeler gibi faaliyetlerinde kar etmek yanında kendine duyulan güveni de devam ettirmek ister.

Bankaların, diğer sektörlerle bankacılık işlemleri nedeniyle ilişki halinde olması nedeniyle de, bankalarda oluşabilecek olumsuzluklar, bankaya kaynak sağlayan müşterileri olduğu kadar bankalardan kredi alan ve diğer bankacılık işlemlerinden faydalanan müşteri ve firmaları da etkileyecektir. Ticari faaliyette bulunan firmalar bankalar kadar olmasa da faaliyetlerinin finansmanında yabancı kaynağa ihtiyaç duymakta, bu finansmanı da ağırlıklı olarak bankalardan kredi kullanmak suretiyle temin etmektedirler.

Bankalar, konumları itibariyle kilit bir öneme sahiptirler. Bu nedenle, BBKD tarafından denetlenmekte, ulusal ve uluslararası kurumlar tarafından sağlıklı bir bankacılık için standartlar belirlenmekte, çeşitli kanun ve yönetmeliklerle faaliyetleri düzenlenmektedir. Tüm bu kurallar, bankaların faaliyetlerini sağlıklı bir şekilde yürütmesine ve güven duyulan kurumlar olma özelliğini sürdürmeye yöneliktir.

Bankalar faaliyetlerini sürdürürken tüm riskleri bertaraf edecek önlemleri almaya çalışmaktadırlar. Ancak, hiçbir zaman bu riskleri ortadan kaldıramamakta, minimum düzeyde tutmaya çalışarak veya kontrol ederek, bazı işlemlerde de kabul edilebilir oranlarda riski göze alarak faaliyette bulunmaktadır.

Bankaların faaliyetlerinin en önemli ve riskli işlemlerin başında kredi verme

işlevi gelmektedir. Kredi verme işlemlerinin amacı, verimlilik, akışkanlık ve güvenilirlik içinde kredi kullanırmak, süresinde krediyi tasfiye etmek veya sorun olmaması durumunda da kredi ilişkisini devam ettirmektir. Kredi tesisinden önce müşteri hakkında yeterli istihbarat yapılması, gerekli teminatların alınması, firmanın ihtiyacı ve mali durumuna uygun krediyi onaylamış olsa da, kullandırım sonrası tüm bu kontrollerin devam etmesi gerekmektedir. Bankalar, tüm incelemeleri yapmış ve teminatları da almış olsa, kredi müşterisi hakkında eksik bilgiye sahiptir. Kredi müşterisinin kredi kullanmadaki asıl amacını tam olarak bilemeyebilir. Sistemik ve sistemik olmayan riskler nedeniyle sağlıklı kredi ilişkisi her an olumsuz bir yön izleyebilir.

Türk bankacılık sektöründe sorunlu kredilerin tanımlanması, sınıflandırılması ve sorunlu hale geldikten sonra muhasebe süreci Karşılıklar Yönetmeliği ve Tekdüzen Hesap Planı kapsamında yerine getirilmektedir. Normal kredi işlemlerinin muhasebe süreci Muhasebe Uygulama Yönetmeliği eki Tekdüzen Hesap Planı kapsamında, işlemler ise Bankalar Kanunu ve bankaların kendi iç mevzuatı uyarınca yapılmaktadır. Bankalar Kanunu'nda "kredi" tanımlanmamış, sadece kredi sayılabilecek işlemler belirtilmiştir. Çeşitli tarihlerde yayımlanan mevzuatta yer almakla birlikte, sorunlu kredi kavramı, Tahsil Olunacak Alacaklar, Tasfiye Olunacak Alacaklar, Tahsili Gecikmiş Alacaklar, Takipteki Krediler ve en son Karşılıklar Yönetmeliği kapsamında donuk alacak olarak adlandırılmaktadır. Tanımlardan amaç aynı olmakla birlikte, çeşitli tarihlerde bir kredinin hangi hallerde sorunlu kredi olarak sayılacağı ve sınıflandırılacağına ilişkin kriterlerde değişiklik olmuştur. Temel kriter, kredi anapara ve/veya faizinin vadesinden itibaren belirli bir süre geçmesine karşın müşteri tarafından ödenmemiş olması veya kredi değerliğinin zayıflaması ve/veya kredinin zafiyete uğraması halidir.

Donuk alacak halinde gelen bir kredi normal hesaplarında çıkarılarak, TOA hesaplarında izlenir ve karşılık ayırmaya başlanılır. Ayrılan karşılıklar, Bankalar Kanunu uyarınca, ilgili dönemde vergi matrahının tespitinde gider kabul edilir. Dolayısıyla, donuk alacak haline gelen bir kredi, banka bilançosunun aktif kalitesini bozmakla birlikte, giderleri arttırıcı bir etki ile kar-zarar tutarını da olumsuz etkilemektedir. Karşılık ayrılması

işlemi, Karşılıklar Yönetmeliği'nde “en az oran” olarak belirtildiğinden, bankalar ilk kez donuk alacak haline gelen bir krediye %100 karşılık ayırabileceği gibi, yönetmelikteki süreleri izleyerek 1.yılın sonunda %100 karşılık ayırmış olabilirler. Yine, donuk alacaklara yapılan bir tahsilat, yapıldığı tarihe göre ya gider kalemlerinden iptal yapılarak yada gelir kalemlerine aktarılarak muhasebeleştirilir. Türk Bankacılık sektöründe 2005 yılı itibariyle donuk alacak halinde gelen krediler için %90 oranında karşılık ayrılmıştır.

Kredilerin sorunlu hale gelmesi çeşitli aşamalarda olmaktadır. Banka ile müşterinin kredi ilişkisine başlamadan önceki süreçte, o kredinin sorunlu hale gelebileceğine işaret olabilecek bazı hususlar olabilir. Örneğin, holding bankacılığı bünyesinde kredilerin kullanılması, banka yönetimdeki kişilerin kredi işlemlerine yönelik politikaları, diğer banka ve kurumlarla back-to-back kredi ilişkisine girilmesi, asimetrik bilgi sebebiyle sağlıklı bir değerlendirme ve seçim yapılamaması, buna ilave olarak bankaların istihbarat ve mali analizde gerekli değerlendirmeyi yapamaması, firmanın talep ettiği tür, tutar ve vadede kredi ile bankanın onayladığı kredi özellikleri arasında fark olması, kredi için talep edilen teminatların yetersiz alınması veya hiç alınmaması ve bunlara ilave olarak bankaların kasıtlı hata ve değerlendirmeleri sonucu kredi verilmesi, ileriki aşamalarda sorunlu hale gelebilecek bir kredi ilişkisinin başlangıcıdır.

Yukarıda belirtilen hususlar yanında, gerekli dikkat ve özen gösterilmek suretiyle kullanılan bir kredi, kullandırım sürecindeki denetimin yetersizliği, kredi izleme yöntemlerinin eksikliği, kredinin belli sektör ve firmalar üzerinde yoğunlaşması, finansal krizler nedeniyle de sorunlu hale elebilir.

Sorunlu hale gelen bir kredinin, yasal takip yolu ile tahsiline çalışıldığı süreçte, etkin bir takip yapılamaması, bankanın alacağını geç almasına veya hiç alamamasına yol açabilir. Bu nedenle, etkin bir takip yapılmalı ve diğer bankaların faaliyetleri de izlenmelidir.

Sorunlu kredilerin bankanın karlılığına, sermaye yeterliğine, likiditesine olumsuz etkileri yanında, sorunlu hale geldikten sonra banka alacağının tahsil süreci ayrı

bir uzmanlık gerektirmektedir. Dolayısıyla, bir bankada sorunlu kredilerin artması, banka için bu konuda uzmanlaşmış personel istihdamını ayrıca uzun süreli bir takibi gerektirmektedir.

Türk Bankacılık sektöründe donuk alacakların gelişimi 1994, 1998 ve 2001 yıllarında yüksek oranlarda artmıştır. Bankacılık sektörünün kriz içinde olması bu durumda önemli etkiye sahiptir. 2002 yılında 10.429 milyon YTL düzeyine ulaşan donuk alacak tutarı 2005 yılından 7.496 milyon YTL'dir. Banka grupları açısından da, 1998 yılından itibaren (2003 yılı hariç), özel bankaların donuk alacak tutarı kamu bankalarının tutarından daha yüksek gerçekleşmiştir. Donuk alacakların toplam kredilere oranı açısından da, 1992-1997 dönem ortalaması %2,9 iken 1998-2005 dönemi ortalaması %10,5 olmuştur. 1992 yılından itibaren takibe dönüşüm oranının yükseldiği ve 2001 yılında %18,9 oranında gerçekleştiği, bu tarihten sonra azalmaya başladığı ve 2005 itibariyle de %4,7 düzeyinde olduğu görülmektedir. 2005 yılı itibariyle, verilen her 100 YTL kredinin 4,7 YTL'si donuk alacak halinde gelmektedir. Bankaların aktif kalitesinin ölçümünde kullanılan donuk alacakların, aktif toplamına oranı incelendiğinde, 1992- 2005 döneminde ortalama %2,6 olmuş, 2004 ve 2005 yıllarında ortalamanın altında gerçekleşmiş ve 2005 yılı itibariyle %2,4'tür. Bankacılık sektöründe donuk alacakların (sorunlu varlıkların) toplam aktife oranının %10'u aşması kriz dönemlerini tanımlamada kullanılan kriterlerden biridir. 2001 yılı itibariyle %5,7 ile en yüksek düzeyine ulaşmış, ancak bu oran TMSF'ye aktarılan bankalarda 1998 yılında %57,9 olmuştur.

1994 yılından itibaren bankacılık sektöründe krizler yaşanması, birçok bankanın TMSF bünyesine alınması, yapılan denetimlerde donuk alacak tutarının kayıtlarda yer aldığından daha fazla olduğunun ortaya çıkması, banka hakim ortaklarının kendi lehinde ve bankalarının aleyhine kredi ve banka kaynaklarını kullanmaları, diğer banka / kurumlarla farklı kredi ilişkilerine girilmesi, banka bünyesinde yer alan kredi takip ve hukuk birimlerinin özellikle ticari kredilerden kaynaklanan donuk alacakların tasfiyesinde sınırlı bir başarı göstermeleri, donuk alacakların banka dışında bir kurumda yani Varlık Yönetim Şirketi'nde tahsiline ve tasfiyesine çalışılmasına yönelik çalışmaları arttırmıştır.

Bankalar, çeşitli yöntemlerle donuk alacakların tahsiline çalışmaktadır. Dünyada, son yıllarda meydana gelen banka krizleri ve bu krizler sonrası sorunlu varlıkların tasfiye ve çözümüne yönelik iki yöntemin uygulamada kullanıldığı gözlenmektedir. Birincisi, sorunlu varlıkların doğrudan doğruya banka bilançolarından ayıklanarak, sorunlu varlıkların yönetim ve tasfiyesinde uzmanlaşmış farklı bir bünyeye, varlık yönetim şirketine aktarılması, ikincisi İngiltere Merkez Bankası tarafından tasarlanmış, daha çok gönüllülük esasına göre işleyen ve bankaların reel sektör şirketleri ile kurumsal borç yapılandırması işlemlerine giderek “sorunlu varlık çözümleme”/”kurumsal borç yapılandırma” yöntemi, diğer adı ile Londra Yaklaşımı’dır.

Ülke uygulamaları incelendiğinde, özellikle G.Kore, Endonezya, Tayland ve Malezya’da kriz süreci sonrası gelişmeler ve IMF politikalarının Varlık Yönetim Şirketi oluşturulmasında etkili olduğu görülmüştür. Varlık Yönetim Şirketi (VYŞ) oluşturulması ve beklenen amaçlar, aranan şartlar, özellikler yanında ülkelerin içinde bulundukları ekonomik şartlar, kriz süreci, bankaların yapılandırılması gibi hususlar farklı özelliklere sahip VYŞ’lerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Merkezi ve merkezi olmayan VYŞ’leri ortaya çıkmış, ancak Asya ülkelerinde merkezi VYŞ’lerinin tercih edildiği görülmüştür. VYŞ’lerinin hangi varlıkları satın alacağı, hangi kurumların varlıklarının alınabileceği, fiyatlama konusundaki alternatifler, bu varlıkların daha sonra nasıl elden çıkarılacağı, amacın acele satış mı yoksa yapılandırılarak satış mı olacağı, VYŞ’lerine teşvik uygulaması, VYŞ’lerini oluşturan ve donuk alacakların tasfiyesinde kullanan tüm ülkelerde belli standartlara oturmuştur. Ancak, bunlar zamanla ve belli tecrübeler ışığında elde edinilmiştir.

BDDK’nın varlık yönetim şirketi konusundaki çalışmalarında gerek yakından takip ettiği gerekse karşılıklı anlaşmalar yapma yoluna gittiği Malezya ve G.Kore yanında Tayland ve Endonezya örnek olarak incelenmiştir. Özellikle, ülkemiz ile benzer koşullar göstermesi, IMF politikaları sonrası VYŞ kurulması yoluna gitmeleri, kriz süreci yaşamaları bu ülkelerin seçiminde etkili olmuştur. Asya ülkeleri yanında ABD, Meksika, İspanya, İsveç, Macaristan, Japonya sorunlu kredilerin çözümünde ve banka

yapılandırmasında VYŞ oluşturmuş ve kurmuş ülkelere örnektir.

Her ülkenin içinde bulunduğu şartlar ve VYŞ'lerinden beklenen amaç ve faydalar doğrultusunda VYŞ'leri oluşturulmuştur.. VYŞ'lerinden beklenen faydalar, ölçek ekonomisi sağlaması, bankaların sorunlu kredi yerine asıl faaliyetlerine odaklanması, benzer varlıkların birlikte takip edilerek maliyetler ve hukuki süreçte ölçek ekonomisi sağlanması, uzman ve tecrübelerden faydalanılması, ikincil varlık piyasalarının gelişmesine katkıda bulunması sayılabilir.

VYŞ'nin etkin faaliyette bulunabilmesi için, istikrarlı bir makroekonomik ortamın, uygun yasal sistemin, etkin düzenleme ve denetlemenin, yansız bir vergi sisteminin, yasal dayanakların, transfer edilecek varlıkların seçiminin, varlık transfer fiyatlamasının, yönetimin, fonlama işlevinin, aktiflerin elden çıkarılmasına ilişkin prosedürlerin, teşvik yapısının belirlenmesi gerekmektedir. Tecrübelerle şekillenecek olsa bile, ülke uygulamalarında belirli bir faaliyet süresiyle ve büyük beklentilerle VYŞ oluşturulduğundan belirtilen hususlarda gerekli ortam ve kuralların varlığı önemlidir.

İncelenen ülkelerin, genel olarak VYŞ'leri ile amaçlarına ulaşmada başarılı oldukları, varlıkların tasfiyesinde, sorunlu varlıkları bankalardan aldıkları bedeller ile sattıkları bedel arasında bir değer yarattıkları görülmüştür.

Türk Bankacılık sektöründe donuk alacaklar, bankaların kendi bünyelerinde oluşturdukları birimler aracılığı ile tasfiye edilmeye çalışılmaktadır. Bunun yanında, 2002 yılında 25 Banka ve 20 banka dışı mali kurumun katılımı ile oluşturulan ve İstanbul Yaklaşımı olarak bilinen uygulama ile Mayıs 2005 itibariyle 30 gruba ait 221 Büyük Ölçekli firma ile 101 küçük ölçekli olmak üzere toplam 322 firmanın 6.202 milyon USD borcu yapılandırılmıştır. Londra Yaklaşımından esinlenerek oluşturulan İstanbul Yaklaşımı Nisan 2005 itibariyle sona ermiştir.

Türkiye'de VYŞ oluşturulmasına yönelik olarak, BDDK tarafından Malezya'da Danaharta ve G.Kore'de Kamco örneği yakından incelenmiştir. TMSF, bünyesindeki

sorunlu kredilerin bir kısmını, Ağustos 2004 ve Eylül 2005 ayında sonuçlanan 2 alacak satış ihalesi ile satışını yapmıştır. Birinci alacak satış ihalesinde 222,8 milyon USD tutarındaki portföy 22,5 milyon USD'ye satılmış, ihaleyi Bebek Varlık Yönetim Şirketi kazanmıştır. İkincisi ise 934 milyon USD değerinde portföyün satışı ile ilgili olup, 161 milyon USD peşin ve %43 hasılat paylaşımı ile sonuçlanmıştır. İhale sonucu, RCT Varlık Yönetim Şirketi oluşturulmuş, TMSF bu VYŞ'ne %0,1 oranında ortak olmuştur.

VYŞ oluşturulmasına yönelik mevzuat olarak; 2002 yılında Varlık Yönetim Şirket Yönetmeliği çıkarılmış, 4743 sayılı kanunda ve 5411 sayılı Bankalar Kanunu'nun 143.maddesinde Varlık Yönetim Şirketleri hakkında hükümler yer almıştır.

Türkiye'de oluşturulacak VYŞ için önerilerimiz; Türkiye için önerdiğimiz VYŞ modeli sektörde 2'li yapı olmasıdır. Birinci yapı, Bankaların sorunlu varlıklarının tahsil ve tasfiyesi amacıyla ayrı bir tüzel kişiliği bulunan, amacı varlıkların devralınması, yönetimi ve elden çıkarılması (satışı) olan Merkezi VYŞ'dir. İkinci yapı, Merkezi VYŞ yanında, TMSF'nin ortaklık payının bulunduğu VYŞ'lerinin kurulmasıdır. Yani, Birincisi, TMSF'nin %100 kendisine ait bir kamu tüzel kişiliğine sahip merkezi bir VYŞ, İkincisi, TMSF'nin ortak olarak katılacağı diğer ortak ve ortakların banka/bankalar olacağı VYŞ'dir.

Finans sisteminde TMSF'nin hem %100 sahip hem de ortak olduğu ikili VYŞ modeli önerilmesi ile;

- Merkezi ve merkezi olmayan her iki yapının olumlu yönlerinin ön plana çıkartılması, olumsuzluklarının bertaraf edilmesi,
- Fonlama ihtiyacının, kriz dönemlerinde devletten gelmesi nedeniyle, fon yaratma gücünün garanti olması, kriz dönemlerinde TMSF'nin sahip olduğu VYŞ'nin, krizin hafiflediği dönemlerde ortak olduğu VYŞ'lerinin etkin çalışabilmesi,
- Özel bankaların, bankacılık ve kendi iç mevzuatına aykırı kullandırılan ve donuk alacak hale gelebilecek kredilendirme ilişkilerinde kendi kuracakları VYŞ'ni kullanmalarının önlenmesi,
- Yüksek maliyetlere yol açan bankacılık krizlerinin, kamu desteği ile bankalar

faaliyette iken kontrol altına alınması imkanı getirilmesi,

- TMSF'nin ortak olduğu VYŞ'nin, TMSF'nin tam sahip olduğu VYŞ'ne sorunlu krediler aktarılmadan önce aktarılması imkanı ve dolayısıyla tahsil ve yönetiminin sağlanabileceğı bir ortam oluşturulması, donuk alacakların tahsil ve yönetimin bankanın TMSF'ye devredilmeden önce de çözülebilme imkanı getirilmesi,
- Sistemde sorunlu halen gelen kredilerin her iki varlık yönetim şirketinde TMSF'nin bulunması nedeniyle, bilgilendirme, muhasebeleştirme, mali yapının şeffaflığı konularında güvenilir olması
- TMSF'nin ortak olması suretiyle, bu tür VYŞ'nin denetiminde etkinliğin sağlanması, amaçlanmıştır.

Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (TMSF)'nun %100 sahibi olduğu VYŞ önerilmesi ile; VYŞ'nin Bankalar Kanunu 143.maddesi uyarınca taşınması gereken ve çalışmamızda önerilen özellikleri şunlardır;

- TMSF'nin, Bankalar Kanunu'nun 143 maddesine istinaden %100 hisselerine sahip olacağı kamu tüzel kişiliğine haiz bir şirket kurması,
- Bu VYŞ, bazı durumlarda sadece tahsilat işlevi için özel sektörün sahip olduğu bir VYŞ'ne sorunlu kredileri / donuk alacakları devredebilir / ihale edebilir.
- Bankalar Kanunu'nda yer aldığı üzere alacaklarını 6183 sayılı AATUHK uyarınca gerçekleştirecektir.
- VYŞ'leri Bankalar Kanununa tabidiler. Kredi verme işlevi sadece bankalar tarafından yerine getirildiğinden, VYŞ tarafından alacaklı oldukları firmalara herhangi bir ilave kredi verilmesi uygulaması olmamalıdır.
- Bankalar Kanunu uyarınca TMSF'na devredilen bankaların alacakları ile belirlenecek belirli kriterlere göre halen faaliyette bulunan bankalardan alacaklar devir alınabilecektir.
- Banka hakim ortaklarından alacakların ihale ile satışının gerçekleştirilmemesi, bu alacakların tahsil işlevini Merkezi Varlık Yönetim Şirketinin gerçekleştirmesi,

- Bankalar tarafından Merkezi VYŞ'ne intikal ettirilmiş bir firmanın, İstanbul Yaklaşımı benzeri uygulamalar kapsamında değerlendirilmesi, donuk alacak/firmanın yeniden yapılandırması yapılması durumunda, Merkezi Varlık Yönetim Şirketinin işleme taraf olabilmesi,
- Halen faaliyette olan bankalardan VYŞ'ne alınacak krediler, bankaların bilançosunda %100 karşılık ayrılmış ve 176 – Zarar Niteliğindeki Krediler ve Alacaklar hesabında kayıtlı donuk alacaklar olması,

TMSF'nin pay sahip olduğu özel bankaların da payı bulunan VYŞ'nin Bankalar Kanunu 143.maddesi uyarınca taşınması gereken ve çalışmamızda önerilen özellikleri şunlardır;

- TMSF'nin, Bankalar Kanunu'nun 143 maddesine istinaden, bir banka veya bankalar ile birlikte ortak bir VYŞ olarak kurulması,
- Bankalar Kanunu kapsamında ve Varlık Yönetim Şirketler Yönetmeliği ile ayrıntıları belirlenen bir varlık yönetim şirketine iştirak etmesi (burada asgari ve azami oran belirtilmediğinden %1-%99 arası olabilir)
- Varlık Yönetim Şirketi olarak sorunlu kredilerin tahsilat, satış ve yönetim işlemlerini yerine getirmesi,
- Bankalar tarafından Fon VYŞ'ne intikal ettirilmiş bir firmanın, İstanbul Yaklaşımı benzeri uygulamalar kapsamında değerlendirilmesi, donuk alacak/firmanın yeniden yapılandırması yapılması durumunda, Fon VYŞ'nin işleme taraf olabilmesi,
- TMSF'ye tanınan 6183 sayılı Kanun hükümlerinden yararlanma yetkisi ve ayrıcalığının, ortaklık şeklinde kurulan VYŞ'ne tanınmaması veya BK 143. maddesinde belirtilen şekilde belirli işlemlerle sınırlı kalması,
- Eğer TMSF, bir banka ile ortak olduğunda sadece o bankanın sorunlu varlıklarının aktarılması ve/veya donuk alacağın diğer bankalardaki donuk alacak tutarlarının da alınması, birden fazla banka ile kurulması durumunda bu bankaların ayrı ayrı kredi verdikleri aynı firmaların VYŞ portföyüne dahil edilmesi,

- VYŞ'ne alınacak krediler, bankaların bilançosunda %100 karşılık ayrılmış ve 176 – Zarar Niteliğindeki Krediler ve Alacaklar hesabında kayıtlı donuk alacak olması,
- Bir bankanın ortaklığı ile kurulan VYŞ'ne alınacak krediler, bankaların İstanbul yaklaşımı benzeri kapsamda veya banka bünyesinde yapılandırılmamış alacaklardan olması,
- Kurulacak VYŞ'ne sermaye nakdi konulabileceği gibi, banka bilançosunda TOA hesaplarında yer alan donuk alacak tutarı da sermaye olarak kabul edilmeli, ancak bu tutar o bankanın koyacağı sermayenin belli bir oranı ile sınırlandırılmalıdır. Donuk alacak tutarlarının belli oranda sermaye kabul edilebilmesinin amacı, bankalara likidite kazandırma amacı ile yapılan uygulamada sermaye koymak suretiyle bankalardan nakit çıkışına yol açılmamasıdır.
- TMSF ve bankaların ortak kuracağı VYŞ, tahsil, satış ve yönetim amacıyla banka/bankalardan aldığı donuk alacakları/sorunlu varlıkları diğer VYŞ'lerine devredebilmelidir.

TMSF bünyesindeki sorunlu varlıkların uzun süredir TMSF'de ve özel sektör bankalarındaki sorunlu kredilerin maliyetinin kamunun üzerinde olması dikkate alındığında, alacak tahsilatını maksimize etmek, tahsilatın en kısa sürede gerçekleştirilmesi en öncelikli amaçlar olmalıdır. Ülke örnekleri konusunda yapılan çalışmalar, VYŞ'lerinin genel olarak yeniden yapılandırmadan çok varlıkların satışı konusunda daha başarılı olduklarını göstermektedir.

Mevcut stok sorunu TMSF ve faaliyette bulunan bankaların bilançolarında yer almakta, tahsil ve tasfiyesine çalışılmaktadır. VYŞ'lerine ilişkin öneriler akış sorununu ve bunun yanında mevcut stok sorun yani donuk alacakların bankaların bünyesinden VYŞ'ne aktarılması ile çözüme kavuşturulmasına yöneliktir. Ancak, bankaların sorunlu kredi oluşmamasına yönelik tedbirleri almakta olduğu ve bu konuda da gayretli olduğu kabul edildiğinde, Türk Bankacılık sisteminin mevcut stok sorununun öncelikli olması gerektiği, banka bilançolarının sorunlu kredilerden ayıklanarak, sorunlu kredilerin olumsuz etkilerinden arındırılması, faaliyetlerine daha iyi odaklanarak faaliyetlerinden kar elde

etme ve risklere karşı daha dayanıklı olma ihtimali artacaktır. Çalışmalar da göstermiştir ki, çoğu ülkede stok sorununu çözmek akış sorununu çözmekten daha kolay bulunmuştur.

Ülke uygulamaları incelendiğinde; Tayland’da sadece belirli bankaların sorunlu varlıkları alınmakta, banka dışı kurumların alınmamakta, Endonezya’da tüm bankaların (belirli bankalar da dahil) alınmakta, Kore ve Malezya’da ise hem tüm bankaların hem de banka dışı kurumların da varlıkları satın alınmaktadır. 5411 sayılı Kanunun 143. maddesinde; “Bankalar ve Fon dahil diğer mali kurumların alacakları ile diğer varlıklarının satın alınması, tahsili, yeniden yapılandırılması ve satılması amacıyla, kuruluş ve faaliyet esasları Kurul tarafından belirlenen VYŞ kurulabilir” denilerek, donuk alacakları alınacak kurumlar belirlenmiştir. G.Kore’de KAMCO tarafından sermaye yeterliği BIS kriterlerini tutturamayan bankaların sorunlu varlıklarını KAMCO’ya devretmeleri zorunlu kılınmıştır. Önerimiz, genel prensip olarak tüm bankaların sorunlu kredileri alınmalıdır. Ancak, imkanlar dahilinde alınacak sorunlu krediler için bankalar arasında ayırım veya öncelik yapılabilir. Bu konuda öncelik Sermaye yeterliğini tutturamayan bankaların sorunlu kredileri alınabilir. Çünkü, sorunlu krediler sermaye yeterliği hesabında %100 risk ağırlığına sahip varlıklar olarak kabul edilmektedir. Bunun yanında, likiditesi zayıf bankalar, takipteki kredi oranı yüksek olan bankalar, takipteki kredilerin teminatına göre, daha önce VYŞ’ne sorunlu varlık devretmemiş bankalar gibi kriterler dikkate alınarak, sorunlu varlıkları alınacak bankalar tespit edilebilir veya bu bankalara öncelik verilebilir.

VYŞ’ne devredilen donuk alacaklar banka bilançosu rasyoları ve banka yükümlülükleri açısından olumlu etkilerde bulunacağından, bankalar bu tür kredileri devretme eğiliminde olabilecektir. Ancak, yanlış kredi politikaları uygulayarak, kredileri devamlı sorunlu hale gelen ve bunları da VYŞ’de devretme eğiliminde olan bankaların bilançoları VYŞ’ne devretme işleminden dolayı olması gerekenden daha az olumsuz görünecektir. Dolayısıyla, bankalarda bu sürecin görülebilmesi için, donuk alacak halinde geldikten sonra VYŞ’ne devredilen bir donuk alacak tutarının, bankalarda takip hesaplarından çıkarılmakla birlikte, Nazım Hesaplarda 3 yıl süreyle takip edilmelidir. Banka, TOA hesaplarında yer alan donuk alacağı VYŞ’ne devrettiği yıl 1. yıl olmak üzere

devrettiği donuk alacak VYŞ tarafından tahsil edilene ve her halükarda 3. yılın sonuna kadar Nazım Hesaplarda izleyecek ve 3.yılın sonunda nazım hesaplardan çıkaracaktır. Böylece, banka ile donuk alacak tutarları arasındaki ilişki, VYŞ'ne devredilen donuk alacaklar ile ilgili gelişim, gerek bankanın mali bünyesinin izlenmesi gerekse denetimler açısından faydalı olacaktır.

Tayland'da VYŞ varlıkları derhal satmak isterken, Malezya'da VYŞ sorunlu varlıkları bir süre için yönetmeyi daha sonra ise derece derece satmayı tercih etmektedir. Kurulacak VYŞ'nin amacının sadece kredileri tahsil etmek yanında yeniden yapılandırılmasına da yardımcı olmak olmalıdır. VYŞ'lerinin, kredi yeniden yapılandırma işlemlerinde taraf olmaları gerekli görülmektedir. Bazı kredilerin ve/veya firma borçlarının yapılandırılarak çözüme kavuşturulması ve VYŞ'ne buna ilişkin yetki verilmesi, alacağın tahsil edilmesi uğruna firmaların aleyhine gelişebilecek olumsuzlukların da önüne geçilebilecektir.

Önerimiz Fon Varlık Yönetim Şirketinin mali durumuna göre satın aldığı sorunlu krediler karşılığında, nakit ödemeler yanında Kamu kağıtları ile ödemelerini yapması uygun olacaktır. TMSF + Bankalar ortaklığında kurulacak VYŞ'nin ise bu tür fonlama imkanları az olabileceğinden, daha ziyade nakit ödemeler yapabilecektir. Ancak, buradaki ödemelerin vadeli olması, hasılat paylaşım modeli gibi başlangıçta düşük tutarlı bir ödeme daha sonra tahsilat yapıldıkça ödeme yapılması esasına dayanan modeller ile anlaşma yapılması likidite açısından daha rasyonel olacaktır. Bu konuda düzenlemeler yapılması suretiyle, Varlık Yönetim Şirketinin bankalardan aldığı sorunlu varlıklar için VDMK ihracı imkanı getirilmesi, hem sorunlu kredilerin tasfiye edilmesi sürecinde bankalara nakit / fonlama ihtiyacı için bir imkan sağlayacak, hem de karşılığında VDMK çıkardığı varlıkların süresi içinde tahsil ve tasfiyesi için daha etkin ve verimli çalışılacaktır.

Her ülkeye göre ve ülkenin bulunduğu ekonomik şartlara göre satış yöntemleri uygulanabileceği gibi, farklı satış yöntemleri bir arada da uygulanabilir. Satış yöntemleri uygulanırken önem verilebilecek bazı hususlar şunlardır; - Alacak satışı yapılacak portföyün

gerek firma sayısı gerekse parasal tutarı açısından muhtemel alıcı / yatırımcılar nezdinde görüşmeler yapılabilir. - Satışı yapılacak portföyün gerek firma sayısı gerekse değeri açısından bir adet / tutar aralığı belirlenebilir, -Satış Yöntemleri iyice belirlenmeli ve tereddüte yer vermeyecek şartları içermelidir.

Kamu tarafından kurulan VYŞ'lerinin genelde 5 ila 10 yıl arasında değişen geçici bir süre için faaliyet gösterdikleri görülmektedir. Belli bir faaliyet süresinin önceden belirlenmesi kuruluşlarda bu süre içerisinde varlıkları tasfiye etme yönünde teşvik yaratabilmektedir. G.Kore, Malezya ve Tayland'da sorunlu kredilerin finansal sistemden tasfiyesi amacıyla geliştirilen politikaların olağanüstü dönemlere özgü politikalar olduğu bilinci ile sorunun çözümünün ardından, çıkış stratejisini de önceden belirlemiştir. Bu çerçevede, VYŞ'leri belirli bir yaşam evresi içinde faaliyet gösterecek şekilde tasarlanmıştır. Birçok VYŞ 12 yıllık faaliyet süresine (yaşam müddeti) sahiptir, en kısa süre 5 yıldır. Kore,Tayvan ve Japonya'da VYŞ'leri için bir süre belirlenmemiştir. Önerimiz, kriz sürecinde kurulan VYŞ'lerinin belli amaçlar doğrultusunda kurulacağı dikkate alındığında bunların belli bir süre ile kurulması, Merkezi Varlık Yönetim Şirketinin devamlı faaliyette bulunması, uzmanlaşan örgüt yapısının dağılmaması ve bu özelliğinden faydalanılması, TMSF'nin bankalar ile birlikte kuracağı VYŞ'nin belirli bir süre için kurulması, gerektiği durumlarda gerekçeleri ile birlikte süre uzatımına gidilmesi, faaliyet izninin BDDK tarafından verilecek olması nedeniyle, faaliyetine ara veren, amaçları doğrultusunda çalışmayan, devir aldığı portföyün büyük bir kısmını tahsil edilen ve uzun süre sorunlu varlık devir işlemleri yapmayan VYŞ'lerinin de faaliyet süresi gözden geçirilmelidir.

Devralınacak varlıkların türü ve büyüklüğü ülkeden ülkeye değişebilmektedir. Bazı ülkelerde sorunlu kredilerin yanında yüksek kaliteli varlıklar da devralınabilirken, bazılarında yalnızca sorunlu krediler ya da sorunlu kredilerin belli bir kategorisi devir kapsamına alınmaktadır. Ülke uygulamalarında; VYŞ'lerine transfer edilecek veya diğer bir deyişle VYŞ tarafından bankalardan (finansal kurumlar) alınacak varlık türleri incelendiğinde, Endonezya'da sorunlu kredilerin yanında normal kredilerin de alımının yapılabildiği, Kore, Malezya ve Tayland'da normal kredilerin alınmadığı, sadece sorunlu

kredilerin alımının yapıldığı, Malezya hariç diğer 3 ülkede alınan kredilerde büyüklük sınırlaması olmadığı görülmüştür. Genel prensip olarak tüm kredi alacaklarının bankalardan VYŞ'ne veya TMSF'den VYŞ'ne aktarılması / VYŞ tarafından alımı yapılmalıdır. Bankacılık sistemindeki sorunlu kredilerden oluşan olumsuzlukların çözümü ve VYŞ'nin kuruluş amaçlarına uygun olması açısından önemli ve gereklidir. Ancak, VYŞ satın alabileceği kredi tutarının kapasitesi ve mevcut portföyün durumu dikkate alınarak; Ticari kredi alacakları diğer kredi türlerine göre öncelikli olabilir. Devir alınacak sorunlu kredilerde miktar sınırı olmalıdır. VYŞ'ne devredilecek donuk kredi alacakları 170,172,176 hesap skontlarında yer almalı ve %100 karşılık ayrılmış olmalıdır. VYŞ, bankalara sorunlu varlığı alma konusunda teklif te götürebilmelidir. 2007 yılı itibariyle uygulanacak Basel II uygulamaları kapsamında, bankalarımızın büyük oranda hazır olduğu dikkate alınarak, donuk alacağın VYŞ tarafından satılması veya VYŞ tarafından satın alınmak istenmesi durumunda, donuk alacak halinde gelmiş olan firmaların bir derecelendirme notu bulunması, bankalar tarafından perakende, kurumsal krediler şeklindeki ayırımlarına uygun olarak sınıflandırılmış olması dikkate alınarak fiyatlandırılmalı, bu tür kriterleri, bankalardan alınacak sorunlu kredilerde kullanmalıdırlar.

Banka varlıklarının gerçekçi bir değerlendirmesi önemli bir husustur, ancak kriz esnasında zordur. Gerçekten, bu şartlarda sorunlu kredileri değerlemede kusursuz-tam bir metod yoktur. Asya ülkelerinde, Endonezya'da defter değerinin %100 üzerinden varlıkların alındığı, diğer ülkelerde %33-46 arası bir değer üzerinden, ancak defter değeri dikkate alınarak bir değerlendirme yapılmadığı, Endonezya dışında diğer ülkelerin kazanç veya zarar paylaşımı metodları uyguladığı görülmektedir. Firmanın faaliyette olup olmadığı, borçluların durumu, teminatların niteliği, firmanın öncelikli borçları gibi unsurlar firmadan olan alacağın tahsil edilebilme kabiliyetini etkiler. Tahsil edilebilme kabiliyetinin yüksek olması, sorunlu kredilerin bankalardan devir alınması fiyatını olumlu etkiler.

Sorunlu varlıkların elden çıkarılma hızı belirlenirken varlıkların türü, niteliği ve niceliği, varlıkların piyasa talebinin olup olmadığı, varlıkların ait olduğu bankanın veya firmanın faaliyetine devam edip etmediği önemli etkenlerdir. G.Kore'de KAMCO,

bankalardan aldığı sorunlu varlıkların acele satışına başlamış, Malezya’da Danaharta, sorunlu varlıkların yönetimi ve yeniden yapılandırmasına önem vermiş, Tayland’da TAMC finans kurumlarından aldığı varlıkları acele satış ile defter değerinin %25 oranında satmıştır. TMSF bünyesinde yer alan sorunlu krediler, bankaların faaliyette iken tahsil etmeye çalıştığı ancak TMSF’ye devir itibariyle tahsil edemediği krediler ile ağırlıklı olarak bankaların kendi grup firmalarına kullandırmış olduğu kredilerden oluşmaktadır. Özellikle bankaların ticari faaliyetlerin finansmanı için firmalara açmış olduğu kredilerin, donuk alacak halinde gelmesinden itibaren bankalar tarafından da tahsil ve tasfiyesine uğraşıldığı dikkate alındığında, faaliyeti durdurulmuş firmadan olan alacakların hızlı satışının yapılması önerilmektedir. Eğer faaliyetine devam eden firma ise, yapılandırılarak satışı reel sektör için de olumlu katkıları olan bir seçenektir. Ancak, TMSF bünyesinde oluşacak merkezi VYŞ’ne ileride alınacak krediler için yeniden yapılandırılarak satılması önerilmektedir. Çünkü, merkezi VYŞ’nin oluşma amacı kredilerin satışı ve yapılandırmasıdır. Oysa, TMSF bünyesine alınan kredilerde amaç yapılandırmadan ziyade tahsil ve tasfiyesine yönelik satıştır.

BDDK tarafından yayımlanan Muhasebe Uygulama Yönetmeliği ve eki Tekdüzen Hesap Planı’na uygun olarak, Varlık Yönetim Şirketlerinin faaliyet ve yapılarına uygun hesap skontları oluşturulmalı ve faaliyetlerinin muhasebeleştirilmesi sağlanmalıdır.

Türkiye’de tapu kayıtları merkezi otomasyon sisteminde takip edilememektedir. Bir şahıs veya firma üzerine kayıtlı gayrimenkulleri belli bir anda topluca ve kişi adına alım-satımı yapılan işlemleri görmek mümkün değildir. Kredilerin tahsili sürecinde tapu kayıtlarının incelenmesinin etkin olabilmesi amacıyla, uzun vadeli bir işlem olsa da tapu kayıtlarının merkezileştirilmesi yararlı olacaktır. Özellikle, Türkiye’de kredilerin teminatına ağırlıklı olarak gayrimenkul ipoteği alındığı dikkate alındığında durumun önemi ortaya çıkmaktadır.

Bir bankanın 170-176 hesaplarında yani donuk alacak hesaplarında yer alan bir kredi tutarı veya borcu bulunan ve TCMB risk bildirim cetvelinde tasfiye alacaklar

hesabında görülen firmanın, VYŞ'ne devredilmesi durumunda, aynı tutarların VYŞ'nde olmasına karşın yine aynı risk bildirim cetvelinde yer almadığı, bu firma borçlarının VYŞ bünyesinde olsa bile tahsil ve tasfiye edilene kadar risk bildirim cetvelinde izlenmesi ve sorgulanması, faaliyetine devam eden firmaların başka bankalar tarafından hatalı olarak kredilendirilmesinin önlenmesi açısından yararlı olacaktır.

Özel veya kamu kuruluşları ile işbirliği içinde olunması, sorunlu varlıkların tahsili sürecinde, bu kuruluşların uzmanlığından, veri tabanından, personelin bilgi birikiminden faydalanılmalıdır. Sorunlu varlıkların satın alınması, yönetilmesi ve satışı sürecinde de bu firmalardan faydalanılması gerekli ve önemlidir. Bankalardan devralınan varlıkların etkin ve kısa sürede elden çıkarılması, yine bu süreçte yer alacak personelin ve gerektiği durumda istihdam edilecek uzman kadroların katkılarına ihtiyaç vardır.

Ülke uygulamaları incelendiğinde, Endonezya, Malezya, Kore ve Tayland'da VYŞ'lerinin dış denetime tabi olduğu Maliye Bakanlığı ve diğer yetkili kurumlar tarafından da gözetime tabi tutulduğu görülmektedir. Türkiye'de VYŞ'leri Bankalar Kanunu kapsamında, dolayısıyla, BDDK ve Bağımsız Denetime tabidirler.

Endonezya, Kore, Malezya ve Tayland'daki VYŞ'leri, finansal tablolarını da içeren yıllık rapor yayımlamaktadır. KAMCO ve Tayland -TAMC, uluslararası denetim firması tarafından denetlenen bir rapor yayımlamakta, Danaharta faaliyetleri ve rakamlarına ilişkin ayrıntılı bir faaliyet raporunu 6 ayda bir yayımlamakta, Endonezya'da IBRA faaliyetleri ve varlık yapılandırmaları hakkında bilgileri içeren aylık rapor yayımlamaktadır. VYŞ'lerinin de faaliyetleri hakkında web siteleri aracılığı ile veya hazırlayacakları faaliyet raporları aracılığı ile bilgi vermeleri yapılan işlemlere duyulan güven ve işlemler hakkında 3.kişilerin veya tarafların bilgi alması açısından önemlidir.

G.Kore, Tayland ve Malezya'da şirket veya bankaları sorunlu varlıkların yeniden yapılandırılması veya bunların satışı esnasında ortaya çıkabilecek vergisel yüklerden muaf tutulmuştur. Bu şekilde, süreci olumsuz etkileyecek mali yükler ortadan kaldırılmıştır. 5411 sayılı Bankalar Kanunu'nda ye aldığı üzere 5 yıllık istisna yanında,

bankalar tarafından VYŞ'ne devredilen sorunlu kredinin, VYŞ bünyesinde teminatlı kredilerin 2 yıl teminatsız kredilerin 3 yıl süre ile istisnadan faydalanması, bu sürelerden sonra bu sorunlu kredi için yapılacak işlemlerin istisnadan faydalanmamasıdır. İstisnanın, VYŞ için genel 5 yıllık süre yanında, VYŞ'ne devredilen kredi için ve teminatına göre de bir istisnanın önerilmesinin nedeni; bankaların kendi bünyelerinde tahsil edebileceği ipotek karşılığı bir krediyi, VYŞ'ne devretmesi durumunda daha kısa sürede tahsil etmek için teşvik sağlanmasıdır. Teminatsız bir kredi de bu süre daha uzun tutulmuştur.

G.Kore, Tayland, Malezya ve Endonezya ülke örneklerinde görüldüğü üzere, bu ülkelerden G.Kore –KAMCO hariç diğer 3 ülke uygulamasında VYŞ'leri özel bir güce sahiptir. Türkiye'de kurulacak VYŞ'lerine de eğer kamu mülkiyetinde kurulacak ise AATUHK kapsamında, bazı yetkilerin kullanımına izin verilmiştir. Takip sürecinin etkin olması açısından bu yetkilerin verilmesi ve kullanımı önemlidir.

Varlık Yönetim Şirketlerinin ülke uygulamalarında önemli tutar ve sayıda sorunlu varlıkların banka bilançolarında ayıklanması, satışı, yönetimi, yeniden yapılandırılmaları konularında önemli işler gerçekleştirildiği görülmüştür. Türkiye'de de Varlık Yönetim Şirketlerinin başarılı olabilmesi için yukarıda ayrıntılı olarak belirtilen hususlar yanında, bu konuda amaçların net olarak belirlenmesi, her türlü politik baskıdan uzak durularak, ülke kaynaklarının etkin kullanımı ve bankacılık krizleri sürecinde kamuya yüklenen maliyetlerin büyüklüğü dikkate alınarak kamu menfaati lehine karar alarak faaliyetlerin gerçekleştirilmesi öncelikli hususlar olmalıdır.

EK : 1-A : TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNDE KREDİLERİN GELİŞİMİ (1992-2005)

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ticaret Bankaları	206.483	388.154	693.027	1.552.148	3.477.620	8.089.272	12.890.748	19.457.894	31.048.011	35.653.624	46.630.845	62.413.241	95.239.723	144.590.336
Kamusal Sermayeli Ticaret B.	98.158	154.044	300.933	684.272	1.353.394	3.053.559	4.107.727	6.124.954	9.221.482	8.803.646	8.171.207	12.629.964	21.433.167	31.474.402
Özel Sermayeli Ticaret Bank.Top.	101.277	221.917	377.607	834.766	2.056.533	4.795.703	8.370.013	12.712.828	20.860.240	25.494.539	36.236.293	47.037.461	69.054.787	102.711.101
Özel Ticaret Bankaları	101.277	221.917	377.607	834.766	2.056.533	4.795.703	8.128.408	11.962.635	18.636.019	24.988.695	35.231.155	46.323.708	69.043.709	102.705.319
TMSF	0	0	0	0	0	0	241.605	750.193	2.224.221	505.844	1.005.138	713.753	11.078	5.782
Yabancı Bankalar	7.048	12.193	14.488	33.110	67.693	240.010	413.008	620.112	966.289	1.355.439	2.223.345	2.745.816	4.751.769	10.404.833
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	25.049	45.553	96.826	191.537	382.448	722.621	1.231.607	2.257.080	3.157.849	5.328.874	6.000.645	6.588.883	7.242.066	7.704.224
BANKACILIK SEKTÖRÜ	231.532	433.707	789.853	1.743.685	3.860.068	8.811.893	14.122.355	21.714.974	34.205.860	40.982.498	52.631.490	69.002.124	102.481.789	152.294.560

Kaynak : Bankalarımız 2003,2004,2005, TBB, BDDK

EK : 1-B : TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNDE TAKİPTEKİ KREDİLERİN GELİŞİMİ (1992-2005)

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ticaret Bankaları	6.545	11.341	23.629	36.370	72.833	186.869	989.105	2.282.868	3.907.935	9.121.407	10.251.065	8.448.456	6.177.174	7.339.523
Kamusal Sermayeli Ticaret B.	4.051	6.906	12.094	20.333	38.235	84.392	228.260	611.057	1.152.759	3.583.287	4.545.264	4.299.905	2.395.985	2.515.031
Özel Sermayeli Ticaret Bank.Top.	2.290	4.085	9.923	14.999	32.920	99.298	755.650	1.654.973	2.727.343	5.465.245	5.594.238	4.025.387	3.629.170	4.417.343
Özel Ticaret Bankaları	2.290	4.085	9.923	14.999	32.920	99.298	192.221	434.029	1.157.843	4.455.048	3.334.669	3.200.304	3.507.684	4.321.719
TMSF	0	0	0	0	0	0	563.429	1.220.944	1.569.500	1.010.197	2.259.569	825.083	121.486	95.624
Yabancı Bankalar	204	351	1.612	1.038	1.678	3.179	5.195	16.838	27.833	72.875	111.563	123.164	152.019	407.149
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	1.286	2.005	8.597	11.796	13.730	20.777	27.236	44.414	51.778	400.018	178.621	180.200	178.524	156.845
BANKACILIK SEKTÖRÜ	7.831	13.347	32.227	48.166	86.563	207.646	1.016.341	2.327.282	3.959.713	9.521.425	10.429.686	8.628.656	6.355.698	7.496.368

Kaynak : Bankalarımız 2003,2004,2005, TBB, BDDK

EK : 1-C : TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNDE AKTİFLERİN GELİŞİMİ (1992-2005)

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ticaret Bankaları	513.757	973.404	1.854.275	3.800.259	8.417.642	18.335.771	35.087.983	68.681.356	99.451.277	158.589.601	203.237.339	239.485.102	295.124.640	384.103.452
Kamusal Sermayeli Ticaret B.	238.756	386.186	800.216	1.547.219	3.428.987	6.696.989	12.865.583	25.182.230	35.706.807	53.831.379	67.831.493	83.134.383	106.902.774	124.485.923
Özel Sermayeli Ticaret Bank.Top.	254.575	547.730	993.071	2.134.420	4.721.312	10.727.069	20.608.903	39.733.128	58.099.654	99.704.724	128.781.498	149.407.321	177.874.982	238.901.629
Özel Ticaret Bankaları	254.575	547.730	993.071	2.134.420	4.721.312	10.727.069	19.636.349	35.679.111	49.401.705	93.673.349	119.471.361	142.270.851	175.936.582	237.043.151
TMSF	0	0	0	0	0	0	972.554	4.054.017	8.697.949	6.031.375	9.310.137	7.136.470	1.938.400	1.858.478
Yabancı Bankalar	20.426	39.487	60.987	118.620	267.343	911.713	1.613.497	3.765.998	5.644.816	5.053.498	6.624.348	6.943.398	10.346.884	20.715.900
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	40.171	74.584	164.663	302.125	541.469	1.042.773	1.739.966	3.439.502	4.636.760	7.803.316	9.438.149	10.264.671	11.326.925	12.866.607
BANKACILIK SEKTÖRÜ	553.929	1.047.988	2.018.938	4.102.384	8.959.111	19.378.544	36.827.949	72.120.858	104.088.037	166.392.917	212.675.488	249.749.773	306.451.565	396.970.059

Kaynak : Bankalarımız 2003,2004,2005, TBB, BDDK

EK : 2-A : TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNDE KREDİLERİN GRUPLAR İTİBARI İLE ARTIŞ ORANI (1992-2005)

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ticaret Bankaları	0,0	88,0	78,5	124,0	124,1	132,6	59,4	50,9	59,6	14,8	30,8	33,8	52,6	51,8
Kamusal Sermayeli Ticaret B.	0,0	56,9	95,4	127,4	97,8	125,6	34,5	49,1	50,6	-4,5	-7,2	54,6	69,7	46,8
Özel Sermayeli Ticaret Bank. Top	0,0	119,1	70,2	121,1	146,4	133,2	74,5	51,9	64,1	22,2	42,1	29,8	46,8	48,7
Özel Ticaret Bankaları	0,0	119,1	70,2	121,1	146,4	133,2	69,5	47,2	55,8	34,1	41,0	31,5	49,0	48,8
TMSF	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	210,5	196,5	-77,3	98,7	-29,0	-98,4	-47,8
Yabancı Bankalar	0,0	73,0	18,8	128,5	104,4	254,6	72,1	50,1	55,8	40,3	64,0	23,5	73,1	119,0
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	0,0	81,9	112,6	97,8	99,7	88,9	70,4	83,3	39,9	68,8	12,6	9,8	9,9	6,4
BANKACILIK SEKTÖRÜ	0,00	87,32	82,12	120,76	121,37	128,28	60,26	53,76	57,52	19,81	28,42	31,1	48,5	48,6

Kaynak : EK:1/A-B-C'den yararlanılarak düzenlenmiştir.

EK : 2-B : TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNDE TAKİPTEKİ KREDİLERİN GRUPLAR İTİBARI İLE ARTIŞ ORANI (1992-2005)

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ticaret Bankaları	0,0	73,3	108,3	53,9	100,3	156,6	429,3	130,8	71,2	133,4	12,4	-17,6	-26,9	18,8
Kamusal Sermayeli Ticaret B.	0,0	70,5	75,1	68,1	88,0	120,7	170,5	167,7	88,6	210,8	26,8	-5,4	-44,3	5,0
Özel Sermayeli Ticaret Bank. Top	0,0	78,4	142,9	51,1	119,5	201,6	661,0	119,0	64,8	100,4	2,4	-28,0	-9,8	21,7
Özel Ticaret Bankaları	0,0	78,4	142,9	51,1	119,5	201,6	93,6	125,8	166,8	284,8	-25,1	-4,0	9,6	23,2
TMSF	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	116,7	28,5	-35,6	123,7	-63,5	-85,3	-21,3
Yabancı Bankalar	0,0	71,9	359,2	-35,6	61,6	89,5	63,4	224,1	65,3	161,8	53,1	10,4	23,4	167,8
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	0,0	55,9	328,7	37,2	16,4	51,3	31,1	63,1	16,6	672,6	-55,3	0,9	-0,9	-12,1
BANKACILIK SEKTÖRÜ	0,0	70,4	141,5	49,5	79,7	139,9	389,5	129,0	70,1	140,5	9,5	-17,3	-26,3	17,9

Kaynak : EK:1/A-B-C'den yararlanılarak düzenlenmiştir.

EK : 2-C : TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNDE AKTİFLERİN GRUPLAR İTİBARI İLE ARTIŞ ORANI (1992-2005)

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ticaret Bankaları	0,0	89,5	90,5	104,9	121,5	117,8	91,4	95,7	44,8	59,5	28,2	17,8	23,2	30,1
Kamusal Sermayeli Ticaret B.	0,0	61,7	107,2	93,4	121,6	95,3	92,1	95,7	41,8	50,8	26,0	22,6	28,6	16,4
Özel Sermayeli Ticaret Bank. Top	0,0	115,2	81,3	114,9	121,2	127,2	92,1	92,8	46,2	71,6	29,2	16,0	19,1	34,3
Özel Ticaret Bankaları	0,0	115,2	81,3	114,9	121,2	127,2	83,1	81,7	38,5	89,6	27,5	19,1	23,7	34,7
TMSF	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	316,8	114,6	-30,7	54,4	-23,3	-72,8	-4,1
Yabancı Bankalar	0,0	93,3	54,4	94,5	125,4	241,0	77,0	133,4	49,9	-10,5	31,1	4,8	49,0	100,2
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	0,0	85,7	120,8	83,5	79,2	92,6	66,9	97,7	34,8	68,3	21,0	8,8	10,3	13,6
BANKACILIK SEKTÖRÜ	0,0	89,19	92,65	103,20	118,39	116,30	90,04	95,83	44,32	59,9	27,8	17,4	22,7	29,5

Kaynak : EK:1/A-B-C'den yararlanılarak düzenlenmiştir.

EK : 3-A : TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNDE TAKİPTEKİ KREDİLERİN TOPLAM KREDİLER İÇİNDEKİ PAYI (1992-2005)

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ticaret Bankaları	3,2	2,9	3,4	2,3	2,1	2,3	7,7	11,7	12,6	25,6	22,0	13,5	6,5	5,1
Kamusal Sermayeli Ticaret B.	4,1	4,5	4,0	3,0	2,8	2,8	5,6	10,0	12,5	40,7	55,6	34,0	11,2	8,0
Özel Sermayeli Ticaret Bank. Top	2,3	1,8	2,6	1,8	1,6	2,1	9,0	13,0	13,1	21,4	15,4	8,6	5,3	4,3
Özel Ticaret Bankaları	2,3	1,8	2,6	1,8	1,6	2,1	2,4	3,6	6,2	17,8	9,5	6,9	5,1	4,2
TMSF	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	233,2	162,8	70,6	199,7	224,8	115,6	1.096,6	1.653,8
Yabancı Bankalar	2,9	2,9	11,1	3,1	2,5	1,3	1,3	2,7	2,9	5,4	5,0	4,5	3,2	3,9
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	5,1	4,4	8,9	6,2	3,6	2,9	2,2	2,0	1,6	7,5	3,0	2,7	2,5	2,0
BANKACILIK SEKTÖRÜ	3,4	3,1	4,1	2,8	2,2	2,4	7,2	10,7	11,6	23,2	19,8	12,5	6,2	4,9

Kaynak : EK:1/A-B-C'den yararlanılarak düzenlenmiştir.

EK : 3-B : TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNDE KREDİLERİN AKTİF TOPLAMI İÇİNDEKİ PAYI (1992-2005)

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ticaret Bankaları	40,2	39,9	37,4	40,8	41,3	44,1	36,7	28,3	31,2	22,5	22,9	26,1	32,3	37,6
Kamusal Sermayeli Ticaret B.	41,1	39,9	37,6	44,2	39,5	45,6	31,9	24,3	25,8	16,4	12,0	15,2	20,0	25,3
Özel Sermayeli Ticaret Bank. Top	39,8	40,5	38,0	39,1	43,6	44,7	40,6	32,0	35,9	25,6	28,1	31,5	38,8	43,0
Özel Ticaret Bankaları	39,8	40,5	38,0	39,1	43,6	44,7	41,4	33,5	37,7	26,7	29,5	32,6	39,2	43,3
TMSF	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	24,8	18,5	25,6	8,4	10,8	10,0	0,6	0,3
Yabancı Bankalar	34,5	30,9	23,8	27,9	25,3	26,3	25,6	16,5	17,1	26,8	33,6	39,5	45,9	50,2
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	62,4	61,1	58,8	63,4	70,6	69,3	70,8	65,6	68,1	68,3	63,6	64,2	63,9	59,9
BANKACILIK SEKTÖRÜ	41,8	41,4	39,1	42,5	43,1	45,5	38,3	30,1	32,9	24,6	24,7	27,6	33,4	38,4

Kaynak : EK:1/A-B-C'den yararlanılarak düzenlenmiştir.

EK : 3-C : TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNDE TAKİPTEKİ KREDİLERİN AKTİF TOPLAMI İÇİNDEKİ PAYI (1992-2005)

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ticaret Bankaları	1,3	1,2	1,3	1,0	0,9	1,0	2,8	3,3	3,9	5,8	5,0	3,5	2,1	1,9
Kamusal Sermayeli Ticaret B.	1,7	1,8	1,5	1,3	1,1	1,3	1,8	2,4	3,2	6,7	6,7	5,2	2,2	2,0
Özel Sermayeli Ticaret Bank. Top	0,9	0,7	1,0	0,7	0,7	0,9	3,7	4,2	4,7	5,5	4,3	2,7	2,0	1,8
Özel Ticaret Bankaları	0,9	0,7	1,0	0,7	0,7	0,9	1,0	1,2	2,3	4,8	2,8	2,2	2,0	1,8
TMSF	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	57,9	30,1	18,0	16,7	24,3	11,6	6,3	5,1
Yabancı Bankalar	1,0	0,9	2,6	0,9	0,6	0,3	0,3	0,4	0,5	1,4	1,7	1,8	1,5	2,0
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	3,2	2,7	5,2	3,9	2,5	2,0	1,6	1,3	1,1	5,1	1,9	1,8	1,6	1,2
BANKACILIK SEKTÖRÜ	1,4	1,3	1,6	1,2	1,0	1,1	2,8	3,2	3,8	5,7	4,9	3,5	2,1	1,9

Kaynak : EK:1/A-B-C'den yararlanılarak düzenlenmiştir.

EK :4-A : TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNDE KREDİLERİN GRUPLAR İTİBARI İLE DAĞILIMI (1992-2005)

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ticaret Bankaları	89,2	89,5	87,7	89,0	90,1	91,8	91,3	89,6	90,8	87,0	88,6	90,5	92,9	94,9
Kamusal Sermayeli Ticaret B.	42,4	35,5	38,1	39,2	35,1	34,7	29,1	28,2	27,0	21,5	15,5	18,3	20,9	20,7
Özel Sermayeli Ticaret Bank.Top.	43,7	51,2	47,8	47,9	53,3	54,4	59,3	58,5	61,0	62,2	68,8	68,2	67,4	67,4
Özel Ticaret Bankaları	43,7	51,2	47,8	47,9	53,3	54,4	57,6	55,1	54,5	61,0	66,9	67,1	67,4	67,4
TMSF	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,7	3,5	6,5	1,2	1,9	1,0	0,0	0,0
Yabancı Bankalar	3,0	2,8	1,8	1,9	1,8	2,7	2,9	2,9	2,8	3,3	4,2	4,0	4,6	6,8
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	10,8	10,5	12,3	11,0	9,9	8,2	8,7	10,4	9,2	13,0	11,4	9,5	7,1	5,1
BANKACILIK SEKTÖRÜ	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Kaynak : EK:1/A-B-C'den yararlanılarak düzenlenmiştir.

EK : 4-B : TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNDE TAKİPTEKİ KREDİLERİN GRUPLAR İTİBARI İLE DAĞILIMI (1992-2005)

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ticaret Bankaları	83,6	85,0	73,3	75,5	84,1	90,0	97,3	98,1	98,7	95,8	98,3	97,9	97,2	97,9
Kamusal Sermayeli Ticaret B.	51,7	51,7	37,5	42,2	44,2	40,6	22,5	26,3	29,1	37,6	43,6	49,8	37,7	33,5
Özel Sermayeli Ticaret Bank.Top.	29,2	30,6	30,8	31,1	38,0	47,8	74,4	71,1	68,9	57,4	53,6	46,7	57,1	58,9
Özel Ticaret Bankaları	29,2	30,6	30,8	31,1	38,0	47,8	18,9	18,6	29,2	46,8	32,0	37,1	55,2	57,7
TMSF	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	55,4	52,5	39,6	10,6	21,7	9,6	1,9	1,3
Yabancı Bankalar	2,6	2,6	5,0	2,2	1,9	1,5	0,5	0,7	0,7	0,8	1,1	1,4	2,4	5,4
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	16,4	15,0	26,7	24,5	15,9	10,0	2,7	1,9	1,3	4,2	1,7	2,1	2,8	2,1
BANKACILIK SEKTÖRÜ	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Kaynak : EK:1/A-B-C'den yararlanılarak düzenlenmiştir.

EK : 4-C : TÜRK BANKACILIK SEKTÖRÜNDE AKTİFLERİN GRUPLAR İTİBARI İLE DAĞILIMI (1992-2005)

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ticaret Bankaları	92,7	92,9	91,8	92,6	94,0	94,6	95,3	95,2	95,5	95,3	95,6	95,9	96,3	96,8
Kamusal Sermayeli Ticaret B.	43,1	36,9	39,6	37,7	38,3	34,6	34,9	34,9	34,3	32,4	31,9	33,3	34,9	31,4
Özel Sermayeli Ticaret Bank.Top.	46,0	52,3	49,2	52,0	52,7	55,4	56,0	55,1	55,8	59,9	60,6	59,8	58,0	60,2
Özel Ticaret Bankaları	46,0	52,3	49,2	52,0	52,7	55,4	53,3	49,5	47,5	56,3	56,2	57,0	57,4	59,7
TMSF	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,6	5,6	8,4	3,6	4,4	2,9	0,6	0,5
Yabancı Bankalar	3,7	3,8	3,0	2,9	3,0	4,7	4,4	5,2	5,4	3,0	3,1	2,8	3,4	5,2
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	7,3	7,1	8,2	7,4	6,0	5,4	4,7	4,8	4,5	4,7	4,4	4,1	3,7	3,2
BANKACILIK SEKTÖRÜ	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Kaynak : EK:1/A-B-C'den yararlanılarak düzenlenmiştir.

KAYNAKÇA

Abdul, Hamidy Hafız, “Case Study Malaysia – Danaharta, Danamodal and CDRC, Strengthening the Malaysia Banking Sector”, **Financial Sector Strengthening Programme Seminar** , İstanbul, 26 July 2002, s.1-41

Activeline, “Mali Sektöre Ankara Yaklaşımı”, **Activeline**, Şubat 2002, www.activeline.com, (30.04.2005)

Ağaoğlu, E.Abdülgaffar, “Türk Bankacılık Sisteminde Değer Mühendisliği Açısından Risk, Erken Uyarı ve Kalite Yönetiminin Değerlendirilmesi”, **Active**, Nisan-Mayıs 2000

Aktaş, Mustafa, “Sorunlu Kredilerde Erken Uyarı Araçları, Çözümleri”, **TBB Eğitim ve Tanıtım Grubu Seminer Notları**, İstanbul, 04-06 Aralık 2000

Aktaş, Ramazan, “Sorunlu Krediler”, **TBB Eğitim ve Tanıtım Grubu Seminer Notları**, İstanbul, 25-26 Mayıs 2000

Aktaş, Ramazan, “Sorunlu Kredilerde Erken Uyarı Modelleri” **TBB Eğitim ve Tanıtım Grubu seminer Notları**, İstanbul, 10-11 Şubat 2000

Alparslan, Melike, “Bankaların Kredi Riskleri hakkında Kamuoyunu Bilgilendirmesi-Basel Komitesi” , **TBB Bankacılar Dergisi**, Sayı:33, (Haziran 2000), s. 64-78

Altay , İsmail, “Varlık Yönetim Şirketlerinin Kuruluşu, İşleyişi, BDDK İle İlişkisi ve Bu Şirket Modelinin Sağladığı Avantajlar”, **Active**, Sayı : 31, Temmuz-Ağustos 2003

Aras, Güler, **Ticari Bankalarda Kredi Portföyünün Yönetimi**, İstanbul, SPK, 1996

Arıcan, Erişah, **Gelişmekte Olan Ülkelerde İstikrar Politikaları : Türkiye**, İstanbul, Derin Yayınları, 2002

- Arslan, Mehmet, “IMF Krizler ve Türkiye”, **Stratejik Analiz**, Haziran 2001, Sayı:14, <http://www.avsam.org/turkce/yayinlar/stratejikanaliz/makale/makalestran14.htm>, (19.06.2003)
- Aslan, Erdal, “Türkiye’de VYŞ Kuruluşuna İlişkin Gelişmeler”, **BDDK Bankacılık Sektörünün Yeniden Yapılandırılması Programı**, İstanbul, 26.07.2002, s.1-11
- Aydın, Aydan ve Pelin Ataman Erdönmez, TULAY Burçak, (2000), “Bankacılıkta Mali Bünye Sorunları ve Yeniden Yapılandırma Uygulamaları”, **TBB Bankacılar Dergisi**, Sayı: 32 , 2000, s.37-80
- Aydın, Aydan, **İsveç Bankacılık Sistemi, Kriz, Krizde Yapılanlar ve Kriz Sonrası**, T.Bankalar Birliği, Ocak 2002
- B.D.D.K., **Varlık Yönetim Şirketi Kurulması Hakkında Eylem Takvimi**, http://www.bddk.org.tr/turkce/duyurular/basinaciklamasi/14032002var_yon_sirketi_kurma.doc, (01.03.2006)
- B.D.D.K., **10 Soruda Yeni Basel Sermaye Uzlaşısı (Basel II)**, İstanbul , Ocak 2005
- B.D.D.K., **Banka Sermayelerinin Güçlendirilmesi Raporu : Gelişme Raporu**, İstanbul , 21 Haziran 2002
- B.D.D.K., **Bankacılık Sektörü Değerlendirme Raporu**, İstanbul , Ekim 2004
- B.D.D.K., **Bankacılık Sektörü Risk Değerlendirme Rapor – 2005**, İstanbul , Mart 2006
- B.D.D.K., **Bankacılık Sektörü Risk Değerlendirme Raporu 2004**, İstanbul, 2005
- B.D.D.K., **Bankacılık Sektörü Risk Değerlendirme Raporu 2003**, İstanbul , Haz/ 2004
- B.D.D.K., **Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı – Gelişme Raporu (VII)**, İstanbul , Ekim 2003

- B.D.D.K., **Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı – Gelişme Raporu(VI)**, İstanbul , Nisan 2003
- B.D.D.K., **Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı : Gelişme Raporu**, İstanbul , 8 Kasım 2001
- B.D.D.K., **Bankacılık Sektörü Yeniden Yapılandırma Programı : Gelişme Raporu**, İstanbul , 6 Şubat 2002
- B.D.D.K., **Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmelik**, 31.01.2002 tarih ve 24657 sayılı Resmi Gazete.
- B.D.D.K., **BSYYP Gelişme Rapor (V)**, İstanbul , 2002
- B.D.D.K., **TMSF Kapsamındaki Bankalar : Performans ve Gelişme Raporu**, İstanbul, 24 Ağustos 2001
- B.D.D.K., **Türk Bankacılık Sistemi Basel II – 1.Anket Çalışma Sonuçları**, İstanbul, Temmuz 2005
- B.D.D.K., **Yıllık Rapor 2003**, İstanbul, Mayıs 2004
- Babuşçu, Şenol, **Bankalarda Risk Yönetimi – Basel II Düzenlemeleri Çerçevesinde**, Ankara, Akademi Consulting&Training, 2005
- Bekçioğlu, Selim, "Banka İşletmelerinde Problemli Kredilerin Önlenmesi (1)", İ.Ü. İşletme **Fakültesi Muhasebe Enstitüsü Dergisi** (Ağustos-Kasım 1986), Yıl: 12, s.45-46
- Bell, James, “Leading Indicator of Banking Crises – a Critical Review”, **Financial Stability Review**, Issue : 9 (December 2000), www.bankofengland.co.uk/fsr/fsr09.htm, (18.08.2005)

- Berk, Niyazi, **Finansal Yönetim**, 5.Baskı, Türkmen Kitabevi, İstanbul, 2000
- Berk, Niyazi, **Bankalarda Pazara Yönelik Kredi Yönetimi**, Esbank T.A.Ş. Yayınları, İstanbul, 1999
- Berk, Niyazi, **Kredi Yönetimi**, 3.Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 2000
- B.I.S., **Basel II'nin Uygulanmasına İlişkin Göz Önünde Tutulması Gereken Hususlar**, Çev. D. Aslı BALCI, Basel Bankacılık Denetim Komitesi, İstanbul, Temmuz 2004
- B.I.S., **70th Annual Report**, Bank for International Settlements, Basel, 2000,
- Bloem, Adriaan M. and Cornelis N. Gorter, “The Macroeconomic Statistical Treatment of Nonperforming Loans”, **OECD Meeting of National Accounts Experts**, Chateau de la Muette, 8-11 October 2002, STD/NA (2002)24
- Claessens, Stijn, Daniela Klingebiel and Luc Laeven, “Financial Restructuring in Banking and Corporate Sector Crises:What Policies to Pursue?”, **NBER Working Paper Series**, No:8386, www.nber.org/papers/w8386, (12.04.2006)
- Clarke Les, **The Extraction of Value from Non Performing Loans: A Working Practitioner's Perspective**, BDDK Seminar, Ankara, 23.07.2002
- Çelik, Faik ve Mehmet Behzat Ekinici, “Türkiye’de Bankacılık Krizlerinin Önlenmesinde Risk Yönetiminin Yetersizliği ve Stratejik Bir Yaklaşım, **Active**, Mart-Nisan 2002, Sayı :23 , s. 14-20
- Dado, Marinela E. and Daniela Klingebiel, “Decentralized Creditor Led Corporate Restructuring Cross Country Experience”, **Worldbank Working Papers**, 7 August 2002

DANAHARTA, **Danaharta – Mission Accomplished**, 24.11.2004 Press Release,
www.danaharta.com.my, (07.01.2006)

DANAHARTA, **Danaharta Operation Report 2000**, December 2000

DANAHARTA, **Final Report 1998-2005**, September 2005,

DANAHARTA, **Annual Report 2003**, www.danaharta.com.my, 01.09.2006)

DANAHARTA, **Final Report as a 30 September 2005**, www.danaharta.com.my,
(18.04.2006)

DBS Group, “Bank Reserve Accounting”, www.dbs.com.sg/_dbsgroup/_annual99/financial/images/dbsra.pdf, (10.09.2006)

Delikanlı, İhsan Uğur ve Selim Güray Çelik, “Doğu Asya Ülkeleri ve Japonya’da Bankacılık Sisteminin Yeniden Yapılandırılması”, **Active**, Ocak-Şubat 2001

Demiralp, Selçuk, **90'h Yıllarda Türk Bankacılığının Gündemindeki Konular ve Öneriler**, T.Bankalar Birliği Yayınları No: 61, Ankara, 1991

Devakula, Pridiyatorm, **The Strengths and Weakness of The Thai Financial System**, Annual Dinner of Thai Bankers’ Association, Bangkok, 24 Marc 2006,
www.bis.org/review/r060404b.pdf, (29.09.2006)

Dookyung, Kim, “Bank Restructuring in Korea”, **BİS Policy Papers**, No:6, August 1999, s.143-163

Duvan, Berke, “Finansal Sistemin Yeniden Yapılandırılması : Tayland Uygulaması”, **DPT Çalışma Raporları**, No:2001-02, Nisan 2001

Duvan, Berke, **Türk Bankacılık Sisteminde Tahsili Gecikmiş Alacakların Tasfiyesi ve Şirket Borçlarının Yapılandırılması**, TC Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Uzmanlık Tezi , Kasım 2001

- Dziobek Claudia, **Market-Based Policy Instruments for Systemic Bank Restructuring**, IMF Working Paper, WP/98/113, August 1998.
- Dziobek, Claudia and Ceyla Pazarbaşıoğlu, “Lessons from Systemic Bank Restructuring : A Survey of 24 Countries”, **IMF Working Paper**, WP/07/161, December 1997
- Enoch, Charles, Garcia Gillian ve V.Sundararajan, **Recapitalizing Banks with Public Funds : Selected Issues**, IMF Working Papers, WP/99/139, October 1999
- Erdikler, Şaban, “Türk Varlık Yönetim Şirketlerinin Muhasebe ve Vergileme Boyutu”, **Türk Mali Sektörünün Güçlendirilmesi Programı Semineri**, 26.07.2002
- Erdönmez, Ataman, Pelin, “Sistemik Banka Yeniden Yapılandırmasına Teorik Yaklaşım”, **TBB Bankacılar Dergisi**, Haziran 2001, Sayı : 37, s.74-85
- Erdönmez, Pelin Ataman ve Burçak Tulay, “Seçilmiş Ülkelerde Borç Yeniden Yapılandırması Uygulamaları”, **TBB Bankacılar Dergisi**, Sayı:36, s. 18-31
- Erdönmez, Pelin Ataman,” Ekonomik Kriz Sonrası Kurumsal Yeniden Yapılandırma Süreci”, **TBB Bankacılar Dergisi**, Sayı:43, s. 67 - 81
- Erdönmez, Pelin Ataman,” Finansal Yeniden Yapılandırma Programı”, **TBB Bankacılar Dergisi**, Sayı:41, 2002, s. 9-20
- Erdönmez, Pelin Ataman ve Özgür Acar, **Kredi Karşılıklarına İlişkin Düzenlemeler ve Vergi Uygulamaları**, TBB, Haziran 2000
- Erdönmez, Pelin Ataman,” Kurumsal Yeniden Yapılandırma”, **TBB Bankacılar Dergisi**, Sayı :44, 2003, s.23-42
- Ertuğrul, Nesrin, “Bankalarca Tesisi Gereken Kredi Karşılıkları, Diğer Karşılıklar ile Reeskont İşlemleri ve Bunlara İlişkin Muhasebe Kayıtları”, **TBB Eğitim ve Tanıtım**

Grubu seminer Notları, İstanbul, Ekim 2000

Financial Times,**Thailand**, Chapter 24, www.pacom.mil/publications/apeu02/24Thailand11f.doc, (24.09.2006)

Finans Kulüp, “İstanbul Yaklaşımı ve Beklentiler”, **Konferans**, İstanbul, 12.11.2001

Fung, Ben and Others, **Public Asset Management Company in East Asia – A Comparative Study**, BIS Financial Stability Institute, Occasional Paper No:3, February 2004

Hawkins John and Philip Turner, “Bank Restructuring in Practice : An overview, Bank Restructuring in Practice”,**BIS Policy Papers** No:6,August 1999, s.6-105

Hawkins, John, “Bank Restructing in South-East Asia”, **BIS Policy Papers**, No:6, August 1999, s.197-221

Hazine Müsteşarlığı, “30.07.2002 Tarihli Niyet Mektubu”, www.hazine.gov.tr/standby/3gg_nm_tr.pdf , (01.01.2006)

Hazine Müsteşarlığı,“03.04.2002 Tarihli Niyet Mektubu”, www.hazine.gov.tr/standby/mektup/mektup_tr_19062002.pdf, (01.01.2006)

Husain, Ishrat, **Dealing with Non-Performing Loans of Banks**, State Bank of Pakistan, www.sbp.org.pk/about/speech/2002/22-Oct-02.pdf, (28.01.2004)

IBRA, **3.rd Forum on Asian Insolvency Reform (FAIR)**, Seoul-Korea, 10-11 November 2003, www.oecd.org/dataoecd/1/0/20342850.ppt, (30.08.2008)

IMF, **Malaysia Selected Issues**, IMF Staff Country Report, 1999

Ingves, Stefan, “The Role of Assest Management Companies in Bank Restructuring”, **NPL Forum Asia-Pasific**, November 9-10, Seoul-Korea, s.1-15

İlseven, Nebil, “Türkiye'nin Varlık Yönetim Şirketi İçin Vizyonu”, **BDDK Bankacılık Sektörünün Yeniden Yapılandırılması Programı**, İstanbul, 26.07.2002

İlseven, Nebil, “Varlık Yönetim Şirketleri ve Türkiye Finans S.ektörü”, **BDDK Bankacılık Sektörünün Yeniden Yapılandırılması Programı**, İstanbul, 26.07.2002

KAMCO, “About KAMCO – Company Summary”, www.kamco.or.kr, (02.06.2006)

KAMCO, “Act on Efficient Disposal of Nonperforming Assets Of Financial Institutions and Establishment Asset Management Corporation Content”, www.kamco.or.kr , (25.12.2005)

KAMCO, “Management of NPA Fund”, www.kamco.or.kr/eng/business/management/npa.html , (21.04.2006)

KAMCO, “Management of NPA Fund”, www.kamco.or.kr/eng/business/management/npl.html , (01.06.2006)

Karacan, Ali İhsan, “Türk Bankacılık Sisteminin Temel Sorunları ve Bankacılık Sektörünün Yeniden Yapılandırılması”, **İktisat, İşletme ve Finans**, Yıl:17, Sayı:192, s.32-40

Kavcıoğlu Şahap, **Ticari Bankalarda Sorunlu Kredilerin Yönetimi, Çözüm Yolları ve Takibi**, İstanbul, Türkmen Kitabevi, 2003

Kent, Pen, “Corporate Workouts – A UK Perspective”, **İnternational Insolvency Review**, 1997

Kim, Soo-Myung, Ji-Young Kim and Hoon-Tae Ryoo, “Restructuring and Reforms in The Korean Banking Industry”, **The Banking System in Emerging Economies : How Much Progress Has Been Made?**, **BIS Papers** No:28, August 2006, s.259-268

Klingebiel, Daniela, **The Use of Asset Management Companies in the Resolution of Banking Crises Cross-Country Experiences**, Worldbank Working Paper, 2000

Küçükbaşakçı, Ramazan, **Banka Yeniden Yapılandırma Programları ve Ekonomik Sonuçları**, TCMB Uzmanlık Yeterlik Tezi, Ankara, Ağustos 2004

Lindgren, Carl-Johan and Others, **Financial Sector Crisis and Restructuring Lessons From Asia**, IMF Occasional Paper No: 188, Washington DC, 1999

Lose de Luna-Martinez, “Management and Resolution of Banking Crises Lessons From The Republic of Korea and Mexico”, **World Bank Discussion Papers** No : 413, Washington, March 2000

Mesutoğlu, Berk, “Bankacılık Sektöründe Yeniden Yapılandırma G.Kore Örneği”, **BDDK MSPD Çalışma Raporları**, 2001/1, Ocak 2001

Mesutoğlu, Berk, “Kore Varlık Yönetim Kuruluşu – KAMCO”, **BDDK İnceleme Grubu Raporu**, Ankara, Ağustos 2002

Mesutoğlu, Berk, “Sorunlu Varlıkların Varlık Yönetim Şirketlerince Tasfiyesi – Ülke Örnekleri”, **BDDK MSPD Çalışma Raporları**, No:2001/3, Mayıs 2001

Mishkin Frederic, **Financial Policies and The Prevention of Financial Crises in Emerging Market Economies, the NBER Conference " Economic and Financial Crises in Emerging Market Countries,**" Woodstock- Vermont, 19 October 2000,

Nasution, Anwar, **Bank Restructuring : Strategy, Progress and Outlook**, www.mof.go.jp/jouhou/kokkin/tyousa/tyou007b.pdf , 15 March 2001, (01.09.2006)

Neyens, Ruth, Principles of Corporate Restructuring and Asset Resolution, **Law and Business Review of the Americas**, Vol.8:3,

- Özcan, Selami, “Sorunlu Kredilerde Erken Uyarı Modelleri ve Çözüm Teknikleri” **TBB Eğitim ve Tanıtım Grubu Seminer Notları**, İzmir, 1998
- Özen Nahit, “Kredi Riski Ölçümlemesi Temerrüte Düşme ve Çözüm Yolları”, **TBB Eğitim ve Tanıtım Grubu Seminer Notları**, İstanbul, Ekim 2002
- Özeroğlu, M.Nejat, “Bankacılıkta Holdingleşme Sürecinde Yaşanan Değişim”, **ActiveLine** , www.activeline.com.tr, (04.07.2000)
- Özgül, Suat, “Sorunlu Kredilerde Erken Uyarı Modelleri”, **TBB Eğitim ve Tanıtım Grubu Seminer Notları**, İstanbul, 5-6 Mayıs 1998
- Özince, Ersin, “Türk Bankacılık Sisteminde Kredi Riski ve Aktif Yönetim Şirketleri”, **TBB Aktif Satışı ve Varlık Yönetim Şirketleri Konferansı**, İstanbul, 18 Haziran 2004
- Öztrak, Şenay, “Türkiye’nin Sorunlu Varlıklarla (Kredi ve Teminatlar) İlgili Çözümlemelerin Hukuki Boyutu”, **BDDK Bankacılık Sektörünün Yeniden Yapılandırılması Programı**, İstanbul, 26.07.2002
- Parasız, İlker, **Para Banka ve Finansal Piyasalar (Teori ve Politikalar)**, Bursa, Ezgi Kitabevi Yayınları, 1997
- Polat, Erdal, **Türk Bankacılık Sisteminde Problemlili Kredileri Önceden Belirleyecek Model Geliştirilmesi İçin Bir Çalışma**, Pamukbank Eğitim Yayınları, İstanbul, 1995
- Punjaborn Kosolkitiwong, “The Establishment of Thai Asset Management Corporation”, **The Bulletin” ILN Newsletter**, Volume :1, Issue : 2, <http://www.ag-internet.com.pushnewsonetwo/thaiassetmanagement.htm>, (25.12.2005)
- Sato, Yuri, Bank Restructuring and Financial Institution Reform in Indonesia, **The Developing Economies**, No:XLIII-1, March 2005

- Saçcı, H.Selçuk , **Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülkelerde Kredi Karşılıkları Uygulamaları ve Makroekonomik Etkileri**, TCMB Uzmanlık Tezi, Ankara, Ağustos 2004,
- Selimler, Hüseyin ve Mehmet Hasan Eken, **Banka Muhasebesi**, İstanbul, Der Yayınları, No: 375, 2004
- Seval Belkıs, **Kredilendirme Süreci ve Kredi Yönetimi**, İstanbul, İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Yayınları, 1993
- Seval, Belkıs , “Sorunlu Krediler”, **TBB Eğitim ve Tanıtım Grubu Seminer Notları**, İstanbul, 10-11 Mart 2000
- Sheng Andrew, **Bank Restructuring: Lessons from the 1980’s**, The World Bank, Washington D.C., 1996
- Sipahi, Nihal, **Problemlili Kredilerin Yeniden Yapılandırılması Uluslararası Uygulamalar ve Türkiye Örneği**, TCMB Uzmanlık Tezi, 2003
- Stone, R.Mark, **Corporate Debt Restructuring in East Asia: Some Lessons from International Experience**, IMF Working Paper, October 1998
- Şakar, Birgül, “Banka Yapılandırma Sürecinde Varlık Yönetim Şirketleri Seçilmiş Ülkeler ve Türkiye Uygulaması”, Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul, 2004
- T.B.B., “Bankaların Gözetim ve Denetimi Konusunda Asya Krizinden Alınması Gereken Dersler” **TBB Bankacılar Dergisi**, Sayı : 30
- T.B.B., “Genel Kredi Sınırları Hakkında Avrupa Birliği Düzenlemeler”, **T.B.B. Bankacılar Dergisi** , Sayı 35, 2000

- T.B.B., Bankacılık Krizlerinin Çözümü ve Banka Yeniden Yapılandırmasında İzlenen Temel Politika ve Uygulamalar – Meksika ve Kore Deneyimlerinin Karşılaştırılması**, İstanbul, TBB Yayını, Nisan 2001,
- T.B.B., Bankalar Kanununda Değişiklik Yapan Kanunlar – 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu**, www.tbb.org.tr/turkce/mevzuat/bankalar_kanunu.htm, (30.06.2006)
- T.B.B., Bankalarımız 2002**, İstanbul, 2003
- T.B.B., Bankalarımız 2003**, İstanbul, 2004
- T.B.B., Bankalarımız 2005**, İstanbul, 2006
- T.B.B., Büyük Risklerin Ölçülmesi ve Denetlenmesi – Basel Bankacılık Gözetim ve Denetim Komitesi**, TBB Yayını, İstanbul, 1991
- T.B.B., İstanbul Yaklaşımı–Bir Yeniden Yapılandırma Deneyimi**, (FYYP Koordinasyon Sekreteryası), Ağustos 2005
- T.B.B., Kredi Riskinin Yönetimine İlişkin Temel Prensipler**, TBB Yayını, İstanbul, 1999
- T.B.B., Mali Sistemlerin Güçlendirilmesi Çalışma Raporu**, TBB Yayını, İstanbul, 1998
- T.B.B., Şeffaflık ve Sorumluluk Uluslararası Mali Krizler Mali Sistemlerin Güçlendirilmesi, Çalışma Grupları Raporları – Derleme Çalışması**, İstanbul, 1999,
- T.C.M.B., Risk İşlemleri Genelgesi (HG/7)-Mart 2002**, www.tcmb.gov.tr, (01.06.2006)
- Terada-Hagiwara, Akiko and Gloria O.Pasadilla, Experience of Crisis –Hit Asian Countries : Do Asset Management Companies Increase Moral Hazard ?, **Philippine Institute for Development Studies Discussion Paper Series**, No:2004-17, June 2004

- T.M.S.F., “İkinci Alacak Satış İhalesi Dosya Devir Teslim ve Temlik İşlemleri Tamamlandı”, www.tmsf.org.tr , (17.04.2006)
- T.M.S.F., **Basın Açıklamaları 09.09.2005**, www.tmsf.org.tr/docs/ilanlar/tr\asis2.doc, (23.10.2005)
- T.M.S.F., **Basın Açıklamaları 20.04.2005**, www.tmsf.org.tr/docs/duyuru/basin/tr\ASIaciklama.doc, (23.10.2005)
- T.M.S.F., **Faaliyet Raporu 2005**, www.tmsf.org.tr,, Mart 2006
- T.M.S.F., **FYYP Aylık Raporları - Mayıs 2005**, www.tmsf.org.tr
- T.M.S.F., **Tahsilat Daireleri AEP Raporlar Seti**, www.tmsf.org.tr, Aralık 2003
- Takan, Mehmet, **Bankacılık : Teori, Uygulama ve Yönetim**, 1.Baskı, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım, 2001
- Taşcıoğlu, Abdullah, **Cumhuriyet Dönemi Bankalar Kanunları ve İlgili Yasal Düzenlemeler**, TBB Yayını, İstanbul, 1998
- TC Ziraat Bankası, **Ticari Krediler Ve Mali Tahlil ve İstihbarat Mevzuatı-I**, Ankara, 2004
- TC Ziraat Bankası, **Kurumsal ve Ticari Krediler Mevzuatı**, Ankara, 2003
- Tulay, Burçak ve Pelin Ataman Erdönmez, “Küresel Krizlere Yeni Yaklaşımlar”, **TBB Bankacılar Dergisi**, Sayı :31,
- Turhan, M.İbrahim, “Bankacılık Krizleri”, **Active**, Aralık 98- Ocak 99, 1999, s.2
- Uçarkaya, Sinem, **Kamu Bankalarının Bankacılık Sistemindeki Rolü**, TCMB Uzmanlık Yeterlik Tezi, Ankara, Mart 2006

- Uzunoğlu, Sadi, **Bankacılık**, Ankara, Ekonomik Araştırmalar Merkezi, Yayın No:2, 1996
- Varian, Hal R., **Intermediate Microeconomics A Modern Approach**, Third Edition, New York: W. W. Norton and Co, 1993
- Vongvipanond, Pairoj, “Insolvency Systems and Risk Management in Asia”, **Forum on Asian Insolvency Reform 2004**, New Delhi-India, 3-5 November 2004
- Waxman, Margery, **A Legal Framework For Systemic Bank Restructuring**, The World Bank, June 1998
- Woo, David, **Two Approaches to Resolving Nonperforming Asset During Financial Crises**, IMF Working Paper No : WP/00/33, March 2000
- World Bank, **Bank Loan Classification and Provisioning Practise in Selected Developed and Emerging Countries**, World Bank Finance Forum 2002, June 19-21 2002, s.33
- World Bank, **Indonesian Financial Sector Monthly Report** No:42, February 2004, www.siteresource.worldbank.org/Intindonesia/Resource/Fin-Priv-Sector/FSReport022004.pdf, (01.09.2006)
- Yetim, Sedat ve Aslı Balcı, “Basel-II Ulusal İnisiyatif Alanlarının Anlaşılmasına Yönelik Açıklayıcı Rehber”, **BDDK ARD Çalışma Raporları**, 2005/8, 2005
- Yetim, Sedat, “Banka Krizlerinde Erken Uyarı Sinyali Olarak Cari Oran”, **Bankacılar Dergisi**, Sayı: 28,
- Yetim, Sedat ve Ozan Gülhan, Türkiye ve Yeni Avrupa Birliği Ülkeleri Bankacılık Sistemleri Karşılaştırması, **BDDK ARD Çalışma Raporları**, No:2005/5, Ankara, Ağustos 2005
- Yüksel, Ayhan, “Basel II’nin KOBİ Kredilerine Muhtemel Etkileri”, **BDDK, Araştırma Raporları**, 2005/4, Ağustos 2005

KANUN – YÖNETMELİK

B.D.D.K., Muhasebe Uygulama Yönetmeliği ve Eki Muhasebe Standartları, (22 Haziran 2002 tarih ve 24793 mükerrer sayılı Resmi Gazete)

B.D.D.K., Tekdüzen Hesap Planı ve İzahnamesi Hakkında Tebliğ (22 Haziran 2002 tarih ve 24793 mükerrer sayılı Resmi Gazete)

B.D.D.K., Varlık Yönetim Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Yönetmelik, (1 Ekim 2002 tarih ve 24893 sayılı Resmi Gazete)

B.D.D.K., “Bankalarca Karşılık Ayrılacak Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik” (30.6.2001 tarih ve 24448 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.)

Hazine, “3182 Sayılı Bankalar Kanunu'na İlişkin Tebliğ (No: 4)”, Resmi Gazete, 23 Mayıs 1988, Sayı 19820

4743 sayılı “Mali Sektöre Olan Borçların Yeniden Yapılandırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanun”, (31.01.2002 Tarihli ve 24657 Sayılı Resmi Gazetede (Mükerrer) yayımlanmıştır)

5411 Sayılı Bankalar Kanunu (01.11.2005 tarih ve 25893 sayılı Mükerrer Resmi Gazetede yayımlanmıştır.)

-----99/13761 Sayılı "Bankalarca Karşılık Ayrılacak Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Karar" (21.12.1999 tarih , 23913 sayılı (mükerrer) Resmi Gazete'de yayımlanmıştır)

-----88/12937 Sayılı “Bankalarca Tesisi Gereken Karşılıklar Hakkındaki Karar”,
(23.05.1988 tarih ve 19820 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.)

-----97/10497 Sayılı "Banka Kredilerinin Niteliklerine Uygun Olarak
Muhasebeleştirilmesi, Değerlendirilmesi ve Kredi Karşılıkları Hakkında Karar"
(11.01.1998 tarih , 23227 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır)

2004 Sayılı İcra ve İflas Kanunu

213 Sayılı Vergi Usul Kanunu

4389 Sayı Bankalar Kanunu

4491 Sayılı Bankalar Kanunu

5411 Sayılı Bankalar Kanunu

WEB ADRESLERİ

KAMCO; www.kamco.or.kr,

TC Merkez Bankası; www.tcmb.gov.tr,

Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu; www.tmsf.org.tr

Türk Dil Kurumu , www.tdk.gov.tr

Danaharta; www.danaharta.com.my

T.Bankalar Birliği; www.tbb.org.tr

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu; www.bddk.org.tr

ÖZGEÇMİŞ

- Doğum tarihi** : 25.02.1967
- Doğum yeri** : Akhisar / MANİSA
- Lise** : İstanbul Tuna Lisesi - 1984
- Lisans** : Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Maliye Bölümü – 1989
- Yüksek Lisans** : İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Maliye Bölümü – 1997
Tez Konusu : “Kamu Bankalarının Türk Bankacılık Sektöründeki Yeri ve Özelleştirilmesi”
- Çalıştığı Kurumlar** : TC.Ziraat Bankası A.Ş. – Bölge Pazarlama Müdürü : 2005-Devam Ed.
TC.Ziraat Bankası A.Ş. Teftiş Kurulu Başkanlığı–Müfettiş:2001-2005
T.Emlak Bankası A.Ş. Teftiş Kurulu Başkanlığı– Müfettiş:1991-2001
- Yabancı Dil** : İngilizce
- Alınan Dereceler** : Ekonomik Araştırmalar Merkezi /Ankara tarafından düzenlenen Bankacılık Yarışması “Kamu Bankacılığı ve Sektör Üzerindeki Etkileri” konusunda 3. Ödülü
- Yayınlar** : Banka Muhasebesi, İstanbul, Der Yayınevi, 2004
- Eğitim** : Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Yüksekokul’unda Banka Muhasebesi ve Raporları dersi verdi.
-